

PARTİ TÜZÜĞÜ

**TEŞKİLAT
İÇ YÖNETMELİĞİ**

**KONGRE
YÖNETMELİĞİ**

**Kalkınma ve Demokratikleşme
PROGRAMI**

**TBMM
GRUP İÇ YÖNETMELİĞİ**

**2820 SAYILI
SİYASİ PARTİLER
KANUNU**

**SEÇİMLERİN
TEMEL HÜKÜMLERİ ve
SEÇMEN KÜTÜKLERİ
HAKKINDA KANUN**

AK PARTİ

HERŞEY [★]TÜRKİYE İÇİN!

GENEL MERKEZ

ÖNSÖZ

Türkiye'nin bahtını açan **AK PARTİ**'li kardeşlerim, sizlere selam olsun.

AK PARTİ, güven ve istikrar arayışında uzun yıllar dalgalı, çalkantılı bir geçmiş yaşayan ülkemizin siyasi iradesini hakıyla temsil etmek üzere kurulmuştur. **AK PARTİ** siyaseti, Türkiye'yi hak ettiği itibara kavuşturmak üzere milletimizin medeniyet tasavvurundan, kalbinden, aklından ve vicdanından doğmuştur.

Kurulduğu temel üzerinde yükselen Partimiz, ülkemizle birlikte büyümektedir.

Kökü mazide milletimizin hamuruyla yoğrulan **AK PARTİ**, ürettiği siyasetle sonuna kadar milletimizin temel değerlerine sahip çıkacaktır.

AK PARTİ, şartlar ne olursa olsun, milletimizin tarihi medeniyet yürüyüşüne sadakatle kılavuzluk etmeyi şeref addetmektedir.

AK PARTİ'nin siyasi iddiası, hedefi ve gayesi; Türkiye'mizin tamamını refah ve huzura kavuşturmak, kalkınmayı sağlamak, demokrasimizi geliştirmek, eksiksiz bir hukuk devleti tesisi ile ülkemizi güçlendirmektir.

Türkiye'nin siyasi hayatında büyük bir dinamizm ve aksiyon hareketi olarak doğan **AK PARTİ**, ülke sathındaki örgütlenme çalışmaları ile milletimizle bütünleşmeyi sağlamış, mesajını topluma ulaştırmış, tek başına güçlü bir iktidar olarak Türkiye'yi kısa zamanda güven ve istikrara kavuşturmuştur.

Türkiye, kavgalardan, gerilimlerden çok yorulmuş, siyasetsizliğin bedelini ekonomiden dış politikaya her alanda ağır faturalarla ödemiştir. Yıllarca enerjimizi dağıtan, gücümüzü parçalayan ve toplumu bir bütün olarak kucaklayamayan siyasi kadroların ülkemize maliyeti çok ağır oldu. Bugün hâlâ geçmişin faturalarını ödemek zorunda olan ülkemiz, **AK PARTİ** iktidarı sayesinde hızla büyüme ve kalkınma sürecini yakalamıştır.

Türkiye'nin ekonomik kaynaklarını, büyüme potansiyelini hızla harekete geçiren ve muhteşem bir dinamizmle ülkemizin gücünü toparlayan **AK PARTİ**'miz, ekonomik sorunların çözümünde, hukuk ve demokrasinin gelişmesinde gerekli reform adımlarını kararlılıkla atmış, kısa bir zamanda ül-

kemizin 30 - 40 yıldır bekleyen, biriken, ertelenen temel sorunlarını çözüm yoluna koymuştur.

Bizden önce Türkiye krizler ülkesiyken, bugün bizim iktidarımızda Türkiye, bir fırsatlar ülkesi olmuştur.

Bizden önce kavga ve çatışma alanı olan siyaset, bizimle birlikte hizmet ve fikir zeminine oturmuştur.

Söyleyecek sözü olmayanların, uygulamaya konu olabilecek projeleri bulunmayanların bu iklimde barınmaları mümkün değildir.

Siyaset yapmayı slogan atmakla aynı şey zannedenlerin devri tamamlanmış, miadı dolmuştur.

AK PARTİ'liler olarak milletimize anlatacağımız çok şeyimiz var. Çünkü, Türkiye icraatlarımızı gördü, görmeye devam ediyor.

Köylerimizin öncelikle yol ve su sorunları gideriliyor. Şehirlerimiz bir bir bayındır hale geliyor. Tıkanan yollar bir bir açılıyor. Türkiye bugüne kadar olmadığı şekilde dünyanın her bölgesi, her ülkesiyle eşit ve onurlu ilişkiler kuruyor.

Türkiye, dünyanın gündemine gücüyle, potansiyeliyle, imkanlarıyla geliyor.

Düne kadar Avrupa Birliği tek taraflı bir talep iken bugün, Türkiye'nin AB üyeliği, AB'nin geleceği için olmazsa olmaz bir şart, bir gereklilik olarak dünyanın gündemindedir.

Türkiye, bugün itibarıyla dünyanın en saygın, en itibarlı ülkeleri arasında hak ettiği yere doğru hızla ilerlemektedir.

Ülkemizi iktidara geldikten kısa bir zaman sonra yıllardır çözümsüz kalan tartışmalardan çıkardık.

Halkın gücünü hisseden, halkın iradesini temsil eden yönetimimiz, ülkenin gücünü halka hissettiriyor.

Bizim siyasetimiz budur. Biz halkımızla birlikte güçleniyoruz ve muhaliflerimizin anlamadığı, anlamayacağı şey de budur.

Evet, **AK PARTİ** Türkiye ile birlikte güçleniyor.

Bu başarıda, isimleri her zaman öne çıkmayan yüz binlerce yol arkadaşımızın sadakati, vefası, gece gündüz demeyen yoğun mesaisi vardır.

Onları, yani sizleri, ülkemiz adına, gelecek nesiller adına minnet ve şükranla anıyorum

Onlar, tam bir teşkilat bilinciyle organize olmanın gereklerini yerine getirerek Türkiye'nin gücünü, toplumun iradesini, geniş halk kesimlerinin arzularını ve taleplerini siyasete taşıdılar.

Toplumsal gücünü, iradesini siyasete taşımak, ülke sorunlarını aşmanın en önemli dinamiğidir. Aksi takdirde toplumu hiçe sayan, toplumsal talepleri dikkate almayan siyaset modelleri geçmişte olduğu gibi ülkenin enerjisini heba edecektir.

AK PARTİ mensupları, **AK PARTİ** teşkilatları, **AK PARTİ**'ye gönülleriyle, yürekleriyle katkıda bulunanlar Türkiye'yi nasıl bir girdaptan çıkardıklarını asla unutmayacaklardır.

Onlar, ana kademe teşkilatlarımızda, kadın kolu ve gençlik kolu teşkilatlarımızda, partinin hangi kademesinde olursa olsunlar ülke sevdasını, hizmet aşkını en içten, en samimi biçimde hissediyorlar.

Onlar her zaman Türkiye fotoğrafına bir bütünlük içinde bakarak toplumun kazanımlarını hesap ediyor, rüyalarını, düşlerini, ideallerini toplumun bütün kesimleriyle paylaşıyorlar.

Onlar, ikili görüşmelerde, toplantılarda, konferanslarda büyük Türkiye rüyasından gözlerini hiç ayırmadılar ve her zaman yüreklerindeki aşkla, sevdıyla gücümüze güç kattılar.

Hangi makam ve mevkide olursak olalım, temsil ettiğimiz gücün kaynağının öncelikle teşkilat mensuplarımızın büyük yürekleri olduğunu hiçbir zaman unutmadık, unutmayacağız.

AK PARTİ'ye omuz verenler, **AK PARTİ**'nin eliyle Türkiye'nin yüzünü açtılar.

Sadakat ve vefa timsali olan halkımız bu özveriyi, bu hizmet aşkını her zaman alkışlayacak, bu hizmet davamızın çilelilerine her zaman bağrında yer verecektir.

Bu hareketin, bu misyonun Genel Başkanı olarak diyorum ki, bu yükü omuzlayan kardeşlerimin her birinin yüzü ak, bahtı açık olsun.

Türkiye'yi bıktıran çatışmacı, kavgacı siyaseti sizlerle birlikte tasfiye ettik, bugün ulaştığımız aydınlığın onurunu da birlikte paylaşıyoruz.

Sizler AK siyasete akıllarınızı, gönüllerinizi katmasaydınız karamsarlığı, umutsuzluğu yenemezdik.

Sizler, ülkesini öfkeden ve kavgadan arındıran, barış ve huzuru tesis eden ak siyasetin teminatısınız.

AK PARTİ'nin, 70 milyonun kardeşliğinden doğduğunu, hiçbir ayrımcılığı kabul etmediğini, bütün milletimizi kucaklamayan hiçbir siyasete tenezzül etmediğini, çatışma siyasetini tasfiye ettiğini, dayanışma ruhunu yücelttiğini en iyi bilen sizlersiniz.

Sevgili yol arkadaşlarım,

Sizlerden hassaten bazı isteklerim vardır.

Türkiye ne durumda idi, nereye getirdik! Bunu asla unutmayın ve unutturmayın ve **AK PARTİ**'nin Türkiye'ye neler kazandırdığını lütfen halkımıza anlatınız.

Hiçbir hizmet kademesinde ayrımcılığa asla tenezzül etmeyiniz.

Asla popülizme kapılmayınız, günü kurtarmaya dönük bir siyaset çizgisi üzerinde olmayınız.

Kardeşlik ve dayanışma ruhunu zedeleyebilecek hiçbir davranış içine girmeyiniz.

Hesap verebilirlik duygusu hayat anlayışımızın esasıdır. Bu onur tablosunun karamsar bir tabloya dönüşmemesi için örfе uygun düşmeyen, hukuka uy-

gun olmayan, **AK PARTİ**'liye yakışmayacak tutum ve davranışlardan mutlaka ama mutlaka uzak durunuz.

Teşkilat gücümüzün kaynağının, sevgi, disiplinli çalışma ve Türkiye sevdası olduğunu hiçbir zaman unutmayınız.

AK PARTİ teşkilatları olarak çabamız ve gayretimiz; **AK PARTİ** aidiyetini idrak etmek, **AK PARTİ** kimliğine sadakatle sahip çıkmak, yüreğinde ülke sorumluluğunu hissetmek ve bu sorumluluğun gereğini yerine getirmektir

Partimizin daha büyük başarıları imza atabilmesi için, belediyelerimiz ve bütün mensuplarımızla birlikte teşkilatlarımız olarak, daha yakın, daha büyük bir uyum ve işbirliği içerisinde olmalısınız.

Aziz kardeşlerim,

Biz bir bölgenin, bir toplumsal zümrenin, bir sınıfın siyasetini yapmıyoruz. Ülkemizin bütünlüğü, dirlik ve düzeni üzerinde oynanmak istenen oyunları bozmak için, kardeşlik iklimini pekiştirmeye her zamankinden daha çok ihtiyacımız var.

Bizler milletin birer unsuru, birer üyesi, birer parçasıyız. Biz, milletimizin bütün fertleriyle, bütün vatandaşlarımızla aynı kader birliği içinde olduğumuza inanıyoruz..

Bizim hareketimiz, bizim misyonumuz, bizim partimiz bu kardeşlik ruhunun eseridir.

Yaptıklarımızla yetinemeyiz, yapmamız gereken daha çok iş var. Bu vatana, bu millete daha çok borcumuz var.

AK PARTİ mensupları, bizden öncekiler gibi milleti aldatmayacak ve milletin umutlarını boşa çıkarmayacaktır.

Önümüzde daha aydınlık bir gelecek vardır ve umutlarımız dipdirdir.

Başkaları azmimizi kırmak, yüreklerimizdeki ateşi söndürmek için bütün güçlerini kullanabilirler.

Ama, bizim sevdamız büyüdüğü, yüreklerimizdeki ateş harlandıkça onlar kartopu gibi erimeye devam edeceklerdir.

Hiçbir zaman zeminimizi unutmayalım. Bu zeminin Türkiye olduğunu, Hakkari'den Edirne'ye milletimizin bütün fertlerinin kimliğini taşıdığımızı, bu kimliğe sadakatle bağlı olduğumuzu unutmayalım.

İhtilaf konuları ve zaaf alanları üzerinde değil, birlik ilkesi üzerinde bütün gücümüzü toplamak durumundayız. Bu, güç birliğine her zamankinden daha çok ihtiyacımız vardır.

Türkiye'de kötü siyaset tarzının, öfke ve nefret tohumlarının bir daha zemin bulmaması için, bütün **AK PARTİ**'lilerin yüreklerini siyasete daha çok katmasını istiyorum.

Türkiye'nin bir daha eski günlere geri dönmemesi, birlik ve beraberliğimizi pekiştirmemize bağlıdır

Bu amaca hizmet eden partimizin tüm organlarında, birimlerinde görev alan arkadaşlarımızın çabaları, gayretleri her türlü takdirin üzerindedir. Bu büyük davaya omuz veren bütün yol arkadaşlarımı ve bütün **AK PARTİ** kadrolarını şükranla selamlıyorum.

Hiçbir **AK PARTİ**'li geçmişte yapılan yanlışlar gibi milletin gücünü kendi gücüne tahvil etmek gibi bir vefasızlığa, sadakatsizliğe izin vermeyecektir.

Toplumun değerleriyle ve toplumun kimliğiyle kendini tanımlayan **AK PARTİ**, bu birlik ruhunu bütün icraatıyla, bütün çalışmalarıyla pekiştirmek iddiasından ve sevdasından geri adım atmayacaktır.

Toplumla birlikte güçlenmek bizim en temel stratejimizdir. **AK PARTİ**, toplumla birlikte güçlenmeye devam edecektir.

Demokrasimizi geliştirmek, ülkemize hak ettiği hizmetleri sunabilmek, kalkınma rüyasını gerçekleştirmek siyaseten güçlü bir irade gerektiriyor.

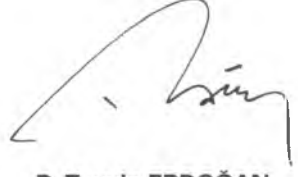
Türkiye, bu güçlü iradeye **AK PARTİ** adını vermiştir.

Milletin umutlarını tazeleyen, gücünü yeniden toplayan **AK PARTİ**, milletin emanetini temsilde hiçbir zaman zaaf göstermeyecektir.

Bir kez daha ifade etmeliyim ki, temel ilkelerimizi, ülkemiz için yaptıklarımızı milletimize anlatmak, bütün ülkeye mal etmek için siz yol arkadaşlarımla yapması gereken görevi ifa edeceğinize olan inancım tamdır.

Teşkilat çalışmalarınızın daha verimli olmasında Teşkilat İç Yönetmeliğimizin yol gösterici ve yardımcı olacağını umuyorum.

“HER ŞEY TÜRKİYE İÇİN” diyor, bu anlamda sorumluluk hisseden ve bu sorumluluğun gereği olan özveriden kaçınmayan bütün yol arkadaşlarımı selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyor, her birinizi muhabbetle kucaklıyorum.

R. Tayyip ERDOĞAN

Genel Başkan

Başbakan

İ Ç İ N D E K İ L E R

PARTİ TÜZÜĞÜ

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR..... 59

- Madde 1 - Partinin Adı
- Madde 2 - Kuruluşun Temel Dayanakları
- Madde 3 - Partinin Kısaltılmış Adı, Genel Merkezi ve Amblemi
- Madde 4 - Temel Amaçlar
- Madde 5 - Görev İlkeleri

İKİNCİ KISIM

PARTİ ÜYELİĞİ (SPK m: 6,11,12) 62

- Madde 6 - Parti Üyesi Olabilme Şartları
- Madde 7 - Üyelik Başvurusu ve Gerekli Belgeler
- Madde 8 - Üyelik Başvurusunun Karara Bağlanması ve Üye Kayıt İşlemi
- Madde 9 - Partiden Ayrılmış Olanların Yeniden Üyelğe Kabulü
- Madde 10 - Sürekli Yurt Dışında Bulunan Vatandaşların Üyeliği
- Madde 11 - Genel Merkezin Üye Kayıt Yetkisi
- Madde 12 - Üye Kimlik Belgesi
- Madde 13 - Üyeliğin Sona Ermesi
- Madde 14 - Üyelerin Hakları ve Yükümlülükleri
- Madde 15 - Genel Merkez Üye Yazım Kütüğü

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ TEŞKİLATI (SPK m:7) 67

- Madde 16 - Teşkilat
- Madde 17 - Teşkilat Kademeleri (SPK m :7)
- Madde 18 - Teşkilat Kademe Organları
 - 18.1 - Belde Teşkilatı

- a - Belde Kongresi
- b - Belde Başkanı
- c - Belde Yönetim Kurulu
- d - Belde Yürütme Kurulu

18.2 - İlçe Teşkilatı

- a - İlçe Kongresi
- b - İlçe Başkanı
- c - İlçe Yönetim Kurulu
- d - İlçe Yürütme Kurulu

18.3 - İl Teşkilatı

- a - İl Kongresi
- b - İl Başkanı
- c - İl Yönetim Kurulu
- d - İl Yürütme Kurulu

18.4 - Genel Merkez Teşkilatı

- a - Büyük Kongre
- b - Genel Başkan
- c - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu
- d - Merkez Yürütme Kurulu

18.5 - Yan Kuruluşlar

- a - Kadın Kolları
- b - Gençlik Kolları
- c - Diğer yan kuruluşlar

18.6 - Gruplar

- a - TBMM Parti Grubu
- b - İl Genel Meclisi Grupları
- c - Belediye Meclisi Grupları

Madde 19 - Mahalle, Köy, Sandık Bölgesi ve Seçim Çevresi
Temsilci ve Kurulları

Madde 20 - Yurt Dışı Temsilcilikler (SPK m : 7, 31)

İKİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT ORGANLARININ OLUŞUMLARI,

GÖREV VE YETKİLERİ 69

BİRİNCİ AYIRIM

BELDE TEŞKİLATI (SPK m : 7/1, 20)	69
---	----

- Madde 21 - Belde Kongresi (SPK m:7/3)
- Madde 22 - Belde Kongresi Delegeleri (SPK m:19, Ek madde 2)
- Madde 23 - Belde Kongresi Delege Seçimleri ve
Delege Listesinin Onaylanması
- Madde 24 - Belde Başkanı
- Madde 25 - Belde Yönetim Kurulu
- Madde 26 - Belde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri
- Madde 27 - Belde Yürütme Kurulu

İKİNCİ AYIRIM

İLÇE TEŞKİLATI (SPK m : 20,21)	72
--------------------------------------	----

- Madde 28 - İlçe Kongresi
- Madde 29 - İlçe Kongresi Delegeleri
- Madde 30 - İlçe Kongresi Delege Seçimleri
- Madde 31 - İlçe Başkanı
- Madde 32 - İlçe Yönetim Kurulu
- Madde 33 - İlçe Yürütme Kurulu

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

İL TEŞKİLATI (SPK m: 19, 21)	75
------------------------------------	----

- Madde 34 - İl Kongresi
- Madde 35 - İl Kongresi Delegeleri
- Madde 36 - İl Başkanı
- Madde 37 - İl Yönetim Kurulu
- Madde 38 - İl Yürütme Kurulu

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

İLÇE VE İL KONGELERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER	77
---	----

- Madde 39 - Olağan Kongre Zamanı ve Seçilecek Delegeler
- Madde 40 - Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi
- Madde 41 - Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca
Onaylanması ve İlanı (SPK m 21)

- Madde 42 - İlçe ve İl Kongresinin İlanı
 Madde 43 - Kongre Toplantı ve Karar Yeter Sayısı
 Madde 44 - Kongrenin Açılışı, Kongre Divanı, Divanın Yetki ve Görevleri
 Madde 45 - Kongrelerin Görev ve Yetkileri
 Madde 46 - İlçe ve İl Kongrelerinde Yapılacak Seçimler ve Adaylık
 Madde 47 - Kongrelerde Oy Hakkını Kullanma Şekli
 Madde 48 - Seçimlerle İlgili İtiraz (SPK m : 21/10)
 Madde 49 - Kongre Sonuçları ve Tutanaklarının Üst Organa Bildirilmesi
 Madde 50 - İlçe ve İl Kongrelerinin Olağanüstü Toplanması
 Madde 51 - Alt Kademenin Üst Kademe Kongresinde Temsili

BEŞİNCİ AYIRIM

İLÇE VE İL YÖNETİM KURULLARINA İLİŞKİN

ORTAK HÜKÜMLER 85

- Madde 52 - Kurucu Yönetim Kurulları
 Madde 53 - Yönetim Kurullarının Toplantı ve Karar Nisabı
 Madde 54 - Kademelerde Partinin Temsili
 Madde 55 - İlçe ve İl Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri
 Madde 56 - Kurul Üyesinin İstifa Etmiş Sayılma Hali
 Madde 57 - Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeliklerinde Boşalma
 Madde 58 - İşten El Çektirme Nedenleri
 Madde 59 - İşten El Çektirmenin Usul ve Esasları
 Madde 60 - Geçici Kurullar ve Olağanüstü Kongrenin Toplanması (SPK m : 19/5, 20/8)

ALTINCI AYIRIM

MERKEZ TEŞKİLATI (SPK m : 13) 89

A - BÜYÜK KONGRE (SPK m : 14)..... 89

- Madde 61 - Büyük Kongre, Görev ve Yetkileri (SPK m:14/5)
 Madde 62 - Büyük Kongre Delegeleri
 62.1 - Büyük Kongre'nin Seçilmiş Delegeleri
 62.2 - Büyük Kongre'nin Tabii Delegeleri (SPK m :14/3)
 62.3 - Büyük Kongre'nin Onur Üyeleri
 Madde 63 - Büyük Kongre'yi Olağan Toplama Yetkisi ve Zamanı

- Madde 64 - Büyük Kongre Gündemi ve Delege Listesinin İlanı
 Madde 65 - Tüzüğün, Büyük Kongre Hakkında Uygulanacak Diğer Hükümleri
 Madde 66 - Genel Başkan'ın Açılış Konuşması ve Komisyon Oluşturulması
 Madde 67 - Gündem Maddelerinde Değişiklik ve Kongre Müzakereleri (SPK m:14/son)
 Madde 68 - Büyük Kongre'de Yapılacak Seçimler (SPK m: 21)
 Madde 69 - Büyük Kongre'de Adaylık ve Seçim Hazırlıkları
 Madde 70 - Büyük Kongre'nin Olağanüstü Toplanması (SPK m :14/6)
 Madde 71 - Büyük Kongre Tutanakları
 Madde 72 - Büyük kongre seçimleri ile ilgili itiraz

B - MERKEZ KARAR VE YÖNETİM KURULU (MKYK) (SPK m:16)..... 95

- Madde 73 - MKYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları
 Madde 74 - MKYK'nın Görev ve Yetkileri

C - GENEL BAŞKAN (SPK m: 15)..... 98

- Madde 75 - Genel Başkanlık İçin Adaylık Koşulları
 Madde 76 - Genel Başkan'ın Seçimi ve Görev Süresi
 Madde 77 - Genel Başkan'ın Görev ve Yetkileri
 Madde 78 - Genel Başkanlığın Boşalması (SPK m :15/son)

D - MERKEZ YÜRÜTME KURULU (MYK) (SPK m: 15/5,16) 100

- Madde 79 - MYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları
 Madde 80 - MYK'nın Görev ve Yetkileri
 Madde 81 - MYK'nın Genel Başkan Yardımcısı Üyeleri Arasında İş Bölümü
 Madde 82 - MYK Üyelerinin Görev ve Yetkileri
 82.1 - Genel Başkan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri
 82.2 - Mali ve İdari İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı
 82.3 - Genel Sekreter

YEDİNCİ AYIRIM

YAN KURULUŞLAR	105
-----------------------	-----

A- KADIN VE GENÇLİK KOLLARI (SPK m: 7)	105
---	-----

Madde 83 - Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak

83.1 - Kadın Koluna Üye Olmak

83.2 - Gençlik Koluna Üye Olmak

83.3 - Kadın ve Gençlik Kolları Üyeliğine
Mahsus Defter

Madde 84 - Kadın ve Gençlik Kollarının Teşkilat Kademe Organları

84.1 - Kadın/Gençlik Kolu Belde Kademesi
Teşkilat Organları

a - Kadın/Gençlik Kolu Belde Kongresi

b - Kadın/Gençlik Kolu Belde Başkanı

c - Kadın/Gençlik Kolu Belde Yönetim Kurulu

d - Kadın/Gençlik Kolu Belde Yürütme Kurulu

84.2 - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kademesi
Teşkilat Organları

a - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kongresi

b - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Başkanı

c - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yönetim Kurulu

d - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yürütme Kurulu

84.3 - Kadın/Gençlik Kolu İl Kademesi
Teşkilat Organları

a - Kadın/Gençlik Kolu İl Kongresi

b - Kadın/Gençlik Kolu İl Başkanı

c - Kadın/Gençlik Kolu İl Yönetim Kurulu

d - Kadın/Gençlik Kolu İl Yürütme Kurulu

84.4 - Kadın/Gençlik Kolu Genel Merkez
Teşkilat Organları

a - Kadın/Gençlik Kolu Büyük Kongresi

b - Genel Merkez Kadın/Gençlik Kolu Başkanı

c - Kadın/Gençlik Kolu Merkez Karar ve
Yönetim

d - Kadın/Gençlik Kolu Merkez Yürütme Kurulu

Madde 85 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Organlarının Oluşumu, Delegeler ve Kongrelerine İlişkin Ortak Hükümler

Madde 86 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Başkan ve Üyelerinin Yetki ve Görevleri

Madde 87 - Kadın ve Gençlik Kollarına İşten El Çektirme

B - DİĞER YAN KURULUŞLAR (SPK m: 7) 109

Madde 88 - Parti Teşkilatının Diğer Yan Birim ve Kuruluşları

SEKİZİNCİ AYIRIM

PARTİ GRUPLARI 109

A - TBMM PARTİ GRUBU (SPK m: 22) 109

Madde 89 - TBMM Parti Grubunun Oluşumu

Madde 90 - Grup Başkanı, Başkan Vekilleri ve Grup Yönetim Kurulu

Madde 91 - Grup Başkan Vekilleri ve Grup Yönetiminin Görevleri

Madde 92 - Grup Üyelerinin Görevleri

Madde 93 - Grupta Gizli Oylama Konuları (SPK m:27)

Madde 94 - TBMM Parti Grup İç Yönetmeliği (SPK m:23)

B - İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI 111

Madde 95 - İl Genel Meclisi Grupları

Madde 96 - Belediye Meclisi Grupları

Madde 97 - İl Genel Meclisi Grupları İle Belediye Meclisi Gruplarına İlişkin Ortak Hükümler

DÖRDÜNCÜ KISIM

PARTİ İÇİ DEMOKRASİ HAKEM KURULLARI 112

Madde 98 - Parti İç Demokrasi Hakemliği

Madde 99 - Parti İç Demokrasi Hakem Kurullarının Oluşumu

- Madde 100 - Kurul Üyesinde Aranacak Nitelik ve Üyelik Güvencesi
 Madde 101 - Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulların Görevleri
 Madde 102 - Sorunun Hakem Kurullarına İntikali ve Hakem Kararlarının Niteliği

BEŞİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DİSİPLİN KURULLARI

(SPK m :17, 19/7, 25, 53 ila 59)..... 114

- Madde 103 - Parti Disiplin Kurulları
 103.1 - İl Disiplin Kurulları
 103.2 - Merkez Disiplin Kurulu
 103.3 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu
 103.4 - Müşterek Disiplin Kurulu

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ AYIRIM

İL DİSİPLİN KURULLARI (SPK m:19/7) 114

- Madde 104 - İl Disiplin Kurullarının Oluşumu
 Madde 105 - İl Disiplin Kurullarının Bakacağı İşler

İKİNCİ AYIRIM

MERKEZ DİSİPLİN KURULU (SPK m:17)..... 115

- Madde 106 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Oluşumu
 Madde 107 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler
 107.1 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Birinci Derecede Bakacağı İşler
 107.2 - Merkez Disiplin Kurulu'nun İkinci Derecede Bakacağı İşler

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

GRUP DİSİPLİN KURULU (SPK m: 25) 116

- Madde 108 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun Oluşumu
 Madde 109 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

MÜŞTEREK DİSİPLİN KURULU (SPK m : 25/2)	117
--	-----

Madde 110 - Müşterek Disiplin Kurulu'nun Oluşumu,
Görev ve Yetkileri

BEŞİNCİ AYIRIM

MÜŞTEREK HÜKÜMLER	117
--------------------------------	-----

Madde 111 - Disiplin Kurullarına İlişkin Müşterek Hükümler
(SPK m: 56)

Madde 112 - Disiplin Kurulu'na Sevk Yetkisi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**BİRİNCİ AYIRIM**

DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI (SPK m: 53/1)	120
--	-----

Madde 113 - Parti Disiplin Cezaları

Madde 114 - Uyarma Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 115 - Kınama Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 116 - Partiden ve Gruptan Geçici İhraç Cezası ve
Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 117 - Partiden ve Gruptan Kesin İhraç Cezası ve
Bu Cezayı Gerektiren Haller

İKİNCİ AYIRIM**DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARINA İLİŞKİN**

Diğer Hükümler	124
-----------------------------	-----

Madde 118 - Disiplin Suçlarında Zaman aşımı

Madde 119 - Tedbirli Olarak Disiplin Kuruluna Sevketmek
(SPK m: 59)

Madde 120 - Disiplin Cezalarına Karşı Yargı Nezinde İtiraz Hakkı
(SPK m: 57)

Madde 121 - Disiplin Cezalarını Af Yetkisi (SPK m : 58)

ALTINCI KISIM

SEÇİMLER VE ADAYLAR (SPK m : 36 ila 52)	126
--	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇİMLERE KATILMA	126
-------------------------	-----

Madde 122 - Seçimlerle İlgili Karar Yetkisi

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİNDE ADAYLIK İŞLEMLERİ	126
---	-----

Madde 123 - Milletvekili Adaylık Başvurusu ve Ön İnceleme

Madde 124 - Aday Tespit ve Sıralama Usulleri

124.1 - Ön Seçim Usulü İle Aday ve

Liste Sıralaması Yapmak

124.2 - Teşkilat Yoklaması Usulü İle Aday ve

Liste Sıralaması Yapmak

124.3 - Merkez Yoklaması Usulü İle Aday ve

Liste Sıralaması Yapmak

Madde 125 - Aday Listelerinde Boşalmanın Doldurulması

Madde 126 - Milletvekili Seçiminde Kontenjan Adaylığı

(SPK m: 36/son)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL SEÇİMLERDE ADAYLIK İŞLEMLERİ (SPK m : 52)	129
---	-----

Madde 127 - Yerel Seçimlerde Adaylık ve Ön İnceleme

Madde 128 - Yerel Seçim Aday Tespit ve Sıralama Usulü

Madde 129 - Yerel Seçimlerde; Ön Seçim, Teşkilat ve

Merkez Yoklaması

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORTAK HÜKÜMLER.....	131
---------------------	-----

Madde 130 - Alt Kademe Teşkilat Yöneticisinin Aday Adaylığı
(SPK m:40/4)

Madde 131 - Partide Kayıtlı Olmayanların Adaylık Başvurusu

Madde 132 - Parti Adayı Olarak Seçilmiş Olanların Yeniden Adaylığı

Madde 133 - Seçim İşleri Yönetmeliği

YEDİNCİ KISIM

MALİ HÜKÜMLER.....	133
--------------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİNİN GELİRLERİ.....	133
-------------------------	-----

Madde 134 - Partinin Gelirleri (SPK m: 61)

134.1 - Giriş ve Üyelik Aidatı (SPK m: 62)

134.2 - Milletvekilliği Aidatı (SPK m: 63)

134.3 - Tanıtıcı Unsur ve Yayınların Satışından
Sağlanacak Gelirler (SPK m: 65)

134.4 - Etkinliklerden Sağlanacak Gelirler

134.5 - Aday Adaylarından Alınacak Özel Aidat
(SPK m: 64)

134.6 - Mal Varlığından Elde Edilecek Gelirler

134.7 - Bağışlar (SPK m: 66)

134.8 - Hazine Yardımları

Madde 135 - Gelirlerin Sağlanması Usulü (SPK m: 69)

İKİNCİ BÖLÜM

PARTİ GİDERLERİ.....	135
----------------------	-----

Madde 136 - Harcamaların Yapılmasında Gözetilecek Usul
(SPK m: 70)

Madde 137 - Muhafaza ve Harcamalardan Doğan Mali Sorumluluk
(SPK m: 71)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜTÇE VE KESİN HESAP (SPK m : 73)	136
---	-----

- Madde 138 - Bütçe ve Kesin Hesabın Hazırlanması ve Onaylanması
 138.1 - Bütçenin Hazırlanması ve Onaylanması
 138.2 - Kesinhesabın Hazırlanması ve Onaylanması
 138.3 - Kesinhesabın Bildirimi

SEKİZİNCİ KISIM

TEFTİŞ VE DENETİM	137
-------------------------	-----

- Madde 139 - Teftiş ve Denetimin Amacı
 Madde 140 - Denetim Yetkisi ve Görevi

DOKUZUNCU KISIM

DANIŞMA MECLİSLERİ VE YARDIMCI ÜNİTELER	138
---	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DANIŞMA MECLİSİ, DANIŞMANLAR VE YARDIMCI ÜNİTELER.....	138
---	-----

- Madde 141 - Parti Danışma Meclisi
 Madde 142 - Parti Danışma Meclisi Üyeleri
 Madde 143 - İl ve İlçe Danışma Meclisleri
 143.1 - İl Danışma Meclisi Üyeleri
 143.2 - İlçe Danışma Meclisi Üyeleri
 Madde 144 - Yan Kuruluşlar Danışma Meclisleri
 Madde 145 - Genel Başkan Danışmanları

İKİNCİ BÖLÜM

YARDIMCI ÜNİTELER.....	141
------------------------	-----

- Madde 146 - Araştırma Kurulları, Komisyonlar ve Çalışma Mekanları
 Madde 147 - Bürolar ve Merkezler

ONUNCU KISIM

HÜKÜMET FAALİYETLERİ	142
-----------------------------------	-----

Madde 148 - Hükümet Kurma Kararı Verme Yetkisi (SPK m: 28)

Madde 149 - MYK Üyesinin Hükümet Üyeliği

Madde 150 - Partili Bakanlar Hakkında Parti İçi Güven Oylaması

ONBİRİNCİ KISIM

PARTİ DEFTERLERİ	144
-------------------------------	-----

Madde 151 - Parti Defterleri (SPK m: 60)

151.1 - Üye Kayıt Defteri

151.2 - Karar Defteri

151.3 - Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri

151.4 - Gelir ve Gider Defteri

151.5 - Demirbaş Eşya Defteri

ONİKİNCİ KISIM

MÜTEFERRİK HÜKÜMLER	145
----------------------------------	-----

Madde 152 - Yetki ve Görev Devri

Madde 153 - Tüzükte Yazılı Süreleri Kısaltma Yetkisi

Madde 154 - Yetki Sınırı, Bağdaşmaz ve Birleşemez Konumlar

Madde 155 - Parti İçi Referandum

Madde 156 - Milletvekillerinin Halkla İrtibat Büroları

Madde 157 - Organlarda Görev Alanların İlgili Makamlara
Bildirilmesi (SPK m: 33)

Madde 158 - Parti Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi (SPK m: 109,110)

Madde 159 - Tüzük ve Program Değişikliği (SPK m: 14)

Madde 160 - Parti İç Yönetmelikleri

Madde 161 - Parti Merkez Organlarının İlk Oluşumu

Madde 162 - Kurucular Kurulu Üyeleri (SPK m: 14/8)

- Geçici Madde 1 - Kurucular Kurulu'nun Görev ve Yetkileri
- Geçici Madde 2 - Kademe Organlarının İlk Oluşumunda
Organların Üye Sayıları
- Geçici Madde 3 - Kurucular Kurulu'nun Çalışma Usulü
- Geçici Madde 4 - Kurucu Kademe Organ Üyelerinin Kongre Delegeliği
- Geçici Madde 5 - Kuruluşta Üye Yazım Yetkisi
- Geçici Madde 6 - Kadın ve Gençlik Kollarının İlk Oluşumu
-
- Madde 163 - Tüzükte Hüküm Bulunmayan Konularda
Yapılacak Uygulama
- Madde 164 - Yürütme
- Madde 165 - Yürürlük

İ Ç İ N D E K İ L E R

TEŞKİLAT İÇ YÖNETMELİĞİ

TEMEL AMAÇLAR	155
----------------------------	------------

GENEL İLKELER.....	158
---------------------------	------------

BİRİNCİ KISIM

YÖNETMELİĞİN AMACI, KAPSAMI,

HUKUKİ DAYANAĞI VE TANIMLAR	164
--	------------

Madde 1 - Amaç ve Kapsam

Madde 2 - Hukuki Dayanak

Madde 3 - Tanımlar ve Kısaltmalar

İKİNCİ KISIM

ÜYELİK ŞARTLARI VE ÜYE KAYIT İŞLEMLERİ

(Tüzük m: 6-15).....	165
-----------------------------	------------

Madde 4 - Üyelik İşleminde Amaç

Madde 5 - Üye Yazımında İlke

Madde 6 - Üyelik Şartları

Madde 7 - Üyelik Kararı

Madde 8 - Üyelik Talebinin Reddi Kararına Karşı İtiraz Hakkı
(Tüzük m: 8)

Madde 9 - Üye Kayıt Defteri ve Üyelik Kararının
Üye Kayıt Defterine İşlenmesi

Madde 10 - İlçe Yönetim Kurulu Dışında Alınan Üyelik Kararları

Madde 11 - Yurt Dışında Bulunan Vatandaşların Üyeliği

Madde 12 - Üyelik İşleminin Elektronik Ortamda İl ve
Genel Merkez'e Bildirilmesi

Madde 13 - Üyeliğin Sona Ermesi

Madde 14 - Üyeliği Sona Erenlerle İlgili Yapılacak İşlemler

Madde 15 - Üyeliğin Silinmesine Karşı İtiraz

- Madde 16 - Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak (Tüzük m:83)
 16.1) Kadın ve Gençlik Kolları Üyelğine Mahsus Defter
 16.2) Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak
 Madde 17 - Genel Merkez Üye Yazım Kütüğü (Tüzük m: 8)
 Madde 18 - Üye Kimlik Belgesi

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT.....	171
---------------	-----

- Madde 19 - Parti Teşkilatı ve Teşkilat Kademeleri (Tüzük m: 16,17)
 Madde 20 - Teşkilatlanmanın Amacı
 Madde 21 - Teşkilat İlkeleri
 Madde 22 - Teşkilatın Bütünlüğü ve Temsilde Tekliği
 Madde 23 - Yönetim Kurulu Üyesinin İstifa Etmiş Sayılması Hali
 Madde 24 - Yönetim Kurulunun Kendiliğinden Münfesih
 Hale Gelmesi

İKİNCİ BÖLÜM

SANDIK BÖLGESİ KURULLARI.....	174
-------------------------------	-----

- Madde 25 - Sandık Kurulları
 Madde 26 - Sandık Kurullarının Görevleri
 Madde 27 - Bölge Sandık Kurulları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAHALLE / KÖY YÖNETİMLERİ	175
---------------------------------	-----

- Madde 28 - Mahalle / Köy Yönetim Kurulları
 Madde 29 - Mahalle / Köy Yönetim Kurullarının
 Oluşturulması ve Yenilenmesi
 Madde 30 - Mahalle / Köy Başkan ve Yönetim Kurulu
 Üyelerinin Görev ve Yetkileri
 30.1) Mahalle / Köy Başkanı,
 30.2) Mahalle / Köy Başkan Yardımcısı
 (Mahalle / Köy Teşkilat Başkanı)

- 30.3) Mahalle / Köy Başkan Yardımcısı
(Mahalle / Köy Seçim İşleri Başkanı)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BELDE TEŞKİLATLARI..... 176

- Madde 31 - Belde Yönetim Kurullarının Üye Sayısı
- Madde 32 - Nüfusu 5000'e Kadar Olan Beldelerde Yönetim Kurullarının Yenilenmesi
- Madde 33 - Belde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri
(Tüzük m:26)
- Madde 34 - Belde Yürütme Kurulunun Oluşumu, Görev ve yetkileri
- Madde 35 - Belde Yürütme Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri
- 35.1) Belde Başkanı
- 35.2) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)
- 35.3) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Teşkilat Başkanı)
- 35.4) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Seçim İşleri Başkanı)
- 35.5) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Tanıtım ve Medya Başkanı)
- 35.6) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Dış İlişkiler Başkanı)
- 35.7) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Sosyal İşler Başkanı)
- 35.8) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Yerel Yönetimler Başkanı)
- 35.9) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Ekonomik İşler Başkanı)
- 35.10) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Halkla İlişkiler Başkanı)
- 35.11) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Mali ve İdari İşler Başkanı-Belde Muhasibi)
- 35.12) Belde Başkan Yardımcısı
(Belde Araştırma ve Geliştirme Başkanı)
- 35.13) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Sekreteri)

BEŞİNCİ BÖLÜM**İLÇE TEŞKİLATLARI..... 182**

Madde 36 - İlçe Yönetim Kurullarının Üye Sayısı

Madde 37 - İlçe Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri

(Tüzük m: 55)

Madde 38 - İlçe Yürütme Kurulunun Oluşumu, Görev ve Yetkileri

Madde 39 - İlçe Yürütme Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri

39.1) İlçe Başkanı (Tüzük m: 31)

39.2) İlçe Başkan Yardımcısı

(İlçe Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)

39.3) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Teşkilat Başkanı)

39.4) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Seçim İşleri Başkanı)

39.5) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Tanıtım ve Medya Başkanı)

39.6) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Dış İlişkiler Başkanı)

39.7) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Sosyal İşler Başkanı)

39.8) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Yerel Yönetimler Başkanı)

39.9) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Ekonomik İşler Başkanı)

39.10) İlçe Başkan Yardımcısı

(İlçe Halkla İlişkiler Başkanı)

39.11) İlçe Başkan Yardımcısı

(İlçe Mali ve İdari İşler Başkanı-İlçe Muhasibi)

39.12) İlçe Başkan Yardımcısı

(İlçe Araştırma ve Geliştirme Başkanı)

39.13) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Sekreteri)

ALTINCI BÖLÜM**İL TEŞKİLATLARI..... 188**

Madde 40 - İl Yönetim Kurullarının Üye Sayısı

Madde 41 - İl Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 55)

Madde 42 - İl Yürütme Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkileri

(Tüzük m:38)

Madde 43 - İl Yürütme Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri

43.1) İl Başkanı (Tüzük m: 36)

43.2) İl Başkan Yardımcısı

(İl Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)

43.3) İl Başkan Yardımcısı (İl Teşkilat Başkanı)

- 43.4) İl Başkan Yardımcısı (II Seçim İşleri Başkanı)
- 43.5) İl Başkan Yardımcısı (II Tanıtım ve Medya Başkanı)
- 43.6) İl Başkan Yardımcısı (II Dış İlişkiler Başkanı)
- 43.7) İl Başkan Yardımcısı (II Sosyal İşler Başkanı)
- 43.8) İl Başkan Yardımcısı (II Yerel Yönetimler Başkanı)
- 43.9) İl Başkan Yardımcısı (II Ekonomik İşler Başkanı)
- 43.10) İl Başkan Yardımcısı (II Halkla İlişkiler Başkanı)
- 43.11) İl Başkan Yardımcısı
(II Mali ve İdari İşler Başkanı- II Muhasibi)
- 43.12) İl Başkan Yardımcısı
(II Araştırma ve Geliştirme Başkanı)
- 43.13) İl Başkan Yardımcısı (II Sekreteri)

YEDİNCİ BÖLÜM

GENEL MERKEZ TEŞKİLATI 195

- Madde 44 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun Oluşumu ve Çalışma Esasları (Tüzük m: 73)
- Madde 45 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 74)
- Madde 46 - Merkez Yürütme Kurulu'nun Oluşumu (MYK) (Tüzük m:79)
- Madde 47 - Merkez Yürütme Kurulu'nun Görev ve Yetkileri (Tüzük m:80)
- Madde 48 - Merkez Yürütme Kurulu Başkanı ile Kurulun MKYK Üyeleri Arasından Atanan Üyelerinin Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 82)
 - 48.1) Genel Başkan'ın Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 77)
 - 48.2) Genel Başkan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri

DÖRDÜNCÜ KISIM

YAN KURULUŞLAR

KADIN VE GENÇLİK KOLLARI VE DIŞ TEMSİLCİLİKLER 199

- Madde 49 - Yurtdışı Temsilcilikler (Tüzük m. 20, SPK m:7,31)
- Madde 50 - Kadın ve Gençlik Kollarının Teşkilat Kademe Organları ve Yönetim Kurullarının Üye Sayıları

- Madde 51 - Kademelerde Kadın ve Gençlik Kolları
Yönetimlerinin Gözetecekleri Esaslar
- Madde 52 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Başkanı,
Yönetim ve Yürütme Kurullarının Görev ve Yetkileri

BEŞİNCİ KISIM

İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI 201

- Madde 53 - Belediye ve İl Genel Meclisi Grupları
- Madde 54 - Grup Başkanı, Grup Başkanvekili,
Grup Sekreteri, Grup Sözcüsü
- Madde 55 - Grup Yönetimi
- Madde 56 - Grup Üyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları
- Madde 57 - Belediye ve İl Genel Meclisi Grup Yönetimlerinin
Görev ve Yetkileri
- Madde 58 - Grup ve Grup Yönetiminin Çalışma Esasları

ALTINCI KISIM

TOPLANTILAR 205

- Madde 59 - Toplantı ve Karar Yeter Sayısı
- Madde 60 - Toplantıların Önemi
- Madde 61 - Toplantıların Verimli Olması İçin Gerekli Şartlar
- Madde 62 - Toplantıların Gündemi

YEDİNCİ KISIM

TEŞKİLATLARIN HER KADEMEDE YAPACAĞI

TOPLANTILAR.....206

- Madde 63 - Yönetim Kurulu Toplantısı
- Madde 64 - Yürütme Kurulu Toplantısı
- Madde 65 - Birim Toplantıları
- Madde 66 - İlçe Başkanları toplantısı
- Madde 67 - Danışma Meclisi Toplantıları
- İl Danışma Meclisi Üyeleri
 - İlçe Danışma Meclisi Üyeleri
 - Belde Danışma Meclisi Üyeleri

Madde 68 - Yerel Yönetimler Danışma Meclisleri

- 68.1) Belde Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;
- 68.2) İlçe Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;
- 68.3) İl Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;
- 68.4) Büyükşehir Yerel Yönetimler Danışma Meclisi Üyeleri;

SEKİZİNCİ KISIM

KOORDİNE VE KONTROL212

Madde 69 - Teşkilatların Koordine ve Kontrolü

- 69.1) Koordinatör
- 69.2) Belde ve İlçe Koordinatörü
- 69.3) İl ve Bölge Koordinatörü

DOKUZUNCU KISIM

PARTİ DEFTERLERİ213

Madde 70 - Parti Defterleri

- 70.1) Üye Kayıt Defteri
- 70.2) Karar Defteri
- 70.3) Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri
- 70.4) Gelir ve Gider Defteri
- 70.5) Demirbaş Eşya Defteri

ONUNUCU KISIM

DiĞER HÜKÜMLER214

Madde 71 - Yürürlük

Madde 72 - Yürütme

Görev ve Yetki Yönergesi Teşkilat Şeması231

İ Ç İ N D E K İ L E R

KONGRE YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR.....	235
--------------------	-----

- Madde 1 - Amaç
- Madde 2 - Kapsam
- Madde 3 - Hukuki Dayanak
- Madde 4 - Tanımlar
- Madde 5 - Kongre Kademeleri
- Madde 6 - Alt Kademenin Üst Kademe Kongresinde
Temsili (Tüzük m:51)
- Madde 7 - Kongre Delegeliğinin Süresi (Tüzük m:39/4)
- Madde 8 - Kongre Tarihlerinin Tespiti (Tüzük m:21/1,39)
 - 8.1 - Olağan Kongreler:
 - A) Belde Olağan Kongrelerini Toplama
Yetkisi ve Zamanı (Tüzük m.39)
 - B) İl ve İlçe Olağan Kongrelerini Toplama
Yetkisi ve Zamanı (Tüzük m.39)
 - C) Büyük Kongre'yi Olağan Toplama
Yetkisi ve Zamanı (Tüzük m.63)
 - 8.2 - Olağan Üstü Kongreler:
 - A) İlçe ev İl Kongrelerinin Olağanüstü
Toplanması (Tüzük m.50)
 - B) Büyük Kongrenin Olağanüstü Toplanması
(SPK m. 14/6-Tüzük m.70)
- Madde 9 - Yönetim Organlarına Seçilecek
Üye Sayısını Belirleme Yetkisi
- Madde 10 - Seçim İşlerinin Yürütülmesi

İKİNCİ KISIM

KONGRE DELEGELERİ.....	239
------------------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM**KONGRE DELEGELERİNİN TESBIT USULÜ..... 239**

Madde 11 - Belde Kongresi Delege Sayısı ve Tespit Usulü
(SPK m:19, Ek Madde 2, Tüzük m: 22)

11.1 - Belde Kongresi Delege Sayısı

11.2 - Delege Dağılımını Tespit Usulü

DELEGE DAĞILIM SAYISINI HESAPLAMA ÖRNEKLERİ.....240

1. YÖNTEM

2. YÖNTEM

Madde 12 - İlçe Kongresi Delege Sayısı ve Tespit Usulü (Tüzük m: 29)

12.1 - İlçe Kongresi Delege Sayısı

12.2 - Delege Dağılımını Tespit Usulü

İLÇE KONGRESİ DELEGE DAĞILIM SAYISINI HESAPLAMA ÖRNEĞİ.....242

Madde 13 - İl Kongresi Delege Sayısı ve Tespit Usulü (Tüzük m: 35)

13.1 - İl Kongresi Delege Sayısı

13.2 - Delege Dağılımı Tespit Usulü

İL DELEGE DAĞILIM SAYISINI HESAPLAMA ÖRNEĞİ.....246

Madde 14 - Büyük Kongre Delege Sayısı ve Tespit Usulü (Tüzük m: 62)

14.1- Büyük Kongre Delege Sayısı

14.2- Delege Dağılımı Tespit Usulü

İKİNCİ BÖLÜM**BELDE VE İLÇE KONGRESİ DELEGE SEÇİMLERİ249**

Madde 15 - Seçim Usulü (Tüzük m: 22,29,30)

Madde 16 - Seçim Çevresi ve Seçilecek Delege Sayısı
(Tüzük m: 29, 30.2)

- Madde 17 - Seçimin Yapılacağı Yer
 Madde 18 - Kongre Delege Seçmeni
 Madde 19 - Delege Seçmen Listelerinin
 Hazırlanması (Tüzük m: 29,30)
 Madde 20 - Delege Seçmen Listesinin İlanı
 (Tüzük m: 30)
 Madde 21 - Delege Seçimlerinde Adaylık ve
 Oy Pusulası (Tüzük m: 30, 46)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DELEGE SEÇİMLERİNİ YÖNETECEK SANDIK KURULLARI 252

- Madde 22 - Sandık Kurulları
 Madde 23 - Sandık Kurullarında Çoğunluğun Sağlanması
 Madde 24 - Sandık Sayısı
 Madde 25 - Sandık Alanında Bulunabilecekler
 Madde 26 - Oy Verme Başlamadan Önce Sandık
 Kurulunun Yapacağı İşler

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

OYVERME İŞLEMLERİ 253

- Madde 27 - Oy Verme Yetkisi
 Madde 28 - Delege Seçiminde Oy Verme Süresi
 Madde 29 - Delege Seçmen Kimliğinin Tespiti
 Madde 30 - Oy Verme Düzeni
 Madde 31 - Sandıkların Açılması
 Madde 32 - Oyların Sayımı ve Dökümü
 Madde 33 - Delege Seçimi Sonuç Tutanağı
 Madde 34 - Geçerli Sayılmayacak Oylar ve Oy Pusulaları

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEÇİME İTİRAZ - SEÇİMİN İPTALİ VE

SEÇİM YASAKLARI 256

- Madde 35 - Delege Seçimlerine İtiraz (Tüzük m: 30.8, 30.9)
 Madde 36 - Delege Seçimlerinin İptali
 Madde 37 - Seçim Yasakları

ÜÇÜNCÜ KISIM

KONGRELER.....	257
----------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

BELDE KONGRESİ.....	257
---------------------	-----

Madde 38 - Kongrenin Oluşumu (SPK m: 7/3, Tüzük m: 21)

Madde 39 - Belde Kongresi Delegeleri (SPK m: 19,
Ek Madde2, Tüzük m: 22)

39.1 - Belde Kongresinin Seçilmiş Delegeleri

39.2 - Belde Kongresinin Tabii Delegeleri

Madde 40 - Belde Kongre Delege Listesinin Onaylanması
(SPK m: 21, Tüzük m: 23,41,42)

Madde 41 - Belde Kongresinin İlanı

Madde 42 - Denetim ve Gözetim

Madde 43 - Seçimler

İKİNCİ BÖLÜM

İLÇE KONGRESİ.....	259
--------------------	-----

Madde 44 - Kongrenin Oluşumu (Tüzük m: 28)

Madde 45 - İlçe Kongresi Delegeleri (Tüzük m: 29)

45.1 - İlçe Kongresinin Seçilmiş Delegeleri

45.2 - İlçe Kongresinin Tabii Delegeleri

Madde 46 - İlçe Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca
Onaylanması (SPK m: 21, Tüzük m: 41)

Madde 47 - İlçe Kongresinin İlanı (Tüzük m: 42)

Madde 48 - Seçimler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İL KONGRESİ.....	260
------------------	-----

Madde 49 - Kongrenin Oluşumu (Tüzük m: 34)

Madde 50 - İl Kongresi Delegeleri (Tüzük m: 35)

50.1 - İl Kongresinin Seçilmiş Delegeleri

50.2 - İl Kongresinin Tabii Delegeleri

Madde 51 - İl Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca

Onaylanması (SPK m: 21, Tüzük m: 41)

Madde 52 - İl Kongresinin İlanı (Tüzük m: 42)

Madde 53 - Seçimler

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DELEGE LİSTELERİNE İTIRAZ..... 262

Madde 54 - Delege Listelerinin İlanı ve İtirazlar

(Tüzük m: 41,42)

BEŞİNCİ BÖLÜM

İLÇE VE İL KONGRELERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER..... 263

BİRİNCİ AYIRIM

SANDIK KURULLARINA DAİR HÜKÜMLER..... 263

Madde 55 - Sandık Kurullarının Oluşturulması

(Tüzük m: 46/2-3)

Madde 56 - Oy Sandıkları ve Seçim Araç Ve Gereçleri

İKİNCİ AYIRIM

KONGRENİN İŞLEYİŞ USUL VE ESASLARI..... 264

Madde 57 - Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi

(Tüzük m: 43)

Madde 58 - Kongre Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

(Tüzük m: 43)

58.1 - Kongre Toplantı Yeter Sayısı

58.2 - Kongre Karar Yeter Sayısı

Madde 59 - Kongrenin Açılışı (Tüzük m: 44)

Madde 60 - Kongre Divanı Seçimleri ve Divanın

Yetki ve Görevleri (Tüzük m: 44)

Madde 61 - Kongrelerinin Görev Yetkileri (Tüzük m: 45)

ÜÇÜNCÜ AYIRIM**KONGRELERDE ADAYLIK ve SEÇİM USULÜ**

(Tüzük m: 46)..... 267

Madde 62 - Adaylık

Madde 63 - Adaylık ve Seçim Usulü

Madde 64 - Kongrelerde Oy Hakkını Kullanma Şekli (Tüzük m: 47)

Madde 65 - Seçimlerle İlgili İtiraz (SPK m: 21/10, Tüzük m: 48)

Madde 66 - Kongre Sonuçları ve Tutanaklarının Üst
Organa Bildirilmesi (Tüzük m: 49)**ALTINCI BÖLÜM**

BÜYÜK KONGRE (SPK m: 14/5, tüzük m: 61) 270

Madde 67 - Büyük Kongre (SPK m: 14/5, Tüzük m: 61)

Madde 68 - Büyük Kongre Delegeleri (Tüzük m: 62)

68.1 - Büyük Kongre Seçilmiş Delegeleri

68.2 - Büyük Kongrenin Tabi Delegeleri
(SPK m: 14/3-Tüzük m.62.2)68.3 - Büyük Kongrenin Onur Üyeleri
(Tüzük m: 62.2)Madde 69 - Büyük Konre Gündemi Ve Delege
Listesinin İlanı (Tüzük m: 64)Madde 70 - Tüzüğün ve Yönetmeliğin, Büyük Kongre
Hakkında Uygulanacak Diğer Hükümleri
(Tüzük m: 65)Madde 71 - Genel Başkan'ın Açılış Konuşması ve
Komisyon Oluşturulması (Tüzük m: 66)Madde 72 - Gündem Maddelerinde Değişiklik Ve Kongre
Müzakereleri (SPK m: 14/Son, Tüzük m: 67)Madde 73 - Büyük Kongre'de Yapılacak Seçimler
(SPK m: 14/21, Tüzük m: 68)Madde 74 - Büyük Kongre'de Adaylık Ve Seçim
Hazırlıkları (Tüzük m: 69)

Madde 75 - Büyük Kongre Tutanakları (Tüzük m: 71)

Madde 76 - Büyük Kongre Seçimleri İle İlgili İtiraz
(SPK m: 21/10,11, Tüzük m: 72)

Madde 77 - Genel Başkan Seçimi (SPK m: 15, Tüzük m: 75-76)

YEDİNCİ BÖLÜM**YAN KURULUŞLARIN DELEGELERİ VE KONGRELERİ 276**

Madde 78 - Yan Kuruluşların Kongre Seçimlerine
İlişkin Esaslar

Madde 79 - Yürürlük*

Madde 80 - Yürütme

Yönetmelik m.20/4	277
Yönetmelik m.20	278
Yönetmelik m.33/1	279
Yönetmelik m.33/2	280

İÇİNDEKİLER

KALKINMA ve DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

I. GİRİŞ

1. Giriş.....	287
---------------	-----

II. TEMEL HAKLAR VE SİYASİ İLKELER

2. 1. Temel Hak Ve Özgürlükler	293
2. 2. Siyasi İlkeler	295
2. 3. Siyasi Yapılanma	297
2. 4. Hukuk Ve Adalet	298
2. 5. Demokratikleşme Ve Sivil Toplum	301
2. 6. Doğu Ve Güneydoğu.....	303

III. EKONOMİ

3. 1. Ekonomi Anlayışımız	307
3. 2. Kamu Maliyesi	310
3.2.1. Bütçe	310
3.2.2. Vergi.....	311
3.2.3. Kamu Borçlanması.....	311
3. 3. Özelleştirme.....	312
3. 4. Üretim Ve Yatırım Politikaları	313
3. 5. Sınai Mülkiyet	314
3. 6. Dış Ticaret.....	314
3. 7. Finansal Hizmetler	315
3. 8. Esnaf, Sanatkar Ve Kobi'ler.....	317
3. 9. Tarım, Hayvancılık Ve Ormancılık.....	318
3.10. Enerji	319
3.11. Madencilik.....	320
3.12. Ulaştırma Ve Haberleşme	321
3.13. Turizm	322
3.14. Tüketicinin Korunması.....	323

IV. KAMU YÖNETİMİ

4. 1. Kamu Yönetimi Anlayışımız.....	327
4. 2. Merkezi Yönetim.....	328

4. 3. Yerel Yönetim	329
4. 4. Kamu Personel Yönetimi	330
4. 5. Güvenlik	331
4. 6. Yolsuzluklarla Mücadele	332

V. SOSYAL POLİTİKALAR

5. 1. Sosyal Politika Anlayışımız	337
5. 2. Eğitim	338
5. 3. Kültür Ve Sanat	341
5. 4. Sağlık	342
5. 5. Sosyal Güvenlik	345
5. 6. Çalışma Hayatı	347
5. 7. Kadın	348
5. 8. Aile Ve Sosyal Hizmetler	349
5. 9. Gençlik Ve Spor	350
5.10. Kentleşme Ve Konut	352
5.11. Çevre	353
5.12. Bilim Ve Teknoloji	355
5.13. Yazılı Ve Görsel Basın	356
5.14. Trafik	357

VI. DIŞ POLİTİKA

6. Dış Politika	361
-----------------------	-----

VII. SONUÇ

7. Sonuç	367
----------------	-----

İÇİNDEKİLER

TBMM GRUP İÇ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞ, BAŞKANLIK, TOPLANTIYA KATILABİLECEKLER..... 373

Madde 1. - Grubun Kuruluşu

Madde 2. - Kısaltmalar

Madde 3. - Parti Grubunun Organları

Madde 4. - Grup Genel Kurulu

Madde 5. - Grup Başkanlığı

Madde 6. - Grup Başkanının Görev ve Yetkileri

Madde 7. - Grup Başkan Vekillerinin Görev ve Yetkileri

Madde 8. - Milletvekili Olmayanların Toplantıya Katılmaları

İKİNCİ BÖLÜM

GRUP GENEL KURULUNUN ÇALIŞMA YÖNTEMİ..... 375

Madde 9. - Toplantılar

Madde 10. - Grup Genel Kurulunda Başkanlık Divanı Teşkili

Madde 11. - Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 12. - Görüşmelerin Gizliliği

Madde 13. - Tutanaklar

Madde 14. - Karar Defteri

Madde 15. - Görüşme Konuları

Madde 16. - Gündem

Madde 17. - Görüşme Yöntemi

Madde 18. - Gündem Dışı Konuşmalar

Madde 19. - Gündem ve Usul Hakkında Söz

Madde 20. - Grupta Söz Serbestliği

Madde 21. - Seçim Yöntemleri

Madde 22. - Oylama Yöntemleri

Madde 23. - Grup Görüşmelerinin Düzeni

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**GRUP ÜYELERİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ 380**

Madde 24. - Devam Mecburiyeti

Madde 25. - Grup Disiplini

Madde 26. - Söz ve Oy Disiplini

Madde 27. - Bağlayıcı Grup Kararlarına Uyma Mecburiyeti

Madde 28. - Kanun ve İçtüzük Teklifi Verilmesinde ve
Gündem Dışı Konuşmalarda DisiplinMadde 29. - TBMM’de Genel Görüşme, Meclis Araştırması
Açılmasında DisiplinMadde 30. - TBMM’nde Soru ve Benzeri Önergeler
Hakkında Disiplin

Madde 31. - Sair Konularda Disiplin

Madde 32. - Gensoru ve Güvenoyunda Disiplin

Madde 33. - Seçimlerin Yenilenmesi ve Dönemin
Uzatılmasında Disiplin

Madde 34. - Birlikte Oturma Disiplini

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**GRUP VE HÜKÜMET İLİŞKİLERİ 384**

Madde 35. - Hükümet Kurma ve Hükümete Katılmadaki Disiplin

Madde 36. - Grupta Güven İsteme

Madde 37. - Grupta Gensoru

Madde 38. - Grupta Hükümetle Genel Görüşme

Madde 39. - Grupta Hükümetten Soru

Madde 40. - Grup Yöneticilerine Güvensizlik Yöneltilmesi

Madde 41. - Grup Yöneticilerinin Güvenoyu İstemi

Madde 42. - Ortak Kurallar

BEŞİNCİ BÖLÜM

GRUP YÖNETİM KURULU	387
---------------------------	-----

Madde 43. - Seçim

Madde 44. - Yönetim Kurulunda İş Bölümü

Madde 45. - Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 46. - Toplantılar

Madde 47. - Grup Yönetim Kurulunun Görevleri

Madde 48. - Araştırma ve Uzmanlar

Madde 49. - Diğer Görevler

Madde 50. - Grup Denetçileri

Madde 51. - Grup Denetçilerinin Görev ve Yetkileri

ALTINCI BÖLÜM	390
----------------------------	-----

Madde 52. - Grup İç Komisyenlar, Komisyon Grupları

Madde 53. - Grup Geçici Komisyonları

Madde 54. - Yönetim Kurulunun Gözetimi

YEDİNCİ BÖLÜM	391
----------------------------	-----

Madde 55. - Grup Disiplin Kurulu

Madde 56. - İş Bölümü

Madde 57. - Toplantılar

Madde 58. - Başvurma

Madde 59. - Usul

Madde 60. - Disiplin Cezaları

Madde 61. - TBMM Dışındaki Disiplin

Madde 62. - Müeyyideler

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MALİ HÜKÜMLER	393
----------------------------	-----

Madde 63. - Bütçe

Madde 64. - Aidat

DOKUZUNCU BÖLÜM

DİĞER HÜKÜMLER	393
-----------------------------	-----

Madde 65. - Resmi Yurtdışı Gezilere Katılacak Üyelerin Belirlenmesi

Madde 66. - Parlamentolar Arası Dostluk Gruplarına Katılma

Madde 67. - Açıklık Olmayan Haller

Madde 68. - Yürürlüğe Giriş

Madde 69. - Değişirme

Madde 70. - Uygulama

İ Ç İ N D E K İ L E R

2820 SAYILI SİYASİ PARTİLER KANUNU

Genel Esaslar.....	397
Siyasi Partilerin Teşkilatlanması	399
Kuruluş.....	399
Üyelik.....	401
Merkez Teşkilatı.....	402
İl ve İlçe Teşkilatı	405
Türkiye Büyük Millet Meclisi Siyasi Parti Grupları.....	409
Teşkilatla İlgili Diğer Hükümler	411
Siyasi Partilerin Seçimlere Katılması ve Adayların Tespiti	413
Disiplin İşleri	420
Parti Defterleri	422
Mali Hükümler	423
Partilerin Gelirleri	423
Partilerin Giderleri	427
Parti İçi Mali İşlemler	428
Anayasa Mahkemesi'nce Yapılacak Mali Denetim	429
Kesin Hesabın Gönderilmesi.....	429
Mali Hükümlerin Müeyyideleri.....	430
Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar.....	431
Amaç ve Faaliyetlerle İlgili Yasaklar	431
Milli Devlet ve Niteliğinin Korunması.....	432
Atatürk İlke ve İnkılaplarının ve Laik Devlet Niteliğinin Korunması.....	433
Çeşitli Yasaklar.....	435
Siyasi Partilerin Kapatılması	437
Siyasi Partilerin Kapanması	443
Ceza Hükümleri	444
Çeşitli Hükümler	447
Geçici Hükümler	449
Yürürlük ve Yürütme.....	454

İ Ç İ N D E K İ L E R

SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKELER..... 457

- Madde 1 - Kanunun Kapsamı
- Madde 2 - Seçim Esasları
- Madde 3 - Seçim Çevresi
- Madde 4 - Seçim Bölgesi
- Madde 5 - Sandık Bölgesi
- Madde 6 - Seçmen
- Madde 7 - Oy Kullanamıyacak Olanlar
- Madde 8 - Seçmen Olmıyanlar

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇİM KURULLARI..... 459

- Madde 9 - Seçim İşlerinin Yürütülmesi
- Madde 10 - Seçim Kurulları
- Madde 11 - Yüksek Seçim Kurulu
- Madde 12 - Üye Seçimi Zamanı
- Madde 13 - Karar Verme
- Madde 14 - Görev ve Yetkileri
- Madde 15 - İl Seçim Kurulu
- Madde 16 - Görev ve Yetkileri
- Madde 17 - Siyasi Parti Temsilcileri
- Madde 18 - İlçe Seçim Kurulu
- Madde 19 - İlçe Seçim Kurulu Üyelikleri
- Madde 20 - Görev ve Yetkileri

Madde 21 - Sandık Kurulu

Madde 22 - Sandık Kurulu Başkanının Seçimi

Madde 23 - Sandık Kurulu Üyelikleri

Madde 24 - Sandık Kurullarının Kurulması ve Görev Süresi

Madde 25 - Adaylar ve Müşahitleri

Madde 26 - Kurullarda Görev Alamayacak Olanlar

Madde 27 - And İçme

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEÇİM ÖNCESİ İŞLERİ..... 469

BİRİNCİ KESİM

SEÇMEN KÜTÜKLERİ..... 469

Madde 28 - Kuruluş ve Tanımlar

Madde 29 - Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü Çalışma Amaç ve İlkeleri

Madde 30 - Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü ile Seçmen

Kütük Bürolarının Kuruluşu ve Yönetimi

Madde 31 - Devamlı veya Geçici Personel ve Görevlendirme Yetkisi

Madde 32 - Yüksek Seçim Kurulunun Kararlarının Bağlayıcılığı

Madde 33 - Seçmen Kütüğü Düzenlenmesi

Madde 34 - Kütüğe Yazılma Esasları

Madde 35 - Yurt Dışında Oturan Vatandaşların Yazımı

Madde 36 - Genel Yazım ve Denetleme

Madde 37 - Yazım Esas Bilgi Kaynakları

Madde 38 - Muhtarlık Krokisi ve Binalar Cetveli

Madde 39 - Muhtarlık Bölgesi Askı Listesi

Madde 40 - Askı Zamanı ve Süresi

Madde 41 - Mükerrer Yazım

Madde 42 - Sandık Bölgesi Askı Listesi

Madde 43 - Sandık Seçmen Listesi

Madde 44 - Seçmen Bilgi Kağıdı

Madde 45 - Seçmen Kütüğü İl Ve İlçe Listesi

Madde 46 - Çalışmaların Görüşülmesi

Madde 47 - Seçmen Kütüğünün Saklanması ve İlgilere Verilmesi

Madde 48 - Seçmen Kartlarının Dağıtılması

İKİNCİ KESİM

SEÇİM PROPAGANDASI 481

Madde 49 - Propaganda Serbestliği ve Süresi

Madde 50 - Açık Yerlerde Propaganda

Madde 51 - Kapalı Yerlerde Propaganda

Madde 52 - Radyo ve Televizyonla Propaganda

Madde 53 - Müracaat

Madde 54 - Yayın Zamanının Tesbiti

Madde 55 - Radyo ve Televizyon Konuşmalarının Tespiti

Madde 55/A - Özel Radyo ve Televizyonlarla Yayın

Madde 55/A - Özel Radyo ve Televizyonlarla Yayın

Madde 56 - Hoparlörle Propaganda

Madde 57 - El İlanları

Madde 58 - Propaganda Yayınlarına İlişkin Yasaklar

Madde 59 - Muafiyet

Madde 60 - Duvar İlanı Ve Afişle Propaganda Yapmak Yasağı

Madde 61 - Başka Yerlere Asma, Kamuoyu Yoklamaları ve
Hediye Dağıtma Yasağı

Madde 62 - Matbuat Dağıtımı

Madde 63 - Seçim Süresince Yapılamıyacak İşler

Madde 64 - Törenlere Ait Yasaklar

Madde 65 - Başbakan Ve Bakanlara İlişkin Yasaklar

Madde 66 - Memurların Gezilere Katılma Yasağı

ÜÇÜNCÜ KESİM

ARAÇLAR..... 489

Madde 67 - Araçların Sağlanması

Madde 68 - Oy Verme Araçları Ve Teslimi

Madde 69 - Tutanak Defteri

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEÇİM GÜNÜ İŞLERİ	491
--------------------------------	-----

BİRİNCİ KESİM

SANDIK BAŞI İŞLERİ	491
---------------------------------	-----

Madde 70 - Andıçme

Madde 71 - Görev ve Yetkiler

Madde 72 - Müşahitler

Madde 73 - Kurulda Çoğunluğun Sağlanması

Madde 74 - Sandığın Konulacağı Yer

Madde 75 - Kapalı Oy Verme Yeri

Madde 76 - Oy Verme Yerinin Nitelikleri

Madde 77 - Sandığın, Birleşik Oy Pusulalarının ve
Zarfların Kurulca Mühürlenmesi

Madde 78 - Birleşik Oy Pusulası

İKİNCİ KESİM

YASAKLAR VE SANDIK BAŞI DÜZENİ	494
---	-----

Madde 79 - İçki ve Silah Taşıma Yasağı

Madde 80 - Yayın Yasağı

Madde 81 - Sandık Alanı, Sandık Yeri ve Düzenin Sağlanması

Madde 82 - Başkana Ait Yetkiler

Madde 83 - Sandık Alanında Suç İşlenmesi

Madde 84 - Sandık Alanında İnzibat Tedbirleri

Madde 85 - Sandık Alanı Dışındaki İnzibat Tedbirleri

Madde 85/A - Ceza İnfaz Kurumları Ve Tutukevlerinde Kurulan
Sandıklarda Uygulanacak Esaslar

ÜÇÜNCÜ KESİM

OY VERME	497
-----------------------	-----

Madde 86 - Oy Verme Yetkisi

Madde 87 - Kimliğin Tespiti

Madde 88 - Oy Verme Düzeni

Madde 89 - Oy Verme Süresi

Madde 90 - Oy Vermede Sıra

Madde 91 - Oy Vermeden Önceki İşler

Madde 92 - Kapalı Oy Verme Yerinde Kalma

Madde 93 - Birleşik Oy Pusulasının Atılması ve İşaretleme

Madde 94 - Kurul Görevlileri, Milletevekilleri İle Milletvekili Adayları Ve

Yabancı Ülkedeki Vatandaşların Oy Vermesi

DÖRDÜNCÜ KESİM

OYLARIN SAYIMI VE DÖKÜMÜ 501

Madde 95 - Sayım Tedbirleri

Madde 96 - Oy Verenler Sayısının Kontrolü

Madde 97 - Kullanılmayan Birleşik Oy Pusulaları Ve Zarflar

Madde 98 - Sandığın Açılması Ve Zarfların Sayımı

Madde 99 - Oyların Sayımı Ve Dökümü

Madde 100 - Zarfların Açılması

Madde 101 - Oy Pusulaları İle Açılan Zarflar Sayısının Denetimi

Madde 102 - Oy Pusulasına Yazılacak İsim

Madde 103 - Muteber Olmayan Zarf Ve Birleşik Oy Pusulaları

Madde 104 - Hesaba Katılan Ve Katılmayan Oy Pusulaları

Madde 105 - Sayımın İlanı Ve Sonuçların Tutanağa Geçirilmesi

Madde 106 - Tutanağın Asılması

Madde 107 - Sayıma İlişkin Evrak ve Belgelerin Teslimi

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEÇİM SONRASI İŞLERİ..... 507

BİRİNCİ KESİM

SEÇİM SONUÇLARININ İLÇE SEÇİM KURULLARINDA

BİRLEŞTİRİLMESİ..... 507

Madde 108 -

ALTINCI BÖLÜM

İTİRAZLAR VE ŞİKAYETLER.....	508
------------------------------	-----

BİRİNCİ KESİM

GENEL HÜKÜMLER.....	508
---------------------	-----

Madde 110 - Kimlerin İtiraz Edebileceği

Madde 111 - İtiraz Mercileri

Madde 112 - İtiraz Şekli

Madde 113 - İtiraz Üzerine Verilecek Karar

Madde 114 - Kararların Bildirilmesi Ve Tebliği

Madde 115 - Resim ve Harç

İKİNCİ KESİM

ŞİKAYET	510
---------------	-----

Madde 116 - Tarifi ve Mercii

Madde 117 - Şikayetin İncelenmesi

Madde 118 - İtiraz ve Şikayetin İşlemleri Durduramaması

ÜÇÜNCÜ KESİM**KURULLARIN TEŞEKKÜL VE İŞLEMLERİNE**

KARŞI ŞİKAYET VE İTİRAZ.....	511
------------------------------	-----

Madde 119 - Sandık Kurullarına Ait İtiraz Ve Şikayet=

Madde 120 - İlçe Seçim Kurullarına İtiraz Ve Şikayet

Madde 121 - İl Seçim Kurullarına Ait İtiraz Ve Şikayet

Madde 122 - Muhtarlık Bölgesi Askı Listelerine İtiraz

Madde 123 - Sandık Bölgesi Askı Listelerine İtiraz

Madde 124 - Listelere İtirazların Yöntemi

Madde 125 - Adaylığa İtiraz

Madde 126 - İtirazın İncelenmesi Süresi

BEŞİNCİ KESİM**SANDIK KURULLARININ VEYA BAŞKANLARININ****ŞİKAYET ÜZERİNE VERECEKLERİ KARARLARA İTİRAZ..... 514**

Madde 127 -

Madde 128 - Sandık Kurulu Kararlarına Ve Tutanağa İtiraz

ALTINCI KESİM**İLÇE SEÇİM KURULLARININ VEYA BAŞKANLARININ****ŞİKAYET ÜZERİNE VERECEKLERİ KARARLARLA SAİR****KARARLARINA VE İLÇE BİRLEŞTİRME****TUTANAKLARINA İTİRAZ 514**

Madde 129 -

SEKİZİNCİ KESİM**YÜKSEK SEÇİM KURULUNUN İŞLEM VE****TEDBİRLERİNE KARŞI ŞİKAYET 516**

Madde 131 -

Madde 132 - Tetkik Ve Tahkik Usulü

YEDİNCİ BÖLÜM**SEÇİM SUÇLARI VE CEZALARI..... 517**

Madde 133 - Kurullara Karşı Suçlar

Madde 134 - Kurulların Tedbirlerine Riayetsizlik

Madde 135 - Kurul Üyelerinin Kurul Kararlarına Riayetsizliği

Madde 136 - Kurul Üyelerinin Göreve Gelmemesi

Madde 137 - Araç ve Gereçlerin Vaktinde Gönderilmemesi

Madde 138 - Görevi Savsama Ve Kötüye Kullanma

Madde 139 - Memur Olanların Cezaları

Madde 140 - Seçmen Kütüğü Hazırlıklarına İlişkin Suçlar

- Madde 141 - Seçmen Kütüğünün Düzenlenmesi
- Madde 142 - Kütük Düzenlenmekle Görevli Olanların Suçları
- Madde 143 - Seçmen Yeterliği Olmayanların Seçmen Kütüğüne Kaydı
- Madde 144 - Seçmen Kütüğüne Birden Fazla Kayıt
- Madde 145 - Seçmen Kütüğüne Kaydolunmamaya Teşvik
- Madde 146 - Seçmen Listeleri Üzerinde İşlenen Suçlar
- Madde 147 - Seçmen Listesine İlişkin Suçlar
- Madde 148 - Seçmen Kütüğü, Seçmen Listeleri ve
Diğer Belgeler Üzerinde İşlenen Suçlar
- Madde 149 - Propaganda Toplantılarına Karşı Suçlar
- Madde 149/A - Özel Radyo ve Televizyon Yayınlarına İlişkin Suçlar
- Madde 149/A.- Özel Radyo ve Televizyon Yayınlarına İlişkin Suçlar
- Madde 150 - Toplantı Heyetine Karşı Suçlar
- Madde 151 - Yasak Propaganda:
- Madde 152 -
- Madde 153 - Oy Kullanmaya Engel Olmak
- Madde 154 - Adaylık Hükümlerine Aykırı Hareketler ve
Propaganda Yapamayacak Olanlar
- Madde 155 - Başbakan ve Bakanların Yasaklara Uymamaları
- Madde 156 - Sair Propaganda Suçları
- Madde 157 - Matbu ve İlanların Tahribi
- Madde 158 - Sandık Düzeni ve Oy Verme İle İlişkin Suçlar
- Madde 159 - Sandık Başında Müdahale ve İhtara Riayetsizlik
- Madde 160 -
- Madde 161 - Oy Sandığı Üzerinde Suçlar
- Madde 162 - Siyasi Partilerle Bağımsız Adayların Oy Pustaları
Üzerinde İşlenecek Suçlar
- Madde 163 - Kurul Başkan ve Üyelerinin Seçim İşlerini Bozması
- Madde 164 - Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller
- Madde 166 - Kötü Niyetle İtiraz
- Madde 167 - Kötü Niyetle Şikayet
- Madde 168 - Çeşitli Hükümler
- Madde 169 - Resmi Makamların Bildirilerine Karşı İşlenen Suçlar
- Madde 170 - İçki Yasağına Aykırı Hareketler
- Madde 171 - Silah Taşıyanlar
- Madde 172 - Kuvuşturma Usullerine Aykırı Hareket

SEKİZİNCİ BÖLÜM**KOVUŞTURMA USUL VE ŞEKİLLERİ 530**

Madde 173 - Kovuşturma ve Soruşturma Zamanı

Madde 174 - Genel Hükümlerin Uygulanması

Madde 175 - Kovuşturma Usulü

Madde 176 - Seçim Zamanında Cevap Hakkı

Madde 177 - Kurulda Görevli Yargıcın Bakamıyacağı Davalar

Madde 178 - Tutanakların Delil Kıymeti

Madde 179 - Seçim Suçu

Madde 180 - Dava Süresi

DOKUZUNCU BÖLÜM**ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER 533**

Madde 181 - Seçim Giderleri

Madde 182 - Ödecek Ücretler

Madde 183 - Satın Alma Ve Avans

Madde 184 - Seçim Eşyasının Muhafazası

Madde 185 - Muaflık

Madde 186 - Şıyasi Partilerin Kağıt İhtiyacı

YÜKSEK SEÇİM KURULUNCA YAPILACAK İŞLEMLER 535

Ek Madde 1 -

Ek Madde 2 -

Ek Madde 3 -

Ek Madde 4 -

Ek Madde 5 -

Ek Madde 6 -

Ek Madde 7 -

ONUNCU BÖLÜM**GEÇİCİ HÜKÜMLER 537**

Geçici Madde 1 -

Geçici Madde 2 -

Geçici Madde 3 -

Geçici Madde 4 -

Geçici Madde 5-10 -

Geçici Madde 11 -

Geçici Madde 12 -

Geçici Madde 13 -

Geçici Madde 14 -

Geçici Madde 15 -

Geçici Madde 16 -

Geçici Madde 17 -

Geçici Madde 18 -

Geçici Madde 19 -

Geçici Madde 20 -

Geçici Madde 21 -

Geçici Madde 22 -

Ek Geçici Madde 1 -

Ek Geçici Madde 2 -

Ek Geçici Madde 3 -

Geçici Madde -

ONBİRİNCİ BÖLÜM**SON HÜKÜMLER 542**

Madde 187 - Kaldırılan Kanunlar

Madde 188 - Yürürlük

Madde 189 - Yürütmekle Görevli Makam

PARTİ TŪZÜĞŪ

(11.11.2006 günlü değişiklikler işlenmiştir.)

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR

Madde 1 - Partinin Adı

Bu tüzük hükümlerine göre kurulmuş olan partinin adı; **ADALET ve KALKINMA PARTİSİ**'dir.

Madde 2 - Kuruluşun Temel Dayanakları

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, başta 'İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi' ile 'İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi' olmak üzere TBMM tarafından onaylanmış uluslararası belgeler, Siyasi Partiler Kanunu, seçim kanunları, diğer ilgili kanun ve mevzuat çerçevesinde, Tüzüğü ve Programına göre teşkilatlanmak ve faaliyette bulunmak üzere kurulmuş siyasi bir teşekküldür.

Madde 3 - Partinin Kısaltılmış Adı, Genel Merkezi ve Amblemi

Partinin kısaltılmış adı "**AK PARTİ**" şeklindedir.

Partinin Genel Merkezi;

Söğütözü Caddesi No: 6 06510 Çankaya / ANKARA adresindedir.

AK PARTİ'nin amblemi (özel işareti)

şeklinde sarı ve siyah renklerden oluşan AMPUL'dur.

Madde 4 - Temel Amaçlar

4.1 - **AK PARTİ**; Türk Milleti'nin en önemli yönetim kazanımının, Cumhuriyet olduğuna ve egemenliğin, kayıtsız ve şartsız milletimize ait bulunduğuna inanır. 'Milli irade' nin tek belirleyici güç olduğunu kabul eder. Millet adına egemenlik yetkisi kullanan kurumların ve kişilerin gözetmeleri gereken en

üstün gücün ise, hukukun üstünlüğü ilkesi olduğunu savunur. Akıl, bilim ve tecrübenin yol gösterici olduğunu benimser. 'Milli irade, hukukun üstünlüğü, akıl, bilim, tecrübe, demokrasi, bireyin temel hak ve özgürlükleri ve ahlakılığı, siyasi yönetim anlayışının temel referansları olarak kabul eder.

4.2 - AK PARTİ; Türk Milleti'nin Ülkesi ve Devletiyle bölünmez bütünlüğünü savunur. Geçmişten gelen değerlerimizi koruyarak, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği muasır medeniyet seviyesine ulaşmak ve hatta onu aşabilmek için ikinci maddede açıklanan normlar ve genel kabullere uygun faaliyetlerde bulunmayı, siyasi hayatın zemini kabul eder.

4.3 - AK PARTİ; 'insan' merkezli siyasi bir partidir. En üstün hizmetin, insana hizmet olduğuna inanır. İnsanın mutluluğu, huzuru, güveni ve sağlığı çalışmalarının hedefini teşkil eder. Bütün insanlarımızı, 'Türkiye' coğrafyasında kurulu 'Türkiye Cumhuriyeti Devleti' ismi altında büyük bir aile, diğer devletleri kendi sınırları içinde komşu aileler olarak kabul eder. Sulh içinde bir arada yaşamanın, insana verilen değerle mümkün olacağına inanır.

4.4 - AK PARTİ; insanların farklı inanç, düşünce, ırk, dil, ifade etme, örgütlenme ve yaşama gibi doğuştan var olan tüm haklara sahip olduklarını bilir ve saygı duyar. Farklı olmanın ayrışma değil, pekiştirici kültürel zenginliğimiz olduğunu kabul eder.

4.5 - AK PARTİ; birey-devlet ilişkilerinde, demokratik toplum olmanın gereklerine uygun düşmeyen yaklaşımları ve her türlü ayrımcılığı reddeder. Devleti, bireye hizmet için, bireylerin oluşturduğu etkin bir hizmet kurumu olarak kabul eder.

4.6 - AK PARTİ; milli iradenin egemen olabilmesinin, bütün siyasal hakların ancak özgür kullanımı ile mümkün olabileceğine, özgür siyasal hak kullanımının ise, çoğulcu ve katılımcı hür demokratik düzen içinde hayat bulabileceğine inanır.

4.7 - AK PARTİ; millet adına egemenlik yetkisi kullanan yasama, yürütme ve yargı erkleri ile devlet şeması içinde kamusal işlev gören bütün kişi, kurum ve kuruluşların; yetki kullanımlarında ve görev ifa etmelerinde, ikinci maddede atıf yapılan belgelerde yer alan hukuk devleti normlarına uygunluğu gözetir olmaları gereğini vurgular ve bu gerekliliğe uygunluğu, meşruiyetin esası kabul eder.

4.8 - **AK PARTİ**; bireylerin inandıkları gibi yaşama, düşündükleri gibi ifade etme haklarının tartışılmaz olduğunu, inanç ve düşüncenin hukuka uygun olarak tanıtım ve propagandasının, bireylere ve sivil toplum kuruluşlarına ait bir hak ve yetki olduğunu, her bireyin her kurumda ve yaşamın her alanında eşit ve ortak hakları bulunduğunu, dolayısıyla devletin, hiçbir inanç ve düşünceden yana veya karşı tutum sergilememesi gerektiğini, Anayasa'da yer alan laiklik ve kanun önünde eşitlik ilkelerinin, bu anlayış ve bakışın güvencesini teşkil ettiğini vurgular. Devletin ve parti tüzel kişiliğinin bu alanda yüklenebileceği işlevin, sadece hak kullanımını sağlayıcı ve güvence altına alıcı özgür ortam hazırlamaktan ibaret olması gereğini kabul eder. Temel hak ve özgürlüklerin, oylama konusu olamayacağını savunur.

4.9 - **AK PARTİ**; insanın, insanca yaşamasının yöntemi olan sosyal devlet anlayışının hayata geçirilmesine özel önem verir.

4.10 - **AK PARTİ**; ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi olarak insanı esas kabul eder. Piyasa ekonomisinin, tüm kurum ve kurallarıyla tesisini amaçlar. Devletin ekonomi içindeki rolünü, düzenleyici ve gözetici fonksiyonları ile tanımlar. Gelir dağılımındaki dengesizliği ve işsizliği, ülkemizin en önemli sosyoekonomik sorunu olarak görür. Küreselleşmenin meydana getirdiği fırsatlardan yararlanmak ve beraberinde getirdiği olumsuzluklardan korunmak amacıyla gereken yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini savunur.

4.11 - **AK PARTİ**; aileyi Türk toplumunun temeli kabul eder. Geçmişle gelecek arasında köprü görevini yerine getiren aile kurumunun; milli değerlerimizin, duygularımızın, düşüncelerimizin ve ülkemize has adet ve geleneklerimizin yeni kuşaklara aktarılmasında en temel, en vazgeçilmez sosyal bir kurum olduğuna inanır.

4.12 - **AK PARTİ**; herkesin ve özellikle gençliğin; güven içinde, gelişmiş, kalkınmış, refah düzeyi yüksek, her yönden güvenli bir Türkiye sevdalısı olma ülküsüne bağlı, moral değerlerle bezenmiş bireyler olmalarını önemser. Bu nedenle her düzeyde özgür, bilgi toplumu olma yolunda bilimsel araçlarla ve ilmi verilerle donatılmış bir eğitim, öğretim ve öğrenim anlayışını pratiğe geçirmeyi amaçlar.

4.13 - **AK PARTİ**; temsili demokrasinin çoğulcu, katılımcı ve yarışmacı niteliğini önemser. Bu özelliklerin hayata geçirilmesinde ve verimli, kaliteli ve denetimli bir kamu yönetiminin kurulmasında ve sürdürülmesinde, sivil toplum örgütlerinin önemine ve vazgeçilmezliğine inanır.

4.14 - **AK PARTİ**; referandumu, halkımızın yönetim sürecine katılımını temin için etkili bir yöntem olarak benimser.

4.15 - **AK PARTİ**; içte ve dışta güçlü duruşun adaletle mümkün olacağına inanır. Hukukun 'güç'ten değil, 'güç'ün hukuktan kaynaklandığı inancı ile her iş ve faaliyette doğrunun ve haklının egemen olmasını önleyici engelleri ortadan kaldırmayı, adil yargılanma hakkını ve hak arama özgürlüğünü bütün unsurları ile gerçekleştirmeyi, ülkemizi, onun sahibi insanlarımız için yaşanılır hale getirmeyi, her halükarda milletin ülkesini ve devletinin bağımsızlığını ve üniter yapısını korumayı amaçlar.

Madde 5 - Görev İlkeleri

Parti Tüzüğü ve Programı, Genel Başkan dahil, her üyeyi ve partinin bütün organlarını bağlar.

Partiye üye olmak veya görev üstlenmek; partinin amaç ve hedeflerini benimsemek, hayata geçirilebilmeleri için gücü ve becerisi ölçüsünde katkıda bulunmak demektir. Partili hiçbir görevli, partinin amaç ve hedeflerine aykırı davranış ve çalışmalar içine giremez. Partili her birey; parti içinde çalışmalara katılarak, siyasal ve toplumsal hayatla ilgili bilgi ve yeteneklerini geliştirme ve siyasete aktarma hakkına sahiptir.

Partideki görevlendirmelerde ve seçimlerde; parti içi demokrasi ve üyelik hukuku kuralları gözetilerek liyakat, ehliyet ve güven, en başta aranacak belirleyici ölçütler olarak kabul edilir.

Üye olan herkes, çalışmalarında bu ilkelere göre davranacağını kabul ve taahhüt etmiş sayılır.

İKİNCİ KISIM

PARTİ ÜYELİĞİ (SPK m: 6,11,12)

Madde 6 - Parti Üyesi Olabilme Şartları

Siyasi Partiler Kanunu ile diğer ilgili yasalarda parti üyesi olamayacakları açıkça belirtilmiş olanlar dışında :

6.1 - Partinin Tüzük ve Programını kabul ettiğini, gücü, bilgi ve tecrübeleri nispetinde parti çalışmalarına katılmayı üyelik giriş beyannamesinde beyan ve taahhüt eden,

6.2 - On sekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip olan,

6.3 - Başka bir siyasi partide üyelik kaydı olmayan,

6.4 - Partiye belirli bir üyelik aidatı ödemeyi taahhüt eden, Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı herkes, **AK PARTİ** üyesi olabilir.

Madde 7 - Üyelik Başvurusu ve Gerekli Belgeler

Üyelik şartlarına sahip olan kişi, ikamet ettiği ilçe başkanlığına parti üyesi en az bir kişiyi referans gösteren 'giriş beyannamesi' vermek suretiyle başvurur. Beyanname, kopyalı olarak düzenlenir. İstek halinde 'alındı' belgesi verilir.

İnternet ve benzeri yolla da üyelik başvurusu yapılabilir. Bu yöntemle üyelik başvurusunun usul ve esasları, üye kayıt yönetmeliği ile düzenlenir.

Madde 8 - Üyelik Başvurusunun Karara Bağlanması ve Üye Kayıt İşlemi

İlçe yönetim kurulu, üyelik başvurusunu en geç 30 gün içinde karara bağlar. Başvuru kabul edilmiş ise; üyelik kaydı, karar tarih ve sırasına göre 'üye kayıt defteri' ne işlenir.

Talebin reddine ilişkin kararlara karşı ilgili kişi, 15 gün içinde ilçenin bağlı olduğu il yönetim kuruluna itiraz edebilir. İl yönetim kurulu itirazı inceler ve 15 gün içinde karara bağlar. Bu karar, parti içi işlemler açısından kesindir.

Aynı kişinin, partide birden fazla üyelik kaydı olamaz. İkametgahı yasal olarak değişmedikçe, başka bir ilçeye üyelik nakli yapılamaz.

Üye kayıt defteri sadece ilçelerde bulundurulur. Doğrudan Genel Merkez, il veya belde yönetim kurullarına yapılan üyelik başvurularına ilişkin beyanname ve ekleri, ilgilinin ikamet ettiği ilçe başkanlığına gönderilir. İlçe, tüzükte yazılı ayrık durumlar hariç, yukarıda yazılı olan prosedüre göre işlem yapar.

(Değişik: 01.02.2003 - Madde:1)

Partinin, üyeliklerle ilgili düzenleyici işlemlerine aykırı olarak yapılmış üye kayıtları, geçersizdir. Böyle kayıtlar, Genel Merkez Teşkilat Başkanlığınca üye programından çıkarılır.

Madde 9 - Partiden Ayrılmış Olanların Yeniden Üyeliğe Kabulü

Memuriyete girme gibi yasal zorunlu bir neden olmaksızın, parti üyeliğinden istifa etmiş olanların yeniden üyelik başvurusu; ikamet ettiği ilçe yönetim kurulunun görüşü alınarak, il yönetim kurulunca karara bağlanır. Bu konuda verilecek ret kararına karşı ilgili kişi; kararın kendisine bildiriminden itibaren 15 gün içinde Merkez Yürütme Kurulu'na (MYK) itiraz edebilir.

Yasal zorunlu bir neden olmaksızın Kurucular Kurulu, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu üyeliği, il başkanlığı ve il belediye başkanlığı yapmış olanlar ile partili milletvekillerinden istifa etmiş olanların yeniden parti üyeliği için yapacakları başvurular hakkında karar vermek, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Bu madde hükümleriyle ilgili MYK ile MKYK 'nın vereceği kararlar, parti içi işlemler açısından kesindir.

Madde 10 - Sürekli Yurt Dışında Bulunan Vatandaşların Üyeliği

Sürekli yurt dışında bulunanlar üyelik başvurularını Türkiye'ye geldiklerinde ikamet ettikleri il, ilçe veya belde başkanlığına üye giriş beyannamesi göndermek veya vermek şeklinde yazılı beyan ile yaparlar. Başvuru yazısında, ayrıca yurt dışında sürekli oturduğu ve çalıştığı yerlerin adresleri ile Türkiye'ye geldiğinde ikamet ettiği konutun açık adresi belirtilir.

Yurt dışında bulunan vatandaşlar; bulundukları yerde parti temsilciliği oluşturulmuş ise, temsilcilik aracılığıyla da üyelik başvurusu yapabilirler.

Madde 11 - Genel Merkezin Üye Kayıt Yetkisi

TBMM üyesi olanların partiye kabulleri, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na karara bağlanır. Üyeliğe kabul kararı ile giriş beyannamesinin bir sureti, ikametinin bulunduğu ilçeye gönderilerek üyelik kaydı tamamlanır. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, partiye alınmalarında yarar gördüğü kişiler hakkında aynı şekilde işlem yapmaya yetkilidir.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı ile partiye alınan kişilerin, milletvekili sıfatını taşıyanlar hariç, parti üyelikleri hakkında ilgili ilçe ve il yönetim kurulları, varsa itiraz ve görüşlerini gerekçeli olarak MKYK'ya bildirebilirler. Bir ay içinde işlem yapılmayan itirazlar, MKYK'ca kabul edilmiş sayılır.

Madde 12 - Üye Kimlik Belgesi

İlçe yönetim kurulu, parti üyeliğine kabul ettiği kişiye, şekli Genel Merkez'ce belirlenmiş üye kimlik belgesi verir. Bu belge, parti üyeliğini ispat dışında bir amaçla kullanılamaz.

Yer değiştiren üye, üye kimlik belgesini iade eder. Yeni yerleşim yeri ilçe kademesine üyelik nakli yapılır ve kendisine yeni üye kimlik belgesi verilir.

Madde 13 - Üyeliğin Sona Ermesi

AK PARTİ üyeliği, durumun belgelenmiş olması şartıyla;

13.1 - Ölüm,

13.2 - İstifa,

13.3 - Başka partiye üye olmak, üye olmasa bile başka partide görev almış olmak,

13.4 - Disiplin kurulu kararı ile partiden ihraç edilmiş olmak gibi hallerde sona ermiş olur. Böyle bir durumda ilçe yönetim kurulu; başka bir işlem yapmadan sadece tespit kararı alarak ilgilinin üye kütüğündeki kaydına işler ve ilgili kademe ve makamlara bildirir.

Üyelikten istifanın belgelenmiş sayılması için istifanın ya noter aracılığıyla veya yazılı beyan ile bizzat yapılmış olması gerekir. Bizzat yapılan yazılı istifa bildirimlerinde, imzanın ilgiliye ait olduğunun tespiti yapılır.

13.5 - Üye olma şartlarını sonradan kaybedenler ile üyeliğe giriş sırasında üyelik şartlarını taşımadıkları sonradan anlaşılanların üyelik kayıtları, ilçe yönetim kurulu kararıyla silinir.

İlçe başkanı, kesinleşmiş disiplin kurulu kararı ile ölüm ve istifa etme halleri hariç, başka nedenlerle kaydı silinenlere durumu bildirir tebligat yapar. İlgili kişi, kaydının silinmesi kararına karşı 15 gün içinde il yönetim kuruluna itiraz edebilir. İl yönetim kurulunun red kararına karşı ise, kararın tebligatından itibaren 15 gün içinde Merkez Yürütme Kurulu'na itirazda bulunabilir. MYK'nın vereceği karar, parti içi işlemler bakımından kesindir.

Madde 14 - Üyelerin Hakları ve Yükümlülükleri

Partinin bütün kademe görevleri ve temsil yerleri, tüzük kuralları içinde partili her üyeye açık ve hizmet etmek için aday olunabilecek yerlerdir.

Üyeler, parti içi ve dışı ilişkilerinde üye olmanın ön şartı olan parti tüzüğü ile parti programı ve yönetmeliklerin ve bunlara uygun olarak yetkili kurum ve kurullarca oluşturulmuş ilke ve kararlar ile anayasa ve yasaların emredici hükümleri çerçevesinde çalışmalar yapar ve yapılan çalışmalara katkıda bulunurlar.

Parti üyesi; hiçbir ayırım gözetmeksizin, toplumu oluşturan her bireyin, insan olmasından kaynaklanan temel haklar ve özgürlükler önündeki engellerin kaldırılması için üzerine düşen çabayı azimle ve kararlı olarak, gücü ve becerisi nispetinde ifa eder. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Ülkesi ve Milleti ile bölünmez bir bütün olduğunu ve bu bütünlüğün; bireysel, toplumsal, ekonomik ve siyasal hak ve özgürlüklerin sağlanması ile mümkün olacağı bilinci içinde hareket eder.

Madde 15 - Genel Merkez Üye Yazım Kütüğü

Tüzüğe ve ilgili mevzuata göre yapılan üye yazımları, Parti Genel Merkezi'nde bu işe özgü dosyalama ile oluşturulacak bilgi işlem merkezinde kayda alınır. Bu dosyalama; ilçe, il ve ülke genel toplamını ayırt edecek şekilde yapılır. Alt kademeler ile bu merkezdeki kayıtların denkliği, her altı ayda bir yapılacak karşılaştırma ile sağlanır.

(Değişik: 12.01.2002-Madde 1)

Üyelikle ilgili parti içi uyuşmazlıkların çözümünde genel merkez kayıtları esas alınır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ TEŞKİLATI (SPK m: 7)

Madde 16 - Teşkilat

Partinin tabandan tavana zorunlu ve ihtiyarı birimlerinin tümü, parti teşkilatını oluşturur.

Madde 17 - Teşkilat Kademeleri (SPK m: 7)

AK PARTİ teşkilat kademeleri; belde, ilçe, il ve Genel Merkez teşkilatlarından, belediye meclisi grupları ve il genel meclisi grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Parti Grubu'ndan ibarettir. Ayrıca parti teşkilat kademelerinde, kadın ve gençlik kolları ile diğer yan kuruluşlar ve yurt dışı temsilcilikleri oluşturulur.

Teşkilatlar, idari ve yerel taksimata göre oluşturulur. Bir idari birim içinde aynı düzeyde ve nitelikte birden fazla teşkilat kurulamaz. Yardımcı kuruluşlar, siyasal eğitim, bilgilendirme ve bilgilendirme amaçlı irtibat büroları veya lokaller ile mülki ve idari yapıya göre kurulmuş teşkilata bağlı köy, mahalle ve sandık bölgesi temsilcilikleri ve internet gibi teknolojik araçlarla donanımlı çalışma ve tanıtım yerleri oluşturulabilir.

Madde 18 - Teşkilat Kademe Organları

Parti teşkilatı, aşağıda yazılı teşkilat kademe organlarından oluşur:

18.1 - Belde Teşkilatı

- a) Belde Kongresi
- b) Belde Başkanı
- c) Belde Yönetim Kurulu
- d) Belde Yürütme Kurulu

18.2 - İlçe Teşkilatı

- a) İlçe Kongresi
- b) İlçe Başkanı

- c) İlçe Yönetim Kurulu
- d) İlçe Yürütme Kurulu

18.3 - İl Teşkilatı

- a) İl Kongresi
- b) İl Başkanı
- c) İl Yönetim Kurulu
- d) İl Yürütme Kurulu

18.4 - Genel Merkez Teşkilatı

- a) Büyük Kongre
- b) Genel Başkan
- c) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK)
- d) Merkez Yürütme Kurulu (MYK)

18.5 - Yan Kuruluşlar

- a) Kadın Kolları
- b) Gençlik Kolları
- c) Diğer Yan Kuruluşlar

18.6 - Gruplar

- a) TBMM Parti Grubu
- b) İl Genel Meclisi Grupları
- c) Belediye Meclisi Grupları

Madde 19 - Mahalle, Köy, Sandık Bölgesi ve Seçim Çevresi Temsilci ve Kurulları (Değişik:12.01.2002-Madde 2)

Mahalle, köy ve sandık bölgesi; parti çalışmalarının temel zemini. Partiyi ve parti faaliyetlerini tanıtmak, aksaklıkları ve talepleri tespit edip rapor etmek, verilecek parti görevlerini yapmak üzere, ilçe ve belde yönetim kurullarınca parti üyeleri arasından köy, mahalle ve sandık bölgesi temsilcilikleri veya üç kişiden az olmayan temsilci kurullar oluşturulabilir. Bu kurullarda kadın ve gençlik kollarının, asgari birer temsilci ile temsil edilmelerine özen gösterilir.

İl yönetim kurulları, seçim çevresi ölçeğinde, seçim dönemlerinde veya uygun görülen zamanlarda seçim çevrelerindeki her tür seçim çalışmalarını sevk ve idare edecek kurullar oluşturabilirler.

Madde 20 - Yurt Dışı Temsilcilikler (SPK m: 7, 31)**(Değişik: 12.01.2002-Madde 3)**

AK PARTİ; vatandaşlarımızın ve uluslararası kurum ve ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkelerde, o ülkelerin mevzuat ve uygulamalarını gözeterek, hal ve vaziyetin gerektirdiği yerleşim yerlerinde, ilgili genel başkan yardımcısının teklifi üzerine, ekli listede isimleri yazılı ülke ve yerlerde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun kararıyla yurt dışı temsilcilikleri oluşturulur.

İKİNCİ BÖLÜM**TEŞKİLAT ORGANLARININ OLUŞUMLARI,
GÖREV VE YETKİLERİ****BİRİNCİ AYIRIM****BELDE TEŞKİLATI (SPK m: 7/1, 20)****Madde 21 - Belde Kongresi (SPK m: 7/3)**

Belde teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan Belde kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerinden oluşur. İki yıldan az, üç yıldan fazla olmayan bir sürede ve ilçe kongresinden önce uygun bir zamanda, ilçe yönetim kurulu tarafından belirlenen tarihte yapılır.

Belde Kongresi belde başkanını, belde yönetim kurulu asıl ve yedek üyelerini seçer, ilçe yönetim kurulunca köy ve mahalle dağılımlarına göre sayıları belirlenmiş beldeyi ilçe kongresinde temsil edecek olan ilçe kongresi delege seçimini yapar, gündemindeki konuları müzakere edip karara bağlar.

Tüzüğün 46. maddesinin yargıyla ilgili hükümleri hariç, adaylıklar ve seçimlerle ilişkin diğer hükümleri, belde kongresinde de aynen uygulanır.

Nüfusu 5000' den az olan beldelerde kongre yapılmaz. Bu beldelerin yönetim organları, ilçe yönetim kurulunca atama yolu ile oluşturulur.

Madde 22 - Belde Kongresi Delegeleri (SPK m:19, ek madde: 2)

Belde kongresi, seçilmiş en fazla 100 delege ile tabii delegelerden oluşur. Seçilmiş delegelerin mahalle dağılımları şöyle hesaplanır: Seçilmiş delege sayısı olan 100 rakamı; Partinin son genel seçimde belde almış olduğu oya bölünerek kat sayı bulunur. Kat sayının, mahallede Partinin almış olduğu oyla çarpımından elde edilecek rakam, o mahallenin seçilmiş delege sayısıdır. Eksikler, küsurat büyüğüne göre dağıtılır. Asıl delege sayısının yarısı kadar yedek delege seçimi yapılır.

Çeşitli nedenlerle partinin almış olduğu oy belli değil ise; son yerel seçim sonuçlarına göre, onun da belli olmaması halinde, belde kongresi delegelerinin mahalle dağılımları seçmen sayısı oranlarına göre yukarıdaki yöntemle belirlenir.

Beldeye bağlı mahallelerde kayıtlı üye sayısı 100'den fazla değil ise, üyelerin tamamı belde kongresi delegesi sayılır.

Beldenin seçimle görev yapmakta olan başkan ve yönetim kurulu üyeleri ile partili belde belediye başkanı, belde kongresinin tabii delegesidirler.

Belde kongresi ilçe yönetim kurulunun aday olmayanlar arasından görevlendireceği üç kişilik bir heyetin gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre yapılır.

Madde 23 - Belde Kongresi Delege Seçimleri ve Delege Listesinin Onaylanması

Belde kongresi delege seçimleri, tüzüğün 30. maddesinde yazılı usul ve esaslara göre belde yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilir.

Tüzüğün 41. maddesinde yazılı ilçe kongresi delegeleriyle ilgili askı, itiraz ve onay gibi Seçim Kurulu'na ait yetki ve görevler, belde kongresi delegeleri açısından ilçe başkanı tarafından kullanılır.

Tüzüğün 42. maddesi hükmü, belde kongreleri hakkında da uygulanır.

Madde 24 - Belde Başkanı

Belde başkanı; belde kongresi tarafından gizli oylama ile tek derecede seçi-

lir. Partinin belde düzeyindeki çalışma ve faaliyetlerinin koordinasyon ve yürütümünü sağlar, denetimini gerçekleştirir ve belde teşkilatını temsil eder.

Aynı kişi, en fazla üç olağan dönem belde başkanı seçilebilir.

Madde 25 - Belde Yönetim Kurulu

(Değişik: 12.01.2002- Madde 4)

Belde yönetim kurulu, belde kongresince gizli oyla seçilen ve belde başkanı dahil, en az 3, en fazla 20 üyeden oluşur. Kongrede aynı sayıda yedek üye seçimi yapılır.

Belde teşkilatının ilk kuruluşu, ilçe yönetim kurulunun görüşü alınarak, il yönetim kurulu tarafından atama ile gerçekleştirilir.

Madde 26 - Belde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

Belde yönetim kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile ayda en az iki kez olağan toplantı yapar. Kararlar, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Belde yönetim kurulu belde başkanı veya belde yönetim kurulu üye tam sayısının en az 1/3'ünün talebi halinde olağanüstü toplanır. Olağanüstü toplantıda sadece toplantı konusu olan konu görüşülür.

Belde yönetim kurulu ilk toplantısında, toplantı zaman ve tarihini belirler, belde yürütme kurulu üyelerinin seçimini yapar.

Belde yönetim kurulu, belde sınırları içinde partinin faaliyet ve programlarının tanıtımı için gerekli çalışmaları yapar, belde kongresi ile tüzük ve yönetmeliklerin ve üst organların verdikleri görevleri ifa eder. Parti politikaları ve yapılan çalışmalar konusunda belde sakinlerinin bilgilendirilmesini sağlar.

Madde 27 - Belde Yürütme Kurulu

(Değişik:01.02.2003-Madde 2)

Belde yürütme kurulu; bağlı olduğu ilçe yürütme kuruluna paralel olarak, belde başkan yardımcılarında oluşan ve belde başkanı başkanlığında çalışmalar yapan kuruldur. Bu kurul üyeleri, belde başkanınca belde yönetim kurulu üyeleri arasından belirlenir.

Belde yürütme kurulu üyeleri arasındaki görev taksimi, belde başkanı tarafından yapılır. Belde başkanı, belde yönetim kurulu tarafından seçilen yardımcılarından birini belde muhasibi, birini de belde sekreteri olarak görevlendirir. Tüzüğün 79. maddesi hükmü, belde yürütme kurulu hakkında da uygulanır.

Bu kurul; belde yönetim kurulunun gündemini hazırlar, belde başkanının tevdi ettiği işleri yapar, belde kongresi ve belde yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

Belde yürütme kurulu üyeleri, tüzüğün 82. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkralarında yazılı yetki ve görevleri, belde düzeyinde aynen icra ederler.

Nüfusu 5000' den veya yürütme kurulu üye sayısı altıdan az olan beldelerde, belde yürütme kurulu oluşturulmaz.

İKİNCİ AYIRIM

İLÇE TEŞKİLATI (SPK m: 20, 21)

Madde 28 - İlçe Kongresi

İlçe teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan ilçe kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerden oluşur. İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulunun asıl ve yedek üyelerini; ilçeyi temsil edecek il kongre delegelerinin asıl ve yedeklerini seçer, gündemindeki konuları müzakere edip karara bağlar.

Madde 29 - İlçe Kongresi Delegeleri

İlçe kongresi, seçilmiş 400 delege ile tabii delegelerden oluşur.

İlçeye kayıtlı üye sayısı 400'den az ise, üyelerin tamamı ilçe kongre delegesi sayılır. İlçeye kayıtlı üye sayısı 400' den fazla ise; önce her mahalle ve köy için birer delege tahsis edilir. Tahsis toplamı, 400 sayısından düşülür. Arta kalan delege sayısı, partinin son milletvekili genel seçiminde o ilçede almış olduğu toplam oy rakamına bölünür. Bölüm sonucu çıkan kat sayının, o ilçeye bağlı her mahalle veya köyde alınmış oyla çarpımı sonucu çıkan sayı

ile tahsis olunan sayının toplamı, ilgili mahalle veya köyün ilçe kongresi için seçeceği delege sayısını teşkil eder.

Delege dağılımında eksikler, küsurat büyüğüne göre yapılan sıralama ile tamamlanır. Asil delege sayısının yarısı kadar da yedek delege seçilir.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 5)

Çeşitli nedenlerle partinin almış olduğu oyun belli olmaması halinde; son yerel seçim sonuçlarına göre, onun da belli olmaması halinde, ilçenin toplam seçmen sayısı ile mahalle ve köy seçmen sayılarına göre aynı yöntem uygulanmak suretiyle delege dağılımı belirlenir.

İlçe yönetim kurulu kongreden üç ay önce kongre delege dağılım listesini hazırlar ve il yönetim kurulunun onayına sunar ve onaydan sonra ilan eder. Listenin ilanından itibaren 15 gün içinde yapılacak itirazları, il yönetim kurulu kesin olarak karara bağlar.

Seçimle görev almış ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe belediye başkanı ve ilçeye bağlı belde belediye başkanları ilgili ilçenin; partili büyükşehir belediye başkanları dışındaki il belediye başkanları ise merkez ilçe kongresinin tabii delegesidirler.

Madde 30 - İlçe Kongresi Delege Seçimleri

30.1 - İlçe kongresi delege seçimleri; üst kurulun kongre hazırlık talimatına göre, ilçe yönetim kurulunca hazırlanacak belli bir takvim içinde gerçekleştirilir.

(Değişik:11.11.2006-Madde 1)

30.2 - Delege seçimi, köy ve mahalle ölçeğinde yapılır. İlçe yönetim kurulu; her köy ve mahallede kayıtlı parti üyelerinin listelerini, üye kayıt defterine uygun olarak ayrı ayrı hazırlayıp köy ve mahalle temsilcisi veya yönetimine gönderir. Üyelerin tanınmasını sağlayacak bilgileri içerecek şekilde, Genel Merkez üye kayıtları esas alınarak düzenlenecek bu listeler, delege seçiminin en az 15 gün önce köy ve mahallede uygun bir yerde ve ilçede ilçe binasında askıya çıkarılmak suretiyle duyurulur. Listeler, seçim yapılana kadar askıda kalır. Listelerin askıya çıkarıldığı tarih ile indirildiği tarih, askı yapılan yerlerde birer tutanakla tespit edilir.

30.3 - İlçeğe bağlı belde var ise beldeye bağlı mahallelerden belde kongresi tarafından seçilecek ilçe kongresi delege sayısı belde kongresinden önce ilçe yönetim kurulunca belirlenir ve belde başkanlığına bildirilir.

30.4 - Partiye kayıtlı olduğu halde listede yer verilmeyen veya üye olmadığı halde listede yazılı olan kişilerle ilgili olarak, askı tarihinden itibaren 5 gün içinde ilçe yönetim kuruluna partili her üye tarafından itiraz edilebilir.

30.5 - İlçe yönetim kurulu, itirazı iki gün içinde karara bağlar. İtirazın kabulü halinde, listede gerekli düzeltmeyi yapar. İlçe yönetim kurulu iki gün içinde karar vermez veya kararı red şeklinde olursa, ilgili kişi 3 gün içinde il başkanlığına itiraz edebilir. İl yürütme kurulunca verilecek karar, parti içi işlemler açısından kesindir. İlçe başkanlığının bu karara uyması zorunludur. İlgili kişi, il yürütme kurulunca verilmiş kararı ibraz ederek delege seçimine iştirak edebilir. İtiraz üzerine düzeltme yapılan listeler, ilan edilir.

30.6 - Mahalle ve köy delege seçimlerinin nerede ve hangi saatler arasında yapılacağı, delege seçmen listesinin askısında belirtilir. Belli edilmiş gün ve saatte, delege seçimi yapabilmek için, kesinleşmiş delege seçmen listesinde yer alan üyelerin salt çoğunluğunun katılımı aranır. Yapılacak yoklamaya göre salt çoğunluk yok ise, aynı gün ve aynı yerde iki saat sonra hazır bulunan üyelerin katılımı ile delege seçimi yapılır.

(Değişik:01.02.2003-Madde 3)

30.7 - Delege seçimleri, ilçe yönetiminin görevlendireceği kişi veya kişilerin gözetim ve denetiminde gizli oy, açık tasnif esasına göre liste yöntemi ile yapılır. Sonuç tutanağa bağlanır ve ilçe yönetim kuruluna teslim edilir. Tüzüğün 46. maddesinde yazılı esaslar, delege seçimleri hakkında da uygulanır.

30.8 - Delege seçimlerine karşı seçimden itibaren 3 gün içinde il yönetim kuruluna itiraz edilebilir. İl yönetim kurulunun vereceği karar kesindir.

30.9 - Delege seçimiyle ilgili yukarıda açıklanan her tür itirazlarda; isteği halinde, itiraz eden kişiye alındı belgesi verilir ve verilen karar kendisine bildirilir.

Madde 31 - İlçe Başkanı

İlçe başkanı, ilçe kongresi tarafından gizli oylama ile tek derecede seçilir. Partinin ilçe düzeyindeki çalışma ve faaliyetlerinin koordinasyon ve yürütümünü sağlar, denetimini gerçekleştirir ve ilçe teşkilatını temsil eder. Aynı kişi, en fazla üç olağan dönem ilçe başkanı seçilebilir.

Madde 32 - İlçe Yönetim Kurulu

İlçe yönetim kurulu, ilçe kongresi tarafından gizli oyla seçilen ve ilçe başkanı dahil, en az 7, en fazla 30 üyeden oluşur. Kongrede asıl üye sayısı kadar yedek üye seçimi yapılır.

Madde 33 - İlçe Yürütme Kurulu**(Değişik:01.02.2003-Madde 4)**

İlçe yürütme kurulu; il yürütme kuruluna paralel olarak, ilçe başkan yardımcılarından oluşan ve ilçe başkanı başkanlığında çalışmalar yapan kuruldur. Bu kurul üyeleri, ilçe başkanınca ilçe yönetim kurulu üyeleri arasından belirlenir.

İlçe yürütme kurulu üyeleri arasındaki görev bölümü, ilçe başkanı tarafından yapılır. İlçe başkanı, ilçe yönetim kurulu tarafından seçilen yardımcılarından birini ilçe muhasibi, birini de ilçe sekreteri olarak görevlendirir. Tüzüğün 79. maddesi hükmü, ilçe yürütme kurulu hakkında da uygulanır.

Bu kurul ilçe yönetim kurulunun gündemini hazırlar, ilçe başkanının tevdi ettiği işleri yapar, ilçe kongresi ve ilçe yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

İlçe yürütme kurulu üyeleri, tüzüğün 82. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkralarında yazılı yetki ve görevleri, ilçe düzeyinde aynen icra ederler.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM**İL TEŞKİLATI (SPK m: 19, 21)****Madde 34 - İl Kongresi**

İl teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan il kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerden oluşur. İl başkanı, il yönetim kurulu ve il disiplin kurulu asıl ve yedek üyeleri ile ili temsil edecek büyük kongre asıl ve yedek delegelerinin

ve il parti içi demokrasi hakem kurulu üyelerinin seçimlerini yapar, gündemindeki konuları müzakere edip karara bağlar.

Madde 35 - İl Kongresi Delegeleri

İl kongresi, ilçe kongrelerince seçilmiş delegeler ile tabii delegelerden oluşur. İlin seçilmiş delege sayısı 600'ü geçemez. Hangi ilçenin kaç delege ile il kongresinde temsil olunacağı şöyle belirlenir: Önce her ilçeye beşer delegelik tahsis edilir. Tahsis toplamı, 600'den düşülür. Kalan sayının, kongre öncesi yapılmış son milletvekili genel seçiminde partinin o ilde almış olduğu toplam oya bölünmesiyle kat sayı elde edilir. Bu kat sayının, partinin ilçede almış olduğu toplam oyu ile çarpımı sonucu elde edilecek rakama beş adet tahsisin ilavesiyle ulaşılacak rakam, o ilçenin il kongresi için seçeceği delege sayısını oluşturur.

İl bünyesinde, seçimlerden sonra üçten fazla yeni ilçe kurulmuş olması veya il kongresinin yapılacağı tarihe göre genel seçim yapılmamış veya partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerde; yapılmış son yerel seçimler, bu seçimlerle ilgili birinci cümlede yer alan nedenlerin varlığı halinde ise il ve ilçe seçmen sayıları esas alınarak yukarıda yazılı yöntemle ilçelerin temsil olunacağı il kongresi delege sayıları belirlenir.

İlin partili milletvekilleri, seçimle görev almış il yönetim ve il disiplin kurulu başkan ve üyeleri ile partili il ve büyükşehir belediye başkanları, il kongresinin tabii delegeleridirler.

Madde 36 - İl Başkanı

İl Başkanı il kongresi tarafından gizli oylama ile tek derecede seçilir. Partinin il düzeyindeki çalışma ve faaliyetlerinin koordinasyon ve yürütümünü sağlar, denetimini gerçekleştirir ve il teşkilatını temsil eder.

Aynı kişi, en fazla üç olağan dönem il başkanı seçilebilir.

Madde 37 - İl Yönetim Kurulu

İl yönetim kurulu il kongresi tarafından gizli oyla seçilen ve il başkanı dahil en az 20, en çok 50 üyeden oluşur. Kongrede asıl üye sayısı kadar yedek üye seçimi yapılır.

Madde 38 - İl Yürütme Kurulu

(Değişik:01.02.2003-Madde 5)

İl yürütme kurulu; Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca belirlenecek sayıda veya Merkez Yürütme Kurulu'na paralel olarak, başkan yardımcılarında oluşan ve il başkanı başkanlığında çalışmalar yapan kuruldur. Bu kurul üyeleri il başkanınca, il yönetim kurulu üyeleri arasından belirlenir.

İl yürütme kurulu üyeleri arasındaki görev bölümü, il başkanı tarafından yapılır. İl başkanı, il yönetim kurulu tarafından seçilen yardımcılardan birini il muhasibi, birini de il sekreteri olarak görevlendirir. Tüzüğün 79. maddesi hükmü, il yürütme kurulu hakkında da uygulanır.

Bu kurul, il yönetim kurulunun gündemini hazırlar, il başkanının tevdi ettiği işleri yapar, il kongresi ve il yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

İl yürütme kurulu üyeleri, tüzüğün 82. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkralarında yazılı yetki ve görevleri, il düzeyinde aynen icra ederler.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

İLÇE VE İL KONGRELERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 39 - Olağan Kongre Zamanı ve Seçilecek Delegeler

İlçe ve il kongrelerinin olağan kongre takvimi, üst kademe kongresinin yapılmasından önce gerçekleşecek şekilde, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca kararlaştırılır. Bu süre iki yıldan az, üç yıldan fazla olamaz.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun yetki vermesi ve belirleyeceği kongre takvimi içinde olması şartıyla, ile bağlı ilçelerde yapılacak ilçe kongrelerinin takvimi, ilçenin görüşü alınarak il yönetim kurulunca belirlenir.

İlçe ve il kongrelerinde, üst kademe kongresi için seçilmesi gereken sayıda asıl, bu miktarın yarısı kadar yedek delege seçimi yapılır.

(Değişik 03.10.2003 Madde:1)

Kongre delegeliği, parti üyeliği devam etmek şartıyla, onu seçen kongrenin olağan toplantısına kadar devam eder.

(Değişik 03.10.2003 Madde:1)

Merkez Yürütme Kurulu, delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık olmasının saptanmış olmasına münhasır olmak üzere ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar verebilir.

Madde 40 - Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi

Kongre gündemleri, ilgili kademe yönetim kurulunca belirlenir. Ancak en geç kongre divanı oluşturulup gündem okunduktan hemen sonrasına kadar divan başkanlığına verilmiş ve kongrede hazır bulunan delegenin en az %5' i tarafından yapılan ilave gündem teklifleri müzakereye açılır ve yapılacak oylama sonucuna göre karara bağlanır.

Üst kademelerce belirtilen konuların, alt kademe kongre gündemine alınması zorunludur.

Madde 41 - Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca Onaylanması ve İlanı (SPK m: 21)

İlçe ve il başkanlıkları, kongrelerinin seçilmiş ve tabii delegeler listesini kongreden en az 15 gün önce iki nüsha olarak yetkili seçim kurulu başkanlığına verirler. Bu listeye kongre gündemi ile kongrenin yapılacağı yer, gün ve saati, çoğunluk olmaması halinde en fazla 7 gün sonra yapılacak ikinci toplantıya ilişkin aynı bilgileri içeren yazı eklenir. Listenin bir örneği, kademe merkezinde ilan edilir. Bağlantı var ise, ayrıca internette yayımlanır.

Seçim kurulu başkanı, eksiklik yok ise listeyi ve eklerini onaylar. Onaylanan liste ve ekleri, kongreden 7 gün önce kongresi yapılacak teşkilat kademesi binasında askıya çıkarılmak suretiyle ilan edilir. Askı süresi 3 gündür.

İlan süresi içinde yapılacak itirazlar, yetkili seçim hakimi tarafından incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listelerle toplantıya ilişkin diğer hususlar, hakim tarafından onaylanarak teşkilat kademe başkanlığına gönderilir.

Böylece onaylanan liste, kademe kongresinin delege yoklama cetvelini oluşturur.

Madde 42 - İlçe ve İl Kongresinin İlanı

İlçe ve il yönetimi; kongre gününden en az 15 gün önce alışılmış ilan araçları ile ve bağlantı var ise ayrıca internet yolu ile yer, gün, saat ve gündemi belli edecek şekilde kongre yapılacağını duyurusunu yapar. Ayrıca kongrenin gün, saat ve yeri, en az 7 gün önce, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması amacıyla yetkili mülki amirliğe bildirilir.

İlk toplantıda yeterli çoğunluk sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantının hangi gün, yer ve saatte yapılacağı, ilanda belirtilir.

İlçe ve il kongrelerinin gazete ile ilanı zorunlu değildir. Kademe başkanlığı, kongrenin sağlıklı ve demokratik olmasını sağlayacak gerekli sözlü veya yazılı duyuruda bulunmakla yetkili ve görevlidir.

Madde 43 - Kongre Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Kongreler, delege toplam sayısının en az dörtte birinin katılımı ile toplanır. İlk toplantıda yeterli katılım olmaması halinde, ikinci toplantı katılanlarla yapılır.

Kongrede kararlar, tüzükte yazılı ayrık durumlar saklı olmak üzere, oylamaya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Madde 44 - Kongrenin Açılışı, Kongre Divanı, Divanın Yetki ve Görevleri

44.1 - Kongre başlamadan önce toplantı nisabının varlığı, yoklama cetvelindeki imzalar sayılmak suretiyle kademe sekreteri ve en az iki delegenin imzasını taşıyan bir tutanakla tespit edilir. Kongrenin açılışı, kongresi yapılan teşkilat kademe başkanı veya onun görevlendireceği kademe yönetim kurulu üyesi tarafından yapılır.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 6)

44.2 - Divan başkanlığı için tek aday var ise, oylaması açık yapılır. Divan Başkanlığı için birden fazla aday olması halinde divan başkanının nasıl seçileceğine Genel Kurul karar verir. Ancak, üye tam sayısının onda birinin yazılı istemi halinde divan başkanı gizli oyla seçilir. Böyle bir durumda, gizli oylamanın gerektirdiği tedbirler derhal alınır ve üç kişiden az olmayan sayım ve tasnif kurulu açık oylama ile oluşturulur.

44.3 - Seçilen divan başkanı yönetiminde, bir divan başkan yardımcısı ile toplam sayısı tek rakamlı olmak üzere yeteri kadar katip üye seçimi açık oylama ile yapılarak divan oluşturulur.

44.4 - Kongreyi, kongre başkanlık divanı adına divan başkanı yönetir. Divanda kararlar çoğunlukla alınır. Eşitlik olması halinde divan başkanının katıldığı görüş uygulanır.

44.5 - Kongrenin düzen ve ahenk içinde yürütülmesi, parti tüzüğü ile ilgili yasa ve mevzuata uygun olarak gerçekleşmesini temin için gerekli önlemleri almak ve düzeni sağlamak, kongre gündemini icra etmek, tutanağı düzenlemek ve muhafaza etmek, kongre başkanı ve divanın yetki ve görevidir.

44.6 - Kongre divanını divan başkanı temsil eder. Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. kısmında yazılı yasaklara aykırı konuşma yapan veya davranışta bulunan herkese, divan başkanı derhal müdahale ederek delege olanların oy hakkı saklı kalmak kaydıyla, salondan çıkarmak gibi gerekli önlemleri alır. Gerekli olması halinde toplantıya ara verir, dinleyici yerlerinin boşaltılmasını temin ederek, düzeni sağladıktan sonra kongreye kaldığı yerden devam edilir.

44.7 - Divan başkanı, divan tarafından onaylı kongre tutanak örneğinin bir nüshasını ekleri ile birlikte ilgili kademe başkanına, bir nüshasını ise üst kademe yönetimine teslim eder.

Madde 45 - Kongrelerin Görev ve Yetkileri

Kongre, ilgili teşkilat kademe yönetim organının faaliyet ve hesapları ile yeni dönem bütçelerini müzakere edilip karara bağlayan, yeni yönetim organlarını ve üst kademe delegelerini seçen kuruldur.

İlgili kademenin en üst karar ve denetim organı olan kongrelerde; parti tüzük ve programı çerçevesinde yerel, genel her türlü hizmet ve faaliyet hakkında görüşmeler yapılabilir ve kararlar alınabilir.

Yönetim kurulunun ibrası, kongrede karara bağlanır. İbra oylamasına, ilgili yönetim kurulu başkan ve üyeleri katılamazlar. Görüşmelerde istek sırasına göre söz verilir. Üst kademe görevlilerine öncelik tanınır. Faaliyet ve hesap raporunda karşı oy yazısı olmayan yönetim kurulu üyesi, rapor aleyhine konuşmak için söz alamaz ve konuşamaz.

Kongrelerde aday olan özörlöler için kendilerini ifade edecek imkanlar ve ayrıca işitme özörlöler için tercömanlık gibi hizmetler, imkanlar öölçüsünde sağlanır.

Madde 46 - İlçe ve İl Kongrelerinde Yapılacak Seçimler ve Adaylık

46.1 - İlçe ve il başkanları, ilçe ve il kademe organları seçimleri ile üst kademe delege seçimleri, gizli oy ve açık tasnif esasına göre, parti yönetmelikleri ile parti tüzöğü ve kanuna uygun olarak yargı gözetim ve denetiminde yapılır.

46.2 - Seçim kurulu başkanı, bir başkan ve iki üyeden oluşan yeteri kadar sandık seçim kurulu oluşturur. Kurul başkanı ile bir üye memurlardan, diğere üye ise aday olmayan üyeler arasından seçilir. Her sandık için aynı şekilde ve sayıda yedek sandık kurulu belirlenir. Sandık kurulu başkanının yokluğunda, memur üye sandığa başkanlık eder.

46.3 - Kongrede yapılacak seçimler, ara verilmeksizin sonuçlanıncaya kadar devam eder.

46.4 - Seçilme yeterliliğine sahip partili her üye, yer kaydı aranmaksızın, kongrede yapılacak seçimlerde aday olabilir veya aday gösterilebilir.

46.5 - Kongrelerde adaylık başvurusu, divan oluştuktan sonra belli edilmiş süre dolmadan divana yapılır. Divan başkanlığı, gündemin 'seçimler' maddesinde veya daha önce aday başvurularının en son ne zamana kadar yapılabileceğini ilan eder ve ilan edilmiş saat gelince aday başvuruları için sürenin dolduğunu, varsa bu başvuruların derhal yapılması gerektiğini tekrar duyurur ve daha sonra yapılacak aday başvurularını işleme koyamayacağını ilan eder. Divan, aday başvurularını veriliş sırasına göre ayrı ayrı okumak suretiyle kongre genel kurulunun bilgisine sunar. Adaylıktan çekilme ve itirazlar varsa, karara bağlayarak adaylıkları kesinleştirir. Kesinleşmiş adaylar, okunmak suretiyle duyurulur ve ayrıca salonda uygun yerde ilan edilir. Divan tarafından onaylı liste örneğı ise, hazır bulunan seçim kuruluna verilir.

46.6 - Aday listelerinin kesinleşmesi için belirlenen süre içinde yapılacak yazılı çekilme beyanları, divanca kimlik tespiti ile tutanağı geçirilir ve hazırlanacak kesinleşmiş aday listesi tutanağında belirtilir. Adaylıkların kesinleşmesinin ilanından sonra ve seçim süresince yapılacak yazılı çekilme beyanları, sayım dökümde nazara alınmaz. Ancak bunlardan seçilen olursa, istifa etmiş sayılır.

(Değişik:01.02.2003-Madde 6-a)

46.7 - Organ ve delege seçimleri liste yöntemine göre yapılır. Asıl ve yedek üye adaylarını gösterir şekilde "liste yöntemi" esasına uygun öneri yapılmamış ise, her organ ve delegelikler için yapılan ferdi adaylıklar tamamlanıp kesinleştirildikten sonra, divanca soyadı esasına göre çarşaf liste sıralaması yapılır. Sıralamanın hangi soyadından başlayacağı çekilecek kur'a ile belirlenir. Böylece her organ için yapılan adaylıklar, ayrı sütunlar halinde tek veya birden fazla sayfada sıralanır. İsimlerin yanına işaret konacak kare veya daire boşluklara yer verilir ve yeteri kadar çoğaltılır. Birer örneği divanca onaylı yeterli sayıdaki listeler, mühürlenmek ve oy pusulası olarak kullanılmak üzere, zarflarıyla birlikte yetkili seçim kuruluna teslim edilir.

(Değişik:01.02.2003-Madde 6-b)

46.8 - Çarşaf liste uygulamasında oylar, seçim kurulunca mühürlü listedeki isimlerin yanında yer alan kare veya daire içi işaretlenerek, mühürlü zarfa konduktan sonra sandığa atmak suretiyle kullanılır. Asıl ve yedekleri dahil, seçilmesi gereken sayıdan fazla veya yarısından eksik işaretli oylar geçersizdir. Sayım döküm sonucu en çok oya göre yapılacak sıralama ile asıl ve yedekler belirlenir. Eşit oy halinde seçim kurulunca kur'a çekilir.

(Değişik:01.02.2003-Madde 6-c)

46.9 - Adaylar, liste yöntemine uygun olarak önerilmiş ise, bu takdirde seçimler; listenin zarfa konup sandığa atılması suretiyle yapılır. Delege oyunu, listeyi aynen veya listedeki aday veya adayları çizerek dilediği ferdi adayları yazmak suretiyle kullanabilir.

(Değişik:01.02.2003-Madde 6-d)

46.10 - Oyların liste halinde kullanılması durumunda, listedeki adayların yarısından fazlasının silme veya çizme sonucu boş bırakılmış, yahut organ üye sayısından fazla ilave yapılmışsa, bu oy pusulaları geçersizdir. Divan başkanınca kesinleştirilmiş aday listelerinde yer almayanlara verilecek oylar, nazara alınmaz.

(Değişik:01.02.2003-Madde 6-e)

46.11 - Seçimlerin, liste yöntemi uygulanmak suretiyle yapılması halinde; ferdi adayların isimleri, soyada göre sıralanır ve ayrı bir kağıda yazılarak oy kabin veya kabinlerinde asılı olmaları sağlanır.

46.12 - Adaylıkların kesinleştirilmesinden önce usulüne uygun vaki çekilmeler sonucu, organ üye tamsayısının salt çoğunluğundan fazla boşalma olan listeler, liste olma özelliğini kaybeder.

(Değişik 03.10.2003 Madde:2-a)

46.13 - Belde, ilçe ve il kongrelerinde bütün seçimler birlikte yapılır.

(Değişik 03.10.2003 Madde:2-b)

46.14 - Organ ve delege seçimleri için 'liste' şartlarının varlığı halinde, aday isimlerinin baş tarafına kare veya daire oluşturulmasına gerek kalmaz. Adaylar, listede aday olarak gösterilen yere seçilmiş olurlar.

Madde 47 - Kongrelerde Oy Hakkını Kullanma Şekli

Delege; nüfus cüzdanı, resimli üye kimlik kartı, ehliyet ve benzeri kimlik belgesini ibraz ederek kesinleşmiş delege listesine göre delege olduğunu ispat ettikten sonra oy kullanmaya başlar. Kendisine mühürlü oy pusulası ve zarfı verilir, imzası alınır. Oyunu sandığa atar, imzası alınır ve kimlik belgesi iade edilir.

Özürlüler oylarını, ikinci derece yakınlıkta kan veya sıhrı hısımlarının yardımlarıyla kullanabilirler.

Madde 48 - Seçimlerle İlgili İtiraz (SPK m: 21/ 10)

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren 2 gün içinde seçim sonuçlarına karşı, seçim kurulu başkanına itiraz edilebilir. Bu itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hakimin kararı seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise, seçimler için belirleyeceği günde, kongrede kesinleşmiş aday listelerine göre sadece seçim yapılır.

Madde 49 - Kongre Sonuçları ve Tutanaklarının Üst Organa Bildirilmesi

İlçe başkanları, kongre divan başkanı tarafından kendisine tevdi olunacak ilçe kongresi tutanak örnekleri ile kongrede yapılan seçim sonuçlarını gösteren seçim kurulu tutanak örneğini, itiraz süresi geçtikten, itiraz edilmiş ise sonuçlandıktan hemen sonra Teşkilat Başkanlığı'na gönderilmek üzere il başkanlığına verir. İl başkanlığı da il kongresiyle ilgili aynı bildirimini yapar.

Madde 50 - İlçe ve İl Kongrelerinin Olağanüstü Toplanması**(Değişik: 12.01.2002- Madde 7)**

İlçe ve il kongrelerinin olağanüstü toplanması, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla veya kademe delege tam sayısının 1/5' inin parti içi demokrasi hakem kurulunda veya noterlikte tevsik edilmiş yazılı isteği ile yapılır.

Şartların oluşması halinde, kademe yönetim kurulunun gerekli hazırlıkları yaparak talebin tebliğinden itibaren 45 gün içinde olağanüstü kongreyi toplanması zorunludur.

(Değişik 03.10.2003 Madde:3-a)

Olağanüstü toplantının gündemi, toplantıyı talep edenlerce belirlenir. Gündemin neden ibaret olduğu karar veya talep yazısında belirtilir. Olağanüstü toplantı gündemine başka gündem maddesi eklenemez.

(Değişik 03.10.2003 Madde:3-b)

Ancak kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenebilmesi talebinin beldelerle ilgili olması halinde il yönetim kurulunun, ilçe ve il yönetim kurulları ile ilgili olması halinde ise Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun onayı gereklidir.

Madde 51 - Alt Kademenin Üst Kademe Kongresinde Temsili

Üst kademe kongresinin yapıldığı tarihe göre, kongresi yapılmamış olmakla birlikte azami seçilmişlik süresi olan üç yıl dolmamış ise alt kademe, var olan delegeleriyle üst kademe kongresinde temsil olunur. Ancak, yetkili makamca kongre tarihinin belirlenmiş olmasına karşın belirlenen kongre takvim süresi içinde kendi kademesinin kongresini yapmamış olan ilçe veya il teşkilatı, üst kademe kongresinde delege ile temsil olunamaz.

BEŞİNCİ AYIRIM

İLÇE VE İL YÖNETİM KURULLARINA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 52 - Kurucu Yönetim Kurulları

İlçe ve il kademe teşkilatlarının ilk kuruluşları, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca atama ile sağlanır. Önce kademe başkanı atanan kişiye 'yetki' belgesi verilir. Bu kişinin oluşturacağı listenin, merkezce onaylanması ile kurucu yönetim kurulu oluşmuş olur.

Kurucu yönetim kurulları, el çektirilme nedenleri ayrık olmak üzere, kendi kademelerinin kongrelerine kadar tüzüğün kurula verdiği hak ve yetkileri kullanırlar.

Madde 53 - Yönetim Kurullarının Toplantı ve Karar Nisabı

İlçe ve il yönetim kurulları, ayda en az iki defa olmak üzere üye mevcudunun salt çoğunluğu ile olağan toplantı yapar. Kararlar, bu tüzükte aksine hüküm yoksa, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Oylarda eşitlik olması halinde başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

Yönetim kurulları, kurul başkanının veya kurul üye tam sayısının 1/3'ünün talebi halinde olağan üstü toplanırlar. Olağanüstü toplantılarda sadece toplantı nedeni olan konular görüşülür.

Yönetim kurulu kararları karar defterine yazılır veya bilgisayar çıkışı alınarak bu deftere yapıştırılır ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar, 'muhalifim' şerhi ile yetinebilecekleri gibi muhalefet nedenlerini de yazabilirler.

Madde 54 - Kademelerde Partinin Temsili

Belde, ilçe ve il başkanları, görevli oldukları kademelerde parti teşkilatını temsil ederler. Temsil ettikleri teşkilatın hesap işlerine ait belgeleri, yürütme kurulunun muhasip üyesi ile birlikte imza ederler.

Başkanın yokluğunda teşkilat, protokol sırasındaki başkan yardımcısı tarafından temsil olunur.

Madde 55 - İlçe ve İl Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri

İlçe ve il yönetim kurulları, teşkilat kademelerinde parti faaliyetlerinin, parti tüzüğü ve yasal mevzuata uygunluğunu gözetir, denetler, koordinasyonu sağlar, tüzüğün verdiği yetki ve görevleri ifa ederler.

Partinin program ve faaliyetinin tanıtım ve gelişimi için tüzüğe uygun gerekli her tür çalışma ve faaliyette bulunurlar. Yapılacak iş ve amaca göre dar veya geniş kapsamlı toplantılar düzenleyebilirler. Partinin ilkeleri doğrultusunda amaçlarını gerçekleştirmek üzere, parti içi veya dışından uzman kişilerden geçici veya sürekli çalışma grupları ve komisyonlar oluşturabilirler.

Doğacak durum ve gereklere göre, bir üst yönetimin olurlarını almak kaydıyla toplantılar, miting, panel, seminer, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenleyebilir ve partinin program ve hedeflerini tanıtmak ve bilgilendirmek amacıyla gerekli gördükleri içe dönük veya dışa açık toplantılar yapabilirler.

Kongrelerle ilgili gerekli hazırlık ve uygulama çalışmaları, ilgili tüm işlemler, seçim kurullarına veya ilgili idari birimlere ait tüm bildirimler; ilgili kademe başkanı tarafından veya onun nezareti altında gerçekleştirilir.

Alt kademeler, üst kademelerin emir ve talimatlarına, parti yönetmeliği ile tüzüğüne ve yasa hükümlerine uygun iş ve işlem yapmakla yükümlüdürler.

Yazışmalarını, acil durumlar hariç, kademe silsilesine göre yaparlar.

Madde 56 - Kurul Üyesinin İstifa Etmiş Sayılma Hali

Olağan toplantılar ile gün ve zamanı bildirilmiş olağanüstü toplantılara bir yıl içinde peş peşe 3 veya bir yıl içinde 6 kez özürsüz olarak katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır. Ancak bu madde hükmü, üst kademece belirlenmiş kongre takvimi süresince uygulanmaz.

Madde 57 - Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeliklerinde Boşalma

(Değişik:11.11.2006-Madde 2)

İlçe veya il yönetim kurulu asil ve yedek üyelerinin, nedeni ne olursa olsun toptan çekilmeleri halinde boşalan kurul yerine, Merkez Karar ve Yönetim Kurulun'ca atama yolu ile yeni kurul oluşturulur.

Atanan kurul, seçilmiş kurulun hak ve yetkilerini kullanır.

Kısmi boşalmalarda, boşalan üyelikler yedeklerin sırayla çağrılmalarıyla doldurulur. Yedeklerin katılımından sonra, kurulun üye mevcudu; üye tam sayısına göre salt sayının altına düşmüş ise, kurul boşalmış sayılır. Bu takdirde yukarıdaki fıkraya göre yeni kurul oluşturulur.

Sadece kademe başkanına işten el çektilmesi veya herhangi bir nedenle başkanlığın boşalması hallerinde, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından başkan ataması yapılır.

Madde 58 - İşten El Çektirme Nedenleri

Kademelerde görev alanların görevden uzaklaştırılmalarını gerekli kılan haller:

58.1 - Siyasi Partiler Kanunu, Parti Tüzüğü ve yönetmelikleri uyarınca tutulması gerekli defter ve kayıtların usulüne uygun olarak tutulmaması, defter ve belgelerin muhafaza edilmemesi, kayıtlar üzerinde kasıtlı olarak tahrifat yapılmış olması, muhasebe ile ilgili belgelerin zamanında Genel Merkez' e gönderilmemiş olması,

58.2 - Organlara seçilenlerin kimliklerini içeren belgenin süresi içinde en büyük mülki amirliğe gönderilmemiş olması,

58.3 - Ülke ve parti çıkarlarını ihlal edici davranışlar sergilenmesi ve parti üyeliğinden ihracı gerektiren bir eylem veya işlemde bulunulması,

Hallerinden birinin vukuunda, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, ilçe ve il başkanı ile yönetim kurullarına kısmen veya tamamen işten el çekirtmeye yetkilidir. Belde başkan ve yönetimi hakkında aynı yetki il yönetim kurulunca kullanılır.

Madde 59 - İşten El Çektirmenin Usul ve Esasları

59.1 - İşten el çekirtmeyi gerektiren bir durumu tespit eden il yönetim kurulu, ilçe başkanı veya ilçe yönetim kurulunun kısmen veya tamamen işten el çekirtilmelerini Merkez Karar ve Yönetim Kurulundaki; ilçe yönetim kurulu ise belde başkanı veya belde yönetim kurulunun kısmen veya tamamen işten el çekirtilmelerini il yönetim kurulundan talep edebilir.

59.2 - El çektirme talebini içeren kurul kararlarının, en az üye tam sayısının salt çoğunluğu ve gizli oylama ile alınmış olması gerekir. Karara, el çektirmeyi gerekli kılan olayın değerlendirmesini ve delillerini içeren gerekçeli bir rapor da eklenir.

59.3 - Belde ile ilgili ilçe yönetiminin talebi üzerine il yönetim kurulu, ilçe ile ilgili il yönetiminin talebi üzerine Merkez Karar ve Yönetim Kurulu; gerek görürlerse inceleme yaptırarak talebi karara bağlarlar.

59.4 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu aynı nedenlere bağlı olarak re'sen ilçe ve il başkanları ile yönetim kurullarına kısmen veya tamamen işten el çektirebilir.

59.5 - Yönetim kurullarının asıl ve yedek üyeleri ile birlikte tamamının işten el çektirilmesi halinde, el çektirme kararı veren organ, aynı kararla veya makul sürede geçici yönetim kurulunu oluşturur ve ilgililere tebliğini sağlar.

59.6 - Sadece başkan veya yönetim kurulunun kısmen işten el çektirilmesi halinde boşalan üyelik, tüzüğün 57. maddesine göre doldurulur.

59.7 - İşten el çektirme kararı, Siyasi Partiler Kanunu'ndaki istisnalar ayrık olmak üzere, gizli oylama ile alınır. Karar yeter sayısı, kurul üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğudur.

59.8 - Usulüne uygun olarak alınmış el çektirme kararları, parti içi işlemler açısından kesindir.

59.9 - İşten el çektirme kararlarına karşı yargısal denetim yolu açıktır. Yargısal denetimde yetkili yargı mercii, işten el çektirilenin görev yaptığı yer mahkemesidir. İşten el çektirme kararına karşı yargı yoluna başvurmak, kararın yürütülmesini durdurmaz.

Madde 60 - Geçici Kurullar ve Olağanüstü Kongrenin Toplanması (SPK m: 19/5, 20/8)

Geçici kurullar, alt kademe organlarının tamamen veya organ sayılma niteliğini sona erdirecek sayıda üyenin işten el çektirilmeleri halinde oluşturulan yeni kurullardır.

Geçici kurullar, seçilmiş kurulların hak ve yetkilerini kullanırlar.

İşten el çektirme kararının tebliğinden itibaren 30 gün içinde ilçe kongresi, 45 gün içinde ise il kongresi toplanarak yeni yönetim kurulunu seçer. Kongre; yeni delege seçimi yapılmış değilse, eski delegelerle toplanır. Bu şekilde seçilen yeni yönetim kurulunun görev süresi, ilgili kademenin olağan kongresine kadar devam eder.

Yukarıda sözü edilen kongre, kademenin olağan kongre dönemi ve takvimine uygun zamanda ise, ona göre hazırlanır ve normal kongre gündemine uygun olarak yapılır.

ALTINCI AYIRIM

MERKEZ TEŞKİLATI (SPK m : 13)

A- BÜYÜK KONGRE (SPK m : 14)

Madde 61 - Büyük Kongre, Görev ve Yetkileri (SPK m: 14/5)

Büyük Kongre, partinin en üst karar ve denetim organı olup bu sıfatla ;

61.1 - Parti Genel Başkanını, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu'nun asıl ve yedek üyelerini ve Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu üyelerini gizli oylama ile seçmek,

61.2 - Partinin tüzük ve programında değişiklik yapmak, gelir-gider ve kesin hesabını kabul veya reddetmek, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun faaliyet raporu ile gelecek dönem bütçesini müzakere edip karara bağlamak, yönetimin ibrası konusunda karar vermek,

61.3 - Toplumu ve devleti ilgilendiren konularla, kamu faaliyetleri ve parti politikaları hakkında genel nitelikte olmak kaydıyla temenni niteliğinde veya bağlayıcı kararlar almak,

61.4 - Partinin tüzel kişiliğinin feshine, başka parti ile birleşmesine karar vermek, fesih kararı vermesi halinde parti mallarının tasfiyesi ve intikal şekli ve yerini karara bağlamak,

61.5 - Kanun ve tüzükte verilen diğer görevleri ifa etmek, gündeminde yer alan konuları müzakere edip karara bağlamak,

Büyük kongrenin yetki ve görevidir.

Madde 62 - Büyük Kongre Delegeleri

Büyük Kongre, il kongrelerince seçilmiş delegeler ile tabii delegelerden oluşur. Seçilmiş delegeler toplamı, TBMM üye tam sayısının iki katından fazla olamaz.

62.1 - Büyük Kongrenin Seçilmiş Delegeleri

Hangi ilin kaç adet seçilmiş delege ile büyük kongrede temsil olunacağı, aşağıda yazılı usul ve esaslara göre belirlenir:

Seçilmesi gereken toplam delege sayısının yarısı olan 550 delegelik, illerden seçilecek milletvekili sayısına göre illere tahsis edilir. Tahsisten sonra kalan delege sayısının, partinin son milletvekili genel seçiminde almış olduğu toplam oya bölünmesiyle kat sayı elde edilir. Kat sayının, partinin ilde almış olduğu toplam oyla çarpımı sonucu bulunacak rakam ile yapılmış tahsisin toplamı, o il kongresinde seçilecek büyük kongre delege sayısını teşkil eder.

Büyük kongrenin yapılacağı tarihe göre, partinin katıldığı genel seçim olmamış veya partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerin varlığında, her il; seçmesi gereken milletvekili sayısının iki katı delege ile büyük kongrede temsil olunur.

İl kongrelerinde ilin kaç adet büyük kongre delegesi seçeceği, kongre seçim takvimine karar verildiğinde; Teşkilat Başkanlığı'nca hesaplanır ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca onaylandıktan sonra il başkanlıklarına bildirilir. Hatalı hesaplamalar, aynı yöntemle düzeltilir.

62.2 - Büyük Kongrenin Tabii Delegeleri (SPK m: 14/3)

(Değişik:11.11.2006-Madde 3)

Genel Başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri, Merkez Disiplin Kurulu başkan ve üyeleri, üyeliği devam eden Parti Kurucuları ile Partili bakan ve milletvekilleri büyük kongrenin tabii delegeleridir.

62.3 - Büyük Kongrenin Onur Üyeleri (Değişik: 12.01.2002- Madde 8)

(Değişik:05.05.2002-Madde 1)

Görevde bulunan Genel Merkez Parti İç Demokrasi Hakem Kurulu başkan ve üyeleri, Parti ile üyelik bağı devam etmek kaydıyla genel başkanlık, başbakanlık, bakanlık, TBMM üyeliği, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliği, Merkez Disiplin Kurulu başkan ve üyeliği ve Parti İç Demokrasi Hakem Kurulu başkan ve üyeliği, Genel Merkez Kadın ve Gençlik Kolları başkanlığı yapmış olanlar, büyük kongrenin onur üyesidirler. Bunlar kongrede söz alabilir, fakat delegelik sıfatları olmadıkça oy kullanamazlar.

Madde 63 - Büyük Kongreyi Olağan Toplama Yetkisi ve Zamanı

Büyük kongreyi olağan toplama yetkisi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, iki yıldan az, üç yıldan fazla olmamak kaydıyla büyük kongreyi toplamak zorundadır.

Madde 64 - Büyük Kongre Gündemi ve Delege Listesinin İlanı

Büyük kongrenin gündemi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca hazırlanır. Kongrenin tarihi, yeri ve saati, nisap olmaz ise ertesi gün yapılacak ikinci toplantının tarih, yer ve saati, en az 15 gün önce ulusal bir gazetede ilan edilir ve il başkanlıklarına yazı ile bildirilir. Ayrıca kongrenin tarih, yer ve saati; gerekli güvenlik önlemlerinin alınması için, en az 7 gün önce yetkili mülki amirliğe bildirilir.

Genel Merkez Teşkilat Başkanlığı, seçilmiş ve tabii delegeler belli olacak şekilde, büyük kongre delege listesini ve gündemi yetkili kılınmış seçim kuruluna kongreden 15 gün önce vermek suretiyle tüzüğün 41. maddesinde belirtilen askı ve işlemleri, büyük kongre açısından aynen ikmal eder. Böylece yetkili seçim kurulunca onaylanarak kesinleşen liste, büyük kongrenin delege yoklama çizelgesini oluşturur.

Madde 65 - Tüzüğün, Büyük Kongre Hakkında Uygulanacak Diğer Hükümleri

Tüzüğün 43 ve 44. maddelerinde yer alan; kongrenin açılışı, toplantı ve karar

yeter sayıları, divan başkanı seçimi, divan heyetinin oluşumu ile kongre divanının yetki ve görevlerine ilişkin hükümler, büyük kongre hakkında da aynen uygulanır.

Madde 66 - Genel Başkan'ın Açılış Konuşması ve Komisyon Oluşturulması

(Değişik:11.11.2006-Madde 4)

66.1 - Büyük Kongre'de kongre divanı oluşup gündem okunduktan sonra, gündemdeki sırasına göre konuşmasını yapmak üzere Genel Başkan'a söz verilir.

66.2 - İşin önem ve niteliği itibarıyla gündemde komisyon kurulmasına yer verilmiş veya usulüne uygun teklifle komisyon kurulması gündeme alınmış ise divan, genel başkanın konuşmasının ardından, genel kurulda aksine bir karar alınmazsa, beşer kişiden oluşacak komisyon üyelerinin seçimini, açık oylama ile gerçekleştirir. Her komisyon, bir başkan, bir sözcü ve bir raportör seçerek çalışma yapar.

66.3 - Komisyonların çalışma zamanı, gündem maddelerinin görüşülmesini aksatmayacak şekilde, divan heyeti tarafından belirlenir. Belirlenmiş sürede raporun hazırlanıp sunulmamış olması, tek başına kongrenin uzaması nedeni olarak öne sürülemez.

66.4 - Komisyonlar, üye tam sayısı ile toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Her delege, çalışmaları aksatmayacak şekilde komisyon çalışmalarına katılıp görüş beyan edebilir. Komisyon belli edilmiş süre içinde raporunu hazırlar ve genel kurula sunulmak üzere kongre divan başkanlığına teslim eder. Komisyon raporları görüşülür ve oylanır. Genel kurulca kabul edilen komisyon raporları, genel kurul kararı niteliği kazanır.

66.5 - Büyük kongre çalışmalarıyla ilgili olarak Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, belli konuların daha önce oluşturulacak komisyonlarca incelenmesini ve rapora bağlanmasını kararlaştırabilir. Bu takdirde ilçe, il, merkez ve yan kuruluşları temsil edecek şekilde büyük kongre delegesi sıfatını taşıyanlar arasından MYK'ca 5 kişilik komisyon oluşturulur. Komisyonlar bu şekilde oluşturulmuş ise, genel kurulda sadece raporların müzakeresi ve oylaması yapılır.

Madde 67 - Gündem Maddelerinde Değişiklik ve Kongre Müzakereleri (SPK m: 14/son)

67.1 - İlan edilmiş gündem maddeleri arasında sıra değişikliği veya başka bir konunun gündeme alınması, genel kurul kararıyla mümkündür.

67.2 - Gündem değişikliği taleplerinin görüşülüp karara bağlanabilmesi için, yazılı olarak kongre açılış başkanlığına veya gündemin okunmasından hemen sonra divana verilmiş olması zorunludur.

67.3 - Parti tüzük ve programında değişiklik yapılmasına ilişkin veya parti politikalarını ilgilendiren gündem maddesi tekliflerinin müzakereye açılabilmesi için, bu tekliflerin, genel başkan veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yahut büyük kongre delegelerinin en az yirmide biri tarafından önerilmiş olması gerekir.

67.4 - Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin son bendinin ikinci cümlesinde yer alan konularla ilgili müzakere şartı oluşan teklifler, Büyük Kongrenin seçeceği bir komisyonda görüşüldükten sonra komisyon raporu ile birlikte incelenir ve karara bağlanır.

67.5 - Seçimler, gündemin 'kapanış' şeklinde son maddesi hariç gündemin en son maddesi olarak yapılır.

67.6 - Görüşmeler, gündem sırasına göre yapılır. Müzakerelere katılım, talep sırasına göre yürütülür. Parti Genel Başkanı'na, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu adına söz isteyen kurul üyesine, komisyon başkanı ve sözcülerine, konuşma taleplerinde öncelik verilir.

67.7 - Faaliyet raporuna muhalefet şerhi bulunmayan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyesi, faaliyet raporu aleyhine söz alamaz ve konuşamaz.

67.8 - Büyük kongre için tek bir gün öngörülmüş ise, kongre, gündem maddeleri bitinceye kadar aralıksız devam eder.

Madde 68 - Büyük Kongre'de Yapılacak Seçimler (SPK m: 21)**(Değişik: 12.01.2002- Madde 9)**

Genel başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu'nun ve Parti İçi Demokrasi ve Hakem Kurulunun asil ve yedek üye

seçimleri, yargı gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre büyük kongre delegelerince seçilir.

Yetkili seçim kurulu başkanı, tüzüğün 46/2 maddesinde belirtilen nitelik ve sayıda yeteri kadar sandık seçim kurulu oluşturur.

Madde 69 - Büyük Kongre’de Adaylık ve Seçim Hazırlıkları

69.1 - Büyük kongre delegesi olsun veya olmasın, partiye kayıtlı her üye, parti organlarına aday olabilir veya aday gösterilebilir.

(Değişik:11.11.2006-Madde 5)

69.2 - Genel Başkanlığa aday olabilmek için, üye tam sayısının en az yüzde yirmisinin yazılı önerisi gerekir. Bu öneri noter, divan başkanlığı veya divan başkanlığının görevlendireceği üyenin gözetiminde imzalanır. Aynı kişi, aynı kongrede seçimi yapılacak farklı organlara aynı anda aday olamaz ve aday gösterilemez. Böyle bir durumda, divan başkanı tarafından adaya tercih yapılması gerektiği bildirilir. Tercihini belli etmeyen adayın hiçbir adaylığı işleme konmaz.

(Değişik:01.02.2003-Madde 7)

69.3 - Büyük Kongrede; Genel Başkan seçimi hariç, diğer bütün seçimler aynı anda ve birlikte yapılır.

(Değişik:01.02.2003-Madde 7)

69.4 - Tüzüğün, aday ve organ seçimlerine ilişkin 46. maddesinin, yukarıda yazılı olanlara aykırı olmayan hükümleri, Büyük Kongre seçimlerinde de aynen uygulanır.

Madde 70 - Büyük Kongre’nin Olağanüstü Toplanması (SPK m: 14/6)

Büyük kongre, Genel Başkan’ın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu’nun yahut büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağırılır.

Olağan üstü toplantı gündemi çağırıcı yapan tarafından belirlenir ve gündem dışında başka konu görüşülemez.

Delegeler tarafından yapılacak olağanüstü toplantı talepleri ile gündem ve delege imzalarının noter onaylı olması zorunludur. Bu taleplerin aynı konuyu içerir olması yeterli olup ayrı zamanlarda ve parçalı olmaları talebin geçerli

olmasına engel olarak yorumlanamaz. Ancak, işlem görmüş ve yeterli sayıya ulaşamamış talepler, sonraki başka bir toplantı isteminde imza eksikliğini gidermek için kullanılamaz.

Şartların oluşması halinde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, olağanüstü kongreyi bir hafta içinde ilan ederek çağrı tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde yapmak zorundadır.

(Değişik 03.10.2003 Madde:5)

Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağan üstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir.

Madde 71 - Büyük Kongre Tutanakları

Seçim kurulunca ilan edilen seçim sonuçları ile kongreye ait bütün tutanak ve belgeler, divan üyelerinin imzalarını taşıyan bir tutanağa bağlanarak divan başkanı tarafından izin listesi ekinde parti genel başkanına tevdi olunur.

Madde 72 - Büyük Kongre Seçimleriyle İlgili İtiraz (SPK m: 21/10, 11)

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile seçim sonuçlarına karşı, tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim kurulu başkanına itiraz edilebilir. Bu itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hakimin kararı, seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise, seçimler için belirleyeceği günde, kongrede kesinleşmiş aday listelerine göre sadece seçimler yapılır.

B - MERKEZ KARAR VE YÖNETİM KURULU (MKYK) (SPK m: 16)

Madde 73 - MKYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları (Değişik:05.05.2002 Madde:2)

73.1 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, büyük kongreden sonra partinin en

üst karar ve yönetim organı olup büyük kongrece gizli oyla seçilen 50 üyeden oluşur. Ayrıca 25 yedek üye seçilir.

(Değişik: 05.05.2002- Madde 2)

73.2 - MKYK'nın görev süresi, seçimli olağanüstü toplantı yapılmadığı sürece, büyük kongrenin normal olağan toplantısına kadar devam eder. Kurul üyeliklerinde boşalma olması halinde, sıradaki yedek genel başkan tarafından davet edilir.

73.3 - Parti Genel Başkanı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun başkanıdır. Genel başkanın yokluğunda, MYK'nın protokol sırasındaki genel başkan yardımcısı başkanlık eder.

73.4 - MKYK, kanun ve tüzükte yer alan toplantı ve karar yeter sayısı ile oylama şekline ilişkin ayrık durumlar dışında, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oylamalar, gizlilik kararı alınmamış ise, açık oylama şeklinde yapılır. Açık oylama sonucunun eşit olması halinde, genel başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır. Gizli oylama sonucunun eşit olması halinde, oylama iki kez daha tekrarlanır. Eşitlik bozulmaz ise, sonraki toplantıda konu bir kez daha oylanır. Eşitlik yine bozulmazsa, oylama konusu reddedilmiş sayılır.

73.5 - MKYK, en az ayda bir olağan toplantı yapar. Olağan toplantıların zaman, yer ve tarihleri, kurulca kararlaştırılır. Kurul, genel başkanın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üye tam sayısının 1/3' ünün talep etmesi hallerinde olağanüstü toplanır. Olağan üstü toplantının tarihi ile yer ve zamanı üyelere duyurulur. Bir yıl içinde peş peşe 3 veya bir yıl içinde 6 kez özürsüz olarak toplantılara katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır. Bu durumun kurulca tespitinden sonra üyelik boşalmasına ilişkin tüzük hükmü uygulanır.

73.6 - MKYK gündem esasına göre müzakereler yapar, kararlar alır. Kurul üyelerinin her biri, gündem teklifinde bulunabilir. Karşı görüş olması halinde yapılacak oylama sonucuna göre işlem yapılır.

Madde 74 - MKYK'nın Görev ve Yetkileri

Partinin seçimle görev üstlenmiş teşkilat kademe organlarının, kademe sırasına göre bağlı oldukları Merkez Karar ve Yönetim Kurulu;

74.1 - Parti tüzük ve programını ve büyük kongre kararlarını uygulamak, uygulamak, partinin bütün teşkilatını uyum içinde, verim ve etkinliği sağlayıcı tedbirler alarak aktif kılmak, tabandan tavana gerekli koordinasyonu sağlamak,

74.2 - Parti politikalarının gerekli kıldığı dokümanlar hazırlamak, yürürlüğe koymak, ihtisas komisyonları ve çalışma büroları oluşturmak, bunların çalışma usul ve esaslarını belirlemek veya belirleyeceği çerçeveye göre uygulama yapması için MYK'ya yetki vermek,

74.3 - Parti teşkilat kademeleri ve kademe organlarının demokratik kurallara göre oluşumlarını sağlamak amacıyla yasalar çerçevesinde gerekli gördüğü her tür düzenlemeleri yapmak, tedbirler almak,

74.4 - Gerek görülen yerlerde teşkilat kurmak, partinin ilke ve hedeflerini tanıtırıp yaymak için gerekli çalışmaları planlamak, uygulamak ve uygulamak,

74.5 - Partinin ilke ve hedefleri ışığında, Türkiye ve dünya siyaseti ölçeğinde, öncelikle parti kademelerinde görev almış olanların ve parti üyelerinin eğitim ve bilgilencmeleri ve demokrasi kültürünün gelişmesi ve yerleşmesi amacıyla siyaset okulu veya siyaset enstitüsü oluşturmak gibi gerek göreceği her tür yasal ve siyasal çalışmalar yapmak, yaptırmak,

74.6 - Ülke ve dünyadaki belli sorunlar hakkında parti görüşünü belirlemek, bu görüşleri kamuoyuna açıklamak, bu anlamda gerekli olması halinde TBMM Parti Grubu ile ortak toplantılar yapmak,

74.7 - Partinin çalışma ve faaliyetlerinin planlamasını yapmak ve bu planlar için gerekli harcamaların bütçelerini hazırlamak, hazırlatmak,

74.8 - Kademelerden gelen görev ve yetkisi içindeki teklifleri incelemek, karara bağlamak, görevi dışında olanları takip etmek ve ilgili kademeyi bilgilendirmek,

74.9 - Bütün seçimlerle ilgili gerekli kararları almak, milletvekilliği, belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclisleri için partiden aday olanlar hakkında yetkilerini kullanmak,

74.10 - Seçimlerle ilgili her tür seçim mekanizması ile çalışma yöntem ve stratejilerini belirlemek, partinin seçim çalışmalarını ve seçimleri sevk ve idare etmek, ettirmek,

74.11 - Partinin çalışma raporu, yıllık bütçe ve uygulanan bütçenin kesin-hesap ve bilançoları ile diğer gündem maddelerini inceleyip onaylamak ve büyük kongreye sunmak,

74.12 - Partinin çalışma ve amaçlarına uygun olarak taşınır ve taşınmaz mal alımına, satımına, işletilmesine, mevcut varlıkları üzerinde lehte veya aleyhte her tür ayni veya borçlandırıcı takyitler oluşturulmasına karar vermek,

74.13 - Zorunlu nedenler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukuki varlığını sona erdirmek, tüzük ve program değişiklikleri hariç, gerekli görülen bütün kararları almak,

74.14 - Genel başkanın teklifi üzerine Merkez Yürütme Kurulu ile alt kademeler yürütme organlarının üye sayısını belirlemek, gerektiğinde artırmak veya azaltmak,

74.15 - Partinin yasalar çerçevesinde uluslararası kuruluşlara üyeliğini ve tüzüğün 20. maddesine göre yurt dışı temsilcilik önerilerini karara bağlamak,

74.16 - İki büyük kongre arasında, Siyasi Partiler ve Seçim kanunları ile diğer ilgili mevzuatın, parti tüzük ve programının yasaklamadığı her alanda, parti ve dolayısıyla ülke çıkarının gerekli kıldığı bütün yetkileri kullanıp kararlar almak, uygulamak veya uygulatmak, gibi görevler yapar, yetkiler kullanır.

C - GENEL BAŞKAN (SPK m: 15)

Madde 75 - Genel Başkanlık İçin Adaylık Koşulları

Parti Genel Başkanı, büyük kongre tarafından gizli oyla seçilir. Ancak aynı kişi, kurucu genel başkanlık hariç, en fazla olağan dört dönem genel başkan seçilebilir

Madde 76 - Genel Başkanın Seçimi ve Görev Süresi

Genel başkan, büyük kongre tarafından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilir. İlk iki oylamada hiçbir aday salt çoğunluğa ulaşamamış ise, ikinci oylamada en çok oy alan iki adayla üçüncü tur oylama yapılır. Üçüncü tur oylamada en çok oy alan aday genel başkan seçilmiş olur.

(Değişik 03.10.2003 Madde:6)

Adaylık başvuruları, kongre divan başkanlığına yapılır. Divan başkanlığı, adaylık başvurularını Tüzüğün 69. maddesine göre ilan edip kesinleştirir. Birden fazla aday olması halinde her aday için ayrı oy pusulası kullanılır. Oy pusulalarının farklı renkte olmasına özen gösterilir.

Kongre gündeminin 'seçimler' maddesinde, önce genel başkan seçimi yapılır. Genel başkan seçimi tamamlanmadan diğer organ seçimlerine geçilemez.

Seçilen genel başkan, yerine yenisi seçilinceye kadar görevine devam eder.

Madde 77 - Genel Başkanın Görev ve Yetkileri**(Değişik: 12.01.2002- Madde 10)****(Değişik: 05.05.2002- Madde 3)**

Genel başkan partinin disiplin kurulları ve parti içi demokrasi hakem kurulları hariç, bütün parti teşkilatının tabii başkanı olup, büyük kongreye karşı şahsen sorumludur.

Bu sıfatla genel başkan;

77.1 - Adli, idari, mali ve benzeri her tür kamusal kurum ve kuruluşlar nezdinde davalı veya davacı olarak partiyi temsil eder veya bu alanlarda tüzüğün 82.3/2 bent hükmüne göre kendi adına yetki kullanılmasına nezaret eder.

77.2 - Parti adı altında yapılan işlem ve eylemlerin anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine göre icra edilmesini ve Büyük Kongre ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararlarının uygulanmasını sağlar,

77.3 - Partililer ve parti teşkilat kademeleri arasında verimli ve etkin çalışma temposunu sağlar, parti üst organlarının müşterek çalışmalarına başkanlık ve nezaret eder.

77.4 - Merkez Yürütme Kurulu üyeleri arasında iş bölümü yapar, gerek görmesi halinde iş bölümünü değiştirir.

77.5 - Bilgi ve tecrübelerinden yararlanacağı kimseleri danışman olarak tayin eder.

77.6 - Gelişen durum ve olaylar karşısında parti duruş ve görüşünü kamuya açıklar.

77.7 - Genel merkezde hizmet birimlerinin kuruluş, kadro ve atama işlemleri ile sürekli istihdam olunacak hizmetli ve uzmanların tayin, terfi ve işten çıkarılmaları konularını, ilgili MYK üyesinin önerilerine göre karara bağlar.

77.8 - Genel başkan kanun, parti tüzüğü ve diğer mevzuatın kendisine vermiş olduğu tüm görevleri yapar ve yetkileri kullanır.

Madde 78 - Genel Başkanlığın Boşalması (SPK m: 15/son)

Genel başkanlığın herhangi bir nedenle boşalması halinde MKYK on gün içinde toplanarak üyelerinden birini genel başkanvekili seçer ve yeni genel başkanı seçmek üzere büyük kongrenin olağanüstü toplanma tarih, yer ve zamanını kararlaştırır.

Genel başkan seçiminin yapılacağı olağan üstü büyük kongre, boşalma tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde gerçekleştirilir.

D - MERKEZ YÜRÜTME KURULU (MYK) (SPK m: 15/5, 16)

Madde 79 - MYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları

(Değişik:01.02.2003-Madde 8)

Merkez Yürütme Kurulu; Genel Başkan, genel başkan yardımcıları ve genel sekreter ile TBMM parti grup başkanı ve grup başkanvekillerinden oluşan en üst icra kurulu dur.

Genel başkan ile TBMM grup başkan vekilleri dışındaki MYK üyeleri, Genel Başkan tarafından MKYK üyeleri arasından belirlenir.

Genel Başkan, MYK'nın başkanıdır. Genel Başkanın yokluğunda protokol sırasındaki genel başkan yardımcısı kurula başkanlık eder.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 11)

(Değişik:01.02.2003-Madde 8)

MYK üyeleri, Genel Başkan tarafından kısmen veya tamamen değiştirilebileceği gibi, MKYK'da yapılacak güven oylaması ile de değiştirilebilir. Güvensiz-

lik için kurul üye tam sayısının 2/3 çoğunluğunun oyu gereklidir. İstifa eden veya düşürülen üye yerine, ikinci fıkra hükmüne göre yeni üye belirlemesi yapılır.

MYK haftada en az bir toplantı yapar. İlk toplantısında, toplantılarının gün ve tarihini belirler.

(Değişik: 05.05.2002- Madde 4)

Kurul çoğunlukla toplanır, tüzükte yazılı ayırık durumlar dışında üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır.

MYK üyeleri, görevli oldukları faaliyetin kapsam ve niteliğine göre yeteri kadar yardımcı veya uzman ile birlikte çalışma yapabilirler. Yardımcı ve uzmanlar, ilgili MYK üyesinin teklifi ve Genel Başkan'ın onayı ile parti içi seçimle yüklenilmiş idari hiçbir görevi olmayan TBMM Parti Grubu üyeleri veya MKYK üyeleri yahut bunların dışındaki kimseler arasından atanır. Yardımcılar ve uzmanlar, oy hakkı olmaksızın, çağrılı oldukları MYK toplantılarına katılabilirler. Atama ve görevlendirmeler konusunda MKYK üyeleri ile teşkilat kademe başkanlıkları bilgilendirilir.

MYK'nın çalışma usul ve esasları, genel başkan tarafından çıkarılacak bir yönerge ile belirlenir.

Madde 80 - MYK'nın Görev ve Yetkileri

80.1 - Büyük kongrede alınmış kararlar ile MKYK tarafından alınan kararların ve verilen talimatların icrasını sağlamak, MKYK gündemini hazırlamak,

80.2 - Partinin üye, her kademe kurum, kuruluş ve ünitelerinin etkili bir çalışma temposunu sağlayabilmeleri için teşkilat içi eğitim programlarını gerçekleştirmek, alınmış kararlar ile yapılması gereken iş ve eylemleri icra etmek, gerekli uyum ve koordinasyonu sağlamak,

80.3 - Partinin TBMM Grubu ile Genel Merkez ve tüm teşkilat kademeleri arasında temas ve bağlantıyı temin etmek,

80.4 - Partinin hükümet, diğer partiler, çeşitli resmi veya sivil toplum örgütleri ve uluslar arası kuruluşlar ile olan ilişkilerini düzenlemek, geliştirmek ve sürdürmek,

80.5 - Doğacak durum ve gelişmeler karşısında partinin duruş ve görüşünü saptamak ve genel başkana sunmak,

80.6 - Teşkilata duyurulması gerekli MKYK kararlarını, ilgili üyesi aracılığıyla teşkilata tamim etmek, gereğini talep ve takip etmek,

80.7 - Parti tüzüğü ve MKYK'nın kararları çerçevesinde kademe teşkilatlarının belirli takvime göre kongrelerini yaptırmak,

80.8 - Tüzüğe göre MKYK kararını gerektiren konu ve talepler hakkında, MYK görüşünü açıklayan bir rapor ile konuyu MKYK gündemine taşımak,

80.9 - Partinin faaliyet raporu ile yıllık bütçe ve uygulanan bütçenin kesin-hesap ve bilançolarını, büyük kongreye sunulmak üzere MKYK'nın onayına tevdi etmek,

80.10 - Zorunlu hallerde tüzükteki münhasır yetki konuları hariç olmak ve toplanacak ilk MKYK'ya sunulmak kaydıyla, gerekli her türlü karar ve tedbir-leri almak ve uygulamak, tüzükle verilmiş tüm yetkileri kullanmak ve görev-leri yapmak, MYK'nın görev ve yetkileridir.

Madde 81 - MYK'nın Genel Başkan Yardımcısı Üyeleri Arasında İş Bölümü

MYK'nın MKYK tarafından seçilen genel başkan yardımcıları arasında;

81.1 - Genel Başkan Yardımcısı (siyasi ve hukuki işlerden sorumlu)

81.2 - Genel Başkan Yardımcısı (teşkilattan sorumlu)

81.3 - Genel Başkan Yardımcısı (seçim işlerinden sorumlu)

81.4 - Genel Başkan Yardımcısı (tanıtım ve medyadan sorumlu)

81.5 - Genel Başkan Yardımcısı (dış ilişkiler ve dış temsilciliklerden sorumlu)

81.6 - Genel Başkan Yardımcısı (sosyal işlerden sorumlu)

81.7 - Genel Başkan Yardımcısı (yerel yönetimlerden sorumlu)

81.8 - Genel Başkan Yardımcısı (ekonomiden sorumlu) (Değişik: 12.01.2002- Madde 12)

81.9 - Genel Başkan Yardımcısı (halkla ilişkilerden sorumlu)

81.10 - Genel Başkan Yardımcısı (partinin mali ve idari işlerinden sorumlu)

(Değişik: 12.01.2002- Madde 12)

81.11 - Genel Başkan Yardımcısı (araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden sorumlu)

81.12 - **Genel Sekreter**

Şeklinde Genel Başkan tarafından iş bölümü görevlendirmesi yapılır.

Hizmet ve çalışma koşulları gereği MYK' nın üye sayısını azaltmak, yeni görev alanları ihdas ederek artırmak, yukarıda yazılı iş bölümü şeklini kısmen veya tamamen değiştirmek, ayırmak yahut birleştirmek şeklinde yeniden biçimlendirmeye, genel başkanın teklifi üzerine MKYK yetkilidir.

MYK üyeleri, bulunmadıkları zamanlarda kendilerine hangi üyenin vekalet edeceğini, yazılı olarak kurul üyelerine bildirirler.

Madde 82 - MYK Üyelerinin Görev ve Yetkileri

82.1 - Genel Başkan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri

Genel başkan yardımcılarının bakacakları ve yapacakları iş ve faaliyet alanları, bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile aralarındaki çalışma düzen ve koordinasyon, Genel Başkan tarafından yapılacak iş bölümü talimatında ve tüzüğün 79/son bendine göre çıkaracağı yönergede gösterilir.

82.2 - Mali ve İdari İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

Mali ve idari işlerden sorumlu genel başkan yardımcısı; parti merkez teşkilatının bütün mali işlerini, harcamalarını, gelirlerin tahsilini, muhasebe esaslarına göre gerçekleştirmek ve bu işlere nezaret etmek, mali sözleşmelerin usulüne ve mevzuata uygun olarak yapılıp icra edilmesini sağlamakla yetkili, görevli ve sorumludur.

Mali ve idari işlerden sorumlu genel başkan yardımcısı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73 ve 74. madde gereklerine uygun olarak, teşkilatın yıllık bütçesi ile bilançolarını, gelir ve gider cetvelleri ile kesin hesabını hazırlayarak MKYK tarafından karara bağlanmak üzere MYK'ya sunar. Bütçe işlemlerinin zamanında yapılmasını ve ilgili yerlere tevdi edilmesini takip eder ve gerçekleştirir.

Mali ve idari işlerden sorumlu genel başkan yardımcısı tarafından teklif edilen ve Genel Başkan tarafından atanan genel muhasip, mali ve idari işlerden sorumlu genel başkan yardımcısının haiz olduğu yetkileri ona niyabeten kullanır.

Genel muhasip, partinin muhasebe işlerine ait harcama evraklarını, mali ve idari işlerden sorumlu genel başkan yardımcısı ile, onun yokluğunda MYK üyelerinden birisi ile birlikte imza eder.

82.3 - Genel Sekreter

Genel sekreter, MKYK ve MYK toplantı tutanaklarını düzenler, kararları zapta geçirir, imza edilmelerini sağlar ve uygulanmalarını takip eder. Genel merkezin gelen-giden her türlü evrak işleri ile yazışmalarının düzenlenmesinden, MKYK ile MYK'nın gündemlerinin hazırlanmasından ve takibinden sorumludur.

Genel sekreter, davacı veya davalı olarak her tür yargı merciinde, özel veya resmi daire, kurum ve kuruluşlarda, gerçek kişiler ile özel veya resmi tüzel kişiliklerle olan ilişkilerde genel başkan adına bizzat veya vekille partiyi temsil eder,

Genel sekreterlik, genel evrak kaydının tutulduğu birim olarak, partinin yazışma ve haberleşme ünitesidir. Partinin bütün resmi ve parti içi yazışmaları, genel sekreterin gözetim ve denetimi altında genel sekreterlik birimi aracılığıyla yapılır.

Genel sekreter, partinin sağlam bir arşive sahip olmasından sorumludur.

YEDİNCİ AYIRIM

YAN KURULUŞLAR

A - KADIN VE GENÇLİK KOLLARI (SPK m: 7)

Madde 83 - Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak

(Değişik: 05.05.2002- Madde 5)

83.1 - Kadın Koluna Üye Olmak

Tüzüğün ikinci kısmında yazılı şartlara göre parti üyeliğini kazanmış her kadın, kadın kolu üyeliğine mahsus deftere kaydı yapılmakla kadın kolu üyeliğini kazanmış olur.

83.2 - Gençlik Koluna Üye Olmak

Tüzüğün; ikinci kısmında yazılı şartlara göre parti üyeliğini kazanmış ve 29 yaşından büyük olmayan her üye, ayrıca gençlik kolu üyeliğine mahsus deftere kaydedilmekle gençlik kolu üyeliğini kazanmış olur.

83.3 - Kadın ve Gençlik Kolları Üyeliğine Mahsus Defter

Tüzükteki istisnalar hariç partiye üye kaydı yapma yetkisi ve görevi, ilgili ilçe yönetim kuruluna aittir. İlçe üye kayıt defterinde üyelik kaydı olmayanların, doğrudan kadın veya gençlik kollarına üyelik kaydı yapılamaz.

Parti üyelerinden yukarıda yazılı nitelikleri taşıyanların, genel merkez tarafından hazırlanmış ve il başkanlığı tarafından onaylanmış ve mühürlenmiş 'Kadın Kolu Üye Defteri' ve 'Gençlik Kolu Üye Defteri' adı ile tanımlanan özel deftere üyelik yazımları yapılır. Böylece kadın veya gençlik kolu üyeliği kazanılmış olur. Kayıtlar, köy veya mahalle düzeni içinde ve sıra numarası verilerek yapılır. Kaydın yanına ilgilinin parti üyelik numarası ile mahallesi de, karşılıklı kontrol yapabilmek amacıyla ayrı bir sütunda belirtilir.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 13)

Gençlik kolu kademe organlarında 29 yaşından önce görev almış olanların üyelikleri görev dönemi sonuna kadar devam eder.

Parti üyeliği sona eren kişinin buna bağlı olarak kadın ve gençlik kolu üyeliği de sona ermiş olur.

Madde 84 - Kadın ve Gençlik Kollarının Teşkilat Kademe Organları

(Değişik 03.10.2003 Madde:7)

Merkez ilçe teşkilat kademelerinin kuruluşu zorunlu olmamak üzere aşağıda yazılı idari taksimat yerlerinde, belirtilen isimler altında örgütlenip çalışmalar yapmak amacıyla partinin kadın ve gençlik kolları oluşturulur.

84.1 - Kadın/Gençlik Kolu Belde Kademesi Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu Belde Kongresi
- b) Kadın/Gençlik Kolu Belde Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu Belde Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu Belde Yürütme Kurulu

84.2 - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kademesi Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kongresi
- b) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yürütme Kurulu

84.3 - Kadın/Gençlik Kolu İl Kademesi Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu İl Kongresi
- b) Kadın/Gençlik Kolu İl Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu İl Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu İl Yürütme Kurulu

(Değişik: 05.05.2002- Madde 6)

84.4 - Kadın/Gençlik Kolu Genel Merkez Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu Büyük Kongresi
- b) Genel Merkez Kadın/Gençlik Kolları Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu Merkez Karar ve Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu Merkez Yürütme Kurulu

Madde 85 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Organlarının Oluşumu, Delegeler ve Kongrelerine İlişkin Ortak Hükümler

85.1 - Kadın ve gençlik kolları kademe organları üyelerinin asıl ve yedek

sayıları ile kongre delegeliklerinin seçilmiş ve tabii delege sayıları, partide muadili teşkilat kademesi ve kongresinin aynısıdır. Ancak partinin ilgili genel başkan yardımcısının olurlarını almak kaydıyla, ilgili kolun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, kademe organı üye sayıları ile kongre delege sayılarını artırmaya veya azaltmaya yetkilidir.

85.2 - Kadın ve gençlik kolları olağan kongre takvimi, iki yıldan önce ve üç yıldan sonra olmamak, parti kongrelerinin yapılmasını engellemeyecek ve parti büyük kongresinden önce tamamlanmış bir zamanda olmak üzere, partinin teşkilattan sorumlu genel başkan yardımcısının olurlarına göre, kolun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılır. Kararlaştırılan kongre takvimine göre il kongre tarihleri kolun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca, ilçelerin kongre tarihleri, kolun il yönetim kurulunca, beldelerin kongre tarihleri ise kolun ilçe yönetim kurulunca kararlaştırılır.

85.3 - Kadın ve gençlik kolları delege seçimleri ve kongreleri, partinin o yerde kurulu kademe yönetim kurulunun gözetim ve denetimi altında yapılır. Parti teşkilat kademe delege seçimleriyle ilgili seçim kuruluna atfolunan tüm onay ve yetkiler, parti kademe yürütme kurulu tarafından kullanılır. Ancak seçim işlem ve sonuçlarıyla ilgili itirazlar, partinin bir üst kademe yönetim kurulu başkanı tarafından iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

85.4 - Kadın ve gençlik kollarının genel merkez kongreleri ise, parti Merkez Yürütme Kurulu'nun olur verdiği tarihte ve onun gözetim ve denetimi altında yapılır. Merkez kongresiyle ilgili delege liste onayı, seçim işlem ve sonuçlarına dair itirazları incelemek ve sonuçlandırmak, parti Merkez Yürütme Kurulu tarafından yapılır ve kesin olarak karara bağlanır.

85.5 - Tüzüğün, parti teşkilat kademe kongreleriyle ilgili kongre hazırlıkları, divan oluşumu, adaylık, adaylıkların kesinleşmesi, aday listeleri, oy pusulaları, oy şekli, oyların sayım ve dökümü, organ üyeleri arasında iş bölümü, boşalmaların doldurulması, organın düşmüş sayılması halini düzenleyen hükümleri, eş düzey kadın ve gençlik kolları organları hakkında da uygulanır.

85.6 - Kongrelerde kullanılacak oy pusula ve zarfları, seçim kurulu mührü yerine, gözetim ve denetimi yapan parti kademe organının mührü ile mühürlenir.

85.7 - Kadın ve gençlik kolları, köy ve mahalle ölçeğinde parti kademe teşkilatı ile birlikte gruplar oluşturarak parti çalışması yapabilirler.

Madde 86 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Başkan ve Üyelerinin Yetki ve Görevleri

(Değişik:11.11.2006-Madde 6)

Kadın ve gençlik kolları kademe başkan, yönetim ve yürütme kurulları, Partinin o yerde kurulu teşkilat kademe organlarının yetkilerini, kendileri açısından aynen kullanırlar.

Bu kolların kurulu oldukları yerde Partinin temsili, Parti teşkilat kademe yönetim kurulu başkanı'na aittir. Kadın ve gençlik kolları, Partinin o yerde kurulu teşkilat kademesine bağlı, uyumlu ve eş güdüm içinde çalışırlar. Dış yazışmaları, Parti Yönetim Kademesi aracılığıyla yaparlar.

Kadın ve gençlik kolu başkanları görevli oldukları yerdeki teşkilat kademesi yönetimi ve yürütme kurulları'nın doğal üyesidirler. Bu sıfatla oy hakkı olmaksızın toplantılara katılır, müzakerelere iştirak ederler,

Yan kuruluşlarla ilgili çalışmalar, Genel Başkan tarafından uygun görülecek Genel Başkan Yardımcılığına bağlı olarak yürütülür.

Madde 87- Kadın ve Gençlik Kollarına İşten El Çektirme. (Yeni Madde: 12.01.2002- Madde 16)

"Tüzüğün, parti teşkilat kademeleriyle ilgili el çektirme nedenlerini düzenleyen 58, el çektirmenin usul ve esaslarını düzenleyen 59 ve geçici kurullar ile olağanüstü kongrelerini düzenleyen 60. madde hükümleri, aşağıda belirtilen koşullarla kadın ve gençlik kolları hakkında da uygulanır.

Kadın ve Gençlik Kolları alt kademe başkan ve üyelerine işten el çektirme işlemlerini birinci fıkrada atıf yapılan maddelere göre icra etmeye kadın ve gençlik kolları yönetim organları gibi eş düzey parti teşkilat yönetim organları da yetkilidir.

Parti MKYK, yan kuruluşlar alt kademe teşkilatlarıyla ilgili her tür soruna her aşamada el koymaya yetkilidir. MKYK'nun bu konuda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile vereceği kararlar parti içi işlemler açısından kesindir.

Parti MKYK, el çektirme nedenlerinin varlığı halinde, ilgili genel başkan yardımcısının talebi üzerine veya re'sen, kolların merkez organları dahil her kademedeki yönetim başkan ve üyelerine kısmen veya tamamen el çektirebilir. Kolların Genel Merkez organlarına işten el çektilmesi halinde kolun

merkez organı, yapılacak ilk kongreye kadar görev yapmak üzere partinin Merkez Yürütme Kurulunca atama ile oluşturulur.

B- DİĞER YAN KURULUŞLAR (SPK m: 7)

Madde 88 - Parti Teşkilatının Diğer Yan Birim ve Kuruluşları

Parti teşkilat kademelerince, yukarıda sayılanlar dışında partinin tüzük, yönetmelik, program ve kararlarında belirtilen konuları tanıtmak, hayata geçirmek, yerel, ülke veya dünya ölçeğinde var olan sorunlarla ilgili araştırma, plan, proje ve stratejiler üretmek amacıyla hal ve vaziyetin gerekli kıldığı konularda ve zamanlarda, partili veya partili olmayan uzman kişilerden, iş ve amaçlanan hizmetin niteliğine göre, ücretli veya ücretsiz, sürekli veya geçici çalışacak şekilde genel merkez bünyesinde yahut il, ilçe ve beldeler düzeyinde ve yaygın şekilde çalışma grup ve komisyonları oluşturulabilir. Süreli veya süresiz yayınlar yapılabilir. (Değişik: 12.01.2002- Madde 17)

SEKİZİNCİ AYIRIM

PARTİ GRUPLARI

A- TBMM PARTİ GRUBU (SPK m: 22)

Madde 89 - TBMM Parti Grubunun Oluşumu

Grup oluşturabilmek için, partili en az yirmi milletvekili olması gerekir. Partili milletvekillerinin tamamının oluşturduğu topluluk, TBMM Parti Grubu olarak isimlendirilir.

Madde 90 - Grup Başkanı, Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulu

AK PARTİ genel başkanı, partinin TBMM Grubunun da başkanıdır.

Genel Başkan TBMM üyesi değilse, parti meclis grubu, üyeleri arasından birini üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile grup başkanı seçer.

TBMM Parti Grubu, grup başkan vekillerinin seçimleri ile grup organlarını, grup iç yönetmeliğine göre oluşturur.

Grup başkanı, grup başkan vekilleri ve grup yönetim kurulu üyeleri için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre seçilenlerin görev süreleri ise üç yıldır. Boşalma halinde grup başkanı ile başkan vekilleri için yeniden seçim yapılır. Bu şekilde ara seçimle seçilenler, yerine seçildikleri üyenin süresi kadar görev yaparlar. Yönetim kurulunda boşalma olması halinde ise, aldıkları oy sırasına göre yedekleri grup başkanı tarafından davet edilir.

Madde 91 - Grup Başkan Vekilleri ve Grup Yönetiminin Görevleri

(Değişik: 05.05.2002- Madde 7)

Grup adına konuşmaya ve beyanat vermeye, Genel Başkan, Grup Başkanı, Grup Başkanvekilleri veya görevlendirecekleri grup sözcüleri yetkilidir.

Diğer parti grup veya yetkilileriyle yasama ve yürütmeye ilişkin iletişim ve müzakereler, grup başkanı veya başkan vekillerince yürütülür.

Yasama çalışmalarının etkin ve düzenli yürütülmesi, disiplinin sağlanması için yapılacak çalışmalar, alınacak tedbirler ile tüzük ve grup iç yönetmeliğinde belirtilen işler, grup yönetiminin görevidir.

Madde 92 - Grup Üyelerinin Görevleri

Grup üyeleri TBMM çalışmalarında partinin tüzük ve programına, temel ilkelere, gizli oyla alınmış bağlayıcı grup kararlarına uygun davranır ve bunlara destek verirler. Meclis genel kurul çalışmaları ile komisyon ve parti grubunun çalışmalarına, genel merkez tarafından hazırlanan çalışma programlarına katılmak zorundadırlar.

Yasama komisyonlarında görevli grup üyeleri, komisyon üyeliği ölçeğinde bir grup oluşturarak, aralarından birini başkan seçerler. Grup yönetimi ile gerekli temas ve koordinasyon, bu başkan aracılığıyla sağlanır.

Madde 93 - Grupta Gizli Oylama Konuları (SPK m: 27)

Grup genel kurulunca yapılacak grup başkanı, başkan vekilleri ve grup yöne-

tim kurulu asıl ve yedek üye seçimleri ile belli konularda bağlayıcı nitelikteki kararlar, gizli oylama ile sağlanır. Bağlayıcı grup kararlarının güven oylaması gibi istisnai olması esastır. Bu istisnalar, grup iç yönetmeliğinde gösterilir.

Grupça yapılacak seçimlerde eşit oy çıkması halinde, sonuç alınıncaya kadar oylama tekrarlanır.

Madde 94 - TBMM Parti Grup İç Yönetmeliği (SPK m: 23)

Grubun iç yönetimi, çalışma usul ve esasları ile grup yönetiminin yukarda sayılanlar dışındaki görev ve yetkileri, grup genel kurulu tarafından çıkarılacak **'AK PARTİ TBMM Grup İç Yönetmeliği'**nde gösterilir. Üye tam sayısının salt çoğunluğunca kabul edilmesi gereken iç yönetmeliğin bir örneği, TBMM Başkanlığı'na sunulur.

B - İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI

Madde 95 - İl Genel Meclisi Grupları

İl genel meclisi grubu, her ilde partili il genel meclisi üyelerinden oluşur. Gruptan söz edebilmek için partili en az üç üyenin olması gerekir.

İl genel meclisi parti grupları, en az bir grup başkan vekili ile bir sekreter seçerek çalışırlar. Başkan vekili, parti teşkilatı ile grup arasındaki koordinasyonu sağlar.

Konu ve sorunlar, parti tüzük ve programı çerçevesinde grupta görüşülür, varılan sonuca göre genel kurulda hareket edilir. Gizli oylama ile alınan bağlayıcı grup kararlarına partili üye uymak zorundadır.

Madde 96 - Belediye Meclisi Grupları

Belediye teşkilatı olan her belediye meclisinde, partili belediye başkanı ve partili meclis üyelerinden oluşan gruba, Belediye Meclisi Parti Grubu denir. Grubun varlığı için partili en az üç üye gereklidir.

Belediye meclisi parti grupları, en az bir grup başkan vekili ile bir sekreter seçerek çalışırlar. Başkan vekili, parti teşkilatı ile grup arasındaki koordinasyonu sağlar.

Konu ve sorunlar, parti tüzük ve programı çerçevesinde grupta görüşülür, varılan sonuca göre genel kurulda hareket edilir. Gizli oylama ile alınan bağlayıcı grup kararlarına, partili belediye başkanı hariç, grubun üyeleri uymak zorundadırlar.

Madde 97 - İl Genel Meclisi Grupları İle Belediye Meclisi Gruplarına İlişkin Ortak Hükümler

İl, ilçe ve belde başkanları, kademelerindeki il genel meclisi ve belediye meclisi üyelerini, partinin yerel politikalarını tespit etmek, çalışmalarını gözden geçirmek ve bilgilенmeyi sağlamak amacıyla her zaman toplantıya çağırabilirler. Bu toplantılara, toplantının kapsamına göre, parti teşkilat kademe başkanı başkanlık eder.

DÖRDÜNCÜ KISIM

PARTİ İÇİ DEMOKRASİ HAKEM KURULLARI

Madde 98 - Parti İçi Demokrasi Hakemliği

Siyasi partiler, yönetim biçimi ve uzlaşma sanatı olan demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. O halde öncelikle demokrasinin parti içinde gerçekleşmesi gerekir. Farklılıkları zenginlik kabul ederek parti içi çekişmelerin sulh yolu ile giderilmesi amaçlanmıştır.

Madde 99 - Parti İçi Demokrasi Hakem Kurullarının Oluşumu

İllerde ve Genel Merkez bünyesinde 'parti içi demokrasi hakem kurulu' oluşturulur. Bu kurullarda üçer üye bulunur. İkişer tane de yedek üye seçilir. İl parti içi demokrasi hakem kurulu il kongrelerinde, Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu büyük kongrede, kongre delegeleri tarafından, organ seçimlerine ilişkin usul ve esaslara göre seçilirler.

(Değişik: 11.11.2006- Madde 7)

Parti içi demokrasi hakem kurulu oluşturamayan illerle ölüm, istifa ve benzeri nedenlerle bu kurullardaki asil ve yedek üye sayısı toplamı üçten aşağı düşen illerde, olağan veya olağanüstü kongreye kadar görev yapmak üzere,

Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulunca üç asil, iki yedek üye belirlenip, MKYK onayıyla göreve başlatılır.

Madde 100 - Kurul Üyesinde Aranacak Nitelik ve Üyelik Güvencesi

(Değişik: 11.11.2006- Madde 8)

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurullarında görev alacakların en az kırk yaşını tamamlamaları, çevrelerinde birikim ve saygınlıklarıyla temayüz etmiş olmaları esastır. Kurulda görev alacakların yüksek tahsilli olmaları esas olup, illerde yüksek tahsilli adayların bulunmaması halinde tercihen lise veya dengi okul mezunlarına aynı görev verilebilir.

Madde 101 - Hakem Kurullarının Görevleri

(Değişik: 12.01.2002- Madde 20)

İl parti içi demokrasi hakem kurulu, il sınırları içinde görev yapar. İl kademe organları ile alt kademe organları veya organ üyeleri, yan kuruluş organ veya üyeleri arasında veya onlarla parti kademe organ veya üyeleri arasında parti görevinden kaynaklanan çekişmelerin çözümü için gerekli sulh ortamını hazırlar ve çözüm şeklini belirler.

Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu, Parti Genel Merkez organları ile parti yan kuruluşlar genel merkez organları veya bu organların üyeleri, TBMM parti grup üyeleri ve bu üyelerin parti Genel Merkez ve yan kuruluşlar genel merkez organları ve üyeleri arasında parti faaliyet ve görevinden kaynaklanan çekişmelerin çözümü için sulh ortamını hazırlar ve çözüm şeklini belirler.

Madde 102 - Sorunun Hakem Kuruluna İntikali ve Hakem Kararlarının Niteliği

(Değişik: 11.11.2006- Madde 9)

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulunun bir konuya müdahil olabilmesi için uyuşmazlığın taraflarından birisinin başvurması gerekli olup, ayrıca kademe başkanlığı veya yürütme kurulunun talebiyle de el koyabilir.

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulları üye tam sayısı ile toplanır, çoğunlukla karar verir. Asil üyenin mazeretli olduğu hallerde kurul, sıradaki yedek üyenin iştiraki ile toplanır.

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu kararları yazılı ve gerekçeli olarak düzenlenir. Kararlar, çekişmenin tarafları açısından bağlayıcı, parti tüzel kişiliği açısından tavsiye niteliğindedir.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 21)

Parti İçi Demokrasi Hakem Kuruluna başvuru şekli ile anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin usul ve esaslar bir yönetmelik ile belirlenir.

BEŞİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DİSİPLİN KURULLARI (SPK m: 17, 19/7, 25, 53 ila 59)

Madde 103 - Parti Disiplin Kurulları

Kanunlara, parti tüzük, yönetmelik ve programına, parti yetkili makam ve organlarının kararlarına aykırı davranışta bulunan partililer hakkında disiplin soruşturması yapmaya ve karar vermeye yetkili ve görevli parti disiplin kurulları şunlardır:

103.1 - İl Disiplin Kurulları

103.2 - Merkez Disiplin Kurulu

103.3 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu

103.4 - Müşterek Disiplin Kurulu

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ AYIRIM

İL DİSİPLİN KURULLARI (SPK m: 19/7)

Madde 104 - İl Disiplin Kurullarının Oluşumu

İl disiplin kurulu, her ilde il kongresi tarafından il yönetim kurulunun seçimine ilişkin usul ve esaslara göre seçilen beş asıl ve beş yedek üyeden oluşur.

Madde 105 - İl Disiplin Kurullarının Bakacağı İşler

İl disiplin kurulu, tüzükte Merkez Disiplin Kurulu'nun ilk derecede bakacağı işler olarak belirtilenler ile TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'na bakılacak işler dışında kalan ve il çevresinde partiye kayıtlı olan üyeler hakkında birinci derecede disiplin soruşturması yapar ve karar verir.

İl disiplin kurulu kararlarına karşı, bildirimden itibaren 10 gün içinde ilgili kişi veya il yönetim kurulu tarafından Merkez Disiplin Kurulu'na itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin kurulu kararı kesinleşir.

Ancak il disiplin kurulunca verilmiş ihraç kararına karşı itiraz edilmemiş olsa bile, il disiplin kurulu başkanlığınca ilgili soruşturma dosyası, incelenmek üzere 15 gün içinde Merkez Disiplin Kurulu'na gönderilir. Çıkarma kararı, Merkez Disiplin Kurulu'nun onayı ile parti içi işlemler bakımından kesinleşir.

İKİNCİ AYIRIM**MERKEZ DİSİPLİN KURULU (MDK) (SPK m: 17)****Madde 106 - Merkez Disiplin Kurulunun Oluşumu**

Merkez Disiplin Kurulu partinin en üst disiplin kurulu olup büyük kongre tarafından Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyelerinin seçimlerine ilişkin usul ve esaslara göre seçilen onbir asil ve beş yedek üyeden oluşur.

Madde 107 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler

Merkez Disiplin Kurulu, aşağıda yazılı işleri birinci derece disiplin kurulu, il disiplin kurulu kararlarına karşı yapılan itirazlar ile tüzük gereği intikal eden il disiplin kurullarının ihraç kararlarını ikinci derece disiplin kurulu olarak inceler ve parti içi işlemler açısından kesin olarak karara bağlar.

107.1 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Birinci Derecede Bakacağı İşler

a - Partinin Kurucu Üyeleri,

- b - Partinin Genel Başkanı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeleri, partinin genel muhasibi,
- c - İl yönetim kurulları ile il disiplin kurullarının başkan ve asil üyeleri, il ve ilçe belediye başkanları, yan kuruluşların il başkanları,
- d - Kendi başkanı ile asil ve yedek üyeleri,
- e - TBMM'nin partili eski üyeleri ve eski hükümet üyeleri, Hakkında birinci derecede disiplin soruşturması yapar ve parti içi işlemler açısından kesin olarak karara bağlar.

107.2 - Merkez Disiplin Kurulu' nun İkinci Derecede Bakacağı İşler

Merkez Disiplin Kurulu, il disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı yapılan itirazlar üzerine ve tüzüğün 105/son bent hükmü gereği gönderilen disiplin dosyalarını ikinci derece disiplin kurulu olarak inceleyip, lehte veya aleyhte bozulmasına, bozmanın niteliğine göre gerekli olan cezayı tayin etmeye, değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar verebilir.

İtiraz üzerine verilen kararlar, parti içi işlemler açısından kesindir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

GRUP DİSİPLİN KURULU (SPK m: 25)

Madde 108 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulunun Oluşumu

Grup Disiplin Kurulu, partinin TBMM grubunca, Grup Yönetim Kurulu'na ilişkin usul ve esaslara göre kendi üyeleri arasından gizli oyla seçeceği beş kişiden oluşur. Aynı şekilde üç yedek üye seçimi yapılır.

Madde 109 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler

Grup Disiplin Kurulu, grup üyelerinin partiden geçici veya kesin ihracını gerekli kılan eylemlerin dışında kalan, tüzükte yazılı ve TBMM Parti Grup İç Yönetmeliği'nde belirtilen disiplin suçlarıyla ilgili işlere bakar ve kesin olarak karara bağlar.

Tüzükte yazılı esaslar saklı kalmak kaydıyla milletvekilleri hakkında yapılacak disiplin soruşturmasının şekli ve usulleri ile soruşturmayı gerektiren sair haller, verilecek disiplin cezaları ve kesinleşme halleri, Grup İç Yönetmeliği'nde gösterilir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

MÜŞTEREK DİSİPLİN KURULU (SPK m: 25/2)

Madde 110 - Müşterek Disiplin Kurulunun Oluşumu, Görev ve Yetkileri

Müşterek Disiplin Kurulu, Merkez Disiplin Kurulu ile TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun birlikte toplanmasından oluşan kuruldur. Merkez Disiplin Kurulu başkanı, başkan vekili ve sekreteri, bu kurulun başkanlık divanını oluşturur.

Kurul, TBMM Parti Grubu üyelerinin partiden geçici veya kesin ihraçlarını gerektiren eylemleri dolayısıyla disiplin soruşturması yapar ve parti içi işlemler açısından kesin olarak karar verir.

Merkez Disiplin Kurulu ile Grup Disiplin Kurulu'na ilişkin çalışma usul ve esasları, Müşterek Disiplin Kurulu için de geçerlidir.

BEŞİNCİ AYIRIM

MÜŞTEREK HÜKÜMLER

Madde 111 - Disiplin Kurullarına İlişkin Müşterek Hükümler (SPK m: 56)

111.1 - Her disiplin kurulunun görev süresi, yeni disiplin kurulunun seçilmesiyle son bulur.

111.2 - Disiplin kurulları, seçilmelerini takiben en yaşlı üye başkanlığında yapacağı ilk toplantısında gizli oylama ile başkan, başkan vekili ve sekreter seçimi yaparak kurulun başkanlık divanını oluşturur.

111.3 - Partili hiçbir üye, aynı zaman diliminde aynı veya farklı düzeyde başka bir disiplin kurulu üyeliği yapamaz. Partinin, kongre delegelikleri ve TBMM grup üyeliği hariç, hiçbir organında görev alamazlar. Eşler ile birinci ve ikinci derece kan ve sıhri hısımlar, aynı disiplin kurulunda birlikte görev alamaz, bunlarla ilgili soruşturma ve kararlara katılamazlar.

111.4 - Disiplin kurulu üyeleri ile parti arasında hiçbir hizmet bağı kurulamaz ve partiden gelir sağlanamaz.

111.5 - Kurul üyeliklerinde boşalma olması halinde, sıradaki yedek üye, kurul başkanı tarafından göreve davet edilerek kurul üyeliği tamamlanır.

111.6 - Günü ve zamanı belli olan toplantılara, haklı mazeret olmaksızın ardarda üç kez veya bir yıl içinde aralıklı altı kez katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır ve yerine yedek üye davet edilir.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 22)

111.7 - Disiplin kurulları, üye tam sayısının en az 2/3 si ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir.

(Değişik: 05.05.2002- Madde 8)

111.8 - Disiplin kurulu başkan ve üyeleri, kendi haklarında yürütülen soruşturmalara katılamazlar.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 22)

111.9 - Disiplin kuruluna sevk edilen partilinin savunması alınmadan veya savunma vermektен vazgeçtiği anlaşılmadan karar verilemez. Savunma için gerekli süre, çağrının ilgiliye bildiriminden itibaren 15 gündür. Seçimlerde veya kamuoyu önünde açıkça veya yayın yolu ile işlenen disiplin suçları için bu süre 7 gündür. Savunma daveti kurul başkanınca yapılır; davet yazısında uygulanması istenen disiplin cezası ile buna neden gösterilen söz veya fiiller açıkça belirtilir.

111.10 - Savunma davet yazısı, ayrı adres bildirilmemişse ilgilinin parti üye kütüğünde yazılı adresine tebliğ edilir veya gönderilir. Bulunamaz veya kabalıden imtina etmiş ise, savunmadan vazgeçtiğine hükmedilerek dosyadaki bilgi ve belgelere göre gerekli karar verilir.

111.11 - Disiplin kurulları, kendilerine intikal ettirilen işler hakkında, yasa ve tüzük hükümleri ile zaruret hallerinden kaynaklanan durumlar saklı kalmak kaydıyla 30 gün içinde karar verirler.

111.12 - Kongrelerde ve her tür parti toplantılarında, konunun tüzük gereği gündem konusu olma hali hariç, disiplin kuruluna sevk kararları ile disiplin kurullarına intikal eden işle ilgili disiplin kurulu kararı kesinleşinceye kadar bu konular hakkında görüş, tavsiye ve telkinde bulunulamaz.

111.13 - Parti teşkilat ve yönetim birimleri, disiplin kurullarının incelemelerini zorlaştırmamak ve taleplerini geciktirmeksizin yerine getirmek zorundadır.

(Yeni Bent : 11.11.2006- Madde 10)

111.14 - Üyenin daha önce disiplin cezası almaması ve pişmanlık duyması halinde bir alt disiplin cezası verilebilir.

(diğer maddeler teselsül ettirilecek)

111.15 - Disiplin kurulları, sevk kararında tanımlanarak atfolunan eylemle bağlıdır. Gerek görmeleri halinde soruşturmayı genişletir ve tanık dinleyebilirler. İddia ve savunmayı kanun, tüzük ve ilgili mevzuata göre değerlendirerek vicdani kanaatlerine göre karar verirler. Ancak disiplin kurulları, sevk kararında önerilen cezadan daha ağır bir ceza veremezler.

111.16 - Disiplin kurulları, gerekçeli olarak oluşturacakları kararlarını, ilgiliye ve konuyu sevk eden organa bildirirler. İlgili, parti kayıtlarında yazılı adresinden ayrılmış ve yeni adresi de belli değil ise, hüküm özeti gazete ilanı ile tebliğ edilir. İlandan itibaren 15 gün içinde itiraz edilmeyen kararlar kesinleşir.

111.17 - Disiplin kararlarının sonuç doğurması için kesinleşmiş olması gereklidir. Parti yetkilileri ve organları, kesinleşmiş disiplin kurulu kararlarının uygulanmasını geciktiremezler.

Madde 112 - Disiplin Kuruluna Sevk Yetkisi

Disiplin kurulları, re'sen soruşturma başlatamaz ve yapamazlar. İl disiplin kuruluna sevk yetkisi, il yönetim kuruluna, Merkez Disiplin Kurulu'na sevk yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Yürütme Kurulu'na, TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu ile Müşterek Disiplin Kurulu'na sevk yetkisi, TBMM Parti Grup Yönetim Kurulu ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na veya Merkez Yürütme Kurulu'na aittir.

Disiplin kuruluna sevk kararı, yetkili kurulun üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Karardan önce ilgisini dinleyip gerek gördüğü inceleme ve araştırmaları, görevlendireceği üye veya üyeleri vasıtasıyla yaptırabilir. İhbar veya şikayet eden, sevke yetkili kurulun üyesi ise, konuyla ilgili toplantı ve müzakerelere katılamaz, kendisine inceleme ve araştırma görevi verilemez.

Disiplin kuruluna sevk kararlarının, isnat olunan fiil ile uygulanması istenen disiplin cezasını ve nedenlerini açıklar şekilde gerekçeli olması zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ AYIRIM

DISİPLİN SUÇ VE CEZALARI (SPK m : 53/1)

Madde 113 - Parti Disiplin Cezaları

Parti disiplin kurullarınca yukarıda yazılı esas ve usule göre verilebilecek disiplin cezaları şunlardır:

113.1 - Uyarma

113.2 - Kinama

113.3 - Partiden ve gruptan geçici ihraç

113.4 - Partiden ve gruptan kesin ihraç

Madde 114 - Uyarma Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Uyarma, partilinin yazılı olarak dikkatinin çekilmesi olup;

114.1 - Yetkili organlarca davetli olduğu toplantılara mazeret beyan etme gereği duymaksızın katılmamak,

114.2 - Durumu müsait olduğu halde taahhüt ettiği aidatını ödememek veya geç ödemek,

114.3 - Tevdi edilmiş görevin ifası konusunda lakayt davranışlar sergilemek,

Partilinin uyarma cezası ile cezalandırılmasını gerektiren eylemlerdir.

(Yeni Bent : 11.11.2006- Madde 11)

114.4 - Parti yöneticileri ve üyeleri hakkında basın yoluyla incitici beyanlarda bulunmak,

Madde 115 - Kınama Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Kınama, partilinin 'kusur' bildirimi içeren yazılı uyarılması olup;

115.1 - Yetkili organlarca verilmiş parti görevini kabul etmemek veya yapmamak,

115.2 - Parti içinde ve parti faaliyetlerinde kişisel çıkar gözetir tutumlar sergilemek,

115.3 - Parti aleyhine tazmini gerekli bir zarar doğmasa bile, tutulması gereken defter ve kayıtları kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak tutmamak,

115.4 - Kanuni sorumlulukları ile ödeme ve tazmin sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, partideki göreviyle bağlı hizmet gereği kendisine teslim edilmiş eşya veya malzemenin, ihmal sonucu kaybına neden olmak,

115.5 - Bir yıl içinde iki defa uyarma cezası gerektiren eylemlerinden ötürü uyarma cezası ile cezalandırılmış olmak,

Partilinin kınama cezası ile cezalandırılmasını gerektiren eylemlerdir.

Madde 116 - Partiden ve Gruptan Geçici İhraç Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Partiden ve gruptan geçici ihraç cezası, eylemin niteliğine göre iki aydan az bir yıldan fazla olmamak üzere partilinin, parti ve grup çalışmalarına katılmaması, partideki görevinin sona ermesi, parti üyeliğinin ceza süresince askıya alınmış olması sonuçlarını doğuran disiplin cezasıdır.

Geçici ihraç ceza süresi karar tarihinde başlar, süresinin dolması ile yeni bir karar ve işleme gerek olmadan kalkmış sayılır.

Geçici ihraç kararı, partilinin parti tüzük ve programına, diğer mevzuatına ve organların bağlayıcı kararlarına uyma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Parti ve gruptan geçici ihraç cezası verilmesini gerekli kılan haller :

116.1 - Partinin ve parti organlarının toplantılarında saklı kalması gereken konuları ve kararları, sebebi ne olursa olsun, açıklamak,

116.2 - Seçimlerde, partiden olur almadan bağımsız aday olmak, diğer partilerin veya bağımsız adayların propagandalarını yapmak, yahut parti adayları aleyhine çalışmak,

116.3 - Parti yöneticileri ve üyeleri hakkında gerçek dışı haber yaymak, iftira, karalama ve küçük düşürücü beyanlarda bulunmak,

116.4 - Partiyi ve parti çalışmalarını alet ederek çıkar sağlamak, partili olmayı nüfuz sayarak kötüye kullanmak,

116.5 - Kanuni sorumlulukları ile ödeme ve tazmin sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, partideki göreviyle bağlı hizmet gereği kendisine teslim edilmiş eşya veya malzemeyi kasıtlı olarak kaybetmek veya görevden ayrılma halinde teslim etmekten kaçınmak ve bu konuda ısrarlı davranmak,

(Yeni Bent : 11.11.2006- Madde 12)

116.6 - Usulüne uygun olarak alınmış grup kararlarına uymamak, (eski bend nosu teselsül ettirilecek)

116.7 - Bir yıl içinde iki defa kınama cezası gerektiren eylemleri nedeniyle yetkili disiplin kurulunca cezalandırılmış olmak,

Eylemleri, partiden ve gruptan geçici olarak ihraç edilmeyi gerektiren disiplin suçlarıdır.

Madde 117 - Partiden ve Gruptan Kesin İhraç Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Parti ve gruptan kesin ihraç cezası, partilinin parti kaydının ve parti ile olan

tüm ilişkilerinin sona erdirilmesi sonucunu doğuran en ağır disiplin cezasıdır.

Kişinin, TBMM Parti Grubu'ndan ihracı, partiden ihracını, partiden ihracı gruptan ihracı sonucunu doğuran işlemlerdir.

Partiden kesin ihraç kararları kesinleştikten sonra bütün teşkilata duyurulur ve ilgilinin kayıtlı olduğu ilçedeki kütüğüne işlenir.

Parti ve gruptan kesin ihraç cezası verilmesini gerekli kılan haller :

117.1 - Partinin tüzük ve programına, demokrasi, insan hakları ve hukukun evrensel temel kural ve normlarına aykırı faaliyetlere katılmak, destek olmak yahut bizzat aykırı eylem ve işlemlerde bulunmak,

117.2 - Milletin ülkesi ve devletiyle olan birliğine ve bölünmez bütünlüğüne zarar verici faaliyetler içinde olmak, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine ve Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmında yer alan esaslara aykırı eylem veya işlemde bulunmak,

117.3 - Siyasi Partiler Kanunu'na göre parti üyeliğine engel bir fiilden dolayı kesin mahkumiyetine rağmen partiden istifa etmemekte direnmek,

117.4 - Yetki ve görevini kötüye kullanarak partinin resmi kayıtları üzerinde tahrifat yapmak veya belgeleri yok etmek,

117.5 - Parti mal ve parasını zimmetine geçirmek, özel işlerinde kullanmak,

(Değişik: 12.01.2002- Madde 23)

117.6 - Kongrelerde ve aday yoklamalarında menfaat karşılığı oylama sonuçlarına tesir etmek, parti içi ve dışı seçimlerde hile veya sahtecilik yapmak,

(Değişik: 05.05.2002- Madde 9)

117.7 - Parti Yöneticileri, Üyeleri veya parti tüzel kişiliği hakkında basın yayın araçları ile kamuoyu önünde gerçek dışı haber yaymak, iftira, hakaret, karama veya küçük düşürücü beyanlarda bulunmak,

(Değişik: 05.05.2002- Madde 9)

117.8 - Geçici ihraç cezasıyla cezalandırılmış olmasına karşın, aynı cezayı gerektiren yeni bir fiil işlemiş olmak,

Eylem ve işlemleri, partiden ve gruptan kesin olarak ihraç edilmeyi gerektiren disiplin suçlarıdır.

(Yeni Bent : 11.11.2006- Madde 13)

117.9 - Parti yöneticileri ve üyelerine karşı şiddet uygulamak,

İKİNCİ AYIRIM

DISİPLİN SUÇ VE CEZALARINA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Madde 118 - Disiplin Suçlarında Zamanaşımı

Vukuundan itibaren iki yıl, öğrenildiği tarihten itibaren altı ay içinde sevk kararı alınmamış disiplin suçlarıyla ilgili soruşturma yapılamaz.

Madde 119 - Tedbirli Olarak Disiplin Kuruluna Sevk etmek (SPK m: 59)

Tedbirli olarak disiplin kuruluna sevk, üyenin partideki görevlerinden derhal uzaklaştırılması sonucunu doğuran tedbir işlemidir.

Partiden kesin veya geçici ihracı gerektiren hallerde, disiplin kuruluna sevk yetkili kurul, tedbirli olarak sevk kararı verebilir.

Disipline sevk nedeni, Tüzüğün 117. maddesinin 117/1-2-3 bentlerinde yazılı haller dışında kalan durumlara dayalı ise, tedbir kararının sevk yetkili kurul üye tam sayısının 2/3 çoğunluğu ile alınması gerekir.

Tedbir kararı il yönetim kurulunca verilmiş ise, hakkında tedbir kararı verilen üye, 7 gün içinde soruşturmayı yapacak disiplin kuruluna itiraz edebilir. Kurul bu itirazı 7 gün içinde karara bağlar. Taraflar, bu karara karşı 7 gün içinde Merkez Disiplin Kurulu'na itiraz edebilirler. Merkez Disiplin Kurulu'nun bu konuda 7 gün içinde vereceği karar kesindir.

Tedbirli sevk kararları, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu veya Merkez Yürütme Kurulu yahut TBMM Grup Yönetim Kurulu tarafından verilmiş ise, yukarıda yazılı süreler içinde soruşturmayı yapacak disiplin kuruluna itiraz edebilir. İtiraz üzerine 7 gün içinde verilecek karar kesindir.

Disiplin kurulları, soruşturmanın her aşamasında tedbirin kaldırılmasına re'sen karar vermeye yetkilidirler.

Koğuşurma sonunda disiplin kurulunca ceza verilmez veya uyarma yahut kınama cezasına dönüştürülür ise, başka bir karara gerek olmadan tedbir kalkmış sayılır ve ilgilinin tedbir kararı ile sona eren bütün hakları iade edilmiş olur.

Madde 120 - Disiplin Cezalarına Karşı Yargı Nezdinde İtiraz Hakkı (SPK m : 57)

Hakkında partiden veya gruptan geçici veya kesin çıkarma cezası verilen partili üye, bu cezaya karşı, disiplin kuruluna sevk eden organ ile disiplin kurulunun görev ve yetkisizliğine veya alınan kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe şekil ve usul bakımından aykırı bulunduğu iddiasıyla, parti itiraz yollarını kullandıktan sonra nihai karar niteliğindeki son karara karşı 30 gün içinde nihai kararı veren kurulun bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine itiraz edebilir. Yasaya göre mahkemenin 30 gün içinde vereceği karar kesindir.

Madde 121 - Disiplin Cezalarını Af Yetkisi (SPK m: 58)

Genel Başkan tarafından önerilmiş olması şartıyla, disiplin kurullarınca verilmiş disiplin cezalarını af yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

Disiplin kuruluna sevke yetkili olan kurullar ile disiplin cezası almış olan kişinin af istemleri, Genel Başkan'ın olurlarına göre MKYK gündemine alınır ve karara bağlanır.

ALTINCI KISIM

SEÇİMLER VE ADAYLAR (SPK m: 36 ile 52)

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇİMLERE KATILMA

Madde 122 - Seçimlerle İlgili Karar Yetkisi

Partinin ülkede yapılacak her türlü seçime tamamen veya kısmen tek başına katılıp katılmamasına karar verme yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Kısmi katılım kararının, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğu ile alınmış olması gereklidir.

Yapılacak seçimle ilgili herhangi bir kararın alınmamış olması, partinin her yerde seçime katılacak olduğu anlamına gelir.

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİNDE ADAYLIK İŞLEMLERİ

Madde 123 - Milletvekili Adaylık Başvurusu ve Ön İnceleme

Milletvekilliği için adaylık başvuru tarihleri, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılır ve ilan edilir. Adaylık başvurusu, MKYK başka türlü karar vermiş olmadıkça, doğrudan genel merkezdeki ilgili birime veya il başkanlıklarına bizzat yapılır.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 24)

Adaylık başvuruları tamamlandıktan sonra Merkez Yürütme Kurulu'nca, adaylar hakkında yasal nitelikler ve uygunluk açısından gerekli ön inceleme yapılarak veya oluşturulacak bir komisyona yaptırılarak, adaylık değerlendirmesine alınacakları gösterir öneri listesi hazırlanır, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na sunulur. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, lüzum gördüğü incelemeyi yaparak ön seçim, teşkilat yoklaması ve merkez yoklamasına katılabilecek aday adayları listelerini seçim çevresi esasına göre belirler.

Madde 124 - Aday Tespit ve Sıralama Usülleri

Genel, kısmi veya ara milletvekili seçiminde, tüzüğün 123. maddesinin son bendinde yazılı olduğu şekilde ön inceleme sonucu belirlenen aday adayları arasından parti adayları ve bu adayların liste sıralamaları;

- a) Ön Seçim
- b) Teşkilat Yoklaması
- c) Merkez Yoklaması

Usüllerinden birinin, birkaçının veya tamamının; aynı seçimde seçim çevresi ölçeğine göre aynı anda ve bir arada veya birinin ülke ölçeğinde tam olarak uygulanması suretiyle yapılır.

(Değişik: 05.05.2002- Madde 10)

Hangi seçim çevresinde hangi usul veya usüllerle ve usulün hangi ölçek-te uygulanacağına Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca karar verilir. Ancak milletvekili seçiminde, seçim çevrelerinin en az % 50'sinde ön seçim veya teşkilat yoklaması usüllerinden birinin uygulanması ile aday belirlemesine özen gösterilir.

124.1 - Ön Seçim Usülü ile Aday ve Liste Sıralaması Yapmak

Ön seçim, her seçim çevresinde Siyasi Partiler Kanunu'nda yazılı usul ve esaslara göre, o seçim çevresinde partiye kayıtlı bütün üyelerin ön seçim seçmeni olarak; yargı gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre yapacakları seçimle parti adaylarını ve liste sıralamalarını belirlemeleridir.

124.2 - Teşkilat Yoklaması Usülü ile Aday ve Liste Sıralaması Yapmak

(Değişik: 12.01.2002- Madde 25)

Teşkilat yoklaması, teşkilat yoklaması seçmeni olarak nitelenen partililer tarafından, Siyasi Partiler Kanununda yazılı usul ve esaslara göre yargı gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre, aday ve liste sıralamasının yapılmasıdır.

Teşkilat yoklaması seçmenleri :

Yoklamanın yapılacağı seçim çevresinde oturmakta olan ve parti üyeliği devam eden :

- a) Parti kurucuları,
- b) Eski bakan ve milletvekilleri,
- c) Belediye, il ve ilçe eski başkanları,
- d) Yan kuruluş eski il ve ilçe başkanları ile
- e) İlin partili bakan ve milletvekilleri,
- f) İlin parti teşkilat kademeleri yönetim kurulları başkanları ile yönetim kurullarının asıl üyeleri,
- g) İl disiplin kurulu başkanı ile asıl üyeleri,
- h) Partili belediye başkanları ve belediye meclisi üyeleri,
- ı) Partili il genel meclisi üyeleri,
- i) Parti yan kuruluşlarının il ve ilçe yönetim kurulları başkanları ile yönetim kurullarının asıl üyeleri,
- j) Parti üyeliği devam eden köy ve mahalle muhtarları
- k) İlçe ve il kongresi asıl delegeleri,
- l) İlin büyük kongre asıl delegeleri
- m) Partinin teşkilat yoklaması tarihinden en az bir yıl önce belirlenmiş ve görevi devam etmekte olan mahalle ve köy temsilcileri ile,
- n) Ayrıca Seçim İşleri Yönetmeliğinde teşkilat yoklama seçmeni olarak belirtilenler.

İl içinde birden fazla seçim çevresi olması halinde, yukarıda yazılı teşkilat yoklama seçmeni, üye olarak kayıtlı olduğu ilçenin yer aldığı seçim çevresinde ve sadece bir oy kullanabilir. Partili bakan ve milletvekilleri ise, tek olan oylarını il içinde dilediği seçim çevresinde kullanabilir.

124.3 - Merkez Yoklaması Usulü İle Aday ve Liste Sıralaması Yapmak

Merkez yoklaması usulü, tüzüğün 123. maddesine göre aday adaylıkları kabul edilenlerin, seçim çevrelerine göre aday ve liste sıralamalarının, doğrudan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından yapılmasıdır.

Madde 125 - Aday Listelerinde Boşalmanın Doldurulması

İstifa, ölüm ve kısmi iptal gibi nedenlerle aday listelerinde boşalma olması halinde, sıralama ön seçim veya teşkilat yoklaması usüllerinden biri ile yapılmış ise, boşluk liste sonuna kaydırılarak en çok oy almış liste dışı adayın listeye dahil edilmesiyle doldurulur. Ön seçim veya teşkilat yoklaması, tümünden veya seçim çevresi ölçeğinde en az 1/3 oranında iptal edilmiş ise, boşalan adaylıkları tamamlamaya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yetkilidir.

Merkez yoklaması usulü ile yapılan listelerde meydana gelebilecek boşalmalarda liste kaydırması yapılmaz. Boşalan sıra, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun belirlediği ismin bildirilmesiyle doldurulur.

Madde 126 - Milletvekili Seçiminde Kontenjan Adaylığı
(SPK m: 36/son) (Değişik: 05.05.2002- Madde 11)

Aday tespit ve sıralama işleminin, ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmasına karar verilmiş olması hallerinde, TBMM toplam üye sayısının %5'ini aşmamak üzere ilini, seçim çevresini ve liste sırasını ön seçim veya teşkilat yoklamasından önce Yüksek Seçim Kurulu'na bildirmek koşuluyla merkez adayı göstermeye Genel Başkan yetkilidir.

Ön seçim veya teşkilat yoklamasının kısmi uygulanması halinde Genel Başkan'ın göstereceği kontenjan aday sayısı, ön seçim veya teşkilat yoklaması yapılan seçim çevrelerinden seçilecek milletvekili sayısı toplamının %5'ini aşamaz.

Bir seçim çevresinde birden fazla ve iki milletvekili seçilecek seçim çevrelerinde Genel Başkan kontenjanı kullanılamaz.

Değişik:(12.01.2002- Madde 26)

Seçimin yapılacağı tarihte milletvekili olanlar ile belediye başkanı olanlar, kontenjan yöntemi ile aday gösterilemezler.

Kontenjan adayı gösterilecek olanlar, ön seçim veya teşkilat yoklamasına katılmazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL SEÇİMLERDE ADAYLIK İŞLEMLERİ (SPK m: 52)

Madde 127 - Yerel Seçimlerde Adaylık ve Ön İnceleme

Adaylık başvuruları, seçim takvimine göre Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na belirlenecek tarihler arasında büyükşehir ve il belediye başkan adaylığı için genel başkanlığa, ilçe ve belde belediye başkan adaylığı için ilgili il yönetim kurulu başkanlığına, belediye ve il genel meclisi adaylığı için ilgili ilçe yönetim kurulu başkanlığına bizzat yazılı olarak yapılır.

Büyükşehir ve il belediye başkan aday adaylarıyla ilgili ön seçim veya teşkilat yoklamasına katılacakları belirleme işlemi olan ön inceleme yapma ve karar alma yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

İlçe ve belde belediye başkan aday adaylarıyla ilgili ön inceleme işlemi, ilgili il yönetim kurulunca yapılır. İl Yönetimince yapılacak ön inceleme işlemi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu onayı ile, ilçe yönetiminin yapacağı ön inceleme işlemi ise il yönetim kurulu onayı ile kesinleşir. Bu şekilde onay yetkisi olan kurullar, gerek gördükleri değişiklikleri yapabilirler.

Madde 128 - Yerel Seçim Aday Tespit ve Sıralama Usulü

Ön inceleme sonucu oluşacak aday adayları arasından, belediye başkan adayları ile belediye ve il genel meclisleri adayları ve sıralamaları, tüzüğün 124. maddesinde yazılı usüllerden birinin, birkaçının veya tamamının, aynı seçimde seçim çevresi ölçeğine göre aynı anda ve bir arada, yahut ayrı ayrı kısmi veya tam olarak uygulanması suretiyle hangi yöntemle yapılacağı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılır.

Madde 129 - Yerel Seçimlerde Ön Seçim, Teşkilat ve Merkez Yoklaması

Yerel yönetim ön seçiminde ön seçim çevresi, belde belediye başkanı ve belde belediye meclisi üyeleri için belde belediyesi sınırları; ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclisi üyeleri için ilçe belediyesi sınırları; il genel meclisi üyeleri için ilçenin mülki idare sınırları; büyükşehir ve il belediye başkanları için ilin belediye sınırlarıdır.

Ön seçimlerde büyükşehir ve il belediye başkan adaylığı için, partinin il belediyesi sınırları içindeki teşkilat kademelerinde kayıtlı bütün üyeleri; ilçe belediye başkanı ile ilçe belediye meclisi adaylıkları için ilçenin belediye sınırları içinde kayıtlı bütün üyeleri; il genel meclisi adaylıkları için ilçenin mülki sınırları içinde partiye kayıtlı bütün üyeleri, belde belediye başkanı ve belde belediye meclisi adaylıkları için belde belediyesi sınırları içinde kayıtlı bütün üyeler, ön seçim seçmeni olarak Mahalli İdareler Seçimi Kanunu ile Siyasi Partiler Kanunu'nda, Parti Tüzüğü'nde ve ilgili mevzuatta yazılı ön seçime ilişkin usul ve esaslara göre kullanacakları oylarla belediye başkan adayı ile belediye ve il genel meclisi asıl ve yedek adaylarını sıralama yaparak belirlerler.

Teşkilat yoklaması: Tüzüğün 124.2 bendinde yazılı teşkilat yoklaması seçmenleri, büyükşehir ve il belediye başkan adaylığı teşkilat yoklama seçmenidirler. İlçe belediye başkan adayları ile belediye ve il genel meclisleri adaylarının teşkilat yoklaması usulü ile belirlenmesinde ise, Tüzüğün 124.2 maddesinde yazılı olanlardan ilçede kayıtlı olanlar ile ilçe kademesi ve ilçe yan kuruluş üyeleri, teşkilat yoklama seçmeni olarak oy kullanırlar.

Belde belediye başkanı ile belde belediye meclisi adaylarının teşkilat yoklaması yöntemi ile belirlenmelerinde; Tüzüğün 124.2 maddesinde yazılı olanlardan; belde kayıtlı olanlar ile belde teşkilat kademesi ve belde yan kuruluş üyeleri, teşkilat yoklama seçmeni olarak oy kullanırlar.

Ön seçim veya teşkilat yoklamasında eşit oy alanların liste sırası, çekilecek kur'a ile belirlenir.

Merkez yoklaması, adayların Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na doğrudan veya bu kurulun yetki devri halinde belediye başkan adaylarının il yönetim kurullarınca, belediye ve il genel meclisi adaylarının ise ilçe yönetim kurullarınca tespit ve sıralamalarının yapılmasıdır.

Belediye meclisi kontenjan adayları, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na veya bu kurulca yetki verilmiş olması halinde il veya ilçe yönetim kurullarınca belirlenir.

Aday listelerinde meydana gelecek boşalmalar, tüzüğün 125. maddesine göre, adaylar merkez yoklaması ile belirlenmiş ise, yoklamayı yapan organın bildireceği isimle doldurulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORTAK HÜKÜMLER

Madde 130 - Alt Kademe Teşkilat Yöneticisinin Aday Adaylığı (SPK m: 40/4)

Adayların ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden birisi ile belirtildiği hallerde; görev yaptıkları yerden aday adayı olan alt kademe teşkilat başkan ve yönetim kurulu üyelerinin, seçim takviminde belirtilen süre içinde görevlerinden istifaları zorunludur.

Madde 131 - Partide Kayıtlı Olmayanların Adaylık Başvurusu

Milletvekili ve yerel seçimlere aday adaylığı için parti üyesi olma şartı aranmaz. Parti üyesi olmadan aday gösterilip seçilenler, parti üyeliğine alınmış sayılırlar. Milletvekili seçilenlerin üyelik kayıtları tüzüğün 11. maddesi gereği genel merkezce ikmal ettirilir. Diğerleri ise, üyelik kaydı için gereken evrakları, seçim sonuçlarının ilanından sonra on gün içinde ilgili ilçeye verirler ve kayıt işlemlerini ikmal ettirirler.

Madde 132 - Parti Adayı Olarak Seçilmiş Olanların Yeniden Adaylığı

AK PARTİ listelerinden aday gösterilip seçilmiş olan belediye başkanları ve milletvekilleri, en fazla üç dönem aday gösterilebilir.

(Değişik 03.10.2003- Madde:8)

Yapılacak seçimde, doğacak duruma bağlı olarak merkez yoklaması usulü ile aday belirlenmesinin zorunlu olması hali hariç olmak üzere, kontenjan aday olarak seçilmiş olan kimse, aynı usülle tekrar aday gösterilemez.

Madde 133 - Seçim İşleri Yönetmeliği

Tüzükte, seçim işleri ve adaylıklarla ilgili olarak yönetmelikle düzenleme yapılacağı belirtilen konular dahil, kanun ve parti tüzüğüne aykırı olmamak şartıyla, genel veya kısmi yerel ve milletvekili seçimlerinde adayların başvuru usul ve esasları, ön seçim ve teşkilat yoklamalarıyla ilgili üye kayıt defterleri, teşkilat yoklama seçmen listelerinin hazırlanması ve seçim kurullarına verilmesi, sandık kurulu üyeliği, adayların tanıtım çerçevesi, müşahitlik, oy pusulalarının hazırlanması, seçim sonuçlarına itiraz gibi konularda ve ayrıca Tüzükte yazılı olanlar dışında teşkilat yoklaması seçmeni olabilecekleri belirlemek, gerek adaylıklar ve gerekse seçimlerle ilgili olup, açık olmayan veya tüzükte gösterilmeyen diğer konularda nasıl hareket edileceği, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca çıkarılacak Seçim İşleri Yönetmeliği ile düzenlenir.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, seçimlere ilişkin adaylık başvuru ve şartlarını, her seçime özgü olacak şekilde ilke kararlarıyla belirlemeye de mezun ve yetkilidir.

YEDİNCİ KISIM

MALİ HÜKÜMLER

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİNİN GELİRLERİ

Madde 134 - Partinin Gelirleri (SPK m: 61)

Partinin gelirleri ve gelir kaynakları şunlardır;

134.1 - Giriş ve Üyelik Aidatı (SPK m: 62)

Giriş aidatı, asgari 1.000.000-TL, azami 2.000.000.000-TL'dir ve üyeliğe girişte bir kez ödenir. Üyelik aidatı ise yıllık asgari 6.000.000-TL, azami 2.000.000.000-TL olup aylık veya yıllık olarak ödenir.

Giriş ve üyelik aidatının taban ve tavan miktarlarıyla ilgili olarak kanuni sınırlar içinde olmak kaydıyla, her yıl tüketici fiyat artış oranı kadar artırılarak uygulama yapmaya MKYK yetkilidir.

Üye adayı giriş beyannamesini imzalarken, yukarıdaki limitler arasında ne kadar aidat ödemeyi taahhüt ettiğini belirtir.

Üye hakkında, aidat borcu nedeniyle geçici ve kesin ihraç disiplin cezaları verilemez. Aidat borcu olması, aksi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılmış olmadıkça, parti içi kademe seçimleri ile aday yoklamalarına katılmaya engel değildir. Bu konuda yapılacak kayıtlamanın geçerli olması için borçlu üyeye 10 günlük süre içeren yazılı uyarı yapılmış olması gerekir.

134.2 - Milletvekilliği Aidatı (SPK m: 63)

Partili milletvekillerinin ödeyeceği aidattır. Bu aidatın miktarı ile ne kadarının grup giderlerine, ne kadarının parti genel merkezine ayrılacağına TBMM Parti Grubu'nca karar verilir. Ancak bu aidatın yıllık miktarı, milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını aşamaz.

Parti grubunun olmaması halinde aidat miktarı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılır. Ancak bunun yıllık miktarı, milletvekillerine ödenen aylık net ödenek tutarının yarısını aşamaz.

134.3 - Tanıtıcı Unsur ve Yayınların Satışından Sağlanacak Gelirler (SPK m: 65)

Satış fiyatları yasa gereği Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca belirlenecek olan parti bayrağı, rozeti, flaması ve benzeri rumuz ve unsurların satışları ile parti yayınları, üye kimlik kartları, parti defter, makbuz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında elde edilecek gelirlerdir.

134.4 - Etkinliklerden Sağlanacak Gelirler

Genel merkezin oluru ile parti kademe organları tarafından düzenlenecek sosyal etkinliklerden elde olunacak gelirlerdir. Bu etkinliklerden nasıl gelir temin edileceği vb. mali hususlar, faaliyetin yerel ve ulusal özelliğine göre, etkinliği düzenleyen kademe yönetim kurulunca kararlaştırılır.

134.5 - Aday Adaylarından Alınacak Özel Aidat (SPK m: 64)

Milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği ve il genel meclisi üyeliği aday adaylarından alınacak özel aidattır. Bu aidatın miktarı, yasadaki sınırlar içinde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca karara bağlanır.

134.6 - Mal Varlığından Elde Edilecek Gelirler

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, amaç ve çalışmalar için gerekli olan taşınmazları satın almaya, maliki olduğu taşınır ve taşınmaz mal varlığını satmaya, kiralamaya, her çeşit takyit yaptırmaya mezun ve yetkilidir. Bu faaliyetlerden elde edilecek gelirler, parti gelirleridir.

134.7 - Bağışlar (SPK m: 66)

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 66. maddesi hükümlerine uygun olarak yapılacak bağışların kabulü ile elde edilecek gelirlerdir.

134.8 - Hazine Yardımları

Şartları taşınması halinde hazinece partiye yapılacak yardımlardır. Hazine yardımının en az %30'u, il ve ilçe kademe teşkilatlarına gönderilir.

Madde 135 - Gelirlerin Sağlanması Usulü (SPK m: 69)

Partinin bütün gelirleri, parti tüzel kişiliği adına yapılır ve kabul edilir.

Partinin genel merkezi ile bütün teşkilat kademe organlarının kabul ve tahsil edilecek gelirler, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca bastırılan, seri ve sıra numaraları belli olan makbuz karşılığı sağlanır. Bastırılan bütün tahsilat makbuzları ile alt kademe organlarına gönderilecek tahsilat makbuzlarının seri ve sıra numaraları, genel muhasiplikçe bir deftere yazılarak takip edilir.

Teşkilat kademeleri, aldıkları ve kullandıkları makbuzlar nedeniyle Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na karşı mali sorumluluk taşırlar.

Sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyeninin sıfatı, adı, soyadı ve imzası, makbuz ile dip koğan veya kopyasında yer alır.

Makbuzların asıl kısımlarıyla kopyalarında ve dip koğanlarında aynı seri ve sıra numarası bulunur. Makbuz dip koğan veya kopyalarını saklama süresi, Anayasa Mahkemesi'nin ilk inceleme kararının partiye bildirim tarihinden itibaren beş yıldır.

İKİNCİ BÖLÜM**PARTİ GİDERLERİ****Madde 136 - Harcamaların Yapılmasında Gözetilecek Usul (SPK m: 70)**

Partinin amaçlarına aykırı harcama yapılamaz. Partinin bütün giderleri parti tüzel kişiliği adına yapılır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde yazılı miktarı aşan bütün harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsiki gereklidir. Harcamalar, gideri yapan kademeye göre yetkili organın kararıyla yapılır. Acil hallerin gerekli kıldığı harcamanın parti muhasebesine girebilmesi için, yetkili organ kararı ile olura bağlanması gerekir. Ancak yetkili organca onaylanmış ve teşkilat kademe bütçesinde bulunması şartıyla mevzuatta belirtilen miktarı geçmeyen harcamalar ile genel tarifeyle bağlı giderler için ayrıca karar alınmasına gerek yoktur.

Parti kademe teşkilatları, bağlı bulundukları üst kademeye, gelir ve giderleri hakkında altı ayı geçmeyen sürelerde hesap bildirimini yapmak zorundadırlar.

Madde 137 - Muhafaza ve Harcamalardan Doğan Mali Sorumluluk (SPK m: 71)

Elde edilen gelirlerin, demirbaş eşya ve malzemelerin muhafazası ile yapılacak harcamalar, sözleşmeler ve girilecek yükümlülükler; genel merkezde parti tüzel kişiliği adına, illerde il yönetim kurulu, ilçelerde ilçe yönetim kurulu, beldelerde belde yönetim kurulu adına bu tüzükte yetkili kılınmış veya adına iş yapılan organca işin niteliğine göre yetkilendirilmiş kişi yahut kurulca sağlanır ve yapılır.

Parti alt kademe yönetim organları, üst kademe ve genel merkeze karşı muhafaza ve harcamadan ötürü şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

Parti tüzel kişiliği adına sözleşme yapılmasına ve yükümlülük altına girilmesine ilişkin usul ve esaslar, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca tespit edilir. Bu esaslara aykırı olarak veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun yazılı oluru ile yetkili kılmadığı yahut sonradan bir kararla onaylamadığı alt kademe organlarının yaptıkları sözleşmeler ve giriştikleri yükümlülüklerden dolayı parti tüzel kişiliği hiçbir surette sorumlu tutulamaz; Merkez Karar ve Yönetim Kurulu veya genel başkan yahut parti tüzel kişiliği aleyhine sorumluluk yollarına başvurulamaz.

Yetkilendirilmeksizin veya oluru sağlanmamış işlem ve eylemlerden doğan sorumluluk, sözleşme veya yükümlülük getiren işlem altında imzası olan kişi veya kişilere aittir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜTÇE VE KESİNHESAP (SPK m: 73)

Madde 138 - Bütçe ve Kesinhesabın Hazırlanması ve Onaylanması :

Partinin hesapları bilanço esasına göre düzenlenir.

138.1 - Bütçenin Hazırlanması ve Onaylanması

Her il kademe yönetimi, bağlı ilçeleri de kapsayacak şekilde gelir tahminleri ile gider miktarlarını gösteren bir yıllık bütçe hazırlar ve ilgili takvim yılından önceki ekim ayı sonuna kadar genel merkeze gönderir. Illerden gelen bütçeler ile aynı süre içinde hazırlanacak genel merkez bütçesi, en geç ilgili takvim yılından önceki aralık ayı sonuna kadar Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından incelenir ve karara bağlanır. Yapılan bu işlemin bütünü, partinin yıllık tahmini bütçesini oluşturur.

138.2 - Kesinhesabın Hazırlanması ve Onaylanması

Her il kademe yönetimi, bağlı ilçeleri de kapsayacak şekilde bütçe yılını izleyen nisan ayı sonuna kadar, bir önceki yıla ait bütçe uygulama sonuçlarını gösteren kesinhesabını hazırlar ve Genel Merkeze gönderir. genel merkez de aynı sürede kesin hesabını hazırlar ve illerden gelenlerle birlikte, incelenip birleştirilerek karara bağlanmak üzere, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na sunar. Bu işlemlerin tamamı, partinin kesin hesabını oluşturur.

138.3 - Kesinhesabın Bildirimi

Parti genel merkezi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından incelenerek birleştirilen ve karara bağlanan partinin kesinhesabı ile her ile ait kesinhesap evrak örneğinin onaylı birer suretini, haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesi'ne verir ve bir örneğini ise bilgi amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir.

SEKİZİNCİ KISIM

TEFTİŞ VE DENETİM

Madde 139 - Teftiş ve Denetimin Amacı

Her derecedeki parti alt kademeleri ile yan ve yardımcı kuruluş organ ve üyelerinin, parti adına yaptıkları tüm eylem ve işlemlerinin kanun, parti tüzüğü ve yönetmelikleri ile kademe kongreleri ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararlarına uygunluğunun tespiti ile teşkilatı daha aktif hale getirmek,

alınması gereken tedbirleri ve yapılması gereken çalışmaları yerinde belirlemek amacıyla yapılacak faaliyetlerin bütünü, teftiş ve denetimin konusu ve amacıdır.

Madde 140 - Denetim Yetkisi ve Görevi

Her kademenin birinci ve en yetkili teftiş ve denetim mercii, ilgili kademenin kongre genel kurulumdur. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, yan kuruluşlarıyla birlikte partinin bütün teşkilatını doğrudan veya görevlendireceği elemanlar aracılığıyla; kademe organları da kendilerine bağlı alt kademe organları ile kademesindeki parti yan kuruluşlarını, yan kuruluş merkez teşkilatları ise, kendisine bağlı bütün alt kademe kuruluşlarını, parti tüzüğü ile partinin amaç ve ilkelerine uygunluk açısından teftiş ve denetimle yetkili ve görevlidirler.

Teftiş ve denetimle görevlendirilecek olanlar ile teftiş ve denetimin usul ve esasları, MKYK'ca belirlenir.

DOKUZUNCU KISIM

DANIŞMA MECLİSLERİ VE YARDIMCI ÜNİTELER

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DANIŞMA MECLİSİ, DANIŞMANLAR VE YARDIMCI ÜNİTELER

Madde 141 - Parti Danışma Meclisi

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, gerek gördüğü zamanda ve yılda en az bir defa olmak üzere parti faaliyetlerine ve önemli siyasal, ekonomik ve sosyal gelişmelere karşı teşkilatın ve halkın bakışını belirlemek ve ona göre politikalar oluşturmak amacıyla partililerden oluşan Parti Danışma Meclisi'ni toplar.

Danışma niteliğinde işlev gören bu meclis, hazır olanların iştiraki ile toplanır. Bu meclisin toplantılarında icrai nitelikte kararlar alınmaz.

Yapılan müzakerelerde öne sürülen ve kabul gören görüşler ve varılan sonuçlar, gerek görülmesi halinde bir bildiri ile kamuoyuna duyurulur. Uygulama için gerekli kararları alma yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

Madde 142 - Parti Danışma Meclisi Üyeleri

Parti Danışma Meclisi, aşağıda yazılı kişilerden oluşur:

142.1 - Genel başkan, üyeliği devam eden parti kurucuları ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun asil üyeleri.

142.2 - Partinin TBMM grup üyeleri.

142.3 - İl başkanları.

(Değişik: 05.05.2002- Madde 12)

142.4 - Yan kuruluşların merkez başkanları ile merkez yürütme kurulu üyeleri.

142.5 - Yan kuruluşların il başkanları.

142.6 - Partili il belediye başkanları.

142.7 - İl belediye ve il genel meclisleri grup başkan vekilleri.

142.8 - Merkez Yürütme Kurulu'nca davet edilmelerinde yarar görülen kişiler.

Madde 143 - İl ve İlçe Danışma Meclisleri

İl ve ilçe danışma meclisleri, partinin il ve ilçe düzeyindeki çalışmalarını gözden geçirmek, kademeler arasındaki çalışma ve iş birliğini sağlamak, örnek çalışmaları duyurmak, sorunları tahlil etmek, yerel ve genel hizmetleri gözden geçirmek gibi parti ve siyasi her tür çalışma amaçlı olarak, yılda en az bir defa olmak üzere ilgili yönetim kurulunca düzenlenen toplantılardır.

Bu toplantılar danışma mahiyetinde olup çoğunluk aranmadan yapılır. İl ve ilçe danışma meclislerinin toplantı takvimleri ile gündemleri, karar organlarınca belirlenir.

İlçe meclisleri, il meclisi toplantısından önce yapılır. Toplantılar sonunda toplantıda dile getirilen konuları özetleyen bir rapor hazırlanır ve üst kademeye sunulur.

143.1 - İl Danışma Meclisi Üyeleri

İl danışma meclisi aşağıda yazılı üyelerden oluşur:

- a) İlde oturan ve parti üyeliği devam eden kurucu üyeler.
- b) O ilin partili TBMM üyeleri ile il çevresinde oturan partili eski milletvekilleri.
- c) İl başkanı ile il yönetim kurulu üyeleri
- d) İl disiplin kurulunun başkan ve üyeleri.
- e) İlçe başkanları ile ilçelerin yürütme kurulu üyeleri.
- f) Yan kuruluşların il başkanları ile yürütme kurulu üyeleri ve ilçe başkanları.
- g) Partili il, ilçe ve belde belediye başkanları.
- h) İl genel meclisi üyeleri
 - i) İl belediye meclisi üyeleri.
 - j) İl çevresinde oturan partili il eski başkanları ile il eski belediye başkanları.
- k) İl yönetim kurulunca davet edilmeleri uygun görülenler.

143.2 - İlçe Danışma Meclisi Üyeleri

İlçe danışma meclisi aşağıda yazılı üyelerden oluşur:

- a) Yukarıda (a) ve (b) şıklarında yazılı olanlar.
- b) İl yönetiminin kendi üyeleri arasından belirlemiş olduğu kişiler.
- c) İlçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri.
- d) İlçede kurulu yan kuruluşların başkanları ve üyeleri.
- e) İlçe belediye başkanı ile belediye ve il genel meclisi üyeleri.
- f) Mahalle ve köy temsilcileri.
- g) İlçeye bağlı belde başkanları ile belde yürütme kurulu üyeleri.
- h) Partili belde belediye başkanları.
 - i) İlçede oturan partili eski ilçe ve eski belediye başkanları.
 - j) İlçe yönetim kurulunca davet edilmeleri uygun görülenler.

Madde 144 - Yan Kuruluşlar Danışma Meclisleri

Partinin kadın ve gençlik kolları, birlikte veya ayrı olarak parti, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun olurlarına göre Yan Kuruluş Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla 'Yan Kuruluşlar Danışma Meclisi' ismi altında geniş danışma toplantıları yapabilirler.

Yan kuruluşlar il ve ilçe düzeyinde, parti teşkilat kademe yönetiminin bilgisi dahilinde danışma toplantıları yapabilirler.

Yan kuruluşların danışma toplantılarının zamanı, gündemi ve katılacak olanlar, tüzüğün 142 ve 143. maddelerinde belirtilen eş düzey parti danışma meclislerine ilişkin düzenleme gözetilerek, toplantıyı yapacak olan yan kuruluş kademe yönetim kurulunca belirlenir.

Madde 145 - Genel Başkan Danışmanları

Genel başkan, ihtiyaç duyduğu her konuda çalışmalar yaptırmak amacıyla, partili veya partili olmayan yeteri kadar uzman kişileri, danışman olarak atayabilir.

Bu şekilde istihdam olunan danışmanlar, genel başkanın belirleyeceği gündeme göre çalışmalar yapar, yetkili organlarca alınacak kararların alt yapısını oluştururlar. Danışmanlar, Genel Başkan'ın davetine göre Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Yürütme Kurulu toplantılarına, oy hakkı olmaksızın, katılabilirler. Danışmanların ücret ve sosyal hakları, Merkez Yürütme Kurulu'na kararlaştırılır ve parti bütçesinden ödenir.

İKİNCİ BÖLÜM**YARDIMCI ÜNİTELER****Madde 146 - Araştırma Kurulları, Komisyonlar ve Çalışma Mekanları**

Partinin kademe yönetim kurulları, tüzüğün 88. maddesinde belirtilen nitelik, amaç ve kapsamda, yahut kongrelerde alınmış kararlar doğrultusunda belli

konular için sürekli veya geçici araştırma, inceleme, danışma kurul ve komisyonları oluşturabilirler.

Parti kademe teşkilatları, teşkilat kademe merkezine bağlı olarak araştırma merkezi, lokal ve irtibat büroları gibi hizmet sunacak mekanlar temin edip çalışma yapabilirler.

Parti teşkilatları ile parti yan kuruluş teşkilatları kongre, düşün ve toplantı salonları gibi parti dışındaki mekanlarda da gerek gördükleri toplantı ve çalışmalar yapabilirler.

Madde 147 - Bürolar ve Merkezler

Parti genel merkezinde yapılacak düzenleme ve faaliyetler gibi her konu ve alanda profesyonelce çalışacak hukuk bürosu, basın bürosu, seçim bürosu gibi hizmet ve faaliyetin gerekli kıldığı bürolar veya merkezler oluşturulur.

Ayrıca genel sekretere bağlı Bilgi İşlem Merkezi ile toplumsal hayatın bütün alanlarında çalışmalar yapmak üzere Genel Başkan'a bağlı Araştırma Geliştirme Merkezi (ARGE) oluşturulur.

Bu büro ve merkezler için gerekli kadrolar, Merkez Yürütme Kurulu'nca belirlenir.

Benzeri büro ve merkezler, duyulan ihtiyaca göre il ve ilçe yönetim kurulu kararıyla alt kademelerde de oluşturulabilir.

ONUNCU KISIM

HÜKÜMET FAALİYETLERİ

Madde 148 - Hükümet Kurma Kararı Verme Yetkisi (SPK m: 28)

Tek başına veya koalisyon halinde hükümet kurmaya, hükümetten yahut koalisyondan ayrılmaya karar verme yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

Hükümet kurma görevi üslenen Genel Başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri ile TBMM Parti Grubu'nu birlikte toplayarak istişarede bulunur.

Hükümet üyeleri, hükümeti kurma görevi verilmiş kişi tarafından belirlenir.

Koalisyon hükümetinden ayrılma kararı verilmesi halinde, grup üyesi veya parti kontenjanından açıktan atanmış bakanlar, en geç üç gün içinde hükümet üyeliğinden istifa ederler. Aksi takdirde partiden istifa etmiş sayılırlar.

Madde 149 - MYK Üyesinin Hükümet Üyeliği

Merkez Yürütme Kurulu üyeliği ile hükümet üyeliği aynı kişide birleşmez. Bakanlar Kurulu üyeliğine atanan MYK üyesinin, MYK üyeliğinden istifası zorunludur. Hükümetin güven oylamasını takip eden üç gün içinde istifa beyanında bulunmayan Bakanlar Kurulu üyesi, MYK üyeliğinden istifa etmiş sayılır.

Madde 150 - Partili Bakanlar Hakkında Parti İç Güven Oylaması

Partili bakanlar kurulu üyeleri, çalışmalarında hukuka, kanuna, yürürlükte olan amir düzenlemelere, partinin genel politikaları ile temel ilkelerine ve hükümet programına uygunlukta gerekli özeni göstermek zorundadırlar.

Yukarıda yazılı ilke ve ölçülere aykırı tutum ve uygulama içinde olan grup üyesi bakan hakkında, TBMM Parti Grubu'nda güven oylaması yapılabilir. Güven oylaması istemi, üyenin bizzat kendisi tarafından talep edilebileceği gibi, Grup Yönetim Kurulu veya Grup Genel Kurulu yahut Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından da talep edilebilir. Güven konusunun müzakere edilebilmesi için karar alacak kurulun üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

Bakanın güvensizlik oyu ile düşürülebilmesi için TBMM Parti Grubu'nda yapılacak gizli güvensizlik oylamasında grup üye tam sayısının 2/3 çoğunluğunun oyu gerekir.

Grupta düşürülen bakan, üç gün içinde bakanlıktan istifa etmez ise partiden istifa etmiş sayılır.

ONBİRİNCİ KISIM

PARTİ DEFTERLERİ

Madde 151 - Parti Defterleri (SPK m: 60)

Üye Kayıt Defteri sadece ilçelerde olmak üzere, parti teşkilat kademelerinin yönetim organları tarafından aşağıda yazılı defterlerin tutulması zorunludur:

- a) Üye kayıt defteri.
- b) Karar defteri.
- c) Gelen ve giden evrak kayıt defteri.
- d) Gelir ve gider defteri.
- e) Demirbaş eşya defteri.

Defterlerin sayfaları ile kaç sayfadan ibaret oldukları, teşkilat kademesinin bulunduğu yer ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenerek onaylanır.

Yasa gereği tutulması zorunlu defterler dışında kalan ve parti organ ve kurullarınca tutulmasında yarar görülen defterler ile kadın ve gençlik kollarının tüzükte yazılı olanlar dışında tutacakları defterler yönetmelikte gösterilir.

151.1 - Üye Kayıt Defteri

Her ilçe yönetimince, ilçeye bağlı mahalle ve köy sayısı kadar, genel merkez tarafından hazırlanan üye kayıt defterleri tutulur. Üyelerin, mahalle ve köy esasına göre kayıt sıra numarası verilerek üye defterlerine yazımları yapılır.

Üye giriş beyannameleri iki nüsha düzenlenir ve üzerine üye defterinde yer alan kayıt sıra numarası yazılır. Üye giriş beyannamesinin asıl nüshası, ilçede bu işe ayrılmış dosyada muhafaza edilir. Kopyası ise aynı şekilde muhafaza edilmek üzere il başkanlığına gönderilir.

Mevzuatın müsait olduğu ölçüde üyelik işlemleri için bilgisayar programından yararlanılır.

151.2 - Karar Defteri

İlgili organ veya kurul kararlarının, tarih ve sıra numarasına göre yazıldığı defterdir. Kararlar, toplantıya iştirak edenler tarafından imzalanır. Muhalif olan

Üye muhalefetini yazarak imza eder. İstek halinde karar örneği kendisine verilir.

Kongre tarafından alınan kararları içeren kongre tutanak özetleri, karar defterine geçirilir. Bu karar ve özetler, kongre divanı tarafından imzalanır.

151.3 - Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri

Kademeye gelen ve giden evrakların, tarih ve numara sırası ile kayıtlarının yapıldığı defterlerdir. Gelen evrakın asılları ile giden evrakın suretleri, kayıt numara ve tarihleri şerh düşülerek dosyalarda saklanır.

151.4 - Gelir ve Gider Defteri

Parti adına elde edilen gelirin, alınış nedeninin ve yapılan giderlerin nereye harcandığının, evrakı müsbitesi belli olacak şekilde işlendiği defterdir.

151.5 - Demirbaş Eşya Defteri

Parti adına alınan veya partiye bağışlanan demirbaş eşyalar, taşıt araçları ve taşınmaz malların, ilgili belgeleri de belirtilerek tarih sırasına göre yazıldığı defterdir.

ONİKİNCİ KISIM

MÜTEFERRİK HÜKÜMLER

Madde 152 - Yetki ve Görev Devri

Parti organ veya makamları, kanunun devrine olur vermedikleri dışında kalan bütün konulardaki yetki ve görevlerini, belirleyeceği esas ve usüller çerçevesinde geçici veya sürekli olarak alt kademe organ veya makamlarına devredebilir.

Yetkili organ veya makamın, alt bir organ veya makama görev vermiş olması, o görevi yapmak için gerekli olan yetkinin de devri anlamına gelir.

Madde 153 - Tüzükte Yazılı Süreleri Kısaltma Yetkisi

Tüzükte yapılacak işlemlerle ilgili ön görülmüş süreleri kısaltmaya, yasaların amir hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla MKYK yetkilidir.

Madde 154 - Yetki Sınırı, Bağdaşmaz ve Birleşemez Konumlar

Hiçbir alt kademe başkan veya üyesi yahut kurulu, parti genel politikalarına aykırı ve partiyi bağlayıcı nitelikte eylem ve işlemde bulunamaz.

Belde, ilçe ve il yönetim kurulu başkan ve üyeliği, milletvekilliği, belediye başkanlığı, parti yan kuruluş başkan ve üyeliği, aynı veya farklı belde, ilçe ve ilde mevcut başka bir kurul üye veya başkanlığı ile bağdaşmaz.

(Değişik: 12.01.2002- Madde 27)

Merkez organlarında görev alanlar il başkanlığı görevi dışında hiçbir alt kademede görev alamazlar.

Madde 155 - Parti İçi Referandum

Önemli politik tercihlerin söz konusu olduğu hallerde alınacak kararların partili üyelerin tamamıyla geniş kapsamlı veya teşkilatlarda görevli olanlarla sınırlı olmak üzere dar kapsamlı parti içi referandum yapılabilir. Parti içi referandumunun usul ve esaslarını belirlemek ve referanduma karar vermek, MKYK'ya aittir.

Madde 156 - Milletvekillerinin Halkla İrtibat Büroları

Partili milletvekilleri çalışmalarını ve halkla temaslarını, teşkilat kademesine ait mekanlar ile seçim çevrelerinde, il veya ilçe ölçeğinde açacakları irtibat bürolarında gerçekleştirebilirler.

Madde 157 - Organlarda Görev Alanların İlgili Makamlara Bildirilmesi (SPK m: 33)

Parti kongreleri ve bu kongrelerde yapılan delege seçimleri ile parti gruplarındaki görevlendirmeler, personel ve partiyi temsil yetkisi olmayan uzman atama, temsilcilik ve komisyon görevlendirmeleri hariç olmak üzere her ka-

demedeki parti organları ile bu tüzükte yazılı parti görevine getirilenlerin adları ve soyadlarını, doğum yeri ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını gösterir liste ile ikametgahları ve nüfus cüzdan örnekleri, ilgili kademe birim başkanlığınca mahallin en büyük mülki amirliğine seçim veya atanmadan itibaren 15 gün içinde yazı ile bildirilir.

Birinci fıkrada yazılı seçim ve görevlerin, genel merkez organlarıyla ilgili olması halinde bildirim aynı şekilde ve aynı süre içinde doğrudan İçişleri Bakanlığı ile Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılır.

Madde 158 - Parti Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi (SPK m: 109, 110)

Parti tüzel kişiliğinin feshine ancak büyük kongre tarafından karar verilebilir. Bu karar gizli oyla alınır. Toplantı yeter sayısı ise, bu tüzükte büyük kongre ile alakalı toplantı yeter sayısının salt çoğunluğudur.

Büyük kongre'nin fesih kararı aldığı tarihte parti tüzel kişiliği sona erer.

Genel başkan fesih kararını, kararın alınmasından hemen sonra TBMM Başkanlığı'na, Anayasa Mahkemesi'ne, İçişleri Bakanlığı'na ve Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazı ile bildirir.

Parti tüzel kişiliğinin feshi kararı alınması halinde parti mal varlığının nasıl tasfiye olunacağı, Siyasi Partiler Kanunu'nun 110. maddesi gereklerine uygun olarak Büyük kongrece karara bağlanır.

Madde 159 - Tüzük ve Program Değişikliği (SPK m: 14)

Parti tüzük ve programının kısmen veya tamamen değiştirilmesine karar verme yetkisi, kanun ve tüzükte belirtilen usullere uygun olarak büyük kongreye aittir.

Madde 160 - Parti İç Yönetmelikleri

Tüzükte çıkarılması öngörülen bütün iç yönetmelikler ile iş ve faaliyetin gerekli kıldığı her tür yönetmelik, genelge ve benzeri düzenleyici metinleri oluşturmaya, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yetkilidir.

Her hangi bir konuda tüzükte öngörülen yönetmeliğin çıkarılamamış olması, o alanda faaliyette bulunmayı engellemez ve geciktirmez.

Madde 161 - Parti Merkez Organlarının İlk Oluşumu

Parti kurucuları, partinin tüzel kişilik kazanmasını takip eden 10 gün içinde toplanarak belirleyeceği seçim yöntemine göre üyeleri arasından veya kurucular dışındaki kişiler arasından önce partinin genel başkanını, daha sonra belirleyeceği sayıdaki MKYK üyeleri ile Merkez Disiplin Kurulu üyelerini gizli oylama ile seçer, tüzüğün 157. maddesinde belirtilen makamlara gerekli bildirim yapılır.

Parti kurucularının bu maddeye göre yapacakları toplantılara, partinin TBMM’de bulunan grup üyeleri de katılır.

Kurucular tarafından oluşturulan ilk MKYK, yapacağı toplantıda toplantı takvimini belirler, MYK üyelerinin seçimini yapar.

Madde 162 - Kurucular Kurulu Üyeleri (SPK m: 14/8)

Kurucular Kurulu, kuruluş bildirisinde yer alan parti kurucuları ile bunlar tarafından ilk büyük kongreye kadar oluşturulacak olan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu’nun parti kurucuları dışından olan asil üyeleri, parti Genel Başkanı ve partili milletvekillerinden oluşan kuruldur.

Bu kurul üyeleri, göreve başlama tarihini izleyen bir ay içinde mal bildiriminde bulunurlar. Mal bildiriminde bulunma zorunluluğu, kongre sonucu oluşan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu üyeleri için de geçerlidir. Bildirimin verileceği merci genel başkan için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, diğerleri için parti Genel Başkanlığı’dır.

Bildirimlerin konusu, yenilenmesi, gizliliği ve cezai hükümleri hakkında 3628 sayılı yasanın ilgili maddeleri uygulanır.

Geçici Madde 1 - Kurucular Kurulu’nun Görev ve Yetkileri

Kurucular Kurulu ilk olağan büyük kongre yapılincaya kadar, bu tüzüğe göre parti büyük kongresinin sahip olduğu bütün hak ve yetkileri kullanır.

Geçici Madde 2 - Kademe Organlarının İlk Oluşumunda Organların Üye Sayıları

Kademelerin ilk kuruluşlarında merkez organları dahil, bütün kademe organları üye sayıları, Siyasi Partiler Kanunu'nda belirtilen asgari üye sayısı esas alınarak oluşturulabilir. Kurucu kurulların oluşturulmasında yedek üye gösterilmesi zorunlu değildir.

Geçici Madde 3 - Kurucular Kurulu'nun Çalışma Usûlü

Kurucular Kurulu iki ayda bir olağan toplantı yapar. Toplantı yer ve zamanı, ilk toplantılarda belirlenir. Genel başkan, MKYK veya Kurucular Kurulu'nun en az 1/3'ünün talep etmesi halinde olağanüstü toplanır. Olağanüstü toplantı tarihinin tespiti ve üyelerin daveti, Genel Başkan tarafından sağlanır. Kurul toplantılarına genel başkan başkanlık eder. Açık oylamalarda eşitlik halinde genel başkanın oyu çift sayılır. Sekreterlik görevi, MYK'nın sekreter üyesi tarafından yapılır.

Geçici Madde 4 - Kurucu Kademe Organ Üyelerinin Kongre Delegeliği

(Değişik:01.02.2003-Madde 9)

Parti teşkilat kademe yönetim kurullarının, kongre sürecinde parti üyeliği devam eden kurucu üyeleri, kademenin yapılacak ilk olağan kongresinin tabii delegesidirler.

Geçici Madde 5 - Kuruluştaki Üye Yazım Yetkisi

Partinin, Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmasından sonra alt kademe teşkilatları oluşturuluncaya kadar, üyelik başvuruları MYK tarafından karara bağlanır ve bu işlere özgü klasörde muhafaza edilir. Bu şekilde yapılacak üye kayıt işlemleri, alt kademelerin oluşmasından sonra ekleri ile birlikte ilgili alt kademelere gönderilir. Alt kademeler, belirtilen şekilde yapılmış üye yazım işlemlerini üye kayıt defterlerine aynen kaydetmek zorundadırlar.

Geçici Madde 6 - Kadın ve Gençlik Kollarının İlk Oluşumu (Yeni Madde: 12.01.2002- Madde 15)

Kadın ve gençlik kolları belde ve ilçe başkan ve yönetim organlarının ilk oluşumları, parti eş düzey yönetiminin görüşü alınarak kolun bir üst düzey yönetim kurulunun yapacağı atama ile, il yönetimleri ise teşkilattan sorumlu

genel başkan yardımcısının olurlarına göre kolun genel merkez yönetiminin yapacağı atama ile gerçekleştirilir.

Kolların genel merkez yönetim kurullarının ilk oluşumları, partinin teşkilattan sorumlu genel başkan yardımcısının hazırlayacağı listenin, parti Merkez Yürütme Kurulu tarafından onaylanması ile gerçekleştirir.

(Değişik: 05.05.2002- Madde 13)

Yan Kolların Merkez Teşkilatları henüz oluşmamış ise kolların alt kademe kurucu başkan ve yönetimleri, partinin teşkilat işlerinden sorumlu genel başkan yardımcısı tarafından yapılacak atama ile gerçekleştirilir.

Madde 163 - Tüzükte Hüküm Bulunmayan Konularda Yapılacak Uygulama

Tüzükte hüküm bulunmayan hallerde Türk Medeni Kanunu ve Siyasi Partiler Kanunu'nun konuya ilişkin amir hükümleri ile Dernekler Kanunu'nun Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Madde 164 - Yürütme

(Değişik: 12.01.2002- Madde 28)

(Değişik:01.02.2003-Madde 10)

Bu tüzük hükümlerini Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yürütür.

Madde 165 - Yürürlük

(Değişik: 12.01.2002- Madde 29)

(Değişik: 05.05.2002-Madde 14)

Parti kurucuları tarafından onaylanmış olan 165 esas, 6 geçici maddeden ibaret **AK PARTİ** Tüzüğü, parti kuruluş bildirgesinin İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle 2820 sayılı yasanın 8. maddesi gereği yürürlüğe girer.

(Değişik:01.02.2003-Madde 11)

Tüzük değişikliği Kurucular Kurulu'nun kabul ettiği tarihte yürürlüğe girer.

Eki - Yurtdışı temsilcilik açılacak yerler listesi.

ADALET VE KALKINMA PARTİSİNİN YURT DIŞI TEMSİLCİLİĞİ AÇACAĞI KENTLER

ABD Washington Boston Chicago Houston Los Angeles Miami New York New Jersey San Francisco	Sofya Filibe	İsviçre Bern Cenevre Zürih	Özbekistan Taşkent
Afganistan Kabil Mezar-ı Şerif	Cezayir Cezayir	İtalya Roma Milano	Pakistan İslamabad Karaçi
Almanya Berlin Düsseldorf Essen Frankfurt Hannover Hamburg Köln Mainz Münih Stuttgart	Çek Cumhuriyeti Prag	Japonya Tokyo Osaka	Polonya Varşova
Arnavutluk Tirana	Çin Halk Cumhuriyeti Pekin	Kanada Ottawa Montreal	Portekiz Lizbon
Avusturya Viyana Graz Salzburg	Danimarka Kopenhag	Kazakistan Almatı	Romanya Bükreş Köstence
Avustralya Kanberra Sidney Melburn	Endonezya Cakarta	Kıbrıs Lefkoşe Magosa	Rusya Federasyonu Moskova Kazan St. Petersburg Ufa
Azerbaycan Bakü	Fas Rabat	Kırgızistan Bişkek	Slovak Cumhuriyeti Bratislava
Belçika Brüksel Anvers Gent Liege	Finlandiya Helsinki	Kuveyt Kuveyt	Suriye Şam
Birleşik Arap Emirlikleri Abu Dhabi	Fransa Paris Lyon Marsilya Strasbourg	Lübnan Beyrut	Suudi Arabistan Riyad Cidde
Bosna-Hersek Saraybosna Mostar	Güney Afrika Birliği Capetown	Lüksemburg Lüksemburg	Tacikistan Duşanbe
Bulgaristan	Gürcistan Tiflis Batumi	Macaristan Budapeşte	Tunus Tunus
	Hollanda Lahey Amsterdam Rotterdam	Makedonya Üsküp Bitola (Manastır)	Türkmenistan Aşgabad
	Irak Bağdat	Malezya Kuala Lumpur	Ukrayna Kiev
	İspanya Madrid Barselona	Mısır Kahire İskenderiye	Ürdün Amman
	İngiltere Londra	Moldova Kişinev	Yunanistan Atina Selanik Gümölcine
	İsveç Stokholm	Norveç Oslo	

AK PARTİ

TEŞKİLAT İÇ YÖNETMELİĞİ

TEMEL AMAÇLAR (Tüzük m: 4) ⁽¹⁾

1. **AK PARTİ**; Türk Milleti'nin en önemli yönetim kazanımının Cumhuriyet olduğuna ve egemenliğin kayıtsız ve şartsız milletimize ait bulunduğuna inanır. 'Milli irade'nin tek belirleyici güç olduğunu kabul eder. Millet adına egemenlik yetkisi kullanan kurumların ve kişilerin gözetmeleri gereken en üstün gücün ise, hukukun üstünlüğü ilkesi olduğunu savunur. Akıl, bilim ve tecrübenin yol gösterici olduğunu benimser. 'Milli irade, hukukun üstünlüğü, akıl, bilim, tecrübe, demokrasi, bireyin temel hak ve özgürlükleri ve ahlakiliği, siyasi yönetim anlayışının temel referansları olarak kabul eder.

2. **AK PARTİ**; Türk Milleti'nin Ülkesi ve Devletiyle bölünmez bütünlüğünü savunur. Geçmişten gelen değerlerimizi koruyarak, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği muasır medeniyet seviyesine ulaşmak ve hatta onu aşabilmek için ikinci maddede (Tüzüğün ikinci maddesi) açıklanan normlar ve genel kabullere uygun faaliyetlerde bulunmayı, siyasi hayatın zemini kabul eder.

3. **AK PARTİ**; 'insan' merkezli siyasi bir partidir. En üstün hizmetin, insana hizmet olduğuna inanır. İnsanın mutluluğu, huzuru, güveni ve sağlığı çalışmalarının hedefini teşkil eder. Bütün insanlarımızı, 'Türkiye' coğrafyasında kurulu 'Türkiye Cumhuriyeti Devleti' ismi altında büyük bir aile, diğer devletleri, kendi sınırları içinde komşu aileler olarak kabul eder. Sulh içinde bir arada yaşamanın, insana verilen değerle mümkün olacağına inanır.

4. **AK PARTİ**; insanların farklı inanç, düşünce, ırk, dil, ifade etme, örgütlenme ve yaşama gibi doğuştan var olan tüm haklara sahip olduklarını bilir ve saygı duyar. Farklı olmanın ayrışma değil, pekiştirici kültürel zenginliğimiz olduğunu kabul eder.

5. **AK PARTİ**; birey-devlet ilişkilerinde, demokratik toplum olmanın gereklerine uygun düşmeyen yaklaşımları ve her türlü ayrımcılığı reddeder. Devleti, bireye hizmet için, bireylerin oluşturduğu etkin bir hizmet kurumu olarak kabul eder.

6. **AK PARTİ**; milli iradenin egemen olabilmesinin, bütün siyasal hakların ancak özgür kullanımı ile mümkün olabileceğine, özgür siyasal hak kullanımının ise, çoğulcu ve katılımcı hür demokratik düzen içinde hayat bulabileceğine inanır.

(1) Tüzüğümüzün "Temel Amaçlar" başlıklı 4. maddesine aynen yer verilmiştir.

7. **AK PARTİ**; millet adına egemenlik yetkisi kullanan yasama, yürütme ve yargı erkleri ile devlet şeması içinde kamusal işlev gören bütün kişi, kurum ve kuruluşların; yetki kullanımlarında ve görev ifa etmelerinde, ikinci maddede atıf yapılan belgelerde yer alan hukuk devleti normlarına uygunluğu gözetir olmaları gereğini vurgular ve bu gerekliliğe uygunluğu, meşruiyetin esası kabul eder.

8. **AK PARTİ**; bireylerin inandıkları gibi yaşama, düşündükleri gibi ifade etme haklarının tartışılmaz olduğunu, inanç ve düşüncenin hukuka uygun olarak tanıtım ve propagandasının, bireylere ve sivil toplum kuruluşlarına ait bir hak ve yetki olduğunu, her bireyin her kurumda ve yaşamın her alanında eşit ve ortak hakları bulunduğunu, dolayısıyla devletin, hiçbir inanç ve düşünceden yana veya karşı tutum sergilememesi gerektiğini, Anayasa’da yer alan laiklik ve kanun önünde eşitlik ilkelerinin, bu anlayış ve bakışın güvencesini teşkil ettiğini vurgular. Devletin ve parti tüzel kişiliğinin bu alanda yüklenebileceği işlevin, sadece hak kullanımlarını sağlayıcı ve güvence altına alıcı özgür ortam hazırlamaktan ibaret olması gereğini kabul eder. Temel hak ve özgürlüklerin, oylama konusu olamayacağını savunur.

9. **AK PARTİ**; insanın, insanca yaşamasının yöntemi olan sosyal devlet anlayışının hayata geçirilmesine özel önem verir.

10. **AK PARTİ**; ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi olarak insanı esas kabul eder. Piyasa ekonomisinin, tüm kurum ve kurallarıyla tesisini amaçlar. Devletin ekonomi içindeki rolünü, düzenleyici ve gözetici fonksiyonları ile tanımlar. Gelir dağılımındaki dengesizliği ve işsizliği, ülkemizin en önemli sosyoekonomik sorunu olarak görür. Küreselleşmenin meydana getirdiği fırsatlardan yararlanmak ve beraberinde getirdiği olumsuzluklardan korunmak amacıyla gereken yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini savunur.

11. **AK PARTİ**; aileyi Türk toplumunun temeli kabul eder. Geçmişle gelecek arasında köprü görevini yerine getiren aile kurumunun; milli değerlerimizin, duygularımızın, düşüncelerimizin ve ülkemize has adet ve geleneklerimizin yeni kuşaklara aktarılmasında en temel, en vazgeçilmez sosyal bir kurum olduğuna inanır.

12. **AK PARTİ**; herkesin ve özellikle gençliğin; güven içinde, gelişmiş, kalkınmış, refah düzeyi yüksek, her yönden güvenli bir Türkiye sevdalısı olma ülküsüne bağlı, moral değerlerle bezenmiş bireyler olmalarını önemser. Bu nedenle her düzeyde özgür, bilgi toplumu olma yolunda bilimsel araçlarla

ve ilmi verilerle donatılmış bir eğitim, öğretim ve öğrenim anlayışını pratiğe geçirmeyi amaçlar.

13. **AK PARTİ**; temsili demokrasinin çoğulcu, katılımcı ve yarışmacı niteliğini önemser. Bu özelliklerin hayata geçirilmesinde ve verimli, kaliteli ve denetimli bir kamu yönetiminin kurulmasında ve sürdürülmesinde, sivil toplum örgütlerinin önemine ve vazgeçilmezliğine inanır.

14. **AK PARTİ**; referandumu, halkımızın yönetim sürecine katılımını temin için etkili bir yöntem olarak benimser.

15. **AK PARTİ**; içte ve dışta güçlü duruşun adaletle mümkün olacağına inanır. Hukukun 'güç'ten değil, 'güç'ün hukuktan kaynaklandığı inancı ile her iş ve faaliyette doğrunun ve haklının egemen olmasını önleyici engelleri ortadan kaldırmayı, adil yargılanma hakkını ve hak arama özgürlüğünü bütün unsurları ile gerçekleştirmeyi, ülkemizi, onun sahibi insanlarımız için yaşanılır hale getirmeyi, her halükarda milletin ülkesini ve devletinin bağımsızlığını ve üniter yapısını korumayı amaçlar.

GENEL İLKELER ⁽²⁾

1. Parti

- Partimiz; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, başta 'BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi' ile 'Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi' olmak üzere TBMM tarafından onaylanmış uluslararası belgeler, siyasi partiler kanunu, seçim kanunları, diğer ilgili kanun ve mevzuat çerçevesinde, tüzüğü ve programına göre teşkilatlanmak ve faaliyette bulunmak üzere kurulmuş siyasi bir teşekküldür.
- Partimiz; ülkenin tarihini ve kültürel unsurlarını bitmez tükenmez bir enerji ve ilham kaynağı olarak gören, değişim ve dönüşümden rahatsız olmayacak kadar kendine ve milletine güvenen, demokrat bir partidir.

2. Söylem ve Dil

- Partimiz; söylemlerinde toplumsal gelenekleri, kanaatleri ve evrensel değerleri veri olarak kabul eder.
- Partimiz; söylemlerinde toplumsal hassasiyetleri dikkate alır.
- Partimiz; söylemlerinde anlaşılır, sade, tutarlı, gerçekçi, güncel ve dinamik bir ve üslup kullanır.
- Partimiz; diyaloga, hoşgörüye açık, uzlaşmacı ve birleştirici bir dil ve üslup kullanmayı esas alır.

3. Teşkilat

- Partimiz; genel başkanlık dahil, teşkilat kademelerindeki görevlerin makul bir süreyle sınırlandırılmasından yanadır.
- Partimiz; dürüstlüğü esas alan tüm toplumsal kesimlere açık, farklı talep ve duyarlılıkları siyasete taşımaya uygun bir Örgütlenme modelini benimser.
- Partimiz; parti içi demokrasiyi esas alan bir örgütlenmeden yanadır.
- Partimiz; interaktif, yani aşağıdan -yukarıya, yukarıdan- aşağıya birbirlerini etkileyen bir örgütlenme biçimini esas alır.

(2) AK PARTİ'nin Kuruluş Bildirgesinde kamuya deklare edilen ilkelerine aynen yer verilmiştir.
(Bu ilkeler, kurucu üyelerin özgeçmişlerinin yer aldığı kitapçığın baş tarafında bulunmaktadır.)

- Partimiz; örgütlenme modelinde cinsiyet dahil, hiç bir ayrımcılığı kabul etmez.
- Partimiz; teşkilat organlarında görev alacak kişilerde güvenilirlik, ehliyet ve liyakati esas alır.
- Partimiz; teşkilatlanmada bilgiye, tecrübeye, yeni teknolojik gelişmelere ve imkanlara açık bir örgütlenme modelini benimser.
- Partimiz; ülkenin tüm toplumsal kesimleriyle ve aydınlarıyla iletişim kanallarının sürekli açık olduğu bir örgütlenme modelini önemser.
- Partimiz; şeffaf bir yönetim biçiminden yanadır.

4. Lider

- Partimiz; demokrat ve interaktif bir liderlik anlayışını esas alır.
- Partimiz; katılımı ve kollektif düşünmeyi temel kabul eden ve bu tür düşüncenin sonucuna uyan liderlik anlayışını benimser.
- Partimiz; ilkeli olmayı esas kabul eden, gelişime ve değişime açık bir liderlik anlayışını savunur.
- Partimiz; söylemlerinde açıklığı öngören liderlik anlayışını kabul eder.
- Partimiz; güvenilir, inanılır, tutarlı ve şeffaf olmayı benimseyen bir liderlik anlayışından yanadır.

5. Temel Hak ve Özgürlükler

- Partimiz; insanı özgür bir varlık olarak tanımlar. Bireysel ve toplumsal özgürleşmeyi esas kabul eder.
- Partimiz; insanın doğuştan var olan; dokunulamaz, devredilemez, vazgeçilemez ve ertelenemez hakları olduğunu savunur.
- Partimiz; demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmamak kaydıyla, hiçbir bahane ile temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunacak düzenleme yapılamayacağını ve oylama konusu olamayacağını savunur.
- Partimiz; her türlü işkenceye ve insan onuruyla bağdaşmayan cezalara karşıdır.
- Partimiz; Anayasa, uluslararası bildirgeler ve sözleşmelerle kabul edilmiş insan haklarının takipçisi ve savunucusu olmayı taahhüt eder.
- Partimiz; din ve vicdan, düşünce ve ifade, girişim özgürlüğü ve örgütlenme hakkını vazgeçilemez ilkeler olarak her zeminde savunur; din olgusunu toplumu ayırıştıran bir unsur olarak değil, birleştirici, bütünleştirici bir güç olarak görür.

6. Hukuk

- Partimiz; hukukun üstünlüğünü savunur ve hukuku, toplum olarak bir arada yaşamamızın ortak güvencelerinden kabul eder.
- Partimiz; yargının tarafsızlığını ve tam bağımsızlığını savunur.
- Partimiz; tarafsız ve bağımsız yargıyı, insan haklarının güvencesi ve hukuk devletin en önemli göstergesi kabul eder.
- Partimiz; adaleti, sadece yargısal faaliyetlerin isabetliliği ile ulaşılabilecek bir erdem olarak değil; birey, toplum ve devlet hayatı ile ilgili bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken ideal bir hedef olarak görür.

7. Demokrasi

- Partimiz; şeffaf, katılımcı, çoğulcu ve temsili bir demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesini savunur.
- Partimiz; demokratik toplum olmayı, bir arada yaşayabilmemizin teminatı olarak görür.
- Partimiz; demokrasiyi bir siyaset tarzı, yönetim ve denetim biçimi olarak görür.

8. Siyaset

- Partimiz; tüzüğü, programı, söylemleri ile ilkeli bir siyaseti hedefler.
- Partimiz; ilkeli, dürüst ve ahlaki bir siyaset anlayışı ile faaliyet göstermeyi taahhüt eder.
- Partimiz; evrensel standartlara, ulusal değerlere, geleneklere ve bilgiye dayalı bir siyaset tarzını benimser.
- Partimiz; toplum mutabakatına dayalı yeni bir anayasanın oluşturulmasını savunur.
- Partimiz; siyasi partiler ve seçim kanunlarında, demokratik katılımı ve temsili sağlayacak köklü reformlar yapılmasından yanadır.
- Partimiz; parlamentoyu millet iradesinin en üst temsil kurumu olarak görür ve gözetir.
- Partimiz; önemli ve stratejik konularda halkın görüşüne başvurmayı esas kabul eder.

9. Devlet

- Partimiz; hak, adalet ve özgürlükleri merkez alan bir hukuk devletini savunur.

- Partimiz; devletin bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü temel ilke olarak görür.
- Partimiz; birey - devlet ilişkilerinde, güven esasına dayalı olarak birey haklarının korunmasını savunur.
- Partimiz; yapısal olarak küçük, fonksiyonel olarak güçlü bir devlet modelinden yanadır.
- Partimiz; yerel yönetimler reformunun acilen gerçekleştirilmesini savunur.
- Partimiz; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletinden yanadır.
- Partimiz; merkeziyetçi devlet anlayışından vazgeçilmesini öngörür.
- Partimiz; bütün kurumlarıyla devletin, demokratik bir biçimde yeniden yapılanmasını benimser.
- Partimiz; kamusal alanda yapılacak görevlendirmelerde; adalet, ehliyet, liyakat ve güven esasına göre davranmayı esas kabul eder. Yetki kullanımlarında partizanlığı ve her türlü ayrımcılığı reddeder.

10. Laiklik

- Partimiz; laikliği demokrasinin önemli bir şartı olarak görür. Laikliğin arkasındaki temel düşünce; her türlü dini inanç ve felsefi kanaat karşısında devletin tarafsızlığıdır. Bu anlamda laiklik, aynı zamanda bir özgürlük ilkesidir. Bunun içindir ki, laiklik; bireyi değil, devleti kısıtlayan ve sınırlayan bir ilkedir.
- Partimizin laiklik anlayışına göre; devletin, inançlar, felsefi düşünceler ve kanaatler karşısındaki tarafsızlığının bir sonucu olarak laiklik, aynı zamanda toplumsal bir barış ilkesidir.
- Partimizin laiklik anlayışına göre, din ve vicdan özgürlüğü esastır.

11. Sosyal Hayat

- Partimiz; aile kurumunu esas alan, yerel yönetimleri yetkili kılan ve üçüncü sektörün azami katkısını ve katılımını sağlayan sosyal hizmet politikalarını benimser.
- Partimiz; toplumun belli bir kesimini oluşturan yoksul kimsesiz, dul ve yetim, fiziksel ve ruhsal engelli, bakıma muhtaç, yaşlı ve malul kimselerin ve ayrıca sokak çocuklarının, insanca yaşayabilecekleri bir hayat standardına kavuşturulmalarını öngörür.
- Partimiz; şehit ailelerini ve gazilerimizi kutsal bir emanet olarak kabul eder.

- Partimiz; ayrıca, toplumsal değerlere ve geleneklere saygıyı, Ulusal kültürün korunmasını;
- Toplum içindeki farklılıkların zenginlik olarak kabul edilmesini ve çoğulculuğu;
- Bütün vatandaşlar için sosyal güvenliği;
- Sosyal gelişmişliğin ve toplumsal refahın yaygınlaştırılmasını;
- Gençlerin ve kadınların toplumsal hayat içinde daha etkin bir biçimde yer almalarını, takip edilmesi gereken sosyal ilkeler olarak görür.

12. Ekonomi

- Partimiz; ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi olarak insanı esas alır.
- Partimiz; tüm kurum ve kuralları ile işleyen serbest piyasa ekonomisinden yanadır.
- Partimiz; devletin ekonomideki işlevini, düzenleyici ve denetleyici olarak tanımlar.
- Partimiz; devletin üretip sunduğu kamu hizmetlerinde kaliteyi ve vatandaşların memnuniyetini esas alır.
- Partimiz; kaynakların bilgiye, teknolojiye ve yeniliklere dayalı bir üretim ekonomisi için seferber edilmesinden yanadır.
- Partimiz; gelir dağılımındaki adaletsizliği ve işsizliği ülkenin en önemli sosyo-ekonomik problemi olarak görür.
- Partimiz; küreselleşmenin gerektirdiği yapısal dönüşümlerin kaçınılmazlığını ve en az maliyetle gerçekleştirilmesini savunur. Bunun en sağlıklı yolunun rekabet gücünün artırılması olduğuna inanır.
- Partimiz; saydamlık, verimlilik ve kaliteyi esas alan harcama reformunun öncelikli ve ivedi olarak gerçekleştirilmesinden yanadır.
- Partimiz; ülke yararlarını gözetken bir özelleştirmeden yanadır.
- Partimiz; yolsuzluklarla mücadeleyi esas alır.
- Partimiz; vergi mevzuatının basitleştirilmesini, vergi sayısının azaltılmasını; vergi oranlarının genel olarak düşürülmesini ve tabana yayılmasını savunur.
- Partimiz; girişim ve rekabet gücünün desteklenerek finansal yapının güçlendirilmesinden ve yeni finansman tekniklerinin geliştirilmesinden yanadır.

13. Eğitim

- Partimiz; toplumun talep ve beklentilerini karşılayacak her türlü değişim ve gelişime açık bir eğitim sistemini savunur.

- Partimiz; eğitimi, hayat boyu devam eden bir süreç olarak görür.
- Partimiz; hiçbir ayırma ve sınıflandırmaya tabi tutulmaksızın herkesin; ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda eğitim haklarından yararlanabileceği şekilde fırsat eşitliğinden yanadır.
- Partimiz; din eğitim ve öğretiminin, kişilerin kendi isteklerine; küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine uygun olarak verilmesinden yanadır.
- Partimiz; eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinden ve özelleştirilmesinden yanadır. Eğitimde devletin rolü; kamusal ve özel eğitim kurumları için düzenleyici araştırma ve gelişmeyi teşvik edici olmak ve genel eğitim politikaları olarak benimsenir.
- Partimiz; aile, okul ve sosyal çevre arasında işbirliği ve dayanışmayı sağlayacak bir eğitim sisteminden yanadır.
- Partimiz; kalkınmanın ve gelişmenin temel şartının yaygın ve kaliteli eğitimden geçtiğine inanır.
- Partimiz; özgür ve sorgulayıcı bilimsel eğitim anlayışının geliştirilmesinden yanadır.
- Partimiz; yüksek öğretim kurumlarını, akademik özerkliğe sahip, özgür, bilim ve ihtisas kurumları olarak görür.
- Partimiz; isteğe bağlı olarak, örgün eğitimin her safhasında din eğitimi verilmesinden yanadır.

14. Sağlık

- Partimiz; tüm bireylerin, hayatlarını her dönemde sağlıklı ve yükselen bir kalitede sürdürmeleri için sağlık hizmetlerinden adil bir şekilde yararlanabilmelerini, vazgeçilmez bir hak olarak görür.
- Partimiz; tüm sağlık parametrelerinde dünya standartlarına ulaşmak için, gayri safi milli hasıladan sağlığa ayrılan payın artırılmasından yanadır.
- Partimiz; çevrenin sağlıklı bir şekilde muhafaza edilmesini sağlayarak, risk faktörlerinin azaltılmasından yanadır.
- Partimiz; mevcut sağlık sisteminin, hem hizmet alanları hem de hizmet verenleri memnun etmediğinin farkında olarak, sistemin yeniden yapılandırılmasına inanmaktadır.
- Partimiz; temel sağlık hizmetleri ve koruyucu hekimlik dışındaki sağlık hizmetlerinin, olabildiğince özelleştirilmesinden yanadır.
- Partimiz; sağlık sigortasının birey isteği doğrultusunda çeşitlendirmesinden yanadır.
- Partimiz; sağlık hizmetlerinin yerelleşmesi ve özelleştirilmesi bağlamında, ilk etapta illerde kamunun ve özel sektörün birlikte ortak olabilecekleri, sağlık A.Ş.'lerin kurulmasını, bir yöntem olarak öngörür.

BİRİNCİ KISIM

YÖNETMELİĞİN AMACI, KAPSAMI, HUKUKİ DAYANAĞI VE TANIMLAR

Madde 1 - Amaç ve Kapsam

Bu Yönetmelik, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Siyasi Partiler Kanunu ile **AK PARTİ** Tüzüğü hükümleri uyarınca; parti üyeliğine başvuru, üye olma şartları, üyelik kararı, kayıt işlemleri, üye kimlik kartları, üyeliğin sona ermesi ve teşkilatların çalışma ilkelerini, görev tanımlarını, temel kademe ve yan kuruluşların birbirleriyle olan ilişkilerini, belediye ve il genel meclisleri **AK PARTİ** gruplarının çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Madde 2 - Hukuki Dayanak

Bu Yönetmelik **AK PARTİ** Tüzüğü'nün 160. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak düzenlenmiştir.

Madde 3 - Tanımlar ve Kısaltmalar

Uygulama ile ilgili olarak bu Yönetmelikte geçen deyim ve kısaltmalardan;

Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisini,
Tüzük	: Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nü,
Yönetmelik	: Adalet ve Kalkınma Partisi Teşkilat İç Yönetmeliğini
Üye	: Adalet ve Kalkınma Partisi üyesini,
Kurucu üye	: Parti'nin Tüzük ve Programını ve kuruluş bildirgesini imzalayarak İçişleri Bakanlığı'na veren kişilerden her birini,
MYK	: Merkez Yürütme Kurulunu,
MKYK	: Merkez Karar ve Yönetim Kurulunu,
YSK	: Yüksek Seçim Kurulu'nu
STK	: Sivil toplum kuruluşunu
Teşkilat	: Genel Merkez organları, il, ilçe, belde ve mahalle/köy teşkilatları ile Türkiye Büyük

- Millet Meclisi Parti Grubu, il genel meclisi ve belediye meclisi grupları ile Tüzükte kurulması öngörülen kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri yan kuruluşlarla, yabancı ülkelerdeki yurtdışı temsilciliklerden oluşan bütünü,
- Teşkilat kademesi** : İdari ve yerel taksimata göre oluşturulan belde, ilçe ve il teşkilatlarından her birinin faaliyet gösterdiği alanı,
- Ana (temel) kademe Teşkilatı** : İdari ve yerel taksimatta kurulu teşkilat kademesini,
- Yan kuruluş** : Kadın ve Gençlik kollarından her birini,
- Yan kuruluş teşkilat kademesi** : İdari ve yerel taksimatta kurulu yan kuruluş teşkilat kademesini,
- Sandık kurulu** : Sandık ölçeğinde çalışmalar yapacak kurulu,
- Bölge sandık kurulu** : Birden fazla sandıkla ilgili çalışmalar yapacak kurulu,
- İfade eder.

Bu yönetmelikte sözü geçen ve tanımlanmayan deyimlerin anlamı konusunda, ilgili mevzuatta yapılan tanımlar geçerlidir.

İKİNCİ KISIM

ÜYELİK ŞARTLARI VE ÜYE KAYIT İŞLEMLERİ (Tüzük m: 6-15)

Madde 4 - Üyelik İşleminde Amaç

Üye yapmanın amacı; **AK PARTİ**'nin Tüzük, Program ve ilkelerini benimseydiğini beyan eden, yasal bir kısıtlılığı olmayan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı her kişinin, **AK PARTİ**'nin hizmet üretimine katılım ve katkısını sağlamaktır.

Madde 5 - Üye Yazımında İlke

5.1) Giriş beyannamesini imzalayarak başvuruda bulunan, Siyasi Partiler Kanunu, Tüzük ve Yönetmelikte belirtilen şartları taşıyan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı her kişinin **AK PARTİ**'ye üyelik talebinin 30 gün içinde karara bağlanması zorunludur.

5.2) **AK PARTİ**'nin Tüzük, Program ve yazılı dökümanlarında ifade edilen ilke ve değerler konusunda hassasiyeti bulunmayanlar ve etik kuralsızlıkla maruf olanlar, **AK PARTİ** üyesi olamazlar.

Madde 6 - Üyelik Şartları (Tüzük m: 6)

Üyelik başvurusunda aşağıda yazılı şartlar aranır.

- 6.1) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.
- 6.2) On sekiz yaşını doldurmuş bulunmak,
- 6.3) Medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip olmak.
- 6.4) Siyasi Partiler Kanunu'nda belirtilen kısıtlılardan olmamak.
- 6.5) Başka bir siyasi parti üyesi olmamak,
- 6.6) Üye giriş beyannamesini doldurarak imzalamak.
- 6.7) Tüzükteki limitlere göre belirli bir üyelik aidatı ödemeyi taahhüt etmek.
- 6.8) En az bir **AK PARTİ** üyesi tarafından önerilir olmak.

Madde 7 - Üyelik Kararı (Tüzük m: 8)

- 7.1) Üyelik başvurularını karara bağlama yetkisi, ilçe yönetim kurullarına aittir.
- 7.2) Görevli ve yetkili ilçe yönetim kurulu, başvuruda bulunanın ikametinin bulunduğu ilçe yönetim kuruludur.
- 7.3) İlçe yönetim kurulu, üyelik başvurusunu 30 gün içinde karara bağlar.
- 7.4) Karar, üyelik talebinin kabulü yönünde ise; adayın ilçe üye sıra numarası, adı ve soyadı, baba adı, doğum tarihi ve yeri karar defterinde yazılır.
- 7.5) Otuz günlük süre yönetim kurulunun göreviyle ilgilidir. Otuz gün içinde karara bağlanmayan üyelik başvuruları hükümsüz hale gelmez. Otuz gün geçmiş olsa bile üyelik başvurularının karara bağlanması zorunludur.
- 7.6) Üyelik talebinin reddine ilişkin karar, talepte bulunanın beyannamesinde yazılı adresine gönderilir.

Madde 8 - Üyelik Talebinin Reddi Kararına Karşı İtiraz Hakkı (Tüzük m: 8)

8.1) Üyelik talebi reddedilen kişi, kararın kendisine ulaştığı tarihten itibaren 15 gün içerisinde ilçenin bağlı bulunduğu il yönetim kuruluna itiraz edebilir. İl yönetim kurulu, itirazı 15 gün içerisinde kesin olarak karara bağlar.

8.2) İl yönetim kurulunun vereceği kararı, ilçe yönetim kurulu uygulamak zorundadır.

Madde 9 - Üye Kayıt Defteri ve Üyelik Kararının Üye Kayıt Defterine İşlenmesi

9.1) Üye kayıt defteri, üyelik talepleri kabul edilenlerin yazıldığı defterdir.

9.2) Üye kayıt defterinin basımı, partinin kurumsal kimliğine ve mevzuata uygun olarak Genel Merkez tarafından gerçekleştirilir ve ilçelere gönderilir.

9.3) Üye kayıt defteri sadece ilçelerde tutulur.

9.4) Her ilçede, ilçeye bağlı mahalle ve köy sayısı kadar üye kayıt defterinin olması zorunludur. Ancak nüfusu az olan ilçelerde bir defter birden fazla mahalle veya köye bölüştürülerek kullanılabilir.

9.5) Üyenin üye kayıt defterindeki sütununda:

- a) Fotoğrafı yapıştırılır.
- b) İlçe üye sıra numarası,
- c) Mahalle/köy üye sıra numarası,
- d) Üyelik kararının tarih ve karar numarası,
- e) Baba ve ana adı ile doğum tarihi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer,
- f) İkamet adresi,
- g) Vatandaşlık numarası,
- h) Verilmiş ise üye kimliği seri numarası

Yazılır.

9.6) Üyelik talebinin kabulüne ilişkin yetkili kurul kararı olmayan hiçbir kişi, üye kayıt defterine kaydedilemez. Kayıt yapılmış ise yok hükmündedir.

Madde 10 - İlçe Yönetim Kurulu Dışında Alınan Üyelik Kararları (Tüzük m:9-11)

10.1) TBMM üyesi olan kişinin Parti'ye katılım ve üye olarak yazılım talebi hakkında karar verme yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

10.2) Kanuni zorunlu bir neden olmaksızın Kurucular Kurulu, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu üyeliği, il başkanlığı ve il be-

diye başkanlığı yapmış olanlar ile partili milletvekillerinden istifa etmiş olanların yeniden parti üyeliği için yapacakları başvurular hakkında karar vermek yetki ve görevi Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna aittir.

10.3) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu; yukarda sayılanlar dışında, partiye alınmalarında yarar gördüğü kişilerin üyelik taleplerini karara bağlayabilir.

10.4) Yukarıdaki fıkralara göre Partiye üye olarak kabul edilenlerle ilgili MKYK karar örneği ve üyelik başvuru beyannamesi, ilgilinin ikamet adresi olarak gösterdiği ilçeye gönderilerek üyelik kaydı tamamlanır.

10.5) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı ile partiye alınan kişilerin, milletvekili sıfatını taşıyanlar hariç, parti üyelikleri hakkında ilgili ilçe veya il yönetim kurulları, varsa itiraz ve görüşlerini gerekçeli olarak on gün içinde MKYK'na sunabilirler. 30 gün içinde işlem yapılmayan itirazlar MKYK'nca kabul edilmiş sayılır.

10.6) Memuriyete girme gibi kanuni zorunlu bir neden olmaksızın, parti üyeliğinden istifa etmiş olanların yeniden üyelik başvurusu, ikamet ettiği ilçe yönetim kurulunun görüşü alınarak, il yönetim kurulunca 30 gün içerisinde karara bağlanır. İl yönetiminin kararı, talebin reddine ilişkin ise, ilgili kişinin 30 gün içinde MYK'na itiraz etme hakkı vardır.

10.7) Bu madde uygulamasıyla ilgili MKYK ve MYK kararları, Parti içi işlemler açısından kesindir.

Madde 11 - Yurt Dışında Bulunan Vatandaşların Üyeliği (Tüzük m: 10)

11.1) Sürekli yurt dışında bulunanlar, üyelik başvurularını, Türkiye'de ikamet ettikleri ilçe başkanlığına yaparlar.

11.2) Yurt dışında bulundukları yerde Parti temsilciliği oluşturulmuş ise temsilcilik aracılığıyla da üyelik başvurusu yapılabilir.

11.3) Başvuru beyannamesinde ikamet ettiği ve çalıştığı yerlerin adresleri ile Türkiye ye geldiğinde ikamet ettiği yerin açık adresi belirtilir.

Madde 12 - Üyelik İşleminin Elektronik Ortamda İl ve Genel Merkez'e Bildirilmesi

12.1) Üye kayıt defterine kaydı işlenen üyeler, ayrıca elektronik ortamda listelenerek, AK-ÜYE programı üzerinden Genel Merkez Teşkilat Başkanlığına gönderilir.

12.2) İlçeler, kabul kararı verdikleri üyelerle ilgili beyanname örnekleri ile listelerini bağlı oldukları il başkanlıklarına verirler.

12.3) Partimizin UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) katılması halinde, üyelerin bildirim işlemleri, bu sisteme göre gerçekleştirilir.

Madde 13 - Üyeliğin Sona Ermesi (Tüzük m: 13)

AK PARTİ Üyeliği, durumun belgelenmiş olması şartıyla;

13.1) Ölüm,

13.2) İstifa,

13.3) Başka bir partiye üye olmak veya başka parti yönetimlerinde görev almak,

13.4) Disiplin kurulu kararı ile partiden kesin olarak ihraç edilmiş olmak, hal-lerinde sona ermiş olur.

13.5) Üyelikten istifanın, noter kanalı ile veya yazılı beyan ile bizzat yapılmış olması gerekir.

13.6) Bizzat yapılan yazılı istifa bildirimlerinde, imzanın ilgiliye ait olduğunun dilekçe üzerinde tespiti yapılır.

Madde 14 - Üyeliği Sona Erenlerle İlgili Yapılacak İşlemler (Tüzük m:13.5)

14.1) On üçüncü maddede yazılı olan durumlardan birinin var olması halinde ilgili kişinin üyeliğinin son bulunduğu ilçe yönetim kurulu kararı ile tespit edilir ve sonuç üye kayıt defterine işlendikten sonra yapılan işlemler il başkanlığı-na ve Genel Merkez Teşkilat Başkanlığına yazılı olarak bildirilir.

14.2) Üye olma şartlarını sonradan kaybedenler ile üyeliğe giriş sırasında üyelik şartlarını taşımadıkları sonradan anlaşılanların üyelik kayıtları, il başkanlığı aracılığıyla Teşkilat Başkanlığı'nın oluru alınarak, ilçe yönetim kurulu kararıyla silinir ve Teşkilat Başkanlığı'na bildirilir.

14.3) İlçe başkanlığı, kesinleşen disiplin kurulu kararı ile ölüm ve istifa dışında kaydı silinenlere durumu bildirir tebligat yapar.

14.4) Alt kademe yönetimlerinin, yukarıdaki fıkralarda belirtilen ve salt hukuki nedenlere dayanan sayılı haller dışında üye kaydı silme yetkileri bulunmamaktadır.

Madde 15 - Üyeliğin Silinmesine Karşı İtiraz (Tüzük m: 13.5)

İlgili kişi, disiplin kurulu kararı ile ihraç edilmesi hali dışında başka nedenlerle kaydının silinmesi kararına karşı 15 gün içinde il yönetim kuruluna itiraz edebilir. İl yönetim kurulu kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde Merkez Yürütme Kuruluna itirazda bulunabilir. MYK'nun vereceği karar, parti içi işlemler bakımından kesindir.

Madde 16 - Kadın ve Gençlik Kolları Üyeliği (Tüzük m: 83)**16.1) Kadın ve Gençlik Kolları Üyeliğine Mahsus Defter**

- a. Partiye üye kayıtları tamamlanan bayanlar ile 29 yaşını doldurmamış gençlerin üye yazımlarının yapıldığı, Genel Merkez tarafından hazırlanan, ana kademe il başkanlığı tarafından onaylanan ve mühürlenene " Kadın Kolu Üye Kayıt Defteri" ve "Gençlik Kolu Üye Kayıt Defteri" adı ile tanımlanan özel defterlerdir.
- b. Kayıtlar, köy veya mahalle düzeni içinde ve sıra numarası verilerek yapılır.

Kaydın yanına ilgilinin parti üyelik numarası ile mahallesi karşılıklı kontrol yapabilmek amacı ile ayrı bir sütunda belirtilir.

16.2) Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak

- a. Parti üyeliğini kazanmış her kadın, kadın kolu üyeliğine mahsus deftere kaydı yapılmakla kadın kolu üyeliğini, 29 yaşını aşmamış her üye gençlik kolu üyeliğine mahsus deftere kaydedilmekle gençlik kolu üyeliğini kazanmış olur.
- b. İlçe üye kayıt defterinde üyelik kaydı olmayanın, doğrudan kadın veya gençlik kollarına üyelik kaydı yapılamaz.
- c. Parti üyeliği sona erenin, kadın ve gençlik kolu üyeliği de sona ermiş olur.
- d. Gençlik kolu kademe organlarında 29 yaşın dolmasından önce görev almış olanların başkan ve kurul üyelikleri dönem sonuna kadar devam eder.
- e. Yirmi dokuz yaşını doldurmuş olanın gençlik kolu üye kayıt defterindeki hanesine gençlik kolu üyeliğinin son bulduğu kaydı düşülür.

Madde 17 - Genel Merkez Üye Yazım Kütüğü (Tüzük m: 8)

17.1) Üye yazımları, Genel Merkez Teşkilat Başkanlığında bu işe özgü dosyalama ile veya elektronik ortamda kayda alınır.

17.2) Dosyalama; ilçe, il ve ülke genel toplamını ayırt edecek şekilde yapılır.

17.3) Alt kademeler ile Genel Merkezdeki kayıtların denkliği, her altı ayda bir yapılacak karşılaştırma ile sağlanır.

17.4) Üyelikle ilgili parti içi uyuşmazlıkların çözümünde Genel Merkez kayıtları esas alınır.

17.5) Üyelik kaydı ile ilgili düzenleyici işlemlere aykırı olarak oluşturulmuş

(Örneğin; ilçe yönetim kurulu kararı alınmadan üye defterine yazılmış, beyannamesi olmadığı halde üyelik kararı alınmış vb.) kayıt işlemleri, geçersizdir. Bu tür kayıtlar, Genel Merkez Teşkilat başkanlığınca silinir ve üye programından çıkarılır. (Tüzük m: 8/son)

Madde 18 - Üye Kimlik Belgesi (Tüzük m:12)

18.1) İlçe başkanı, üyelik işlemleri tamamlanmış olan üyelere, standardı Genel Merkezce belirlenmiş kimlik belgesi verir. Kimlik belgesi verilmiş üyeler, listelenir ve seri şekilde il başkanlığı ile Teşkilat Başkanlığı'na bildirilir.

18.2) Üye kimlik belgesi; üyeler, kademe başkan ve yönetim kurulu üyeleri, belediye başkanı, belediye ve il genel meclisi üyeleri için farklı tasarımda düzenlenir. Üye kimlik belgesine üyenin kaydının bulunduğu ilin plaka numarası ile vatandaşlık numarası yazılır.

18.3) Fotoğrafi onaylı olmayan kimlik belgeleri ibraz edilemez.

18.4) Üye kimlik belgesi, teşkilat çalışmaları ve parti faaliyetlerinde parti üyeliğini ispat dışında başka bir amaçla kullanılamaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT

Madde 19 - Parti Teşkilatı ve Teşkilat Kademeleri (Tüzük m:16-17)

19.1) Partinin tabandan tavana zorunlu ve ihtiyarı birimlerinin tümü, parti teşkilatını oluşturur. Bu çerçevede teşkilat: Mahalle, belde, ilçe, il, Genel Merkez ile kadın ve gençlik kolları, belediye ve il genel meclisi Parti grupları ile Partimizin TBMM grubunu, yurtdışı temsilcilikleri kapsayan bütünüdür.

19.2) Teşkilatlar, idari ve yerel taksimata göre oluşturulur.

19.3) Bir idari birim içinde aynı düzeyde ve nitelikte birden fazla teşkilat kurulamaz.

Madde 20 - Teşkilatlanmanın Amacı

Ülkemizin idari ve yerel taksimatının tamamında;

20.1) Siyasi Partiler Kanunu ile Parti Tüzüğü'nde yer alan kurallar, Parti Programı'nda yazılı ilkeler, Partinin yetkili organ ve birimlerinin genelge ve talimatları çerçevesinde çalışan,

20.2) Tüzük ve yönetmeliğe göre yapılması gereken toplantı ve faaliyetleri icra eden,

20.3) Halkla bütünleşen, canlı, diri, etkin ve temsil görevini en etkin şekilde yerine getiren,

20.4) Partimizin Genel Merkez Yönetimi ve TBMM Grubu'nun çalışmalarını, Partimiz tarafından kurulmuş hükümetin karar ve uygulamalarının tanıtımını en geniş anlamda yapan,

20.5) Halkımızın, Parti ve Hükümet politikaları karşısındaki tutumunu tespit edip yetkili üst organ ve makamlara rapor eden,

20.6) Kendi içerisinde uyumlu, disiplinli, üretken, çalışan, nitelikli, dürüst ve **AK PARTİ**'lilik şuuruna sahip bilgili kişilerden müteşekkil,

Teşkilatlar kurmaktır.

Madde 21 - Teşkilat İlkeleri

Atama veya seçim yolu ile görevlendirmelerde göz önünde bulundurulacak ilkeler :

21.1) Milletvekillerimizle ikinci dereceye kadar sihri veya kan hısımlıkları olanlar ile bacanak olan kişiler, ilgili milletvekilinin seçim çevresindeki teşkilat kademelerinde kademe başkanı olamazlar.

21.2) Belediye başkanlarımız, il ve ilçe başkanlarımızla ikinci dereceye kadar sihri ve kan hısımları olanlar ile bacanak olan kişiler, ilgili belediye sınırları içinde seçim çevresi teşkilat kademelerinde kademe başkanı olamazlar.

21.3) İkinci dereceye kadar kan ve sihri hısımlığı olanlar, aynı yönetim içinde aynı zaman sürecinde görevlendirilemezler.

21.4) Kongrede kademe başkanı seçilen kişiler, aynı kongre döneminde bir üst kademe başkanlığına aday olamazlar ve aday gösterilemezler.

21.5) Teşkilat kademe başkan ve yönetim kurulu üyeleri, kamuya ait kurumlarda yönetim kurulu ve denetçilik gibi görevler alamazlar;

21.6) Merkezi idare ile yerel yönetimlerin iştiraki veya mülki amirlerin denetimine tabi kamuya ait işyerlerinde çalışmakta olan kişiler, teşkilat kademelerinde başkan olarak görevlendirilemezler.

21.7) İkinci dereceye kadar kan ve sihri hısımlar olanlar, eş zamanlı olarak, aynı seçim çevresinde ana kademe ve yan kuruluş kademe başkanı olamazlar.

Madde 22 - Teşkilatın Bütünlüğü ve Temsilde Tekliği

22.1) **AK PARTİ** Teşkilatı; tabandan tavana dikey ve yatay tüm kademelerdeki görevlilerden oluşan, hukuken hiyerarşik şekilde, ruhen gönül bağı ile birbirine bağlı bütünü ifade eder.

22.2) İdari ve yerel taksimatlarda parti teşkilatının bütünlüğü ve dışa karşı temsilde tekliği esastır. Kadın ve Gençlik Kolları gibi yan kuruluşlar, kuruluş oldukları yerdeki temel kademe teşkilat yönetim kuruluna bağlı ve eşgüdüm içinde çalışırlar. Yan kuruluşların hareket serbestisi, bütünlük ve temsilde teklik esasını bozmayacak biçimde kullanılır.

22.3) Yan kuruluşların kamuya dönük faaliyetleri icra edebilmeleri için, bağlı ve eşgüdümüne tabi oldukları temel kademe yönetiminin oluru gereklidir.

22.4) Tüzüğün 86. maddesine göre yukarıdaki fıkralarda öngörülen eşgüdüm ve denetim, yan kuruluşların varlığından beklenen faydayı yok edici ve Parti çıkarlarını ihlal edici tarzda kullanılamaz.

Madde 23 - Yönetim Kurulu Üyesinin İstifa Etmiş Sayılması Hali

23.1) Olağan toplantılar ile gün ve zamanı yazılı olarak bildirilmiş olağanüstü toplantılara bir yıl içinde ard-arda üç veya bir yıl içinde 6 kez özürsüz olarak katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır.

23.2) Yukarıdaki fıkra hükmünün uygulanabilmesi için, toplantıya katılan ve katılmayan yönetim kurulu üyelerinin kimler olduğunun karar defterinin incelenmesiyle anlaşılır olması ve üyenin, makbul mazereti olmaksızın katılmadığının kararda belirtilmiş olması gerekir.

23.3) Bu madde hükmü, üst kademece belirlenmiş kongre takvimi süresince uygulanmaz.

Madde 24 - Yönetim Kurulunun Kendiliğinden Münfesi Hale Gelmesi

24.1) Yukarıdaki fıkraya göre peş peşe üç defa mazeretsiz olarak toplantıya katılmayan kişinin kurul üyeliğinin sona ereceği kuralının doğal sonucu olarak; Partinin temel kademe ve yan kuruluşlarının alt kademe yönetimleri, toplantı yeter sayısı sağlanamadığı için peş peşe üç defa toplanamamış ise kurul, kendiliğinden münfesi hale gelmiş olur.

24.2) Böyle bir durumun tespiti, görevlendirilmiş bir üst kademe temsilcisi tarafından tutulacak tutanakla belirlenir.

24.3) Faaliyetsiz olma halinin, belde ile ilgili olması halinde il yürütme kurulu, ilçe ve il ile ilgili olması halinde ise MYK karar verir.

24.4) Faaliyetsizlik hali, yan kuruluşlarla ilgili ise; kolların ana kademe eş yürütme organları konuyu karara bağlar. Yan kolun ilçe teşkilatı ile ilgili ise ana kademe il başkanının, il ile ilgili olması halinde ise, Teşkilattan sorumlu genel başkan yardımcısının oluru ile işlerlik kazanır.

İKİNCİ BÖLÜM

SANDIK KURULLARI (Tüzük m: 19)

Madde 25 - Sandık Kurulu

Sandıkta yazılı ve yazılması gereken seçmenler üzerinde ve bu seçmenlerin oturduğu alanda siyasi çalışmalar yapan kuruldur. Tek sandıkla ilgili çalışmalar yapacak olan bu kurullar;

25.1) Sandık bölgelerinde 3'ü kadın, 3'ü gençlerden, 3 tanesi de temel kademedен olmak üzere toplam 9 kişilik sandık kurulları oluşturulur.

25.2) Sandık kurulları, mahalle / köy başkanının teklifi, ilçe teşkilat başkanının oluru ile görevlendirilir.

25.3) Aynı şekilde kurul üyeleri arasından atanan ve 'başmüşahit' olarak nitelenen görevli, sandık kurulunu sevk ve idare eder. Kurulun diğer üyeleri 'müşahit' olarak isimlendirilir.

Madde 26 - Sandık Kurullarının Görevleri

Eğitimleri seçim işleri başkanları tarafından yaptırılacak olan sandık kurulları:

26.1) Uygun yer ve zamanda toplanmak suretiyle görevli olduğu sandıkla ilgili çalışmalar yapar.

26.2) Sandık bölgesindeki üyelerimizin çalışmalara aktif katılımlarını sağlar.

26.3) Sandık seçmen listelerini temin ederek güncelleştirme faaliyetleri için hazırlıkları yapar.

- 26.4) Sandık bölgesindeki sorunları belirler, üst yönetime rapor eder.
- 26.5) Üst yönetimin belirlediği hedefleri gerçekleştirmeye çalışır.
- 26.6) Seçim mevzuatı eğitimini yapar.
- 26.7) Çalışmaları kadın ve gençlik kolları ile koordineli olarak yürütür.
- 26.9) Yaptığı çalışmaları, mahalle/köy temsilciliğine rapor eder.

Madde 27 - Bölge Sandık Kurulları

Birden fazla sandık başmüshahidinin bir araya gelmesi suretiyle yapılan seçim çalışmalarıdır. Bölge sandık kurulları çalışması, seçim bölgelerinin özellikleri dikkate alınmak suretiyle ilçelerin yürütme kurulları tarafından kararlaştırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAHALLE/KÖY YÖNETİMLERİ

Madde 28 - Mahalle / Köy Yönetim Kurulları

Sandık sayısı;

- 28.1) 20'den az olan mahallede / köyde 3,
- 28.2) 20'den fazla 35 'den az olan mahalle / köyde 5,
- 28.3) 35'den fazla olan mahallede/köyde 7'er kişilik yönetim kurulları oluşturulur.
- 28.4) Mahalle/köy başkanları; yönetim kurulu üyeleri arasından, teşkilat ve seçim işleri görevlerini yapmak üzere yardımcılarını belirler.
- 28.5) Yukarda belirtilen mahalle/köy yönetim kurulu üye sayıları asgari hedefler olup, mahallenin/köyün potansiyeline ve ihtiyaca göre daha fazla sayıda oluşturulabilir. Yine potansiyel ve ihtiyaca göre, mahalle/köy başkan yardımcısı sayıları artırılarak uygulama yapılabilir.

Madde 29 - Mahalle / Köy Yönetim Kurullarının Oluşturulması ve Yenilenmesi

- 29.1) Mahalle / köy başkanları; bağlı olduğu teşkilat kademesine göre belde veya ilçe teşkilat başkanının teklifi, ilçe yürütme kurulunun oluru ile görevlendirilir.

29.2) Mahalle / köy yönetim kurulları, mahalle/köy başkanı tarafından hazırlanan listenin, teşkilat kademesine göre belde veya ilçe teşkilat başkanının onayı ile oluşturulur.

29.3) Mahalle/köy kurul üyeliğindeki boşalmaların tamamlanmasında da aynı yöntem uygulanır.

Madde 30 - Mahalle / Köy Başkan ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri

30.1) Mahalle / Köy Başkanı,

- Partinin, mahalle / köydeki temsilcisi ve yöneticisidir.
- Siyasi Partiler Kanunu, Parti Tüzüğü, Parti Programı, Parti İlkeleri, Parti üst makam ve organlarının belirlediği politikalar çerçevesinde başkanı olduğu mahalle/ köyde siyasi faaliyetlerde bulunur.
- Mahalle / köyde yapılacak siyasi çalışmalardan, belde/ilçe başkanına karşı sorumludur.

30.2) Mahalle / Köy Başkan Yardımcısı

(Mahalle / Köy Teşkilat Başkanı)

- Mahallede / köyde üye kayıt işlemlerini koordine eder.
- Mahalle / köydeki sandık kurullarının kurulmasından, eğitimlerinden ve çalışmalarının koordine ve kontrolünden başkana karşı sorumludur.

30.3) Mahalle / Köy Başkan Yardımcısı

(Mahalle / Köy Seçim İşleri Başkanı)

- Mahalle/köy teşkilat başkanlığı ile irtibatlı olarak başmüşahit ve müşahitlerin belirlenmesine destek olur, çalışmalarını koordine ve kontrol eder.
- Seçimlerde açılacak irtibat bürolarını ilçe seçim koordinasyon merkezi ile birlikte organize eder.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BELDE TEŞKİLATLARI (Tüzük m: 21-27)

Madde 31 - Belde Yönetim Kurullarının Üye Sayısı

Tüzükte asgari 7, azami 20 üyeli olabileceği belirtilen belde yönetimleri, keyfi uygulamaları önlemek ve bir standart oluşturmak amacıyla, belde başkanı dahil, aşağıda belirtilen sayılara göre oluşturulur.

- 31.1) Nüfusu 5.000'e kadar olan beldelerin yönetimleri 7 asil, 7 yedek üyeden,
31.2) Nüfusu 5.000-20.000 arası olan beldelerin yönetimleri 10 asil, 10 yedek üyeden,
31.3) Nüfusu 20.000- 50.000'den fazla olan beldelerin yönetimleri 15 asil, 15 yedek üyeden,
31.4) Nüfusu 50.000'den fazla olan beldelerin yönetimleri 20 asil, 20 yedek üyeden

Oluşturulur.

Madde 32 - Nüfusu 5.000'e Kadar Olan Beldelerde Yönetim Kurullarının Yenilenmesi:

Nüfusu 5.000'den az olan beldelerde;

- 32.1) Belde yönetim kurulları, siyasi verimlilik gereği yenilenmesine zaruret varsa, kongre takviminde belirtilen süre içinde atama ile oluşturulur.
32.2) Belde başkanları; ilçe başkanlarının teklifi, il yürütme kurulunun oluru ile atanır.
32.3) Belde yönetimleri ise, belde başkanı tarafından hazırlanan listenin, ilçe yürütme kurulunun onayı ile oluşur.
32.4) Münfesih olma durumunda da aynı usul uygulanır.

Madde 33 - Belde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri (Tüzük m:26)

- 33.1) Bir üst kademe başkanlığının olurlarını almak kaydıyla toplantı, miting, panel, seminer, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenleyebilirler.
33.2) Partinin program ve hedeflerini tanıtmak ve bilgilendirmek amacıyla gerekli gördükleri içe dönük veya dışa açık toplantılar yapabilirler.
33.3) Üst kademelerin talimatlarına, parti yönetmeliği ile tüzüğüne ve kanun hükümlerine uygun iş ve işlem yapmakla yükümlüdürler.

Madde 34 - Belde Yürütme Kurulunun Oluşumu, Görev ve Yetkileri

- 34.1) Belde yürütme kurulu; belde başkanı ve belde başkan yardımcılarının oluşan beldenin en üst icra kuruludur.
34.2) Belde başkanı, belde yönetim kurulu üyeleri arasından belde yürütme

kurulu üyelerini belirler ve aralarında görev bölümü yapar. Yardımcılarından birini belde muhasibi, birini de belde sekreteri olarak görevlendirir.

34.3) Nüfusu 5000'in altında olan beldelerde yürütme kurulu oluşturulmaz. Ancak belde başkanı, yönetim kurulu üyeleri arasından belde teşkilat başkanı, belde seçim işleri başkanı, belde tanıtım ve medya başkanı, belde sosyal işler başkanı, belde muhasibi ve belde sekreteri görevlendirir.

34.4) Belde yürütme kurulu üyeleri, atayan makamın takdiri ile her zaman değiştirilebilir.

34.5) Belde yürütme kurulu üyeliğindeki boşalmaları; belde başkanı, yönetim kurulu üyeleri arasından atama ile doldurur.

34.6) Belde yürütme kurulu üyeleri, görevli oldukları faaliyetin kapsam ve niteliğine göre yeteri kadar yardımcı ve uzman ile çalışma yapabilirler. yardımcı ve uzmanlar, ilgili belde yürütme kurulu üyesinin teklifi ve belde başkanının onayı ile belde yönetim kurulu üyeleri yahut bunların dışındaki kimseler arasından atanır.

34.7) Yardımcı ve uzmanlar oy hakkı olmaksızın çağrılı oldukları belde yönetim kurulu ve belde yürütme kurulu toplantılarına katılabilirler.

34.8) Belde yürütme kurulu; belde yönetim kurulunun gündemini hazırlar, belde başkanının tevdi ettiği işleri yapar, belde kongresi ve belde yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

34.9) Beldede istihdam edilecek personelin kadro ve özlük haklarını karara bağlar.

Madde 35 - Belde Yürütme Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri

35 .1) Belde Başkanı

- a. Belde başkanı, beldede partiyi 'belde başkanı' sıfatıyla temsil eder.
- b. Belde başkanı, belde kongresi tarafından, tek dereceli ve gizli oylama ile en fazla üç dönem için seçilebilir.
- c. Partinin belde içindeki teşkilatlanmasından ve teşkilat çalışmalarının koordine ve kontrolünden başta belde yönetimi olmak üzere üst organ ve makamlara karşı sorumludur.
- d. Siyasi Partiler Kanunu, Parti Tüzüğü, Parti Programı, Parti ilkeleri, üst makam ve kurulların belirlediği parti politikaları çerçevesinde beldede siyasi faaliyetlerde bulunmakla görevlidir.
- e. Teşkilatın hesap işlerine ait belgeleri, muhasip üye ile birlikte imza eder.
- f. Belde başkanının yokluğunda belde teşkilatı, protokol sırasındaki belde başkan yardımcısı tarafından temsil olunur.

35.2) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)

- a. Siyasi partilerin belde düzeyindeki teşkilatlarıyla sağlıklı ilişkiler kurulmasını sağlar.
- b. Siyasi gelişmeleri takip eder, 'demokrasi kültürü'nün beldede yerleşmesine çalışır.
- c. İnsan hakları konusundaki çalışmaları ve sorunları takip eder.
- d. Parti misyonunu teşkilat mensuplarına ve halka ulaştırmaya çalışır.
- e. Belde teşkilatının karşılaştığı hukuki sorunları takip eder ve çözmeye çalışır.

35.3) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Teşkilat Başkanı)

- a. Partinin tüm belde düzeyinde teşkilatlanmasından, sandık kurullarının oluşturulmasından, teşkilat çalışmalarının koordine ve kontrolünden belde başkanına karşı sorumludur.
- b. Mahalle teşkilatlarını takip eder ve verimli çalışmaları için gerekli ortamı hazırlar.
- c. Kongre takvimine göre kongre hazırlık çalışmalarını yürütür, üye kayıt işlemlerini takip eder.
- d. Belde teşkilat mensuplarının eğitimini sağlar.

35.4) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Seçim İşleri Başkanı)

- a. Belde seçim koordinasyon merkezinin kurulması, seçim çalışmaları ile görevli olanların eğitimi ve çalışmalarından belde başkanına karşı sorumludur.
- b. Beldede seçim takviminin sağlıklı bir şekilde işlemlerini gerçekleştirir.
- c. Seçim mevzuatı açısından teşkilat mensuplarının eğitimini sağlar.
- d. Teşkilat Başkanlığı ile koordineli olarak başmüşahit ve müşahitlerin tespit ve tayinini yapar.

35.5) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Tanıtım ve Medya Başkanı)

- a. Partinin belde sakinlerine tanıtımından sorumludur.
- b. Propaganda ve tanıtım malzemelerinin, korunmasını ve dağıtımını sağlar.
- c. Tanıtımda bilişim bilgi ve teknolojilerinden yararlanmak için yetkili üst makamlarla iletişim sağlar.
- d. Basın ve yayın kuruluşları ile sağlıklı ilişkiler kurar.

- e. Partimizin ve Parti politikalarının halkımıza doğru olarak aktarılmasından sorumludur.
- f. Üst makamların oluru dahilinde tanıtım amaçlı panel, konferans, sergi gibi etkinliklerin planlanması ve icrasından sorumludur.

35.6) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Dış İlişkiler Başkanı)

- a. Partimizin dış politikalarının teşkilat mensuplarına ve belde halkına doğru olarak anlatılmasından sorumludur.
- b. Hükümetin dış politikalarını ve hazırlanan raporları ve belgeleri teşkilata ve halka ulaştırır.
- c. Turistik beldelerde turistlere yönelik tanıtım faaliyetlerinde bulunur.
- d. Beldede yaşayan yabancılar varsa onlarla ilgilenir.
- e. Belde sakinlerinden yurt dışında çalışanlarla ve yakınlarıyla ilişkiler kurar.
- f. Belde başkanını ziyaret eden yabancı misyon ve heyet görüşmelerinin verimli geçmesi için gerekli hazırlıkları yapar, belde başkanına yardımcı olur.

35.7) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Sosyal İşler Başkanı)

- a. Partimizin; aile, sağlık, eğitim, çalışma, kültür ve çevre gibi konulara ilişkin politikalarının, idari birimdeki insanlara ve üyelerimize anlatılması için gerekli çalışmaları yapar, bu alanlarda tespit ettiği sorunları parti üst makamlarına iletmek üzere kademe başkanına rapor eder.
- b. Sosyal konular alanında faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları (STK) ile diyalog kurar, parti politikalarına aykırı olmayacak şekilde ortak çalışmalar yapar.
- c. Beldede yoksul, kimsesiz, sokak çocukları, yaşlı ve özürlülere yönelik tespit çalışmaları yapar, durumlarının iyileştirilmesi ile ilgili proje ve programlar hazırlar, etkinliklerde bulunur.
- d. Beldenin tarihi ve kültürel değerlerinin korunması için gerekli çalışmaları yapar, yapanlara destek verir.
- e. Parti üyeleri arasında sevgi, saygı, dostluk gibi davranış biçimlerinin yaygınlaşması ve gelişmesine çalışır.

35.8) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Yerel Yönetimler Başkanı)

- a. Yerel yönetimlerle teşkilatın sağlıklı ilişkiler içerisinde bulunmalarını sağlar.
- b. Belde yerel yönetimler danışma meclisini organize eder.
- c. Partili belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyelerinin parti politikalarına uygun çalışmalar yapmasına yardımcı olur.

- d. Partinin yerel yönetimlere ilişkin politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasına yönelik ilçe yerel yönetimler başkanlığı ile koordineli çalışmalar yapar.
- e. Partimizin yerel yönetim politikalarının teşkilata ve halka doğru olarak aktarılmasına çalışır.

35.9) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Ekonomi İşleri Başkanı)

- a. Partinin ve hükümetin ekonomik politikalarını izler, teşkilat mensuplarıımıza ve halkımıza doğru olarak aktarılması için gerekli çalışmaları yapar.
- b. Beldenin ekonomik yapısı konusunda ilçe ekonomik işler başkanlığı ile koordineli olarak çalışmalar yapar.

35.10) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Halkla İlişkiler Başkanı)

- a. Sivil toplum örgütleri ile ilişkilerden sorumludur.
- b. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını izler, partimizle ilişkilerini sağlar, çalışmalarına katılır, her türlü etkinliklerinde partimizin temsil edilmesine çalışır, Parti ve politikalarımızın doğru olarak algılanması için gerekli ortamı hazırlar.
- c. Vakıf, dernek, birlik, kahvehane, iş yeri ve esnaflara yönelik ziyaret programları yapar.

35.11) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Mali ve İdari İşler Başkanı - Belde Muhasibi)

- a. Muhasebe kayıtlarını muhasebe tekniğine, Tüzük ve Yönetmeliğe uygun olarak düzenler.
- b. Parti gelirlerinin usulüne uygun harcanmasını ve harcama kararlarının alınmasını takip eder.
- c. Aidat ve bağışları makbuz karşılığı toplar.
- d. Belde teşkilat giderlerinin karşılanması için çalışmalar yapar. Dönemsel olarak hazırlanan bilanço ve bütçeleri süresi içerisinde ilçe merkezine gönderir.
- e. Belde binasının tamir, bakım, onarım, temizlik ve güvenliğini sağlar.
- f. Belde merkezindeki idari işlerin düzenli olmasından ve personelin sevk ve idaresinden sorumludur.
- g. Çalışan personelin çalışma zamanlarını düzenler, kanun ve kurallara uygun olarak çalıştırılmalarını sağlar.

- h. Teşkilatın ihtiyaç duyduğu malzeme ve demirbaşları tespit eder, satınalma kurallarına göre alımını yapar.
- i. Harcama evraklarını, belde başkanı ile birlikte imza eder ve arşivler.

35.12) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Araştırma ve Geliştirme Başkanı)

- a. Yerel projeler yapar.
- b. Parti projelerinin doğru olarak Teşkilata ve halka anlatılmasını sağlar.
- c. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip eder ve partinin istifadesi için çalışır.

35.13) Belde Başkan Yardımcısı (Belde Sekreteri)

- a. Kanun, Tüzük ve yönetmeliklere göre tutulması gereken defterleri düzenli olarak tutar ve muhafaza eder.
- b. Saklanması gereken evrakları tertipli ve düzenli olarak arşivler.
- c. Aylık ve haftalık olarak yapılan toplantıların gündemini öneriler doğrultusunda hazırlar, alınan kararları karar defterine düzgün olarak yazar ve imzalanmalarını sağlar.
- d. Gelen-giden evrakların kayıtlarını düzenli olarak tutar.
- e. Büro hizmetlerinin en iyi şekilde yerine getirilmesine çalışır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İLÇE TEŞKİLATLARI

Madde 36 - İlçe Yönetim Kurullarının Üye Sayısı

Tüzükte asgari 7, azami 30 asil üye ile kurulacağı belirtilen ilçe yönetimleri, keyfi uygulamaları önlemek ve bir standart oluşturmak amacıyla, ilçe başkanı dahil, aşağıda belirtilen sayılara göre oluşturulur

- 36.1) Nüfusu 20.000'e kadar olan ilçelerin yönetimleri 15 asil, 15 yedek üyeden,
- 36.2) Nüfusu 20.000 - 50.000 arası olan ilçelerin yönetimleri 20 asil, 20 yedek üyeden,
- 36.3) Nüfusu 50.000 - 100.000 arası olan ilçelerin yönetimleri 25 asil, 25 yedek üyeden,

36.4) Nüfusu 100.000'den fazla olan ilçelerin yönetimleri 30 asil, 30 yedek üyeden oluşur.

Madde 37 - İlçe Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 55)

37.1) İlçe yönetim kurulu, teşkilat kademesindeki parti faaliyetlerinin, genelge, yönetmelik, Tüzük ve yasalara uygunluğunu gözetir, denetler, koordinasyonu sağlar, Tüzüğün verdiği yetkileri kullanır, görevleri ifa ederler.

37.2) Üst yönetim kademe başkanlığının olurlarını alarak; miting, panel, seminer, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenleyebilirler.

37.3) Parti politikalarının, öncelikle teşkilat mensuplarımıza ve kademe bulunan tüm insanlara ulaştırılması için gerekli çalışmaları planlar ve uygularlar.

37.4) Kademe siyasal etkinliği sağlamak amacıyla geçici veya sürekli çalışma grupları ve komisyonlar oluşturabilirler.

37.5) Kongreler ve seçimler başta olmak üzere Tüzük ve Yönetmeliklerin vermiş olduğu görevleri yaparlar.

Madde 38 - İlçe Yürütme Kurulunun Oluşumu, Görev ve Yetkileri

38.1) İlçe yürütme kurulu; ilçe başkanı ve ilçe başkan yardımcılarının oluştuğu ilçenin en üst icra kurulu.

38.2) İlçe başkanı, ilçe yürütme kurulu üyelerini ilçe yönetim kurulu üyeleri arasından belirler ve bunlardan birini ilçe muhasibi, birini de ilçe sekreteri olarak görevlendirir.

38.3) İlçe yürütme kurulu üyeleri, atayan makamın takdiri ile her zaman değiştirilebileceği gibi, ilçe yönetim kurulunda yapılacak güvensizlik oylaması ile kısmen veya tamamen değiştirilebilir. Ancak güvensizlik için, kurul üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

38.4) İlçe yürütme kurulu üyeleri, görevli oldukları faaliyetin kapsam ve niteliğine göre yeteri kadar yardımcı ve uzman ile çalışma yapabilirler.

38.5) Yardımcılar, ilgili ilçe yürütme kurulu üyesinin teklifi ve ilçe başkanının onayı ile atanır. Uzmanlar ise ilçe yürütme kurulunun olurlarını alarak atanır.

38.6) Yardımcı olarak atanacak olanlar, ilçe yönetim kurulu üyeleri yahut bunların dışındaki kişiler arasından olabilir. Uzman olarak görevlendirilecek olanların ise, yönetim kurulu üyeleri dışındaki kişilerden olması gerekir.

38.7) Yardımcı ve uzmanlar, oy hakkı olmaksızın, kademe başkanının davet etmesi şartıyla ilçe yönetim veya yürütme kurulu toplantılarına katılabilirler.

38.8) Atama ve görevlendirmelerle ilgili olarak ilçe yönetim kurulu ve teşkilat kademe başkanlıkları yazılı olarak bilgilendirilir.

38.9) İlçe yürütme kurulu; ilçe yönetim kurulunun gündemini hazırlar, ilçe başkanının tevdi ettiği işleri yapar,

38.10) İlçe kongresi ve ilçe yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

38.11) İlçede istihdam edilecek personelin kadro ve özlük haklarını karara bağlar.

Madde 39 - İlçe Yürütme Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri

39.1) İlçe Başkanı (Tüzük m: 31)

- a. İlçe başkanı, ilçede partiyi 'ilçe başkanı' sıfatıyla temsil eder
- b. İlçe kongresi tarafından, tek dereceli ve gizli oylama ile seçilir.
- c. Aynı kişi en fazla üç dönem ilçe başkanı seçilebilir.
- d. Partinin ilçe içindeki teşkilatlanmasından, yan kuruluşlarla birlikte tüm teşkilat çalışmalarının koordine ve kontrolünden başta ilçe yönetimi olmak üzere üst organ ve makamlara karşı sorumludur.
- e. Siyasi Partiler Kanunu, Parti Tüzüğü, Parti Programı, Parti ilkeleri, üst makam ve kurulların belirlediği politikalar çerçevesinde ilçede siyasi faaliyetlerde bulunmakla görevlidir.
- f. Teşkilatın hesap işlerine ait belgeleri, muhasip üye ile birlikte imza eder.
- g. Başkanın yokluğunda teşkilat, protokol sırasındaki ilçe başkan yardımcısı tarafından temsil olunur.

39.2) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)

- a. Siyasi partilerle sağlıklı ilişkiler kurulmasına çalışır.
- b. Siyasi gelişmeleri takip eder, 'demokrasi kültürü'nün ilçede yerleşmesine çalışır.
- c. İnsan hakları konusundaki çalışmaları ve sorunları takip eder.
- d. Parti misyonunu teşkilat mensuplarına ve halka ulaştırmak için gerekli çalışmaları yapar.
- e. İlçe teşkilatının karşılaştığı hukuki sorunları takip eder ve çözmeye çalışır.

39.3) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Teşkilat Başkanı)

- a. Belde teşkilatlarından sandık kurullarına kadar; ilçede her kademedeki teşkilatlanma ile teşkilat çalışmalarını koordine ve kontrolden ilçe başka-

nına karşı sorumludur.

- b. Mahalle / köy ve belde teşkilatlarını doğrudan veya mahalle / köy ve belde koordinatörleri vasıtasıyla takip eder ve verimli çalışmalarını sağlar.
- c. Üye kayıt işlemlerini takip eder.
- d. Teşkilat mensuplarının eğitimini sağlar.
- e. Belde ve ilçe kongrelerinin, Tüzük, yönetmelik ve genel merkezin talimatları doğrultusunda zamanında ve sağlıklı olarak yapılması için gerekli hazırlıkları yapar.

39.4) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Seçim İşleri Başkanı)

- a. İlçe ve beldelerde seçim koordinasyon merkezlerinin kurulmasından, eğitimlerinden ve çalışmalarından ilçe başkanına karşı sorumludur.
- b. Yüksek Seçim Kurulu (YSK)'nca yayınlanan genelgeleri ve bildirimleri takip eder, seçim takviminde öngörülen işlerin gününde yapılması için gerekli tedbirleri alır.
- c. Seçim mevzuatı ile ilgili olarak teşkilat mensuplarının eğitimini yapar.
- d. Seçimlerle ilgili olarak, Parti adına itiraza yetkili kılınanları zamanında ilçe seçim kuruluna bildirir. (298 s.k. m: 17)
- e. İlçe seçim kurulunda Partiyi temsilen bulunacak bir asil ve bir yedek üyeyi zamanında bildirir. (298 s.k. m:19)
- f. Sandıklarda sandık kurulu üyesi olarak Partiyi temsilen görev yapacak bir asil ve bir yedek üyeyi gösterir listeyi zamanında seçim kuruluna verir. (298 s.k. m: 23)
- g. Seçim günü seçimleri ve sandık başı işlemlerini takip ederek, gerekmesi halinde Parti adına şikayet ve itirazda bulunabilecek müşahitleri, teşkilat başkanlığı ile koordineli olarak belirler ve eğitimlerini yaptırır. (298 s.k. m: 23 ve 72)

39.5) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Tanıtım ve Medya Başkanı)

- a. Partinin kitlelere tanıtımından sorumludur.
- b. Propaganda ve tanıtım malzemelerinin, korunmasını ve dağıtımını sağlar.
- c. Tanıtımda bilişim bilgi ve teknolojisinden yararlanmak için gerekli çalışmaları yapar.
- d. Basın ve yayın kuruluşları ile sağlıklı ilişkiler kurar.
- e. Partinin ve Parti politikalarının halkımıza doğru olarak aktarılması ve tanıtımı için gerekli çalışmaları yapar.
- f. Üst makamların oluru dahilinde tanıtım amaçlı panel, konferans, sergi gibi etkinliklerin planlanması ve icrasından sorumludur.

39.6) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Dış İlişkiler Başkanı)

- a. Partimizin dış politikalarının teşkilat mensuplarına ve halka doğru olarak anlatılmasından sorumludur.
- b. Dış politik gelişmeleri, dünyadaki siyasi faaliyetleri ve bu faaliyetlerle ilgili parti sözcülerinin açıklamalarını takip ederek, teşkilat mensuplarımız ile halkımızı bilgilendirir
- c. Turistik beldelerde turistlere yönelik tanıtım faaliyetlerinde bulunur.
- d. Yurt dışında çalışanlarla ve yakınlarıyla ilişkiler kurar.
- e. İlçe başkanını ziyaret eden yabancı misyon ve heyet görüşmelerinin verimli olması için gerekli hazırlıkları yapar, ilçe başkanına yardımcı olur.

39.7) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Sosyal İşler Başkanı)

- a. Partinin sosyal politikalarını, teşkilat mensuplarımıza ve halkımıza doğru şekilde anlatılmasını sağlar.
- b. Partimizin; aile, sağlık, eğitim, çalışma, kültür ve çevre gibi konulara ilişkin politikalarının, teşkilat kademesindeki insanlara ve üyelerimize anlatılması için gerekli çalışmaları yapar, bu alanlarda tespit ettiği sorunları parti üst makamlarına iletmek üzere kademe başkanına rapor eder.
- c. Sosyal konular alanında faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları (STK) ile diyalog kurar, parti politikalarına aykırı olmayacak şekilde ortak çalışmalar yapar.
- d. İlçede yoksul, kimsesiz, sokak çocukları, yaşlı ve özürllülere yönelik tespit çalışmaları yapar, durumlarının iyileştirilmesi ile ilgili proje ve programlar hazırlar, etkinliklerde bulunur.
- e. Özürllüler ve Yaşlılar Koordinasyon Merkezleri gibi kurumların fonksiyonel olabilmeleri için gerekli desteği sağlar.
- f. İlçenin, tarihi ve kültürel değerlerinin korunması için gerekli çalışmaları yapar, yapanlara destek verir.
- g. Parti üyeleri arasında sevgi, saygı, dostluk gibi davranışların gelişmesi için çalışır, yardımlaşmayı teşvik eder.

39.8) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Yerel Yönetimler Başkanı)

- a. Yerel yönetimlerle teşkilatın sağlıklı ilişkiler içerisinde bulunmalarını sağlar.
- b. İlçe yerel yönetimler danışma meclisini organize eder.
- c. Partili belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyelerinin parti politikalarına uygun çalışmalar yapmasına yardımcı olur.

- d. Partinin yerel yönetimlere ilişkin politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasına yönelik il yerel yönetimler başkanlığı ile koordineli çalışmalarda bulunur.
- e. Partimizin yerel yönetim politikalarının teşkilata ve halka doğru olarak aktarılmasına çalışır.

39.9) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Ekonomi İşleri Başkanı)

- a. Partimizin ve hükümetimizin ekonomik politikalarını izler, teşkilat mensuplarımıza ve halkımıza doğru olarak anlatılmasını sağlar.
- b. Genel ve yerel ekonomik istatistikleri temin eder, ilçenin ekonomik yapısı konusunda il ekonomik işler başkanlığı ile koordineli olarak çalışmalar yapar ve politikalar üretir.

39.10) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Halkla İlişkiler Başkanı)

- a. Sivil toplum ve meslek kuruluşları ile ilişkilerden sorumludur.
- b. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını izler, Parti ile ilişkilerini sağlar, çalışmalarına katılır, her türlü etkinliklerinde Partinin temsil edilmesine çalışır, Parti ve politikalarımızın doğru olarak algılanması için gerekli ortamı oluşturur.
- c. Vakıf, dernek, birlik, kahvehane gibi topluma açık yerlere, esnaf ve sanatkarlara yönelik ziyaret programları yapar.
- d. Teşkilat mensupları için "iletişim" metotları gibi konularda eğitim programları yapar.

39.11) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Mali ve İdari İşler Başkanı-İlçe Muhasibi)

- a. Muhasebe kayıtlarını muhasebe tekniğine, Tüzük ve Yönetmeliğe uygun olarak düzenler.
- b. Parti gelirlerinin usulüne uygun harcanmasını ve harcama kararlarının alınmasını takip eder.
- c. Telefon, elektrik, su, kira gibi belirli harcama karşılıklarının zamanında ödenmesini sağlar.
- d. Aidat ve bağışları makbuz karşılığı toplar.
- e. İlçe teşkilatının giderlerini karşılamak için gerekli çalışmaları yapar. Dönemsel olarak hazırlanan bilanço ve bütçeleri süresi içerisinde il merkezine gönderir.
- f. İlçe binasının tamir, bakım, onarım, temizlik ve güvenliğini sağlar.
- g. İlçe merkezindeki idari işlerin düzenli olmasından ve personelin sevk ve idaresinden sorumludur.

- h. Çalışan personelin çalışma zamanlarını düzenler, kanun ve kurallara uygun çalışmalarını sağlar.
- i. Teşkilatın ihtiyaç duyduğu malzeme ve demirbaşları tespit eder, satınalma kurallarına göre alımlarını yapar.
- j. Harcama evraklarını, ilçe başkanı ile birlikte imza eder ve arşivler.

39.12) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Araştırma ve Geliştirme Başkanı)

- a. Yerel projeler yapar.
- b. Parti projelerinin doğru olarak Teşkilata ve halka anlatılmasını sağlar.
- c. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip eder ve partinin istifadesi için çalışır.

39.13) İlçe Başkan Yardımcısı (İlçe Sekreteri)

- a. Kanun, Tüzük ve Yönetmeliğe göre tutulması gereken defterleri düzenli olarak tutar.
- b. Saklanması gereken evrakları tertipli ve düzenli olarak arşivler.
- c. Aylık ve haftalık olarak yapılan toplantıların gündemlerini yetkili kişi ve kurulların görüşleri doğrultusunda hazırlar, alınan kararları karar defterine düzgün olarak yazar ve imzalanmalarını sağlar.
- d. Teşkilatın her türlü yazışmalarını zamanında yapar, gelen-giden evrakların kayıtlarını düzenli olarak tutar ve dosyalar.
- e. Büro hizmetlerinin en iyi şekilde yerine getirilmesine çalışır.

ALTINCI BÖLÜM

İL TEŞKİLATLARI

Madde 40 - İl Yönetim Kurullarının Üye Sayısı

Tüzükte asgari 20, azami 50 asil üye ile kurulacağı belirtilen il yönetimleri, keyfi uygulamaları önlemek ve bir standart oluşturmak amacıyla, il başkanı dahil, aşağıda belirtilen sayılara göre oluşturulur.

40.1) Nüfusu 500.000'e kadar olan illerin yönetimleri 30 asil, 30 yedek üyeden,

40.2) Nüfusu 500.000 – 1.000.000 arası olan illerin yönetimleri 40 asil, 40 yedek üyeden,

40.3) Büyükşehir statüsünde olan iller ile nüfusu 1.000.000’den fazla olan illerin yönetimleri 50 asil, 50 yedek üyeden,

Oluşturulur.

Madde 41 - İl Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 55)

41.1) İl yönetim kurulu, teşkilat kademesindeki parti faaliyetlerinin, genelge, yönetmelik, tüzük ve yasalara uygunluğunu gözetir, denetler, koordinasyonu sağlar, tüzüğün verdiği yetkileri kullanır, görevleri ifa eder.

41.2) Üst yönetimin olurlarını alarak; miting, panel, seminer, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenleyebilir.

41.3) Parti politikalarının, öncelikle teşkilat mensuplarımıza ve kademede bulunan tüm insanlara ulaştırılması için gerekli çalışmaları planlar ve uygular.

41.4) Kademede siyasal etkinliği sağlamak amacıyla geçici veya sürekli çalışma grupları ve komisyonlar oluşturabilir.

41.5) Kongreler ve seçimler başta olmak üzere Tüzük ve yönetmeliklerin vermiş olduğu görevleri yapar.

Madde 42 - İl Yürütme Kurulunun Oluşumu, Görev ve Yetkileri (Tüzük m:38)

42.1) İl yürütme kurulu; il başkanı ve il başkan yardımcılarının oluştuğu ildeki en üst icra kurulu dur.

42.2) İl başkanı, il yürütme kurulu üyelerini il yönetim kurulu üyeleri arasından belirler ve bunlardan birini il muhasibi, birini de il sekreteri olarak görevlendirir.

42.3) İl yürütme kurulu üyeleri, atayan makamın takdiri ile her zaman değiştirilebileceği gibi, il yönetim kurulunda yapılacak güvensizlik oylaması ile kısmen veya tamamen değiştirilebilir. Ancak güvensizlik için, kurul üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

42.4) İl yürütme kurulu üyeleri, görevli oldukları faaliyetin kapsam ve niteliğine göre yeteri kadar yardımcı ve uzman ile çalışma yapabilirler.

42.5) Yardımcılar, ilgili il yürütme kurulu üyesinin teklifi ve il başkanının onayı ile atanır. Uzmanlar ise il yürütme kurulunun olurları ile atanır.

42.6) Yardımcı olarak atanacak olanlar, il yönetim kurulu üyeleri yahut bunların dışındaki kişiler arasından olabilir. Uzman olarak görevlendirilecek

- olanların ise yönetim kurulu üyeleri dışındaki kimselerden olması gerekir.
- 42.7) Yardımcı ve uzmanlar, oy hakkı olmaksızın, kademe başkanının davet etmesi şartıyla il yönetim ve yürütme kurulu toplantılarına katılabilirler.
- 42.8) Atama ve görevlendirmelerle ilgili olarak il yönetim kurulu ve teşkilat kademe başkanlıkları yazılı olarak bilgilendirilir.
- 42.9) İl yürütme kurulu, Tüzükte öngörülen yetkilere göre görev ifa eder.
- 42.10) İl yürütme kurulu; il yönetim kurulunun gündemini hazırlar, il başkanının tevdi ettiği işleri yapar,
- 42.11) İl kongresi ve il yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.
- 42.12) İlde istihdam edilecek personelin kadro ve özlük haklarını karara bağlar.

Madde 43 - İl Yürütme Kurulu Üyelerinin Görev ve Yetkileri

43.1) İl Başkanı (Tüzük m: 36)

- İl başkanı, ilde partiyi 'il başkanı' sıfatıyla temsil eder.
- İl başkanı, il kongresi tarafından, tek dereceli olarak ve gizli oylama ile seçilir.
- Aynı kişi en fazla üç olağan dönem il başkanı seçilebilir.
- Partinin il içindeki teşkilatlanmasından, yan kuruluşlarla birlikte tüm teşkilat çalışmalarının koordine ve kontrolünden, başta il yönetimi olmak üzere üst organ ve makamlara karşı sorumludur.
- Siyasi Partiler Kanunu, Parti Tüzüğü, Parti Programı, Parti ilkeleri, üst makam ve kurulların karar ve talimatları çerçevesinde ilde siyasi faaliyetlerde bulunmakla görevlidir.
- Teşkilatın hesap işlerine ait belgeleri, muhasip ile birlikte imza eder.
- Başkanın yokluğunda il teşkilatı, protokol sırasındaki il başkan yardımcısı tarafından temsil olunur.

43.2) İl Başkan Yardımcısı (İl Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)

- Siyasi partilerle sağlıklı ilişkiler kurulmasına çalışır.
- Siyasi gelişmeleri takip eder, 'demokrasi kültürü'nün yerleşmesine çalışır.
- İnsan hakları konusundaki çalışmaları ve sorunları takip eder.
- Parti misyonunu teşkilat mensuplarına ve halka anlatmak için gerekli çalışmalarını yapar.
- İl teşkilatının karşılaştığı hukuki sorunları takip eder ve çözümler.

43.3) İl Başkan Yardımcısı (İl Teşkilat Başkanı)

- a. Yan kuruluşlar dahil, ilçe teşkilatlarından sandık kurullarına kadar; il içinde her kademedeki teşkilatlanma ile teşkilat çalışmalarının koordine ve kontrolünden il başkanına karşı sorumludur.
- b. İlçe teşkilatlarını doğrudan veya ilçe koordinatörleri aracılığıyla takip eder, verimli çalışmalarını sağlar.
- c. Kongrelerin hazırlık çalışmalarını yürütür, üye kayıt işlemlerini takip eder.
- d. Teşkilat mensuplarının eğitimini sağlar.
- e. Belde, ilçe, il ve yan kuruluş kongrelerinin genel merkezin talimatları doğrultusunda zamanında ve sağlıklı olarak yapılması için gerekli hazırlıkları yapar ve takip eder.

43.4) İl Başkan Yardımcısı (İl Seçim İşleri Başkanı)

- a. İl, ilçe ve beldelerde seçim koordinasyon merkezlerinin kurulmasından, eğitimlerinden ve çalışmalarından il başkanına karşı sorumludur.
- b. Yüksek Seçim Kurulu (YSK)'nca yayınlanan genelgeleri ve bildirimleri takip eder, seçim takviminde öngörülen işlerin gününde yapılması için gerekli tedbirleri alır.
- c. Seçim mevzuatı ile ilgili olarak teşkilat mensuplarının eğitimini planlar ve icra eder.
- d. Seçimlerle ilgili olarak, Parti adına itiraza yetkili kılınanları zamanında il seçim kuruluna bildirir. (298 s.k. m: 17)
- e. İlçe seçim kurulunda Partimizi temsilen bulunacak bir asil ve bir yedek üyenin zamanında bildirilmesini takip eder. (298 s.k. m:19)
- f. Sandıklarda sandık kurulu üyesi olarak Partiyi temsilen görev yapacak bir asil ve bir yedek üyenin, zamanında seçim kuruluna bildirilmesini takip eder. (298 s.k. m: 23)
- g. Seçim günü seçimleri ve sandık başı işlemlerini takip ederek, gerekmesi halinde Parti adına şikayet ve itirazda bulunabilecek müşahitlerin, zamanında belirlenmesi ve eğitimlerinin yaptırılmasını takip eder. (298 s.k. m: 23 ve 72)

43.5) İl Başkan Yardımcısı (İl Tanıtım ve Medya Başkanı)

- a. Partinin kitlelere tanıtımından sorumludur.
- b. Propaganda ve tanıtım malzemelerinin korunmasını ve dağıtımını sağlar.
- c. Tanıtımda bilişim bilgi ve teknolojisinden yararlanmak için gerekli çalışmaları yapar.

- d. Basın ve yayın kuruluşları ile sağlıklı ilişkiler kurar.
- e. Parti ve Parti politikalarının halkımıza doğru olarak tanıtımı için gerekli çalışmalarını yapar.
- f. Tanıtım amaçlı panel, konferans, sergi gibi etkinliklerin planlanması ve icrasından sorumludur.

43.6) II Başkan Yardımcısı (II Dış İlişkiler Başkanı)

- a. Partinin dış politikalarının teşkilat mensuplarına ve halka doğru olarak anlatılmasından sorumludur.
- b. Dış politik gelişmeleri, dünyadaki siyasi faaliyetleri ve bu faaliyetlerle ilgili parti sözcülerinin açıklamalarını takip ederek, teşkilat mensuplarımız ile halkımızı bilgilendirir
- d. Turistik yerlerde turistlere yönelik tanıtım faaliyetlerinde bulunur.
- e. II içinde yaşayan yabancılar varsa onlarla ilgilenir.
- f. Yurt dışında çalışanlarla ve yakınlarıyla ilişkiler kurar.
- g. II başkanını ziyaret eden yabancı misyon ve heyet görüşmelerinin verimli geçmesi için gerekli hazırlıkları yapar, il başkanına yardımcı olur.

43.7) II Başkan Yardımcısı (II Sosyal İşler Başkanı)

- a. Partinin sosyal politikalarının, teşkilat mensuplarına ve halkımıza doğru olarak anlatılmasını sağlar.
- b. Partinin; aile, sağlık, eğitim, çalışma, kültür ve çevre gibi konulara ilişkin politikalarını teşkilat kademesindeki insanlara ve üyelerimize anlatılması için gerekli çalışmaları yapar, bu alanlarda tespit ettiği sorunları parti üst makamlarına iletmek üzere kademe başkanına rapor eder.
- c. İlin sosyal dokusu ile ilgili araştırmalar yapar, projeler üretir.
- d. Sosyal konular alanında faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile diyalog kurar, parti politikalarına aykırı olmayacak şekilde ortak çalışmalar yapar.
- e. II içinde yoksul, kimsesiz, sokak çocukları, yaşlı ve özürlülere yönelik tespit çalışmaları yapar, durumlarının iyileştirilmesi ile ilgili proje ve programlar hazırlar, etkinliklerde bulunur.
- f. Özürlüler ve Yaşlılar Koordinasyon Merkezleri gibi kurumların fonksiyonel olabilmeleri için gerekli desteği sağlar.
- g. İlde var olan tarihi ve kültürel değerlerin korunması için gerekli çalışmaları, yapanlara destek verir.
- h. Parti üyeleri arasında sevgi, saygı, dostluk gibi davranışların gelişmesine çalışır, yardımlaşmayı teşvik eder.

43.8) İl Başkan Yardımcısı (İl Yerel Yönetimler Başkanı)

- a. Yerel yönetimlerle teşkilatın sağlıklı ilişkiler içerisinde bulunmalarını sağlar.
- b. İl yerel yönetimler danışma meclisini organize eder.
- c. Partili belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyelerinin parti politikalarına uygun çalışmalar yapmasına yardımcı olur.
- d. Partinin yerel yönetimlere ilişkin politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasına yönelik Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı ile koordineli çalışmalarda bulunur.
- e. Partinin yerel yönetim politikalarının teşkilata ve halka doğru olarak aktarılmasına çalışır.

43.9) İl Başkan Yardımcısı (İl Ekonomi İşleri Başkanı)

- a. Partimizin ve hükümetimizin ekonomik politikalarını izler, değerlendirir ve teşkilatı raporlarla bilgilendirir.
- b. Genel ve yerel ekonomik istatistikleri temin eder, ilin ekonomik yapısı ile ilgili Genel Merkez Ekonomi İşleri Başkanlığı ile koordineli olarak çalışmalar yapar ve politikalar üretir.
- c. Partinin ekonomik politikalarının teşkilat mensuplarına ve halka doğru olarak tanıtımını sağlar.

43.10) İl Başkan Yardımcısı (İl Halkla İlişkiler Başkanı)

- a. Sivil toplum ve mesleki kuruluşlarla ilişkilerden sorumludur.
- b. Sivil toplum teşkilatlarının çalışmalarını izler, parti ile ilişkilerini sağlar, çalışmalarına katılır, her türlü etkinliklerinde partinin temsil edilmesine çalışır, Parti politikalarının doğru olarak algılanması için gerekli ortamı oluşturur.
- c. Vakıf, dernek, birlik, kahvehane gibi topluma açık yerlere, esnaf ve sanatkarlara yönelik ziyaret programları yapar.
- d. Teşkilat mensupları için "iletişim" metotları gibi konularda eğitim programları yapar.

43.11) İl Başkan Yardımcısı (İl Mali ve İdari İşler Başkanı-İl Muhasibi)

- a. Muhasebe kayıtlarını muhasebe tekniğine, Tüzük ve Yönetmeliğe uygun olarak düzenler.
- b. Parti gelirlerinin usulüne uygun harcanmasını ve harcama kararlarının alınmasını takip eder.

- c. Aidat ve bağışların, makbuz karşılığı toplanmasını sağlar.
- d. Partiye gelir getirici çalışmalar yapar. Dönemsel olarak hazırlanan bilanço ve bütçeleri süresi içerisinde Genel Merkez'e gönderir.
- e. İl binasının tamir, bakım, onarım, temizlik ve güvenliğini sağlar.
- f. İl merkezindeki idari işlerin düzenli olmasından ve personelin sevk ve idaresinden sorumludur.
- g. Çalışan personelin çalışma zamanlarını düzenler, kanun ve kurallara uygun olarak çalışmalarını sağlar.
- h. Teşkilatin ihtiyaç duyduğu malzeme ve demirbaşları tespit eder, satınalma kurallarına göre alımlarını yapar.
- i. Harcama evraklarını, il başkanı ile birlikte imza eder ve arşivler.

43.12) İl Başkan Yardımcısı (İl Araştırma ve Geliştirme Başkanı)

- a. Yerel projeler yapar.
- b. Parti projelerinin doğru olarak Teşkilata ve halka anlatılmasını sağlar.
- c. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip eder ve partinin istifadesi için çalışır.
- d. Genel Merkez Ar-Ge Başkanlığı'nın projelerini il düzeyinde icra eder.

43.13) İl Başkan Yardımcısı (İl Sekreteri)

- a. Kanun, Tüzük ve yönetmeliklere göre tutulması gereken defterleri düzenli olarak tutar.
- b. Saklanması gereken evrakları tertipli ve düzenli olarak arşivler.
- c. Yapılması zorunlu toplantıların gündemlerini yetkili kişi ve kurulların görüşleri doğrultusunda hazırlar, alınan kararları karar defterine düzgün olarak yazar ve imzalanmalarını sağlar.
- d. Teşkilatin her türlü yazışmalarını zamanında yapar, gelen-giden evrakların kayıtlarını düzenli olarak tutar ve dosyalar.
- e. Büro hizmetlerinin en verimli şekilde yürütülmesini sağlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

GENEL MERKEZ TEŞKİLATI

Madde 44 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun Oluşumu ve Çalışma Esasları (Tüzük m: 73)

- 44.1) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, Büyük kongre tarafından seçilen 50 üyeden oluşur. Ayrıca 25 yedek üye seçilir.
- 44.2) Büyük Kongreden sonra partinin en üst karar ve yönetim organıdır.
- 44.3) Kurul üyeliklerinde boşalma olması halinde, sıradaki yedek üye Genel Başkan tarafından davet edilir.
- 44.4) Parti Genel Başkanı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun başkanıdır. Genel başkanın yokluğunda, protokol sırasındaki genel başkan yardımcısı başkanlık eder.
- 44.5) MKYK, en az ayda bir olağan toplantı yapar.
- 44.6) Kurul, Genel Başkanın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üye tam sayısının 1/3'ünün talep etmesi hallerinde olağanüstü toplanır.
- 44.7) Bir yıl içinde peş peşe 3 veya bir yıl içinde 6 kez özürsüz olarak toplantılara katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır.
- 44.8) MKYK gündem esasına göre müzakereler yapar, kararlar alır. Kurul üyelerinin her biri, gündem bağlanmadan önce, gündem teklifinde bulunabilir. Karşı görüş olması halinde yapılacak oylama sonucuna göre işlem yapılır.

Madde 45 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 74)

- 45.1) Parti tüzük ve programını ve büyük kongre kararlarını uygulamak, uygulamak, partinin bütün teşkilatını uyum içinde, verim ve etkinliği sağlayıcı tedbirler alarak aktif kılmak, tabandan tavana gerekli koordinasyonu sağlamak,
- 45.2) Parti politikalarının gerekli kıldığı dokümanları hazırlamak, yürürlüğe koymak, ihtisas komisyonları ve çalışma büroları oluşturmak, bunların çalışma usul ve esaslarını belirlemek veya belirleyeceği çerçeveye göre uygulama yapması için MYK'ya yetki vermek,
- 45.3) Parti teşkilat kademeleri ve kademe organlarının demokratik kurallara göre oluşumlarını sağlamak amacıyla yasalar çerçevesinde gerekli gördüğü her tür düzenlemeleri yapmak, tedbirler almak,
- 45.4) Gerek görülen yerlerde teşkilat kurmak,

- 45.5) Partinin ilke ve hedeflerini tanıtip yaymak için gerekli çalışmaları planlamak, uygulamak ve uygulatmak,
- 45.6) Partinin ilke ve hedefleri ışığında, Türkiye ve dünya siyaseti ölçeğinde, öncelikle parti kademelerinde görev almış olanların ve parti üyelerinin eğitim ve bilgilenmeleri ve demokrasi kültürünün gelişmesi ve yerleşmesi amacıyla siyaset okulu veya siyaset enstitüsü oluşturmak gibi gerek göreceği her tür yasal ve siyasal çalışmalar yapmak, yaptırmak,
- 45.7) Ülke ve dünyadaki belli sorunlar hakkında parti görüşünü belirlemek, bu görüşleri kamuoyuna açıklamak, bu anlamda gerekli olması halinde TBMM Parti Grubu ile ortak toplantılar yapmak,
- 45.8) Partinin çalışma ve faaliyetlerinin planlamasını yapmak ve bu planlar için gerekli harcamaların bütçelerini hazırlamak, hazırlatmak,
- 45.9) Kademelerden gelen görev ve yetkisi içindeki teklifleri incelemek, karara bağlamak, görevi dışında olanları takip etmek ve ilgili kademeyi bilgilen-dirmek,
- 45.10) Seçimlerle ilgili gerekli kararları almak, milletvekilliği, belediye baş-kanlığı, belediye ve il genel meclisleri için partiden aday olanlar hakkında yetkilerini kullanmak,
- 45.11) Seçimlerle ilgili her tür seçim mekanizması ile çalışma yöntem ve stratejilerini belirlemek, partinin seçim çalışmalarını ve seçimleri sevk ve idare etmek, ettirmek,
- 45.12) Partinin çalışma raporu, yıllık bütçe ve uygulanan bütçenin kesin he-sap ve bilançoları ile diğer gündem maddelerini inceleyip onaylamak ve bü-yük kongreye sunmak,
- 45.13) Partinin çalışma ve amaçlarına uygun olarak taşınır ve taşınmaz mal alımına, satımına, işletilmesine, mevcut varlıkları üzerinde lehte veya aleyh-te her tür aynı veya borçlandırıcı takyitler oluşturulmasına karar vermek,
- 45.14) Zorunlu nedenler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukuki varlığını sona erdirmek, tüzük ve program değişiklikleri hariç, gerekli görülen bütün kararları almak,
- 45.15) Genel başkanın teklifi üzerine Merkez Yürütme Kurulu ile alt kademe-ler yürütme organlarının üye sayısını belirlemek, gerektiğinde artırmak veya azaltmak,
- 45.16) Partinin yasalar çerçevesinde uluslararası kuruluşlara üyeliğini karara bağlamak,
- 45.17) Yurt dışı temsilcilik önerilerini karara bağlamak,
- 45.18) Siyasi Partiler ve Seçim kanunları ile diğer ilgili mevzuatın, parti tüzük ve programının yasaklamadığı her alanda, parti ve dolayısıyla ülke çıkarının gerekli kıldığı bütün yetkileri kullanıp kararlar almak, uygulamak veya uygu-latmak,

gibi görevler yapar, yetkiler kullanır.

Madde 46 - Merkez Yürütme Kurulu'nun Oluşumu (MYK)
(Tüzük m:79)

46.1) Merkez Yürütme Kurulu; Genel Başkan, Genel Başkan yardımcıları ile TBMM parti grup başkanı ve grup başkan vekillerinden oluşan en üst icra kuruluudur.

46.2) Genel başkan ile TBMM grup başkan vekilleri dışındaki MYK üyeleri, Genel Başkan tarafından MKYK üyeleri arasından belirlenir.

46.3) Genel Başkan, MYK'nın başkanıdır. Genel Başkanın yokluğunda protokol sırasındaki genel başkan yardımcısı kurula başkanlık eder.

46.4) MYK üyeleri, Genel Başkan tarafından kısmen veya tamamen değiştirilebileceği gibi, MKYK'da yapılacak güven oylaması ile de değiştirilebilir. Güvensizlik için kurul üye tam sayısının 2/3 çoğunluğunun oyu gereklidir.

46.5) İstifa eden veya düşürülen üye yerine, Genel Başkan tarafından MKYK üyeleri arasından yeni üye belirlemesi yapılır.

46.6) MYK haftada en az bir toplantı yapar. Kurul çoğunlukla toplanır, Tüzükte yazılı ayırık durumlar dışında üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır.

46.7) MYK üyeleri, yeteri kadar yardımcı veya uzman ile birlikte çalışma yapabilirler. Yardımcı ve uzmanlar, ilgili MYK üyesinin teklifi ve Genel Başkan'ın onayı ile parti içi seçimle yüklenilmiş idari hiçbir görevi olmayan TBMM Parti Grubu üyeleri veya MKYK üyeleri, yahut bunların dışındaki kimseler arasından atanır.

46.8) Atama ve görevlendirmeler konusunda MKYK üyeleri ile teşkilat kadem başkanlıkları bilgilendirilir.

Madde 47 - Merkez Yürütme Kurulu'nun Görev ve Yetkileri
(Tüzük m:80)

47.1) Büyük Kongrede alınmış kararlar ile MKYK tarafından alınan kararları ve verilen talimatları icra etmek,

47.2) MKYK gündemini hazırlamak,

47.3) Teşkilat içi eğitim programlarını gerçekleştirmek,

47.4) Partinin TBMM Grubu ile Genel Merkez ve tüm teşkilat kademeleri arasında temas ve bağlantıyı temin etmek,

47.5) Partinin hükümet, diğer partiler, çeşitli resmi veya sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlar ile olan ilişkilerini düzenlemek, geliştirmek ve sürdürmek,

47.6) Doğacak durum ve gelişmeler karşısında partinin duruş ve görüşünü saptamak ve Genel Başkana sunmak,

- 47.7) Teşkilata duyurulması gerekli MKYK kararlarını, ilgili üyesi aracılığıyla teşkilata tamim etmek, gereğini talep ve takip etmek,
- 47.8) Parti Tüzüğü ve MKYK'nın kararları çerçevesinde belirli takvime göre kademe teşkilatlarının kongrelerini yaptırmak,
- 47.9) MKYK kararını gerektiren konu ve talepler hakkında, MYK görüşünü açıklayan bir rapor ile konuyu MKYK gündemine taşımak,
- 47.10) Partinin faaliyet raporu ile yıllık bütçe ve uygulanan bütçenin kesin hesap ve bilançolarını, büyük kongreye sunulmak üzere MKYK'nın onayına tevdi etmek,
- 47.11) Tüzükle verilmiş tüm yetkileri kullanmak ve görevleri yapmak, MYK'nın görev ve yetkileridir.
- 47.12) MYK üyeleri, bulunmadıkları zamanlarda kendilerine hangi üyenin vekalet edeceğini, yazılı olarak kurul üyelerine bildirirler.

Madde 48 - Merkez Yürütme Kurulu Başkanı ile Kurulun MKYK Üyeleri Arasından Atanan Üyelerinin Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 82)

48.1) Genel Başkan (Tüzük m: 77)

Genel Başkan, Partinin Disiplin Kurulları ve Parti İçî Demokrasi Hakem Kurulları hariç, bütün parti teşkilatının tabii başkanı olup, Büyük Kongreye karşı şahsen sorumludur.

Bu sıfatla genel başkan;

- Adli, idari, mali ve benzeri her tür kamusal kurum ve kuruluşlar nezdinde davalı veya davacı olarak Partiyi temsil eder veya kendi adına yetki kullanılmasına nezaret eder.
- Parti adı altında yapılan işlem ve eylemlerin Anayasa, Kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümlerine göre icra edilmesini ve Büyük Kongre ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararlarının uygulanmasını sağlar,
- Partililer ve parti teşkilat kademeleri arasında verimli ve etkin çalışma temposunu sağlar, parti üst organlarının müşterek çalışmalarına başkanlık ve nezaret eder.
- Merkez Yürütme Kurulu üyelerini, MKYK üyeleri arasından atar, aralarında iş bölümü yapar, gerek görmesi halinde üyeleri ve iş bölümünü değiştirir.
- Bilgi ve tecrübelerinden yararlanacağı kimseleri danışman olarak tayin eder.
- Gelişen durum ve olaylar karşısında parti duruş ve görüşünü kamuya açıklar.

- g. Genel merkezde hizmet birimlerinin kuruluş, kadro ve atama işlemleri ile sürekli istihdam olunacak hizmetli ve uzmanların tayin, terfi ve işten çıkarılmaları konularını, doğrudan veya ilgili MYK üyesinin önerisine göre karara bağlar.
- h. Genel Başkan; Kanun, Parti Tüzüğü ve diğer mevzuatın kendisine vermiş olduğu tüm görevleri yapar ve yetkileri kullanır.

48.2) Genel Başkan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri, ⁽³⁾

Genel Başkan Yardımcılarının görev ve yetkileri, Tüzüğün 77/4, 79/Son, 80 ve 82/1 maddeleri gereği Genel Başkan yönergesi ile belirlenmiş, teşkilatla ilgili mevzuatın bir arada bulunması amacıyla yönerge, bu yönetmeliğin sonuna aynen alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

YAN KURULUŞLAR

KADIN VE GENÇLİK KOLLARI VE YURTDIŞI TEMSİLCİLİKLER

Madde 49 - Yurtdışı Temsilcilikler (Tüzük m: 20, SPK m: 7, 30)

Tüzüğün sonuna eklenen listede yer alan ülkelerde dış temsilcilik kurulması ile ilgili düzenleme, Tüzüğün 20. maddesinde açıklanmıştır.

Madde 50 - Kadın ve Gençlik Kollarının Teşkilat Kademe Organları ve Yönetim Kurullarının Üye Sayıları

50.1) Kadın ve Gençlik Kolları, merkez ilçe teşkilat kademelerinin kuruluşu zorunlu olmamak üzere idari ve yerel taksimata göre oluşturulur.

50.2) Bir idari birim içinde aynı düzeyde ve nitelikte birden fazla teşkilat kurulamaz.

50.3) Kadın ve gençlik kolları kademe yönetim kurulları üye sayıları; Tüzükte belirtilen kurallar ışığında bu yönetmelikte temel kademe yönetimleri için getirilen ölçüt ve buna göre belirlenecek sayıdan fazla olamaz.

(3) Tüzüğün 77/4, 79/son, 80 ve 82.1 maddeleri gereği Genel Başkan tarafından çıkarılmış bulunan Genel Başkan Yardımcılarının görev ve yetkilerini düzenleyen 07 Kasım 2005 gün ve 1 nolu YÖNERGESİ' sine Yönetmeliğin "Yürürlük" maddesinden sonra aynen yer verilmiştir.

Madde 51 - Kademelerde Kadın ve Gençlik Kolları Yönetimlerinin Gözetecekleri Esaslar

51.1) Kadın ve gençlik kolları, teşkilatın bütünlüğünü ve tekliğini gözeterek faaliyetlerini icra ederler.

51.2) Her kademede partinin temsili, parti teşkilatı ana kademe yönetim kurulu başkanına aittir.

51.3) Kadın ve gençlik kolları, Partinin eş düzey yönetim kuruluna bağlı, uyumlu ve eş güdüm içinde çalışırlar.

51.4) Kadın ve gençlik kolları, faaliyetleri için gerekli dış yazışmaları, eş düzey başkanlığına verirler. Kolların genel merkez başkanlarının imzasıyla çıkarılan yazışmaların bir örneği ise, Teşkilattan Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı'na gönderilir.

51.5) Kadın ve gençlik kolu başkanları görevli oldukları yerdeki ana kademe yönetim ve yürütme kurullarının doğal üyesidirler. Bu sıfatla oy hakkı olmaksızın toplantılara katılır, müzakerelere iştirak ederler. Bu katılımın amacı doğrultusunda yapacakları faaliyetlerin sunumunu yaparlar, dışa dönük faaliyet planlamasının olurlarını alırlar.

51.6) Kadın ve gençlik kolları, sandık ölçeğinde ayrı örgütlenme oluşturmazlar. Kadın ve gençlik kolları, ana kademenin sandık ölçeğinde yapacağı örgütlenmeye üyeleri vasıtasıyla destek sağlarlar.

51.7) Kadın ve Gençlik kollarının icra etmek istedikleri faaliyetler konusunda, ana kademe ile çelişki doğması halinde, üst kademenin olurlarına ihtiyaç duyulmadığı sürece, ana kademenin görüşüne göre hareket edilir.

51.8) Parti ana kademe teşkilatı ile birlikte çalışma grupları oluşturabilirler.

51.9) Ana kademe yönetimleri, yan kuruluşlar üzerinde partinin tüzük ve programları doğrultusunda kontrol ve denetim icra ederler. Bu kolların Genel merkez örgütleri ile ilgili kontrol ve denetimi Teşkilat Başkanlığı tarafından gerçekleştirilir.

Madde 52 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Başkanı, Yönetim ve Yürütme Kurullarının Görev ve Yetkileri

Kadın ve gençlik kolları alt kademe başkan, yönetim ve yürütme kurulları, partinin eş düzey temel kademe başkan, yönetim ve yürütme organının yetkilerini, yukarıdaki maddede yazılı esaslarla kayıtlı olmak kaydıyla, kendi kuruluşları açısından aynen kullanırlar.

a. 'Genel Merkez Kadın Kolları Başkanı' ve ' Genel Merkez Gençlik Kolları Başkanı'; Partinin Tüzük ve Programında kadınlar ve gençlerle ilgili olan politikaların hayata geçirilmesi için yardımcı üniteler olarak çalışmalar yapmak, başkanı oldukları yan kuruluşun teşkilat birimleri arasında koor-

dinasyonu sağlamak, verimli çalışmalarını temin etmek, temel kademe teşkilatları ile uyum içinde çalışmalar yapmalarını gerçekleştirmektir.

- b. Kadın ve Gençlik Kolları'nın her kademedeki başkan ve yönetimleri, Tüzüğün 86, bu yönetmeliğin 22 ve 51. maddelerinde yazılı kurallar içinde işlem ve eylem icra etmekle yükümlüdürler.

BEŞİNCİ KISIM

İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI

Madde 53 - Belediye ve İl Genel Meclisi Grupları :

- 53.1) Gruptan söz edebilmek için, seçilmiş en az üç üyenin olması gerekir.
- 53.2) İl başkanı, Partili büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir belediye meclisinin Partili üyeleri, büyükşehir belediye meclisi parti grubunu,
- 53.3) İl başkanı, Partili il belediye başkanı ve il belediye meclisinin Partili üyeleri, il belediye meclisi parti grubunu,
- 53.4) İlçe başkanı, partili ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclisinin partili üyeleri, ilçe belediye meclisi parti grubunu,
- 53.5) İlçe başkanı, belde başkanı, belde belediye başkanı, belde belediye meclisinin partili üyeleri, belde belediye meclisi parti grubunu,
- 53.6) İl başkanı ve Partili il genel meclisi üyeleri, il genel meclisi parti grubunu oluşturur.

Madde 54 - Grup Başkanı, Grup Başkanvekili, Grup Sekreteri, Grup Sözcüsü

- 54.1) Parti il başkanı, il sınırları içindeki bütün belediye ve il genel meclisi Parti gruplarının başkanıdır.
- 54.2) Parti ilçe başkanı, ilçe sınırları içindeki (ilçeye bağlı beldeler dahil) bütün belediye meclisi parti gruplarının başkanıdır.
- 54.3) İl başkanının görevi başında olmadığı zamanlarda, yerel yönetimlerden sorumlu il başkan yardımcısı veya grup başkanvekili gruba başkanlık eder.
- 54.4) İlçe başkanının görevi başında olmadığı zamanlarda, yerel yönetimlerden sorumlu ilçe başkan yardımcısı veya grup başkanvekili ilçe belediyesi parti meclis grubuna, belde belediyesi söz konusu ise, belde başkanı veya belde belediyesi grup başkanvekili belde belediye meclisi parti grubuna başkanlık eder.

54.5) Ancak grup toplantısının gündemi, daha önce alınmış çerçeve kararlarının uygulanmasıyla ilgili teknik düzeyde ise, gruba dilerse belediye başkanı başkanlık eder.

54.6) Gruba başkanlık eden, gruptaki oylamalarda oy hakkına sahiptir.

54.7) Grup, her yüz üyeye kadar bir kişi olmak üzere, üyeleri arasından yeteri kadar başkanvekili ile bir sekreter ve bir sözcüyü gizli oylama ile seçerek belirler.

54.8) Grup yönetimi seçimleri, yılın ilk toplantısından önce her yıl tekrarlanır.

Madde 55 - Grup Yönetimi

55.1) Grup yönetimi; grup başkanı, belediye başkanı, grup başkanvekili/vekilleri, grup sözcüsü ve grup sekreterinden oluşur. Grup başkanı, grup yönetiminin de başkanlığını yapar.

55.2) Grup başkanı veya yokluğunda yerel yönetimlerden sorumlu yardımcı da bulunmuyorsa grup yönetimine ve gruba grup başkanvekili başkanlık eder.

55.3) Belediye başkanı ile il genel meclisi başkanı, grupları ile ilgili grup toplantılarına grubu yöneten başkan veya başkanvekili ile eşdüzeyde katılırlar.

55.4) Grup sözcüleri, meclislerde parti grubunun görüş ve düşüncelerini anlatır, grup adına konuşma yapar.

55.5) Grup Sekreteri, grup yönetiminin ve grubun sekreteryasını düzenler, alınan kararları tutanağa geçirir ve imzalatır.

Madde 56 - Grup Üyelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları:

56.1) Grup içi çalışmalarda, üyelerin görüşlerini açıklama ve oy kullanma hakları vardır.

56.2) Her iki mecliste de meclis genel kurulunun organ, komisyon vs. görev yerlerine aday seçimini yapar.

56.3) Grup üyeleri; il, ilçe ve/veya belde bünyesinde yerel hizmet ve ihtiyaçların tesbiti ile ilgili olarak, seçim bölgelerinde araştırmalar yapar. Bunlar hakkında gruba rapor verir, önerilerde bulunur.

56.4) Üyeler, grup toplantılarına, meclis genel kuruluna ve ihtisas komisyonlarına devam etmekle yükümlüdürler.

56.5) Aksine karar verilmedikçe, grupta alınan kararlar bağlayıcı niteliktedir. Grup toplantılarında hazır bulunmamak veya kararlardan haberdar olmamak, bağlayıcı kararlara uymamak konusunda mazeret sayılmaz. Grup üyeleri, Tü-

zükte ve yasada yer alan istisnalar dışında, grup kararlarına aykırı davranmazlar.

56.6) Grup üyelerinin, bağlayıcı grup kararı alınmayan konularda ve grup adına konuşmacı olmadan yapacakları konuşmalar, Parti grubunu bağlamaz.

56.7) Grup, aldığı bağlayıcı kararlara rağmen, üyelerini meclis ve komisyonlarda görüşlerini açıklamakta serbest bırakma kararı da alabilir.

56.8) Grup üyeleri, meclise verecekleri önergelerini, grup yönetiminin incelemesinden geçirtmek zorundadırlar.

56.9) Grup yönetimi, önerge hakkındaki görüşünü bir hafta içinde önerge sahibine bildirmediği takdirde, grup üyesi, önergesini belediye veya il genel meclisi başkanına verebilir.

Madde 57 - Belediye ve İl Genel Meclisi Grup Yönetimlerinin Görev ve Yetkileri:

Grup yönetimi;

57.1) Parti grubunun uyum, dayanışma ve disiplin içerisinde çalışmasını sağlar.

57.2) Belediye ve il genel meclisi genel kurullarında, **AK PARTİ** grubu ve diğer siyasi parti grup yönetimleri arasında uyumu sağlar ve bu ilişki içinde **AK PARTİ** grubunun siyasi tercihlerini ortaya koyar.

57.3) Belediye ve il genel meclisi organlarına seçilecek aday adaylarının isimlerini belirler.

57.4) Bağlayıcı grup kararı bulunan durumlarda ve **AK PARTİ** siyasi tercihleri ile ilgili konularda, grup üyeleri tarafından verilen önergeleri inceler ve gerek gördüğü durumlarda geri çektirebilir.

57.5) Belediye ve il genel meclisi gündemindeki konuları takip ederek bunlar hakkında önceden karar alınması gereken bir durum varsa grup üyeleri ile görüşür ve grup kararının alınmasını sağlar.

57.6) Belediye ve il genel meclisi yıllık programları ile ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde çalışmalar yapar.

57.7) Parti'nin genel ilkeleri ve yerel hizmetlerin en iyi biçimde yerine getirilmesi doğrultusunda, belediye ve il genel meclisleri komisyonlarında yer alan yön verir.

57.8) İl, ilçe, belde bünyesindeki yerel hizmet ve gereksinimlerin belirlenmesi için üyelerden, seçim bölgeleri ile ilgili öneri ve raporlar ister. Gerekli görürse kendi içinde komisyonlar oluşturur.

57.9) Belediye ve il genel meclisi oturumlarına, organlarına, komisyonlarına ve parti grubunun toplantılarına gerekçesiz devam etmeyen ve bağlayıcı grup kararlarına uymayan üyeleri il disiplin kuruluna gönderilmek üzere il başkanına bildirir.

Madde 58 - Grup ve Grup Yönetiminin Çalışma Esasları:

- 58.1) Grup yönetimi kararları, grup karar defterine yazılır.
- 58.2) Grup karar defteri, il ve ilçe başkanlıklarında bulundurulur.
- 58.3) Olağan ve olağanüstü toplantılar gündemli olup gündemi grup başkanı veya başkanvekili, belediye başkanı veya il genel meclisi grup başkanvekili ile beraber hazırlar.
- 58.4) Grup, belediye ve il genel meclisinin olağan ve olağanüstü toplantıları öncesinde toplantı çağrısında belirtilen yerde toplanır.
- 58.5) Partili belediye başkanı davet edilmeden grup toplantısı yapılamaz.
- 58.6) Grupta görüşmeler, Grup Yönetiminin hazırlayacağı gündeme göre yapılır.
- Gündem dışındaki öneri ve dilekler ayrıca dinlenir.
- 58.7) Gruplarda Partinin genel siyasi görüşü, tercihleri ve hizmet anlayışı içinde konuşmalar yapılır, önergeler hazırlanır ve kararlar alınır.
- 58.8) Tüm kararlar, tarih ve sıra numarası ile tutanağa geçirilir ve grup karar defterine yazılır.
- 58.9) Grup adına konuşmaları grup sözcüsü veya grup yönetimi tarafından görevlendirilen üyeler yapar.
- 58.10) Grup üyesi, grup kararı olmadıkça parti üyesi belediye başkanı aleyhine sonuca yol açacak işlem ve eylemde bulunamaz.
- 58.11) Grupların genel kurulunca, gerekli görülen durumlarda komisyonlar kurulabilir. Komisyonların çalışma konuları ile görevlendirilecek üye sayısı grup genel kurulunca belirlenir. Komisyonun çalışma usulü ve gündemi, komisyon üyelerince belirlenir. Komisyon, kendisine verilen işleri, grup genel kurulunca verilen süre içinde tamamlamak zorundadır.
- 58.12) Grup, üye tam sayısının yarısından fazlası hazır bulunmadıkça toplanamaz. İkinci toplantıda ise çoğunluk aranmaz. Kararlar toplantıya katılanların çoğunluğu ile alınır.
- 58.13) Gündem dışı söz taleplerini, grup başkanı takdir eder. Ancak usule ilişkin talepler ile belediye başkanı ve komisyon başkanlarına 5 dakika ile sınırlı söz verilir.
- 58.14) Grup toplantılarında üyeler, görüşme konuları hakkında söz ve tamamen serbesttirler. Bir konunun görüşülmesi esnasında, varsa biri aleyhte olmak üzere en az iki üye söz almadıkça verilecek yeterlilik önergesi oylanamaz. Yeterlilik önergesi oylanmadan önce, istedikleri takdirde önerge sahiplerinden birisi ile önerge aleyhine olanlardan bir kişiye beş dakikayı aşmayan söz verildikten sonra önerge oylanır.
- 58.15) Grup üyeleri, grubun masraflarını karşılamak amacıyla grupça kararlaştırılacak aidatı, parti muhasibine imza karşılığı öderler.
- 58.16) Gruplar, gerektiğinde grup işlerini gördürmek üzere, belirleyeceği ücret karşılığı personel çalıştırabilir.

58.17) Bu Yönetmelikte açıkça yazılı olmayan durumlarda **AK PARTİ** Tüzüğü, TBMM. İç Tüzüğü, **AK PARTİ** TBMM. Grup İç Yönetmeliği hükümleri, belediye ve il genel meclisi grupları hakkında da uygulanır.

ALTINCI KISIM

TEŞKİLAT TOPLANTILARI

Madde 59 - Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

59.1) Toplantılar, kanun ve tüzükte yer alan toplantı ve karar yeter sayısı ile oylama şekline ilişkin istisnai durumlar dışında, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile yapılır. Toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alınır.

59.2) Oylamalar, gizlilik kararı alınmamış ise, açık oylama şeklinde yapılır. Açık oylama sonucunun eşit olması halinde, başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

59.3) Gizli oylama sonucunun eşit olması halinde, oylama iki kez daha tekrarlanır. Eşitlik bozulmaz ise, sonraki toplantıda konu bir kez daha oylanır. Eşitlik yine bozulmazsa, oylama konusu reddedilmiş sayılır.

Madde 60 - Toplantıların Önemi

60.1) Her toplantı eğitim özelliği taşır.

60.2) Ekibi tanıma ve kaynaşmaya vesile teşkil eder.

60.3) Planlama ve program yapma alışkanlığı kazandırır.

60.4) Çalışmaların ve alınan kararların takibine imkan sağlar.

60.5) Katılımcılar arasında iletişimi geliştirir, sinerji oluşturur, motivasyon sağlar.

Madde 61 - Toplantıların Verimli Olması İçin Gerekli Şartlar

61.1) İlan edilen gün ve saatte yapılmalıdır.

61.2) Her toplantının müzakereye esas bir gündemi olmalıdır.

61.3) Toplantıyı yönetecek olan başta olmak üzere, tüm katılımcılar hazırlıklı olmalıdır.

- 61.4) Açılış ve yoklama yapılmalıdır.
- 61.5) Katılması gerekenlerin katılımı sağlanmalıdır.
- 61.6) Gelemeyenler takip edilmelidir.
- 61.7) Müzakereler, üyelerin gündeme katılımını sağlayacak şekilde yürütülmelidir.
- 61.8) Yönetici zamanı iyi planlamalı, ancak üyelerin görüşlerini ifade etmelerine imkan vermelidir.

Madde 62 - Toplantıların Gündemi

- 62.1) Açılış ve yoklama.
- 62.2) Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi.
- 62.3) Takip edilecek konular.
- 62.4) Müzakere edilecek konular.
- 62.5) Güncel ve siyasi konular.
- 62.6) Dilek ve temenniler.
- 62.7) Kapanış.

V.b. maddelerden oluşturulmalıdır.

YEDİNCİ KISIM

TEŞKİLATLARIN HER KADEMEDE YAPACAĞI TOPLANTILAR

Aşağıda açıklanan teşkilat içi çalışma toplantıları, ana kademe ve yan kuruluşlarca kendi birimleri açısından aynen uygulanır.

Madde 63 - Yönetim Kurulu Toplantısı

Teşkilatın il, ilçe, belde, mahalle / köy ve sandık kademelerinde kademe başkanının başkanlığında yönetim kurulu asil üyeleri ile kadın ve gençlik kolları başkanlarının katılımı ile ayda en az iki kez yapılan toplantılardır.

- 63.1) Yönetim kurulları, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır.
- 63.2) Kararlar, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Oylarda eşitlik olması halinde başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

63.3) Yönetim kurulları, kurul başkanının veya kurul üye tam sayısının 1/3'ünün talebi halinde olağanüstü toplanırlar. Bu toplantılarda sadece toplantı nedeni olarak gösterilen konu veya konular görüşülür.

63.4) Yönetim kurulu kararları karar defterine yazılır veya bilgisayar çıktısı alınarak karar defterine yapıştırılır ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Uygulama bilgisayar çıktısı şeklinde ise, karar defterine yapıştırılan sayfanın dört köşesi parti mührü ile mühürlenir.

63.5) Karara muhalif olanlar, 'muhalifim' şerhi ile yetinebilecekleri gibi muhalefet nedenlerini de yazabilirler.

Örnek toplantı gündemi

1. Açılış ve yoklama.
2. Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi.
3. Birim faaliyetlerinin takdim ve müzakeresi.
4. İlçe faaliyetlerinin takdim ve müzakeresi.
5. Takip edilecek konular.
6. Müzakere edilecek konular.
7. Görevlendirmeler.
8. Güncel ve siyasi konular.
9. Dilek ve temenniler.
10. Kapanış.

Madde 64 - Yürütme Kurulu Toplantısı

Teşkilatın il, ilçe ve belde kademelerinde, kademe başkanının başkanlığında, başkan yardımcıları ile kadın ve gençlik kolları başkanlarının katılımları ile haftalık olarak yapılan toplantıdır

Örnek toplantı gündemi

1. Açılış ve yoklama.
2. Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi.
3. Birim faaliyetlerinin takdim ve müzakeresi.
4. Takip edilecek konular.
5. Müzakere edilecek konular.
6. Görevlendirmeler.
7. Güncel ve siyasi konular.
8. Dilek ve temenniler.
9. Kapanış.

Madde 65 - Birim Toplantıları

Üst kademe birim başkanlarının başkanlığında alt kademe birim başkanlarının katılımları ile en az üç ayda bir yapılan toplantıdır. (Örneğin: İl teşkilat başkanının başkanlığında ile bağlı ilçelerin ilçe teşkilat başkanlarının iştiraki ile yapılan toplantı)

Örnek toplantı gündemi

1. Açılış ve yoklama.
2. Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi
3. Birim faaliyetlerinin takdim ve müzakeresi.
4. Güncel ve siyasi konular.
5. Dilek ve temenniler.
6. Kapanış.

Madde 66 - İlçe Başkanları toplantısı

İl başkanının başkanlığında, il yürütme kurulu üyeleri ile ilçe başkanlarının, il kadın ve gençlik kolu başkanlarının, aylık olarak yaptıkları toplantıdır. Bu toplantılarda ilin teşkilat çalışmaları ve varsa sorunlar ve çözüm önerileri gözden geçirilir.

Kadın ve gençlik kolları, benzer toplantıyı kolun ilçe başkanlarıyla icra ederler.

Örnek toplantı gündemi

1. Açılış ve yoklama.
2. Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi
3. İlçe başkanlarının sırayla ilçeleri hakkında bilgi sunmaları
4. İl düzeyinde yapılacak etkinlik varsa müzakeresi.
5. Güncel ve siyasi konular.
6. Dilek ve temenniler.
7. Kapanış.

Madde 67 - Danışma Meclisi Toplantıları

67.1) İlde il başkanının, ilçede ilçe başkanının, beldede belde başkanının başkanlığında en az üç ayda bir yapılan danışma amaçlı toplantılardır.

67.2) Danışma meclisi; açılış kısmı dışında, üçüncü şahıslara kapalı olarak yapılır.

67.3) Danışma meclisinin kapalı kısmında, partinin il, ilçe ve belde düzeyindeki çalışmalarının değerlendirilmesi yapılır, kademeler arasındaki koordinasyon ve iş birliği gözden geçirilir, teşkilat mensuplarının örnek çalışmaları duyurulur ve özendirici önlemler alınır, yerel ve genel hizmetlerin değerlendirilmesi yapılır, parti içi ve siyasi her tür konunun müzakeresi yapılabilir.

67.4) Bu toplantılar danışma mahiyetinde olup çoğunluk aranmadan yapılır.

67.5) İl ve ilçe danışma meclislerinin toplantı takvimleri ile gündemleri, karar organlarınca belirlenir.

67.6) Alt kademelerin danışma meclisi, üst kademe danışma meclisinden önce yapılır.

67.7) Toplantılar sonunda toplantıda dile getirilen konuları özetleyen ve katılanlarla ilgili bilgileri içeren bir rapor hazırlanır ve üst kademeye sunulur.

a. İl Danışma Meclisi Üyeleri

1. İlde oturan ve parti üyeliği devam eden Genel Merkez kurucu üyeleri.
2. İl milletvekilleri ile il çevresinde oturan partili eski milletvekilleri.
3. İl Başkanı ile il yönetim kurulu üyeleri.
4. İl disiplin kurulunun başkan ve üyeleri.
5. İl parti içi demokrasi hakem kurulu başkan ve üyeleri.
6. İlçe başkanları ile ilçelerin yürütme kurulu üyeleri ve belde başkanları,
7. Yan kuruluşların il başkanları ile yürütme kurulu üyeleri ve ilçe başkanları.
8. Partili il, ilçe ve belde belediye başkanları.
9. İl genel meclis üyeleri.
10. İl belediye meclis üyeleri.
11. İl çevresinde oturan partili il eski başkanları ile il eski belediye başkanları.
12. İl yönetim kurulunca davet edilmeleri uygun görülenler.
13. Yukarda 9. ve 10 fıkra hükümleri, Büyükşehir danışma meclisleri söz konusu olduğunda grup yönetim kurulu üyeleri olarak uygulanabilir.

b. İlçe Danışma Meclisi Üyeleri

1. Milletvekilleri ile ilçe çevresinde oturan ve üyeliği devam eden eski milletvekilleri .
2. İl yönetiminin kendi üyeleri arasından belirlemiş olduğu ilçe koordinatörü.
3. İlçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri.
4. İlçede kurulu yan kuruluşların başkanları ve yönetim kurulu üyeleri.
5. Partili ilçe belediye başkanı ile belediye ve il genel meclisi üyeleri.

6. Mahalle / köy başkanları.
7. İlçeye bağlı belde başkanları ile belde yürütme kurulu üyeleri.
8. Partili belde belediye başkanları.
9. İlçede oturan ve üyeliği devam eden ilçe eski başkanları ile belediye eski başkanları.
10. İlçe yönetim kurulunca davet edilmeleri uygun görülenler.

c. Belde Danışma Meclisi Üyeleri

1. İlçe yönetiminin kendi üyeleri arasından belirlemiş olduğu belde koordinatörü,
2. Belde yönetim kurulu başkan ve üyeleri.
3. Beldede kurulu yan kuruluşların başkan ve yönetim kurulu üyeleri.
4. Partili belde belediye başkanı ile belediye ve il genel meclisi üyeleri.
5. Mahalle başkan ve yönetim kurulu üyeleri.
6. Beldede oturan partili eski belde başkanları ile belde eski belediye başkanları.
7. Belde yönetim kurullarınca davet edilmeleri uygun görülenler.

Danışma meclisi örnek toplantı gündemi

1. Açılış ve yoklama.
2. Kademe başkanının açılış konuşması.(Önceden yapılmış olan hazırlıklara göre basına açık olarak icra edilir. Güncel ilişkin konularda Partimizin görüşü ve hükümet çalışmaları konusunda bilgi verilir. Kamuya açık olan kısımda katılmış iseler Genel Başkan Yardımcısı ile Bakana bunlardan kimse yoksa milletvekiline söz verilir.)
3. Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi.
4. İlçelerin ve ilin çalışmalarına ilişkin raporun takdimi ve müzakeresi
5. Güncel ve siyasi konular.
6. Dilek ve temenniler.
7. Kademe başkanının değerlendirme konuşması.
8. Kapanış

Madde 68 - Yerel Yönetimler Danışma Meclisleri

Beldede belde başkanının, ilçede ilçe başkanın, ilde il başkanının başkanlığında yılda en az iki kere yapılan ve konusu belediye çalışmaları olan danışma amaçlı toplantılardır.

68.1) Belde Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;

- a. Belde başkanı ve belde yönetim kurulu üyeleri,
- b. İlçe tarafından belirlenmiş belde koordinatörü,
- c. Belde mahalle başkanları,
- d. Belde belediye başkanı,
- e. Belde belediye meclisi üyeleri,
- f. Belde ile ilgili il genel meclisi üyeleri.

68.2) İlçe Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;

- a. Milletvekilleri,
- b. İlçe başkanı ve yönetim kurulu üyeleri,
- c. İl tarafından belirlenmiş ilçe koordinatörü,
- d. İlçe belediye başkanı,
- e. İlçe belediye meclisi üyeleri,
- f. İlçeden seçilen il genel meclisi üyeleri,
- g. İlçeye bağlı mahalle ve köy başkanları.

68.3) İl Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;

- a. Milletvekilleri.
- b. İl başkanı ve yönetim kurulu üyeleri.
- c. İl belediye başkanı.
- d. İl içindeki partili belediye başkanları.
- e. İl belediye meclisi üyeleri.
- f. İl genel meclisi üyeleri.
- g. İlçe başkanları ile ilçelerin yerel yönetimlerden sorumlu ilçe başkan yardımcılar.

68.4) Büyükşehir Yerel Yönetimler Danışma Meclisi üyeleri;

- a. Milletvekilleri.
- b. İl başkanı ve yönetim kurulu üyeleri.
- c. Büyükşehir belediye başkanı.
- d. Metropol ilçe başkanları ile ilkadım belde başkanları ve yerel yönetimlerden sorumlu başkan yardımcılar.
- e. Büyükşehir ilkadım belde belediye başkanları ile metropol ilçe belediye başkanları.
- f. Büyükşehir, metropol ilçeler ve ilkadım belde belediye meclisi grup başkanvekilleri.
- g. İl genel meclisi grup başkanvekilleri.

Yerel yönetimler danışma meclisi örnek toplantı gündemi

1. Açılış ve yoklama.
2. Gündem tekliflerinin değerlendirilmesi.
3. Kademe başkanının açılış konuşması.
4. Belediye faaliyetlerinin takdimi ve müzakeresi.
5. Güncel ve siyasi konular.
6. Dilek ve temenniler.
7. Kademe başkanının değerlendirme konuşması.
8. Kapanış

SEKİZİNCİ KISIM

KOORDİNE VE KONTROL

Madde 69 - Teşkilatların Koordine ve Kontrolü

69.1) Koordinatör

Koordinatör, Siyasi Partiler Kanunu, Tüzük, Program ve dokümanlarımızda yer alan ilkeler çerçevesinde teşkilat çalışmalarını koordine, kontrol ve rehberlik yapmakla bölge, il, ilçe veya belde düzeyinde görevlendirilmiş kişidir.

69.2) Belde ve İlçe Koordinatörü

Belde koordinatörü; ilçe teşkilat başkanının teklifi ve ilçe başkanının oluru ile; ilçe koordinatörü ise; il teşkilat başkanının teklifi il başkanının oluru ile kendi yönetim kurullarının üyeleri arasından görevlendirilir.

69.3) İl ve Bölge Koordinatörü

İl ve bölge koordinatörleri, gerektiğinde, Teşkilat Başkanlığı'nın teklifi Genel Başkan'ın oluru ile görevlendirilirler.

DOKUZUNCU KISIM

PARTİ DEFTERLERİ

Madde 70 - Parti Defterleri

İl ve ilçe teşkilatları tarafından tutulacak defterlerin sayfaları ile kaç sayfadan ibaret oldukları yetkili ilçe seçim kurulu başkanına onaylatılır. Beldelerde tutulacak defterlerin onay işlemi bağlı olduğu ilçe başkanı tarafından, yan kuruluşların alt kademelerince tutulacak defterlerin onay işlemi ana kademe başkanı tarafından, yan kuruluşların genel merkez yönetimleriyle ilgili defterlerin onay işlemi ise Teşkilat Başkanlığı tarafından yapılır.

Üye kayıt defteri sadece ilçelerde olmak üzere, il, ilçe, belde ve yan kuruluş teşkilat kademeleri tarafından tutulması gerekli olan defterler:

70.1) Üye Kayıt Defteri

- İlçe yönetimlerince, ilçeye bağlı mahalle ve köy sayısı kadar, Genel Merkez tarafından hazırlanan üye kayıt defterleri tutulur.
- Üyeler, mahalle ve köy esasına göre kayıt sıra numarası verilerek üye defterlerine yazılır.
- Üye giriş beyannameleri iki nüsha düzenlenir ve üzerine üye defterinde yer alan kayıt sıra numarası yazılır. Üye giriş beyannamesinin asıl nüshası, ilçede bu işe ayrılmış dosyada muhafaza edilir. Kopyası ise aynı şekilde muhafaza edilmek üzere il başkanlığına gönderilir.
- Üyelik işlemleri için bilgisayar programından yararlanılabilir.

70.2) Karar Defteri

- İlgili organ veya kurul kararlarının, tarih ve sıra numarasına göre yazıldığı defterdir. Kararlar, toplantıya iştirak edenler tarafından imzalanır.
- Muhalif olan üye muhalefetini yazarak imza eder. İstek halinde karar örneği kendisine verilir.
- Kongre tarafından alınan kararları içeren kongre tutanak özetleri karar defterine geçirilir ve kongre divanı tarafından imzalanır.

70.3) Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri

- Kademeye gelen ve giden evrakların tarih ve numara sırası ile kayıtlarının yapıldığı defterlerdir.

- b. Gelen evrakın asılları ile giden evrakın suretleri, kayıt numara ve tarihleri şerh düşülerek dosyalarda saklanır.

70.4) Gelir ve Gider Defteri

Parti adına elde edilen gelirin, alınış nedeninin ve yapılan giderlerin nereye harcaıldığıнын, dayanağı belgelere göre, belli olacak şekilde işlendiğı defterdir.

70.5) Demirbaş Eşya Defteri

Parti adına alınan veya partiye bağışlanan demirbaş eşyalar, taşıt araçları ve taşınmaz malların, ilgili belgeleri de belirtilerek tarih sırasına göre yazıldığı defterdir.

ONUNCU KISIM

DİĞER HÜKÜMLER

Madde 71 - Yürürlük

Yönetmelik hükümleri, MKYK tarafından kabul edildiğı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 72 - Yürütme

Yönetmelik hükümlerini MYK yürütür.

AK PARTİ Teşkilat İç Yönetmeliğı,
Tüzüğüñ 160. maddesi gereğı MKYK'nun
14 Ekim 2005 gün ve 101 sayılı kararı ile kabul edilmiş,
aynı gün yürürlüğe girmiştir.

**AK PARTİ
GENEL BAŞKANLIK****Sayı: GENSEK/81.12/2005-145****07 Kasım 2005****Yönerge : 1****GÖREV VE YETKİ YÖNERGESİ**

Tüzüğümüzün 77.4, 79/Son, 80 ve 82.1 maddeleri gereği Merkez Yürütme Kurulumuzun çalışma usul ve esasları ile Genel Başkan Yardımcılarımızın sorumlu oldukları iş ve faaliyet alanlarını gösterir YÖNERGE ektedir.

Yönerge doğrultusunda bilgi ve gereğini önemle rica ederim.

R. Tayyip ERDOĞAN

Genel Başkan
Başbakan

Eki : Görev ve yetki YÖNERGESİ

MERKEZ YÜRÜTME KURULUNUN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI İLE KURUL ÜYESİ GENEL BAŞKAN YARDIMCILARININ GÖREV VE YETKİLERİNE İLİŞKİN YÖNERGE

Madde 1 - Amaç

Genel Başkan yardımcılarının bakacakları iş ve faaliyet alanlarını belirlemek suretiyle çalışmaların düzenli, verimli, süratli, etkin ve ekonomik olmasını sağlamaktır.

Madde 2 - Hukuki Dayanak

Bu Yönerge, Tüzüğümüzün 77.4, 79/son, 80 ve 82.1 maddeleri uyarınca hazırlanmıştır.

Madde 3 - MYK'nun çalışma Usul ve Esasları.

Merkez Yürütme Kurulumuz, Tüzükte yer alan kurallara ve bugüne kadar yerleşik uygulamalarına göre çalışmalarını sürdürecektir.

Madde 4 - Genel Başkan Yardımcılarımızın Görev ve Yetkileri

Yetkili kurul veya makamca başka şekilde görevlendirme yapılmamış ise, aşağıda yazılı çerçevede çalışmalarını sürdürürler.

4.1) Genel Başkan Yardımcısı (Siyasi ve Hukuki İşler Başkanı)

Siyasi ve Hukuki İşler Başkanlığı; Parti tüzüğünde ve Programında belirlenen ilkeler çerçevesinde Partinin siyasi ve hukuki görüşünü geliştirmek ve yaymak, temel haklar ve özgürlükler alanlarında araştırmalar yapmak ve dokümanlar oluşturmak, TBMM Parti Grubu, hükümet ve diğer siyasi partiler ile ilişkilerini koordine etmek amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Partinin tanımlanan siyasi kimliğini açıklamak, geliştirmek ve kamuoyuna anlatmak,

- b. Parti görüş ve politikalarının oluşumuna katkıda bulunmak, politik söylem geliştirmek ve yaymak, bu amaçla toplantı ve etkinlikler düzenlemek,
- c. Parti politikalarının oluşturulması sürecinde bilimsel araştırma ve anketlere dayalı strateji çalışmalarına destek vermek,
- d. İnsan hak ve özgürlükleri ile ilgili gelişmeleri takip etmek, bu alanda doğabilecek sorunların giderilmesi konusunda proje üretmek,
- e. Parti sözcüleri ve milletvekillerinin siyasi ve hukuki konularda yapacakları veya katılacakları toplantıları koordine etmek, açıklama ve beyanlarının Parti kimliğine ve söylemine uygunluğu konusunda koordinasyon sağlamak,
- f. İç ve dış siyasi gelişmeleri yakından takip etmek, sıcak gelişmelerle ilgili Parti görüşü oluşturmak, kısa, orta ve uzun vadeli projeksiyonlar geliştirmek ve Partinin ilgili tüm birimlerini bu konularda bilgilendirmek,
- g. TBMM gündemini takip etmek, Genel Merkez ile Grup ilişkilerinin sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesi için gerekli zemini oluşturmak,
- h. Siyasi partilerle diyalog kurmak, Partinin hükümet ile ilişkilerini koordine etmek,
- ı. Siyasi ve hukuki konularda Parti adına yapılacak her tür toplantıyı düzenlemek ve koordine etmek,
- j. Seçim zamanı topluma deklare edilecek 'seçim beyannamesi' taslağını ilgili birimlerle birlikte hazırlamak ve yetkili kurula sunmak,
- k. Parti politikalarına uygunluğunu gözetmek amacıyla kanun tasarı ve tekliflerinin hazırlık çalışmalarından itibaren kanunlaşma süreçlerini takip etmek,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.2) Genel Başkan Yardımcısı (Teşkilat Başkanı)

Teşkilat başkanlığı, Partinin yan kuruluşları olan kadın ve gençlik kolları dahil, il, ilçe, belde, mahalle ve köy düzeyinde teşkilatlanmalarını sağlamak, tüm teşkilat kademelerinin uyumlu, verimli ve etkin bir şekilde çalışmaları için gerekli koordinasyon ve kontrolü ifa etmek, üye kayıtlarını takip etmek, kongrelerin zamanında yapılması için gerekli planlamayı yapmak, Tüzüğü'nün yetkili kıldığı organların kararları doğrultusunda kongrelerin icrasını sağlamak, teşkilatların güçlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak üzere oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Yan kuruluşlar dahil her kademedeki teşkilatlanmayı Tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak gerçekleştirmek, teşkilat çalışmalarını koordine ve kontrol etmek,

- b. Partimiz teşkilat organlarının uyum içinde ve üretken olacak şekilde çalışma sürekliliğini sağlamak,
- c. Partimiz organlarında görev alacak olanların, yaş, cinsiyet, eğitim ve sosyal statü bakımından temsili sağlayacak özellikte olmasını takip ve koordine etmek,
- d. Partinin yan kuruluşları olan kadın ve gençlik kollarının teşkilatlanmalarını takip etmek, temel kademe ile uyumlu ve verimli çalışmalarını sağlamak,
- e. Yerel Yönetimler Başkanlığı ile koordineli olarak, teşkilat ve yerel yönetimde görev yapmakta olan teşkilat mensuplarının, Partimizin Program ve ilkelerine uygun olarak, verimli ve etkin çalışmalarını sağlamak,
- f. Dış İlişkiler Başkanlığı ile koordineli olarak, dış temsilciliklerin oluşturulması için hazırlık çalışmalarını yapmak ve faaliyetlerini takip etmek,
- g. Ülke genelinde üye yazım çalışmalarını takip etmek, üyeliğe kabul edilenler ile üyelikten ayrılan veya ihraç edilenlerin Yargıtay Başsavcılık bildirimlerini zamanında yapmak ve yaptırmak,
- h. Kongre Takvimini hazırlamak, yetkili organın onayına sunmak ve uygulanmasını sağlamak,
- ı. İl ve ilçe kongrelerinin yapılmasını koordine etmek, icrasını sağlamak,
- j. Belde kongrelerinin planlamasını yaptırmak, mahalle/köy ve sandık bölgesi teşkilatlanmasının takibini yapmak ve yaptırmak,
- k. Büyük Kongrenin hazırlık çalışmalarını yapmak, Genel Merkez birimleriyle birlikte kongre faaliyet raporunu hazırlamak ve kongrenin gerçekleşmesini sağlamak,
- l. Ana kademe ile yan kuruluşların kongrelerinde seçilerek veya atama ile yönetim görevi üslenenlerin yahut istifa ederek ayrılanların mülki amirlik ve Yargıtay Başsavcılık bildirimlerini zamanında yapmak ve yaptırmak,
- m. Tabandan tavana tüm teşkilat birimlerinin organik bir bütünlük içinde güçlendirilmesi, geliştirilmesi ve problemlerin çözümü için gerekli olan toplantı ve çalışmaları yapmak,
- n. Teşkilat içinde meydana gelebilecek sorun ve şikayetleri çözümlemek, önerileri değerlendirmek, gerektiğinde Parti üst yönetimine rapor etmek,
- o. İl, ilçe ve yan kuruluşların faaliyet raporlarını takip etmek, değerlendirmeye sunmak,
- p. İl başkanları toplantılarının koordinasyon ve takibini yapmak,
- r. Partimizin takip ettiği ilkel siyaset anlayışının gereği olarak, partide yönetim görevi üslenenler ve yönetim görevi üslenmiş olanlardan seçimlerde aday adayı olabilecek olanlarla ilgili ilke karar taslağı hazırlamak,
- s. Her kademedeki teşkilat mensuplarının eğitimleriyle ilgili çalışmaları başta Seçim ve AR-GE Başkanlıkları olmak üzere ilgili birimlerle birlikte gerçekleştirmek,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.3) Genel Başkan Yardımcısı (Seçim İşleri Başkanı)

Seçim İşleri başkanlığı; Anayasa, siyasi partiler kanunu ile seçim kanunları, Parti Tüzüğü ve programında ortaya konulan ilkeler çerçevesinde ve yetkili organların vereceği kararlar doğrultusunda Partinin seçim faaliyetlerini yürütmek üzere oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Seçim Koordinasyon Merkezlerini oluşturmak, seçimde görevli olanların seçim mevzuatı konusunda eğitimlerini sağlamak, verimli çalışmalarını gerçekleştirmek, seçimin başarılı olarak sonuçlanması için gerekeni yapmak ve yaptırmak,
- b. Yüksek Seçim Kurulunca yayınlanan genelge ve bildirimleri takip etmek, 'Seçim Takvimi'nde öngörülen işlerin gününde yapılması için gerekli tedbirleri almak ve gerçekleştirmek,
- c. İl ve ilçe yönetim kurullarınca, il ve ilçe seçim kurullarında Partimiz adına itiraz etmeye yetkili kişilerin zamanında bildirimlerinin yapılmasını takip etmek ve sağlamak, (298 s.k. m: 17)
- d. İlçe yönetim kurullarınca, ilçe seçim kuruluna üye olarak katılacak bir asil ve bir yedek üyenin zamanında bildirilmesini takip etmek ve sağlamak, (298 s. k. m: 19)
- e. İlçe yönetim kurullarınca, sandık kurullarına bir asil ve bir yedek üyenin zamanında bildirilmesini takip etmek ve sağlamak, (298 s. k. m: 23)
- f. İlçe yönetim kurullarınca, sandık alanında bulundurulacak, seçim işlemlerini başından sonuna kadar takip edecek ve gerektiğinde Parti adına şikayet ve itirazda bulunabilecek sandık müşahitlerinin eğitimini sağlamak, (298 s. k. m: 25 ve 72)
- g. YSK nezdinde Parti adına işlem yapmaya yetkili olanları zamanında bildirmek,
- h. Aday tespit yöntemine ilişkin karar tasarılarını hazırlamak, kararlaştırılacak aday tespit yöntemine göre adayların belirlenmesine yönelik teşkilat temayülü, anket mülakat gibi çalışmaları ilgili birimlerle birlikte planlamak ve gerçekleştirmek,
- ı. Seçimde ihtiyaç duyulacak ve seçim çalışmalarını kolaylaştıracak 'seçim rehberi' gibi dokümanları hazırlamak ve zamanında ilgililere ulaştırılmasını sağlamak,
- j. Başta Tanıtım ve Medya Başkanlığı olmak üzere ilgili merkez birimleriyle koordineli olarak, diğer partilerin seçim çalışmalarını ve kampanyalarını izlemek, takip etmek, değerlendirmek ve Genel Başkanlığa rapor etmek,

- k. Aday tespiti ile ilgili altyapı çalışmalarını yapmak, seçim konusunda MKYK karar tasarımlarını ve belirlenecek yöntemlere göre aday tespiti için program çalışmalarını hazırlamak,
- l. Mali ve İdari İşler Başkanlığı ile birlikte seçim bütçesi önerisini hazırlamak, Tanıtım ve Medya ve Halkla İlişkiler Başkanlıkları ile birlikte seçim kampanya plan taslağını hazırlamak, yetkili organın onayına göre icra etmek,
- m. Sandık seçim sonuçlarını gösterir tutanak örneği ile seçim kurulu birleştirme tutanak örneklerinin onaylı birer suretlerinin alınması ve en seri şekilde ilçe başkanlıklarına eksiksiz olarak teslimiyle ilgili gerekli tedbirleri almak ve gerçekleştirmek,
- n. Seçim sonuçlarına yapılacak itirazları takip etmek, aleyhte çıkacak kararlara karşı süresi içinde itiraz hakkını kullanmak,
- o. Seçim sonuçlarının en sağlıklı şekilde genel merkeze ulaşması için gerekli organizasyonu yapmak,
- p. Seçim sonuçlarıyla ilgili mukayeseli değerlendirme raporu hazırlamak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.4) Genel Başkan Yardımcısı (Tanıtım ve Medya Başkanı)

Tanıtım ve Medya Başkanlığı; Partinin Tüzük ve Programında yer alan ilkeler ışığında, Partinin medya ile ilişkilerini koordine etmek, internet sayfasının tasarımı yapmak ve işletmek, Partinin ve Parti kadroları tarafından gerçekleştirilen icraatlar ile yapılması planlanan faaliyetlerin yurt içinde ve dışında tanıtımını yapmak amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Partimizin tanıtım ve medya ile ilgili ilişkilerinin ilke ve stratejilerini belirlemek, koordine etmek ve geliştirmek,
- b. İç ve dış medyayı takip ederek, Parti ile ilgili haber, yorum ve analizleri tespit etmek, derlemek, dağıtımını ve arşivlenmesini sağlamak,
- c. Partinin basın toplantılarını ve Siyasi ve Hukuki İşler Başkanlığı ile koordineli olarak Parti adına medya programlarına katılımları planlamak ve organize etmek,
- d. Parti Genel Merkezi'nin ve il teşkilatlarının internet sayfasının Türkçe ve yabancı dilde yayın tasarımı yapmak, Genel Merkez internet sayfasını işletmek,
- e. Gelişen olaylar ve değerlendirmeleri, günlük olarak her sabah hazırlanacak 'gündem raporu' ile başta Genel Başkan olmak üzere MYK üyelerine dağıtmak,

- f. Siyasi ve Hukuki İşler Başkanlığı ile koordineli olarak aylık 'medya izleme raporu' ve 'medya siyasi analiz raporu' hazırlamak ve MYK'ya sunmak,
- g. Partinin, parti politikalarının, parti yetkili organlarının ve Partimiz tarafından kurulmuş hükümet icraatlarının, en etkin yöntemle tanıtımını sağlamak,
- h. Seçim zamanları başta olmak üzere, propaganda ve tanıtım strateji ve malzemelerinin belirlenmesini, üretilmesini ve dağıtımını sağlamak,
- ı. Halkla İlişkiler Başkanlığı ile koordine içinde Partinin sloganlarının, şarkılarının, kliplerinin tasarımlarını sağlamak, MYK'nun olurlarına göre üretimlerini gerçekleştirmek,
- j. Mali ve İdari İşler başkanlığı ile koordineli olarak, Partinin tanıtımında birlikte çalışılacak reklam ajansları ile ön görüşmeler yapmak ve sonucu MYK'na sunmak,
- k. Parti etkinliklerinin görsel, işitsel ve belgesel kayıtlarının üretilmesini ve Genel Sekreterlikle birlikte arşivlenmesini sağlamak,
- l. Parti yetkili birimleri tarafından yapılacak panel, konferans, sergi ve benzeri etkinliklerin tanıtım ve iletişimini sağlamak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.5) Genel Başkan Yardımcısı (Dış İlişkiler Başkanı)

Dış ilişkiler başkanlığı; Parti Tüzüğü ve Programında yer alan ilkeler ışığında Partinin yurt dışında temsilini sağlamak, temsilciliklerle koordinasyonu sürdürmek, dış politikayla ilgili konulardaki görüşlerin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak, diğer ülke siyasi partileriyle kurumsal ilişki kurmanın zeminini oluşturmak, yabancı ülke temsilcileriyle temasta bulunmak amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Parti programına uygun olarak, dış politikamızın belirlenmesi ve uygulanması için gerekli çalışmaları yapmak
- b. Ülkemizin dış ilişkileriyle alakalı Parti politikalarının Teşkilat mensuplarına ve halka doğru olarak anlatılmasını sağlamak,
- c. Dış politikadaki sorunların tespitinde, uluslararası arenada meydana gelen olaylar konusunda, Partimizin görüşlerinin oluşturulması ve gerektiğinde alternatif politikaların üretilmesinde lojistik hizmet vermek, katkıda bulunmak,
- d. Tüzükte yetkili kılınmış organların kararları doğrultusunda ve ilgili birimlerle birlikte dış temsilcilikleri kurmak, koordine etmek, ve bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği sağlamak,

- e. Yabancı ülke temsilcileriyle ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için gerekli çalışmaları yapmak,
- f. Yabancı ülkelerde faaliyet gösteren siyasi parti veya siyasi parti birliklerinin, Partimiz Programına ve dış politikasına uygun olanları ile işbirliğinde bulunulması için gerekli ön çalışmaları yapmak, Partimizin kararları doğrultusunda uygulamaya koymak,
- g. Partimizin dış politikalarına uygun olarak, ülke içinde ve dışında çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları ve düşünce merkezleri ile diyalog ve işbirliği kanallarını açık bulundurmak, ortak çalışmalar yapmanın zeminini oluşturmak,
- h. Siyasi ve Hukuki İşler Başkanlığı ile koordineli olarak, dış politika konulu uluslararası toplantılarla ilgili organizasyonları sağlamak,
- i. Genel Başkan ve Parti yetkililerinin dış politika konularında ihtiyaç duyacakları bilgi notlarını hazırlamak veya hazırlatmak,
- j. Partimizi ziyaret edecek yabancı parti temsilcilerinin ziyaret programı ile Partimizi temsilen yurt dışı partilere yapılacak ziyaretlerin programlarını hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- k. Partimizi ve Genel Başkanımızı ziyaret edecek yabancı kişi ve heyetlerin ziyaretlerinin verimli olması için gereken çalışmaları yapmak,
- l. Dış politik arenadaki gelişmeleri, aylık raporlara dönüştürerek MYK'ya sunmak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.6) Genel Başkan Yardımcısı (Sosyal İşler Başkanı)

Sosyal İşler Başkanlığı; Parti Tüzük ve Programında yer alan ilkeler doğrultusunda, insanlar arasında sevgi, saygı, dostluk ve kardeşlik duygularını güçlendirmeye çalışmak, sosyal amaçlı sivil toplum kuruluşları ile yakın diyalog kurmak, Partinin sosyal politikalarını geliştirmek ve halka tanıtmak, yoksullar, muhtaçlar, kimsesizler, özürllüler, yaşlılar, sokaktakiler gibi önemli sosyal kategorilerle ilgili projeler üretmek, insan hakları ihlalleri ve yolsuzlukları izlemek, bu alanlara ilişkin politikalar geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Partimizin sosyal politikalarının belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, ülkemizin sosyal dokusu ile ilgili gerekli araştırmaları yapmak, projeler oluşturmak,
- b. Partimizin sosyal politika ve uygulamalarının, teşkilat mensuplarına ve halka doğru olarak anlatılmasını sağlamak,

- c. Partimizin üyeleri arasında sevgi, saygı, dostluk ve dayanışma gibi özelliklerin yoğunlaşmasına çalışmak, dayanışmayı güçlendirmek, hep birlikte birer **AK PARTİ**'li olarak '**AK PARTİ** AİLESİ'ni oluşturduğumuz şuuru- nu hakim kılmak,
- d. Ülke insanının sosyal hayatını ilgilendiren aile, sivil toplum, esnaf, sanatkar, sağlık, çalışma, sosyal güvenlik, eğitim, kültür, turizm ve çevre gibi alanlarda sosyal politikalar geliştirmek,
- e. İnsan hakları ihlallerini ve yolsuzlukları izlemek, başta Siyasi ve Hukuki İşler Başkanlığı olmak üzere ilgili birimlerle eşgüdüm içinde bu alanlardaki politikaların ve Parti tutumunun belirlenmesine katkı sağlamak,
- f. Aile kurumunun toplumumuzdaki önemli yerinin korunması ve daha güçlü hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapmak ve yaptırmak
- g. Sosyal konular alanında faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile diyalog kurmak, birlikte çalışmalar yapmak, etkinlikler düzenlemek,
- h. Ülke genelinde fakir, yoksul, kimsesiz, sokak çocukları, yaşlı ve özürllülere yönelik istatistik çalışmalar yaptırmak, durumlarının iyileştirilmesi ile ilgili proje ve programlar hazırlamak, işin gereğine uygun merkezler oluşturmak,
- ı. Yoksulluğun giderilmesi ve israfın önlenmesine yönelik araştırmalar yapmak, uygulamaları takip etmek, değerlendirmek, çözümleyici projeler geliştirmek,
- j. Ülkemizin tarihi ve kültürel değerlerinin korunması için gerekli çalışmaları yapmak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.7) Genel Başkan Yardımcısı (Yerel Yönetimler Başkanı)

Yerel Yönetimler Başkanlığı, Partimizin Tüzük ve programında vurgulanan ilkeler doğrultusunda katılımcı ve çoğulcu demokrasinin günümüzde yaygınlık kazanan ilke ve uygulamalarının, çağdaş kamu yönetimi anlayışlarının yerel yönetimler alanına taşınmasını, yerel yönetimde başarı ve etkinliğin artırılmasını ve koordinesini gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Partimizin yerel yönetimlere ilişkin politikalarının belirlenmesine ve uygulanmasına yönelik veriler toplamak, verilerin değerlendirilmesi ve politikaların geliştirilmesine etkin katılım ve katkıda bulunmak,
- b. Partimizin yerel yönetimle ilgili politikalarını, teşkilata ve halka doğru olarak anlatılmasını gerçekleştirmek,

- c. Teşkilat Başkanlığı ile koordineli olarak, yerel yönetimlerde Partimizin adayı olarak seçilmiş her düzeydeki partililerimizle merkez ve taşra teşkilatlarımızda görev yapmakta olan teşkilat mensuplarımızın, Partimizin Program ve ilkelerine uygun olarak, uyumlu, verimli ve etkin çalışmalarını sağlamak,
- d. Yerel yönetimlere ilişkin mevzuatı derleyerek, bu alanda yapılacak düzenlemelerin, Parti politikalarına uygunluğu konusunda yasama ve yürütme organları nezdinde çalışmalar yürütmek ve kamuoyu oluşturmak,
- e. Partili belediye başkanları ile belediye ve il genel meclisi üyelerine, ilgili birim başkanlıkları ile koordineli olarak eğitim programları düzenlemek,
- f. Parti üyesi belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyelerinin, Partinin yerel yönetim politikalarına uygun çalışmalar yapmalarına yardımcı olmak, yerel yönetim uygulamalarında koordinasyonu sağlamak,
- g. Belediye sınırları içindeki köy ve mahalle muhtarları ile yerel yönetimler alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile belediyelerimizin koordineli çalışmalar yapmalarına yardımcı olmak,
- h. İl, ilçe ve beldelerde yapılan Yerel Yönetimler Danışma Meclislerini takip etmek ve yapılmasını sağlamak,
- ı. Partimiz mensubu belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyelerinin iller ve ülke geneli itibarıyla isim, meslek ve sayısal gibi bilgileri içeren kayıtlarının tutulmasını ve güncelliğini sağlamak,
- j. Partimize katılmak isteyen veya katılması uygun görülen belediye başkanları hakkında gerekli ön araştırma ve değerlendirme raporu hazırlayarak MYK'na sunmak,
- k. Derlenecek veriler ve gözlenecek olgular ışığında yerel yönetim seçimleri için alt yapı hazırlığı yapmak, yerel seçimlerde Seçim İşleri Başkanlığı ile koordineli olarak çalışmak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.8) Genel Başkan Yardımcısı (Ekonomi İşleri Başkanı)

Ekonomi İşleri Başkanlığı, Parti Tüzüğü ve Programında yazılı ilkeler doğrultusunda, Partinin ekonomiyle ilgili dokümanlarını ve politikalarını hazırlamak, geliştirmek ve tanıtmak; ekonomik yapı ve ilişkiler sistemini reel sektör, finans sektörü, kamu sektörü ve dış ekonomik sektör bazında, makro ve mikro seviyelerde, konjonktürel ve yapısal gelişmeler çerçevesinde izlemek ve değerlendirmek, Partimizin bu konulardaki görüşlerini oluşturmak ve alternatif politikalar üretmek, ekonomik faaliyetler alanında doğrudan veya ilgili birimler aracılığıyla halkımızı ve teşkilat mensuplarımızı bilgilendirmek, ihtiyaç duyulan çalışmaları yapmak ve yaptırmak amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Dünya ve ülke ekonomisindeki gelişmeleri takip etmek, başta Genel Başkan olmak üzere ilgili Parti organlarını bilgilendirecek raporlar ve öneriler hazırlamak,
- b. Partimizin ekonomik politikalarının ve hedeflerinin belirlenmesi, bunların gerçekleştirilmesi hususunda gerekli programları hazırlamak, çalışmalarını koordine etmek,
- c. Konsolide devlet bütçesinin hazırlık, kanunlaşma ve uygulama aşamalarını yakından takip etmek, gerekmesi halinde görüş ve alternatif yaklaşımlar geliştirmek,
- d. Ekonomiyle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının karar ve uygulamalarını izlemek ve değerlendirmek,
- e. TBMM'deki ekonomiyle ilgili ihtisas komisyonlarının ve yurtdışı komisyonların, ekonomi ile ilgili çalışmalarını izlemek ve değerlendirmek,
- f. Yerli ve yabancı özel ve kamu kurum ve kuruluşları ile görüş alışverişinde bulunarak, işbirliği ortamı oluşturmak, Türkiye ve dünya ekonomisindeki gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek,
- g. Ulusal, bölgesel ve global ekonomik gelişmeleri takip etmek ve değerlendirmek,
- h. Avrupa Birliği ile müzakere aşamasının, mevcut ve daha sonraki ilişkilerin ekonomik içerikli süreçlerindeki gelişmeleri takip etmek, stratejiler oluşturmak,
- ı. Ekonomi hukuku ile ilgili düzenlemeleri Partimizin ekonomi politikaları ve stratejileri açısından izlemek ve değerlendirmek,
- j. İlgili birimlerle koordineli olarak işsizlik sorununun çözümü, verimli çalışma ve kalite konularında çalışmalar yapmak, yaptırmak,
- k. Geleceğe yönelik ekonomik hedeflerin belirlenmesi ve bu hedeflere ulaşılması hususunda gerekli programların ve çalışmaların hazırlanmasında etkin olarak katılmak ve katkıda bulunmak,
- l. Partimizin ekonomiyle ilgili politikalarının teşkilat mensuplarına ve halka doğru olarak aktarılmasını sağlamak,
- m. Bu konularda başta Genel başkan olmak üzere Partimizin ilgili organlarını bilgilendirecek raporlar ve önerilere hazırlamak ve sunmak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.9) Genel Başkan Yardımcısı (Halkla İlişkiler Başkanı)

Halkla İlişkiler Başkanlığı, Tüzük ve Programda yer alan ilkeler doğrultusunda, merkez ve taşra teşkilatını ve yerel yöneticileri halkla ilişkiler konusunda

bilgilendirmek, bu amaçla belirli günlerde kamuya dönük etkinliklerde bulunmak, sendikalar ve mesleki kuruluşlar başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları ve hemşehri dernekleriyle diyalog içine girmek, vatandaşın sesini duyurmak istediği yere ulaşmasına yardımcı olmak, Partinin yapacağı açık hava toplantılarını organize etmek üzere oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Partimizin misyonu, vizyonu, temel amaç ve ilkelerine uygun olarak halkla ilişkiler politikalarının belirlenmesi doğrultusunda çalışmalar yapmak,
- b. Mesleki kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri ile sürekli ve kalıcı ilişkiler kurmak ve geliştirmek,
- c. Belirli günlerde ve uygun zamanlarda halka dönük dinlendirici ve katılımcı etkinlikler düzenlemek,
- d. Partimizin Genel Merkez ve alt kademe birimlerinde çalışan personelinin ve alt kademe teşkilat mensuplarımızı, ilgili birimlerle koordineli olarak, halkla ilişkiler konusunda bilgilendirmek, bu amaçla rehber, broşür, el kitabı vb. yayınlar hazırlamak,
- e. Sessiz yığınların sesi olmak üzere, vatandaşın sesinin duyulmasının yardımcı ve takipçisi olmak,
- f. Genel Merkez tarafından yapılması kararlaştırılan, açık hava toplantılarının hazırlık, organizasyon ve icrasını Tanıtım ve Medya Başkanlığı ile koordineli olarak sağlamak,
- g. Taşra teşkilatlarımızın vakıf, dernek, birlik, kahvehane, iş yeri ve esnafa yönelik ziyaret programı yapmalarını takip etmek,
- h. Halkımızın yoğun olarak katıldığı festival, şölen, şenlik, piknik gibi etkinliklerde Partimizin halkla birlikte olmasını ve temsilini sağlamak,
- ı. **AK PARTİ** İletişim Merkezi'ni (AKİM) uygun ve gerekli olan yerde kurmak, merkeze ulaşan bilgileri ilgililerine ulaştırmak, geri dönüşümlerini takip etmek,
- j. Dini ve resmi bayramların Genel Merkez ve alt kademe teşkilatlarımızda kutlanmasını sağlamak, dini bayramlarda geleneksel hale gelen siyasi partiler arası bayramlaşma heyetlerinin oluşturulmasını takip etmek, yoksul ve kimsesizlerle ilgili bayram ziyaretlerini Sosyal İşler Başkanlığı ile koordineli olarak planlamak ve gerçekleştirmek,
- k. İlgili birimlerle koordineli biçimde hükümet uygulamaları ve Parti politikalarıyla ilgili beklenti, etki ve kanaatlerin ölçümünü yapmak
- l. Partimizin geniş halk kesimleri ile meslek kuruluşları nezdinde tanıtım çalışmalarını, Tanıtım ve Medya Başkanlığı ile koordineli olarak sağlamak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.10) Genel Başkan Yardımcısı (Mali ve İdari İşler Başkanı) (Tüzük m: 82.2)

Mali ve İdari İşler Başkanlığı; Kanun, Parti Tüzüğü ve Mali İşler Yönetmeliğinde yer alan kurallar doğrultusunda, Parti Merkez Teşkilatının bütün mali ve idari işlerini, harcamalarını ve gelirlerin tahsilini, muhasebe esaslarına göre gerçekleştirmek ve bu işlere nezaret etmek, mali sözleşmelerin usulüne ve mevzuata uygun olarak yapılıp icra edilmesini sağlamak ve Genel Merkezin personel, güvenlik, temizlik, teknik hizmet, yemek ve diğer destek hizmetlerini yürütmek, taşra teşkilatlarındaki bütün muhasebe işlemlerini takip etmek ve denetlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Kanun, Parti Tüzüğü, Bütçe ve Kesin Hesap Yönetmeliği gereklerine uygun olarak, teşkilatın yıllık bütçesini, birleştirilmiş kesin hesap cetvelini hazırlayarak, MKYK tarafından karara bağlanmak üzere MYK'na sunmak,
- b. Bütçe işlemlerinin zamanında yapılmasını ve ilgili yerlere tevdi edilmesini takip etmek ve gerçekleştirmek,
- c. Yan kuruluşların merkezleri dahil olmak üzere Parti Merkez Teşkilatının, bütün mali işlerini, gelirlerinin tahsilini ve harcamaları muhasebe esaslarına göre gerçekleştirmek ve bu alanda görevli kılınmış olanlara nezaret etmek,
- d. Hazine yardımıdan alt kademe teşkilatlarına Tüzük gereği aktarılacak olan yardımın, objektif kriterlere ve kararlara göre aktarılmasını sağlamak,
- e. Bütün alt kademelerin muhasebe ve mali işlemlerinin mevzuata uygunluğunu takip etmek ve denetlemek,
- f. Partinin taraf olduğu mali sözleşmelerin usulüne ve mevzuata uygun olarak yapılıp icra edilmesini sağlamak,
- g. Genel Merkez'in personel, güvenlik, temizlik, teknik hizmet, yemek ve diğer destek hizmetlerini yürütmek,
- h. Genel Merkez'deki idari işlerin düzenli, verimli, uyumlu ve adil ölçütlere göre sevkini gerçekleştirmek, taşınır ve taşınmaz malların muhafazasını sağlamak,
- ı. Çalışan personelin maaş-ücret-mesai ve sosyal haklarını, çalışma zamanlarını adalet ölçütlerine göre düzenlemek, çalışanların İş Kanunu ve Parti Tüzük ve Yönetmeliklerine ve genel ahlak kurallarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak,
- j. İhtiyaç duyulan mal, hizmet, malzeme ve demirbaşların tespitini yapmak, Tüzüğün 136. maddesi çerçevesinde satın almak,
- k. MKYK tarafından incelenerek birleştirilen ve karara bağlanan Partinin

kesin hesabı ile her ile ait kesin hesap cetvellerinin onaylı birer suretini, kanuni süresi içinde Anayasa Mahkemesi'ne ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermek,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.11) Genel Başkan Yardımcısı (Araştırma ve Geliştirme Başkanı)

Araştırma ve Geliştirme (AR-GE) Başkanlığı; Tüzük ve programda belirtilen ilkelerin, uygulanabilir politikalara dönüştürülebilmesi için stratejik çalışmalar yapmak, politikalar üretmek, imaj geliştirmek, vizyon ortaya koymak, bu amaçla think-tank grupları oluşturmak, kamu oyu araştırmaları ve anketler yaptırmak, yapılacak çalışmaların sonuçlarına göre başkanlıkların görev alanlarıyla ilgili faaliyet planlaması yapmak ve öneride bulunmak, Parti teşkilatının eğitim faaliyetini yürütmek amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çerçevede;

- a. Partimizin, bilgiye önem vermesinin gereği olan her alanda her tür araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yürütmek,
- b. Ülkede ve dünyada cereyan eden olayları ve muhtemel gelişmeleri değerlendirmek, think-tank grupları oluşturarak stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olmak, yakın ve orta vadeli hedeflerinin ne olabileceği konusunda görüş belirlemek,
- c. Uzman kişilerden çalışma grupları oluşturarak; eğitim, sağlık, enerji, tarım, hayvancılık, sosyal ve dış politika ve diğer alanlarla ilgili araştırma ve geliştirme raporları üreterek, Partimizin strateji ve politikalarının geliştirilmesine yardımcı olmak,
- d. Partimiz tarafından gündeme alınan projelerin yürütülme metodunu önermek, süreç planlamasını yapmak, yapılan analiz ve değerlendirmeleri sürekli gözden geçirerek güncelleştirmek, ülke gündeminin oluşmasına etkin katkıda bulunmak,
- e. Yurt içi ve yurt dışındaki uzman insan kaynakları ile interaktif iletişim ağı kurarak güncel bilgi akımını sağlamak, çeşitli kesimler tarafından Parti politikalarının ve imajının doğru algılanmasına katkıda bulunmak,
- f. Parti politikalarının geliştirilmesi amacıyla belirlenmiş başlıklar altında, diğer başkanlıkların katılımları ve destekleri ile politika geliştirme sürecine destek olmak,
- g. Parti programında ifade edilen hizmetlerin gerçekleştirilebilmeleri için, uygulanabilir, etkin ve verimli araştırma ve geliştirme projeleri üretmek,
- h. Politika ve projelerle ilgili araştırma ve anketler yaptırmak, araştırma so-

nuçlarının yetkili kurullarca değerlendirilmesini sağladıktan sonra uygun görülenlerin rapor, kitap, bülten, broşür, CD, kaset haline getirilmesini sağlamak,

- ı. Yapılan çalışma ve araştırmalar sonucunda elde edilen tüm bilgi ve bulgulardan, Parti yetkili makamlarınca uygun görülenlerin, kullanılabilir bir biçimde Parti içi organlara ve kamuoyunun hizmetine sunmak,
- j. Parti teşkilatının eğitimini planlamak ve ilgili başkanlıklarla eşgüdüm içinde gerçekleştirmek, görüntülü-sesli ve yazılı eğitim dokümanları hazırlamak
- k. Eğitim çalışmalarını kurumsal hale getirmek amacıyla, Siyasi ve Hukuki İşler başkanlığı ile koordineli şekilde 'Siyaset akademisi' gibi kurumsal yapıların oluşmasına katkıda bulunmak,
- l. Genel Sekreterlikle koordineli olarak 'Bilgi İşlem Merkezi'nin oluşmasına ve işler halde kalmasına katkıda bulunmak,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

4.12) Genel Başkan Yardımcısı (Genel Sekreter)

Genel Sekreter; Tüzük ve Yönetmeliklerdeki kurallar çerçevesinde, MKYK ve MYK toplantı tutanaklarını düzenlemek, kararların imza edilmelerini sağlamak ve uygulamalarını takip etmek, Genel Merkez'in gelen-giden her türlü evrak ile yazışmalarının düzenini sağlamak, önerileri derleyerek MKYK ve MYK gündemlerini hazırlamak ve üyelere dağıtmak, Partinin sağlam bir arşı-ve sahip olmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

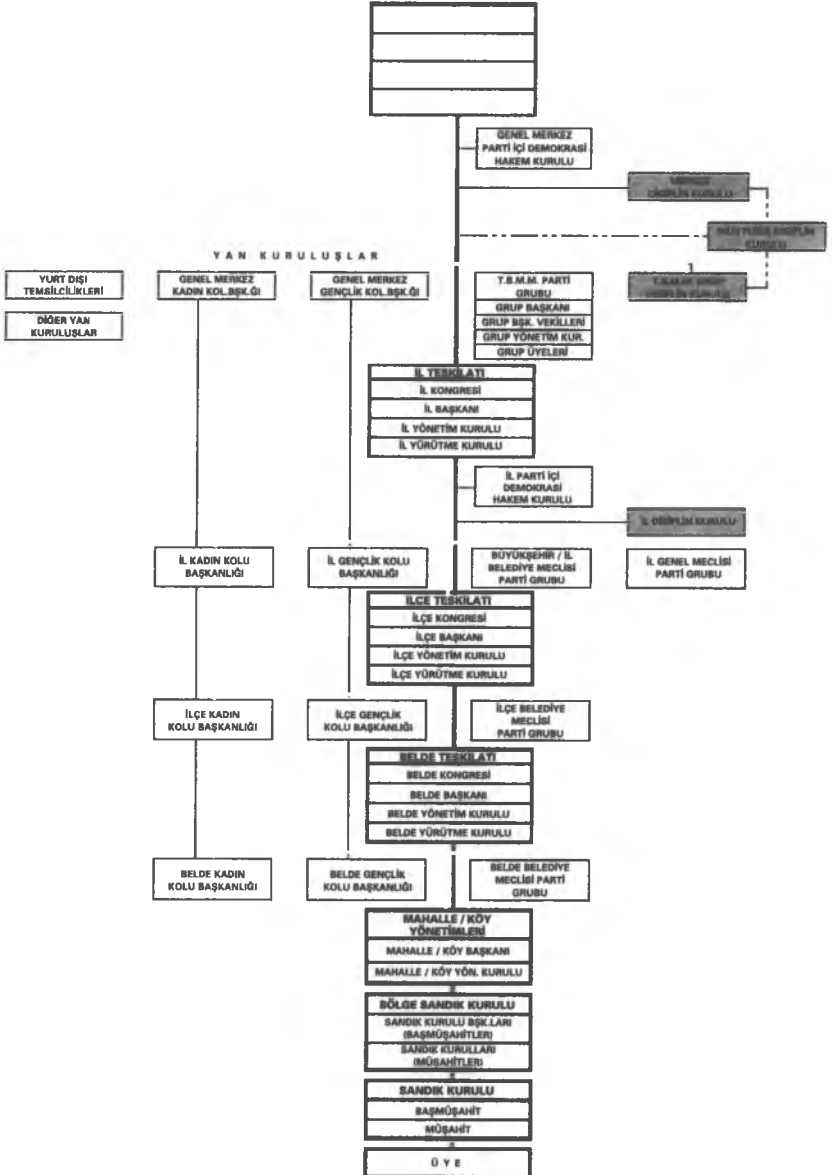
Bu çerçevede;

- a. Genel Başkan ve ilgili birimlerle istişareli şekilde MKYK ve MYK toplantı gündemlerini hazırlamak, üyelere ulaştırmak, toplantının gerekli kıldığı hazırlık çalışmalarını yapmak, toplantı tutanaklarını düzenlemek,
- b. Partimizin karar organları tarafından karara bağlanan konularla ilgili karar metinlerini hazırlamak, bu kararların imzalanmasını, karar defterine işlenmesini ve uygulanmak üzere ilgili birim ve mercilere ulaştırılmasını sağlamak,
- c. Grup üyeleriyle yapılan istişare ve değerlendirme toplantısı gibi toplantıların gündem yazışma ve organizasyon işlemlerini, ilgili birim başkanlıkları ile birlikte gerçekleştirmek,
- d. Genel Merkeze gönderilen evrakın, istek, şikayet ve öneriler içeren yazılı başvuruların tasnifini yaparak, zamanında ilgili birimlere intikalini sağlamak,

- e. Partinin bütün resmi ve iç yazışmalarının, Genel Sekreterliğin gözetim ve denetiminde olan 'genel evrak' kaydına alınarak yapılmasını sağlamak,
- f. Partinin doküman ve arşivinin tertipli, düzenli ve sistematik bir şekilde oluşturulmasını sağlamak, AR-GE ve diğer ilgili birim başkanlıkları ile birlikte 'Bilgi İşlem Merkezi'ni oluşturmak ve güncelliğini sağlamak,
- g. Teşkilata duyurulması gerekli MKYK ve MYK kararlarının, ilgili birim başkanlığı ile koordine içinde teşkilata duyurulmasını sağlamak,
- h. Birim başkanlıklarının görev alanları dışında kalıp da MKYK tarafından görüşülüp karara bağlanması gereken konu ve taleplerle ilgili MYK görüşünü belirten raporların hazırlanmasını ve konunun MKYK gündemine alınmasını sağlamak,
- ı. Davacı veya davalı olarak her tür yargı merciinde, özel veya resmi daire kurum ve kuruluşlarda, gerçek kişiler ile özel veya resmi tüzel kişiliklerle olan ilişkilerde Genel Başkan adına bizzat veya vekille partiyi temsil etmek,

Faaliyetleri ile Genel Başkan ve MYK tarafından verilecek görevleri icra eder.

AK PARTİ TEŞKİLAT ŞEMASI

AK PARTİ

KONGRE YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR

Madde 1 - Amaç

Bu Yönetmelik, **ADALET VE KALKINMA PARTİSİ**'nin tüm teşkilat kademelerinde yapılacak kongrelerle ilgili uyulacak usul ve esasları belirlemek ve bir araya toplamak amacıyla düzenlenmiştir.

Madde 2 - Kapsam

Bu Yönetmelik, Partinin; Genel Merkez, il, ilçe ve belde teşkilatları ve bunlara bağlı yan kuruluşlar organ seçimleri ile Büyük Kongre, il, ilçe ve belde delegelerinin seçimlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Madde 3 - Hukuki Dayanak

Bu Yönetmelik **AK PARTİ** Tüzüğü'nün 160.maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak düzenlenmiştir.

Madde 4 - Tanımlar

Bu Yönetmelikte geçen deyim ve kısaltmalardan;

SPK.	: 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununu,
Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi'ni,
Tüzük	: Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nü,
Yönetmelik	: Adalet ve Kalkınma Partisi Kongre Yönetmeliğini,
MKYK.	: Merkez Karar ve Yönetim Kurulunu,
MYK	: Merkez Yürütme Kurulunu
Üye	: Adalet ve Kalkınma Partisi üyesini,
Delege	: Kongrelerde oy kullanma yetkisine sahip partili üyeleri,
Liste yöntemi	: Asıl ve yedekleri belirtilmiş şekilde aday önerilerini ihtiva eden listelerden her birini,
Çarşaf liste	: Adayların tamamının soyadına göre alfabetik sırada tek bir liste halinde yazılı olduğu listeyi,
Yan Kuruluş	: Gençlik ve Kadın Kollarını,

İfade eder.

Bu yönetmelikte sözü geçen ve tanımlanmayan deyimler hakkında, ilgili mevzuatta yapılan tanımlar geçerlidir.

Madde 5 - Kongre Kademeleri

Kongreler, alt kademededen başlamak üzere ;

- a - Belde kongreleri,
- b - İlçe kongreleri,
- c - İl kongreleri,
- d - Büyük Kongre

Olarak icra edilir.

Madde 6 - Alt Kademenin Üst Kademe Kongresinde Temsili (Tüzük m: 51)

Üst kademe kongresinin yapıldığı tarihe göre, kongresi yapılmamış olmakla birlikte azami seçilmişlik süresi olan üç yıl dolmamış ise; alt kademe, var olan delegeleriyle üst kademe kongresinde temsil olunur. Ancak, yetkili makamca kongre tarihinin belirlenmiş olmasına karşın; belirlenen kongre takvim süresi içinde, kendi kademesinin kongresini yapmamış olan ilçe veya il teşkilatı, üst kademe kongresinde delege ile temsil olunamaz.

Madde 7 - Kongre Delegeliğinin Süresi (Tüzük m: 39/4)

Kongre delegeliği, parti üyeliği devam etmek şartıyla, onu seçen kongrenin olağan toplantısına kadar devam eder. Delegelik sıfatı, kongre için azami süre olan üç yılın sonunda sona ermiş olur.

Madde 8- Kongre Tarihlerinin Tespiti (Tüzük m:21/1, 39)

8.1) Olağan Kongreler:

Kongrelerin başlatılabilmesi ve icrası için, Genel Merkezin talimatı gereklidir. Genel Merkez tarafından hazırlanmış ve işlerliğe konmuş kongre takvimi olmadıkça, alt kademe kongreleri başlatılamaz. Aksine işlemler hükümsüzdür.

A) Belde Olağan Kongrelerini Toplama Yetkisi ve Zamanı (Tüzük m.23)

Belde kongresi, iki yıldan az, üç yıldan fazla olmayan bir sürede ve ilçe kongresinden önce Genel Merkez tarafından hazırlanacak 'kongre takvimine' uygun olarak, ilçe yönetim kurulunca hazırlanır ve il yürütme kurulunun oluru ile işlerlik kazanır.

B) İl ve İlçe Olağan Kongrelerini Toplama Yetkisi ve Zamanı (Tüzük m.39)

İlçe ve il kongrelerinin olağan kongre takvimi, üst kademe kongresinin yapılmasından önce gerçekleşecek şekilde, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca kararlaştırılır. Bu süre iki yıldan az, üç yıldan fazla olamaz.

MKYK' nun yetki vermesi ve belirleyeceği kongre takvimi içinde olması şartıyla; il'e bağlı ilçelerde yapılacak ilçe kongrelerinin takvimi, ilçenin görüşü alınarak, il yönetim kurulunca belirlenir ve Genel Merkez Teşkilat Başkanlığı'nın oluru ile işlerlik kazanır.

C) Büyük Kongre'yi Olağan Toplama Yetkisi ve Zamanı (Tüzük m.63)

Büyük Kongreyi olağan toplama yetkisi MKYK'na aittir. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu; iki yıldan az, üç yıldan fazla olmamak kaydıyla Büyük Kongreyi toplamak zorundadır.

8.2) Olağanüstü Kongreler:**A) İlçe ve İl Kongrelerinin Olağanüstü Toplanması (Tüzük m. 50)**

İlçe ve il kongrelerinin olağanüstü toplanması, MKYK kararıyla veya kademe delege tam sayısının en az 1/5'i kadar delegenin, Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulunca veya noterlikçe tevsik edilmiş yazılı isteği ile yapılır.

Şartların oluşması halinde, kademe yönetim kurulunun; gerekli hazırlıkları yaparak, talebin tebliğinden itibaren 45 gün içinde olağanüstü kongreyi toplamaları zorunludur.

Olağanüstü toplantının gündemi, toplantıyı talep edenlerce belirlenir. Gündemin neden ibaret olduğu karar veya talep yazısında belirtilir. Olağanüstü toplantı gündemine başka gündem maddesi eklenemez, sadece üst kademe delege seçimini yenilemek amacıyla olağanüstü kongre yapılamaz.

**B) Büyük Kongrenin Olağanüstü Toplanması
(SPK m.14/6-Tüzük m. 70)**

Büyük Kongre; Genel Başkan'ın, veya MKYK'nun, yahut büyük kongre delegelerinin en az 1/5'inin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağırılır.

Olağanüstü toplantı gündemi çağırıcı yapan tarafından belirlenir ve gündem dışında başka konu görüşülemez.

Delegeler tarafından yapılacak olağanüstü toplantı talepleri ile gündem ve delege imzalarının noter onaylı olmaları zorunludur. Bu taleplerin aynı konuyu içerir olmaları yeterli olup, ayrı zamanlarda ve parçalı olmaları talebin geçerli olmasına engel olarak yorumlanamaz. Ancak, işlem görmüş ve yeterli sayıya ulaşamamış talepler, sonraki başka bir toplantı isteminde imza eksikliğini gidermek için kullanılamaz.

Şartların oluşması halinde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, olağanüstü kongreyi bir hafta içinde ilan ederek, çağrı tarihinden itibaren, en geç 45 gün içinde yapmak zorundadır.

Madde 9 - Yönetim Organlarına Seçilecek Üye Sayısını Belirleme Yetkisi:

Kongrelerde, teşkilat yönetim kademelerine seçilecek asil ve yedek üye sayılarını SPK ve Tüzükte öngörülen asgari ve azami sayıları dikkate alarak belirlemeye MKYK. veya yetki verdiği kademe teşkilat yönetim kurulu yetkilidir. Tüzükte asgari ve azami sayıları belirli olan yönetim kurullarının kaç üye ile oluşturulacağı, kongre talimat yazısında belirtilir.

Belde, ilçe ve il kongrelerinde, üst kademe kongresi için seçilmesi gereken sayıda asıl, bu sayının yarısı kadar yedek delege seçimi yapılır.

Madde 10 - Seçim İşlerinin Yürütülmesi

10.1) Partinin Genel Merkez, il ve ilçe kongrelerinde yapılacak seçimler, gizli oy ve açık tasnif esasına göre; yetkili seçim kurulunun gözetimi ve denetiminde yapılır. (SPK.m.21/1, Tüzük m.46/1)

10.2) Belde kongresi, ilçe yönetim kurulunun, aday olmayanlar arasından görevlendireceği üç kişilik bir heyetin gözetimi ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre yapılır. (Tüzük m:22/5)

10.3) Mahalle ve köylerde yapılacak ilçe ve belde kongre delege seçimleri, kademe yönetim kurulunun görevlendireceği partili üyelerden oluşan en az üç kişilik 'delege seçimi sandık kurullarınca' yapılır. (Tüzük m: 30.7)

İKİNCİ KISIM

KONGRE DELEGELERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KONGRE DELEGELERİNİN TESBİT USULÜ

Madde 11 - Belde Kongresi Delege Sayısı ve Tespit Usulü(SPK m:19, Ek Madde 2, Tüzük m: 22)

11.1) Belde Kongresi Delege Sayısı:

Belde kongresi için en fazla 100 delege seçimi yapılır.

11.2) Delege Dağılımını Tespit Usulü:

Seçilmiş delegelerin mahalle dağılımları şu yöntemle hesaplanır: Seçilmiş delege sayısı olan 100 rakamı; Partinin son genel seçimde beldede almış olduğu oya bölünerek kat sayı elde edilir. Kat sayının, mahallede Partinin almış olduğu oyla çarpımından elde edilecek rakam, o mahallenin seçeceği delege sayısını oluşturur. Eksikler, küsurat büyüğüne göre dağıtılır. Küsuratlarda eşitlik halinde kur'a çekilir. Asıl delege sayısının yarısı kadar yedek delege seçimi yapılır.

Çeşitli nedenlerle partinin almış olduğu oy belli değil ise; son yerel seçim sonuçlarına göre, onun da belli olmaması halinde, belde kongresi delegeliklerinin mahalle dağılımları; seçmen sayısı oranlarına göre yukarıdaki yöntemle belirlenir

Beldeye bağlı mahallelerde kayıtlı üye sayısı 100'den fazla değil ise, üyelerin tamamı; belde kongresi delegesi sayılır.

DELEGE DAĞILIM SAYISINI HESAPLAMA ÖRNEKLERİ:

1. YÖNTEM:

(DELEGE KAT SAYISI = delege sayısı / partinin en son genel seçimde beldede aldığı oy)

(X) Beldesinde, Partinin en son genel seçimde aldığı oy 15.000 ise; delege katsayısı: $100/15.000=0.00666$ 'dır.

(X) beldesinin 5 mahallesi ve bu mahallelerde Partinin en son genel seçimlerde almış olduğu oy oranı ise aşağıdaki gibi olsun:

A mahallesinde	:	1257	
B mahallesinde	:	3564	
C mahallesinde	:	4751	
D mahallesinde	:	1892	
E mahallesinde	:	3536	
TOPLAM	:	15.000	Oy.

(MAHALLENİN ÇIKARACAĞI DELEGE SAYISI = **Partinin o mahallede en son genel seçimlerde aldığı toplam oy (x) delege katsayısı**)

Buna göre mahallelerin çıkaracağı delege sayısı şu şekilde belirlenir:

A mahallesinde	:	1257	(x)	0.00666	=	8,296
B mahallesinde	:	3564	(x)	0.00666	=	23,522
C mahallesinde	:	4751	(x)	0.00666	=	31,356
D mahallesinde	:	1892	(x)	0.00666	=	12,487
E mahallesinde	:	3536	(x)	0.00666	=	23,337

Çarpım sonucu çıkan tam sayılar, ilgili mahallenin çıkaracağı delege sayısını teşkil eder. Bunların toplamı 100'ü teşkil ediyorsa başka bir işlem yapılmaz.

Çarpma işlemi sonucu elde edilen tam sayılara göre mahallelerin delege sayısı toplamı :

$$(8 + 23 + 31 + 12 + 23 = 97) \text{ olmaktadır.}$$

Beldenin toplam delege sayısı 100 olduğundan $100-97=3$ üyelik ise bölüm neticesinde en yüksek küsürata göre mahallelere dağıtılacaktır.

Buna göre en yüksek kûsûrat sıralaması:

B mahallesi : 0.522

D mahallesi : 0.487

C mahallesi : 0.356

olduğundan 3 delegelik bu mahallelere tahsis edilerek $97+3 = 100$ rakamı bulunur.

Böylece mahallelerin çıkaracağı delege sayısı:

A mahallesinde : 8

B mahallesinde : $23+1=24$

C mahallesinde : $31+1=32$

D mahallesinde : $12+1=13$

E mahallesinde : 23

2. YÖNTEM:

(DELEGE KATSAYISI = Partinin en son genel seçimde beldede aldığı oy / delege sayısı)

(X) Beldesinde, Partinin en son genel seçimde aldığı oy 15.000 ise; delege katsayısı $15.000:100=150$ 'dir.

Delege katsayısı olan 150 rakamı, mahallelerde alınan oy sayısının içinde kaç tane varsa o mahalle o kadar delege seçilecektir Buna göre;

Mahalle adı	Alınan oy	Çıkaracağı delege sayısı	Artık oy	Alınan oy tahsisi	Mahalle kongresinde seçilecek delege toplamı
A Mahallesi	1257	$1257:150=8$	57	-	8
B Mahallesi	3564	$3564:150=23$	114	1	24
C Mahallesi	4751	$4751:150=31$	101	1	32
D Mahallesi	1892	$1892:150=12$	92	1	13
E Mahallesi	3536	$3536:150=23$	86	-	23
TOPLAM	15.000	97		3	100

Madde 12 - İlçe Kongresi Delege Sayısı ve Tespit Usulü (Tüzük m: 29)**12.1) İlçe Kongresi Delege Sayısı**

İlçe kongresi için en fazla 400 delege seçimi yapılır.

12.2) Delege Dağılımını Tespit Usulü

İlçeye kayıtlı üye sayısı 400'den az ise, üyelerin tamamı; ilçe kongre delegesi sayılır. İlçeye kayıtlı üye sayısı 400' den fazla ise; önce her mahalle ve köy için birer delege tahsis edilir. Tahsis toplamı, 400 sayısından düşülür. Arta kalan delege sayısı, partinin son milletvekili genel seçiminde o ilçede almış olduğu toplam oy rakamına bölünür. Bölüm sonucu çıkan kat sayının, o ilçeye bağlı her mahalle veya köyde alınmış oyla çarpımı sonucu çıkan sayı ile tahsis olunan sayının toplamı, ilgili mahalle veya köyün ilçe kongresi için seçeceği delege sayısını teşkil eder. Delege dağılımında eksikler, küsurat büyüğüne göre yapılan sıralama ile tamamlanır. Asil delege sayısının yarısı kadar da yedek delege seçilir.

Beldesi olan ilçelerde, beldeye bağlı mahallelerden belde kongresi tarafından seçilecek ilçe kongresi delege sayısı; belde kongresinden önce ilçe yönetim kurulunca belirlenir ve belde başkanlığına bildirilir.

Çeşitli nedenlerle partinin almış olduğu oyun belli olmaması halinde; son yerel seçim sonuçlarına göre, onun da belli olmaması halinde, ilçenin toplam sayısı ile mahalle ve köy seçmen sayılarına göre aynı yöntem uygulanmak suretiyle delege dağılımı belirlenir. İlçe yönetim kurulu; kongreden üç ay önce kongre delege dağılım listesini hazırlar ve il yönetim kurulunun onayına sunar ve onaydan sonra ilan eder. Listenin ilanından itibaren 15 gün içinde yapılacak itirazları, il yönetim kurulu kesin olarak karara bağlar.

İLÇE KONGRESİ DELEGE DAĞILIM SAYISINI HESAPLAMA ÖRNEĞİ :

(X) İlçesinin; 6 mahallesi, 2 köyü ile 1 beldesi ve bu beldeye bağlı 3 mahallesi, Partinin ilçede enson genel seçimde aldığı oy 25.000 olsun.

Bu verilere göre ilçenin delege katsayısı şu şekilde bulunur. Önce her mahalle ve köy için birer delege tahsis edilir. Tahsis toplamı, 400 sayısından düşülür. Arta kalan delege sayısı, partinin son milletvekili genel seçiminde

o ilçede almış olduğu toplam oy rakamına bölünür. Bölüm sonucu çıkan kat sayının, o ilçeye bağlı her mahalle veya köyde alınmış oyla çarpımı sonucu çıkan sayı ile tahsis olunan sayının toplamı, ilgili mahalle veya köyün ilçe kongresi için seçeceği delege sayısını teşkil eder.

(DELEGE KATSAYISI = Toplam delege sayısı (400) (-) köy ve mahallelere tahsis edilen delege sayısı (:) partinin en son genel seçimde ilçede aldığı toplam oy)

İlçe delege sayısı 400 olduğundan ve (x) ilçesine bağlı (6+2+3) toplam 11 mahalle ve köy için önce 1'er delege tahsis edilir.

400-11=389 yukarıda açıklanan yöntemle dağılımı yapılacak delege sayısıdır.

$$\text{DELEGE KATSAYISI} = 389/25.000 = 0.0155$$

(X) İLÇESİ DELEGE DAĞILIM TABLOSU

Toplam oy	:	25.000
Delege Katsayısı	:	0.0155
Mahalle ve köylere tahsis edilen delege sayısı	:	11
Dağılımı yapılacak delege sayısı	:	389

Mah./köy/belde adı	Alınan oy	Çıkaracağı delege sayısının hesaplanması	Bölüm sonucu bulunan delege	Küsürat büyüğüne göre tahsis edilen delege	Her mahalle ve köye tahsis edilen delege	Seçilecek toplam delege
A Mahallesi	2316	$2316(x)0.0155= 35.898$	35	1	1	$35+1=37$
B Mahallesi	3243	$3243(x)0.0155= 50.266$	50		1	$50+1=51$
C Mahallesi	2797	$2797(x)0.0155= 43.353$	43		1	$43+1=44$
D Mahallesi	4741	$4741(x)0.0155= 73.485$	73	1	1	$73+1+1=75$
E Mahallesi	1592	$1592(x)0.0155= 24.676$	24	1	1	$24+1+1=26$
F Mahallesi	1370	$1370(x)0.0155= 21.235$	21		1	$21+1=22$
A KÖYÜ	1351	$1351(x)0.0155= 20.940$	20	2	1	$20+2+1=23$
B KÖYÜ	682	$682(x)0.0155= 10.571$	10	1	1	$10+1+1=12$
A BELDESİ	A 1 Mahallesi	$3165(x)0.0155= 49.057$	49		1	$49+1=50$
	A 2 Mahallesi	$2156(x)0.0155= 33.418$	33		1	$33+1=34$
	A 3 Mahallesi	$1587(x)0.0155= 24.598$	24	1	1	$24+1+1=26$
TOPLAM	25000		382	7	11	400

Delege tam sayısı bulunurken eksik kalan delegelikler, küsurat büyüklüğüne göre dağıtılacağından küsuratlar; kalan delegelik sayısına ulaşıncaya kadar önce 1'e sonra 2'ye sonra 3'e ...bölünerek kalan delegelik sayısınca büyükten küçüğe sıralanır ve ilçelere tahsis edilir.

Küsurat büyüğüne göre 7 adet delegenin dağılım hesabı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Mah./köy/belde adı	Bölüm sonucu kalan küsurat	(:1)	(:2)	(:3)	Kalan 7 delegeliğin tahsisi
A Mahallesi	898	898	449		+ 1 delege
B Mahallesi	266	266	133		
C Mahallesi	353	353	176.5		
D Mahallesi	485	485	242.5		+ 1 delege
E Mahallesi	686	686	338		+ 1 delege
F Mahallesi	235	235	117.5		
A KÖYÜ	940	940	470		+ 2 delege
B KÖYÜ	571	571	285.5		+ 1 delege
A Beldesi / A mah.	57	57	28.5		
A Beldesi / B mah.	418	418	209		
A Beldesi / C mah.	598	598	299		+ 1 delege

Madde 13 - İl Kongresi Delege Sayısı Ve Tespit Usulü (Tüzük m:35)

13.1) İl Kongresi Delege Sayısı

İl kongresi için, ilçe kongrelerinde en fazla 600 delege seçimi yapılır.

13.2) Delege Dağılımı Tespit Usulü

Hangi ilçenin kaç delege ile il kongresinde temsil olunacağı şöyle belirlenir: Önce her ilçeye beşer delegelik tahsis edilir. Tahsis toplamı, 600'den düşülür. Kalan delegelik sayısı, kongre öncesi yapılmış son milletvekili genel seçiminde partinin o ilde almış olduğu toplam oya bölünmesi sonucu kat sayı elde edilir. Bu kat sayının, partinin ilçede almış olduğu toplam oyu ile çarpımı sonucu elde edilecek rakama beş adet tahsisin ilavesiyle ulaşılabilecek rakam; o ilçenin il kongresi için seçeceği delege sayısını oluşturur.

İl teşkilat başkanınca hazırlanacak ilçelerin il kongresi delege dağılım listelerine karşı yapılacak itirazlar, il yürütme kurulunca karara bağlanır.

İl bünyesinde, seçimlerden sonra üçten fazla yeni ilçe kurulmuş olması veya il kongresinin yapılacağı tarihe göre genel seçim yapılmamış veya partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerin varlığı halinde; yapılmış son yerel seçimler, bu seçimlerle ilgili birinci cümlede yer alan nedenlerin varlığı halinde ise il ve ilçe seçmen sayıları esas alınarak yukarda yazılı yöntemle ilçelerin temsil olunacağı il kongresi delege sayıları belirlenir.

İL DELEGE DAĞILIM SAYISINI HESAPLAMA ÖRNEĞİ :

(X) İlinin 12 ilçesi, Partinin ilçede en son genel seçimde aldığı oy 325.000 olsun.

(DELEGE KATSAYISI = Toplam delege sayısı (600)(-) ilçelere tahsis edilen delege sayısı (:) partinin en son genel seçimde o ilde aldığı toplam oy)

İl delege sayısı 600 olduğundan ve (x) iline bağlı 12 ilçe olduğundan önce her ilçeye 5'er delege tahsis edilir.

(X) İLİ DELEGE DAĞILIM TABLOSU

Toplam oy	:	325.000
İlçelere tahsis edilen Delege toplamı	:	12 (x) 5 = 60
Kalan ve dağılımı Yapılacak delege sayısı	:	600-60 = 540
Delege katsayısı	:	540 (:) 325 000 = 0.00166

İlçe Adı	Alınan oy	İlçe kongresinde seçilecek il kongresi delege sayısının hesabı	Bölüm Sonucu Bulunan Delege	Küsurat büyüğüne göre tahsis edilen delege	Tahsis edilen delege	Toplam delege
A	23162	$23165 \times 0.00166 = 38.453$	38	1	5	$38+1+5=44$
B	17946	$17946 \times 0.00166 = 29.790$	29	2	5	$29+2+5=36$
C	12341	$12341 \times 0.00166 = 20.486$	20	1	5	$20+1+5=26$
D	9645	$9645 \times 0.00166 = 16.010$	10		5	$10+5=15$
E	16371	$16371 \times 0.00166 = 27.175$	27		5	$27+5=32$
F	38924	$38924 \times 0.00166 = 64.613$	64	1	5	$64+1+5=70$
G	20946	$20946 \times 0.00166 = 34.770$	34	2	5	$34+2+5=41$
H	28983	$28983 \times 0.00166 = 48.111$	48		5	$48+5=53$
I	58720	$58720 \times 0.00166 = 97.475$	97	1	5	$97+1+5=103$
İ	21936	$21936 \times 0.00166 = 36.413$	36	1	5	$36+1+5=42$
K	39628	$39628 \times 0.00166 = 65.782$	65	2	5	$65+2+5=72$
L	36395	$36395 \times 0.00166 = 60.415$	60	1	5	$60+1+5=66$
Toplam	325.000		528	12	60	600

Küsurat sayılarına göre kalan delegeliklerin dağılım hesabı, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

İLÇE ADI	küsurat	(:1)	(:2)	(:3)	Kalan 12 Delegeliğin Tahsisi
A İlçesi	453	453	226.5	151	+ 1 delege
B İlçesi	790	790	395	263.3	+ 2 delege
C İlçesi	486	486	243	162	+ 1 delege
D İlçesi	10	10	5	3.3	
E İlçesi	175	175	87.5	58.3	
F İlçesi	613	613	306.5	204.3	+ 1 delege
G İlçesi	770	770	385	256.6	+ 2 delege
H İlçesi	111	111	55.5	37	
I İlçesi	475	475	237.5	158.3	+ 1 delege
İ İlçesi	413	413	206.5	137.6	+ 1 delege
K İlçesi	782	782	391	260.6	+ 2 delege
L İlçesi	415	415	207.5	138.3	+ 1 delege

Madde 14 - Büyük Kongre Delege Sayısı ve Tespit Usulü (Tüzük m: 62)

14.1) Büyük Kongre Delege Sayısı

Büyük Kongre delegesi olmak üzere il kongrelerinde seçilecek delege sayısı, TBMM üye tam sayısının iki katından fazla olamaz.

14.2) Delege Dağılımı Tespit Usulü

Hangi ilin kaç adet seçilmiş delege ile Büyük Kongrede temsil olunacağı, aşağıda yazılı usul ve esaslara göre belirlenir:

Seçilmesi gereken toplam delege sayısının yarısı olan 550 delegelik; illerden seçilecek Milletvekili sayısına göre illere tahsis edilir. Tahsisten sonra kalan delege sayısının; partinin son milletvekili genel seçiminde almış ol-

duğu toplam oy'a bölünmesiyle kat sayı elde edilir. Kat sayısının, partinin ilde almış olduğu toplam oyla çarpımı sonucu bulunacak rakam ile yapılmış tahsisin toplamı, o il kongresinde seçilecek büyük kongre delege sayısını teşkil eder.

Büyük kongrenin yapılacağı tarihe göre, Partinin katıldığı genel seçim olmamış veya partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerin varlığında, her il; seçmesi gereken milletvekili sayısının iki katı delege ile Büyük Kongrede temsil olunur.

Il kongrelerinde ilin kaç adet büyük kongre delegesi seçeceği, kongre seçim takvimine karar verildiğinde; Teşkilat Başkanlığınca hesaplanır ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca onaylandıktan sonra il başkanlıklarına bildirilir. Hatalı hesaplamalar, aynı yöntemle düzeltilir.

İKİNCİ BÖLÜM

BELDE VE İLÇE KONGRESİ DELEGE SEÇİMLERİ

Madde 15 - Seçim Usulü (Tüzük m: 22,29,30)

İlçe ve belde kongresi delege seçimleri; Genel Merkez'in hazırlayacağı kongre takvimi talimatına göre; gizli oy, açık tasnif şeklinde, 'liste yöntemi' esas alınarak gerçekleştirilir. 'Liste' şeklinde öneri yapılmamış ise, ferdi adaylar, 'çarşaf liste'de sıralanarak seçim yapılır.

Madde 16 - Seçim Çevresi ve Seçilecek Delege Sayısı (Tüzük m: 29, 30.2)

Delege seçimi, mahalle ve köy ölçeğinde yapılır.

Seçimlerde, mahalle ve köylere tahsis edilen ilçe ve belde kongresi delege tam sayısı kadar asıl ve bu sayının yarısı kadar yedek delege seçilir. Ancak partiye kayıtlı üyesi bulunmayan mahalle ve köylerde delege seçimi yapılmaz. Bu delegelikler boş bırakılır veya üyesi fazla olan mahalle ve köylerden başlamak üzere dağıtılır.

Kongreden önce her mahalle ve köyün kaç delege ile kongreye katılacağı hesaplanır ve askıya çıkarılmak suretiyle ilan olunur. Bu işleme karşı yapılacak itirazlar Tüzüğe göre karara bağlanır.

Madde 17 - Seçimin Yapılacağı Yer

Kongre delege seçimleri, teşkilat kademe binası ya da köy ve mahallelerde temin edilecek uygun mekanlarda yapılır. Şartların elverişli olması halinde bütün mahalle ve köylerin delege seçimleri aynı anda ve aynı mekanda yapılabilir.

Madde 18 - Kongre Delege Seçmeni

Partinin, Yönetmelikte belirtilen sayıdaki belde ve ilçe kongre delegelerinin tespiti amacıyla, mahalle ve köylerde yapacağı delege seçimlerinde; ilgili ilçe karar defteri ile üye kayıt defterlerinde, usulüne uygun olarak partiye üyelik kaydı yapılmış ve Genel Merkez Taşkilat Başkanlığı'na bildirilerek AK ÜYE Programı'na aktarılmış üyeler oy kullanabilirler.

Madde 19 - Delege Seçmen Listelerinin Hazırlanması (Tüzük m: 29, 30)

İlçe yönetim kurulu; mahalle ve köylerde kayıtlı parti üyelerinin listelerini, 18. maddeye göre Genel Merkez üye yazım programı ve üye kayıt defterine uygun olarak hazırlayıp, köy ve mahalle temsilcisi ya da yönetimine gönderir. İlçeye bağlı belde varsa, belde mahalle listeleri, belde başkanlığına gönderilir. Belde başkanlığı, listeleri mahalle temsilcisi veya yönetimine gönderir.

Mahalle ve köy ölçeğinde 4 nüsha olarak düzenlenen delege seçmen listelerinde; üyelerin adları, soyadları, doğum yer ve tarihleri, meslek veya sanatları ile ikametgahları yer alır. Bu listeler ilçe başkanlığınca onaylanır.

Madde 20 - Delege Seçmen Listesinin İlanı (Tüzük m: 30)

Listeler, delege seçiminden en az 15 gün önce mahalle veya köylerde uygun bir yerde ve kademe teşkilatı binasında askıya çıkarılmak suretiyle duyurulur. Listeler, seçim yapılana kadar askıda kalır. Listelerin askıya çıkarıldığı tarih ile indirildiği tarih, askı yapılan yerlerde birer tutanakla tespit edilir.

Partiye kayıtlı olduğu halde listede yer verilmeyen veya üye olmadığı halde listede yer verilen kişilerle ilgili olarak, askı tarihinden itibaren 5 gün içinde kademe yönetim kuruluna partili her üye tarafından itiraz edilebilir.

Kademe yönetim kurulu, itirazı iki gün içinde karara bağlar. İtirazın kabulünde, listede gerekli düzeltmeyi yapar. Kademe yönetim kurulu iki gün içinde karar vermez veya kararı red şeklinde olursa, ilgili kişi; 3 gün içinde bir üst kademe başkanlığına itiraz edebilir. Üst kademe yürütme kurulunca verilecek karar, parti içi işlemler açısından kesindir. Alt kademe başkanlığının, bu karara uyması zorunludur. İlgili kişi, kademe yürütme kurulunca verilmiş kararın ibrazı ile delege seçimine iştirak edebilir. İtiraz üzerine düzeltme yapılan listeler, ilan edilir.

Mahalle ve köy delege seçimlerinin nerede ve hangi saatler arasında yapılacağı, delege seçmen listesinin askısında belirtilir. Belli edilmiş gün ve saatte, delege seçimi yapabilmek için, kesinleşmiş delege seçmen listesinde yer alan üyelerin salt çoğunluğunun katılımı aranır. Yapılacak yoklamaya göre salt çoğunluk yok ise, aynı gün ve aynı yerde iki saat sonra hazır bulunan üyelerin katılımı ile delege seçimi yapılır.

Madde 21 - Delege Seçimlerinde Adaylık ve Oy Pusulası (Tüzük m: 30, 46)

Partiye kayıtlı her üye, kongre delegeliğine aday olabilir veya aday gösterilebilir.

Adaylık başvurularının, aday olunan mahalle veya köy delege seçimlerini yönetmekle görevli sandık kurulu başkanlığına seçim günü seçim başlamadan önce yapılması zorundadır. Bu süreden sonra yapılan başvurular nazara alınmaz.

Delege seçiminde adaylık önerisi, mahalle veya köyün seçeceği delege sayısı kadar asil ve yarısı kadar yedek adayı gösterir şekilde 'liste yöntemi' esasına göre yapılır. Böyle bir öneri yapılmamış ise, delege seçimleri 'çarşaf liste' esasına göre yapılır.

Sandık kurulu başkanı, liste halinde önerilen adayların yer aldığı ve öneren tarafından yeterince çoğaltılıp kendisine teslim edilen listeleri oy verme kabinine koyar. Bu liste veya listelerin birer nüshası ile varsa ferdi adayların isimleri başka bir kağıda yazılıp imzalanmak suretiyle sandık kurulu başkanı tarafından oy verme kabinine ve seçim mahalline asılır.

Adaylıklar, asıl ve yedekleri belirtir şekilde liste veya listeler halinde önerilmiş ise seçmen; oyunu, Yönetmeliğin 30/2. maddesine göre kullanır.

Çarşaf liste usulünün uygulanacağı hallerde, adayların tamamı soyadına göre alfabetik sırada tek bir liste halinde yazılıp her ismin karşısına işaret koymaya elverişli kare veya daireler konulmak suretiyle liste hazırlanır ve bu listeler aynı zamanda oy pusulası olarak kullanılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DELEGE SEÇİMLERİNİ YÖNETECEK SANDIK KURULLARI

Madde 22 - Sandık Kurulları

Delege seçimleri, ilçe ve belde yönetiminin görevlendireceği bir başkan ile iki asıl üyeden oluşan sandık kurulunca yapılır. Asıl üyenin mazeretli olması halinde kurula katılmak üzere her sandık için iki yedek üye belirlenir.

Madde 23 - Sandık Kurulunda Çoğunluğun Sağlanması

Seçim mahallinde oy verme başlamadan önce sandık kurulu üyelerinden gelmeyen olur veya sonradan kurulda boşalma olursa, kurul yedek üye ile tamamlanır. Yedek üyelerin de bulunmaması halinde sandık kurulu başkanı, hazır bulunan bir partiliyi, görevlendirerek kurulu tamamlar. Sandık başkanı bulunmuyor ise, aynı işlem yaşça kıdemli olan üye tarafından icra edilir. Kurulun hiçbir üyesi hazır değil ise, kademe başkanı; hazır bulunan partililerden derhal yeni bir kurul oluşturur ve seçim yapılır.

Madde 24 - Sandık Sayısı

Seçim yapılacak her mahalle veya köy için en az bir sandık ve kapalı oy verme yeri hazırlanır. Sandıklar ile seçim için gerekli diğer araç ve gereçler, oy zarflar; ilçe ve belde başkanlıklarınca hazırlanır, zarflar ilçe mührü ile mühürlenir.

Madde 25 - Sandık Alanında Bulunabilecekler:

Sandık mahallinde, oy vermek üzere gelen delege seçmenleri ile Parti kademeli yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile görevli ve aday üyeler bulunabilir.

Madde 26 - Oy Verme Başlamadan Önce Sandık Kurulunun Yapacağı İşler:

Sandık kurulu başkanı, yeterli çoğunluk sağlanıp sağlanmadığını, sağlanamamış ise saat kaçta seçime geçildiğinin zaptını düzenler. Oy kullanma kabin veya kabinlerini kontrol eder. Adayların isimlerini okumak suretiyle duyurur, aday önerisine göre seçimin hangi yöntemle yapılacağını, 28. maddeye göre oy kullanmanın ne zaman sona ereceğini açıklar, sandığın boş olduğunu, sandık kurulu üyeleri ile oy verme yerinde hazır bulunan üyeler önünde tespit ederek sandığı kapatır. Yapılan işlemleri tutanağa geçirir ve seçimi başlatır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**OYVERME İŞLEMLERİ****Madde 27 - Oy Verme Yetkisi**

Yönetmeliğin 20. maddesine göre düzenlenecek mahalle ve köy delege seçmen listesinde yer alan her üye, delege seçimlerinde oy verme hakkına sahiptir. Kesinleşen delege seçmen listesinde kaydı olmayan, delege seçiminde oy kullanamaz.

Bir mahalle veya köyde kayıtlı delege seçmeni başka bir mahalle veya köy delege seçiminde oy kullanamaz.

Madde 28 - Delege Seçiminde Oy Verme Süresi

Oylama, kongre takviminde gösterilen süreler içinde yapılır. Ancak sürenin sona ermesine rağmen, oy kullanmak için süresi içinde sırada yer alanların oy kullanmaları sağlanır.

Madde 29 - Delege Seçmen Kimliğinin Tespiti

Seçimlerde oy vermek için parti üye kartının veya resmi dairelerce verilen kimlik kartının (nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi vb.) gösterilmesi şarttır.

Madde 30 - Oy Verme Düzeni

Sandık başına gelen partili seçmene, sandık kurulu başkanı veya görevlendirceği kurul üyesi, kimlik veya parti üye kartını gördükten ve delege seçmen listesinde isminin bulunduğu birinci imza sütununu imzaladıktan sonra oy zarfını verir. Partili seçmen, sandık kurulunca kendisine verilen mühürlü oy zarfını alarak, oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine geçer.

Oy kullanma hakkına sahip partili üye oyunu, kapalı oy verme yerinde bulunan ve oy pusulası olarak kullanılacak listeyi aynen veya listedeki aday veya adayları çizerek dilediği ferdi adayları yahut başka liste var ise o listeden istediği aday veya adayları yazarak, listeyi zarfa koymak suretiyle kullanabilir.

'Liste usulü' aday teklifinin yapılmamış olması nedeniyle 'çarşaf liste usulü'nün uygulanacağı hallerde seçmen; oyunu, aday listesindeki isimlerin yanında yer alan daire veya karelerin içine (x) koymak suretiyle kullanır.

Zarfı sandığa atan seçmen, seçmen listesindeki ikinci imza sütununu imzalar.

Madde 31 - Sandıkların Açılması

Oylama bitiminde, masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy sandığı, oy verilen yerde bulunanların gözleri önünde açılır. Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde hazır bulunanlar sayım ve dökümü takip edebilirler. Oyların sayım ve dökümü, aralıksız devam eder.

Madde 32 - Oyların Sayım ve Dökümü

Sandıktan çıkan zarfların toplamı Yönetmelik ekinde yer alan (Örnek :33/1 nolu) tutanağa geçirilir. Sandıktan çıkan zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Zarf sayısı, oy veren seçmen sayısından fazla olursa, mühür taşımayan ve seçmenin kimliğini belli edecek şekilde işaretlenmiş

bulunan zarflar ayrılır. Ayrılan bu zarfların, toplam zarf sayısından düşülmesi fazlalığın giderilmesine yetmiyorsa kurul başkanı eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çeker ve bu zarfları açmadan imha ederek eşitliği sağlar.

Madde 33 - Delege Seçimi Sonuç Tutanağı

Oy sayımı matbu sonuç tutanaklarına her adayın aldığı oy miktarı, isim sütununa işlendikten sonra sandık kurulunca imzalanıp derhal ilçe veya belde başkanlığına teslim edilir. Beldesi olan ilçelerde, belde başkanlıkları kendilerine ulaşan sonuç tutanaklarının bir suretini derhal ilçe başkanlığına gönderirler.

Seçimler, 'liste yöntemi' uygulanarak yapılmış ise, adaylar; listede teklif edildikleri yere (asıl-yedek) seçilmiş olurlar. Asıl üye adayları kendi aralarında, yedek üye adayları kendi aralarında statü kategorisi oluştururlar. Aldıkları oya göre asıl adaylar kendi aralarında, yedekler de kendi aralarında sıralanır. Yedek listede aday gösterilen (x), asıl listede aday gösterilen (y) den daha fazla oy almış olsa bile, asılın yerine geçemez.

Seçim, 'çarşaf liste' yöntemi uygulanarak yapılmış ise, sayım döküm sonucu en çok oya göre yapılacak sıralama ile asıl ve yedekler belirlenir. Eşit oy halinde sandık kurulunca kur'a çekilir. Seçilen delegeler Yönetmelik ekinde yer alan (Örnek :32/2 nolu) tutanağa geçirilir ve sandık kurulunca imzalanır. bağlanır.

Madde 34 - Geçerli Sayılmayacak Oylar ve Oy Pusulaları:

34.1) Oyların liste halinde kullanılmasında, listedeki adayların yarısından fazlasının silme veya çizme sonucu boş bırakılmış olması, yahut mahalle veya köy asıl ve yedek delege sayısından fazla ilave yapılmış olan liste halindeki oy pusulaları geçersizdir.

34.2) Sandık kurulunca verilmiş zarftan başka zarflar ile hangi seçmen tarafından kullanıldığı belli olacak şekilde imza, mühür ve benzeri işaret taşıyan zarflar, açılmadan geçersiz sayılır. Aynı nitelikte olan oy pusulası da geçersiz sayılır.

34.3) Oyların çarşaf liste halinde kullanılmasında, asıl ve yedekleri dahil, seçilmesi gereken sayıdan fazla veya yarısından eksik işaretli oylar geçersizdir.

34.4) 'Liste yöntemi' ne göre yapılan seçimde, asıl üye adayını 'yedek', yahut yedek üye adayını 'asıl' üye yazarak kullanılmış oylarda, diğer şartlar saklı kalmak kaydıyla, sadece böyle tercihler geçersiz sayılır.

34.5) Sandık kurulunca imzalanıp oy verme yerine asılan aday listesi veya ferdi adaylar haricinde, oy pusulasına yazılan isme verilen oy nazara alınmaz. Oy pusulasında başka bir eksiklik yok ise, diğer adaylara verilen oylar geçerli sayılır.

34.6) Bir zarf içine konulan farklı listelerden hiçbirisi geçerli sayılmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEÇİME İTİRAZ - SEÇİMİN İPTALI VE SEÇİM YASAKLARI

Madde 35 - Delege Seçimlerine İtiraz (Tüzük m: 30.8, 30.9)

Delege seçimlerine karşı seçimden itibaren üç gün içinde il yönetim kuruluna itiraz edilebilir. İl yönetim kurulunun vereceği karar kesindir.

İtirazlarda; itiraz edene, isteği halinde, alındı belgesi verilir ve verilen karar itiraz edene bildirilir.

Madde 36 - Delege Seçimlerinin İptali (Tüzük m: 39/Son)

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu; delege seçimlerinde Kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümlerine aykırılık olmasının saptanmış olmasına münhasır olmak üzere, belde, ilçe, il ve büyük kngre delege seçimleri ile yan kuruluşların kongrelerini veya delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre, kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, yapacağı gizli oylamada üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar verebilir.

Madde 37 - Seçim Yasakları

Delege seçimlerinde, sandık kurullarının kararlarına uymayanlar, oy verme düzenini bozanlar, mükerrer oy kullananlar hakkında, eylemin niteliğine göre, Tüzükte öngörülen disiplin cezaları uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

KONGRELER

BİRİNCİ BÖLÜM

BELDE KONGRESİ

Madde 38 - Kongrenin Oluşumu (SPK m :7/3, Tüzük m: 21)

Belde kongresi, belde teşkilatının en üst karar ve denetim organıdır.

Nüfusu 5000'den az olan beldelerde kongre yapılmaz. Bu beldelerin yönetim organları, ilçe yönetim kurulunca atama yolu ile oluşturulur.

Madde 39 - Belde Kongresi Delegeleri (SPK m :19, Ek madde2, Tüzük m:22)

Belde Kongresi, seçilmiş en fazla 100 delege ile tabii delegelerden oluşur.

39.1) Belde Kongresinin Seçilmiş Delegeleri:

Yönetmeliğin 11. maddesine göre seçilmiş delegelerdir.

39.2) Belde Kongresinin Tabii Delegeleri:

Beldenin seçimle görev yapmakta olan başkan ve yönetim kurulu üyeleri ile partili belde belediye başkanı; belde kongresinin tabii delegesidirler.

Madde 40 - Belde Kongre Delege Listesinin Onaylanması (SPK m : 21, Tüzük m:23,41,42)

Belde başkanlıkları; kongrelerinin seçilmiş ve tabii delegeler listesini, kongreden en az 15 gün önce iki nüsha olarak, ilçe başkanlığına verirler. Bu listeye kongre gündemi ile kongrenin yapılacağı yer, gün ve saati, çoğunluk olmaması halinde en fazla 7 gün sonra yapılacak ikinci toplantıya ilişkin aynı bilgileri içeren yazı eklenir. Listenin bir örneği, Belde merkezinde ilan edilir.

Bağlantı var ise, ayrıca internette yayımlanır. İlçe başkanı; eksiklik yok ise, listeyi ve eklerini onaylar.

Madde 41 - Belde Kongresinin İlanı

Belde yönetimi; kongre gününden en az 15 gün önce alışılmış ilan araçları ile ve bağlantı var ise ayrıca internet yolu ile yer, gün, saat ve gündemi belli edecek şekilde kongre yapılacağını duyurusunu yapar. Ayrıca kongrenin gün, saat ve yeri, en az 7 gün önce, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması amacıyla yetkili mülki amirliğe bildirilir.

İlk toplantıda yeterli çoğunluk sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantının hangi gün, yer ve saatte yapılacağı, ilanda belirtilir.

Belde kongresinin gazete ile ilanı zorunlu değildir. Belde başkanlığı, kongrenin sağlıklı ve demokratik olmasını sağlayacak gerekli sözlü veya yazılı duyuruda bulunmakla yetkili ve görevlidir.

Madde 42 - Denetim ve Gözetim

Belde kongresi; ilçe yönetim kurulunun, aday olmayanlar arasından görevlendireceği üç kişilik bir heyetin gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre yapılır.

Madde 43 - Seçimler

Belde kongresinde;

- 1- Belde Başkanı,
 - 2- Belde Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyeleri,
 - 3- Beldeyi ilçe kongresinde temsil edecek ilçe kongresi asıl ve yedek delegeleri,
- seçimleri yapılır.

Gündemdeki diğer konular görüşülür, karara bağlanır.

Beldeye bağlı mahallelerden belde kongresi tarafından seçilecek ilçe kongresi delege sayısı; belde kongresinden önce ilçe yönetim kurulunca belirlenir ve belde başkanlığına bildirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

İLÇE KONGRESİ

Madde 44 - Kongrenin Oluşumu (Tüzük m: 28)

İlçe teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan ilçe kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerden oluşur.

Madde 45 - İlçe Kongresi Delegeleri (Tüzük m: 29)

İlçe kongresi, seçilmiş en fazla 400 delege ile tabii delegelerden oluşur.

45.1) İlçe Kongresinin Seçilmiş Delegeleri:

Seçilmiş delegelerin mahalle dağılımları bu Yönetmelikte öngörülen usule göre belirlenir. Ancak İlçeye kayıtlı üye sayısı 400'den az ise, üyelerin tamamı; ilçe kongresi delegesi sayılır.

45.2) İlçe Kongresinin Tabii Delegeleri:

Seçimle görev almış ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri, ilçe belediye başkanı ile ilçeye bağlı belde belediye başkanları ilgili ilçenin; partili büyükşehir belediye başkanları dışındaki il belediye başkanları ise, merkez ilçe kongresinin tabii delegesidirler.

Madde 46 - İlçe Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca Onaylanması (SPK m : 21, Tüzük m:41)

İlçe başkanlıkları; kongrelerinin seçilmiş ve tabii delegeler listesini, kongreden en az 15 gün önce iki nüsha olarak, yetkili seçim kurulu başkanlığına verirler. Bu listeye kongre gündemi ile kongrenin yapılacağı yer, gün ve saati, çoğunluk olmaması halinde en fazla 7 gün sonra yapılacak ikinci toplantıya ilişkin aynı bilgileri içeren yazı eklenir. Listenin bir örneği, İlçe başkanlıklarında ilan edilir. Bağlantı var ise, ayrıca internette yayımlanır. Seçim kurulu başkanı; eksiklik yok ise, listeyi ve eklerini onaylar.

Madde 47 - İlçe Kongresinin İlanı (Tüzük m:42)

İlçe Başkanlıkları; kongre gününden en az 15 gün önce alışılmış ilan araçları ile ve bağlantı var ise ayrıca internet yolu ile yer, gün, saat ve gündemi belli edecek şekilde kongre yapılacağıнын duyurusunu yapar. Ayrıca kongrenin gün, saat ve yeri, en az 7 gün önce, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması amacıyla yetkili mülki amirliğe bildirilir.

İlk toplantıda yeterli çoğunluk sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantının hangi gün, yer ve saatte yapılacağı, ilanda belirtilir.

İlçe kongrelerinin gazete ile ilanı zorunlu değildir. İlçe başkanlığı, kongrenin sağlıklı ve demokratik olmasını sağlayacak gerekli sözlü veya yazılı duyuruda bulunmakla yetkili ve görevlidir.

Madde 48 - Seçimler

İlçe kongresinde;

- 1- İlçe Başkanı,
- 2- İlçe Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyeleri,
- 3- İlçeyi il kongresinde temsil edecek il kongresi asıl ve yedek delegeleri, seçimleri yapılır.

Gündemdeki diğer konular görüşülür, karara bağlanır.

İlçe kongresinde seçilecek il kongresi delege sayısı; her ilçe için ayrı ayrı hesap edilmek suretiyle ilçe kongresinden önce il teşkilat başkanlığınca belirlenir. Yapılan itirazlar, il yürütme kurulunca karara bağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**İL KONGRESİ****Madde 49 - Kongrenin Oluşumu (Tüzük m:34)**

İl teşkilatının en üst karar ve denetim organıdır.

Madde 50 - İl Kongresi Delegeleri (Tüzük m: 35)

50.1) İl Kongresinin Seçilmiş Delegeleri:

İl kongresi, seçilmiş en fazla 600 delege ile tabii delegelerden oluşur.

50.2) İl Kongresinin Tabii Delegeleri:

İlin partili milletvekilleri, seçimle görev almış il yönetim ve il disiplin kurulu başkan ve üyeleri ile partili il ve büyükşehir belediye başkanları, il kongresinin tabii delegeleridirler.

Madde 51 - İl Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca Onaylanması (SPK m : 21, Tüzük m:41)

İl başkanlıkları; kongrelerinin seçilmiş ve tabii delegeler listesini, kongreden en az 15 gün önce iki nüsha olarak, yetkili seçim kurulu başkanlığına verirler. Bu listeye kongre gündemi ile kongrenin yapılacağı yer, gün ve saati, yoğunluk olmaması halinde en fazla 7 gün sonra yapılacak ikinci toplantıya ilişkin aynı bilgileri içeren yazı eklenir. Listenin bir örneği, İl başkanlıklarında ilan edilir. Bağlantı var ise, ayrıca internette yayımlanır. Seçim kurulu başkanı; eksiklik yok ise, listeyi ve eklerini onaylar.

Madde 52 - İl Kongresinin İlanı (Tüzük m:42)

İl Başkanlıkları; kongre gününden en az 15 gün önce alışılmış ilan araçları ile ve bağlantı var ise ayrıca internet yolu ile yer, gün, saat ve gündemi belli edecek şekilde kongre yapılacağını duyurusunu yapar. Ayrıca kongrenin gün, saat ve yeri, en az 7 gün önce, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması amacıyla yetkili mülki amirliğe bildirilir.

İlk toplantıda yeterli yoğunluk sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantının hangi gün, yer ve saatte yapılacağı, ilanda belirtilir.

İl kongrelerinin gazete ile ilanı zorunlu değildir. İl başkanlığı, kongrenin sağlıklı ve demokratik olmasını sağlayacak gerekli sözlü veya yazılı duyuruda bulunmakla yetkili ve görevlidir.

Madde 53 - Seçimler

İl kongresinde;

- 1- İl Başkanı,
 - 2- İl Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyeleri,
 - 3- İl Disiplin Kurulu asıl ve yedek üyeleri,
 - 4- İlî Büyük kongrede temsil edecek büyük kongre asıl ve yedek delegeleri,
 - 5- İl Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu üyeleri,
- seçimleri yapılır.

Gündemdeki diğer konular görüşülür, karara bağlanır.

İl kongrelerinde ilin kaç adet büyük kongre delegesi seçeceği, kongre seçim takvimine karar verildiğinde; Teşkilat Başkanlığınca hesaplanır ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca onaylandıktan sonra il başkanlıklarına bildirilir. Hatalı hesaplamalar, aynı yöntemle düzeltilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**DELEGE LİSTELERİNE İTİRAZ****Madde 54 - Delege Listelerin İlanı ve İtirazlar (Tüzük m: 41,42)**

54.1) Belde kongrelerinde, Yönetmeliğin 41.maddesinde belirtilen usule göre ilçe başkanınca onaylanan ve ilan edilen listelere karşı ilan süresi içinde yapılacak itirazlar, ilçe başkanı tarafından incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar, ilçe başkanı tarafından onaylanarak belde başkanlığına gönderilir. Onaylanan liste, belde kongresinin delege yoklama çizelgesini oluşturur.

54.2) Yönetmeliğin 47 ve 52.maddelerinde düzenlenen seçim kurulu denetim ve gözetiminde yapılan kongrelerde, seçim kurulu başkanınca onaylanan liste ile toplantıya ilişkin diğer hususlar kongre tarihinden yedi gün önce kademe teşkilatının bulunduğu binada asılmak suretiyle ilan edilir. İlan süresi üç gündür.

İlan süresi içinde yapılacak itirazlar, yetkili seçim hakimi tarafından incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya

ilişkin diğer hususlar, hakim tarafından onaylanarak ilçe başkanlığına gönderilir.

Delege listesinde adları bulunsun veya bulunmasın parti üyeleri, delege listelerine ilan süresi içinde, yazılı olarak itiraz edebilirler. İlan süresi içinde, listeye yapılacak itirazlar hakim tarafından incelenir ve en geç iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar, hakim tarafından onaylanarak partinin ilgili teşkilatına gönderilir. Böylece onaylanan liste, ilçe kongresinin delege yoklama çizelgesini oluşturur.

54.3) Kesinleşen listeler üzerinde hiçbir değişiklik yapılamaz. Şu kadar ki; aynı zamanda birden fazla partiye veya partinin birden fazla teşkilat birimine üye olduğu tesbit edilenlerin delegelikleri iptal edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İLÇE VE İL KONGRELERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

BİRİNCİ AYIRIM

SANDIK KURULLARINA DAİR HÜKÜMLER

Madde 55 - Sandık Kurullarının Oluşturulması (Tüzük m : 46/2-3)

Seçim kurulu başkanı, kongrelerde görev yapacak bir başkan ile iki üyeden oluşan yeteri kadar seçim sandık kurulu oluşturur. Sandık kurulu başkanı ile bir üyesi memurlar, diğer üyesi de aday olmayan parti üyeleri arasından seçilir. Ayrıca her sandık için aynı şekilde üçer yedek üye de belirlenir. Seçim sandık kurulu başkanının yokluğunda, kurula memur üye başkanlık eder.

Sandık kurulu, kanunun ve parti tüzüğü'nün öngördüğü esaslara göre seçimlerin yürütülmesi, yönetimi ve oyların tasnifi ile görevli olup, bu görevleri seçim ve tasnif işleri bitinceye kadar aralıksız olarak devam eder.

Madde 56 - Oy Sandıkları ve Seçim Araç Ve Gereçleri

Kongrelerde yapılacak seçimlere göre yeteri kadar sandık oluşturulur. Sandıkların konulacağı kapalı oy verme yeri hazırlanır. Kapalı oy verme yerlerinin her birinde masa veya benzeri gereçler ile kalem bulundurulur.

Birden fazla sandık kullanılan seçimlerde her sandığın üzerinde seçimi yapılan organın yazılı olduğu bir levha bulundurulur.

Seçim için gerekli tüm malzeme ile farklı renkteki oy zarfları kademe başkanlıklarınca hazırlanarak, oylama günü seçim kuruluna teslim edilir.

İKİNCİ AYIRIM**KONGRENİN İŞLEYİŞ USUL VE ESASLARI****Madde 57 - Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi (Tüzük m: 43)**

Kongre gündemleri, ilgili kademe yönetim kurulunca belirlenir. Ancak en geç kongre divanı oluşturulup, gündem okunduktan hemen sonrasına kadar divan başkanlığına verilmiş ve kongrede hazır bulunan delegenin en az %5 i tarafından yapılan ilave gündem teklifleri, müzakereye açılır ve yapılacak oylama sonucuna göre karara bağlanır.

Üst kademelerce belirtilen konuların, alt kademe kongre gündemine alınması zorunludur.

Gündem prensip olarak aşağıdaki şekilde oluşturulur. Kongreye katılan parti üst yöneticileri ile milletvekillerinin konuşma sıraları ile gündemdeki yeri, duruma göre belirlenir.

GÜNDEM:

1. Açılış,
2. Kongre başkanlık divanı seçimi,
3. Saygı duruşu
4. Yönetim kurulu faaliyet raporunun okunması,
5. Gelir-Gider Hesap raporunun okunması.
6. Raporlar üzerinde görüşmeler,
7. Yönetim Kurulunun ibrası,

8. Adayların tanıtımı.
9. Seçimler için tasnif komisyonu seçimi,
10. Seçimler:
Kongresi yapılan teşkilat kademesine göre;
 - a) İl, ilçe veya belde başkanı seçimi,
 - b) İl, İlçe veya Belde yönetim kurulu asıl ve yedek üyelerinin seçimi,
 - c) İl Disiplin Kurulu asıl ve yedek üyeleri seçimi,
 - d) İl Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu üyeleri seçimi,
 - e) Büyük Kongre, İl veya ilçe delegelerinin seçimi,
11. Dilek ve temenniler.
12. Kapanış.

Madde 58 - Kongre Toplantı ve Karar Yeter Sayısı (Tüzük m: 43)

58.1) Kongre Toplantı Yeter Sayısı

Kongrelerin toplantı yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte biridir.

İlk toplantıda yeterli katılım olmaması halinde, ikinci toplantı çoğunluk aranmadan katılanlarla yapılır.

58.2) Kongre Karar Yeter Sayısı

Kongrede kararlar, Tüzükte yazılı ayrık durumlar saklı olmak üzere, oylamaya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Madde 59 - Kongrenin Açılışı (Tüzük m: 44)

İlan edilen kongre gün ve saatinde kongre toplantı salonuna gelen delegelerin kimlikleri kademe sekreteri ve hazır bulunanlar arasından kademe başkanınca tesbit edilen en az iki delege tarafından kontrol edilmek suretiyle delege yoklama cetveline imzaları alınır. Büyük Kongre ile ilgili bu işlemler, kongre komitesince gerçekleştirilir.

Kongre toplantı yeter sayısı yoksa, toplantı; kongre takviminde ilan edilen ikinci toplantı tarihinde çoğunluk aranmadan katılanlarla yapılır.

Kongrenin açılışı, kongresi yapılan teşkilat kademe başkanı veya onun görevlendireceği kademe yönetim kurulu üyesi tarafından yapılır.

Madde 60 - Kongre Divanı Seçimleri ve Divanın Yetki ve Görevleri (Tüzük m: 44)

60.1) Kongre açıldıktan sonra, divan başkanlığı seçimine geçilir. Divan başkanlığı için tek aday var ise, oylaması işari yolla açık olarak yapılır. Birden fazla aday olması halinde, divan başkanının ne şekilde seçileceğine genel kurul açık oylama ile karar verir. Ancak üye tam sayısının onda birinin yazılı istemi halinde divan başkanı, gizli oylama ile seçilir. Böyle bir durumda, öncelikle gizli oylamanın gerektirdiği tedbirler derhal alınır ve üç kişiden az olmayan sayım ve tasnif kurulu açık oylama ile oluşturulur.

60.2) Seçilen divan başkanı yönetiminde, bir divan başkan yardımcısı ile toplam sayısı tek rakamlı olmak üzere yeteri kadar katip üye seçimi açık oylama ile yapılarak divan oluşturulur.

60.3) Kongreyi, divanı temsil eden divan başkanı yönetir. Divanda kararlar, çoğunlukla alınır. Eşitlik olması halinde divan başkanının katıldığı görüş uygulanır.

60.4) Kongrenin düzen ve ahenk içinde yürütümü, parti tüzüğü ile ilgili yasa ve mevzuata uygun olarak gerçekleşmesini temin için gerekli önlemleri almak ve düzeni sağlamak, kongre gündemini icra etmek, tutanağı düzenlemek ve tevdi etmek; kongre divanının yetki ve görevidir.

60.5) Divan Başkanlığı, Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. kısmında yazılı yasaklara ve Parti Tüzüğüne aykırı konuşma yapan kongre üyelerine veya huzur ve sükunu bozucu davranışta bulunan herkese, derhal müdahale eder; delege olanları, oy hakkı saklı kalmak kaydıyla, salondan çıkarabilir. Gerekli olması halinde toplantıya ara verebilir, dinleyici yerlerinin boşaltılmasını temin ederek, düzeni sağladıktan sonra kaldığı yerden kongrenin devamını sağlar.

60.6) Divan başkanı, divan tarafından onaylı kongre tutanak örneğinin bir nüshasını ekleri ile birlikte ilgili kademe başkanına, bir nüshasını ise üst kademe yönetimine teslim eder.

Madde 61– Kongrelerin Görev ve Yetkileri (Tüzük m: 45)

61.1) Kongre; ilgili teşkilat kademe yönetim organının faaliyet ve hesapları ile yeni dönem bütçelerini müzakere edilip karara bağlayan, yeni yönetim organlarını ve üst kademe delegelerini seçen kuruldur.

61.2) İlgili kademenin en üst karar ve denetim organı olan kongrelerde; parti tüzük ve programı çerçevesinde yerel, genel her türlü hizmet ve faaliyet hakkında görüşmeler yapılabilir ve kararlar alınabilir.

61.3) Yönetim kurulunun ibrası, kongrede karara bağlanır. İbra oylamasına, ilgili yönetim kurulu başkan ve üyeleri katılamazlar.

61.4) Görüşmelerde istek sırasına göre söz verilir. Üst kademe görevlilerine öncelik tanınır. Faaliyet ve hesap raporunda karşı oy yazısı olmayan yönetim kurulu üyesi, rapor aleyhine konuşmak için söz alamaz ve konuşamaz.

61.5) Kongrelerde aday olan özörlöler için kendilerini ifade edecek imkanlar ve ayrıca işitme özörlöler için tercömanlık hizmetleri gibi gerekli hizmetler, imkanlar ölçüsünde sağlanır.

61.6) Kongreler, gündemdeki konuların gerekli kıldığı çalışma komisyonları kurabilirler. Komisyonlar en az 3 en fazla 5 üyeden oluşur. Komisyonlar kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporunu hazırlayıp kongre başkanlık divanına tevdi ederler. Gerekli görülürse komisyonun kendi üyeleri arasından seçeceği başkan, kongreye komisyon raporu ile ilgili takdimde bulunur.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

KONGRELERDE ADAYLIK ve SEÇİM USULÜ(Tüzük m:46)

Madde 62 - Adaylık

62.1) Seçilme yeterliliğine sahip partili her üye, yer kaydı aranmaksızın, kongrede yapılacak seçimlerde aday olabilir veya aday gösterilebilir.

62.2) Kongrelerde adaylık başvurusu, divan oluştuktan sonra belli edilmiş süre dolmadan divana yapılır. Divan başkanlığı, gündemin "seçimler" maddesinde veya daha önce aday başvurularının en son ne zamana kadar yapılabileceğini ilan eder ve ilan edilmiş saat gelince aday başvuruları için sürenin dolduğunu, varsa verilmesini tekrar duyurur ve sonraki aday başvurularını işleme koymayacağını ilan eder.

62.3) Divan, aday başvurularını veriliş sırasına göre ayrı ayrı okumak suretiyle kongre genel kurulunun bilgisine sunar.

62.4) Kongrede yapılacak seçimler, başladıktan sonra ara verilmeksizin sonuçlanıncaya kadar devam eder.

62.5) Divan; adaylıktan çekilme ve itirazlar varsa, karara bağlayarak adaylıkları kesinleştirir. Kesinleşmiş adaylar, okunmak suretiyle duyurulur ve ayrıca salonda uygun yerde ilan edilir. Divan tarafından onaylı liste örneği ise, hazır bulunan seçim kuruluna verilir.

62.6) Aday listelerinin kesinleşmesi için belli edilen süre içinde yapılacak yazılı çekilme beyanları, divanca kimlik tespiti ile tutanağa geçirilir ve hazırlanacak kesinleşmiş aday listesi tutanağında belirtilir.

62.7) Adaylıkların kesinleşmesinin ilanından sonra ve seçim süresince yapılacak yazılı çekilme beyanları, sayım dökümde nazara alınmaz. Ancak bunlardan seçilenler olur ise, istifa etmiş sayılırlar.

Madde 63 - Adaylık ve Seçim Usulü

63.1) Organ ve delege seçimleri "liste yöntemi" ne göre yapılır. Kademe başkan adayı, yönetim kurulu asıl ve yedek üye adayları ile belde, ilçe ve il kongrelerinde ayrıca üst kurul kongre delege asıl ve yedek adaylarını gösterir şekilde "liste yöntemi" esasına uygun öneri yapılmamış ise, her organ ve delegelikler için yapılan ferdi adaylıklar tamamlanıp kesinleştirildikten sonra, divanca soyadı esasına göre "çarşaf liste" sıralaması yapılır. Sıralamanın hangi soyadından başlayacağı çekilecek kur'a ile belirlenir. Böylece her organ için yapılan adaylıklar, ayrı sütunlar halinde tek veya birden fazla sayfada sıralanır. İsimlerin yanına işaret konacak kare veya daire boşluklara yer verilir ve yeteri kadar çoğaltılır. Birer örneği divanca onaylı yeterli sayıdaki listeler, mühürlenmek ve oy pusulası olarak kullanılmak üzere, zarflarıyla birlikte yetkili seçim kuruluna teslim edilir.

63.2) Çarşaf liste uygulamasında oylar, seçim kurulunca mühürlü listedeki isimlerin yanında yer alan kare veya daire içi işaretlenerek, mühürlü zarfa konduktan sonra sandığa atmak suretiyle kullanılır. Asıl ve yedekleri dahil, seçilmesi gereken sayıdan fazla veya yarısından eksik işaretli oylar geçersizdir. Sayım döküm sonucu en çok oya göre yapılacak sıralama ile asıl ve yedekler belirlenir. Eşit oy halinde seçim kurulunca kur'a çekilir.

63.3) Adaylar, "liste yöntemi" ne uygun olarak önerilmiş ise, bu takdirde oylar, listenin zarfa konup sandığa atılması suretiyle kullanılır. Delege; oyu-

nu, listeyi aynen veya listedeki aday veya adayları çizerek dilediği ferdi veya varsa diğer listelerdeki adaylardan yazmak suretiyle kullanabilir.

63.4) Oyların liste halinde kullanılmasında, listedeki adayların yarısından fazlasının silme veya çizme sonucu boş bırakılmış olması, yahut organ üye sayısından fazla ilave yapılmış olan liste halindeki oy pusulaları geçersizdir. Divan başkanınca kesinleştirilmiş aday listelerinde yer almayanlara verilecek oylar, nazara alınmaz.

63.5) Seçimlerin, liste yöntemi uygulanmak suretiyle yapılması halinde; ferdi adayların isimleri, soyada göre sıralanır ve ayrı bir kağıda yazılarak oy kabin veya kabinlerinde asılı olmaları sağlanır.

63.6) Adaylıkların kesinleştirilmesinden önce usulüne uygun vaki çekilmeler sonucu, organ üye tam sayısının salt çoğunluğundan fazla boşalma olan listeler, liste olma özelliğini kaybeder.

63.7) Belde, ilçe ve il kongrelerinde bütün seçimler birlikte yapılır. Oylar, 'çarşaf liste' yönteminin uygulanır olması halinde; başkan aday veya adaylarının oyu bir zarfa, diğerlerinin hepsi ayrı bir zarfa konarak, ayrı sandıklara, imkan olmaması halinde aynı sandığa atmak suretiyle aynı anda kullanılır. Oylar aynı sandığa atılarak kullanılacak ise, zarfların farklı renkte olmalarına özen gösterilir.

63.8) Belde, ilçe ve il başkanlığı için tek aday olması, organ ve delege seçimleri için 'liste' şartlarının varlığı halinde; aday isimlerinin baş tarafına kare veya daire oluşturulmasına gerek kalmaz. Adaylar, listede aday olarak gösterilen yere (asıl veya yedek üye)seçilmiş olurlar. Yönetmeliğin 33/2. fıkralarında yazılı esaslar, belde, ilçe ve il seçimlerinde de gözetilir.

Madde 64 - Kongrelerde Oy Hakkını Kullanma Şekli (Tüzük m: 47)

Delege; nüfus cüzdanı, resimli üye kimlik kartı, ehliyet ve benzeri kimlik belgesini ibraz ederek, kesinleşmiş delege listesine göre delege olduğunu ispat ettikten sonra oy kullanmaya başlar. Kendisine mühürlü oy pusulası ve zarfı verilir, imzası alınır. Oyunu sandığa atar, imzası alınır ve kimlik belgesi iade edilir.

Özürlüler; oylarını, ikinci derece yakınlıkta kan veya sıhri hısımlarının yardımlarıyla kullanabilirler.

Madde 65 - Seçimlerle ilgili itiraz (SPK m : 21/10, Tüzük m: 48)

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren 2 gün içinde seçim sonuçlarına karşı, ilgili seçim kurulu başkanına itiraz edilebilir. Bu itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hakimin kararı, seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise, seçimler için belirleyeceği günde, kongrede kesinleşmiş aday listelerine göre sadece seçim yapılır.

Madde 66 - Kongre Sonuçları ve Tutanaklarının Üst Organa Bildirilmesi (Tüzük m: 49)

İlçe başkanları; kongre divan başkanı tarafından kendisine tevdi olunacak ilçe kongresi tutanak örnekleri ile kongrede yapılan seçim sonuçlarını gösteren seçim kurulu tutanak örneğini, itiraz süresi geçtikten, itiraz edilmiş ise sonuçlandıktan hemen sonra Teşkilat Başkanlığına gönderilmek üzere il başkanlığına verir. İl başkanlığı da il kongresiyle ilgili aynı bildirimi yapar.

ALTINCI BÖLÜM**BÜYÜK KONGRE (SPK m : 14, Tüzük m: 61)****Madde 67 - Büyük Kongre (SPK m:14/5, Tüzük m:61)**

Partinin en yüksek organı büyük kongredir. Büyük kongre, il kongrelerince seçilmiş delegeler ile tabii delegelerden oluşur.

Madde 68 - Büyük Kongre Delegeleri (Tüzük m:62)

Büyük Kongre, il kongrelerince seçilmiş delegeler ile tabii delegelerden oluşur.

68.1) Büyük Kongrenin Seçilmiş Delegeleri:

Seçilmiş delegeler toplamı, TBMM üye tam sayısının iki katından fazla olamaz.

Hangi ilin kaç adet seçilmiş delege ile Büyük Kongrede temsil olunacağı, aşağıda yazılı usul ve esaslara göre belirlenir:

Seçilmesi gereken toplam delege sayısının yarısı olan 550 delegelik; illerden seçilecek Milletvekili sayısına göre illere tahsis edilir. Tahsisten sonra kalan delege sayısının; partinin son milletvekili genel seçiminde almış olduğu toplam oy'a bölünmesiyle kat sayı elde edilir. Kat sayısının, partinin ilde almış olduğu toplam oyla çarpımı sonucu bulunacak rakam ile yapılmış tahsisin toplamı, o il kongresinde seçilecek büyük kongre delege sayısını teşkil eder.

Büyük kongrenin yapılacağı tarihe göre, Partinin katıldığı genel seçim olmamış veya partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerin varlığında, her il; seçmesi gereken milletvekili sayısının iki katı delege ile Büyük Kongrede temsil olunur.

İl kongrelerinde ilin kaç adet büyük kongre delegesi seçeceği, kongre seçim takvimine karar verildiğinde; Teşkilat Başkanlığınca hesaplanır ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca onaylandıktan sonra il başkanlıklarına bildirilir. Hatalı hesaplamalar, aynı yöntemle düzeltilir.

68.2) Büyük Kongrenin Tabii Delegeleri (SPK m :14/3-Tüzük m.62.2)

1. Genel Başkan,
2. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Asıl Üyeleri
3. Merkez Disiplin Kurulu Başkan ve Asıl Üyeleri,
4. Üyeliği devam eden Parti Kurucuları,
5. Partili bakan ve milletvekilleri;

Büyük Kongrenin tabii delegeleridirler.

Taşıdıkları sıfat dolayısıyla büyük kongre üyesi olan kimseler, ayrıca il kongrelerince delege olarak seçilemezler.(SPK.m.14/4)

68.3) Büyük Kongrenin Onur Üyeleri (Tüzük m.62.2)

Parti ile üyelik bağı devam etmek kaydıyla, Genel Başkanlık, Başbakanlık, Bakanlık, TBMM üyeliği, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliği, Merkez Disiplin Kurulu Başkan ve Üyeliği, Kadın ve Gençlik Kolu Genel Başkanlığı yapmış olanlar, Büyük Kongrenin onur üyesidirler. Bunlar; kongrede söz alabilir, fakat delegelik sıfatları olmadıkça oy kullanamazlar.

Madde 69 - Büyük Kongre Gündemi Ve Delege Listesinin İlanı (Tüzük m:64)

Büyük Kongrenin gündemi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca hazırlanır. Kongrenin tarihi, yeri ve saati, nisap olmaz ise ertesi gün yapılacak ikinci toplantının tarih, yer ve saati, en az 15 gün önce ulusal bir gazetede ilan edilir ve il başkanlıklarına yazı ile duyurulur. Ayrıca kongrenin tarih, yer ve saati; gerekli güvenlik önlemlerinin alınması için, en az 7 gün önce yetkili mülki amirliğe bildirilir.

Genel Merkez Teşkilat Başkanlığı; seçilmiş ve tabii delegeler belli olacak şekilde, Büyük Kongre delege listesini ve gündemi yetkili kılınmış seçim kuruluna kongreden 15 gün önce vermek suretiyle tüzüğün 41. maddesinde belirtilen askı ve işlemleri, Büyük Kongre açısından aynen ikmal eder.

Böylece yetkili seçim kurulunca onaylanarak kesinleşen liste, Büyük Kongrenin delege yoklama çizelgesini oluşturur.

Madde 70 - Tüzüğün ve Yönetmeliğin, Büyük Kongre Hakkında Uygulanacak Diğer Hükümleri (Tüzük m:65)

İl ve İlçe kongrelerine ilişkin ortak hükümler faslında yer alan kongrenin açılışı, toplantı ve karar yeter sayıları, divan başkanı seçimi, divan heyetinin oluşumu ile kongre divanının yetki ve görevlerine ilişkin hükümler, Büyük Kongre hakkında da aynen uygulanır.

Madde 71 - Genel Başkan'ın Açılış Konuşması ve Komisyon Oluşturulması (Tüzük m:.66)

71.1) Büyük Kongrede; kongre divanı oluşup, gündem okunduktan sonra, açılış konuşmasını yapmak üzere Genel Başkan'a söz verilir.

71.2) İşin önem ve niteliği itibariyle gündemde komisyon kurulmasına yer verilmiş veya usulüne uygun teklifle komisyon kurulması gündeme alınmış ise divan; Genel Başkan'ın konuşmasının ardından, genel kurulda aksine bir karar alınmazsa, beşer kişiden oluşacak komisyon üyelerinin seçimini, açık oylama ile gerçekleştirir. Her komisyon, bir başkan, bir sözcü ve bir raportör seçerek çalışma yapar.

71.3) Komisyonların çalışma zamanı; gündem maddelerinin görüşülmesini aksatmayacak şekilde, divan heyeti tarafından belirlenir. Belirlenmiş sürede raporun hazırlanıp sunulmamış olması; tek başına, kongrenin uzaması nedeni olarak öne sürülemez.

71.4) Komisyonlar, üye tam sayısı ile toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Her delege, çalışmaları aksatmayacak şekilde komisyon çalışmalarına katılıp görüş beyan edebilir. Komisyon belli edilmiş süre içinde raporunu hazırlar ve Genel Kurul'a sunulmak üzere kongre divan başkanlığına teslim eder. Komisyon raporları görüşülür ve oylanır. Genel kurulca kabul edilen komisyon raporları, genel kurul kararı niteliği kazanır.

71.5) Büyük Kongre çalışmalarıyla ilgili olarak, MKYK; belli konuların daha önce oluşturulacak komisyonlarca incelenmesini ve rapora bağlanmasını kararlaştırabilir. Bu takdirde 5 kişilik komisyon; ilçe, il, merkez ve yan kuruluşları temsil edecek şekilde büyük kongre delege sıfatı taşıyanlar arasından MYK'ca oluşturulur. Komisyonlar bu şekilde oluşturulmuş ise, genel kurulda sadece raporların müzakeresi ve oylaması yapılır.

Madde 72 – Gündem Maddelerinde Değişiklik Ve Kongre Müzakereleri (SPK m:14/Son, Tüzük m:67)

72.1) İlan edilmiş gündem maddeleri arasında sıra değişikliği veya başka bir konunun gündeme alınması, genel kurul kararıyla mümkündür.

72.2) Gündem değişikliği taleplerinin görüşülüp karara bağlanabilmesi için, yazılı olarak kongre açılış başkanlığına veya gündemin okunmasından hemen sonra divana verilmiş olması zorunludur.

72.3) Parti Tüzük ve Programında değişiklik yapılmasına ilişkin veya parti politikalarını ilgilendiren gündem maddesi tekliflerinin müzakereye açılabilmesi için; bu tekliflerin, Genel Başkan veya MKYK tarafından yahut Büyük Kongre delegelerinin en az yirmide biri tarafından önerilmiş olması gerekir.

72.4) Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin son bendinin ikinci cümlesinde yer alan konularla ilgili müzakere şartı oluşan teklifler, Büyük Kongrenin seçeceği bir komisyonda görüşüldükten sonra, komisyon raporu ile birlikte incelenir ve karara bağlanır.

72.5) Seçimler; gündemin 'kapanış' şeklinde son maddesi hariç gündemin en son maddesi olarak yapılır.

72.6) Görüşmeler, gündem sırasına göre yapılır. Müzakerelere katılım, talep sırasına göre yürütülür. Parti Genel Başkanı'na, MYK ile MKYK adına söz isteyen kurul üyesine, komisyon başkanı ve sözcülerine, konuşma taleplerinde, öncelik verilir.

72.7) Faaliyet raporuna muhalefet şerhi bulunmayan MKYK üyesi, faaliyet raporu aleyhine söz alamaz ve konuşamaz.

72.8) Büyük Kongre için tek bir gün öngörülmüş ise, kongre; gündem maddeleri bitinceye kadar aralıksız devam eder.

Madde 73 - Büyük Kongre'de Yapılacak Seçimler (SPK m :14/, 21, Tüzük m :68)

Büyük Kongre;

1. Parti Genel Başkanı,
 2. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeleri,
 3. Merkez Disiplin Kurulu asil ve yedek üyeleri,
 4. Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu üyeleri
- seçimlerini yapar.

Madde 74 - Büyük Kongre'de Adaylık Ve Seçim Hazırlıkları (Tüzük m:69)

74.1) Büyük Kongre delegesi olsun veya olmasın, partiye kayıtlı her üye, parti organlarına aday olabilir veya aday gösterilebilir.

74.2) Aynı kişi, aynı kongrede seçimi yapılacak farklı organlara aynı anda aday olamaz ve aday gösterilemez. Böyle bir durumda, divan başkanı tarafından adaya tercih yapması gerektiği bildirilir. Tercihini belli etmeyen adayın hiçbir adaylığı işleme konmaz. Ancak genel başkanlık seçimini kazanamayan partili, diğer organ seçimleri için aday olabilir.

74.3) Büyük Kongrede; Genel Başkan seçimi hariç, diğer bütün seçimler aynı anda ve birlikte yapılır

74.4) Yönetmeliğin, aday ve organ seçimlerine ilişkin 33/2, 62 ve 63. maddelerinin, yukarıda yazılı olanlara aykırı olmayan hükümleri, Büyük Kongre seçimlerinde de aynen uygulanır.

Madde 75 - Büyük Kongre Tutanakları (Tüzük m: 71)

Seçim kurulunca ilan edilen seçim sonuçları ile kongreye ait bütün tutanak ve evraklar; divan üyelerinin imzalarını taşıyan bir tutanağa bağlanarak, divan başkanı tarafından dizin listesi ekinde Parti Genel başkanına tevdi olunur.

Madde 76 - Büyük Kongre Seçimleri İle İlgili İtiraz (SPK m :21/10,11, Tüzük m: 72)

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile seçim sonuçlarına karşı, tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde, seçim kurulu başkanına itiraz edilebilir. Bu itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hakimin kararı, seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise, seçimler için belirleyeceği günde, kongrede kesinleşmiş aday listelerine göre sadece seçimler yapılır.

Madde 77 - Genel Başkan Seçimi (SPK m: 15) (Tüzük m:75-76)

71.1) Genel Başkan, Büyük Kongre tarafından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilir. İlk iki oylamada hiçbir aday salt çoğunluğa ulaşamamış ise, ikinci oylamada en çok oy alan iki adayla üçüncü tur oylama yapılır. Üçüncü tur oylamada en çok oy alan aday, Genel Başkan seçilmiş olur.

77.2) Aynı kişi; Kurucu Genel Başkanlık hariç, en fazla olağan dört dönem genel başkan seçilebilir

77.3) Genel Başkanlık için adaylık başvuruları, kongre divan başkanlığına yapılır. Divan başkanlığı, adaylık başvurularını Tüzüğün 69. maddesine göre ilan edip kesinleştirir. Birden fazla aday olması halinde her aday için ayrı oy pusulası kullanılır. Oy pusulalarının farklı renkte olmasına özen gösterilir.

77.4) Kongre gündeminin 'seçimler' maddesinde; önce, Genel Başkan seçimi yapılır. Genel Başkan seçimi tamamlanmadan diğer organ seçimlerine geçilemez.

77.5) Seçilen Genel Başkan; yerine yenisi seçilinceye kadar görevine devam eder.

YEDİNCİ BÖLÜM

YAN KURULUŞLARIN DELEGELERİ VE KONGRELERİ

Madde 78 - Yan Kuruluşların Kongre Seçimlerine İlişkin Esaslar

78.1) Partinin kuruluş kademelerine göre yapılacak Kadın ve Gençlik Kolları kongrelerinde, bu Yönetmelikte temel teşkilat kademesi için öngörülen kurallar, eş düzey yan kuruluş kongresi hakkında da uygulanır. Şu kadar ki, yargı gözetimi ve denetimi altında yapılması öngörülen seçimlerde, bu görev, eş düzey yürütme kurulunun belirleyeceği en az üç kişilik bir kurul tarafından yerine getirilir.

78.2) Yan kuruluş kongre delege seçmenleri, kolun ilçe teşkilatınca tutulan Kadın/ Gençlik Kolu Üye Kayıt defterine kayıtlı ve Tüzükte belirtilen şartları taşıyan partili üyelerdir. Kongre delegeleri, bu üyelerce, eş düzey yönetim kademesi için bu Yönetmelikte belirlenen sayıda seçilir.

78.3) Yan kuruluş kongreleri, eş düzey yönetim kademesi kongreleri ile birlikte veya ayrı yapılmasını belirleme yetkisi MKYK.'na aittir. Bu yetki, İl Yönetim Kurullarına da devredilebilir.

78.4) Yan kuruluş kongrelerinin yapılmamış olması, esas teşkilat kademe kongrelerinin yapılmasına engel teşkil etmez.

Madde 79- Yürürlük*

Yönetmelik hükümleri MKYK'nca kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Madde 80 - Yürütme

Yönetmelik hükümlerini MYK yürütür.

Yönetmelik m.33/1

Örnek : 33/1

İLAN

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ

..... İlçesine bağlı köy ve mahallelerde yapılacak kongre
delege seçimlerinin tarih, yer ve zamanına dair ilandır.

[illegible]

Yönetmelik m.20

Örnek : 20

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
Köy ve Mahalle
DELEGE SEÇMEN LİSTESİ

İli : _____ İlçesi : _____ Beldesi : _____ Köy veya Mahallesi: _____ _____	SEÇİMİN YAPILACAĞI A) Yer : _____ B) Tarih : _____ C) Saat : _____ SEÇİLECEK DELEGE SAYISI: A) Asıl : _____ B) Yedek : _____
--	--

ÜYELİK BİLGİLERİ

Sıra No	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Meslek Veya Sanatı	İkametgah Adresi	1.İmza	2.İmza

* Köy ve mahallelerde yapılacak kongre delege seçimlerinde oy kullanacak olan üyeleri gösterir listedir.

** Üye kayıt defterleri esas alınarak mahalle ve köy ölçeğinde 4 nüsha olarak düzenlenen delege seçmen listelerinde üyelerin adları, soyadları, doğum yer ve tarihleri, meslek veya sanatları ile ikametgahları yer alır. Bu listelerin her sayfası ilçe başkanlığınca mühürlenir ve imzalanır.

*** Delege seçiminde oy kullanacak olan üye listede isminin bulunduğu 1. imza sütununu imzaladıktan sonra oyunu kullanacak, oyunu kullandıktan sonra 2. imza sütununu imzalayacaktır.

Yönetmelik m.33/2

Örnek : 33/2

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ

Köy ve Mahalle Delege Seçimlerinde Sandık Kurulunca Düzenlenecek
DELEGE SEÇİM TESBİT TUTANAĞI

İli : _____				SEÇİMİN YAPILDIĞI			
İlçesi (Beldesi) : _____				A) Yer : _____			
Köy veya Mah. : _____				B) Tarih : _____			
Sandık No : _____				C) Saat : _____			
Delege seçmen sayısı : _____				SEÇİLECEK DELEGE SAYISI:			
Oy kullanan seçmen sayısı : _____				A) Asıl : _____			
				B) Yedek : _____			
SEÇİLEN DELEGELER							
ASİL DELEGELER				YEDEK DELEGELER			
SIRA NO	ADI SOYADI	ALDIĞI OY		SIRA NO	ADI SOYADI	ALDIĞI OY	
		Rakamla	Yazıyla			Rakamla	Yazıyla
1				1			
2				2			
3				3			
4				4			
5				5			
6				6			
7							
8							
9							
10							
11							
12							

Sayım ve döküm sonucunda adayların almış oldukları oylara göre seçilen delegelerin tesbitine dair üst kurula verilmek üzere tanzim edilen bu tutanak tarafımızdan imzalandı

BAŞKAN

Üye

Üye

AK PARTİ

Kalkınma ve Demokratikleşme

PROGRAMI

GİRİŞ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME
PROGRAMI

I. GİRİŞ

Türkiye sancılı bir zaman diliminde büyük bir değişim arzusu yaşıyor. Siyaset, ekonomi ve toplumsal yaşamdaki ciddi problemler vatandaşlarımızın gündelik hayatını ve geleceğini olumsuz yönde etkiliyor. Türkiye bu sorunların üstesinden gelecek, vatandaşlarına huzur, güven ve refah sağlayacak, geleceklerine güvenle bakmalarına öncülük edecek, dinamik ve vizyon sahibi bir “siyasi oluşum” bekliyor.

Kavramların içinin boşaltıldığı, değerlerin eskitildiği, sözün anlamını yitirdiği bu dönemde Türkiye yeni ve taze bir anlayışa, kararlı, önünü ve geleceğini görebilen bir harekete, onurlu bir mücadeleye, ayakları yere basan, yerli ancak çağdaş bilgilerle donanmış kadrolara, ufuk açıcı, gerçekçi program ve projelere şiddetle ihtiyaç duymaktadır.

Bütün bunları, ekonomik kalkınma hamlesini başlatacak, gelir dağılımındaki bozuklukları düzeltecek, yoksulluğu ortadan kaldıracak, küskünlükleri giderecek; birleştirici, kucaklayıcı, toplumsal barışı temin edici, kurumlarla yurttaşlar arasında güven sağlayıcı, yeni ve dinamik bir siyasi irade gerçekleştirebilir.

Tüm renkliliğiyle, benzerlikleri ve farklılıklarıyla; kısaca eşsiz zenginlikleriyle Türkiye, kendi içinde, bölgesinde ve tüm dünyada yeniliğin, kalkınmanın, barışın, huzur ve refahın öncüsü olmaya aday bir potansiyele sahiptir. Yeter ki, siyasi irade ve kararlılık sahibi kadrolar tarafından yönetilsin.

Türkiye’nin sorunları çözümsüz değildir. Çünkü;

- * Türkiye’nin zengin yer altı ve yer üstü doğal kaynakları vardır.
- * Türkiye, genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir.
- * Türkiye, çok zengin bir tarihe ve kültürel mirasa sahiptir.
- * Milletimizin köklü ve zengin bir devlet geleneği vardır.
- * Türkiye, uluslararası rekabet kabiliyeti yüksek bir girişimci potansiyeline sahiptir.
- * Türkiye, bölgesinde etkili olabilecek bir jeostratejik konuma sahiptir.

- * Türkiye, emsalsiz tabii güzellikleri ve tarihi dokusuyla turistik bir cazibe merkezidir.
- * Halkımızın milli ve dini karakterinin ifadesi olan toplumsal dayanışma ve yardımlaşma hasleti, önemli bir servetimizdir.
- * Milletimiz, tarih boyunca imkansızlıklar içinde pek çok başarıyı gerçekleştirmiştir.

O halde çaresiz değiliz. Bu büyük potansiyeli mutlaka harekete geçirmeliyiz. Partimizin siyaset sahnesindeki varlık nedeni budur. Türkiye'nin büyük potansiyelini harekete geçirerek halkımızı mutlu ve ülkemizi itibarlı kılmaya kararlıyız.

Bu ihtiyaca cevap vermek üzere, geniş bir toplumsal istek doğrultusunda kurulan partimiz; binlerce yıldır aynı coğrafya üzerinde barış, dostluk ve kardeşlik içinde birlikte yaşayan, ortak bir kaderi paylaşan, sevinçleri, kederleri, kıvançları ortak olan tüm halkımızın partisidir.

Partimiz, dürüst, dinamik, ilkeli kadroları ve ülkemizin ufkunu açacak bir siyasal perspektif ile halkımızın yıllardır çekmekte olduğu sıkıntıları sona erdirmeyi, siyasal sistemin problem çözme ve karar alma yeteneğini geliştirmeyi, ülkemizin kalkınmasının önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmayı, Türkiye'yi layık olduğu aydınlığa kavuşturmayı amaçlamaktadır.

Partimiz, geleneğin ve geçmişin birikimiyle ülkemizin sorunlarına, dünya gerçekleriyle paralel biçimde, özgün ve kalıcı çözümler sunmayı hedefleyen, topluma hizmet etmeyi esas alan, ideolojik platformlarda değil, çağdaş demokratik değerler platformunda siyaset yapmayı benimseyen bir partidir.

Partimiz bu vasfıyla tüm vatandaşlarımızı cinsiyetleri, etnik kökenleri, inançları, ve dünya görüşleri ne olursa olsun ayırım yapmaksızın kucaklamaktadır. Bu çoğulcu anlayış temelinde, yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi ve üzerinde yaşamakta olduğumuz vatana mensup ve sahip olma gururunun bütün yurttaşlarımızla paylaşılması, partimizin temel hedeflerindendir.

"Herkes özgür olmadıkça kimse özgür değildir" özdeyişi, partimizin temel ilkelerindendir. Partimiz, bireyi bütün politikaların merkezine alarak demokratikleşmenin sağlanmasını, temel insan hak ve özgürlüklerini temin etmeyi ve korumayı en önemli ödevleri arasında sayar.

Partimiz, Türkiye Cumhuriyeti'nin birlik ve bütünlüğünün, laik, demokratik, sosyal hukuk devletinin, sivilleşmenin, demokratikleşmenin, inanç özgürlüğünün ve fırsat eşitliğinin esas kabul edildiği bir zemindir.

Toplumlari ve devletleri tahrip eden yozlaşma, yolsuzluk, usulsüzlük, çıkarıcılık, iltimas, hukuk önünde ve fırsat açısından eşitsizlik, ırkçılık, partizanlık, despotluk r ibi olumsuzluklar partimizin en yoğun mücadele alanlarıdır.

Halkımız çaresiz değildir. Çare bizzat halkın kendisindedir. Büyük Atatürk'ün belirttiği gibi; milleti kurtaracak güç, yine kendi azim ve kararlılığıdır.

Halkla özdeşleşen partimiz, her şeyden önce toplumda yok olan güven duygusunu mutlaka yeniden tesis edecektir. Herkesin yarınlara güvenle bakmasını, kendisini bu toplumun saygıdeğer ve horlanmayan bir ferdi olarak hissetmesini sağlamak azim ve kararlılığımızdır.

Zorlaştıran değil kolaylaştıran, iten değil kucaklayan, bölen değil birleştiren, haklı zayıfları haksız güçlülere karşı koruyan bir yönetim anlayışına sahibiz.

Bütün bunları gerçekleştirmek için;

- * Evrensel ölçülerde hak ve özgürlüklere dayalı bir anlayışı tüm alanlara yayacak,
- * Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu kronik sorunları kökten çözecek,
- * Yıllardır atıl bırakılan beşeri ve fiziki kaynaklarını harekete geçirerek ülkemizi sürekli üreten ve üreterek büyüyen bir ülke haline getirecek,
- * Gelir dağılımındaki uçurumu ortadan kaldıracak, böylece tüm halkımızın refah seviyesini yükseltecek,
- * Kamu yönetimine vatandaşları ve sivil toplum örgütlerini dahil ederek toplumda sinerji meydana getirecek,
- * Kamusal yaşamın her alanında tam şeffaflık ve hesap verme anlayışını hakim kılacak,
- * Ekonomi, dış politika, kültür, sanat, eğitim, sağlık, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda çağdaş, akılcı, gerçekçi ve uygulanabilir bir siyasi program taktim ediyoruz.

Bu programın Türkiye'nin sorunlarını çözeceğine ve önünü açacağına inan-
cımız tamdır.

Bu programın en önemli özelliği, bugünün doğru okunması ve geleceğin
doğru projelendirilmesidir. Halkımızın takdirlerine sunduğumuz bu progra-
mın Türkiye için yepyeni bir başlangıç olmasını diliyoruz.

Allah'ın yardımıyla her şey bizimle daha iyi olacak.

Kurucular Heyeti

TEMEL HAKLAR ve SİYASİ İLKELER

KALKINMA VE DEMOKRATİKLESME
PROGRAMI

II. TEMEL HAKLAR VE SİYASİ İLKELER

2. 1. TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Temel insan hak ve özgürlükleri, insanlığın yüzyıllar boyu süren mücadeleleri sonucu elde edilmiş kazanımdır. Bu özgürlüklerin düzeyi medeni bir toplum olmanın göstergesidir. Medeni dünyanın bir parçası olan Türkiye'nin temel hak ve özgürlükler açısından hakettiği konuma getirilmesi, toplumumuzun da beklentisidir. Dolayısıyla atılacak adımlar, uluslararası kuruluşlar istediği için değil insanımız bu hak ve özgürlüklere layık olduğu için atılmalıdır.

Halkın sağduyuya sahip olduğu ve seçimini doğru yapacağı inancı peşin kabulümüzdür. Halkın özgür iradesine dayanmadan kurulacak hiçbir yapı, bireylere özgürlük ve topluma huzur getiremez.

Özgürlükler demokrasinin temelini oluşturur.

Hiçbir bireysel ve kurumsal baskı kabul edilemez.

Bir toplumdaki en önemli güven unsuru, toplum içinde yaşayan bireylerin kendi hak ve özgürlüklerine saygı duyulduğuna olan inançlarıdır. Bu inanç tüm sosyal ve iktisadi dinamikleri harekete geçiren temel güçtür. Ayrıca bireylerin hak ve özgürlüklerine saygı, demokratik bir siyasi rejimin toplum tarafından benimsenmesinin, toplumsal barış ve huzurun temel şartıdır.

Partimiz Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarmanın en önemli vasıtası olarak algılar ve bunu toplumsal barışın bir unsuru olarak görür.

Temel hak ve özgürlüklerle ilgili olarak partimiz aşağıdaki hedefleri gerçekleştirecektir:

- * Başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Paris Şartı ve Helsinki Nihai Senedi olmak üzere Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin insan hakları alanında getirdiği standartlar uygulamaya geçirilecektir.
- * İnsan hakları alanında faaliyet gösteren gönüllü kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin görüş ve önerileri dikkate alınacak, devlet organları ile bu kuruluşlar arasında sıkı bir işbirliği oluşturulacaktır. İnsan hakları ihlallerinin

tespiti, çözüm önerilerinin geliştirilmesi, insan hakları eğitimi ve kolluk güçlerinin denetimi konularında bu kuruluşların katılımına ağırlık verilecektir.

- * Düşünce ve ifade özgürlükleri uluslararası standartlar temelinde inşa edilecek, düşünceler özgürce açıklanabilecek, farklılıklar birer zenginlik olarak görülecektir.
- * Partimiz, dini insanlığın en önemli kurumlarından biri, laikliği ise demokrasinin vazgeçilmez şartı, din ve vicdan hürriyetinin teminatı olarak görür. Laikliğin, din düşmanlığı şeklinde yorumlanmasına ve örselenmesine karşıdır.
- * Esasen laiklik, her türlü din ve inanç mensuplarının ibadetlerini rahatça icra etmelerini, dini kanaatlerini açıklayıp bu doğrultuda yaşamalarını ancak inançsız insanların da hayatlarını bu doğrultuda tanzim etmelerini sağlar. Bu bakımdan laiklik, özgürlük ve toplumsal barış ilkesidir.
- * Partimiz, kutsal dini değerlerin ve etnisitenin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını reddeder. Dindar insanları rencide eden tavır ve uygulamaları ve onların, dini yaşayış ve tercihlerinden dolayı farklı muameleye tabi tutulmalarını anti-demokratik, insan hak ve özgürlüklerine aykırı bulur. Öte yandan dini, siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet etmek veya dini kullanarak farklı düşünen ve yaşayan insanlar üzerinde baskı kurmak da kabul edilemez.
- * Partimiz bütün vatandaşlarımızın özgür haber alma ve düşüncelerini yansıtırma hakkını esas kabul eder. Çağımız demokrasilerinin vazgeçilmez koşullarından biri, özgür medyanın varlığıdır. Başta anayasa olmak üzere medyaya ilişkin tüm yasal çerçeve ele alınarak, medyanın ifade özgürlüğüne getirilen ve demokratik toplum düzeninin gerekleri ile bağdaşmayan yasak ve cezalar kaldırılacaktır. Yazılı ve görsel medyanın özgürlükleri, titizlikle korunacak ve tekelleşmeye fırsat tanınmayacaktır.
- * İnsan hak ve özgürlüklerini bir davranış biçimi haline getirmek ve bu sayede insan hakları ihlallerini ortadan kaldırmak için ilköğretim okullarından ve kamu kuruluşlarından başlamak üzere eğitim programları düzenlenecektir.
- * Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı bütün unsurlarıyla gerçekleştirilecektir. Tüm bireylerin hak arama yolları kolaylaştırılacaktır.

- * Kadın, çocuk ve çalışma hayatına ilişkin hak ve özgürlük alanlarında uluslararası standartlar ülkemizde de eksiksiz uygulanacaktır.
- * İşkence, gözaltında ölüm, kayıp, faili meçhul cinayetler gibi demokratik hukuk devletinde kabul edilemez uygulamaların üstüne ciddiyetle gidilecek ve şeffaflık sağlanacaktır. Bu konuda her vatandaşın şikâyeti değerlendirilecek, caydırıcılığı sağlayan gerekli düzenlemeler yapılacak, sorumlular cezasız kalmayacaktır.
- * İnsan hakları ihlalleriyle ilgili şikâyetlerin mahkemelerde harçsız ve bizzat temsil yolu açık tutularak öncelik ve ivedilikle sonuçlandırılabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- * Vatandaşların şikâyetlerini kamu adına izleyecek kurum ve kuruluşlar oluşturulacaktır.
- * Partimiz, tüm yurttaşların kamu hizmetlerinden hiçbir ayırım gözetilmeksizin faydalanması için gereken düzenlemelerin yapılmasını öngörür. Bu bağlamda, devlet ve kurumlarıyla yurttaşlar arasında gittikçe artan güven bunalımı giderilecek ve yurttaşın devlete ve devletin tüm kurumlarına güvenini sağlayacak bir yönetim anlayışı tesis edilecektir.

2. 2. SİYASİ İLKELER

Partimiz, siyaseti topluma hizmet etmenin bir aracı olarak görür. Siyasetin kirlendiği, siyasi alanın iyice daraltıldığı ülkemizde; siyasetin ve siyasetçinin yeniden saygın ve güven veren bir konuma getirilmesi gerçekleştirmek istediğimiz bir hedeftir. Siyasetin dürüstlük ve liyakati esas alan bir yapıya kavuşturulması, siyasi finansmanın denetlenebilir ve şeffaf olması, ülkemizdeki siyaset kurumunun en temel ihtiyacıdır.

Siyasi partiler, halkın sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel taleplerini devlete ileten ve devlet mekanizmasını bu doğrultuda çalıştırmak üzere iktidara talip olan sivil kuruluşlardır. Halkın gündemini, yasama ve yürütme organlarının gündemine taşımak siyasi partilerin asli görevidir.

Siyaset, bir toplumun bugününü doğru kurallar ve yöntemlerle inşa etme ve geleceğini de doğru projelendirme iradesidir.

Partimiz, Türkiye'deki siyaset anlayışının tümünden gözden geçirilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Siyaset anlayışımıza göre milletin iradesi esastır. Millet iradesini gölgede bırakacak hiç bir uygulamaya müsamaha gösterilemez.

Siyaset ve siyasetçiye güvenin ve itibarın yeniden tesis edilmesi şarttır.

Bu amaçla:

- * Siyasi Partiler Kanunu değiştirilerek çağdaş demokratik anlayışın gereklerine uyumlu hale getirilecektir.
 - Partilerin teşkilatlanmaları, üyelikleri, aday tespitleri ve mali yapıları şeffaf olacaktır.
 - Partilerin hesapları ve adayların seçim harcamaları şeffaf ve denetlenebilir olacaktır.
 - Parti içi demokrasi, bireyin ve azınlık görüş sahiplerinin hukuku ve demokratik yarışma hakları sağlanarak geliştirilecektir.
 - Siyasi parti yasakları ve siyasi partilerin kapatılması ile ilgili hükümler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve Venedik Komisyonu'nun çizdiği ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenecektir.
- * Seçim Kanunu değiştirilecektir.
 - Vatandaşların ve partili üyelerin özgürce seçme ve seçilme hakları tüm unsurlarıyla gerçekleştirilecektir.
 - Milletvekili seçilme yaşı 25'e indirilecektir.
 - Daraltılmış bölgesi ve tercihli seçim sistemi getirilecektir.
 - Parti adaylarının tespitinde tüm üyelerin katılımıyla yapılacak ön seçim sistemi esas alınacaktır.
- * Siyasetin kirlenmesini önleyen yasal düzenlemeler yapılacaktır.
 - Siyaset bir rant aracı görüntüsünden kurtarılacaktır.
 - Seçimle gelen herkesin kanunen vermek zorunda olduğu mal bildirimi şeffaf olarak kamuoyunun bilgi ve denetimine sunulacaktır.

- Milletvekili ve bakanların yargılanmaları önündeki anayasal engeller kaldırılacak; dokunulmazlık, tüm kamu görevlilerinin yargılanabilmeleri önündeki engeller ve ayrıcalıklarla birlikte ele alınacak ve milletvekillerinin meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerine inhisar ettirilecektir.
- Siyaset alanının daraltılmasına ve saygınlığının gölgelenmesine dönük tüm teşebbüslere karşı kararlı bir politika izlenecektir.

2. 3. SİYASİ YAPILANMA

Partimiz Türkiye'ye yeni bir siyaset anlayışını getirmeye ve bu anlayışı öncelikle kendi içinde uygulamaya geçirerek diğer partilere örnek olmaya kararlıdır.

Demokrasinin temel prensiplerinden biri olan seçimlerdeki halk etkinliğini artırıcı düzenlemelerle katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi partimizin temel amaçlarından biridir.

Halkın merkezi ve yerel yönetimle ilgili karar alma süreçlerine daha aktif olarak doğrudan katılımını sağlayacak olan referandum kurumunun tesisi ve etkinleştirilmesi en önde gelen hedeflerimiz arasındadır.

Öncelikle, demokrasinin çekirdek kurumlarından olan partilerin kendi iç yapılarını demokratikleştirmeleri ve şeffaflaştırmaları, sistemin sağlıklı işlemesi açısından zorunludur.

AK PARTİ olarak parti içi demokrasinin ve şeffaflığın yerleşmesi için;

- * Milletvekili aday yoklamalarında, bütün üyelerin katılımı ile ön seçim yapılması önceliğimizdir.
- * İlkeli siyaset açısından genel başkanlık ve milletvekilliği süresi tüzüğümüzde belirtilen biçimde sınırlandırılacaktır.
- * Parti bütçesinin yıl içindeki harcama kalemleri kamuoyuna ilan edilecek, yıl sonunda parti gelirlerinin nasıl harcadığı açıklanacaktır.
- * Parti bütçesinin belli bir oranı, araştırma ve geliştirme ile parti İl Teşkilatları'na tahsis edilecektir.

- * Parti içi demokratik yarış, serbest rekabet ortamında yapılacaktır.
- * Partili üyelerin tüzük ve program dahilinde düşüncelerini özgürce ifade etmeleri sağlanacaktır.
- * Parti gruplarında, bağlayıcı grup kararları tüzükte sayılı istisnai hallerde alınacaktır.
- * Interaktif siyaset hayata geçirilecektir.
- * Partimizin iktidarında, başta bakanlar olmak üzere tüm atamalarda, ehliyet ve liyakat esas alınacaktır.

2. 4. HUKUK VE ADALET

Hukukun üstünlüğünü esas alan devlet, vatandaşlarının özgürlük ve haklarının teminatıdır. Dolayısıyla hukuk devleti olmayan ve hukukun hakim olmadığı bir toplumda demokratik rejimden bahsedilemez.

Demokrasinin hukuk yoluyla varlık kazandığı demokratik hukuk devletinde; hukukun evrensel ilkelerine saygı, hak arama yollarının açık tutulması, kanun önünde eşitlik, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması, devletin hukuka bağlılığının güvence altına alınması temel değerlerdir. Bu değerlerin hayata geçirilmesi anayasa, yasalar ve bağımsız bir yargı ile mümkündür.

Partimiz hukukun üstünlüğüne dayalı yönetim anlayışının teminatı olacaktır.

Ülkemiz bugün hukuk devletinden ziyade kanun devleti görüntüsü vermektedir. “Devletin Hukuku” yerine “Hukuk Devleti” anlayışının esas olması gerekir. Kanunları hukuka, hukuku evrensel adalet ve insan hakları esaslarına dayandırmadıkça, Türkiye gerçek bir hukuk devleti olamaz ve uluslararası camiada saygın bir yer edinemez.

Yargısız bir hukuk düzeni düşünülemez. Anayasa ve yasaların metinleri kadar onları yorumlayacak yargı organlarının da önemi büyüktür.

Partimiz, toplumsal düzenin teminatı olan adalet sistemine azami ölçüde güvenin tesisini sağlayacaktır.

Şeffaf ve yolsuzluklardan arınmış bir düzen ancak adaletin işlemesiyle mümkündür. Partimiz bireylerin gündelik yaşamından uluslararası ilişkilere kadar

önem taşıyan adalet sisteminin karşı karşıya kaldığı sorunları çözmeyi öncelikli hedefleri arasında görür. Yukarıda zikredilen tespit ve ilkeler doğrultusunda partimiz, aşağıdaki politikaları hayata geçirecektir:

- * Özgürlükçü, tüm toplumun ihtiyaçlarına cevap veren, demokratik hukuk devleti ilkesine ve demokratik ülkelerin standartlarına uygun, toplum ile devlet arasında yeni bir “toplum sözleşmesi” kurmayı hedefleyen, tümüyle yeni bir anayasa önerisi hazırlayacaktır. Bu öneri, yeni bir “anayasal mühendislik” denemesi değil, halkın iradesini ve taleplerini demokratik temelde devlet yapısına yansıtan bir belge olacaktır. Kısa, öz ve açık biçimde hazırlanacak yeni anayasa teklifimizde;
- Temel hak ve özgürlüklere ilişkin bölüm, evrensel standartlara uygun olacaktır.
- Cumhuriyetin temel nitelikleri korunarak devlet yönetiminin esas hükümlerine yer verilecektir.
- Yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki ilişkiler açık, net ve anlaşılabilir bir biçimde belirtilecektir.
- * Kuvvetler ayrımı ilkesi hassasiyetle uygulanacaktır. Yasama, yürütme ve yargı güçleri arasında ve denge denetim sağlanacaktır.
- * Parlamantonun yasa çıkarmada ve denetimde etkin, bağımsız ve verimli olması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- * Yasama ve yürütme erkinin birbirlerinden net bir biçimde ayrılması için başbakan hariç diğer tüm bakanların meclis dışından atanmasını sağlayan sistem değişiklikleri araştırılarak kamuoyunda tartışmaya açılacak, bu konuda kamuoyunda oluşacak uzlaşmaya paralel olarak gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- * Partimiz sadece kendi içinde değil, parlamento ve toplum içinde de kolektif iradenin tekil iradelerin yerini almasını sağlayacaktır. Yasalar sadece parlamento çoğunluğu değil, toplumun ortak iradesinin ifadesi olacaktır. Bu nedenle partimiz, hazırlayacağı yasa tekliflerini sivil toplum kuruluşlarının değerlendirmelerini alarak oluşturacaktır.
- * Yeni anayasa yürürlüğe girdikten sonra, mevcut tüm kanunlar gözden geçirilecek ve anayasal sisteme uymayanlar süratle yürürlükten kaldırılacak

ya da değiştirilecektir. Tüm tüzük ve yönetmelikler incelenerek kanunların çizdiği sınırları ve anayasal ilkeleri ihlal eden hükümler açıklanacaktır.

- * Anayasanın ve kanunların herkesi bağlayıcılığına dair ilke titizlikle uygulanacaktır.
- * Kurallara uymama alışkanlığı ortadan kaldırılacak, kayıt dışılık her alanda önlenerek, kanunlar ve kurallar konuldukları amaç doğrultusunda uygulanacak ve bunların kalitesi evrensel standartlara kavuşturulacaktır.
- * Yargıç tarafsızlığı ve yargı bağımsızlığı tam olarak sağlanacak, yargıç güvenceleri korunacaktır.
- * Hukuk eğitiminden başlamak üzere hukukçuların niteliklerini arttıracak reformlar gerçekleştirilecek, avukatlara, hakimlere ve savcılara uzmanlıklarını geliştirebilecekleri yurt içi ve yurt dışı mesleki eğitim olanakları sunulacaktır.
- * Yargıçların; örgütlü suçlar, haksız rekabet, döviz işlemleri, sigortacılık, kara para aklama ve sermaye piyasası suçları gibi alanlarda uzmanlaşmaları sağlanacaktır.
- * Mahkemeler teknolojinin son imkanlarıyla donatılacak, iş yükleri azaltılacak, mahkeme binaları çağdaş bir görünüme kavuşturulacaktır. *"Geç gelen adalet, adaletsizliktir"* özdeyişinden hareket eden partimiz, yargı sürecinin hızlandırılması için gerekli tüm düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- * Mahkeme kararlarının aleniliğini tam anlamıyla hayata geçirebilmek amacıyla tüm yüksek mahkeme kararlarına kamunun ulaşabilmesi için gerekli teknolojik alt yapı öncelikle kurulacaktır.
- * Yüksek Mahkeme Üyeleri'nin belirlenmesi usulü, mahkemelerin bağımsızlığı, mesleki ölçütler ve seçim yapacak organlar demokratik ülke deneyimleri dikkate alınarak yeniden düzenlenecektir.
- * Kolluk kuvvetlerindeki uyum ve hiyerarşiyi bozmamak kaydıyla, adli kolluk kurulacaktır.
- * Suçtan zarar görenlerin korunması sistemi tesis edilecektir. Kamu vicdanında yarattığı tahribat nedeniyle af kanunu çıkarılmasından azami ölçüde kaçınılacaktır.

- * Yargının etkinliğini ve işleyişini hızlandırmak için usul kanunları gözden geçirilecek ve gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- * Ceza infaz kurumları, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması amacıyla çağdaş hale getirilecektir.
- * Devletin en önemli asli görevlerinden biri olan adalet hizmetlerinin hızlı ve kaliteli olarak yerine getirilebilmesi için bütçeden ayrılan ödenekler büyük oranda artırılabacaktır.

2.5. DEMOKRATİKLEŞME VE SİVİL TOPLUM

Partimize göre, demokratik bir düzende yurttaşların uymak zorunda oldukları kurallar kendileri tarafından oluşturulur. Bu nedenle demokrasi, hukuk kurallarının yurttaşların rızasıyla olduğu bir yönetim biçimidir. Bir demokrasiye nihai karar ve icra yetkisi, seçimle oluşturulan organ ve kurumlardadır. Kamusal yaşamı ilgilendiren temel kararlar seçilmişler tarafından alınır. Demokraside egemenlik halka aittir ve bu özellik, demokratik rejimi diğer tüm rejimlerden ayıran temel niteliktir.

Demokrasi hoşgörüye dayanan bir sistemdir. Demokrasilerde vatandaşlardan bir kısmının daha üstün hak ve özgürlüklerden ya da ayrıcalıklardan yararlanması mümkün değildir. Demokrasilerde vatandaşlar, yasaların eşit koruyuculuğu altında özgürce yaşarlar.

Farklı tercihlerin rekabeti, sağlıklı bir demokratik sistemin vazgeçilmez unsurlarındandır. Bu yarışta çoğunluğun oyunu alanlar iktidara gelir, tüm ülkenin ya da Yerel Yönetimler'in sorumluluğunu üstlenirler. Ancak yarışı kazanmak ve iktidara gelmek çoğunluğun iradesini mutlakaştırmaz.

Çağdaş demokrasinin en çok önemsenen niteliklerinden biri çoğunluğun hiçbir şart altında temel hak ve hürriyetleri tartışma konusu yapmaması ve azınlıkta bulunanların hak ve özgürlüklerine saygılı olmasıdır. Azınlıkta kalan görüşlerin ve muhalefet hakkının anayasa ile güvence altına alınması demokrasinin çoğulcu niteliğini pekiştiren bir unsur olarak kabul edilmektedir.

Vatandaşların kamuya ait karar mekanizmalarına katılım hakkı, demokratik rejimin tek yönlü bir rejim olmadığına, yönetenler ile yönetilenler arasında iki yönlü bir etkileşimde bulunduğuna işaret eder. Bu yönüyle katılım hakkı sadece vatandaşların seçimlerde oy vermesi değil, kamu ile ilgili kararların

alınması, uygulanması ve denetlenmesine katkıda bulunma yollarının açık olmasını ifade eder.

Partimiz demokratikleşmeyi, ülkemiz demokrasisinin tüm bu niteliklere tam anlamıyla kavuşturulması olarak algılamaktadır. Partimiz çağdaş demokrasi-lerde vazgeçilmez kabul edilen ama her şeyden önce kendi vatandaşımızın tercihlerine saygının temel şartı olan bu ilkelerin ışığında aşağıdaki politika-ları uygulayacaktır:

- * Vatandaşların siyasete katılımlarında asli işlevi gören ve demokrasinin vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerin hareket ve faaliyet alanlarını genişletecektir.
- * Merkezi Yönetim'in Taşra Teşkilatı'na; Yerel Yönetimler'in, yerel sivil olu-şumların ve vatandaşların istemlerini karşılayacak, diyaloga dayalı bir yö-netim anlayışı kazandıracaktır.
- * Avrupa Birliği Üyeleri'nin uyması gereken asgari standartları gösteren Kopenhag Kriterleri'nin demokratikleşmeye yönelik ilkeleri esas alınarak ulusal hukuk düzenimizde yapılması gereken değişiklikler, mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilecektir.
- * Vatandaşların yönetime katılması ve yönetimi denetleyebilmesi için bilgi ve belgelere ulaşılabilmesini kolaylaştıracak, böylece vatandaşların bilgiye ulaşım hakkını etkili olarak kullanabilmesine imkan sağlayan düzenlemele-ri yapacaktır.
- * Katılımcı ve temsil gücü yüksek bir demokrasinin temelinde Yerel Yöne-timler yatar. Vatandaşlarla yönetim arasında günlük hayattaki bağı kuracak olan Yerel Yönetimler'in güçlendirilmesi için gerekli tüm anayasal ve yasal düzenlemeleri gerçekleştirecek ve işlevsel yeni Yerel Yönetim Birimleri oluşturacaktır.
- * Vatandaşların kendi köyleri, mahalleleri, şehirleri, hizmetlerinden yararlan-dıkları ve çalıştıkları kurumları ile ilgili konulardaki görüşlerini, şikayetlerini ve çözüm önerilerini değerlendirecek ve işleme koyacak mekanizmalar oluşturacaktır.
- * Sivil Toplum Örgütleri'nin görüşlerini alarak ilgili yasal düzenlemeleri de-ğiştirecek, sivil toplum örgütlenmesini çağdaş demokratik ülkelerdeki dü-zeye ulaştıracak bir yasal çerçeveye çizecektir.

- * Memur statüsünü yeniden belirleyecek, memurların sendikal örgütlenmelerini ve haklarını yeniden ele alacaktır.
- * Seçilme yaşının 25'e indirilmesiyle gençlerin demokratik süreçlere aktif katılımını sağlayacak ve genç nüfusun ülke yönetiminde sorumluluk almasını teşvik edecektir.
- * Demokrasilerin temel niteliklerinden biri olan toplantı ve gösteri özgürlüğünün daha etkili kullanılabilmesi için gerekli hukuki düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- * Merkezi ve Yerel Yönetimler; Sivil Toplum Örgütleri, Mesleki Kuruluşlar, Sendikalar ve Özel Sektör Temsilcileri'nin görüşlerini alacakları ortak kurul, komisyon, kriz masası ve her türlü platformu oluşturacaktır.

2.6. DOĞU VE GÜNEYDOĞU

Kimimizin Güney Doğu, kimimizin Kürt, kimimizin terör sorunu dediğimiz olay, maalesef Türkiye'nin bir gerçeğidir. Partimiz bu sorunun toplum hayatımızda neden olduğu olumsuzlukların bilinciyle, bölge halkının mutluluğunu, refahını, hak ve özgürlüklerini gözeten, Türkiye'nin bütünlüğü ve üniter devlet yapısıyla birlikte bölgeyi tehdit eden terörün önlenmesinde zaaf yaratmayacak bir şekilde; kalıcı, tüm toplumun duyarlılıklarına saygılı, etkili ve sorunları kökünden çözmeye yönelik bir politika izleyecektir.

Bu bölgemizdeki kültürel farklılıklar, partimiz tarafından zenginlik kabul edilmektedir. Resmi dil ve eğitim dili Türkçe olmak şartıyla, Türkçe dışındaki dillerde yayın dahil kültürel faaliyetlerin yapılabilmesini, partimiz ülkemizdeki birlik ve bütünlüğü zedeleyen değil, güçlendiren ve pekiştiren bir zenginlik olarak görmektedir. Bölgenin geri kalmışlığından kaynaklanan kimi olumsuzlukların giderilmesini, bölgeye dönük özel düzenlemeler yoluyla değil, genel demokratikleşme projesi bağlamında düşünmektedir.

Uzun süredir yoğun dış destekle varlığını koruyan ve otuz bin insanımızın hayatına mal olan teröre rağmen bölge halkının üniter devlet yapısına bağlı olması, halkımızın sağduyusu ile meselenin etnik bir çatışmaya dönüşmemesi, konunun iç meselemiz olarak çözülebilir olmasının delilidir.

Partimiz, teröre tepki olarak maksadını aşan ve bölge halkını rahatsız eden bazı uygulamaların terk edilmesi ve yıllardır devam eden OHAL uygulama-

sının tamamen kaldırılmasını hedeflemektedir. Suçlu insanlar karşısında caydırıcı ve masumları koruyucu bir tavır sergilemesi gereken devletimizin, suçsuz insanlara şefkatle muamele etmesi gerektiğine inanıyoruz.

Yoğun terör sonrası dönemde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'mizde, bölgelerarası kalkınmışlık farkını yok edecek, en azından asgariye indirecek önemli bir adım atılmamıştır. Partimiz yöreye yönelik istihdamı artırıcı ciddi ekonomik projeler gerçekleştirilecek, terör ortamından şu veya bu şekilde zarar gören vatandaşlarımızın mağduriyetini giderici uygulamaları devreye sokarak ihtiyaç duyulan rehabilitasyonu sağlayacaktır.

Hizmetlerin yetersiz olması, işsizlik, fakirlik ve baskı, terörün beslenmesine en elverişli ortamlardır. Terör ve baskı karşılıklı olarak birbirini besler. Terörün sonuç olduğunu unutan her yaklaşım, sadece baskı ile çözüm üretmeye yönelir. Oysa bu terörü daha çok güçlendirir. Bu nedenle terörü sona erdirmenin yolu, temel hak ve hürriyetlere saygılı bir devlet yaklaşımı ile ekonomik kalkınmayı ve güvenliği aynı bütünün parçaları olarak ele almaktan geçer.

Bölgenin ticari ve ekonomik faaliyetler açısından cazip hale gelebilmesi için, bir çıkmaz sokak konumundan çıkartılıp komşu ülkelerle sınır ticareti dahil, dinamik bir ticaret ortamı oluşturulması gerekmektedir. Bu amaçla partimiz, bölgedeki ticaretin artırılması için her türlü tedbiri alacaktır.

Bürokratik otoriter devlet anlayışına yaslanan çözümler, sadece asayiş mantığına dayandığı için uzun vadede sorunları daha da derinleştirmektedir. Buna karşılık demokratik devlet anlayışı çerçevesindeki yaklaşımlar, ilk anda endişeyle karşılansada uzun vadede milletimizin birlik ve bütünlüğünü pekiştiren sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle bölgedeki sorunlar aynen kalacak demektir. Sadece ekonomik kalkınma politikaları ile tam bir çözüme kavuşturulamayacağı gerçeği yanında bütün bunların üstünde kültürel farklılıkları demokratik hukuk devleti ilkesi çerçevesinde tanıyan yaklaşımların etkili olması gerektiği anlayışına ulaşılması sorunun çözümünde önemli bir adımdır.

Diğer taraftan kültürel farklılıklar bölge halkıyla olan müştereklikleri arka plana atmayı gerektirmez. Aksine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma bilinci, toplumumuzun birlik ve beraberliğinin çimentosudur.

EKONOMİ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME
PROGRAMI

III. EKONOMİ

3.1. EKONOMİ ANLAYIŞIMIZ

Partimizin ekonomik misyonu insanlarımızın refah ve mutluluğunun artırılmasıdır.

Türkiye, genç ve dinamik nüfusu, zengin doğal kaynakları, girişimci ruhlu insanları, tarihi ve tabii güzellikleri ve jeostratejik konumu nedeniyle büyük bir ekonomik kalkınma potansiyeline sahiptir.

Partimiz, ülkemizin ender bulunan bu potansiyelini harekete geçirmek için “Sürekli ve Sürdürülebilir Ekonomik Büyüme Stratejisi” uygulayacaktır. Bu stratejinin uygulanmasıyla fakirlik ve işsizlik azalacak, gelir dağılımında adalet sağlanacaktır. Böylece ülkemiz, zamanla gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşacak, vatandaşlarımızın yaşam kalitesi yükselecek ve uluslararası camiada saygınlığı artacaktır.

Bu strateji doğrultusunda partimiz, ekonomik ilkelerini, hedeflerini, politikalarını belirlemiş ve bunları etkin biçimde uygulayacak bir yönetim anlayışı ortaya koymuştur.

Partimiz aşağıdaki temel ilkeleri benimser;

- * Ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi olarak insanı esas alır.
- * Tüm kurum ve kurallarıyla işleyen piyasa ekonomisinden yanadır.
- * Devletin ilke olarak her türlü ekonomik faaliyetin dışında olması gerektiğini benimser.
- * Devletin ekonomideki işlevini düzenleyici ve denetleyici olarak tanımlar. Bu amaçla sağlıklı belge ve bilgi akış sisteminin önemli olduğuna inanır.
- * Özelleştirmeyi daha rasyonel bir ekonomik yapının oluşması için önemli bir araç olarak görür.
- * Küreselleşmenin getirdiği yapısal dönüşümlerin en az maliyetle gerçekleştirilmesini savunur ve bunun en sağlıklı yolunun uluslararası rekabet gücünün artırılması olduğuna inanır. Bu nedenle ülkemiz ekonomisinin rekabet gücünün artırılmasının, siyasi ve ekonomik geleceğimiz açısından stratejik önem taşıdığını kabul eder.

- * Uluslararası bilgi birikimi ve tecrübenin transferinde önemli rol oynayan yabancı sermayenin, Türk ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunacağına inanır.
- * Kamu hizmetlerinde kaliteyi, verimliliği, etkinliği ve vatandaşın memnuniyetini esas alır.
- * Uluslararası normlarla ve kültürel değerlerimizin karışımıyla ortaya çıkan etik değerlerin ekonomik faaliyetlerin her alanında hayata geçirilmesini, sürekli ve sürdürülebilir büyümenin şartı olarak kabul eder.
- * Avrupa Birliği, Dünya Bankası, IMF ve diğer uluslararası kuruluşlarla olan ilişkilerimizin, ekonomimizin ihtiyaçları ve ulusal çıkarlarımız doğrultusunda sürdürülmesi gerektiğine inanır.

Bu çerçevede partimizin temel hedefleri şunlardır:

- * Mal ve hizmet üretimini artırmak.
- * İşsizliği azaltmak, hayat pahalılığını önlemek ve gelir dağılımında adaleti sağlamak.
- * Ekonomide istikrarı engelleyen haksız kazancı, haksız rekabeti ve etkin olmayan yaptırımları engellemek. Tekelleşmeye izin vermemek.
- * Teşebbüs özgürlüğünü gerçekleştirerek, özel teşebbüse hamle yaptıracak siyasi, bürokratik ve anlayış değişimini sağlamak.
- * Dış ticaretin geliştirilmesini ve ihracatın artırılmasını sağlamak.

Bu hedeflere ulaşmak için partimiz aşağıdaki politikaları uygulayacaktır:

- * Ülke kaynaklarını bilgiye, teknolojiye ve verimliliğe dayalı üretim ekonomisini gerçekleştirmek için kullanacaktır.
- * Ekonomik istikrarın büyüme ile büyümenin de yatırımlarla sağlanacağına inanır. Bu nedenle istihdamı artıracak yatırımları destekleyecektir.
- * Finans sektörünün üretimi destekleyecek biçimde yapılanmasını ve yeni finansal tekniklerin geliştirilmesini temin edecektir.

- * Bölgesel dengesizlikleri azaltacak düzenlemeleri yapacak, tüm bölgelerimizin ekonomik potansiyelinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin edecektir.
- * Vergi reformunu gerçekleştirecektir.
- * Harcama reformunu öncelikle ve ivedi olarak ele alacaktır.
- * Kamu imkanlarının özel çıkarlar için kullanılmasını önleyecektir.
- * Evrensel standartlara uygun tam tanımlanmış bir hukuk düzenini, güvenilir ve işleyen bir adalet mekanizmasını, garanti altına alınmış mülkiyet haklarını, güvenilir kurumsal yapıyı, pazara ve kaynaklara serbestçe ulaşma imkanını sağlayacaktır.
- * Ekonomi politikalarının belirlenmesine ve uygulanmasına, başta ticaret ve sanayi odaları olmak üzere, ekonomiyle ilgili tüm sivil toplum kuruluşlarının katılımlarını sağlayacaktır.

Partimiz sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme stratejisinin, etkin ve güven veren bir ekonomi yönetimiyle mümkün olacağına inanmaktadır.

Bu amaçla partimiz;

- * Etkin, güven veren ve milli-ahlaki değerleri yüksek bir ekonomi yönetimi ile birlikte çalışacaktır.
- * Gündelik, popülist, kısa vadeli bir ekonomi anlayışı yerine gerçekçi, uzun vadeli, reformist ve dinamik bir ekonomi anlayışını benimsemiştir.
- * Toplumun, temel makro göstergeler konusunda doğru ve zamanında bilgi edinme hakkı olduğuna inanır. Bu doğrultuda gerekli yasal ve idari düzenlemeleri yapacaktır.
- * Ekonomi yönetimindeki dağınıklığı giderecek, ilgili kurumların sayısını, iç örgütlenmelerini, iş birliği ve koordinasyon düzenini, yönetim tekniklerini, politika üretim, uygulama ve kontrol esaslarını yeniden belirleyecektir.

3.2. KAMU MALİYESİ

3.2.1. BÜTÇE

Halkın ödediği vergilerin ve diğer kamu gelirlerinin, tahsis yerlerinin belirlenmesi ve harcanması siyasi iktidarlara büyük bir ahlaki sorumluluk yükler. Halkımız ödediği vergilerin hesabını sorma hakkına sahiptir. Bütçelerin bu temel kurala göre hazırlanması ve uygulanması gerekir.

Partimiz;

- * Bütçe yapımında dengeyi ve ekonomik istikrarı esas alacaktır.
- * Bütçeye ilişkin olarak şeffaflığı ve hesap verme sorumluluğunu tesis edecek mekanizmalar kuracaktır.
- * “Bütçe Hakkı” kavramının gereği olarak devlet bütçesinin hazırlanmasında ve denetlenmesinde parlamentonun etkinliğini arttıracaktır. Bütçeye ilişkin temel büyüklüklerin Plan ve Bütçe Komisyonu’nda, kuruluş bütçelerinin ise ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmesini esas alacaktır.
- * Sayıştay’ın, bütçe uygulamalarını parlamento adına gerçek anlamda denetleyebilmesine ve parlamenterin de Sayıştay’dan kamu harcamaları ile ilgili soru sorabilmesine imkan veren yasal düzenlemeleri yapacaktır. Yüksek Denetleme Kurulu, bugün bağlı olduğu yürütme organı yerine, denetim sonuçlarını arz ettiği parlamento ile irtibatlandırılacak ve Sayıştay şemsiyesi altına alınacaktır.
- * İstikrarı, saydamlığı, etkinlik ve verimliliği ifade eden hizmet performansını esas alan harcama reformunun öncelikle ve ivedi olarak gerçekleştirilmesine çalışacaktır.
- * Bütçe büyüklüğü içinde eğitim ve sağlık başta olmak üzere sosyal harcama kalemlerinin paylarını artıracak ve bu hizmetlerin kalitesini uluslararası standartlara yükseltecektir.
- * Kamu kurum ve kuruluşlarının bünyelerinde tesis edilen fonların, döner sermayelerin, vakıfların, derneklerin, sosyal tesislerin ve özel hesapların işleyişi ile iç ve dış denetimlerini yeni esaslara bağlayacaktır.

3.2.2. VERGİ

Vergi, toplumun ürettiği değerin bir kısmını devletle paylaşmasıdır. Bu bakımdan vergi, ekonomik birimlerin harcama ve yatırım kararlarını etkilemektedir. Vergilerin yapısı ve özellikleri, harcama ve yatırım kararlarının yönünü ve şeklini etkilediğinden, sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme ile tutarlı vergi politikaları önem taşımaktadır.

Partimiz,

- * Vergi mevzuatını basitleştirecek, vergi sayısını azaltacak, vergi oranlarını düşürecek ve verginin adil olmasını sağlayacaktır.
- * Vergileri sadece mali amaçla değil, sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşmanın da bir aracı olarak daha etkin bir biçimde kullanacaktır.
- * Enflasyondan doğan fiktif kazançların vergilendirilmesini önleyecek tedbirleri alacaktır.
- * Belge düzenine işlerlik kazandırılarak kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin vergilendirilmesini sağlayacak ve vergi tabanını genişletecektir.
- * Vergi sisteminde, adil olmayan ve düşük gelirli ezen uygulamalar terk edilecektir. Esnaf ve sanatkarları, işçi, memur, emekli ve dar gelirli koryacaktır
- * Vergi idaresini, etkin bir vergilendirme için yeniden yapılandıracaktır.
- * Bazı vergilere ilişkin yetkileri Yerel Yönetimler'e devredecektir.

3.2.3. KAMU BORÇLANMASI

Kamu açıklarının kabul edilebilir düzeyin üzerinde seyretmesi, tüm ekonomiyi etkileyen sorunlara neden olmaktadır. Sonuçta kamu, para piyasalarının en büyük müşterisi haline gelmekte, özel sektörün kullanacağı fonlar yetersizleşmekte, kredi maliyetleri yükselmekte ve ekonominin işleyişi sağlıklı hale gelmektedir.

Kamunun borçlanma ihtiyacını azaltmak ve kontrol edebilmek için partimiz;

- * Yeni gelir kaynaklarını harekete geçirecek, harcama disiplini sağlayacak ve kamu hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği artıracaktır.
- * Reel borçlanma maliyeti ile büyüme hızı arasındaki uyumu gözetecektir.
- * Uzun vadeli borçlanmayı, geri ödeme kapasitesi olan yatırımlara yönlendirecektir.
- * Kısa vadeli borçlanmayı finansman amacı ile değil, nakit dengesini sağlamak amacı ile yapacaktır.
- * İç ve dış borçların reel maliyetlerini dikkate alarak etkin bir borç yönetimine geçecektir.
- * Hazine, Merkez Bankası, Maliye Bakanlığı ve ekonomiyle ilgili diğer birimleri etkin bir koordinasyona kavuşturacaktır. Tüm kamu kuruluşlarının nakit hareketlerini borçlanma ihtiyacını tespitte yönelik olarak izleyecektir.

3.3. ÖZELLEŞTİRME

Özelleştirme daha rasyonel bir ekonomik yapının oluşması için önemlidir. Özelleştirme, ekonomide verimi arttırmayı, devleti tam rekabet ortamını bozabilecek faaliyetlerden çıkarmayı sağlayacak bir uygulamadır.

Partimiz;

- * Hızlı ve toplumsal faydayı sağlayacak bir özelleştirmeye imkan hazırlayacak hukuki ve idari düzenlemeleri yapacaktır.
- * Hızlı ve şeffaf bir özelleştirme gerçekleştirecektir.
- * Özelleştirme işlemleri Sayıştay denetimine tabi tutulacaktır.
- * Özelleştirilecek kurumlar öncelikle çalışanlara, yöre halkına ve ilgili meslek kuruluşlarına sunulacak ve menkul kıymetler borsalarında işlem görmelerini sağlayacaktır.
- * Gerekli güven ortamını sağlayarak yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın özelleştirme işlemlerine katılmalarını özendirecektir.

- * Kritik sektörlerdeki özelleştirmelerde ulusal stratejik tercih ve öncelikleri göz önünde bulunduracaktır.

3.4. ÜRETİM VE YATIRIM POLİTİKALARI

Uluslararası rekabet gücüne sahip üretim yeteneği, ekonomik istikrarın sağlanmasında ve başarılı ekonomik politikaların uygulanmasında büyük önem taşır. Ekonomik büyüme ancak üretim artışı ile sağlanır. Bu nedenle üretimin, istihdamın ve ihracatın artırılması, uygulanacak ekonomik politikaların temelini teşkil eder. Devlet üretim için gerekli altyapıyı sağlar ve üretimi özendirir.

Üretimin motoru olan özel girişimciler, siyasi ve ekonomik istikrarın bulunduğu; ilkelerin belirli, güvenilir ve şeffaf olduğu; sözleşmelerin yaptırım gücünün yüksek olduğu; enflasyon, döviz kuru ve faiz oranları dahil tüm makro ekonomik göstergelerin öngörülebildiği ve ekonomik hesap yapmayı mümkün kılan bir ekonomik ortamda yatırım yaparlar. Partimiz bu ortamı oluşturmaya kararlıdır. Oluşan güven ortamı, toplumumuzda zaten var olan girişimci gücü harekete geçirecek yabancı sermayenin ülkemize girişini hızlandıracak ve böylece üretim artışı sağlayacaktır.

Partimiz;

- * Türkiye’de gerçek anlamda bir üretim ve yatırım seferberliği başlatacaktır.
- * Kaynakların etkin ve verimli kullanılması bakımından hammadde, enerji, işgücü, ulaşım ve pazar potansiyelini dikkate alarak tarımda ve sanayide ekonomik havzalar veya cazibe merkezleri oluşturulmasını destekleyecektir.
- * Girdi maliyetlerini düşüren, kalite, verimlilik ve istihdamı artıran teşviklere önem verecektir.
- * Ülkemize önemli miktarda döviz girdisi ve istihdam imkanı sağlayan yurt dışı mühendislik ve müteahhitlik hizmetlerini destekleyecektir. Bu maksatla, yurt dışında istihdamı zorlaştıran hükümleri değiştirecek, kredi imkanlarını genişletecek ve risk sigortası uygulamasını başlatacaktır.
- * Ulusal savunma sanayiini öncelikle teşvik edecektir.

- * AR-GE faaliyetlerini destekleyecektir.
- * Üretimde kalitenin ve verimliliğin artırılması için Türk firmalarının uluslararası kalite standartlarında üretim yapmasını özendirecektir.
- * Yeni teknoloji gerektiren büyük yatırımların gerçekleştirilmesi için yapışlet modellerinin uygulanmasını yaygınlaştıracaktır.
- * Teknoparklar kapsamında sanayi-üniversite işbirliğini geliştirecektir.
- * Özel sektörün üretim ve rekabet gücünün artırılması için istihdam maliyetlerini azaltacaktır.
- * Bilgisayar, internet ve enformasyon teknolojileri gibi yeni ekonomi araçlarının üretimini, özel sektör ve kamu kuruluşlarında kullanılmasını teşvik edecektir.
- * Ürünlerin rekabet gücünün artırılmasında önemli bir rol oynayan orijinal patent ve endüstriyel tasarımların üretimini özendirecektir.

3.5. SİNAİ MÜLKİYET

Patent, marka ve endüstriyel tasarımların korunması ve sınai mülkiyet alanında yapılacak yatırımların desteklenmesi, gelişmiş ekonomilerin başarısının altında yatan önemli unsurlardan biridir.

Yabancı yatırımların ülkemize çekilmesinin, son teknolojik gelişmelerin aktarılmasının, beyin göçünün önüne geçilmesinin, ihracatın artırılmasının ve küresel rekabet için sınai mülkiyete dayalı üretimin önemini kavrayan partimiz, keşif ve yeni buluşları engelleyen bütün mevzuatı değiştirecek, patent ve lisans haklarını uluslararası standartlara uygun bir anlayışla koruyacak, böylece yeni buluşları özendirecektir.

3.6. DIŞ TİCARET

Sürekli ve sürdürülebilir ekonomik gelişme stratejimizin en önemli politik araçlarından biri ihracatımızın artırılmasıdır. İhracatın artışı öncelikle ekonominin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına bağlıdır.

Partimiz;

- * İhracatın önündeki her türlü mali, idari ve bürokratik engelleri ortadan kaldırarak ihracat seferberliği başlatacaktır.
- * İhracatın en hızlı ve kolay bir şekilde komşu ülkelere yapılabileceği gerçeğinden hareketle, bu ülkelere yapılabilecek ihracatın artırılması için uygulamaya yönelik her türlü tedbiri alacaktır.
- * Eximbank kaynaklarını artıracak ve bankacılık sektörünün imkanlarının ihracatın ve ihracata dayalı üretimin finansmanında kullanılmasını özendirecektir.
- * Yurt dışındaki temsilciliklerimizin, ihracatımızın artırılmasına yönelik faaliyetlerde yoğunlaşmalarını sağlayacaktır.
- * İhracat politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında, bu alanda faaliyet gösteren meslek kuruluşlarıyla yakın işbirliği yapacaktır.
- * Yurt dışında 'Türk ürünü' imajının yaygınlaştırılması için firmaları teşvik edecektir.
- * İhracata yönelen, katma değeri yüksek ürünler üreten KOBİ'lere, üretim maliyetlerini düşürebilmeleri için AR-GE ve yatırım desteği sağlayacaktır.
- * İhracat potansiyeli olan katma değeri yüksek, ileri malzeme, elektrik ve elektronik, savunma ve uzay sistemleri, otomotiv sanayii ve benzeri alanlardaki üretimi teşvik edecektir.
- * Bölgesel ticareti sürekli ve sürdürülebilir ekonomik gelişmenin önemli bir sinerji aracı olarak ele alacaktır.

3.7. FİNANSAL HİZMETLER

Finansal hizmetler sektörü, sahip olduğu güçlü ileri ve geri bağlantılar nedeniyle ekonomik yapı ve ilişkiler sisteminde önemli rol oynamaktadır. Para ve satın alma gücünün sağlanmasında ve bunun ekonomiye aktarılmasında önemli rolü olan finansal kurumların etkin ve verimli şekilde çalışması esastır.

Enflasyon, faiz oranı, döviz kuru ve diğer parasal değişkenlerin reel ve nisbi dengelerinin, fırsat maliyetlerini yansıtacak göstergeler olması için gerekli ortam hazırlanacaktır. Böylece ekonomik birimlerin dinamizmi ve rekabet kabiliyeti artırılacaktır. Bu şekilde ekonomik birimlerin karar alma ve uygulama süreçlerinde dinamizm ve rekabetçi eğilimlerin artmasına imkan sağlanacaktır.

Bu amaçla;

- * Tasarruf oranlarının yükseltilmesinde ve tasarrufların ekonomiye kazandırılmasında, ekonomik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlara uygun finansal aracılık türlerinin ve işlemlerinin doğmasına ve gelişmesine imkan sağlanacaktır. Sektörün finansal kurumlar ve finansal araçlar açısından çeşitlenmesine ve piyasaların derinleşmesine önem verilecektir.
- * Sektörü düzenleyen ve denetleyen kurumlar arasında koordinasyon güçlendirilecek ve bu kurumların etkili denetim yapmaları sağlanacaktır.
- * Sektörün uluslararası rekabet gücünü artıracak tedbirler alınacaktır.
- * Ülkemiz ekonomik birimlerinin sahip olduğu imkan ve kaynakların korunması ve ekonominin ihtiyaç duyduğu fonların temin edilmesi amacıyla özel sigortacılık sistemi teşvik edilecektir. Ayrıca, ülkemizde sorumluluk hukukunun gelişmesi, üretim ve hizmet kalitesinin yükselmesi için mesleki faaliyetlerle mal ve hizmet üretiminde sigortacılık geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- * Tasarruf mevduatı güvence sistemi Avrupa Birliği standartlarına göre düzenlenecektir.
- * Finansal kurumların mali tablolarının şeffaf ve gerçekçi bir yapıda hazırlanması ve kamuya açıklanması yaygınlaştırılacaktır.
- * Finansal kurumların kredi derecelendirme kuruluşları tarafından değerlendirilmeleri sağlanacaktır.

Sermayenin tabana yayılmasında ve yatırımların uygun maliyetle finansmanında etkin rol üstlenen sermaye piyasaları, sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme hedefine ulaşmada ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasında önemli bir konuma sahiptir.

Bu çerçevede;

- * Sermaye piyasalarını daha derin ve etkin hale getirmek için kurumsal yatırımcıların piyasaya girmesi özendirilecektir.
- * Sermaye piyasalarının yapısı ve işleyişi geliştirilecektir.
- * İstanbul Menkul Kıymetler Borsası uluslararası bir konuma getirilecektir.
- * Gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve risk sermayesi yatırım ortaklıkları gibi finansman şekilleri özendirilecek ve geliştirilecektir.
- * Sermaye piyasalarında içerden bilgiye dayanan her türlü işlemi önleyecek gerekli yaptırımlar uygulanacaktır.
- * Sermaye piyasalarında küçük hissedarların hakları korunacaktır.
- * Piyasalardaki öngörülebilirliği artırmak ve sermaye piyasalarındaki dalgalanmanın ekonomi üzerindeki etkisini sınırlı tutmak için vadeli işlemler piyasaları desteklenecektir.

3.8. ESNAF, SANATKAR VE KOBİ'LER

Ülkemizde üretim, istihdam ve katma değerin oluşturulmasında önemli katkılar sağlayan esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'ler iktisadi ve sosyal yapımızın omurgasıdır.

Partimizin hedeflerinden biri de esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'leri en etkin yöntemlerle destekleyerek ülkenin orta sınıfını yeniden inşa etmektir.

Bu çerçevede;

- * Bu kesimle ilgili olarak istihdam ve üretimi artırmaya yönelik yatırım yapan esnaf ve sanatkarlar için projeye dayanan finansman desteği, vergi kolaylıkları ve bürokratik engellerin azaltılmasını da içeren bir plan uygulanacaktır.
- * Esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'lerin büyük işletmeler karşısında haksız rekabetten korunmaları sağlanacaktır.
- * Benzer iş kollarında çalışan şirketlerin ürettikleri malları daha etkin ve verimli bir şekilde ihraç edebilmelerini sağlamak için sektörel dış ticaret şirketleri desteklenecektir.

- * Esnaf ve sanatkarlarımızın kendi konularıyla ilgili yerel yönetim kararlarının alınmasına katkıda bulunmaları sağlanacaktır.
- * Esnaf ve sanatkarlarımıza çıraklık eğitimi veren eğitim merkezleri kurulmasında ve bu merkezlerin yaygınlaştırılmasında devletin ve Yerel Yönetimler'in desteği artırılacaktır.

3.9. TARIM, HAYVANCILIK VE ORMANCILIK

Tarım sektöründe verimliliğin ve üretimin artırılması, üretici gelirlerinin istikrara kavuşturulması, bu kesime yönelik teşviklerin rasyonel kullanılması temel amacımızdır.

Bu amaca ulaşmak için;

- * Tarım sektöründe ekonomik anlamda işletmeciliğe geçiş sağlanacaktır.
- * Kırsal kesimde verimliliği artıracak ve girdi maliyetlerini azaltacak teknoloji kullanımı özendirilecektir.
- * Tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde ürün borsaları oluşturulacak ve bu borsalarda vadeli işlemler yapılması sağlanacaktır.
- * Tarımdaki fazla istihdamın diğer sektörlere sağlıklı şekilde aktarılmasını sağlayacak politikalar geliştirilecektir.
- * Tarımsal ürünlerin dünya pazarlarında değerlendirilmesi için ihracat şirketleri desteklenecektir.
- * Geliştirilecek olan tarım sigortası yoluyla çiftçilerimiz, doğal afetlerdeki kayıplarına karşı korunacaktır.
- * Ekolojik tarım ve yüksek kaliteli tohum üretimi özendirilecektir.

Hayvancılıkla ilgili olarak;

- * Yüksek verimli kültür ırk hayvanlarının genel hayvan popülasyonu içindeki oranı artırılacaktır.
- * Ülkemizin coğrafi yapısı dikkate alınarak su ürünlerinin üretimi özendirilecektir.

- * Ülkemizin ekonomik yapısı dikkate alınarak yem bitkilerinin üretimi özenilecektir.
- * Canlı hayvan borsaları yeniden yapılandırılacak ve vadeli işlemler yapabilecek hale dönüştürülecektir.
- * Hayvancılık potansiyeli yüksek olan Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri'nde bu sektörün yeniden canlanması sağlanacaktır.

Ormancılıkla ilgili olarak ise;

- * Değişen dünya ve ülke koşullarına uygun olarak belirlenecek bir ulusal ormancılık politikası doğrultusunda en az 50 yılı hedef alan bir "Ormancılık Ana Planı" hazırlanacaktır.
- * Orman bölgelerinde yaşayanların, ormanların korunmasında söz sahibi olmaları sağlanacaktır.
- * Mülkiyet hakkı devlette kalmak kaydıyla orman köylüsüne, özellikle ağaç dışındaki orman ürünleri üzerinde kullanma hakkı ve muhafaza sorumluluğu verilecektir.
- * Özel ormancılık desteklenecek; meyve, tohum ve çiçeklerinden faydalanılan ağaçların uygun ekolojide ve özel sektörcü yetiştirilmeleri teşvik edilecektir.

3.10. ENERJİ

Partimizin enerji politikasının temelinde, ulusal çıkarlarımızı koruyarak enerji arzının güvenliğini ve devamlılığını sağlamak, rekabete dayalı bir enerji piyasası oluşturmak ve duyarlı olduğumuz çevreyi ve insan sağlığını korumak bulunmaktadır.

Bu politika doğrultusunda;

- * Etkin ve verimli bir biçimde işletilemeyen mevcut tesisler bir an önce özelleştirilecek, yenilenip kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.
- * Yeni yatırımlar yap-işlet modelleri ile yaygınlaştırılacaktır.

- * Geleceğin enerjisi olan hidrojen enerjisi konusunda ciddi bilimsel ve teknik projeler başlatılarak, diğer ileri ülkelerle birlikte uygulamaya geçiş için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- * Özelleştirme ve lisans verme usulleri tam anlamıyla şeffaf ve rekabete açık olacaktır.
- * Enerji kayıplarını ve israfını önleyen projeler desteklenecek, tasarruf bilinci yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.
- * Güneş, rüzgar, jeotermal ve biomas gibi enerji türleri yanında yeni hidroelektrik santralleri ile yerli kömüre dayalı, yeni teknolojilerle donanımlı, verimi yüksek, çevreye zararı olmayacak termik santrallerin özel sektör tarafından kurulması desteklenecektir.
- * Petrol ve doğalgaz aramalarına ağırlık verilecektir.
- * Dışa bağımlı doğalgazın kullanıldığı enerji santrallerine alternatif veya ikame yatırım olarak, gerekli güvenlik ve çevre koruma önlemleri alınmak suretiyle, nükleer enerji santralleri kurulacaktır. Böylece ekonominin ihtiyaç duyduğu ucuz enerji sağlanmış olacaktır.
- * Enerjide tek kaynağa bağımlılık ortadan kaldırılacaktır.
- * Partimiz, dış kaynaklı petrol ve doğalgazın dünya pazarlarına açılabilmesi için ülkemizin bir köprü konumunda olduğunun bilincindedir. Bu stratejik konum etkin bir biçimde değerlendirilecek ve ülkemiz bir dağıtım terminali haline getirilecektir.

3.11. MADENCİLİK

Yer altı kaynaklarımızın zenginliği ülkemize mukayeseli bir üstünlük sağlamaktadır. Partimiz bu kaynakların ülke ekonomisine katkıda bulunması için ulusal çıkarlarımıza önem veren etkin bir madencilik programını süratle uygulamaya koyacaktır.

Hedefimiz katma değeri yüksek ürünlerle yerli sanayiye girdi sağlamak ve ihracatımızın miktar ve çeşitliliğini artırmak olacaktır.

Bu kapsamda;

- * Teknik eleman gücümüzü ve tecrübe birikimimizi kullanarak, maden aramadan tüketime kadar, her aşamada çevre bilinci gözetilerek yoğun bir faaliyet dönemi başlatılacaktır.
- * Özel sektör desteklenecek, yabancı sermaye özendirilecek, hızlı ve verimli üretimin önündeki engeller kaldırılacaktır.
- * Bilimsel ve teknik metodlar kullanılarak stratejik madenlerin aranması, işletilmesi, üretim ve ihracatı gerçekleştirilecektir.
- * Madenlerimiz, stratejik özellikleri dikkate alınarak ve farklı metodlar kullanılmak suretiyle işletilecek veya özelleştirilecektir.

3.12. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME

Partimiz, ulaştırma ve haberleşmenin ülke ekonomisinin en önemli alt yapılarından birini oluşturduğuna inanmaktadır.

Bu nedenle, ulaşım unsurları arasında entegrasyonu sağlayan, hızlı ve ekonomik bir hizmet sunan, büyüme amacına en fazla katkıyı sağlayabilen ve çevreyi tahrip etmeyen bir ulaştırma ve haberleşme alt yapısını oluşturmak temel amacımızdır.

Partimiz, ülkemizdeki ulaştırma ve haberleşme sisteminin çağdaş standartlara kavuşturulabilmesi için;

- * Ulaştırma sistemleri arasında optimum dengeyi sağlayacak olan kara, deniz, hava ve demiryolu için Ulaştırma Ana Planı'nı uygulamaya koyacaktır.
- * Demiryollarının, özel sektörle birlikte, çağdaş işletmecilik anlayışı çerçevesinde geliştirilmesine özel öncelik verecektir.
- * Devlet karayollarını bölünmüş yol haline getirecek, güvenliği artırıcı eğitim, denetim ve mühendislik hizmetlerini etkinleştirecektir.
- * Deniz filomuzun gençleştirilmesi ve yenilenmesini sağlayacak, liman işletmeciliğinde otonom liman işletmeciliğine ve özelleştirmeye gidecektir.

- * Deniz ticaret filomuzun uluslararası rekabet gücünü artıracaktır.
- * Gemi inşa sektörümüzü gerek yerli gerekse yabancı armatörlerin gemi ihtiyacını karşılayacak şekilde destekleyecektir.
- * Deniz çevre koruma konularında meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapacaktır.
- * Havaalanlarımızın kapasite ve standartlarını yükseltecek ve özel havacılık işletmelerinin kurulmasını özendirecektir.
- * Serbest rekabet ortamında ucuz, verimli, kaliteli ve güvenli hizmet sunan; kullanıcıya alternatif seçim imkanı sağlayan telekomünikasyon, radyo, televizyon ve bilgi ağlarının kurulması ve yaygınlaştırılmasını sağlayacaktır.

3.13. TURİZM

Türkiye, tarihi ve kültürel birikimiyle, farklı doğal güzellikleri ve misafirperver insanlarıyla büyük bir turizm potansiyeline sahiptir.

Partimiz, Türkiye'nin bu potansiyelinin tamamını turizmin hizmetine sunmak için bilinçli çalışma yapılması gerektiğine inanır. Türkiye'de turizm gelirlerinin artırılması ve turistik bölgelerin çeşitlendirilmesi dünyadaki ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelerin yakından izlenmesine ve turizm potansiyelimizin etkin bir biçimde tanıtımına bağlıdır.

Bu genel esaslar çerçevesinde;

- * Turizm sektörünün kurumsal ve yasal altyapısı iyileştirilecektir.
- * Turizmde ürün çeşitliliğini artıran, öncelikleri saptayan, yerel insiyatifin katkısını sağlayan, ülkemizdeki turizm envanterini çıkartan ve değerlendiren, yerel tanıtım için projeler geliştiren Turizm Master Planı mesleki örgütlerle işbirliği yapılarak hazırlanacaktır.
- * Turizmin, mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri dikkate alınarak potansiyel alanlar oluşturmak amacıyla kış, dağ, yayla, nehir, termal, sağlık, inanç, yat, kongre, fuar ve üçüncü yaş turizmini geliştirecek politikalar üretilecektir.

- * Kongre ve fuar turizminin yaygınlaşması için fuarcılık şirketlerine ve seyahat acentalarına gereken destek verilecektir.
- * Kültürel ve tarihi miras yönünden zengin bir potansiyele sahip olan değişik bölgelerimizde özelliklerine göre iç ve dış turizmin geliştirilmesi desteklenecektir.

3.14. TÜKETİCİNİN KORUNMASI

Tüketicinin korunması alanında temel amaçlarımız; tüketiciler ile üreticiler-satıcılar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin oluşturulması, tüketicinin mağdur edilmesinin ve zarar görmesinin engellenmesi, tüketiciler ve satıcılar arasında sağlıklı bir iletişimin kurulmasıdır.

Bu temel amaçlar doğrultusunda;

- * Tüketiciyi Koruma Yasası, Evrensel Tüketici Hakları çerçevesinde yeniden düzenlenecektir.
- * Tüketici mahkemelerine işlerlik kazandırılacak, tüketicilerin hak arama yolları basitleştirilecektir.
- * Tüketicilerin, tüketici sözleşmelerinde karşılaştıkları sorunların çözümü için yasal düzenlemeler gerçekleştirilecek ve tüketiciler için hukuki yolların kullanımını maddi ve manevi açıdan kolaylaştıracak kurumsal yapı oluşturulacaktır.
- * Tüketici hakkının korunmasında üretilen mal ve hizmetlerle ilgili olarak ürün ve mesleki sorumluluk sigortası zorunlu hale getirilecektir.

KAMU YÖNETİMİ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME
PROGRAMI

IV. KAMU YÖNETİMİ

4.1. KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞIMIZ

Anayasa ve yasarla belirlenen, iktidarı kamu yararına kullanma hak ve yetkisine sahip en üst siyasal örgütlenme şekli, kamu yönetimidir. Çağdaş kamu yönetimi bu hak ve yetkileri kullanırken insana ve topluma hizmeti en öncelikli amaç olarak kabul etmek zorundadır.

Demokratik devlet yönetiminin sosyal adaleti ve gelişmeyi gözeterek nitelikli hizmet üretmesi, dinamik bir devlet yapısının oluşturulması, kamu yönetiminin kendini sürekli geliştirebilme yeteneğine kavuşturulması temel hedeflerimiz arasındadır.

Partimiz, kamu yönetimi anlayışını, demokratikleşme, yerelleşme ve sivilleşme eksenine oturtmayı hedeflemekte, çağdaş devletin aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiğine inanmaktadır:

- * Vatandaşların evrensel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alındığı ve bu özgürlüklerin en etkin biçimde korunduğu "Anayasal Devlet" anlayışı, devlet yönetiminde egemen olmalıdır. Devlet sahip olduğu güç ve yetkilerini anayasa çerçevesinde kullanmalıdır.
- * Kamu yönetiminin güç ve yetkilerinin merkezde toplanması yerine, olabildiğince fazla yetki, görev ve fonksiyonların Yerel Yönetimler'e devredildiği ve birçok devlet fonksiyonlarının yerinden yönetim esasına göre gerçekleştirileceği bir devlet anlayışına süratle geçilecektir.
- * Sosyal devlet anlayışımız gereği olarak devlet, sosyal refah sorumluluğunu üstlenmek zorundadır. Bu nedenle devlet, sosyal güvenlik, sosyal yardım ve sosyal hizmet programlarını etkin bir şekilde hayata geçirmelidir.
- * Devlet temel fonksiyonları olan iç ve dış güvenlik, adalet, temel eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetleri dışında kalan tüm hizmet alanlarından icracı sıfatıyla çekilmeli, düzenleyici ve denetleyici işlevleri devam etmelidir.
- * Milletin kendisini yönetecek temsilcilerini kendi iradesiyle belirleyebildiği ve yönetime katabildiği demokratik yönetim ilkesi, yani halkın egemenliği, başta kamu personeli olmak üzere tüm vatandaşlarımız tarafından benimsenmelidir.

- * Kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verme sorumluluğu ve öngörülebilirlik, yönetimin her alan ve kademesine yerleştirilmelidir.

4.2. MERKEZİ YÖNETİM

Kamu yönetiminin esası insana hizmettir. Vatandaşlarımıza daha iyi hizmet edebilmek, hizmette verimliliği ve kaliteyi artırmak için merkezi yönetimin yeniden yapılandırılması kaçınılmazdır.

Partimiz devlet anlayışımızın ve kamuda yeniden yapılanma ihtiyacının bir gereği olarak aşağıdaki politikaları hayata geçirecektir:

- * Tüm kamu kurum ve kuruluşları vatandaşın memnun edilmesi hedefine yönelik bir yönetim anlayışı ile yeniden yapılandırılacak ve uluslararası kalite standartlarına sahip kurumlar haline dönüştürülecektir.
- * Merkezi yönetimin işlem ve eylemlerinde verimlilik, açıklık ve etkinlik ilkelerini dikkate alması, harcamalarında tutumlu, çevreye saygılı bir anlayışa kavuşması için gerekli tüm düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- * Ülkemizde merkezi idarenin üstlenmiş olduğu birçok hizmet alanı, mahallindeki Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Yerel Yönetimler'e ve mümkün olanlar da özel sektöre devredilecektir. Devletin asli fonksiyonlarını yürütmekle sorumlu Kamu Kurum ve Kuruluşları'nın Yönetimleri ise hızlı ve verimli çalışan bir yapıya kavuşturulacaktır.
- * Başbakanlık dev bir hizmet bakanlığı görünümünden çıkarılacak, bakanlıkların görev alanları yeniden düzenlenerek bakanlık sayısı azaltılacaktır.
- * Bakanlıkların Merkez ve Taşra Örgütleri çağın gereklerine ve hizmet alanlarının özelliklerine göre kalite, verimlilik, hizmetin gecikmeden verilmesi, kamu harcamalarında tasarruf gibi ölçütler dikkate alınarak yeniden yapılandırılacaktır.
- * Merkezi Yönetim'in Yerel Yönetimler üzerindeki denetim yetkileri Yerel Yönetim politikalarına uygun olarak yeniden düzenlenecektir.
- * Zorunlu olan haller dışında, Kamu Kuruluşları'nın Bölge Yönetimleri kaldırılacak, yeni İl - İlçe kurulmasına hakkaniyete uygun nesnel ölçütler getirilecektir.

- * Yetki genişliği ve görev ayrımı ilkeleri yeniden ele alınarak taşra örgütlerine bazı konularda doğrudan karar alma yetkisi verilecektir.
- * Özerk kurum ve kuruluşların tabi olacakları ilkeler, bu organların üyelerinin seçim biçimi, hangi alanlarda kurulacakları ve Merkezi Yönetim’le ilişkileri demokratik bir anlayış çerçevesinde yeniden ele alınacaktır.
- * Merkezi idare ile ilgili personel mevzuatındaki “istisnai görev” kavramı yeniden tanımlanarak siyasi iktidarlara birlikte değişecek üst kademe yöneticileri yasa ile belirlenmek suretiyle, bunlar dışındaki görevlilerin siyasi nedenlerle değiştirilmesi önlenecektir.
- * Bürokratik formaliteler azaltılacak, devlette hantallık sona erdirilecektir. Kayırmacılık ve partizanlık gibi Kamu Yönetimi’nin yapısal zafiyetlerine son verilecektir.
- * Devletin tüm kurumlarının bilişim teknolojilerinden azami derecede yararlanması, yeni teknolojik gelişmelerin Kamu Yönetimi’nin işleyişine hızla yansıtılması sağlanacaktır.
- * İdarenin karar alma ve uygulama usulünü belirleyecek genel bir yasal düzenlemeye gidilecektir.

4.3. YEREL YÖNETİM

Çağımız bir yönüyle küreselleşme çağı, diğer yönüyle yerelleşme ve Yerel Yönetimler’in devlet sistemleri içindeki ağırlıklarının arttığı bir çağdır.

Artık demokrasi sadece bir seçme ve seçilme rejimi değil, aynı zamanda katılma ve işbirliği rejimi olarak algılanmaktadır. Bu katılım ve işbirliğini gerçekleştirecek temel birimler ise Yerel Yönetimler’dir.

Türkiye’de kamusal yaşamı ilgilendiren birçok diğer konuda olduğu gibi, Mahalli İdareler alanında da asıl sorun, demokrasimizin derinlikten yoksun oluşudur. Yapılması gereken, katılımcı ve çoğulcu demokrasinin günümüzde yaygınlık kazanan ilke ve uygulamalarını yine günümüz İktisat ve Kamu Yönetimi anlayışları çerçevesinde Mahalli İdareler alanına taşımaktır. Partimiz bu doğrultuda;

- * Mahalli İdareler’e yerel ihtiyaçlara göre yönetim biçimlerini geliştirme yetkisini verecektir.

- * Yerel Yönetimler'in kendi görevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli harcamaları karşılayacak düzeyde ve çeşitlilikte mali güce kavuşmalarını sağlayacaktır.
- * Yerel Yönetimler'in karar alma süreci ve bazı faaliyetlerine Sivil Toplum Kuruluşları'nın katılımını sağlayacaktır.
- * Kendi alanlarıyla ilgili düzenlemelere gidilmeden önce Yerel Yönetimler'e danışılması ilkesini getirecektir.
- * *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı*'na uygun olarak, anayasal sistemimize Yerel Yönetim hakkının dahil edilmesini sağlayacaktır. Yerel Yönetimler'in yargı yoluna gidebilme hakkı dahil, ilgili tüm düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- * Yerel Yönetimler'in denetim ve gözetiminin, korunmaya çalışılan çıkarların önemi ile orantılı olması ilkesini gözetecektir.
- * Büyükşehir Belediyesi kurulmasına objektif kıstaslar getirecektir. Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri arasındaki görev-yetki paylaşımını, hizmetlerde aksamaya yol açmayacak şekilde yeniden düzenleyecektir.
- * Belediye sınırlarının mülki sınırlar olarak belirlenmesine yönelik bir değişimin yapılmasını esas alacak "Yerel Yönetim Reformu"nu gerçekleştirecektir.

4.4. KAMU PERSONEL YÖNETİMİ

Kamu personelinin görevi, kamu hizmetlerini vatandaşımızı memnun edecek biçimde sağlamaktır. Kamu personelinin vatandaşa karşı buyurgan tutumu kabul edilemez. Kamu personeli vatandaşa, kendi varlık sebebi olan "müşteri" anlayışıyla hizmet etmenin gereklerine uygun davranmalıdır.

Devlet ise kendi personeline devlete yaraşır ve personelin yaptığı işin karşılığı olan ücret ve sosyal yardımları vermeli, başarılı olan personelinin de maddi ve manevi olarak ödüllendirmelidir. Aynı zamanda devlet kendi personelinin sürekli eğiterek çağın değişen koşullarına adapte olmasını sağlamalıdır.

Bu ilkeler çerçevesinde partimiz;

- * Hizmet gereklerine göre oluşturulacak norm; kadrolara atamayı objektif kıstaslara göre yapacaktır.
- * Kamu personelinde kariyer ve liyakat esasını temel alacak ve eleman alımlarını bu kıstasa göre yapacaktır.
- * Planlama, karar verme, denetleme ve danışma görevini yürüten üst kademe yöneticilerinin “istisnai memur” statüsünde çalıştırılmalarını sağlayacak yasal düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- * Kamu personeli arasında işçi ve memur ayrımının sebep olduğu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için gerekli yasal düzenlemeleri yapacaktır.
- * Kamu Kurum ve Kuruluşları’nda verimlilik analizleri yapılarak gereksiz işlemleri sona erdirecek, işlevsiz kuruluş ve birimleri kaldıracak, yatay örgütlenme modelini gerçekleştirecektir.
- * Kamu personelinin ücreti, yaptığı göreve ve başarılarına göre belirlenecektir. Aynı veya benzer işler için aynı ücret ödenecek, eşit işe eşit ücret ilkesi gerçekleştirilecek, benzer kurumlar arasındaki kurumsal ücret ayrıcalıkları kaldırılacak, kamu personeline verimlilik ilkesine uygun yeterli ücret ödenecektir. Kamu personeli ile ilgili mevzuatta yukarıda belirtilen hedefler doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- * Sendikalar ve siyasi haklar konusundaki engellerin ortadan kaldırılmasını ve siyasetçilerin kamu görevlileri üzerindeki gereksiz müdahaleleri ortadan kaldıracaktır.

4.5. GÜVENLİK

Güvenlik, devletin en asli ve vazgeçilmez işlevidir. Türkiye’nin coğrafi konumu güvenlik konularını ülkemiz için daha da önemli hale getirmektedir.

Dış ve iç güvenlik donanımları konusunda dışa bağımlılığın asgariye indirilmesi milli çıkarlarımızın gereğidir. Bu nedenle ulusal savunma sanayiinin geliştirilmesi uzun vadeli bir perspektifle ele alınacak temel bir konudur.

Günümüzde devletlerin güvenlik politikaları akılcı, dinamik, asgari maliyetle azami faydayı elde eden bir anlayışla oluşturulmakta, ülkenin ekonomik gerçekleri göz önünde tutulmaktadır.

Türkiye'nin uzun vadeli güvenliği, ülkemizin bir bütün olarak ekonomik kalkınmasını gerçekleştirmekten geçer. Partimiz ülke kaynaklarının değerlendirilmesinde bu gerçeği dikkate alacaktır.

Çağdaş dünyada her güvenlik ihtiyacı, demokratik sistem ile uyum içinde karşılanmaktadır.

Partimizin güvenlik politikaları, bu iki temel yaklaşım biçiminden hareketle hayata geçirilecektir.

- * Gerek dış gerekse iç güvenlik meselelerinin ele alınmasında güvenlik kurumları ile siyasi karar alma mekanizmaları arasında sürekli diyalog ve uyum sağlanacaktır.
- * Güvenlik ve savunma alanlarında silahlı kuvvetler ile siyasi iktidar arasında görüş alış verişini sağlayan Milli Güvenlik Kurulu, demokratik ülkelerdeki örnekleri dikkate alınarak Avrupa Birliği standartlarına göre yeniden yapılandırılacaktır.

4.6. YOLSUZLUKLARLA MÜCADELE

Ülkemiz son yıllarda siyasi iktidarın kötüye kullanılmasından kaynaklanan bir yolsuzluklar kışkacına girmiştir. Her geçen yıl Kamu Yönetimi'ndeki yolsuzlukların hacmi daha da artmaktadır. Kamu gücünün kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan yolsuzluklar başta olmak üzere, her türlü yolsuzlukla mücadele partimizin öncelikli politikaları arasında olacaktır.

Partimiz bu amaçla aşağıdaki politikaları izleyecektir:

- * Yolsuzluklarla mücadele için kapsamlı bir program hazırlanıp derhal uygulamaya konulacaktır. Kamu Yönetimi'nde şeffaflık ve ihale mevzuatının yeniden düzenlenmesi bu program çerçevesinde ele alınacaktır.
- * Yolsuzlukların önlenmesi, tespiti ve soruşturulmasında görev alacak tüm kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir birim kurulacak, bu birim yolsuzluklara karşı oluşturulacak politikaların ve alınacak önlemlerin koordinasyonunu sağlayacak, yolsuzluklarla mücadele stratejisini sürekli izlemeye alacaktır.

- * Yolsuzluklarla mücadele alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin yolsuzluk denetimine katılmaları sağlanacak, Sivil Toplum Örgütleri'nin bu alanda yapacakları çalışmalardan doğrudan ve hızlı bir biçimde yararlanılacaktır.
- * Yolsuzluk yapılma ihtimali yüksek kamu yönetimi alanlarında çalışacak personelin belirlenmesinde özel kriterler getirilecek, bu personelin denetimi de özel bir usule tabi tutulacaktır.
- * Kamu Yönetimi'ndeki yolsuzluklarla mücadele için ilgili başsavcılıkların yetkileri artırılabilecektir.
- * Tüm kurum ve kuruluşlarda yolsuzlukları izlemek üzere özel birimler kurulacaktır. Bu iç denetimin yanında bağımsız dış denetim kurumlarından da yararlanılacaktır. Yolsuzluk bu birimlerce tespit edildiğinde sorun derhal uzman savcılıklara havale edilecektir.
- * Maliye Bakanlığı Kamu Görevlileri tarafından yapılan mal bildirimlerinin doğruluğunu araştırarak bir sistem oluşturacaktır.
- * Yürürlükteki anayasanın Parlamento'ya verdiği Sayıştay'a denetim yaptırma yetkisi kanuni düzenlemeye kavuşturulacaktır.
- * Türkiye'nin, Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'na (GRECO) iştiraki gerçekleştirilecek, Konsey tarafından hazırlanan ve henüz Türkiye'nin imzalamadığı, *Yolsuzluklar Hakkında Ceza Hukuku Sözleşmesi ile Yolsuzluklar Hakkında Medeni Hukuk Sözleşmesi* vakit geçirilmeden imzalanıp onaylanacaktır. Yolsuzlukların önlenmesi için uluslararası işbirliğine önem verilecektir.

SOSYAL POLİTİKALAR

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME
PROGRAMI

V. SOSYAL POLİTİKALAR

5.1. SOSYAL POLİTİKA ANLAYIŞIMIZ

Devleti halka hizmet etme aracı olarak gören Partimiz, bir sınıf ve kesimin değil bütün vatandaşlarımızın refah ve mutluluğunu sağlayacak sosyal politikalar yürütecektir.

Bu bağlamda yoksullar, bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programlar oluşturulacak, zor durumdaki vatandaşlara, terkedilmiş ve kim-sesiz oldukları duygusu yaşatılmayacaktır. İşsizleri, fakirleri, düşkünleri, hastaları, özürlüleri gözeten, onların insan onuruna yakışacak şekilde yaşamalarını sağlayacak bir sosyal devlet anlayışının kaçınılmaz olduğu ortadadır.

Partimiz, merkezi devletin Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütleri ve özel sektör ile işbirliği yapmasını sağlayarak sosyal devlet hizmetlerinde verimliliği, sürati ve kaynak kapasitesini artıracaktır.

Hiç kimseye bedensel ve zihinsel özürleri nedeniyle ayrımcılık yapılmasına izin verilmeyecektir. Yerel Yönetimler ve sivil kuruluşlar ile iş birliği yapılarak kentsel alanlar, işyerleri, okullar başta olmak üzere tüm kamusal alanlarda özürlülerin hayatını kolaylaştıracak yapısal önlemler alınacaktır. Özürlülere yönelik özel eğitim imkanları artırılacak, iş kurma kredileri sağlanacak, vergi muafiyetleri getirilecektir. Özürlü vatandaşlar ile temsil edildikleri Sivil Toplum Örgütleri, Merkezi Yönetim’le ortak kurul ve komisyonlar oluşturacaklardır. Özürlüler için gerekli araç ve gereçlerin imalat ve ithalatına kolaylık getiren düzenlemeler yapılacaktır.

Sokak çocukları, dilenciler ve evsizleri rehabilite eden, sayılarının artmasını engelleyen projeler teşvik edilecektir.

Gelecek kuşaklar tarafından da yararlanılacak doğal kaynakların ve çevrenin korunması, tekelleşmenin önlenmesi, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi, yoksulların korunması, piyasalar tarafından sağlanmayan mal ve hizmetlerin üretilmesi ve kamusal alandaki tüm düzenlemelerin hakkaniyet ilkesine uygun yapılması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları yükümlülükler üstlenecektir.

Kamunun sosyal harcamalarında mali disiplin sağlanacak, bu harcamaların enflasyonist ve popülist uygulamalar sonucu ekonominin işlemesini aksatıcı, güven sarsıcı ve istikrarı bozucu etkiler doğurması engellenecektir.

Sosyal güvenlik, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin ortak yönetimini sağlamak amacı ile bu hizmetlerin tek bir bakanlıkta toplanması sağlanacaktır. Bu kurumlarda norm ve standart birliğinin sağlanması, temel istatistiki verilerin oluşturulması, aktüeryal dengenin sağlanması ve varlıklarının en verimli şekilde değerlendirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

5.2. EĞİTİM

Partimize göre eğitim her alandaki kalkınmanın en önemli unsurudur. Beşeri sermayeyi etkin kullanmayan toplumlar, rekabet şanslarını kaybetmeye mahkumdur. Bu nedenle partimiz, kamu kaynaklarının tahsisinde birinci önceliğin eğitime yapılacak yatırımlara verilmesi gerektiğine inanır. Eğitim alanında oluşacak zaafılar, hiçbir alandaki üstünlükle giderilemez. Buna karşılık eğitim alanında yakalanacak üstün seviyeler, diğer tüm alanların toplam kalitesini yükseltir. Eğitime bu bilinçle yaklaşan partimiz, bu alanda giderek artan zaafıları gidermeyi öncelikli hedeflerinden saymaktadır.

Türkiye eğitim alanında ciddi bir karmaşa yaşamaktadır. Eğitim kalitesi, olması gerekenin çok altındadır. Eğitimde fırsat eşitliği her geçen gün yok olmaktadır. Eğitim sistemi ideolojik kavgaların arenası haline getirilmiştir. Eğitim, araştırma ve istihdam planları olmaksızın yapılmaktadır. Yüksek Öğretim Kurumları dahil, eğitim-öğretim kurumlarımızın çoğu gerçekçi bir anlayıştan uzak, diplomalı işsizler yetiştirmektedir.

Bu nedenlerle partimiz, eğitim alanında köklü bir reform hareketine girişecektir.

- * Ülkemizde oldukça yetersiz düzeyde olan okul öncesi eğitim kamu ve özel sektör eliyle ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.
- * Temel eğitim müfredatı çağın gereklerine, ihtiyaçlarımıza ve öğrencilerin kazanacakları donanımına göre yeniden oluşturulacaktır. Temel eğitim hizmetlerinin verilmesi pilot uygulamalarla Merkezi İdare'nin Taşra Birimleri'ne ve Yerel Yönetimler'e aktarılacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı ise denetleyici, düzenleyici ve standart oluşturucu bir konuma getirilecektir. Yoksul bölgelerde eğitim devlet tarafından oluşturulacak özel programlarla desteklenecektir.
- * Zorunlu eğitim kademeli, tercih ve yönlendirmeye imkan sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecek, halen sekiz yıl olan zorunlu eğitim, alt yapı çalışmaları hızlandırılarak makul bir süre içerisinde on bir yıla çıkarılacaktır.

- * Halen yürürlükteki uygulama, hakkaniyete aykırı ve öğrencilerin motivasyonunu azaltan sonuçlar üretmektedir. Bu uygulamanın çarpıklıkları öncelikle ele alınacak üniversiteye giriş sınavlarında tüm lise ve dengi okul mezunlarına fırsat eşitliği sağlanacaktır.
- * Temel eğitim, kamu tarafından parasız olarak sunulacaktır. Kamu okullarının eğitim kalitesi artırılacak, teknolojik olanakları geliştirilecektir. Katılımcı, özgür düşünme ve analiz alışkanlığını geliştiren, bağımsız karar verme ve üretme yeteneğini teşvik eden, çoğulcu değerleri sunan, vatandaş olma bilincini yükselten, çağdaş gelişme ve teknolojileri öğreten bir eğitim anlayışına geçilecektir. Bu dönüşümde demokratik ve gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden de istifade edilecek, öğretmen yetiştiren okullar bu anlayışa göre yeniden yapılandırılacak ve mevcut öğretmenler yeni sisteme göre hizmet içi eğitime tabi tutulacaktır.
- * Temel eğitimin beşinci sınıfından itibaren “seçmeli dersler” konularak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre genel ve mesleki eğitime yönelmeleri sağlanacaktır.
- * Özel sektörün eğitim yatırımlarında bulunmasını sağlamak amacıyla özendirici düzenlemeler yapılarak özel öğretim kurumları yaygınlaştırılacak ve mevcut okulların % 100 kapasite ile çalışmalarını temin eden düzenlemeler yapılacaktır. Başarı kistası esas alınarak maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının da özel okullarda okuyabilmelerini sağlamak amacıyla devlet tarafından hizmet satın alınması yoluna gidilecektir. Talep oluşturularak özel sektörün eğitim yatırımlarına kaynak ayırması temin edilecektir.
- * Mesleki okullara özel bir önem verilecek, üniversite öncesi eğitim, diploma vermenin ötesinde meslek kazandırmaya yönelik bir niteliğe kavuşturulacaktır. Sanayi ve Ticaret Odaları ve işadamlarının kurmuş olduğu Sivil Toplum Örgütleri ile birlikte iş dünyasının ihtiyaç alanları belirlenerek dinamik ve günün ihtiyaçlarına uyan Mesleki Eğitim Programları geliştirilecektir. Uzun süreli okul programlarına devam edemeyecek durumda bulunanlar için kısa süreli meslek kazandırma eğitimi veren kuruluşlar oluşturulacaktır. Kalkınmada öncelikli bölgelere, meslek eğitimi alanında özel destek programları verilecektir.
- * Öğrenciler yetenekleri ve birikimlerine göre eğitim hizmetlerinden faydalanacaklardır. Bu bağlamda maddi durumu elvermeyen öğrencilerin de kaliteli bir eğitim alması sağlanacaktır.

- * Kamu üniversitelerinde okuyan öğrenciler için okul masraflarını karşılayıp yaşamlarını belli bir standartta sürdürebilecekleri bir kredi sistemine geçilecek, yoksul öğrencilere yapılacak yardımların ilke ve esasları belirlenecektir.
- * Ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere kurulan Meslek Yüksek Okulları bir program dahilinde yeni bir düzenlemeye tabi tutulacak, bu kurumların nitelikli ara eleman yetiştirmeleri sağlanacaktır.
- * Üniversitelere Yerel Yönetimler, odalar ve işadamları ile şirket kurabilmeleri ve ortak projeler yapmaları fırsatı yaratılacak, Yerel Yönetimler ve özel sektörün üniversitelerle ilişkilerinin geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- * Merkezi Yönetim, devletin ihtiyacı olan alanlarda üniversitelerde araştırma ve teknoloji geliştirme programlarını destekleyecek, üniversitelere bu konularda fon sağlayacaktır. Böylece üniversitelerimizin sanayi ile işbirliği içerisinde olmaları, pratik faydayı gözeten kurumlar haline gelmeleri sağlanacak, toplumdan ve hayattan kopuk bir görüntü arz etmelerinin önüne geçilecektir.
- * Türkiye’de Yüksek Öğretim, nicelik açısından büyük bir ilerleme kaydetmiş, ancak nitelik bakımından aynı başarı gösterilememiştir. Yüksek Öğretim’de köklü bir reforma ihtiyaç vardır. YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan, standart belirleyici bir yapıya kavuşturulacak, üniversiteler idari ve akademik özerkliğe sahip, öğretim elemanları ve öğrenciler üzerinde baskı, dayatma ve antidemokratik uygulamaların bulunmadığı, bilimsel bilginin üretildiği, araştırma ve öğretim faaliyetlerinin esas olduğu kurumlar haline getirilecektir.
- * Eğitim yapıları mimari özellikleri fiziksel ve eğitsel donanımları yönünden geliştirilecektir. Okullarda sınıf esaslı yerine ders esasını temel alan fiziki yapılanma benimsenecek; okul yapımında tek tip bayındırlık modeli terk edilerek esnek bir yapılanmaya gidilecektir.
- * Okul Aile Birlikleri’nin ve rehberlik sisteminin, sosyal bilimcilerin hazırlayacağı projelerle desteklenmesi ve güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- * Dünyada bireyler, toplumlar ve milletlerarası diyalogda yabancı dil bilmenin önemi büyüktür. Bu nedenle yabancı dil eğitimi modern imkan ve araçlarla kolaylaştırılarak nitelikli hale getirilecektir. Partimiz, yabancı dil öğretimini teşvik ederken, Türkçe’nin bilim dili olarak kullanımını özendirecektir.

- * Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve çocuklarının ortamlarına uygun eğitim görmeleri sağlanacaktır.
- * Din eğitimi ve öğretimi konusunda anayasanın 24. maddesiyle devlete verilen görevler, bu maddenin lafzına ve ruhuna uygun düşecek şekilde yerine getirilecek; özellikle isteğe bağlı din eğitimi ihtiyacı, eksiksiz düzeyde karşılanarak elverişsiz koşullarda ve ehliyetsiz kişiler eliyle yürütülen sağlıksız ve denetim dışı din eğitimi uygulamalarına meydan verilmeyecektir.
- * Gelişen teknolojiler bireylere internet ortamında öğretim yapma olanakları sunmaktadır. Üniversitelerin bu tip uygulamaları teşvik edilecek, öğrencilerin internet ortamında yapılan öğretimden yararlanmalarını sağlayıcı düzenlemeler yapılacaktır.
- * Vakıf Üniversiteleri desteklenecek, bu üniversitelere bütçeden yapılan maddi desteğin esasları yeniden belirlenecektir.
- * Özürlü öğrencilerin eğitimine özel bir önem verilecek, bu amaçla faaliyet gösteren dernek, vakıf ve Sosyal Yardım Kuruluşları'nın faaliyetleri özellikle desteklenecektir.

5.3. KÜLTÜR ve SANAT

Türkiye, her geçen gün maddi kaygıların ön planda olduğu, ruh ve mânâ dünyamızı zenginleştiren, süsleyen unsurların kenara itildiği bir ülke haline gelmektedir. İnsanımız renksiz, şiirsiz, içeriksiz ve estetik kaygıların önemsenmediği bir dünyada yaşamaya itilmektedir. Bu nedenle kültürün ve kültür politikalarının önemi her geçen gün daha da artmaktadır.

Her kültürel form kendi çağının anlayışını, zevkini ve estetiğini yansıtır. Kültürler, kendilerini iç dinamikleri ve kültürel alışverişlerle zenginleştirerek yenilerler. Bu anlamda geleneği olmayan ve kendi kimliğini özgün bir biçimde sunamayan kültürlerin yabancı kültürlerle rekabet etmesi zordur. Ülkemizin kültür ve sanat alanlarında göstereceği etkinlik, uluslararası camiada saygınlığımızı artıracaktır.

Ülkemiz, binlerce yıllık tarihin sonucu olan zengin bir kültürel birikim ve dokuya sahiptir.

Partimiz;

- * Milli değerlerin korunup geliştirilmesi konusunda azami bir gayret içerisinde olacaktır. Yeryüzünde saf bir dil, musiki, mimari vb. bulunmadığı gerçeğinden hareketle kültürel etkileşimi bir zenginlik olarak kabul ediyoruz.
- * Partimiz, milli kültürümüzdeki esas yapıyı, üslûbu koruyarak evrensel değerlerle milli kültür arasındaki etkileşimi en üst noktaya çıkarmayı amaçlamakta, gerçek bir çağdaş kültür atmosferi oluşturma bu yoldan geçtiğine inanmaktadır. Bu iki alanı, çatışma konusu olmaktan çıkarıp, her iki unsurun zenginliklerinden birlikte yararlanmak, kültür politikamızın temelidir.
- * Partimiz, kültürün taşıyıcı unsurları olan dil, edebiyat, folklor, musiki, plastik sanatlar, etnografya, sinema, temsil sanatları vb. alanlardaki mevcut yapıyı, yaklaşım ve anlayışı eksik ve sağlıksız bulmaktadır. Bütün bu alanlarda konuların uzmanları ve sivil toplum örgütlerinin de görüşlerinden yararlanılarak yeni ve doyurucu politikalar geliştirilecektir.
- * Plastik Sanatlar ve Türk-Islam Sanatları'nın gelişimine özel bir önem verilecektir. Tüm sanat çalışmalarının gerçekleştirilmesinde Yerel Yönetimler ağırlıklı olarak öne çıkarılacak, konuyla ilgili tüm yasal düzenlemeler hızla yapılacaktır.
- * Kültürel yozlaşma, müstehcenlik ve şiddet unsurlarının ön plana çıkarılması, kitabın hayatımızdan her gün biraz daha uzaklaşması, partimizin öncelikle mücadele edeceği konular olacaktır.
- * Ülkemizin kültür ve sanat zenginliğini tanıtan ve gelişmesine katkıda bulunan tüm projeler desteklenecektir. Yurt içi ve yurt dışında çok amaçlı kültür merkezleri ve kültür evlerinin yaygınlaştırılması desteklenecektir.

5. 4. SAĞLIK

Partimiz, sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesini sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez unsurları arasında görür. Sosyal güvenlik şemsiyesi tüm halkı kapsayacak şekilde düzenlenecektir. Devlet herkesin temel sağlık hizmetlerini, gerekirse özel sektörle işbirliği yaparak yerine getirmek zorundadır. Etkin ve kaliteli bir sağlık sistemi, nitelikli bir toplum için vazgeçilmezdir.

Bu amaçlara yönelik olarak;

- * Koruyucu hekimliğin yaygınlaşması teşvik edilecek, halk ve çevre sağlığı ile ilgili gerekli tedbirler alınacaktır. Trafik kazaları, iş kazaları, ihmaller nedeni ile meydana gelen özürüllüğün engellenmesi için eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.
- * Koruyucu ve tedavi edici hizmetler başta olmak üzere, sağlık hizmetleri alanı, gönüllü kuruluşlara ve özel sektöre açıktır.
- * Anne ve çocuk ölümlerinin yüksek olduğu ülkemizde, anne ve çocuk sağlığı özel bir önem arz etmektedir.
- * Aile planlamasının gerçekleştirilmesi için bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarına önem verilecektir.
- * Aile hekimliği sistemi uygulamaya konulacaktır. Aile hekiminin muayenehanesi, fizik koşulları ve uygulama standartları Sağlık Bakanlığı'nca belirlenecektir. Bu muayenehanelerin kurulması için devlet ucuz krediler verecektir. Böylece birinci basamak sağlık hizmetleri güvenli ve kaliteli olarak halka sunulacaktır. Sevk zinciri sağlıklı hale getirilecek, ihtisas hastanelerindeki anlamsız yığılmalar önlenecektir.
- * Sağlık sektörü Sağlık Bakanlığı tarafından tek merkezden koordine edilecektir. Bakanlık sadece organizasyon, koordinasyon, yol gösterici, denetleyici, takip edici, politika üretici bir rol üstlenecektir. Böylece sağlık hizmetlerinin tek merkezden yönlendirilmesi sağlanacak, çok başlılık ve düzensizlik önlenecektir. Ülke adına kısa, orta ve uzun dönem sağlık politikaları daha gerçekçi olarak belirlenecek, yönetim ve uygulamalar daha ekonomik olacaktır.
- * Sağlık Bakanlığı'nca yeni sağlık sisteminin uygulamaya konulmasıyla tüm Yerel Yönetimler de buna entegre olacak ve süratle kendi ihtiyaçlarını belirleyerek planlamalar yapacaklardır. Yerel Yönetimler kendi sınır ve sorumluluklarında bulunan alanların sağlık profillerini de dikkate alarak kısa, orta ve uzun vadeli yatırım programlarını belirleyecektir. Bu çalışmaların koordinasyonu Sağlık Bakanlığı'nca yerine getirilecektir.
- * Metropollerde acil servis üniteleri kurulacaktır. Bugün sağlık alanında metropollerde yaşanan en önemli problemlerden biri de acil servis ihtiyacının tam olarak karşılanamamasıdır. Acil servis birimlerinin yetersizliği nedeniyle vatandaşların hastane kapılarından çevirilmesi önlenecektir.

- * Uygulamada kolaylık arz etmesi ve verdikleri hizmetin daha ekonomik olması nedeniyle ihtisas hastaneleri kurulacaktır. Böylece daha ucuz ve daha spesifik sağlık hizmeti verilecek ve uzman hekimler yetişecektir.
- * Ülkemizde kitle yaralanmaları, doğal afetler ve bunların zararları modern dünyada yaşanan oranlardan çok daha fazla olduğundan ilgili kuruluşlar ve eğitim kurumlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- * Sağlıkta eğitim kalitesinin artırılması için gerekli tedbirler alınacak ve eğitimin planlanması dünya standartlarına göre yapılacaktır. Hemşirelik Okulu, Hemşirelik Yüksek Okulu ve Sağlık Teknisyenliği Okulları, vakıflar ve özel sektör tarafından açılabilir. Devlet bu eğitim hizmetini veren kuruluşları teşvik edecek ve destekleyecektir.
- * Sağlık çalışanlarının hakları yeniden düzenlenecek, uluslararası standartlara uygun hale getirilecek ve bu sektördeki ücret politikası yeniden ele alınacaktır.
- * Hasta haklarını koruyan hukuki düzenlemeler yapılacak, Hasta Hakları Tüzüğü dünya standartlarına göre yeniden ele alınacaktır. Vatandaşlar, sağlık birimlerinin kontrolünde görev üstlenecektir.
- * Sağlık hizmetlerinde rekabetin kuralları belirlenecek ve bunlarla ilgili yasal düzenlemeler yapılacaktır. Kalite rekabeti teşvik edilecek, sağlık sektöründe ISO kalite standardı çalışmalarına tüm yurt genelinde başlanacaktır.
- * Sağlık sektöründe, bilgi işlem merkezli tek kontrol sistemine geçiş sağlanacaktır. Bu sayede sağlıkta maliyetler düşecek, verimlilik ve kalite artacaktır. Her vatandaşa verilecek bir sağlık numarası ile sağlık sorunları hızlı ve güvenilir şekilde tüm birimlerden takip ve koordine edilebilecek ve ayrıca her vatandaşın bağlı bulunduğu sağlık merkezinde bir dosyası bulunacak, nerede tedavi olursa olsun bütün bilgiler bu dosyada toplanacaktır.
- * Küçük yerleşim birimlerinde doktoru, sağlık personeli ve tıbbi donanımı bulunmayan birçok hastane binası inşa edilmiştir. Popülist politikalarla her geçen gün yenileri talep edilen bu yatırımlar yerine, merkezlerde daha iyi donatılmış hastaneler yapmak, bunları Merkezi Tıp Birimleri haline getirmek, hem akılcı hem ekonomiktir. Söz konusu merkezler ile küçük yerleşim birimleri arasında hasta taşıyacak helikopter dahil, ciddi bir ambulans filosu oluşturmak partimizin hedefleri arasındadır.

- * Tıbbi alandaki bilimsel araştırmalar için özel destek fonları oluşturulacaktır.
- * Medyadaki sağlık haberleri kontrol edilecek ve sağlık ile ilgili yayınlar desteklenecektir.
- * Yurt dışında çalışan sağlık personelinin Türkiye'ye dönerek hizmet etmelerini sağlamak amacıyla cezbedici tedbirler alınacak, her alanda olduğu gibi bu alanda da beyin göçünün tersine işleminin imkanları araştırılacaktır.
- * Tabip Odaları ve Diş Hekimleri Odaları güçlendirilecek, sağlık alanında hizmet verecek yeni sivil örgütlerin kurulması desteklenecektir.
- * İlaç ve tıbbi ekipman sanayii desteklenecek, sağlık yatırımlarına yapılan teşvikler yeniden düzenlenecektir.
- * Adli Tıp Kurumu'nun özerk ve bilimsel çalışması sağlanacaktır. Bu alanda tüm teknolojik yenilikler yurdumuza getirilecektir.
- * Hastanelerimizin ülke genelinde tam kapasite ile çalıştırılması sağlanacaktır.
- * Tüm vatandaşlarımızı kapsayacak etkin bir genel sağlık sigortası sistemine geçilecektir.

5.5. SOSYAL GÜVENLİK

Partimiz sosyal güvenliği anayasal bir hak sayar ve her bireyin bu haktan yararlanmasını sağlamayı devletin bir görevi olarak kabul eder. Bu nedenle anayasanın belirlediği kapsamda, sosyal devlet anlayışına yaraşır bir sosyal güvenlik politikası oluşturulacak ve her bireye sosyal güvenlik numarası verilecektir.

Sosyal güvenlik kapsamında sunulan hizmetlerin insan haysiyetine uygun bir şekilde sunulması sağlanacak, prim ödeyenlerin ve hizmet alanların bu hizmetlerin denetlenmesinde söz sahibi olmalarına da imkan tanınacaktır.

Partimiz, sosyal politika uygulamalarının en önemli ve en etkili aracının sosyal güvenlik sistemi olduğu gerçeğinden hareketle; sosyal güvenliği sosyal

sigorta, sosyal hizmet ve sosyal yardım üçlü zinciri içinde önemle ele alacak, norm ve standart olarak ciddi ve bilimsel bir değerlendirmeye tabi tutacaktır.

Önemli bir bütçe büyüklüğüne ulaşmış olan sosyal güvenlik hizmetleri, çeşitli bakanlıkların bünyelerinde faaliyet göstermekte ve dağınık bir görünüm arz etmektedir. Sosyal güvenlik birimleri sosyal sigortalar, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar rejimleri ve alt sektörleri olarak tek bir bakanlığın çatısı altında toplanacak ve konsolide bir sosyal güvenlik bütçesi oluşturulacaktır. Bu bütçenin norm ve standart olarak rasyonel bir baza ve esasa oturtulması için gerekli düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

Özellikle primli rejimler olan ve çok geniş bir kitleyi ilgilendiren Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve Bağ-Kur'un aktüeryal yapısının ve mali durumunun iyileştirilmesi için tedbirler alınacak, norm ve standart birliği sağlanacaktır.

Özellikle SSK'nın mali durumunun güçlendirilmesi için çok önemli olan sigortasız işçi çalıştırılmasının önüne mutlaka geçilecektir. Böylece, çok sayıda sigortasız çalışanın sigorta kapsamına alınmasıyla birlikte eş ve çocuklarının da güvenceye kavuşması sağlanacaktır.

Özel sağlık ve hayat sigorta şirketleri yaygınlaştırılacak ve teşvik edilecektir.

Çocuklar, gençler ve yaşlılarla ilgili sosyal hizmet programlarının kalitesinin artırılmasına ve genişletilmesine önem verilecektir.

Özürülerin mesleki ve tıbbi rehabilitasyonu genişletilecektir. Bu konuda devletimiz himaye edici değil, hizmet ve imkan sunan bir anlayışta olacaktır.

Ömür boyu bakım ve tedaviye muhtaç özürülerin bakım ve tedavilerinde kolaylıklar, öncelikler ve seçenekler oluşturulacaktır.

Sanayileşme ve şehirleşmenin artması ile ailelerin çekirdek aileye dönüşmesi ve gittikçe daha çok insanın çalışma hayatına katılması, özellikle çocuklarla yaşlıların bakımında problemler oluşturmaktadır. Bunun giderilmesi için kreşler, huzurevleri hastanelerinin genişletilmesine önem verilecektir.

Belli bir yaşa gelmiş bakıma muhtaç yaşlıların aile içinde bakılması teşvik edilecektir.

Yaşlılara ve muhtaçlara yapılan sosyal yardımlar günün şartlarına göre yeniden gözden geçirilecektir. Bu yardımların gerçek muhtaçlara verilmesine dönük düzenlemeler güçlendirilecek ve ödeme miktarı artırılabacaktır.

Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın sorunları ile yakından ilgilenilecek, çalışma şartları ve sosyal güvenliklerinin iyileştirilmesi için çalıştıkları ülkelerle yapılmış olan sosyal güvenlik anlaşmaları yeniden gözden geçirilecektir.

5.6. ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma barışının sağlanması, çalışma hayatının sağlıklı ve dengeli bir biçimde sürdürülebilmesi için işçi, işveren ve hükümetten oluşan üçlü bir yapı içinde sosyal diyalogun en ileri seviyelere taşınması ve sorunların uzlaşma ortamında çözülmesi en önemli hedeflerimizdendir.

Çalışma hayatının güçlendirilmesi ve istikrara kavuşturulması için, çalışma hayatıyla ilgili mevzuat, çağdaş standartlara uygun ve demokratik katılımı sağlayacak şekilde yeniden gözden geçirilecek, taraflar arasında sağlıklı ilişkilerin gelişmesini hazırlayacak tedbirler alınacaktır.

ILO Sözleşme ve İlkeleri çerçevesinde; hükümet, işçi ve işverenler arasındaki uzlaşma ile endüstriyel ortamdaki ilişkilerin her açıdan güçlendirilmesi için gayret sarf edilecektir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yapısı genişletilerek ve güçlendirilerek daha fonksiyonel hale getirilecektir.

İş gücü maliyetini azaltıcı ve istihdamı teşvik edici yasal düzenlemeler hızla tamamlanacaktır.

Kayıt dışı işçi çalıştırmaya yol açan mevcut sosyal sigorta prim oranları makul bir seviyeye çekilecektir.

Asgari ücret seviyesi geçim standartlarına göre yeniden gözden geçirilecek ve asgari ücretten alınan vergiler kademeli olarak azaltılacaktır.

Örgütlenme özgürlüğünün önü açılacak, sendikalaşma teşvik edilecek, kamu görevlilerinin grevli ve toplu sözleşmeli sendikal haklar ve özgürlüklere kavuşturulması için gereken mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilecektir.

Çalışma hayatında cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilecek, eşit işe eşit ücret ve liyakat prensibi çalışma hayatında hakim kılınacaktır.

Çocuk emeğinin sömürülmesini önlemek için yasalardaki boşluklar giderilecek; ILO'nun çalışan çocuklarla ilgili standartları yürürlüğe konularak çocuk emeğinin sömürülmesine fırsat verilmeyecektir.

İş güvencesi, işçi ve işverenleri mağdur etmeyecek şekilde hayata geçirilecek ve işsizlik sigortası uygulaması geliştirilecektir.

5.7. KADIN

Kadınlar sadece toplumumuzun yarısını oluşturdukları için değil, her şeyden önce birey ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde birinci derecede etkin oldukları için, yılların ihmalî sonucu biriken her türlü sorunlarıyla ilgilenilmesi, partimizin öncelik verdiği bir konudur.

Bu nedenle;

- * Kadınların kamusal yaşama katılımının özendirilmesi için gerekli tüm önlemler alınacaktır.
- * Kadınların partimize üye olmaları ve siyasette faal rol oynamaları özendirilecektir.
- * Kadınla ilgili dernek, vakıf ve Sivil Toplum Örgütleri'ne destek sağlanacak; kadınları ilgilendiren yasal düzenlemeler yapılırken bu örgütlerle işbirliği yapılacaktır.
- * Kadına yönelik şiddetin ayrıca cinsel ve ekonomik istismarın önlenmesi, partimizin öncelikli politikaları arasında yer alacaktır.
- * Kadın intiharlarının, töre ve namus cinayetlerinin sık görüldüğü yörelerde kadınlara ve ailelerine yönelik önleyici ve eğitici çalışmalar yapılacaktır.
- * Yerel Yönetimler'in kadınların sorunları ile ilgili çalışmalar yapması teşvik edilecektir. Kırsal kesimde yaşayan kız çocuklarına yönelik olarak yaşadıkları bölgelerin koşullarına uygun eğitim projeleri geliştirilecek, bu konuda çalışan Sivil Toplum Kuruluşları desteklenecektir.

- * Kız çocuklarının okullaşma oranını artıracak politikalar uygulanacak, onların eğitiminin önündeki engeller kaldırılacak, özellikle kırsal kesimlerde ailelerinin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- * *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi* ile getirilen ilkelerin uygulanması sağlanacaktır.
- * Ev kadınlarının sosyal güvence kazanmasını sağlayacak çalışmalar gerçekleştirilecektir. Ev içi emeğin saygınlığı korunarak kadınlar için yeni istihdam alanları oluşturulacaktır.
- * Maddi destekten yoksun durumda olan ya da şiddete maruz bulunan kadınları koruyan programlar oluşturulacaktır.
- * Mevzuatımızda kadın aleyhindeki ayrımcı hükümler ayıklanacaktır.
- * Kadınların çalışma hayatı, çocuk ve aile sorumlulukları dikkate alınarak sosyal güvenlik ve çalışma koşullarında iyileştirmeler yapılacaktır.

5.8. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER

Aile, toplumun temeli ve toplumsal dayanışmanın oluşmasında rol oynayan önemli bir kurumdur. Toplumsal mutluluk, dayanışma, barış, sevgi ve saygının yolu aileden geçer. Yaşanan bütün olumsuzluklara ve ekonomik sıkıntılara rağmen toplum olarak ayakta duruşumuzu büyük çapta sağlam aile yapımıza borçlu olduğumuz açıktır.

Aile merkezli politikalara öncelik verecek olan partimiz:

- * Çalışma hayatının yoğunluğu nedeniyle aile huzurunun ve çocukların ruh sağlığının bozulmaması için aile fertlerini destekleyici düzenlemeler geliştirecektir.
- * Korunmaya muhtaç çocukların aile sıcaklığını hissetmesi için "koruyucu aile" ve "aileye dönüş" projelerini teşvik edecektir.
- * Genç kuşakların yaşlı ebeveynlerini yanlarında barındırmalarını özendirilecektir.
- * Sokak çocuklarının barınma, eğitim, rehabilitasyon ve tedavi imkanlarını

artırarak aile ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlayacaktır. Gönüllü kuruluşlar ve Yerel Yönetimler'le işbirliği yaparak çocukların sokağa düşmesini önleyici politikalar geliştirecektir.

- * Çocukların aile ve toplum tarafından istismarını, sokakta çalıştırılmalarını engelleyecektir.
- * Aile içi şiddeti önleyici tedbirler alacaktır. Bu şiddetin mağduru olan kadın ve çocuğu koruyacak kanuni düzenlemeler yapacak, koruyucu merkezler açacaktır.
- * Yerel ve Genel İdareler'in özürlü vatandaşlarımıza yönelik yükümlülüklerini etkin bir şekilde denetleyecek ve özürliülerin toplumla bütünleşmelerine imkan tanıyan ve çalışma hayatına katılmalarını özendirici tedbirleri alacaktır. Ayrıca özürliülere yönelik konut projelerini destekleyecek, kimsesiz özürliülerin bakımı konusunda mevcut uygulamaları iyileştirilecektir.
- * Zararlı alışkanlıkları ve uyuşturucuyu toplumumuzun önündeki en büyük tehlike olarak görmektedir. Bu sebeple uyuşturucu ile mücadeleyi ilk öğretimle birlikte başlatacaktır. Sivil Toplum Örgütleri ile birlikte gençlerin bu alışkanlıklara yönelmesini önleyecek, bilinçlendirici sosyal programlar gerçekleştirecektir.
- * Sosyal hizmetleri etkinleştirecek, yetişmiş personel ihtiyacının karşılanması için gerekli önlemleri alacaktır.
- * Uzun vadeli konut kredileri ile orta sınıf ailelerin ev sahibi olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca Yerel Yönetimler'le iş birliği yaparak evlenecek gençlere evlilik kredisi sağlanabilmesi için gerekli önlemleri alacaktır.
- * Kadın ve aile konusunda hizmet veren kamu kurumları yeniden yapılandırılacaktır.

5.9. GENÇLİK VE SPOR

Gençlik, ülkenin sadece zenginliği değil, aynı zamanda dinamizminin ve değişim potansiyelinin de kaynağıdır. Dolayısıyla genç nüfusa sahip olmak Türkiye için çok büyük bir imkandır. Ancak ülkemizde gençler iyi eğitilmemiş, işsiz bırakılmış, enerjileri bastırılmak istenmiş, söz hakkı verilmemiş, güvenilmemiş ve hatta zaman zaman bir tehlike unsuru olarak görülmüştür.

Bu nedenle partimiz, toplumun gençlere, gençlerin de Türkiye'ye güvenini sağlamayı temel hedefleri arasında görmektedir.

Partimiz; özgür düşünceli, kendi başına karar verebilen, sorgulayan, kendi toplumunun ve evrensel anlayışın doğrularından haberdar olan ve hayatın güçlükleri ile baş edebilecek donanımlı ve yetenekli gençler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Bu doğrultuda partimizin gençliğe yönelik izleyeceği politikalar şunlardır:

- * Gençlerimizin ülke yönetimine her platformda katılımı sağlanacak, bu amaçla siyaset okulları ve gençlik dernekleri desteklenecektir.
- * Eğitimin nitelikli hale kavuşturulmasının yanı sıra, gençlerin sosyal faaliyetlere katılımını sağlayan gençlik merkezleri yaygınlaştırılacaktır. Bu alanda sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve Yerel Yönetimler'le iş birliği yapılacaktır.
- * Kırsal kesimlerde ve varoşlarda yaşayan gençlerimizin gelişimine ve sorunlarının çözümüne özel önem verilecektir.
- * Gençlerin ruhsal, bedensel, zihinsel gelişimini olumsuz etkileyen alkol, uyuşturucu, şiddet ve pornografi içeren yayınlar konusunda tedbirler alınacaktır.
- * Gençlerin okuma alışkanlıklarını güçlendirmek amacıyla, gelişmiş ülkelerin standartlarında semt kütüphaneleri uygulamaya konulacaktır. Bilimsel çalışmalara, sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılmaları desteklenecektir.
- * Gençlerin her alandaki uluslararası yarışmalara ve faaliyetlere katılımı teşvik edilecek, başarılı gençlere özel eğitim ve iş imkanları sağlanacaktır.
- * Üstün yetenekli gençler, ilgili kurumlarca tespit edilecek, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim görmeleri sağlanacaktır.
- * Yurt dışında yaşayan gençlerimize yönelik olarak kendi kültürlerine yabancılaşmalarını ve asimile olmalarını engellemek üzere nitelikli personel ile donatılmış Gençlik Merkezleri oluşturulacaktır.
- * Dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen şartları dikkate alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Spor hizmetleri ağırlıklı olarak Yerel Yönetimler'e bırakılacaktır.

- * Amatör ve profesyonel spor kulüplerine, Yerel Yönetimler'in daha fazla kaynak ayırabilmeleri için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- * Uluslararası başarıları imza atan sporculara ve kulüplere yönelik destekler artırılarak devam ettirilecektir. Lisanslı sporcuların sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlanmalarına imkan tanınacaktır.
- * Özürlü gençlerin sportif ve sosyal etkinliklere katılımlarını sağlayan projeler uygulamaya konulacaktır.
- * Sporcu yetiştiren eğitim kurumları, teşvik edilecektir.
- * Toplumu spor yapmaya özendirecek kampanyalar devamlılık ilkesi gözetilerek gerçekleştirilecek, gençler öncelikli hedef kitle olacaktır. Sporcu olmak isteyen genç yetenekler, ekonomik ve sosyal yönden desteklenecektir.
- * Spor faaliyetleri özellikle medya eliyle birkaç yaygın spor dalı üzerine odaklanmakta ve diğer spor türleriyle toplumun ilgilenmesinin adeta önüne geçilmektedir. Bu kısır döngü, toplumun farklı sporlara ilgisini sağlayacak spor alanlarının halkın hizmetine sunulmasıyla aşılabacaktır.

5.10. KENTLEŞME VE KONUT

Bir ülkedeki yönetimin kalitesini ve toplumun medeniyet dairesindeki konumunu, ne tür kentler ürettiği belirler. Bu nedenle kentleşme ve konut meselesi teknik muhtevasının çok ötesinde anlamlara sahiptir.

Kentleşme ve konut meselesinin çağdaş standartlara kavuşturulmasının önündeki en büyük engel iç göç olgusudur. Ülkemizdeki bir çok sorunun kaynağında bulunan göç olgusuna hazırlıklı bir kent planlaması, sağlıklı çözümler oluşturabilmenin kaçınılmaz ön koşuludur.

- * Mahalli İdareler'de yapılacak köklü reformlarla şehirlerin altyapı sorunları çözüme kavuşturulacak, şehir planlarına aykırı kentleşmeye izin verilmeyecektir.
- * Kurulu şehir bölgesinde imar tadilatı yapıp yoğunluğu artırmak yerine, gecekondü bölgelerinde imar ıslah planları gerçekleştirilecek, mücavir alanlardaki planlamanın sürat kazanması sağlanacaktır.

- * Sağlıksız ve çirkin şehirleşmenin önüne geçilecek, şehirler yaşanabilir mekanlar olacaktır. Gecekondu bölgelerinde yaşayanlara yönelik ucuz konutlar üretilecektir.
- * Uzun vadeli programlarla şehirlerin yaşanabilir, sağlıklı, çevre güzelliği taşıyan mekanlar olması sağlanacak, geleneğimizden hareketle "bahçe-kent" kavramı yeniden ele alınacaktır.
- * Şehrin doğal ve tarihi dokusunu bozan yapılaşmanın önüne geçilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Eski kent dokularının korunmasına yönelik uygulanan SİT politikası yeniden gözden geçirilecektir.
- * Şehir sorunlarının çözümünde Sivil Toplum Örgütleri ile işbirliği geliştirilecek, mahalle derneklerinin kurulması teşvik edilecektir.
- * Kentsel değerlerin korunması amacıyla, kentli hakları ve kente karşı işlenen suçlar kavramı geliştirilecektir. Tarihi mirasın, kültürel değerlerin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının güvence altına alınması için toplumsal bilinç geliştirilecek, kentle ilgili kararlara halkın katılımı sağlanacak ve kente karşı suç tanımıyla Türk Ceza Kanunu'nda ayrı bir fasıl düzenlenecektir.
- * Şehir alanları içinde hastane, üniversite, okul gibi kamusal nitelikli yapıların inşası belli ilke ve kurallara bağlanacaktır.
- * Şehir içinde halkın dinlenmesi, spor ve gösteri yapabilmesi ve görüşlerini açıklayabilmesi için meydanların düzenlenmesine özel bir önem verilecektir. Şehir fuar ve festivalleri desteklenecektir.
- * Büyük şehirlerin ulaşım sorunlarının çözümü için yeraltı ulaşım projeleri desteklenecek, deniz yolları ve raylı sistem uygulaması yaygınlaştırılacaktır. Kentlerde yaşam kalitesini yükselten uygulamalar öncelikli bölgeler göz önünde bulundurularak yoğunlaştırılacaktır.

5.11. ÇEVRE

Partimiz, çevre sorunlarına hem sağlıklı bir ortam sağlanması, hem de ulusal maliyetlerin azaltılması açısından bakmaktadır.

Sanayileşme ve kırsal alanlardan kentlere göç hızla büyüyen çevre sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Bugün çevre maliyetleri, sanayileşen her ülkede ulusal refahı derinden etkilemektedir. Partimiz, bir yandan sürdürülebilir bir kalkınmayı hedeflerken öte yandan bu kalkınmanın çevreye maliyetinin asgari düzeyde tutulmasına özen gösterecektir.

Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki politikalar izlenecektir:

- * Türkiye, ne kendi ürettiği ne de başka ülkelerden ithal edilen çevreye zararlı atıkların mezarlığı olmayacaktır. Çevreyi kirleten hiçbir kalkınma ya da üretim modeline müsamaha gösterilmeyecektir.
- * Bilhassa eko-sistemler üzerinde toksik ve kalıcı etkileri bulunan endüstri atıklarının kontrol altına alınması ve arıtımının sağlanması suretiyle kirlenme oranı asgariye indirilecektir.
- * Çevre sorunları çoğunlukla yerel düzeyde ortaya çıktığından, çevre politikalarının oluşturulması ve hayata geçirilmesinde de Yerel Yönetimler'in önemi büyüktür. Bu nedenle partimiz, çevre ile ilgili planlarını merkezden değil, yerinden yönetimler aracılığıyla gerçekleştirmeyi ve politikalarını katılımcı demokrasi anlayışı ile bütünleştirerek uygulamayı esas alacaktır. Bunu temin için Yerel Yönetim ağırlıklı bir Çevre Yönetim Sistemi geliştirilecektir.
- * Çevre konusunda vatandaşlardan gelen her türlü şikayet dikkatle incelenecektir. Çevre konularında faaliyet gösteren Sivil Toplum Örgütleri ile işbirliğine gidilecek, çevre sorunlarının çözümünde vatandaşların inisiyatif alması teşvik edilecektir.
- * Çevre ile ilgili uluslararası örgütlerin talepleri ve çalışmaları dikkate alınacaktır.
- * Partimiz çevrenin bilgi, sevgi ve sorumluluk duygusu ile korunması gereğine inanır. Çevre yaşanmaz hale geldikten sonra çevre bilincinden söz etmenin çok anlamlı olmadığı açıktır. Bunun için küçük yaşlardan itibaren vatandaşlara çevre bilinci kazandıracak bir eğitim programının yaygınlaştırılması öncelikli görevlerimizdendir.
- * Tarım alanlarında kimyasal gübre, ilaçlama ve hormon kullanımında standartlar geliştirilecek, bu standartlara dayalı kontrol mekanizması oluşturulacaktır. Küçük ve büyük baş hayvan yetiştiriciliğinde hormon kullanımı önlenecektir.

- * Çevre sorunlarının çözümünde geleneksel çevre anlayışımız ve kültürümüzden yararlanılacaktır.

5.12. BİLİM VE TEKNOLOJİ

Bilim ve teknolojinin ekonomik kalkınma ve toplumsal refah açısından stratejik önemi olduğuna ve ülkemizin bilim ve teknoloji politikalarının Türkiye'deki ve yurt dışındaki bilim adamlarımızın geniş katılımıyla oluşturulması gerektiğine inanıyoruz. Doğru seçilecek bilim ve teknoloji politikalarının uygulanması sonucunda, ülkemizin bilim ve teknoloji kapasitesinin artacağına şüphe yoktur.

Bilim ve teknoloji politikalarının ana unsuru bilim ve teknolojiyi, ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürecek mekanizmalar olmalıdır.

Partimizin bilim ve teknoloji alanında izleyeceği başlıca politikalar şunlardır:

- * Bilim ve teknoloji atılım projesi; katma değeri yüksek yeni ürün, hizmet ve sistemleri Türk ekonomisine ve sanayisine kazandıracak biçimde hayata geçirilecektir.
- * Temel ve uygulamalı bilimler dengeli bir biçimde ele alınıp projeler bazında desteklenecektir.
- * *Ulusal İnovasyon Sistemi* kurma çalışmaları hemen başlatılacaktır.
- * Türkiye'nin bilim ve teknoloji kapasitesini artıracak, yeni buluşları üretime kazandıracak her türlü çalışma desteklenecek ve gereken düzenlemeler yapılacaktır.
- * Başta özel sektör ve üniversitelerimiz olmak üzere Türkiye'de araştırma ve geliştirme faaliyetlerine katkı sağlayacak tüm araştırma kuruluşları, bilgi üretme kriterine göre desteklenecektir.
- * Devlet bütçesinden AR-GE'ye ayrılan pay yıllar içerisinde oransal olarak Avrupa Birliği ortalamalarının üzerine çıkarılacaktır.
- * Uluslararası ortak araştırma projelerinde Türk bilim adamlarının yer alabilmesi için gereken destek verilecektir.

- * Başta sanayi kuruluşları olmak üzere ve tüm ülkeyi uluslararası sisteme entegre edecek tüm ülkenin bilgiye hızlı erişimini sağlayacak ulusal enforasyon ağının altyapısı hayata geçirilecektir.
- * Üniversite-sanayi işbirliği mutlaka gerçekleştirilecektir.
- * Üniversitelerin, araştırma kurumlarının bilgi birikimini ve özel sektörün girişimciliğini buluşturan “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Teknoparklar”ın sayı ve etkinlikleri artırılabilecektir.
- * Teknolojik buluşların üretime dönüşmesini kolaylaştıracak *Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıkları* teşvik edilecektir.
- * Enformatik, biyoloji ve gen mühendisliği, ileri malzeme teknolojileri, enerji teknolojileri, gıda teknolojileri, esnek üretim sistemleri ve sağlık teknolojilerine özel önem verilecektir.
- * Beyin göçünün önlenmesine çalışılacak, tam tersine yerli ve yabancı bilim adamlarının dönemselsel ve kalıcı olarak Türkiye’ye gelmeleri teşvik edilecektir.
- * Türkiye’nin tarihselsel ve kültürel birikimini gün ışığına çıkartacak, sosyolojik gerçeklerini araştırarak, sosyal ve siyasal derinliğini artıracak, Türkiye’ye özgü sosyal, kültürel ve ekonomik politikaları araştırarak çalışmalar da en azından bilim ve teknoloji araştırmaları kadar desteklenecektir.

5.13. YAZILI VE GÖRSEL BASIN

Özgür, bağımsız, çok sesli bir yazılı ve görsel basın, demokratik rejimin önemli güvencelerinden biridir. Doğru bilgi ve haber alma hürriyetinin korunması esastır. Böyle bir ortamın tesisi için her türlü önlem alınacak; medya-siyaset ve ticaret ilişkilerinin toplumun doğru haber alma özgürlüğünü kısıtlaması, medya aracılığıyla vatandaşın istismar edilmesi önlenenecektir. Yazılı ve görsel basın sektöründe tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi için ilgili mevzuat yeniden düzenlenecektir.

Medyanın, toplumun ihtiyaçlarını ön planda tutan yayınlar yapması özendirilecektir.

Kültürel değerlerin, tüketicilerin, ailenin, çocukların ve gençlerin korunması, genel ahlak kurallarına riayet edilmesi, kişilerin ve sosyal grupların haklarını ihlal edici yayınlardan kaçınılması esastır. Meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılarak medyanın toplumsal sorumlulukları ile ilgili yeni kriterler geliştirilecektir.

Özel hayatın ve özel haberleşmenin güvenliği ile ilgili her türlü teknik ve yasal önlemler alınacaktır.

Medyada etkili denetim yöntemlerinden biri öz denetimdir. Bununla beraber, tarafsız basın meslek kuruluşlarının ve gönüllü teşekküllerin denetimiyle art niyetli yayınların doğal bir toplumsal muhalefet sayesinde kontrol edilmesi özendirilecektir.

Medya çalışanlarının iş güvencesi ve sosyal güvenlik sorunları dolaylı olarak haber alma özgürlüğünü etkilemektedir. Bu nedenle medya çalışanlarının uluslararası standartlarda bir çalışma ortamına ve iş güvencesine kavuşturulmaları sağlanacaktır.

Sansür ve benzeri kavramların tanımı, şüpheye mahal bırakılmaksızın ve tamamen sivil inisiyatif tarafından belirlenecek ve önlemler de yine siyasi iradenin dışında alınacaktır.

Yerel medya desteklenecektir

Medyayı denetleyen kurumların objektif kriterlerle hareket etmesi sağlanacak, bu kurumların medya üzerinde siyasi baskı aracı haline gelmeleri engellenecektir.

Medyanın haber ve bilgi edinme özgürlüğü korunurken bireyin özel hayatına müdahale edilmesine izin verilmeyecektir.

5.14. TRAFİK

Her yıl ülkemizde binlerce vatandaşımız trafik kazaları sonucu ölmekte veya sakat kalmaktadır. Trafik kazalarından dolayı ekonomik kayıplar da çok büyüktür.

* Trafik kazalarını asgari seviyeye indirmek için ulaşım vasıtaları arasında uzun dönemde uyumlu bir dengeyi sağlayacak ulaştırma alt yapısını oluşturmak temel amacımızdır.

- * Trafik kazalarını önlemek amacı ile yol, araç, insan üçgeninde zararların en aza indirilmesini sağlayacak bir eğitim ve bilinçlendirme programı hayata geçirilecek, trafik kurallarına uymanın bir davranış biçimi haline getirilmesi temin edilecektir.
- * Trafik hizmetlerinin niteliği dikkate alınarak, ilkelerin tespiti merkezi idarede kalmak kaydıyla, belediyesi bulunan yerleşim birimlerinde bu hizmetler kısa zamanda belediyelere devredilecektir. Şehirlerarası yollar ve Belediye Teşkilatı bulunmayan alanlarda hizmetler Trafik Teşkilatı tarafından yapılmaya devam edilecektir.
- * Karayollarının alt yapıları, hızla artan taşıt trafiğine uygun hale getirilecek, trafik yoğunluğunun olduğu karayollarında bölünmüş yol yapımına hız verilecektir.
- * Karayollarının alt yapı projeleri uygulamaya geçirilmeden önce, trafik güvenliği açısından denetlenecektir.
- * Trafik güvenliğini artırmak için, yasal düzenlemeler acilen yapılacaktır.
- * Büyük kentlerimizde raylı sistemler yaygınlaştırılacak, kent içi toplu raylı taşıt sistemlerinin, karayolu sistemleriyle bütünleşmesi sağlanarak azami derecede trafik güvenliği tesis edilecektir.
- * Trafik kazaları ile ilgili analizler yapılarak kazaların nedenleri tespit edilecek ve bu alanlarda acil önlemler alınacaktır.
- * Karayolları üzerinde araç ve gereçle donatılmış yeterli sayıda ilk yardım istasyonları kurulacaktır. Üniversitelere bağlı hastanelerin ve diğer resmi ve özel sağlık kuruluşlarının, trafik kazası geçirenlere acil müdahalesi için gerekli mevzuat ve teknik altyapı eksiklikleri hızla tamamlanacaktır.

DIŞ POLİTİKA

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME
PROGRAMI

VI. DIŞ POLİTİKA

6. DIŞ POLİTİKA

Türkiye'nin jeopolitik konumu, pek çok işbirliği projesi için bir çekim alanı oluşturabilecek potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin bölgesel ve küresel bir müessiriyete dönüştürülebilmesi, uluslararası siyasi ve ekonomik ilişkilerde ve güvenlik ilişkilerinde jeopolitiğin akıllıca kullanılmasına bağlıdır.

Öte yandan soğuk savaş sonrası dönemin getirdiği dinamik konjonktür, çok alternatifli bir dış politika geliştirmek için uygun bir ortam oluşturmuştur. Askeri ittifakların ve blokların, uluslararası ilişkilerin belirleyici unsuru olma niteliği önemli ölçüde azalmış ve işbirliği projeleri devletlerarası ilişkilerin yaygın bir aracı haline gelmeye başlamıştır. Bu yeni ortamda Türkiye'nin de güç merkezleri ile ilişkilerini alternatifli, esnek ve çok eksenli olarak yeniden düzenlemesi ve oluşturması gerekmektedir.

Partimiz, Türkiye'nin tarihine ve coğrafi konumuna yaraşır, önyargılardan ve saplantılardan arınmış, karşılıklı çıkar ilişkilerine dayalı, gerçekçi bir dış politika izleyecektir. Başka ülkelerin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı olan Türkiye, öteki ülkelerin ve uluslararası kuruluşların da, kendi toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı olmalarını hak olarak görmektedir.

Partimiz, değişen bölgesel ve küresel gerçekler karşısında, Türkiye'nin dış politika önceliklerini yeniden tanımlaması ve bu gerçekler ile ulusal çıkarları arasında yeni bir denge oluşturması gerektiği inancındadır.

Bu bağlamda partimiz;

- * Türkiye'nin dış politikasını uzun vadeli bir perspektifle, yeni dinamiklere dayanan bölgesel ve küresel konjonktürle uyumlu hale getirecektir.
- * Dış politikada karar verme ve uygulama sürecinin, sadece bürokrasinin katılımıyla yürütülmesinin yetersiz kaldığı görüşündedir. Bu tür kararlara parlamentonun ve toplumun çeşitli kesimlerinin katılımı sağlanarak Türkiye'nin dış politikadaki etkisi ve gücünün artacağına inanmaktadır.
- * Uluslararası ilişkilerde stratejik çalışmaların, senaryo analizlerinin ve geleceğe ilişkin projeksiyonların yapılmasının, dış politika araçlarının geliştirilmesinde çok önemli olduğuna da şüphe yoktur. Bu nedenle kamu kurumları bünyesinde dış politika alanında faaliyet gösteren araştırma

merkezleri, dış politika enstitüleri ve üniversitelerdeki uluslararası ilişkiler bölümleriyle işbirliği yapılacaktır.

Partimiz, bu gözlemler çerçevesinde aşağıdaki politikaları izleyecektir:

- * Türkiye, demokрасisi, ekonomisi ve insan haklarına saygılı tutumuyla bulunduğu bölgede bir istikrar unsurudur. Bu nitelikleriyle, çevresindeki kriz bölgelerinde daha fazla inisiyatif alacak ve krizlerin çözümüne daha somut katkı sağlamaya çalışacaktır.
- * Partimiz, bölgesel güvenlik ortamının, ekonomik kalkınmaya önemli katkıda bulunduğu görüşündedir. Bu nedenle Türkiye, yakın çevresinde güven ve istikrarın tesisi için daha fazla çaba sarf edecek, komşularıyla diyaloga dayalı iyi ilişkiler sürdürme çabasını artıracak, böylelikle bölgesel işbirliğinin gelişmesine daha fazla katkıda bulunacaktır.
- * Türkiye gerek coğrafi, gerekse tarihi açıdan Avrupa ile yakın ilişkiler içinde olmuştur. Bu nedenle Avrupa ülkeleriyle ilişkiler Türkiye'nin dış politika gündeminde en üst sıralarda yer almaya devam edecektir.
- * Türkiye, Avrupa Birliği ile ilişkilerinde, taahhütlerini ve Birliğin üyelik için öteki aday ülkelerin de yerine getirmesini istediği şartları bir an önce sağlayacak, gündemin yapay sorunlarla meşgul edilmesini önlemeye çalışacaktır.
- * Türkiye'nin NATO bünyesinde bugüne kadar ortaya koyduğu katkıya paralel olarak, yeni Avrupa Savunma Stratejisi çerçevesinde oluşturulan Avrupa Güvenlik ve Savunma Kavramı (AGSK) içinde hak ettiği yeri alması yolundaki çabaları sürdürecektir.
- * Türkiye ile dost ve müttefik ülkeler arasında uzun zamandan beri devam eden siyasi ve ekonomik işbirliği sürdürülecek ve bu işbirliği özellikle ekonomi, bilim, teknoloji, yatırım ve ticaret alanlarında yoğunlaştırılacaktır.
- * Amerika Birleşik Devletleri ile uzun yıllardan beri savunma ağırlıklı olan işbirliğini devam ettirecek ve bu işbirliğini ekonomi, yatırım, bilim ve teknoloji alanlarında yaygınlaştıracaktır.
- * Rusya Federasyonu ile Orta-Asya ve Kafkasya'da rekabete değil işbirliğine dayanan dostça ilişkiler sürdürecektir.

- * Komşumuz Yunanistan ile karşılıklı ekonomik çıkarlara dayanan ilişkileri artırarak sürdüreceği ve bu ilişkilerin oluşturacağı güven ortamı sayesinde, daha karmaşık olan siyasi sorunların çözümü için zemin hazırlayacaktır.
- * Kıbrıs sorununun çözümünde, adadaki Türk halkının varlığının, kimliğinin ve kendi geleceğini tayin etme hakkının gözardı edilemeyeceği görüşünde olup; çözümün, adada mevcut iki devletin varacağı uzlaşmaya dayanması gerektiğine ve bu sorun çözülmeden Kıbrıs Rum Kesimi'nin Avrupa Birliği'ne alınmasının, sorunu daha karmaşık hale getireceğine inanmaktadır.
- * Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile tarihi, kültürel ve sosyal yakınlığımıza rağmen, Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkilerinde beklentileri karşılayamadığı bir gerçektir. **AK PARTİ**, Türk Cumhuriyetleri'yle ilişkilerin en ileri noktaya taşınarak bölgenin geniş bir işbirliği alanına dönüştürülmesi için çaba sarfedecektir.
- * Orta-Doğu'da akan kan, tüm dünya kamuoyunu olduğu gibi, bu bölge ile yakın kültürel ve tarihi ilişkileri olan Türk halkını da üzmekte ve endişeye sevk etmektedir. **AK PARTİ**, din ve ırk ayırımı yapmaksızın, kime ait olursa olsun, dökülen kanın ve göz yaşının acilen durdurulmasını sağlayacak tek yolun, kalıcı bir barıştan geçtiğine inanmaktadır. Bu çerçevede Türkiye, barışın tesisine yönelik çabaları desteklemeye devam edecektir.
- * Partimiz, Türkiye'nin İslam Ülkeleri'yle ilişkilerine özel bir önem vermektedir. Bu nedenle, bir yandan bu ülkelerle ikili işbirliğimizin artırılması, öte yandan İslam Konferansı Örgütü'nün (İKÖ), uluslararası alanda daha saygın yer edinebilmesi ve inisiyatif alabilen dinamik bir yapıya kavuşturulması için çaba sarfedecektir. Yine bu bağlamda, başkanlığını Sayın Cumhurbaşkanımızın yaptığı İKÖ, Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi'nin (ISE-DAK) faaliyetlerine daha somut içerik kazandırmaya çalışacaktır.
- * Soğuk savaşın sona ermesi ve Doğu Bloku'nun çöküşü, Karadeniz Bölgesi'nde yeni bir işbirliği alanının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişme sonucu, hızlı bir ivme ve geniş bir katılımı kurulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (KEİT), bölge ülkelerine geniş işbirliği olanakları vaad eden potansiyelinin harekete geçirilmesi için sarfedilen çabaları artıracaktır.
- * Türk dış politikasının geleneksel Atlantik ve Avrupa boyutlarının yanında, Avrasya eksenli bir politikanın da geliştirilmesi yolundaki çabaları sürdü-

recektir. Bu bağlamda, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) çerçevesindeki işbirliğinin güçlendirilmesi için çaba sarf edecektir.

- * Kafkasya'da soğuk savaş dönemi şartlanmaları bir yana bırakılarak işbirliği imkanları aranacaktır. Böylelikle Türkiye, zengin yeraltı ve yer üstü kaynaklarına sahip olan bu bölgenin, Orta-Doğu ve Balkanlar'la ekonomik açıdan bütünleşmesine katkıda bulunmaya çalışacaktır.
- * Çin ve Güney-Doğu Asya'daki dinamik ekonomilerle ilişkileri çok yönlü olarak ele alacak ve Türkiye ile bu ülkeler arasında daha sıkı ilişkiler geliştirmeye çalışacaktır.
- * Türkiye'nin Balkan politikasını, bölgedeki ülkelerle tarihi, kültürel ve ekonomik ilişkilerimiz ışığında geliştirecek ve gerekirse yeniden şekillendirecektir.
- * Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının, bulundukları ülkelerdeki haklarının daha fazla korunması için çaba sarf edecek, gerek o ülkelerde gerekse Türkiye'de karşılaştıkları sorunların ortadan kaldırılması için mevcut mekanizmaları daha etkin biçimde işletecek, gerekirse yeni mekanizmalar oluşturacaktır.

SONUÇ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME
PROGRAMI

VII. SONUÇ

Başta genç ve dinamik nüfusu olmak üzere Türkiye çok zengin maddi ve manevi potansiyele sahip bir ülkedir.

Cumhuriyet, binlerce yıllık tarihimiz içerisinde elde ettiğimiz kazançların en önemlilerindendir. Bütün gayretlere ve gelişmelere rağmen **AK PARTİ**, Cumhuriyetimizin demokratik bir Cumhuriyet olması için bugüne kadar alınan mesafenin çok yetersiz olduğuna inanmaktadır.

Bu programın içtenlikle benimsediği siyasi doğrultu ve önerilerle Cumhuriyetimizin hukukun üstünlüğüne, insan hak ve özgürlüklerine dayalı demokratik bir yapıya kavuşturulması hedeflenmiştir.

"İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" felsefesinden hareketle partimiz, bütün politikalarının merkezine bireyi koymuştur. Başta düşünce, ifade, inanç, eğitim, örgütlenme ve teşebbüs özgürlükleri olmak üzere bütün sivil ve siyasi özgürlükleri, çoğulculuğun, barış ve uzlaşmanın temel şartı olarak görüyoruz. Tüm bu özgürlükler Türkiye'yi herkes için yarınlarından emin olacakları büyük bir umut haline getirmenin de olmazsa olmaz şartlarıdır.

Partimiz din, dil, mezhep, bölge, etnik köken ve cinsiyet farkı gözetmeksizin bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını birinci sınıf vatandaş olarak görür ve kucaklar. Bizim demokratik anlayışımızda farklılıkların birbirine dönüşme mecburiyeti yoktur. Tarihi tecrübemizden süzülerek gelen farklı olanların bir arada barış içinde yaşama kültürü de bundan başka bir şey değildir.

Haklı zayıfları, haksız güçlülere karşı korumak, vazgeçilmez prensiplerimizden biridir. Bu nedenle programımız, bir kısım veya kesimin huzur ve mutluluğunu değil, herkesin huzur ve mutluluğunu sağlamayı hedeflemektedir.

Partimizin bu programda hayata geçireceği yönetim anlayışında, devlet bu yurganlık bakımından iri ve hantal bir devlet değil, kaliteli hizmet üretme işlevi ve etkinliği açısından güçlü bir devlet olacaktır. Ülke bütünlüğü ve millî egemenliğe saygı çerçevesinde çoğulculuğa ve çok sesliliğe dayanan bir yönetim anlayışında, devlet bir orkestra şefi konumunda olacaktır. Dayatan, direten, rant dağıtan bir devlet değil; düzenleyen, denetleyen, fırsat yaratan, teşvik eden ve yol gösteren bir devlet, 21. yüzyılın hakim demokratik anlayışının bir gereğidir. Ülkemizi dünya sahnesinde hakkettiği yere getirecek olan da budur.

Bu program, ülkemizin çok büyük olan ekonomik potansiyelini harekete geçirerek, küreselleşmenin getirdiği maliyetleri en aza indirmek suretiyle, büyümeyi ve yeni bir atılımı hedeflemektedir. Kamu harcamalarını disiplini etmek, her düzeydeki israfın önüne geçmek, girişimciliği her yönüyle desteklemek, rantta değil, üretime dayalı bir kazanç sistemi tesis etmek, borçlanmada azami duyarlılığı göstermek, vergi tabanını genişletirken vergi oranlarını düşürmek, gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermek, yoksulluğa ve her çeşit yolsuzluğa son vermek, verimliliği esas almak, programın ekonomik öncelikleri arasındadır.

İnsanlarımızın karnı tok, sağlıklı, eğitilmiş, huzurlu olması, insanca yaşayabileceği bir hayat standardına kavuşturulması, yarınından emin, devletine, birbirlerine ve kendilerine güvenen bireyler haline getirilmesi çabamızın özü ve siyasetteki varlık sebebimizdir.

Bu programın en önemli tarafı, eyleme dönüştürülemeyecek söylemlere yer vermemiş olmasıdır. Doğru, gerçekçi ve uygulanabilir olması, parti politikalarımızın tanımlayıcı özelliğidir. Sözümüzle özümüzün bir olduğunu en iyi halkımız bilmektedir. **AK PARTİ**, gücünü halktan alan kadro hareketidir. Burada katı yargılar değil, ilkeler; tekelci akıl değil, kolektif akıl hakimdir.

Türkiye'nin en büyük problemi, ülkede yaşanan güven bunalımıdır. Devletin halka, halkımızın da devlete güveni tesis edildiği, halkın talepleri ile siyasetin gündemi örtüştürüldüğü zaman Türkiye'nin uluslararası yarışta zirveye doğru yürüyüşü mutlaka gerçekleşecektir. Bizim Türkiye sevdası diye bir sevdamız vardır. Samimiyetle, azimle aydınlık ufuklara doğru bir yürüyüş başlatıyoruz. Varış noktasındaki onur ve gurur bizimle birlikte yola çıkan herkesin, hepimizin olacaktır.

AK PARTİ, ideoloji dayatan veya rant dağıtan bir parti değildir, olmayacaktır. Partimiz, bu programdaki ilkeler çerçevesinde Türkiye'ye hizmeti esas alan bir kitle partisidir. Soğuk savaş döneminin doğurduğu, eski siyasi akla dayanan ayrışmaları reddediyoruz. Demokrasiye inanan, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, çoğulcu değerleri benimsemiş, ahlaki ve insani duygulara sahip, piyasa ekonomisine bağlı herkese bu partinin çatısı altında yer vardır.

Milli, manevi ve evrensel değerlere saygılı, Cumhuriyeti benimsemiş, toplumsal merkezi, siyasetin merkezine taşımak; **AK PARTİ**'nin en önemli hedeflerindendir.

Bu program, büyük milletimizin insanlık camiasında layık olduğu yeri alması, ülkemizin "Muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkması" için dürüst, ilkel, yerli değerler konusunda hassas, küresel dinamiklerin farkında, yaşadığı coğrafya ve çağı çok iyi kavrayan kadrolar tarafından hazırlanmış bir "demokratikleşme ve atılım" projesidir.

Gayret, alın teri, ilkel siyasi irade ve kararlılık bizden, teveccüh halkımızdandır.

Allah milletimizin yâr ve yardımcısı olsun.

TBMM GRUP İÇ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞ, BAŞKANLIK, TOPLANTIYA KATILABİLECEKLER

Grubun Kuruluşu

MADDE 1. - Adalet ve Kalkınma Partisine mensup Milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunu teşkil ederler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi içindeki her türlü parti faaliyet ve çalışmalarında Adalet ve Kalkınma Partisinin yetkili organı Adalet ve Kalkınma Partisi TBMM grubudur. Grubun bu faaliyet ve çalışmalarında parti tüzük ve programı, büyük kongrenin genel nitelikteki bağlayıcı kararları ve bu iç yönetmelik hüküm ve esasları çerçevesinde hareket edilir.

Kısaltmalar

MADDE 2. - Bu yönetmelikte:

- a) Türkiye Büyük Millet Meclisi kısaca (TBMM)
- b) Adalet ve Kalkınma Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu kısaca (Parti Grubu)
- c) Adalet ve Kalkınma Partisi kısaca (Parti)
- d) Adalet ve Kalkınma Partisine mensup olanlar kısaca (Partili) olarak zikredilmiştir.

Parti Grubunun Organları

MADDE 3. - Parti Grubunun başlıca organları şunlardır :

- a) Grup Genel Kurulu
- b) Grup Başkanı
- c) Grup Başkan Vekilleri
- d) Grup Yönetim Kurulu
- e) Grup Denetçileri
- f) Grup Disiplin Kurulu

Grup Genel Kurulu

MADDE 4. - Grup Genel Kurulu Partili Milletvekillerinin tamamından oluşur ve Grup Genel Kurulu adıyla toplanır.

Grup Başkanlığı

MADDE 5. - Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Milletvekili ise, parti grubunun da başkanıdır. Parti Genel Başkanı Milletvekili değilse, grup genel kurulu partili milletvekilleri arasından, grup üye tam sayısının salt çoğunluğu ile bir grup başkanı seçer. Grup başkanı dönem başında iki yasama yılı için seçilir. İki yıl sonra seçilecek grup başkanının görev süresi dönem sonuna kadardır.

Her hangi bir şekilde grup başkanlığında bir boşalma olursa, yeni seçilen grup başkanı eskisinin görev süresini tamamlar.

Grup başkanı seçimi, en yaşlı üyenin başkanlığında ve en genç iki üyenin kâtipliğinde yapılır. İlk iki oylamada sonuç alınamazsa, üçüncü oylamada en çok oyu alan iki aday arasında oylama yapılır. En çok oyu alan seçilmiş olur.

Ayrıca her yasama dönemi başında iki yasama yılı için, üçüncü yasama yılı başında üç yasama yılı için görev yapmak üzere beş Grup Başkan Vekili seçilir. (Değiş. 6 Mayıs 2003)

Grup Başkan Vekilliği seçimlerindeki usul, grup genel kurulunun grup başkanının başkanlığında toplanması ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilmesidir.

İlk iki oylamada sonuç alınamazsa, üçüncü oylamada en çok oyu alan beş aday seçilmiş olur. Başkanlık Divanında grubun en genç iki üyesi bulunur.

Grup Başkanının Görev ve Yetkileri

MADDE 6. - a) Grup Başkanı, Parti Grubu ve Grup Organları ile Parti Genel Merkezi Organlarının, parti tüzüğü ve bu iç yönetmelik çerçevesinde düzenli ve uyumlu çalışmasını sağlar.

- b) Grubun doğal sözcüsüdür, ancak gerektiğinde belli konular için sözcü görevlendirebilir.
- c) Grup Başkanı yasama çalışmaları ile ilgili olarak partili milletvekillerine gerekli gördüğü görevleri verebilir.
- d) Gerekli gördüğünde Grup Genel Kurulu ve Grup Yönetim Kurulu toplanmalarına Başkanlık eder.

Grup Başkan Vekillerinin Görev ve Yetkileri

MADDE 7. - a) Grup Başkanına yardımcılık ve vekalet ederler.

- b) Grup Başkan Vekilleri TBMM içinde ve dışında grubun tabii sözcüleridir.
- c) Grup Başkan Vekilleri Grup Yönetim Kurulu Üyeleri değildir. Ancak Genel Başkanın Grup Yönetim Kuruluna Başkanlık etmediği zaman, vekaleten bir Grup Başkan Vekili Genel Başkan adına Grup Toplantısını yönetir.
- d) Grup Başkan Vekilleri arasındaki görev bölümü Grup Başkanı tarafından yapılır, Grup Genel Kuruluna sırası ile Başkanlık ederler.

Milletvekili Olmayanların Toplantıya Katılmaları

MADDE 8. - Grup Toplantısına katılma ve söz alma hakkı esas itibarıyla partili milletvekillerine aittir. Ancak milletvekili olmayan parti Genel Başkanı, Genel Başkan Yardımcıları, Genel Sekreter, Genel Sayman ve Partili Bakanlar ile Genel Başkanın gerekli gördüğü hallerde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Yürütme Kurulu Üyeleri de Parti Grubunun Genel Kurul ve Yönetim Kurulu toplantılarına katılabilirler. Bu durumdakilerin toplantılarda söz hakları vardır. Ancak oy kullanamazlar.

Partili TBMM Başkanı ve Başkan Vekilleri Parti Grubunun faaliyetlerine katılamazlar. Milletvekili aday olma ve faaliyetler bu kapsamda değerlendirilmez.

İKİNCİ BÖLÜM**GRUP GENEL KURULUNUN ÇALIŞMA YÖNTEMİ****Toplantılar**

MADDE 9. - a) Grup Genel Kurulu TBMM toplantı halinde iken haftada bir kere, Grup Yönetim Kurulunca tespit edilen gün ve saatte olağan toplantısını yapar. Ayrıca olağan toplantı dışında Genel Başkanın, Grup Başkanının veya Grup Başkan Vekillerinden birinin veya Grup Üyelerinin en az 1/5 milletvekilinin yazılı isteği ile de Grup Genel Kurulu toplanır.

- b) TBMM'nin ara verme veya tatilde bulunduğu durumlarda da (a) fıkrasının 2. paragrafında vuku bulan davet ve istek üzerine Grup Genel Kurulu

olağanüstü toplanır. Olağanüstü toplantılarda sadece Grubu toplantıya çağıranların belirlediği gündem görüşülür.

- c) Olağanüstü Grup Toplantıları uygun vasıtalarla ve mümkün olursa yazılı ve sözlü yayın organlarında en az bir gün önceden ilan olunur.

Grup Genel Kurulunda Başkanlık Divanı Teşkili

MADDE 10. - Grup Genel Kurulu Toplantılarına Grup Başkanı veya Başkan Vekillerinden birisi sıra ile Başkanlık eder. Sırası gelenin mazereti halinde diğer Başkan Vekili Başkanlık görevini üstlenir.

Grup Yönetim Kurulu üyeleri arasından sıra ile belirlenen iki kişi Başkanlık Divanında üye sıfatı ile yer alır. Bunların sırası ve süresi Grup Yönetim Kurulu kararı ile belirlenir. Sırası gelenin mazereti halinde sonraki üye görevi üstlenir.

Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

MADDE 11. - a) Grup Genel Kurulu Grup üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır.

- b) TBMM'nin Genel Kurul Toplantıları sırasında yapılması zorunlu olan Grup Genel Kurulu Grup Başkanı veya Başkan Vekilinin takdiri ile mevcut üyelerle gerçekleştirilebilir.
- c) Aksi belirtilmemiş hallerde Grup Genel Kurulu toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alır.
- d) Grup Genel Kurul Toplantısında toplantı yeter sayısının bulunmaması durumunda toplantı, Divan Başkanı tarafından, takip eden olağan toplantıdan evvelki bir tarihe ertelenebilir. Ertelemeye rağmen çoğunluk sağlanmazsa toplantı yapılamaz.

Görüşmelerin Gizliliği

MADDE 12. - Grup Genel Kurulu, Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu toplantılarında görüşmeler gizli yapılır. Bu toplantılar genel kurulun kararıyla açık olarak da yapılabilir.

Tutanaklar

- MADDE 13.** - a) Grup Genel Kurulunun tutanakları tamamen veya özet olarak Divan Üyeleri veya Yeminli Stenograflar tarafından tutulur veya görüntülü veya sesli olarak kayda alınır ve Başkanlıkça saklanır.
- b) Gizli toplantı tutanakları veya ses veya görüntü bantlarının diğer kişilerce okunması, dinlenmesi veya izlenmesi ancak Grup Yönetim Kurulunun kararı ile mümkündür.
- c) Grubun toplantıları hakkında basınla temasa veya gerekli bilgileri vermeye Grup Başkanı, Grup Başkan Vekilleri veya Grup Basın Sözcüsü münferiden veya birlikte yetkilidirler.

Karar Defteri

MADDE 14. - Grup Genel Kurulu, Yönetim ve Disiplin Kurulları toplantılarında alınan kararlar her kurul için ayrı ayrı tutulacak karar defterine tarih ve numara sırasına göre yazılır, tutanaklar hakkındaki gizlilik hükümleri bu defterler için de geçerlidir.

Görüşme Konuları

MADDE 15. - Grup Genel Kurulunda, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununun Hükümleri saklı kalmak üzere, parti grubunun yetkisi dahilinde olan ve Genel Başkan, Grup Başkanı veya Grup Başkan Vekilleri, Grup Yönetim Kurulu, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, Partili Başbakan ile Bakanlar tarafından teklif edilen konular ve bu iç yönetmelik gereğince gündeme alınması gereken diğer hususlar görüşülür ve karara bağlanır.

Gündem

MADDE 16. - Grup Genel Kurulu Toplantılarında hazırlanan gündem en az bir gün önce üyelere dağıtılır. Acele hallerde ve TBMM toplantıları esnasında yapılan Grup Genel Kurulu toplantılarında bu hüküm uygulanmaz. Bu durumda gündem, toplantının başında Grup Üyelerine duyurulur.

Herhangi bir konunun gündeme alınmasını isteyen Grup Üyesi bir önerge ile Yönetim Kuruluna başvurur. Yönetim Kurulu uygun görürse bu önergeyi gelecek toplantının gündemine alır. Uygun görmezse ve önerge sahibi itiraz ederse, gelecek toplantıda önerge gündem dışı olarak Genel Kurula sunulur ve Genel Kurul önergenin gündeme alınıp alınmaması konusunda karar ve-

rir. Genel Kurulun, önerenin gündeme alınmasına karar vermesi durumunda önerge bir sonraki toplantı gündemine alınır.

Görüşme Yöntemi

MADDE 17. - Grup görüşmelerinde konuşma, Başkandan söz alma biçiminde olur. Söz alanların isimleri toplantının başında okunur. Genel Başkan, Grup Başkanı, Grup Başkan Vekilleri, Genel Başkan Yardımcıları, Genel Sekreter, Partili Başbakan ve Bakanlar Kurulu Üyeleri, Grup Yönetim Kurulu Sözcüsü ve ayrıca görüşülen konu Grup Komisyonlarının birinin raporu ise, o komisyonun Başkanı ve sözcüsü zaman sınırlamasına tâbi olmaksızın söz alabilir. Ancak son söz her halükârda grup üyesidir.

Gündem Dışı Konuşmalar

MADDE 18. - Gündem dışı konuşmalarda söz verip vermemek, söz sırası ve süresi o toplantıyı yöneten Başkanın takdirine bağlıdır.

Partili Hükümet adına, Partili Başbakan veya Bakanlardan biri tarafından veya bir karma hükümete dahil bulunan, Partili Bakanlar adına bir Bakan tarafından veya bir Partili Bakan tarafından veya Grup Yönetim Kurulu veya Merkez Karar ve Merkez Yürütme Kurulu adına bu kurulların bir üyesi tarafından, Genel Başkan veya Genel Başkan Yardımcıları tarafından yapılacak olan gündem dışı konuşmalar yukarıda yer alan sınırlamalara tâbi olmaz ve diğer gündem dışı konuşmalardan önce yapılır.

Gündem ve Usul Hakkında Söz

MADDE 19. - Gündem hakkında söz istekleri ile görüşmeye gerek olmadığı veya iç yönetmelik hükümlerine uymaya davet ile takdim veya tehir talepleri öncelikle dikkate alınır. Böyle bir teklif yapıldığı takdirde en fazla aleyhte iki ve lehte iki grup üyesine beşer dakikayı geçmemek üzere söz verilir. Başkan konuyu Genel Kurulun oyuna sunup sunmamaya karar verir.

Grupta Söz Serbestliği

MADDE 20. - Grup Toplantılarında Grup Üyeleri, görüşme konuları üzerindeki söz ve oylarında tamamen serbest olup, fikirlerini kayıtsız şartsız söyleyebilirler. Bir konunun görüşülmesinde en az üç grup üyesi konuşmadıkça yeterli önergesi oylanamaz. Yeterlik önergesi oylanmadan önce okunur ve

istedikleri takdirde 17. Maddede belirtilenlere söz verilir. Daha sonra yeterlik önergesinin aleyhinde konuşmak isteyen bir üyeye söz verilir. Önergenin oylanması ancak bundan sonra yapılabilir.

Seçim Yöntemleri

MADDE 21. - Grup Genel Kurulunda seçimler gizli oyla yapılır. (Değiş. 6 Mayıs 2003)

Oy pusulalarına fazla yazılı isimler alttan itibaren sayılarak, eksik yazılmış oy pusulaları ise tamamen iptal edilir.

Seçimlerde adaylar önceden belirlenir. Talep gelirse adaylar tanıtılır. Tanıtma işini aday olanlar veya diğerleri yapabilir. Başkalarının aday göstermesi durumunda, aday gösterilen itiraz etmedikçe adaylığı kabul etmiş sayılır. Aday gösterilenlerin isimleri üyelerin görebileceği bir yere yazılır. Seçim yapılacak toplantıda kullanılacak oy pusulaları, Grup Başkanlığı mührü ile mühürlenecek üzerine oy verilecek kişilerin adları yazılır ve bizzat üyeler tarafından zarflara koyularak dağıtılır.

Başkanlık Divanı isim sırasına göre üyelerinin oy kullanmasını sağlar. Oy verme işleminin bittiğini tebliğ ederek daha önce ad çekmek suretiyle tespit ettiği üç üyeden oluşan tasnif komisyonunu göreve davet eder, komisyonca oyların tasnifi ve sayımı yapılır.

Herhangi bir konuda seçim yapılacağı en az iki gün önceden üyelere duyurulur. Toplantı yılı başında yapılacak Grup Başkanlığı, Grup Başkan Vekillikleri, Grup Yönetim ve Disiplin Kurulları üyelikleri seçimleri için bu hüküm uygulanmaz.

Oylama Yöntemleri

MADDE 22. - Grup Genel Kurulunda, Milletvekillerini bağlayıcı nitelikteki konulara ilişkin kararların oylamaları gizli oyla yapılır. Diğer kararlar işaret oyu ile alınır. Ancak 10 üye tarafından yazılı olarak istenirse açık oya başvurulur. 20 üye tarafından yazılı olarak istenirse gizli oylama yapılır.

Grup Görüşmelerinin Düzeni

MADDE 23. - Grup Genel Kurulunda söz kesmek, sükûneti bozmak ve karışıklık çıkarmak yasaktır. Bu yasaklara uymayan üyeye Başkan ikazda bulunur. Bir defa ikaz edilen grup üyesi açıklamada bulunmak isterse toplantı sonunda kendisine söz verilir.

Kürsüde konuşan üyenin sözü Başkan tarafından ancak iç yönetmeliğe uymaya ve konudan ayrılmamaya davet için kesilebilir.

Bir toplantıda iki defa ikaz edilen grup üyesinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemekten yasaklanmasına, Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulun görüşmesiz işaret oyu ile karar verilir.

Aynı toplantıda iki defa ikaz edildiği halde hareketlerden vazgeçmemek, Grup Genel Kurulunda gürültüye sebep olmak ve Grup Üyelerini tahkir, tezyif ve tehdit etmek gibi durumlarda bu fiili işleyen üye, Başkanın önerisi ile görüşmesiz olarak işaret oyu ile Genel Kurulca toplantıyı terk etmeye davet olunabilir. Oylamaya geçilmeden önce ilgili üye bizzat veya bir başkası vasıtasıyla açıklamada bulunmak isterse açıklamasına izin verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GRUP ÜYELERİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Devam Mecburiyeti

MADDE 24. - Partili TBMM Üyeleri, Meclis ve Grup Genel Kurullarının, seçildikleri Meclis Komisyonlarının ve bu komisyonların partili üyelerinden kurulu komisyon gruplarının çalışmalarına ve Grup Yönetim Kurulunca görevlendirildikleri Grup Komisyonlarının toplantılarına devam etmek zorundadır.

Yönetim Kurulu, Grup üyelerini Meclis Genel Kurulunun ve Komisyonların belli toplantılarına katılmaya mecbur tutabilir ve bu kararlarını üyelere uygun şekilde duyurur. Bu takdirde ilgili üye, katılması mecburi kılınan toplantıya geçerli bir mazereti bulunmadığı sürece katılmak zorundadır.

Yukarıda belirtilen toplantılar için Grup Yönetim Kurulunca düzenli kayıt tutulur. Partili üyelerin devam durumu takip edilir ve bu kayıtlar her Grup Toplantısının başında açıklanır. Bu kayıtlara karşı, açıklanışından sonraki 7 gün içinde yapılacak itirazlar, Grup Yönetim Kurulunda sonuçlandırıldıktan sonra devam etmeyenlerin kesin listeleri oluşturulur.

1. ve 2. fıkradaki toplantıların her birine özürsüz olarak ayda 3 defa veya bir yasama yılında 12 defa katılmayan üyeye Grup Yönetim Kurulunca yazılı uyarı yapılır ve bu uyarı seçim çevresinde duyurulmak üzere Parti Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna bildirilir. Bu uyarı gerektiğinde basına da açıklanabilir.

Bu uyarılara rağmen mazeretsiz devamsızlıkta ısrar eden üyeler bu yönetmelik hükümleri gereğince Grup Disiplin Kuruluna sevk edilir.

Grup Disiplini

MADDE 25. - Grup Üyeleri, Meclis toplantı halinde iken özürlü olarak 3 günden fazla ayrılacak iseler Grup Başkan Vekillerine bilgi verirler. Üyeler bilgi vermeksizin Meclis Başkanlığından izin talep edemezler.

Hükümetteki, Parti kademesindeki veya Gruptaki görevi sebebiyle devam mecburiyetine uymayanlar bu madde hükümlerine tâbi değildirler.

Söz ve Oy Disiplini

MADDE 26. - Grup Üyeleri, Meclis Genel Kurulunda ve Komisyonlardaki görüşme ve oylamalarda; Parti Programını, Büyük Kongrenin genel nitelikteki bağlayıcı kararlarını, Grubun bağlayıcı kararlarını yürütmek, bunlara uymak ve bunları desteklemek mecburiyetinde oldukları gibi Meclis Genel Kurulu ve Komisyonlarında yapılacak seçimlerde de Grup adına gösterilecek adayları desteklemekle yükümlüdürler.

Grup Üyeleri, Grubun Genel Kurul toplantıları dışında Parti Tüzüğüne, Programına, Büyük Kongrenin genel nitelikteki bağlayıcı kararlarına ve Grubun yetkili organlarının bağlayıcı kararlarına uyulmamasını teşvik edici beyan, yayın ve hareketlerde bulunamazlar.

Meclisteki görüşmelerde Grup Başkanı, Başkan Vekilleri veya Grup Yönetim Kurulunca sözcülük görevi verilmiş kişilerden başkası Grup adına konuşamaz.

Üyeler, Meclis Genel Kurulu ve Komisyonlarda Grup Genel Kurulunun bağlayıcı kararları yönünde oy kullanmak ve Genel Kurul toplantısına katılmak zorundadır.

Grup Genel Kurulunca alınan kararlar Partili Hükümet ve Partili Başbakan ve Bakanlar tarafından savunulur ve yürütülmesine çalışılır.

Bağlayıcı Grup Kararlarına Uyma Mecburiyeti

MADDE 27. - Grup Genel Kurulunun bağlayıcı kararlarının alındığı toplantıda hazır bulunmama veya alınan karardan haberdar olmama halleri, bağlayıcı grup kararına uymamanın özürü olamaz.

Kanun ve İçtüzük Teklifi Verilmesinde ve Gündem Dışı

Konuşmalarda Disiplin

MADDE 28. - Grup Üyeleri TBMM Başkanlığına vermek istedikleri Kanun Tekliflerini, gerekçesi ile birlikte Grup Başkanlığına yazı ile bildirirler. Bu teklifler ayrı bir deftere kaydedilir ve bir sayı alır. Başkanlık bu kanun tekliflerini Grup Yönetim Kuruluna sunar. Grup Yönetim Kurulu, Kanun Teklifi hakkında Grup Başkanlığına iletildiği tarihten itibaren en çok 15 gün içinde bir karar vererek bu kararını yazı ile ilgili üyeye bildirir. Aksi takdirde teklif sahibi üye Kanun Teklifini doğrudan doğruya TBMM Başkanlığına verebilir.

Grup Yönetim Kurulu, Kanun Teklifinin Partiye veya Gruba zararı olacağı, Parti veya Grubun bu konudaki bağlayıcı karar ve tebliğlerine aykırı düşeceği gerekçesiyle teklifin TBMM Başkanlığına verilmesinin uygun olmayacağı mütalâasında bulunabilir. Bu takdirde teklif sahibinin, keyfiyetin kendine yazı ile bildirilmesini takip eden bir hafta içinde yazı ile itiraz hakkı vardır. İtiraz, Grup Genel Kurulunun ilk toplantısında gündeme alınır ve konu hakkında kesin karar verilir.

Üyelerin Grup Başkanlığına verecekleri Kanun Teklifleri Grup Başkanlığının onayı alınmadan basına da açıklanamaz.

Meclis Genel Kurullarında ve Komisyonlarında, Kanun Tasarı ve Tekliflerinin görüşülmesi esnasında, Grup Üyelerince verilecek önergeler bahis konusu olduğunda, oturum esnasında ortaya çıkan acele hallerde, o konuda grubun bağlayıcı kararı varsa önerge sahibi önergesini vermeden önce, görüşme konusu üzerinde Grubun sözcülüğünü yapan üye ile, ayrı bir Grup sözcüsü yoksa Grup Başkanı veya Başkan Vekillerinden birisi ve Komisyon oturumunda da Komisyon Başkanı ile görüşür. Muvafakat edilmediği takdirde bahis konusu önerge o oturumda verilmez.

Yasama Meclisi İçtüzüğü Teklifleri ve Grup Üyelerinin TBMM'nde yapacakları gündem dışı konuşmalarda da bu madde hükümleri uygulanır.

TBMM'de Genel Görüşme, Meclis Araştırması Açılmasında Disiplin

MADDE 29. - Grup Üyelerinin Mecliste Genel Görüşme açılmasına dair talepleri hakkında, Kanun Teklifleri ile ilgili 28. madde hükümleri uygulanır.

Grup Üyelerinin Mecliste belli bir konuda Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergeleri hakkında 1. fıkra hükümleri uygulanır.

TBMM’nde Soru ve Benzeri Önergeler Hakkında Disiplin

MADDE 30. - Meclise verilecek soru önergeleri ile bu iç yönetmelikte ayrıca düzenlenmeyen diğer önergeler için önerge sahibi, Grup Başkanına veya Başkan Vekillerine danışır. Grup Başkanı veya Başkan Vekillerinin uygun bulmaması halinde önerge sahiplerinin bu karara karşı Grup Genel Kuruluna itiraz hakkı vardır. Önerge sahibinin itirazı Yönetim Kurulunda görüşüldükten sonra, ilk Grup Toplantı Gündemine alınır ve Grup Genel Kurulunun alacağı karara göre hareket edilir. Bu konularda önerge sahiplerinden bir kişi ile Grup Yönetiminden bir kişi dinlendikten sonra karar verilir.

Grup Başkanı veya Vekilleri önerge hakkındaki görüşlerini bir hafta içinde bildirmemeleri halinde, önerge sahibi önergesini TBMM Başkanlığına verebilir.

Sair Konularda Disiplin

MADDE 31. - Anayasanın ve diğer kanunların TBMM Genel Kuruluna verdiği yetkilere ilişkin diğer konularda, 28. maddedeki usul ve esaslara uyulması kaydıyla Parti Grup Genel Kurulu yetkilidir.

Gensoru ve Güvenoyunda Disiplin

MADDE 32. - Anayasanın 99. maddesi uyarınca Gensoru Önergesi verilmesi, Gensoru açılması ve Güven Oylaması hakkında görüşme yapılması ve bu hususlarda bağlayıcı karar alınması yetkisi Grup Genel Kuruluna aittir.

Partili Milletvekilleri tarafından hükümet veya bir bakan hakkında gensoru açılması için verilecek önergeler Grup Yönetim Kurulunca Genel Kurul Gündemine alınır. Bu konuda Yönetim Kurulunun görüşü alındıktan sonra Grup Genel Kurulunca verilecek karar kesindir.

Seçimlerin Yenilenmesi ve Dönemin Uzatılmasında Disiplin

MADDE 33. - Anayasanın 77. maddesi gereğince seçimlerin yenilenmesi veya 78. maddesi uyarınca seçimlerin 1 yıl geriye bırakılması konularında, TBMM tarafından alınacak kararlar hakkında 32. madde hükümleri uygulanır. Ancak bu konularda Grup Genel Kurulu, Merkez Yürütme Kurulunun uygun görüşünü almadan bir karar veremez.

Birlikte Oturma Disiplini

MADDE 34. - Grup Üyeleri TBMM toplantılarında toplu halde birlikte oturlurlar. Grup Başkanı, Grup Başkan Vekilleri, Grup Yönetim Kurulu Üyeleri, Genel Başkan Yardımcıları ve Genel Sekreter, Meclis Genel Kurulunda görüşme danışma kolaylığı sağlayacak şekilde, Grup Yönetim Kurulunca kendilerine ayrılan yerlerde oturlurlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GRUP VE HÜKÜMET İLİŞKİLERİ

Hükümet Kurma ve Hükümete Katılmadaki Disiplin

MADDE 35. - Partili Bakanlar Kurulu veya Partili Başbakan veya Bakanlar, Parti Meclis Grubunun güvenine dayanırlar. Hükümet kurmakla veya bu amaçla çalışmalarda bulunmakla görevlendirilen parti üyesi, bu konuda çalışmaya başlamadan önce Grup Genel Kurulunun görüşünü almak zorundadır.

Hükümet kurmaya ve koalisyonlara katılmaya veya hükümetten ya da koalisyonlardan ayrılmaya karar verme yetkisi, Parti Meclis Grubunun görüşü de alınmak kaydıyla Merkez Yönetim Kuruluna aittir.

Partili Başbakan veya koalisyon ortağı Partili Başkanı, beraber çalışacağı Bakanları seçmekte serbesttir. Partili Başbakan yoksa Partili Bakanlar, Hükümet Programı TBMM'nde okunmadan önce bu programı Grup Genel Kuruluna sunarlar. Görüşmeden sonra oylama yapılır. Grup, Hükümet Programını uygun bulmadığı takdirde Partili Başbakan ve Partili Bakanlar, Anayasanın 113. maddesi uyarınca Millet Meclisinde güvenoyuna başvurulmadan önce Hükümetten çekilirler.

Koalisyon Hükümetinde yer alan parti üyeleri, Grup Genel Kurulunun kararı ile Bakanlar Kurulundan toplu olarak çekilmeye davet edilirlerse bu talebe uymak zorundadırlar. Bu konudaki görüşme Grup Genel Kurulunca yapılır.

Grupta Güven İsteme

MADDE 36. - Partili Hükümet veya Partili Başbakan ya da Bakanlar tarafından herhangi bir mesele üzerinde Grup Genel Kurulunda güvenoyu görüşmesi açılması istenirse bu talep ilk toplantıda ele alınır.

Güvenoyu görüşmesi sırasında Partili Başbakan tarafından Partili Bakanlar adına veya teker teker Partili Bakanlar tarafından yapılan açıklama üzerine toplantının sonunda açık oylama yapılır. Açıklamaların tatmin edici olmadığı yönünde Grubun üye tam sayısının salt çoğunluğu ile verilecek karar, güvensizlik oyu sayılır. Gruptan güvenoyu alamayan Partili Hükümet, Partili Başbakan, Partili Bakanlar veya Partili Bakan derhal çekilmek zorundadır. Güvensizlik oyunun verilmemesi sonucu güvenoyu verildiği anlamına gelir.

Grupta Gensoru

MADDE 37. - Partili Milletvekillerinin 1/5'i tarafından Partili Bakanlar Kurulu, Partili Başbakan veya Partili Bakanlar veya bir Bakan hakkında gensoru görüşmesi açılması gruptan istenebilir. Bu talep Grup Genel Kurulunun ilk oturumunun gündemine alınır ve görüşülür. Bu görüşmede önergedeki birinci imza sahibi Milletvekili ile Hükümet veya Partili Bakanlar adına bir Bakan veya ilgili Bakandan başkası konuşamaz. Görüşmeden hemen sonra oylama yapılır. Gensoru açılmasına karar verilirse, önerge, grubun 2 gün sonraki birleşiminin gündemine alınır ve görüşülünceye kadar gündemde kalır.

Gensoru görüşmesi sırasında Partili Başbakan, Partili Bakanlar adına bir Bakan veya ilgili Partili Bakan tarafından gerekçeli güvenoyu isteminde bulunmamış veya Milletvekilleri tarafından gerekçeli güvensizlik önergeleri verilmemiş ise görüşmenin sonunda Başkanlık Partili Başbakana, Bakanlara ve ilgili Partili Bakana grubun güveninin bildirildiğini söyleyerek görüşmeleri kapatır.

Gensoru görüşmesi sırasında Partili Başbakan, Partili Bakanlar adına hareket eden bir Bakan veya ilgili Bakan tarafından gerekçeli güvenoyu isteminde bulunulmuşsa, bu istem güvensizlik önergeleri dikkate alınmaksızın derhal oylanır.

Güvensizlik oyu Grup üye tam sayısının salt çoğunluğu ile verilir. Oylama sırasında toplantı yeter sayısı yoksa, bu güvenoyu verildiği anlamına gelir.

Güvenoyu alamayan Partili Hükümet, Partili Bakanlar veya ilgili Partili Bakan derhal çekilmek zorundadır.

Grupta Hükümetle Genel Görüşme

MADDE 38. - Grup Üyelerinin 1/5'i Grup Genel Kurulunda, herhangi bir konu üzerinde Genel Görüşme açılmasını isteyebilirler. Bu istek derhal Grup üyelerine duyurulur. Bir sonraki toplantının gündemine alınır. Genel Görüşme

açılması, Grup Genel Kurulunun bu önergeyi kabul etmesine bağlıdır. Bu konuda sadece önergedeki birinci imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi Grup Yönetim Kurulu ve Partili Hükümet veya Partili Bakanlar adına bir Bakandan başkası konuşamaz. Önergenin kabul edilmesi durumunda, Genel Görüşme Önergesi bir sonraki toplantının gündemine alınır. Acele durumlarda Partili Başbakanın veya Partili ilgili Bakanların kabulü veya Grup Genel Kurulunun kararı ile Genel Görüşmeye derhal başlanabilir. Genel Görüşmede ilgili bütün Partili Bakanlar hazır bulunur.

Grupta, Hükümetten sorulan bir sözlü sorunun Genel Görüşmeye çevrilmesi, Grup üyelerinin 1/10'unun istemi üzerine Grup Genel Kurulunun kararına bağlıdır. Tasvip halinde Genel Görüşme bir sonraki görüşmenin gündemine alınır. Partili Hükümet, Başbakan veya Bakanlar bir konuda Grup Genel Kuruluna açıklama yapmak isterlerse bu istek gündem dışı olarak yerine getirilir. Yapılacak açıklamadan sonra Genel Görüşme bir sonraki toplantıda kendiliğinden açılır. Hükümetin gündem dışı olarak veya Genel Görüşme esnasında ya da Yönetim Kurulunda aynı şekilde yaptığı açıklamalar üzerine Hükümet veya Parti Politikasının uygun görüldüğüne dair Grup kararları alınabilir.

Grupta Hükümetten Soru

MADDE 39. - Grup üyeleri herhangi bir konu hakkında aydınlanmak için Partili Bakanlara bir önerge ile sözlü veya yazılı soru sorabilirler. Sorunun sözlü olarak cevaplanması istenmişse soru Grup Genel Kurulunda cevaplandırılır. Soru üzerinde sadece soruya muhatap olan Bakanla soru sahibi en çok ikişer defa konuşabilirler.

Grup Yöneticilerine Güvensizlik Yöneltilmesi

MADDE 40. - Parti Grubunca seçilmiş Grup Başkanı ile Başkan Vekilleri veya Yönetim Kurulu hakkında güvensizlik önergesi verilerek Genel Kurulda görüşme isteminde bulunulabilir. Bu istem Grup üye tam sayısının en az 1/5'i oranında Milletvekilinin Grup Başkanlığına vereceği bir önerge ile uygulanır.

Güvensizlik önergesi, Grup Genel Kurulunun ilk birleşiminde okunur ve gündeme alınması konusunda görüşme açılır. Bu görüşmede önergeyi veren Milletvekillerinden biri ile güvensizlik yöneltilenlerden birine söz verilir. Görüşme tamamlandıktan sonra önergenin gündeme alınıp alınmaması oylanır. Güvensizlik önergesinin gündeme alınmasına karar verildiğinde konu bir sonraki toplantıda görüşmeye açılır.

Grup Yöneticilerinin Güvenoyu İstemi

MADDE 41. - Parti Grubunca seçilmiş Grup Başkanı ile Başkan Vekilleri veya Yönetim Kurulu, Grup Genel Kurulundan güvenoyu isteyebilirler. Yönetim Kurulu, güvenoyu istemi konusunda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir.

Güvenoyu istemi Grup Genel Kurulunun ilk birleşiminde okunur ve gündeme alınması konusunda görüşme açılır. Bu görüşmede güvenoyu isteminde bulunan Yönetim Kurulu üyelerinden biri ya da Başkan Vekili ile karşı görüşte olan bir Milletvekiline söz verilir. Görüşme tamamlandıktan sonra istemin gündeme alınıp alınmaması oylanır.

Güvenoyu isteminin gündeme alınmasına karar verildiğinde konu bir sonraki toplantıda görüşmeye açılır.

Ortak Kurallar

MADDE 42. - Güvensizlik Önergesi ya da Güvenoyu istemi gündeme alındığında görüşme genel hükümlere uyularak yapılır. Görüşmeler tamamlandığında oylamaya geçilir. Grup Genel Kurulunda güvensizlik kararı ancak Grup üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Bu durumda iç yönetmelikte belirtilen kurallara uyularak seçim yapılır. Yeni seçilenler ayrılanların görev sürelerini tamamlarlar. Herhangi bir nedenle çekilen Grup Başkanı, Başkan Vekili, Yönetim Kurulu veya Yönetim Kurulu Üyesi, yerine yenisi seçilinceye kadar görevine devam eder.

BEŞİNCİ BÖLÜM

GRUP YÖNETİM KURULU

Seçim

MADDE 43. - Grup Genel Kurulu her yasama dönemi başında bu iç yönetmeliğin 3. Maddesinde belirtildiği gibi Başkan ve Başkan Vekillerinin seçimini müteakip 15 üyeden oluşan Grup Yönetim Kurulunu seçer. Ayrıca 5 yedek üye seçilir. (Değiş. 6 Mayıs 2003)

Grup Yönetim Kurulu, yasama dönemi başında 2 yasama yılı için, 3. yasama yılı başında 3 yasama yılı için seçilir. Seçimler iç yönetmeliğin seçim yöntemlerine ilişkin maddesine göre yapılır.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, Merkez Yürütme Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu Üyeleri Grup Yönetim Kurulunda görev alamazlar.

Yönetim Kurulunda İş Bölümü

MADDE 44. - Yönetim Kurulu, seçimlerden sonraki ilk toplantısında üyeleri arasından bir basın sözcüsü, bir kâtip ve bir muhasip üye seçer.

Basın sözcüsü, Grup Genel Kurulu ve Grup Yönetim Kurulu çalışmalarından bildirilmesi uygun görülenleri basına duyurmakla görevlidir.

Kâtip Üye, Grup Genel Kurulunda Başkanlık Divanı teşkili, tutanakların tutulması, karar defterlerinin ayrı ayrı tutulması gibi görevleri ve yazışmalarla ilgili işleri yerine getirir.

Muhasip Üye, Grup Bütçe Tasarısını hazırlar, gelirlerin tahsilini sağlar, harcamaları yapar ve muhasebe kayıtları ile ilgili diğer belgeleri düzenler ve saklar. Para tahsili ve harcanması Başkan Vekillerinden birisi ve Muhasip Üyenin ortak imzası ile yapılır.

Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

MADDE 45. - Grup Yönetim Kurulunun toplantı yeter sayısı, Başkan veya Başkan Vekilleri dahil üye tam sayısının salt çoğunluğudur. Karar yeter sayısı ise, toplantıya katılanların yarısından bir fazlasıdır.

Toplantılar

MADDE 46. - TBMM toplantı halinde iken Yönetim Kurulu, belirleyeceği günde haftada en az bir defa toplanır. TBMM'nin ara verme veya tatilde bulunduğu zamanlarda toplantı gün ve süreleri ayrıca tespit edilir. Yönetim Kurulu Grup Başkanı veya Başkan Vekillerinden her biri ya da Partili Başbakan tarafından her zaman toplantıya çağırılabilir.

Grup Yönetim Kurulunun Görevleri

MADDE 47. - a) Grup Toplantılarının gündemini hazırlar.

b) Grup olarak ele alınması uygun görülen konular hakkında Grup Üyelerine önerge, teklif veya rapor hazırlar ve yurtiçinde bir konuyu incelemek üzere teker teker veya komisyon halinde görev verir ve bu çalışmalarını takip eder.

- c) Grup Üyelerince Grup Yönetim Kuruluna yönelik sözlü ve yazılı soruları cevaplandırır.
- d) Grubun bütçesini ve kesin hesabını düzenleyip Genel Kurulun onayına sunar ve kabul edilen bütçeyi uygular.
- e) Yasama çalışmaları kapsamında Parti ve Grubun amaç ve menfaatine uygun gördüğü tedbirleri alır.
- f) Başbakan ve Bakanlarla, diğer siyasi parti grupları ile, parti mensubu olmayan TBMM Başkanı ve üyeleri ile, Grup Başkanının veya Başkan Vekillerinin talimatı dahilinde temasları yürütür.
- g) Meclis Komisyonlarına Grup adına aday gösterir ve Komisyon Başkanlığı, Başkan Vekilliği, Sözcülük ve kâtiplerin bölüşülmesi konusunda gerekiyorsa diğer siyasi parti grupları ile anlaşmalar yapar.
- h) Grup salonları, kitaplık ve diğer idari işlerin yürütülmesinde Grup Başkan ve Başkan Vekillerine yardımcı olur.
- i) Parti Tüzüğü ve bu iç yönetmelikte gösterilen görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

Araştırma ve Uzmanlar

MADDE 48. - Yönetim Kurulu, partinin araştırma ve yayın bürosundan faydalanır ve gerekiyorsa ücretli uzman, memur ve müstahdem çalıştırır.

Diğer Görevler

MADDE 49. - Yönetim Kurulu, Grup Üyelerinin TBMM Genel Kurul ve Komisyonlarına, Grup Genel Kurulu ve Komisyonlarına katılımlarını, Parti Tüzüğüne, Programına, Büyük Kongrenin genel nitelikteki başlayıcı kararlarına ve bu yönetmelik ile Grup Genel Kurulunun ve Grup Yönetim Kurulunun bağlayıcı kararlarına ve genel olarak Parti ve Grup menfaatlerine uygun hareket etmelerini sağlayıcı her türlü tedbirleri alır.

Grup Denetçileri

MADDE 50. - Grup Genel Kurulu kendi üyeleri arasından 2 denetçi seçer. Süreleri Yönetim Kurulunun süreleri kadardır.

Grup Denetçilerinin Görev ve Yetkileri

MADDE 51. - a) Denetçiler, Grubun gelir giderlerinin bütçeye uygunluğunu denetler ve sona eren bütçe uygulaması ile ilgili olarak düzenlediği raporu Grup Genel Kuruluna sunarlar.

b) Bu raporlar üzerinde yapılacak görüşmelerden sonra Yönetim Kurulunun ibrası hususunun karara bağlanmasını sağlarlar.

c) Yönetim Kurulunun ibrası Denetçi raporunun olumlu olmasına bağlıdır.

d) Yönetim Kurulunun ibrası ile o dönemin hesabı kapatılmış olur.

ALTINCI BÖLÜM**Grup İçi Komisyonlar, Komisyon Grupları**

MADDE 52. - TBMM Komisyonlarına seçilen Grup Üyeleri o komisyonun partili grubunu oluştururlar. Komisyonun partili başkanı yoksa başkan vekili, yoksa sözcüsü yoksa kâtabi bu komisyon grubunun başkanıdır. Aksi halde komisyon grubu başkanını kendi üyeleri arasından seçer. Komisyon grupları, komisyon çalışmalarında gerekiyorsa Grup üyelerinin ortak hareket etmelerini sağlayıcı önlemleri alırlar.

Komisyon grupları aynı zamanda grup içi ihtisas komisyonlarıdır.

Grup Geçici Komisyonları

MADDE 53. - Grup Yönetim Kurulu veya Genel Kurulu ayrıca grup içi geçici komisyonlar kurabilir.

Yönetim Kurulunun Gözetimi

MADDE 54. - Yukarıda yazılı 52 ve 53. Maddelerde sözkonusu olan Komisyon Grupları, Grup içi ihtisas komisyonları ve geçici komisyonlar, Grup Yönetim Kurulunun gözetimi altında çalışırlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Grup Disiplin Kurulu

MADDE 55. - Grup Üyelerinin aralarındaki anlaşmazlıkları, parti tüzüğü, programı, büyük kongrenin bağlayıcı kararları, bu iç yönetmeliğe ve grubun bağlayıcı kararlarına aykırı hareketleri, parti ve grubun haysiyet ve şerefine uymayan hallere dair şikâyetleri inceleyip karara bağlamak üzere; ilk yasama yılı başında grup genel kurulunca, 2 yıl için, 6 kişilik bir grup disiplin kurulu seçilir. Bundan sonra seçilecek grup disiplin kurulunun görev süresi 3 yıldır.

İş Bölümü

MADDE 56. - Grup Disiplin Kurulu ilk toplantısında kendisine bir başkan, bir ikinci Başkan ve bir de Sekreter seçer.

Toplantılar

MADDE 57. - Disiplin Kurulu, kendisine bir iş havale edilir edilmez, Başkanın veya yokluğunda ikinci Başkanın çağırısı üzerine toplanır. Toplantı nisabı üye tam sayısının en az 2/3'üdür. Gruptan geçici veya kesin çıkarma kararları Müşterek Disiplin Kurulunun tüzükte belirtilmiş çoğunluğu ile ve diğer kararlar Grup Disiplin Kurulunun salt çoğunluğu ile verilir.

Başvurma

MADDE 58. - Grup Üyeleri hakkında ihbar ve şikâyet Grup Disiplin Kuruluna, Grup Yönetim Kurulunca verilecek karar üzerine yazı ile havale edilir.

Usul

MADDE 59. - Disiplin Kurulu kendisine sevk olunan üyenin 15 gün içinde yazılı veya sözlü savunmasını aldıktan sonra dosya üzerinde yapacağı inceleme ile veya lüzum görürse olayı heyet halinde veya üyelerinden birinin ya da birkaçının niyabeten tahkik ve tetkiki ile, gerekirse ilgili çevrelerden yazı ile bilgi toplayarak veya ilgili şahısları dinleyerek karar verir. Ancak seçimlerde veya herkesin gözü önünde açık olarak ya da yayım yoluyla işlenen fiillerde savunma süresi 7 gündür. Savunması üyeden, disiplin kurulu başkanı tarafından yazı ile istenir. Karar verme yetkisi müşterek disiplin kuruluna ait

olan fiillerde, tüzükte aksine hüküm bulunmadığı takdirde aynı usule riayet olunur.

Disiplin Kurulu kararları kesindir.

Disiplin Cezaları

MADDE 60. - Disiplin Cezaları şunlardır:

- a) Uyarma
- b) Kınama
- c) Gruptan geçici çıkarma
- d) Gruptan kesin çıkarma

(a) ve (b) bentlerindeki cezalar, parti tüzüğüne aykırı olarak yapılan hareketin mahiyetine ve vehamet derecesine veya grup üyesinin o işteki ilgisine göre sırası ile verileceği gibi sıra gözetmeksizin de verilebilir. (c) ve (d) bentlerindeki cezaları verme yetkisi müşterek disiplin kuruluna aittir. Ancak sevk yazısında istenen cezadan daha aşırı verilemez.

TBMM Dışındaki Disiplin

MADDE 61. - Partili TBMM üyelerinin, Meclis ve Meclisteki Parti Grupları dışında, Parti Program ve tüzüğüne aykırı hareketleri hakkında müşterek disiplin kurulunca karar verilir. Bu hallerde Merkez Disiplin Kurulunun tâbi olduğu yönetmelik ve usuller uygulanır. Başkanlık Divanı, Merkez Disiplin Kurulu Başkanlık Divanıdır. Yukarıda belirtilen ortak toplantıya sevk kararları Grup Yönetim Kurulu tarafından verilir.

Müeyyideler

MADDE 62. - Grup toplantılarından ve gruptan çıkarma cezasına uğrayan Grup Üyesi, ceza süresince gruba ve grup toplantılarına giremez, grup faaliyetlerine katılamaz.

Herhangi bir disiplin cezasına uğrayan Grup Üyesinin grup disiplinine uyma yükümlülüğü devam eder.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MALİ HÜKÜMLER

Bütçe

MADDE 63. - Grubun mali işleri, her yasama yılı için Grup Yönetim Kurulunca taslağı hazırlanıp grup genel kurulunun tasvibi ile kesinleşen bir bütçe ile yürütülür. Her yasama yılı sonunda grup yönetim kurulunca hazırlanan kesin hesap özeti Genel Kurulun tasvibine sunulur.

Aidat

MADDE 64. - Partili TBMM Üyeleri Siyasi Partiler Kanunu'ndaki hükümlere göre, Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Grup Genel Kurulunca tespit edilen aidatı öder. Bu aidatın ne miktarının Parti Grubuna, ne miktarının Parti Genel Merkezine kesileceği aynı şekilde tespit edilir. Bu aidatın TBMM Üyelerine yapılan ödenek ve yolluktan kesilmesi Grup Yönetim Kurulunun kararı ile TBMM saymanlığından istenebilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

DİĞER HÜKÜMLER

Resmi Yurtdışı Gezilere Katılacak Üyelerin Belirlenmesi

MADDE 65. - Yabancı parlamentolardan ve kuruluşlardan TBMM'ye yapılan resmi ziyaret davetlerine uyulmasına TBMM Genel Kurulunda karar verilmesinden sonra davete partiye ayrılan kontenjandan katılacak üyelerle, Cumhurbaşkanının, Başbakanın ve diğer resmi heyetlerin dış gezilerine parti adına katılacak üyelerin belirlenmesi için grup üyeleri arasından, grup genel kurulu toplantısı sırasında, o toplantıyı yöneten başkan tarafından kura çekilir. Çok acil durumlarda kura çekimi grup yönetim kurulunca yapılır.

Ancak bu kurum ve kuruluşlardan ismen yapılan davetler ile Grup Başkanı'nın bizzat katılmayı uygun gördükleri kura çekiminden muaf tutulurlar.

Dış komisyonlarda ve uluslararası kuruluşlarda görevli Grup üyeleri ile bir önceki kurada ismi çıkan grup üyeleri kuralara katılamazlar.

Parlamentolar Arası Dostluk Gruplarına Katılma

MADDE 66. - Grup Üyeleri, Grup Başkanlığına bilgi vererek ilgili yasa ve yönetmelik hükümlerine göre diledikleri yabancı ülke parlamentosu ile dostluk grupları kurabilirler ve kurulmuş olanlara da katılabilirler.

Grup Üyelerinin katıldıkları dostluk grubu nedeniyle ilgili ülkeye yapacağı geziye bu iç yönetmeliğin 65. Maddesinin son fıkrası uygulanmaz.

Açıklık Olmayan Haller

MADDE 67. - Bu iç yönetmelikle açıklık getirilmeyen durumlarda TBMM'de uygulanan iç tüzük hükümleri tatbik edilir.

Yürürlüğe Giriş

MADDE 68. - Bu iç yönetmelik TBMM grubunca kabul edilerek TBMM Başkanlığına takdim ile yürürlüğe girer.

Değiştirme

MADDE 69. - Bu iç yönetmelik ancak TBMM Parti Grubu Genel Kurulunca değiştirilir. Bu konudaki değişiklik teklifleri Grup Yönetim Kurulunca veya en az 10 üyenin yazılı teklifi ile verilebilir. Değişiklik teklifi, en az 2 üyesi hukukçu olmak üzere, Grupça seçilecek 5 kişilik komisyon tarafından hazırlanır. Grup Genel Kurulunda bu komisyon raporları görüşülür. Değişiklik, Grup Genel Kurulunca kabul edilerek TBMM Başkanlığına takdim ile yürürlüğe girer.

Uygulama

MADDE 70. - Bu iç yönetmelik Parti Meclis Grubunca yürütülür.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu iç yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih, yasama yılı başlangıcına tesadüf etmediği takdirde dahi Grup Genel Kurulunca kabul edilmekle aynen yürürlüğe girer ve yasama yılı başlangıcında tekrar yeni bir işlem yapılmasına gerek bulunmaz.

GEÇİCİ MADDE 2. - Bu iç yönetmelik değişikliklerinin yürürlüğe girdiği tarih, yasama yılı başlangıcına tesadüf etmediği takdirde dahi Grup Genel Kurulunca kabul edilerek TBMM Başkanlığı'na takdim edildikten sonra aynen yürürlüğe girer ve yasama yılı başlangıcında tekrar yeni bir işlem yapılmasına gerek bulunmaz. (İhdas. 6 Mayıs 2003)

**2820 SAYILI
SİYASİ PARTİLER
KANUNU**

Kanun Numarası	:	2820
Kabul Tarihi	:	22/4/1983
Yayımlandığı R.Gazete Tarihi	:	24/4/1983
Sayı	:	18027
Kanun Numarası	:	5341
Kabul Tarihi	:	29/04/2005
Yayımlandığı R.Gazete Tarihi	:	07/05/2005
Sayı	:	25808

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR

Amaç

Madde 1 - Bu Kanunun amacı, siyasi partilerle ilgili esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - (Değişik :12/8/1999 – 4445/1 md.) Bu Kanun, siyasi partilerin kurulmaları, teşkilatlanmaları, faaliyetleri, görev, yetki ve sorumlulukları, mal edinimleri ile gelir ve giderleri, denetlenmeleri, kapanma ve kapatılmalarıyla ilgili hükümleri kapsar.

Tanım

Madde 3 - Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan tüzelkişiliğe sahip kuruluşlardır.

Siyasi Partilerin Vazgeçilmezliği ve Niteliği

Madde 4 - Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak çalışırlar.

Siyasi partilerin kuruluşu, organlarının seçimi, işleyişi, faaliyetleri ve kararları Anayasada nitelikleri belirtilen demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

Siyasi Parti Kurma Hakkı

Madde 5 - Vatandaşlar siyasi parti kurma hakkına sahiptirler.

Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde, önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar.

(Üçüncü fıkra Mülga : 12/8/1999 – 4445/2 md.)

Üye Olma ve Üyelikten Çekilme Hakkı

Madde 6 - Her Türk vatandaşı, kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şartlara ve usullere göre siyasi partilere üye olma ve dilediği anda üyelikten çekilme hakkına sahiptir. Kimse, aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz, aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde birden sona ermiş sayılır.

Kimse, bir partinin birden fazla teşkilat birimine üye kaydolamaz, aksi halde son kayıt tarihinden önce yapılmış olan üyelik kayıtları geçersizdir.

Siyasi Partilerin Teşkilatı

Madde 7 - (Değişik: 21/5/1987 – 3370/1 md.) Siyasi partilerin teşkilatı; merkez organları ile il, ilçe ve belde teşkilatlarından; Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu ile il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibarettir. **(Ek cümle : 12/8/1999 – 4445/3 md.)** Siyasi partilerin tüzüklerinde ayrıca kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri yan kuruluşlarla, yabancı ülkelerde yurtdışı temsilciliği kurulması öngörülebilir.

Belde teşkilatı, il ve ilçe merkezleri dışında belediye teşkilatı olan yerlerde kurulur.

Belde teşkilatları ilçe başkanlığına bağlıdır. Bu teşkilatların seçim tarzı, kuruluş ve faaliyet şekil ve şartları, üye sayısı, il ve ilçe teşkilatlarıyla münasebetleri siyasi partilerin tüzüklerinde gösterilir.

Şu kadar ki, belde teşkilatının üye sayısı üçten az olamaz.

(Beşinci fıkra Mülga: 12/8/1999 – 4445/3 md.)

İKİNCİ KISIM

SIYASİ PARTİLERİN TEŞKİLATLANMASI

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞ

Partilerin Kurulması

Madde 8 - (Değişik: 2.1.2003-4778/6 md.) Siyasi partiler, partiye üye olma yeterliğine sahip en az otuz Türk vatandaşı tarafından kurulur.

Siyasi partilerin genel merkezi Ankara'da bulunur.

Siyasi partiler, aşağıda belirtilen bildiri ve belgelerin, İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzelkişilik kazanırlar.

Bildiride, kurulacak siyasi partinin adı, genel merkez adresi, kurucuların adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, öğrenim durumları, meslek veya sanatlarıyla ikametgahlarının belirtilmesi ve bu bildirinin bütün kurucular tarafından imzalanması ve bildiriye beşer adet olmak üzere kurucuların nüfus kayıt örnekleri, adli sicil belgeleri ve kurucuların ayrı ayrı düzenledikleri siyasi parti kurucusu olabilme şartlarını taşıdıklarını belirten imzalı beyannameler ile kurucular tarafından imzalanmış parti tüzüğü ve programının eklenmesi şarttır.

Bilgi ve belgelerin alındığı anda, İçişleri Bakanlığınca bir alındı belgesi verilir.

İçişleri Bakanlığı, kuruluş bildirisi ve alındı belgesinin onaylı birer örneği ile bildiri eklerinin birer takımını üç gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığı ile Anayasa Mahkemesine gönderir.

Cumhuriyet Başsavcılığının Partilerin Kuruluşunu Denetlemesi

Madde 9 - (Mülga : 12/8/1999 – 4445/25 md.)

Siyasi Parti Sicili

Madde 10 - Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur.

Bu sicil dosyasında;

- a) Kuruluş bildirisi ve ekleri;
- b) **(Değişik: 21/5/1987 – 3370/2 md.)** Merkez organları ile, teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldeleri, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgahlarını gösterir onaylı listeleri,
- c) Partinin faaliyetlerini düzenleyen her türlü yönetmelikler ve diğer yayınları,
- d) Partiye kayıtlı üyelerin, ilçelere göre (b) bendindeki bilgileri içeren listeleri,

bulunur.

Cumhuriyet Başsavcılığınca istenilen sicille ilgili diğer bilgi ve belgeler de bu dosyaya konulur.

Siyasi partiler, (b) ve (c) bentlerindeki bilgi ve belgeler ile bunlarda ve parti tüzük ve programlarında yapılan değişiklikleri, yayın veya değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde; (d) bendindeki listeler ile bunlarla ilgili değişiklikleri ise, altı ayda bir Cumhuriyet Başsavcılığına gönderirler.

Siyasi partilerin kapatılmaları veya kapanmaları sicillerine işlenir.

Bu sicil herkese açıktır. Soruşturma ile ilgili bilgilerin gizliliğine ilişkin hükümler saklıdır.

(Ek: 31/3/1988 – 3420/2 md.) Siyasi Partilerin bu Kanuna göre yapacakları kongre delege seçimlerinde ve ön seçimlerde (b) ve (d) bentleri gereğince Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmiş üye listeleri esas alınır.

(Ek: 31/3/1988 – 3420/2 md.) Cumhuriyet Başsavcılığı, üye listelerinin düzenlenmesi, yazımı, bunların ilçe seçim kurullarına gönderilmesi ve buna ait işlerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 31 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki esaslar dairesinde personel görevlendirebileceği gibi, bu işlerin yürütülmesinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait teknik araçlardan da yararlanabilir. Görevlendirilecekler 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 182 nci maddesine göre ücret ödenir. Bu ücretler ile hizmetin ifası için gerekli ödenek Genel Bütçeden ödenir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÜYELİK

Siyasi Partilere Üye Olma

Madde 11 - (Değişik birinci fıkra : 12/8/1999 – 4445/4 md.) Onsekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşı bir siyasi partiye üye olabilir.

Ancak;

- a) **(Değişik: 12/8/1999 – 4445/4 md.)** Hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar.
- b) 1- Kamu hizmetlerinden yasaklılar,
- 2- **(Değişik: 2.1.2003-4778/7 md.)** Basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkum olanlar,
- 3- **(Değişik: 2.1.2003-4778/7 md.)** Taksirli suçlar hariç beş yıl ağır hapis veya beş yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkum olanlar,
- 4- Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının birinci babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etme suçundan mahkum olanlar,
- 5- **(Değişik: 2.1.2003-4778/7 md.)** Terör eyleminden mahkum olanlar,
- 6- **(Mülga: 12/8/1999 – 4445/4 md.)** Siyasi partilere üye olamazlar ve üye kaydedilemezler.

(Ek: 12/8/1999 – 4445/4 md.) Yükseköğretim elemanları, yasaklamanın dışındadır. Bunlar hakkında Yükseköğretim Kanunu uygulanır.

Üyeliğe Kabul Şartları

Madde 12 - Siyasi parti üyesi olmaya kanuna göre engel hali bulunmayanların, üyeliğe kabul şartları parti tüzüklerinde gösterilir. Tüzükte üyelik için başvuranlar arasında dil, ırk, cinsiyet, din, mezhep, aile, zümre, sınıf ve meslek farkı gözetilen hükümler bulunamaz.

Siyasi partiler üye olma istemlerini sebep göstermeksizin de reddedebilirler. Ancak, üyeliğe kaydını isteyen, istemini reddeden teşkilatın bir üst kademesine, parti tüzüğünde gösterilen şekilde itiraz hakkı vardır. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MERKEZ TEŞKİLATI

Partilerin Genel Merkez Teşkilatı

Madde 13 - (Değişik: 21/5/1987 – 3370/3 md.) Siyasi partilerin merkez organları büyük kongre, genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir. Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir.

Parti tüzüğünde, partinin gayesine uygun olarak, danışma ve araştırma amaçlı ihtiyari kurullar da teşkil olunabilir.

İhtiyari kurulların görev ve yetkileri ile üyelerinin sayısı ve seçilme usulleri tüzüklerinde gösterilir.

Büyük Kongre

Madde 14 - Siyasi partinin en yüksek organı büyük kongredir.

Büyük kongre, seçilmiş üyeler ile tabii üyelere oluşur.

Seçilmiş üyeler, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının iki katından fazla olmamak kaydıyla, parti tüzüğünde gösterilen şekilde ve sayıda il kongrelerinde seçilen delegelerdir. Tabii üyeler; parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve partinin üyesi olan bakanlar ve milletvekilleridir.

Taşıdıkları sıfat dolayısıyla büyük kongre üyesi olan kimseler, ayrıca il kongrelerince delege olarak seçilemezler.

Parti genel başkanını, partinin merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyelerini gizli oyla seçmek; partinin tüzük ve programında değişiklik yapmak; partinin gelir-gider kesinhesabını kabul ve merkez karar ve yönetim kurulunu ibra etmek veya kesinhesabı reddetmek; kanunlar, parti tüzük ve parti programı çerçevesinde toplumu ve Devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri ve parti politikası hakkında genel nitelikte olmak şartıyla temenni kararları veya bağlayıcı kararlar almak; kanunun veya parti tüzüğünün gösterdiği sair hususları karara bağlamak; partinin kapanmasına veya başka bir partiyle birleşmesine ve böylece hukuki varlığı sona erecek partinin mallarının tasfiye veya intikal şekline dair kararlar vermek, büyük kongrenin yetkilerindendir.

(Değişik: 28/3/1986 –3270/3 md.) Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz. Olağanüstü toplantılar, genel başkanın veya merkez karar ve yönetim kurulunun lüzum göstermesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi üzerine yapılır.

(Değişik: 21/5/1987 – 3370/4 md.) Parti kurucuları seçilmiş delegelerin % 15'inden fazla olmamak kaydıyla, parti üyelikleri devam ettiği müddetçe, ilk büyük kongre dahil büyük kongrenin tabii üyesidirler. Parti kurucuları seçilmiş delegenin % 15'inden fazla ise tabii delegelerin kurucular arasından nasıl seçileceği siyasi partilerin tüzüklerinde gösterilir. Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.

Büyük kongre ilk toplantısını yapınca kadar, bu kongrenin yetkilerini kurucular kurulu kullanır. Partinin genel başkanı ile yaş kaydı aranmaksızın kuruculuk şartlarını haiz merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve milletvekilleri, bu kurulun tabii üyeleridir.

Büyük kongrenin toplantı yeter sayısı, büyük kongre üye tamsayının salt çoğunluğudur. İlk çağrı üzerine yapılan toplantıda toplantı yeter sayısı bulunamıyorsa, ikinci çağrı üzerine yapılacak toplantıda toplantı yeter sayısı aranmaz. Büyük kongrenin karar yeter sayısı, kanunda veya parti tüzüğünde daha büyük bir sayı gösterilmediği hallerde, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur.

Parti tüzük ve programında değişiklik yapılmasına ilişkin olan veya parti politikasını ilgilendiren konularda karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için, bunların genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu veya büyük

kongre üyelerinin en az yirmide biri tarafından ileri sürülmüş olması gerekir. Kanunlar, parti tüzük ve parti programı çerçevesinde toplumu ve Devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri konularında karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için bu tekliflerin büyük kongrede hazır bulunan üyelerin üçte biri tarafından yapılmış olması şarttır. Bu teklifler, büyük kongrece seçilecek bir komisyonda görüşüldükten sonra, komisyon raporuyla birlikte incelenir ve karara bağlanır.

Genel Başkan

Madde 15 - Parti genel başkanı, büyük kongrece gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile seçilir. İlk iki oylamada sonuç alınamazsa, üçüncü oylamada en çok oy alan seçilmiş sayılır.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/4 md.) Genel başkan en çok üç yıl için seçilir. (Mülga: 17/5/1990 – 3648/1 md.)

Partiyi temsil yetkisi genel başkana aittir. Kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydı ile parti adına dava açma ve davada husumet yetkisi, genel başkana veya ona izafeten bu yetkileri kullanmak üzere parti tüzüğünün gös-tereceği parti mercilerine aittir.

Parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulunun tabii başkanıdır.

Parti tüzüğü, genel başkana görevinin yerine getirilmesinde ve yetkilerinin kullanılmasında yardımcılık etmek üzere genel başkan yardımcısı ve genel sekreter adlarıyla gerekli gördüğü sayıda yardımcıları öngörebilir. Bunların ne suretle seçileceği, görev ve yetkileri parti tüzüğünde gösterilir.

Genel başkanlığın herhangi bir sebeple boşalması halinde, büyük kongre toplanıncaya kadar, merkez karar ve yönetim kurulu partiyi temsil yetkisini kendi içinden seçeceği bir üyeye tevdi eder ve en geç kırkbeş gün içerisinde büyük kongreyi toplantıya çağırır.

Merkez Karar, Yönetim ve İcra Organları

Madde 16 - (Değişik: 21/5/1987 – 3370/5 md.) Siyasi partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük Kongrece seçilecek merkez organlarının herbirinin üye sayısı 15'den az olamaz.

Bu organlar iki büyük kongre arasında, parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak ve alınan kararları uygulamak yetkisine sahiptirler.

Merkez karar organı, zorunlu sebepler dolayısıyla büyük kongrenin toplanmadığı hallerde, partinin hukuki varlığına son verilmesi ve tüzük ve programının değiştirilmesi dışındaki bütün kararları alabilir.

Parti işlerini düzenleyen parti iç yönetmelikleri merkez karar organı tarafından yapılır.

Merkez karar ve yönetim organlarının üyeleri büyük kongrece seçilir. Diğer merkez organlarının seçim usul ve esasları parti tüzüğünde belirtilir. Parti genel başkanı merkez karar, yönetim ve icra organlarının herbirinin de başkanlığını yapar. Büyük kongrece seçilen merkez organlarının herbirinin üyeleri büyük kongrenin ve büyük kongre yetkilerini kullanan kurucular kurulunun tabii üyeleridir.

Organların toplanma ve çalışma usulleri, görev ve yetkileri, birbirleriyle münasebetleri parti tüzüğünde gösterilir.

Merkez Disiplin Kurulu

Madde 17 - Siyasi partinin merkez disiplin kurulu, bu Kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu kurulun üye sayısı yediden az olamaz.

Küçük Kongre

Madde 18 - (Mülga: 21/5/1987 – 3370/9 md.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İL VE İLÇE TEŞKİLATI

İl Teşkilatı

Madde 19 - Siyasi partilerin il teşkilatı; il kongresi, il başkanı, il yönetim kurulu ve il disiplin kurulundan oluşur.

İl kongresi, sayısı altıyüzden fazla olmamak üzere, parti tüzüğüne göre ilçe kongrelerince seçilen delegelerden oluşur. O ilin partili milletvekilleri ile yö-

netim ve disiplin kurulları başkan ve üyeleri, il kongresinin tabii üyeleridir. Geçici yönetim kurulu başkan ve üyeleri de kongreye katılma hakkına sahiptirler. Ancak geçici il yönetim kurulu başkanı ve üyelerinden delege sıfatı olmayanların kongrede oy kullanma hakları yoktur.

(Değişik: 23/5/1987 – 3377/11 md.) İl kongresi, büyük kongrenin yapılmasına engel olmayacak şekilde parti tüzüğünde gösterilen süreler içinde toplanır.

(Değişik: 21/5/1987 – 3370/6 md.) İl yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 7'den az olamaz.

İl başkanı ile il yönetim kurulu il kongresince seçilir. İl başkanı ile yönetim kurulunun, seçim şekli ve merkez karar ve yönetim kurulunca hangi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim kurulunun nasıl oluşturulacağı parti tüzüğünde gösterilir. El çekirme kararı, 101 inci maddenin (d-1) bendinde gösterilen haller dışında yetkili kurulların üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oyla alınır. İşten el çekirme kararının il yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren kırkbeş gün içinde il kongresi toplanarak yeni il yönetim kurulunu seçer. Bu süre içerisinde il kongresi için yeni delegeler seçilmiş değilse, kongre eski delegelerle toplanır.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/5 md.) İl başkanı en çok üç yıl için seçilir. (Mülga: 17/5/1990 – 3648/1 md.) İl teşkilatında bir il disiplin kurulu bulunur. İl disiplin kurulunun üye sayısı ve bu üyelere aranacak nitelikler parti tüzüğünde belirtilir.

Bu maddede yazılı kurulların; görev ve yetkileriyle yedek üyelerinin sayısı, nasıl seçileceği ve ne suretle göreve çağrılacağı parti tüzüğünde açıklanır.

İlçe Teşkilatı

Madde 20 - (Değişik: 31/3/1988 – 3420/3 md.) Siyasi partilerin ilçe teşkilatı, ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatından meydana gelir. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az yarısında teşkilat kurmayı gerektirir. Belde sayısı üç veya daha az ise beldenin sadece birinde teşkilat kurulmuş olması yeterlidir.

(Değişik: 31/3/1988 – 3420/3 md.) İlçe kongresi, ilçe ve çevresindeki köy ve mahallelerde partinin son genel seçimde aldığı oy sayısına göre, seçime katılmamış partilerde ise üye sayısına göre, bu Kanunun 10 uncu maddesinde gösterilen siyasi partiler sicilinde kayıtlı ilgili parti üyelerinin seçtikleri, sayısı 400'ü aşmayan delegelerden oluşur. İlçe yönetim kurulu ve varsa ilçe

disiplin kurulu başkan ve üyeleri ilçe kongresinin tabii üyeleridir. Geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri de kongreye katılma hakkına sahiptir. Ancak geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelerinden delege sıfatı olmayanların kongrede oy kullanma hakkı yoktur.

(Değişik : 28/3/1986 – 3270/6 md.) Delege seçimleri; köy ve mahallelerde partinin bu yerlerde son genel seçimde aldığı oy miktarı, seçime katılmamış partilerde ise üye sayısı esas alınmak suretiyle bu yerlere verilecek kontenjanlara göre yapılır. Köy ve mahallelerdeki üye sayısı delege kontenjanı verilmesini gerektiren nispetin altında ise bu durumdaki köy ve mahallelerin diğer köy ve mahallelerle birleştirilerek delege seçilmesi mümkündür.

Yapılan delege seçimleri bir tutanakla tespit edilerek, tutanak parti ilçe başkanlığına gönderilir.

Parti tüzüğünde, münhasıran delege seçimi işlemlerini yürütmek üzere köy veya mahallelerdeki üyelerden birinin görevlendirilmesi öngörülebilir.

Delege seçimiyle ilgili diğer hususlar parti tüzüğünde gösterilir.

(Değişik: 23/5/1987 – 3377/12 md.) İlçe kongresi, il kongresinin yapılmasına engel olmayacak şekilde parti tüzüğünde gösterilen süreler içinde toplanır.

(Değişik: 21/5/1987 – 3370/7 md.) İlçe yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz.

İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulu ilçe kongresince seçilir. İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulunun; seçim şekli ve il yönetim kurulunca veya merkez karar ve yönetim kurulunca hangi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim kurulunun nasıl oluşturulacağı parti tüzüğünde gösterilir. El çekirme kararı 101 inci maddenin (d-1) bendinde gösterilen haller dışında yetkili kurulların üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oyla alınır. İşten el çekirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde ilçe kongresi toplanarak yeni ilçe yönetim kurulunu seçer. Bu süre içerisinde ilçe kongresi için yeni delegeler seçilmiş değilse, kongre eski delegelerle toplanır.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/6 md.) İlçe başkanı en çok üç yıl için seçilir.
(Mülga: 17/5/1990 – 3648/1 md.)

Bu maddede yazılı kurulların görev ve yetkileri ile yedek üyelerinin sayısı ve ne suretle göreve çağrılacağı parti tüzüğünde gösterilir.

Siyasi partilerin, illerin merkez ilçelerinde teşkilat kurmaları hususunda ilçe teşkilatına ilişkin hükümler uygulanır.

Seçimlerin Yapılması

Madde 21 - Siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delegelerinin seçimleri, yargı gözetimi altında gizli oy ve açık tasnif esasına göre aşağıdaki şekilde yapılır.

Seçim yapılacak büyük kongreyle il ve ilçe kongrelerinin toplantılarından en az onbeş gün önce, kongreye katılacak parti üyelerini belirleyen listeler, büyük kongreyle il kongreleri için Yüksek Seçim Kurulunun önceden belirleyeceği seçim kurulu başkanına, ilçe kongreleri için o yer ilçe seçim kurulu başkanına ilçede birden fazla ilçe seçim kurulunun bulunması halinde birinci ilçe seçim kurulu başkanına iki nüsha olarak verilir. Ayrıca toplantının gündemi, yeri, günü, saati ile çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususlar da bildirilir.

Seçim Kurulu Başkanı, gerektiğinde ilgili kayıt ve belgeleri de getirtip incelemek suretiyle varsa noksanları tamamlattırdıktan sonra seçime katılacakları belirleyen liste ile yukarıdaki fıkrada belirtilen diğer hususları onaylar. Onaylanan liste ile toplantıya ilişkin diğer hususlar kongrenin toplantı tarihinden yedi gün önce siyasi partinin ilgili teşkilatının bulunduğu binada asılmak suretiyle ilan edilir. İlan süresi üç gündür.

İlan süresi içinde, listeye yapılacak itirazlar hakim tarafından incelenir ve en geç iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar, hakim tarafından onaylanarak siyasi partinin ilgili teşkilatına gönderilir.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/7 md.) Kongrelerde yapılacak seçimler ilgili seçim kurulunun gözetimi ve denetiminde yapılır. Bu seçimlerin usul ve şekilleri ile seçimlerde kullanılacak oy pusulası ve listelerin tanzim tarzı siyasi partilerin tüzük ve kongre yönetmelikleri ile düzenlenir.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/7 md.) Seçim kurulu başkanı, bir başkan ile iki üyeden oluşan yeteri kadar seçim sandık kurulu oluşturur. Sandık kurulu başkanı ile bir üyesi memurlar, diğer üyesi de aday olmayan parti üyeleri arasından seçilir. Ayrıca her sandık için aynı şekilde üçer yedek üye de belirlenir. Seçim sandık kurulu başkanının yokluğunda, kurula memur üye başkanlık eder.

Seçim sandık kurulu, kanunun ve parti tüzüğünün öngördüğü esaslara göre seçimlerin yürütülmesi, yönetimi ve oyların tasnifi ile görevli olup, bu görevleri seçim ve tasnif işleri bitinceye kadar aralıksız olarak devam eder.

(Değişik: 31/10/1990 – 3673/1 md.) Listede adı yazılı bulunmayanlar oy kullanamazlar. Oylar, oy verenin nüfus hüviyet cüzdanı veya resimli üyelik

kimlik kartı veya kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş resmi belge ile ispat edilmesinden ve listedeki isminin karşısındaki yerin imzalanmasından sonra kullanılır. Oylar, oy verme sırasında sandık kurulu başkanınca verilen, seçim kurulu başkanınca mühürlenmiş ve adayları gösterir listelerin tüzük ve kongre yönetmeliklerinde gösterilen usule uygun bir şekilde işleme tabi tutularak sandığa atılması suretiyle kullanılır. Oy kullanma ve oyların muteberlik şekil ve şartları siyasi partilerin tüzük ve kongre yönetmelikleri ile düzenlenir.

Seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip, seçim sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Tutanakların bir örneği seçim yerinde asılmak suretiyle ilan edilir. Kullanılan oylar ve diğer belgeler, tutanağın bir örneği ile birlikte üç ay süre ile saklanmak üzere seçim kurulu başkanlığına verilir.

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hakim, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama nedeniyle seçimlerin iptaline karar verdiği takdirde bir aydan az ve iki aydan fazla bir süre içinde olmamak üzere seçimlerin yenileneceği tarihi tespit ederek ilgili siyasi partiye bildirir. Belirlenen günde yalnız seçim yapılır ve seçim işlemleri bu madde ile kanunun öngördüğü diğer hükümlere uygun olarak yürütülür.

İlçe seçim kurulu başkanı ve seçim sandık kurulu başkanı ile üyelerine, "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun"da belirtilen esaslara göre Genel Bütçeden ücret ödenir.

Seçimler sırasında sandık kurulu başkan ve üyelerine karşı işlenen suçlar, Devlet memurlarına karşı işlenmiş gibi cezalandırılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ SİYASİ PARTİ GRUPLARI

Grup Kurma

Madde 22 - En az yirmi milletvekiline sahip siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurabilirler.

Bir siyasi partinin grup kurduğu, o partinin genel başkanlığı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yazıyla bildirilir.

Grup İç Yönetmeliği

Madde 23 - Grup içyönetmeliği, grubun kurulduğunun bildirildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde, grubu oluşturan milletvekilleri tarafından hazırlanır. Bu içyönetmeliğin, milletvekillerinin salt çoğunluğu tarafından kabul edilmesi zorunludur. Bu şekilde hazırlanan içyönetmelik, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderilir.

Grup içyönetmeliğine, parti tüzük ve programına aykırı hükümler konulamaz.

Grup Genel Kurulu

Madde 24 - Bir siyasi partinin grup genel kurulu, o partinin milletvekillerinden oluşur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin ve parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine katılamazlar. Ancak, yeniden milletvekili adayı olmaya ilişkin faaliyetleri bu hükmün dışındadır.

Grup Yönetim ve Disiplin Kurulları

Madde 25 - Her siyasi parti grubunda; kuruluşu, görev ve yetkileri grup içyönetmeliğinde belirtilen birer yönetim ve disiplin kurulu bulunur.

Grup disiplin kurulunun, hangi hallerde merkez disiplin kurulu ile bir arada çalışacağı, parti tüzüğünde gösterilir.

Grup Başkanı

Madde 26 - Partinin genel başkanı milletvekili ise parti grubunun da başkanıdır; değilse grup başkanı grup üyeleri arasından içyönetmelikte gösterilen yöntemle seçilir.

Grupta Gizli Oylama

Madde 27 - Grup genel kurulunda, seçimlere ait oylamalar ile milletvekillerini bağlayıcı nitelikteki konulara ilişkin kararların oylamaları, gizli oyla yapılır.

Grup ve Hükümet İlişkileri

Madde 28 - Bakanlar Kuruluna veya bir bakana Türkiye Büyük Millet Meclisinde veya grupta güven veya güvensizlik oyu verilmesi konusunda karar alma yetkisi, grup genel kuruluna aittir. Bu yetki, başka bir organa veya merce bırakılamaz.

Bakanlar Kuruluna katılacak üyeler, parti gruplarında ve diğer parti organlarında tespit edilemez.

ALTINCI BÖLÜM

TEŞKİLATLA İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Kongrelerle İlgili Genel Hükümler

Madde 29 - 22 Kasım 1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partilerin her kademedeki kongreleri için de uygulanır.

Şu kadar ki, parti tüzükleri ve yönetmelikleri, parti kongreleri için gerekli ilanın gazete ile yapılması şartını kaldırabileceği gibi, toplantı yeter sayısını ve yeter sayının sağlanamadığı hallerde birinci ve ikinci toplantı arasındaki süreyi de azaltabilir. Bu Kanundaki özel hükümler saklıdır.

İbra İçin Oya Katılamayacak Olanlar

Madde 30 - Değişik kademelerdeki kongrelerde tabii üye olarak bulunan merkez karar ve yönetim kurulu ile yönetim kurulları üyeleri, mensup oldukları kurulun ibrası için yapılan oylamalara katılamazlar.

Teşkilatın Merkezleri

Madde 31 - (Değişik: 12/8/1999 – 4445/5 md.) Siyasi partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde; il ve ilçe teşkilatları, ilgili il ve ilçe merkezlerinde; belde teşkilatları, il ve ilçe merkezleri hariç olmak üzere, belediye teşkilatı olan yerlerde; yan kuruluşları ve yurtdışı temsilcilikleri ise tüzüklerinde belirtilen yerlerde bulunur.

Bağdaşmayan Görevler

Madde 32 - Siyasi partilerin merkez karar ve yönetim kurullarına üye olanlar, o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubu yönetim kurulunda görev alamazlar.

Siyasi partilerin disiplin kurullarında görev alanlar, kongreler, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti grubu üyelikleri hariç, partinin diğer organ, kurul ve görevlerinde bulunamaz, partiye bir hizmet bağıyla bağlı olamaz ve partiden herhangi bir suretle gelir sağlayamazlar.

Bir disiplin kurulunda görev alan kimse, diğer bir disiplin kurulunda görev alamaz.

Eşler ile bir ve ikinci derecedeki kan ve sıhrî hısımlar, aynı disiplin kurulunda görev alamazlar. Bunlarla ilgili kararlara katılamazlar.

Siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurullarından birinde üye olan kimse, diğer bir il veya ilçe yönetim kurulunda üye olamaz. İl ve ilçe başkanları hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Organlarda Görev Alanların İlgili Makamlara Bildirilmesi

Madde 33 - Parti kongreleri hariç olmak üzere, her kademedeki parti organlarıyla parti tüzüğünde belirtilen bir göreve getirilenlerin adlar, soyadları, doğum yer ve tarihleri, meslek veya sanatları, ikametgahları ve nüfus cüzdanı örnekleri; o mahallin en büyük mülki amirliğine seçim veya atanmadan başlayarak onbeş gün içinde yazı ile bildirilir. Valiliklerce birleştirilen bu bilgi ve belgeler İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

Merkez organlarında görevlendirilenlerle ilgili bilgi ve belgeler de aynı süre içinde doğrudan İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

Kamu Yararına Dernek Sayılmama

Madde 34 - 22 Kasım 1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun kamu yararına çalışan dernek sayılma hükümleri siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

Anamuhalefet Partisi ve Genel Başkan

Madde 35 - Bakanlar Kuruluna katılmayan ve grubu bulunan siyasi partiler arasında en fazla milletvekiline sahip olan partiye anamuhalefet partisi, ge-

nel başkanına da anamuhalefet partisi genel başkanı denir. Bu siyasi partilerin milletvekili sayılarının eşit olması halinde, son milletvekili seçimlerinde aldıkları muteber oy sayısına bakılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

SIYASİ PARTİLERİN SEÇİMLERE KATILMASI VE ADAYLARIN TESPİTİ

Siyasi Partilerin Seçimlere Katılması

Madde 36 - (İptal: Anayasa Mahkemesinin 22/5/1987 tarih ve E. 1986/17 K. 1987/11 sayılı Kararı ile.)^(*) (Yeniden düzenleme: 31/3/1988 – 3420/4 md.) Siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması şarttır.

Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir.

Parti Adaylarının Tespiti

Madde 37 - (Değişik: 28/3/1986 – 3270/9 md.) Siyasi partiler, milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde, adaylık için müracaat eden ve adaylığı uygun bulunanlar arasından, adayların tespitini; serbest, eşit, gizli oy açık tasnif esasları çerçevesinde, tüzüklerinde belirleyecekleri usul ve esaslardan herhangi biri veya birkaçı ile yapabilirler.

(Ek: 31/7/1998 – 4381/7 md.) Siyasi partiler, ön seçim ya da aday yoklaması yaptıkları seçim çevrelerinde, toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının % 5'ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını, ön seçim veya aday yoklaması tarihinden en az on gün önce Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek koşuluyla merkez adayı gösterebilirler. Ön

(*) Bu iptal kararı 18/9/1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış olup yayımlandığı tarihten başlayarak altı ay sonra yürürlüğe gireceği söz konusu Anayasa Mahkemesi kararında hükme bağlanmıştır.

seçim ya da aday yoklaması yapılmayan yerlerde, siyasi partilerin merkez yoklaması veya diğer usullerden biri veya bir kaçı ile aday belirleme yetkileri saklıdır.

(...)^(*)Partilerin tüzüklerinde gösterilen merkez yoklaması dışındaki parti aday seçimleri seçim kurullarının yönetim ve denetimi altında yapılır.

Partilerin tüzüklerinde herhangi bir seçim çevresinde bütün üyelerin iştiraki ile yapacakları ön seçimde bu Kanunun ön seçimlerle ilgili hükümleri uygulanır.

Aday tespitinin yapılacağı gün, Yüksek Seçim Kurulu tarafından genel seçimlerden en az yetmişbeş gün önceki bir tarih olarak belirlenip ilan edilir. Seçime katılacak bütün siyasi partilerin tüzüklerindeki usullere göre il ve ilçelerde yapacakları aday tespitleri bütün yurttta aynı günde yapılır.

Genel seçimler için kabul edilen seçim çevresi, aday tespiti için de esas alınır.

Kontenjan Adaylığı

Madde 38- (Mülga: 27/10/1995 – 4125/21 md.)

Adayların Tespitinde Uygulanacak Hükümler

Madde 39 - 26 Nisan 1961 tarihli ve 293 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, önseçimlerde ve kullanılacak parti seçmen kütükleri hakkında da uygulanır.

Siyasi Partilerde Aday Adaylığı ve Merkez Adaylığı

Madde 40 - (Değişik birinci fıkra: 28/3/1986 – 3270/11 md.) Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlarda belirtilen şartlara aykırı olmamak kaydıyla adaylarda daha başka ne gibi şartlar bulunması gerektiğini tüzüklerinde gösterebilirler.

Bir kimse, aynı zamanda, önseçimlerde ve merkez adaylığında değişik siyasal partilerden veya aynı partiden, aynı seçim için birden fazla seçim çevresinden önseçime katılamaz.

(*) Bu fıkra da yer alan "Bu Kanunun 38 inci maddesinde yazılı kontenjan adaylığı ile" ibaresi, 27/10/1995 tarih ve 4125 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmış olup, metinden çıkarılmıştır.

Bir kimse, bir partiden önseçim veya merkez adaylığı yoklamasına katıldıktan sonra başka bir partiden merkez adayı gösterilemez ve partisinden istifa etmedikçe bağımsız aday olamaz.

(Değişik: 25/12/1993 – 3945/1 md.) Mahalli teşkilatın yönetim kurulu başkanı ve üyelerinden, görev yaptıkları yerden aday adayı olmak isteyenlerin görevlerinden istifa etmelerine ilişkin usul ve esaslar siyasi partilerin tüzüklerinde belirlenir.

Bu hükümlere aykırı hareket edenlerin adaylığı Yüksek Seçim Kurulu tarafından iptal edilir.

Siyasi partilerin genel başkanlığı partilerinin, aday adayları listelerini ve seçim çevrelerini önseçimin yapılacağı tarihten en az yirmi gün önce saat onyediyeye kadar Yüksek Seçim Kuruluna ve ilgili il ve ilçe seçim kurullarına bildirir. Kurullarca ilgiliye bir alındı belgesi verilir.

Bu bildirimden sonra adaylıktan çekilmek önseçime kadar dikkate alınmaz. Ancak, bu gibiler aday seçilmişlerse çekilmeleri hüküm ifade eder. Ölüm halinde de aynı hüküm uygulanır.

Kurulların Oluşumu

Madde 41 - Önseçimde:

a) İlçe seçim kurulu; ilçe seçim kurulu başkanı ile dört üyeden oluşur.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/12 md.) Üyelerden ikisi o ilçede görev yapan Devlet memurları arasından seçilir. Bunlar Kurulun devamlı üyesidirler. İki üye ise aday adayı olmayan parti üyeleri arasından belirlenir. Bunlar, üyesi bulundukları parti adına o parti adayları için yapılacak önseçim işlemleri ile ilgili olarak kurula katılırlar.

Aynı usulle ikişer yedek üye de seçilir.

Birden fazla ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, bu Kanunla ilçe seçim kurulu başkanına veya ilçe seçim kuruluna verilmiş bulunan görevler, birinci ilçe seçim kurulu başkanı veya kurulu tarafından yerine getirilir.

b) Sandık kurulu; bir başkan ile dört asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Sandık başkanı ile iki asıl, iki yedek üye Devlet memurları arasından, iki asıl iki yedek üye de partiler tarafından yukarıdaki fıkra esaslarına göre belirlenir.

Kurullardaki üyelerin gelmemesi halinde yedekleri alınır; noksanlık yedeklerle giderilemiyorsa durum bir tutanakla tespit edilir ve kurul başkanı tarafından yukarıda nitelikleri açıklanan kimselerden seçilmek suretiyle tamamlanır.

Önseçimlere hangi siyasi partilerin hangi seçim çevrelerinden katılacakları, partilerin aday adayları listelerinin Yüksek Seçim Kuruluna bildirildiği tarihten itibaren üç gün içinde ilan edilir. İlçe seçim kurulunca siyasi partilerin her biri için parti seçmen listesinde kayıtlı her bin seçmene bir sandık ve kapalı hücre bulundurulur ve sandıkların yerleri tespit edilerek mutabakat vasıtalarıyla ilan olunur. Bu husus ayrıca ilgili siyasi partilere de duyurulur.

Parti Seçmen Listesi

Madde 42 - Siyasi partilerin ilçe teşkilatı, kendi çevrelerindeki üyelerini, muntazam kayıt ve sıra numarası ve partiye giriş çıkış tarihleri ve üye hakkında diğer bilgileri ihtiva eden bir üye kayıt defterine kaydederler.

Üye kayıt defterleri, ilçe seçim kurulu başkanının denetimi altındadır. Üye kayıt defterleri, en az altı ayda bir defa ilçe seçim kurulu başkanı tarafından incelenir ve kayıtların usule uygun olarak tutulup tutulmadığı bir tutanakla tespit edilir.

(Değişik: 31/3/1988 – 3420/5 md.) Üye Kayıt Defterinde Parti üyesi olarak kayıtlı bulunan ve Cumhuriyet Başsavcılığınca seçim kurullarına gönderilen listelerde yer alan üyeler önseçimde oy kullanabilir.

(Değişik: 31/3/1988 – 3420/5 md.) Önseçimlerin yapılacağı tarih itibarıyla bir önceki yılın son gününe kadar bu Kanunun 10 uncu maddesine göre Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilen üyeler önseçimde oy kullanabilir.

(Değişik: 31/3/1988 – 3420/5 md.) İlçe Seçim Kurulları üye listelerini önseçimden en az otuz gün evvel elinde olacak şekilde Cumhuriyet Başsavcılığından temin eder.

(Değişik: 31/3/1988 – 3420/5 md.) Siyasi Partiler kayıtlı üyelerin tamamı dışında başka bir usulle aday yoklaması yapacaksa bu halde oy kullanacak seçmen listelerini önseçimden en az otuz gün önce ilçe seçim kurulu başkanlığına üye kayıt defterleri ile birlikte vermek zorundadırlar.

(Değişik: 31/3/1988 – 3420/5 md.) Bu listeler önseçim tarihinden 25 gün önce parti yönetim kurulu ve ilçe seçim kurulu binaları önüne asılır. Sekizinci fıkradaki itiraz süresinden sonra kesinleşen listelere göre parti seçmen kartları ilçe seçim kurulu başkanlığına her üyeye dağıtılır.

Parti üyeleri, parti seçmen listesine, asıldığı tarihten itibaren onbeş gün içinde yazıyla itiraz edebilirler. İtirazlar ilçe seçim kurulu tarafından incelenir ve en geç iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır. İtirazın yerinde görülmesi halinde parti seçmen listesi düzeltilir.

Önseçimde Propaganda ile İlgili Hükümler

Madde 43 - Aday yoklamalarına katılan aday adayları için propaganda yapmak amacı ile açık hava toplantıları, örf ve adete göre sohbet toplantısı sayılanlar hariç olmak üzere kapalı salon toplantıları tertiplenemez, duvar ilanı, el ilanı ve her nevi matbua, ses ve görüntü bantlarıyla propaganda yapılamaz. Bu tür toplantılarda başka aday adaylarına karşı kötüyeyici beyanlarda bulunulması yasaktır.

Siyasi partiler, tüzüklerinde gösterilmek kaydıyla aday adayları için bunların vereceği bilgileri de esas alarak aday adaylarının meslek veya sanat hayatlarındaki derece, başarı ve eserlerini, memlekete yaptığı hizmetleri gösterir, vesikalık fotoğraflarını taşıyan matbualar bastırıp dağıtabilir. Aday adaylarının soyadı alfabe sırasına göre düzenlenecek benzer bilgileri içeren matbualar sandık başlarına asılabilir.

Aday adayları, mensup oldukları partinin programı, büyük kongresinin ve yetkili merkez organlarının kararları ile partinin seçim bildirisi dışında, milli, mahalli yahut mesleki çapta herhangi bir vaadde bulunamazlar ve Türkçe'den başka dil ve yazı kullanamazlar.

Aday adayları, önseçimlerde oy kullanacak partili üyelere veya yakınlarına maddi çıkar sağlama amacı güdemezler; önseçimlerde oy kullanacakları etkilemek maksadıyla meşru ve hukuka uygun olmayan davranışlarda bulunamazlar.

Kuruldaki Parti Üyesinin Görevini Yerine Getirmemesi

Madde 44 - Önseçim günü oy verilmesine başlanmazdan önce veya oy verme sırasında ilçe seçim kuruluna dahil siyasi parti üyesi görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine siyasi partilerin sıradaki yedek üyesi getirilir. Bu da mümkün olmazsa, bu husus tutanağa geçirilir ve eksikler sandık alanı çevresindeki parti üyesi olabilme yeterliğine sahip ve okur-yazar olanlar arasından ilçe seçim kurulu başkanının seçeceği kimse ile tamamlanır.

Müşahitler

Madde 45 - Önseçim sırasında siyasi partilerin birer müşahidi, kendi partilerine ait sandık başı işlemlerini takip etmek üzere hazır bulunabilir. Önseçimde aday olanlar, müşahit sıfatıyla sandık başında bulunamazlar.

Oy Pusulası

Madde 46 - Siyasi partiler, 40 ıncı maddeye göre bildirdikleri aday adayları listelerini içeren oy pusulalarını çoğaltarak il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına yeteri kadar zarf ile birlikte verirler. İlçe seçim kurulu başkanlıkları oy pusulalarını ve zarfları mühürledikten sonra, seçim günü sandık başkanlıklarında hazır bulundururlar.

Sandık başına gelen partili seçmene, sandık kurulu başkanı veya görevlendirileceği kurul üyesi oy pusulasını, sandık kurulu başkanlığının mühürü ile mühürledikten sonra verir.

(Değişik: 28/3/1986 – 3270/14 md.) Partili seçmen, aday adaylarının karşısına işaret koymak suretiyle tercihini kullanır.

İşaretleme, (...) (*) o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısından çok ve yarısından az olamaz. İşaretlemede belirlenen miktar ve nispetlere uyulmaması, oy pusulalarının geçersiz sayılmasını gerektirir.

Kimliğin Tespiti

Madde 47 - Önseçimlerde oy vermek için parti seçmen kartının gösterilmesi şarttır. Bu belgeyi göstermeyenlerden veya belgenin sahibi olduğunda tereddüt edilenlerden parti hüviyet cüzdanı, o da yoksa nüfus hüviyet cüzdanı istenir.

Son İşlemler

Madde 48 - Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen önseçimle tespit edilmiş parti adayları listelerinin tasdikli birer örneğini derhal ilgili partilerin genel başkanlıklarına teslim eder. Parti genel başkanlıkları, 38 inci madde ve parti mevzuatı gereğince merkez adayı olarak seçilen parti adaylarını bu listelere dahil ederek seçim çevrelerine göre düzenleyecekleri parti adayı cetvellerini, kanun hükümlerine göre Yüksek Seçim Kuruluna süresi içerisinde bildirirler.

Önseçim Evrakının Saklanması

Madde 49 - Hesaba katılan, katılmayan ve itiraza uğramış olan oy pusulaları; sayım ve döküm cetvelleri ve adaylığa seçilme tutanaklarıyla diğer her türlü

(*) Bu fıkırdaki yer alan "kontenjan adayları hariç" ibaresi, 27/10/1995 tarih ve 4125 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmış olup, metinden çıkarılmıştır.

evrak, milletvekili seçimlerinin kesin sonuçlarının ilanı tarihinden itibaren üç ay süreyle ilçelerde ilçe seçim kurulu başkanı ve illerde il seçim kurulu başkanı tarafından saklanır.

Bu evrak, Yüksek Seçim Kurulunun istemi olmaksızın hiçbir yere gönderilmez.

İtiraz Hakkı

Madde 50 - Seçim ve sandık kurullarının veya kurul başkanlarının kesin olmayan kararlarına karşı ilgili siyasi parti, o siyasi partiden önseçimde aday adayı olanlar veya o siyasi partilerin teşkilat kademelerinin başkanları veya vekilleri ile parti müşahitleri itiraz edebilirler.

Önseçim Tutanağı ve Tutanağın İptali

Madde 51 - Önseçimlerde, her siyasi parti için ayrı ayrı düzenlenecek basılı tutanak kağıdında o partiden aday olmak üzere önseçimde aday olmuş bulunanların aldıkları oyların toplamı, rakam ve yazı ile belirtilir. Bu tutanak ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerince imzalanır.

Aynı miktarda oy almış olanlar arasındaki sırayı ilgili siyasi partinin merkez karar ve yönetim kurulu tespit eder.

Adaylık tutanağına yapılan itiraz, oyların dökümüne veya sayımına ilişkin olduğu ve yeniden yapılan döküm ve sayım sonucunda tutanakların iptaline karar verildiği takdirde, yeniden yapılan döküm ve sayım sonucuna göre seçildikleri anlaşılanlara Yüksek Seçim Kurulu tarafından tutanakları verilir.

Bir seçim çevresinde önseçimin, önseçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde, önseçim yenilenmez ve bu seçim çevresi için bütün adaylar 38 inci maddede yazılı kurul tarafından tespit edilir.

Adaylardan yalnız birinin veya birkaçının tutanağının iptaline karar verildiği hallerde, tutanakları iptal olunan adayların yerine önseçimde aldıkları oy sırasına göre başta gelenlere tutanak verilir. Sırada olanlar yetmediği takdirde boş kalan yerlerin doldurulması için bu maddenin yukarıdaki fıkrası uygulanır.

Belli bir seçim için parti adaylarının Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesinden sonra, önseçim ve adaylarla ilgili itiraz ve şikayetler dikkate alınmaz. Daha önce yapılmış olan itiraz ve şikayetler üzerine başlamış olan işlemler durdurulur.

Mahalli Seçimler Yoklaması

Madde 52 - Siyasi partilerin, mahalli idareler seçimleri için aday gösterebilecekleri hallerde, bu adayların nasıl seçilecekleri ve yoklamalarının nasıl yapılacağı ilgili kanundaki esaslara göre belirlenir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

DISİPLİN İŞLERİ

Disiplin Suçları ve Cezaları

Madde 53 - Siyasi partilerin disiplin kurullarınca verilebilecek cezalar, uyarı, kınama, partiden veya gruptan geçici veya kesin olarak çıkarma cezalarıdır.

Disiplin kurullarının vermeye yetkili oldukları disiplin cezaları ile hangi halde ne tür disiplin cezası verileceğinin parti tüzüğünde belli edilmesi zorunludur.

Partinin hangi organ ve mercilerinin kimler hakkında ve hangi disiplin kurulunda disiplin cezası isteminde bulunabileceği ve disiplin cezalarına karşı yapılan itirazları incelemeye yetkili üst disiplin kurulları ve itirazın usul ve şartları, kanunla belirtilmeyen hallerde, parti tüzüğü ile düzenlenir.

Disiplin kurullarınca parti üyeleri hakkında verilen kararlar gerekçeleriyle birlikte en geç otuz gün içinde ilgiliye tebliğ olunur.

Bir partiye mensup milletvekilinin; o partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu üyeliğinden kesin olarak çıkarılması, partiden çıkarılmayı ve partiden kesin olarak çıkarılması da Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubu üyeliğinden çıkarılmayı gerektirir.

Bir üyenin, Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubundan geçici olarak çıkarılması hakkında verilen ceza, bu üyenin ceza süresince gruptaki çalışmalara katılmamasını gerektirir.

Hakkında geçici çıkarma cezası verilen parti üyesi, faaliyetine katılamayacağı parti organlarına hiçbir teklif yapamaz. Ancak bu hüküm o üyenin parti tüzüğüne, programına, partinin diğer mevzuatına ve organlarının bağlayıcı kararlarına uyması zorunluğunu ortadan kaldırmaz. Geçici çıkarma cezası verilen parti üyelerine, parti içinde hiçbir görev verilemez.

Disiplin Kurulları Üyelerinin Seçilmesi

Madde 54 - Siyasi partilerin disiplin kurullarının üyeleri kongrelerce gizli oyla seçilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu disiplin kurulu üyelerinin seçimi, en az iki yıl için olmak üzere, parti tüzüğünde gösterildiği şekilde yapılır.

Disiplin Kurullarının Çalışması

Madde 55 - Disiplin kurulları, üye tamsayısının en az üçte iki çoğunluğuyla toplanır ve hazır bulunanların çoğunluğuyla karar verir. Ancak 101 inci maddenin (d-1) bendinde gösterilen haller dışında, partiden kesin çıkarma cezaları için üye tamsayının çoğunluğunun kararı gereklidir.

Disiplin kuruluna sevk edilen partili, yazılı veya sözlü savunma hakkına sahiptir. Savunma için süre, savunmaya çağrı belgesinin ilgiliye tebliği tarihinden başlamak üzere onbeş gündür. Ancak, seçimlerde veya herkesin gözü önünde açıkça veya yayın yoluyla işlenen disiplin suçlarında bu süre yedi gündür. Savunma süresini geçirenler, savunma hakkından vazgeçmiş sayılırlar. Savunmaya çağırma, disiplin kurulu başkanlığınca yazı ile yapılır. Bu yazıda uygulanması istenen disiplin cezası ile bu cezanın istenmesine sebep olan fiiller açıkça gösterilir.

Disiplin İşleriyle İlgili Görüşme ve Karar Yasağı

Madde 56 - Disiplin kurullarına sevk yetkisine sahip bulunan parti organ ve mercilerinin kararları ile disiplin kurullarınca verilen disiplin cezaları hakkında, siyasi partilerin her kademesindeki kongrelerinde görüşme yapılamaz ve bu konularda karar alınamaz.

58 inci madde hükmü saklıdır.

Disiplin Cezalarına İtiraz

Madde 57 - (Değişik: 28/3/1986 – 3270/15 md.) Hakkında partiden veya gruptan geçici veya kesin çıkarma cezası verilen parti üyesi, bu cezaya karşı disiplin kuruluna sevkeden organ veya merci veya disiplin kurulunun görev ve yetkisizliği veya alınan kararların kanuna, parti tüzüğüne ve içyönetmeliğe şekil ve usul bakımından aykırı bulunduğu iddiasıyla, parti itiraz yollarını kullandıktan sonra nihai karar niteliğindeki son karara karşı otuz gün içinde nihai kararı veren merciin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme bu itirazları, diğer işlerden önce ve en geç otuz gün içinde basit muhakeme usulüne göre inceleyerek karara bağlar, bu karar kesindir.

Af Yetkisi

Madde 58 - Disiplin kurullarınca verilen cezaların partinin hangi organı tarafından ve ne şekilde affedileceği siyasi partilerin tüzüklerinde gösterilir.

Disiplin Konusunda Tedbir Kararı

Madde 59 - Partiden geçici çıkarmayı veya kesin çıkarmayı gerektiren hallerde, disiplin cezası verilmesi için sevk kararı almaya yetkili olan parti organları, tedbir niteliğinde olmak üzere, disiplin kuruluna sevk edilen üyeyi parti içindeki görevlerinden derhal uzaklaştırabilirler.

İlgili, bu tedbir kararının kaldırılmasını sevk edildiği disiplin kurulundan isteyebilir. Bu istek, disiplin kurulu tarafından yedi gün içinde karara bağlanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

PARTİ DEFTERLERİ

Tutulacak Defter ve Kayıtlar

Madde 60 - Her kademedeki parti organları üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri ile demirbaş eşya defteri tutmak zorundadırlar.

Üye kayıt defteri, mahalle ve köy esasına göre tutulur.

Karar defteri, ilgili organın kararlarını, tarih ve numara sırasıyla ihtiva eder. Kararlar oylamaya katılanlar tarafından imzalanır. Kongrece alınan kararları da ihtiva etmesi gereken kongre tutanak özetleri başkanlık divanı üyelerince imzalanır.

Gelen ve giden evrak tarih ve numara sırasıyla gelen ve giden evrak kayıt defterine kaydedilir ve gelen evrakın asılları ile gönderilen evrakın örnekleri bu tarih ve numaralar altında dosyalarda saklanır.

Parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcadığı ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirilir.

Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir.

Partiye giriş işlemlerini gösteren üyelik beyannamelerinin birer örneği ilçe ve il kademesinde, alfabetik sıra esasına göre tasnif edilmiş olarak ayrı bir dosyada saklanır.

Parti organ ve kurullarınca tutulmasında fayda görülen diğer defterler, parti tüzük ve içyönetmeliklerinde gösterilir.

Parti genel merkezinde üye kayıt defterlerinin özetinin nasıl tutulacağı, bütçe ve kesinhesabın nasıl hazırlanıp düzenleneceği parti içyönetmeliğiyle belirtilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

MALİ HÜKÜMLER

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİLERİN GELİRLERİ

Gelir ve Kaynakları (*)

Madde 61 - (Ek birinci fıkra: 12/8/1999 – 4445/6 md.) Siyasi partilerin gelirleri amaçlarına aykırı olamaz.

Siyasi partiler aşağıda belirtilen gelirleri elde edebilirler;

- Parti üyelerinden alınacak giriş aidatı ile üyelik aidatı,
- Partili milletvekillerinden alınacak milletvekilliği aidatı,
- (Değişik: 31/3/1988 – 3420/6 md.)** Milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından alınacak özel aidat, (Bu aidatlar 64 üncü maddedeki esaslar dahilinde siyasi partilerin yetkili merkez karar organlarınca tespit ve tahsil olunur.)

(*) Bu madde başlığı, "Gelir Kaynakları" iken, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

- d) Parti bayrağı, flaması, rozeti ve benzeri rumuzların satışından sağlanacak gelirler,
- e) Parti yayınlarının satış bedelleri,
- f) Üye kimlik kartlarının ve parti defter, makbuz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında alınacak paralar,
- g) Partice tertiplenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden sağlanacak gelirler,
- h) Parti mal varlığından elde edilecek gelirler,
- i) Bağışlar
- j) **(Ek:27/6/1984 – 3032/1 md.)** Devletçe yapılan yardımlar ^(*)

(h) bendinde yazılı parti mal varlığından elde edilen gelirler hariç olmak üzere, diğer bentlerde yazılı kaynaklardan elde edilen gelirlerden hiçbir surette vergi, resim ve harç alınmaz^(**).

Giriş ve Üyelik Aidatı

Madde 62 - Parti üyelerinden alınacak giriş aidatının miktarı ile üyelik aidatının alt ve üst sınırları parti tüzüğünde gösterilir.

Her üye, aylık veya yıllık olarak üyelik aidatı ödemeyi partiye girişinde kabul etmek zorundadır.

Parti üyesi, vermeyi kabul ettiği aidatın miktarını, parti tüzüğüne uygun olmak şartıyla, kayıtlı bulunduğu teşkilat kademesi başkanlığına yazı ile bildirerek artırabilir.

Partiye borçlu olduğu yıla ait aidatın tamamını veya bir kısmını ödemeyen parti üyesi hakkında, partiden geçici veya kesin olarak çıkarmaya dair disiplin cezaları uygulanmaz. Aidatını ödemesi için yapılan yazılı tebligata rağmen belirtilen süre içerisinde ödemede bulunmayan üye hakkında yapılacak işlem ve uygulanacak yasaklamalar parti tüzüğünde gösterilir.

Milletvekili Aidatı

Madde 63 - Bir siyasi partiye mensup milletvekillerinin, ne miktar aidat ödeyeceği ve bu suretle toplanan paraların grup faaliyetlerine ve parti merkezine

(*) Bu hükmün uygulanmasında ek 1 inci maddeye bakınız.

(**) İthalde alınan her türlü vergi, resim ve harç muafiyeti hükümleri, 6/5/1986 tarih ve 3283 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

hangi miktarlarda ayrılacağı, Türkiye Büyük Millet Meclisi parti grubu kararıyla belli edilir. Ancak, bu miktarın yıllık tutarı milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını geçemez.

Grubu olmayan milletvekillerinin ödeyeceği aidat, yukarıdaki fıkrada belirtilen miktarın yarısını geçmemek kaydıyla merkez karar ve yönetim kurulunca tespit edilir.

Milletvekili Aday Adaylığı Aidatı

Madde 64 - Milletvekili aday adaylarından alınacak özel aidat, milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını aşmamak kaydıyla parti içyönetmeliklerinde gösterilir.

Satış Bedelleri

Madde 65 - Bu Kanunun 61 inci maddesinin (d), (e) ve (f) bentlerinde gösterilen satış bedelleri, merkez karar ve yönetim kurulunun kararı ile tespit edilir.

Bağışlar

Madde 66 - (Değişik: 12/8/1999 – 4445/7 md.) Genel ve Katma bütçeli dairelerle mahalli idareler ve muhtarlıklar, kamu iktisadi teşebbüsleri, özel kanunla veya özel kanunla verilen yetkiye dayanarak kurulmuş bankalar ve diğer kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsü sayılmamakla beraber ödenmiş sermayesinin bir kısmı Devlete veya bu fıkrada adı geçen kurum, idare, teşebbüs, banka veya kuruluşlara ait müesseseler, siyasi partilere hiçbir suretle taşınır veya taşınmaz mal veya nakit veya haklar bağışlayamaz ve bu gibi mal veya hakların kullanılmasını bedelsiz olarak bırakamazlar; bağlı oldukları kanun hükümleri dışında siyasi partilere aynı hakların devrine dair tasarruflarda bulunamazlar. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları ile bunların üst kuruluşları, dernekler, vakıflar ve kooperatifler, özel kanunlarında yeralan hükümlere uymak koşuluyla siyasi partilere maddi yardım ve bağışta bulunabilirler.

Yukarıdaki fıkranın dışında kalan gerçek ve tüzel kişilerin her birinin bir siyasi partiye aynı yıl içerisinde iki milyar liradan fazla kıymette aynı veya nakdi bağışta bulunması veya yayınları kullandırması yasaktır. Bağış veya bağışların bağışta bulunana veya yetkili temsilcisine veya vekiline ait olduğunun

partice verilen makbuzda açıkça belirtilmesi gerekir. Böyle bir belgeye dayanılmaksızın siyasi partilerce bağış kabul edilemez. (*)

Siyasi partiler, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle aynı veya nakdi yardım ve bağış alamazlar.

Ticari Faaliyet, Kredi ve Borç Alma Yasağı ()**

Madde 67 - (Değişik birinci Cümle: 12/8/1999 – 4445/8 md.) Siyasi partiler ticari faaliyette bulunamazlar, kredi veya borç alamazlar. Ancak, ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 66 ncı maddenin 1 ve 3 üncü fıkralarında gösterilenler dışında kalan gerçek ve tüzelkişilerden kredili veya ipotek karşılığı mal satın alabilirler.

Taşınmaz Mal Edinme

Madde 68 - Siyasi partiler, ikametleri ile amaç ve faaliyetleri için gerekli olanlardan başka taşınmaz mal edinemezler. Partiler, amaçları içinde olmak şartıyla sahip oldukları taşınmaz mallardan gelir sağlayabilirler.

(İkinci fıkra Mülga: 12/8/1999 – 4445/25 md.)

Gelirlerin Sağlanmasında Usul

Madde 69 - Bir siyasi partinin bütün gelirleri, o siyasi partinin tüzelkişiliği adına elde edilir.

Siyasi partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirleri, parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınır. Bastırılan ve parti teşkilat kademelerine gönderilen gelir makbuzlarının seri ve sıra Numaralarına ait kayıtlar parti genel merkezinde tutulur. Parti teşkilat kademeleri aldıkları ve kullandıkları makbuzlar dolayısıyla parti merkez karar ve yönetim kuruluna karşı mali sorumluluk taşırlar.

Sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyenin sıfatı, adı, soyadı ve imzası, makbuzda ve dipkoçanlarında yer alır.

(*) Bu fıkarda yer alan "nakdi bağışta bulunması" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya yayınları kullandırması" ibaresi, 2/1/2003 tarih ve 4778 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle ilave edilmiş ve metne işlenmiştir

(**) Bu maddenin başlığı, "Kredi ve borç alma yasağı" iken, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Makbuzların asıl kısımlarıyla dip koçanlarında aynı sıra numarası bulunur. Makbuz dip koçanlarının saklama süresi, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıldır.

İKİNCİ BÖLÜM

PARTİLERİN GİDERLERİ

Giderlerin Yapılmasında Usul

Madde 70 - (Ek: 12/8/1999 – 4445/9 md.) Siyasi partilerin giderleri amaçlarına aykırı olamaz.

Bir siyasi partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır.

Beşmilyon liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu değildir. Ancak, bütün harcamaların yetkili organ veya merciin kararına dayanması şarttır. Şu kadar ki, yetkili organca onaylanan bütçede öngörülmüş bulunmak kaydıyla beşmilyon lirayı aşmayan harcamalar ile genel tarifeye bağlı giderler için ayrıca karar alınmasına gerek yoktur. (*)

Giderlere ait belgeleri saklama süresi, özel kanunlarda gösterilen daha uzun süreye ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, kesinhesabın Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıldır.

Parti teşkilatı bağlı bulunduğu üst kademeye, gelir ve giderleri hakkında parti tüzüğünde gösterilen sürede hesap vermekle yükümlüdür. Bu süre altı aydan fazla olamaz.

Mali Sorumluluk

Madde 71 - Siyasi partilerin yapacakları giderler, sözleşmeler ve girişecekleri yükümlülükler; genel merkezde parti tüzelkişiliği adına, illerde il yönetim

(*) Bu fıkra da yer alan "beşbin" ibaresi, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle "beşmilyon" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

kurulu adına ve ilçelerde ilçe yönetim kurulu adına yetkili kılınan kişi veya kurulca yapılır. Siyasi partilerin il ve ilçelerdeki teşkilat kademeleri tarafından parti tüzelkişiliği adına sözleşme yapılmasına ve yükümlülük altına girilmesine ilişkin esaslar, merkez karar ve yönetim kurulunca tespit olunur. Bu esaslara aykırı olarak yahut siyasi partilerin tüzüklerine göre merkez karar ve yönetim kurulunca önceden yazılı yetki verilmediği veya sonradan bir kararla onaylanmadığı takdirde, partinin teşkilat kademelerinin yaptıkları sözleşme ve giriştikleri yükümlülüklerden dolayı, parti tüzelkişiliği hiçbir suretle sorumlu tutulamaz; merkez karar ve yönetim kurulu veya genel başkan veya parti tüzelkişiliği aleyhine takipte bulunulamaz. Bu takdirde sorumluluk, sözleşmeyi yapan veya yükümlülük altına giren kişi veya kişilere ait olur.

Borç Verme Yasağı

Madde 72 - Siyasi partiler, üyelerine ve diğer gerçek ve tüzelkişilere hiçbir şekilde borç veremezler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PARTİ İÇİ MALİ İŞLEMLER

Parti Bütçeleri ve Kesinhesabı

Madde 73 - Siyasi partilerin, bağlı ilçeleri de kapsamak üzere iller teşkilatı ayrı ayrı gelir tahminlerini ve gider miktarlarını gösteren bir yıllık bütçe hazırlarlar ve ilgili takvim yılından önceki Ekim ayı sonuna kadar genel merkeze gönderirler. Bu bütçeler ile aynı süre içinde hazırlanacak genel merkez bütçesi en geç ilgili takvim yılından önceki Aralık ayı sonuna kadar parti merkez karar ve yönetim kurulunca incelenir ve karara bağlanır.

Siyasi partilerin hesapları bilanço esasına göre düzenlenir.

Parti merkezi ve bağlı ilçeleri de kapsamak üzere iller teşkilatı her bütçe yılını izleyen Nisan ayı sonuna kadar, bir evvelki yıla ait uygulama sonuçlarını gösteren kesinhesaplarını hazırlarlar. Iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesinhesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.

Siyasi partilerin bütçeleri, bilançoları, gelir ve gider cetvelleri ile kesinhesaplarının nasıl düzenleneceği partilerin içyönetmeliklerinde gösterilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANAYASA MAHKEMESİNCE YAPILACAK MALİ DENETİM

Kesinhesabın Gönderilmesi

Madde 74 - (Değişik : 12/8/1999-4445/10 md.) Siyasi partilerin mali denetimi Anayasa Mahkemesince yapılır. Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin Kanuna uygunluğunu denetler.

Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.

Denetim

Madde 75 - Anayasa Mahkemesi, kesinhesaplara ait bilgilerin belgelendirilmesini siyasi partilerden her zaman isteyebilir.

Anayasa Mahkemesi denetimini evrak üzerinde yapar. **(Değişik İkinci Cümle : 12/8/1999-4445/11 md.)** Bu denetimi, Sayıştaydan yardım sağlanarak hazırlatacağı raporlar üzerinden yapabileceği gibi, siyasi partilerin genel merkezlerinde ve mahalli teşkilatlarında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından görevlendireceği bir naip üye veya mahallin en kıdemli adli veya idari yargı hakimi niyabetinde yaptıracağı inceleme ve araştırmalar üzerinden de yapabilir. Bu maksatla, yeminli bilirkişi görevlendirebilir.

Anayasa Mahkemesi, ilgili siyasi partinin başkanından veya temsilcisinden yazılı mütalaa isteyebilir; gerekli görürse sorumlu uzman muhasipler de dahil ilgililerin sözlü açıklamalarını dinleyebilir.

Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.

Siyasi partilerin büyük kongrelerinin kesinhesaplar hakkındaki kararları, Anayasa Mahkemesinin denetimini etkilemez. **(Ek Cümle : 12/8/1999-4445/11 md.)** Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonucunda vereceği karar kesin-
dir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

MALİ HÜKÜMLERİN MÜEYYİDELERİ

Hazinece Elkoyma

Madde 76 - (Değişik birinci fıkra : 12/8/1999 – 4445/12 md.) Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak bağış kabul ettiği, mal veya gelir edindiği, Anayasa Mahkemesince tespit edilen siyasi partilerin, bu yolla elde ettikleri gelirlerin tamamının, Kanunda belirtilen miktarlardan fazla gelirlerle, taşınmaz malların kanuni miktarı geçen kısmının karşılığının Hazineye irad kaydedilmesine, taşınmaz malların ise Hazine adına tapuya tesciline karar verilir.

Bu Kanunun 67 nci maddesi hükmüne aykırı olarak siyasi partilere sağlanan kredi veya borçlar üzerine Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazinece elkonulur, kredi veya borcu verene karşı Hazine hiçbir yükümlülük altına girmez.

Bu Kanunun 69 uncu maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazineye irad kaydedilir.

Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir.

Paraya Çevirme

Madde 77 - Bu Kanunun 68 inci maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin taşınmaz mallara sahip olduğu anlaşılsa, Anayasa Mahkemesinin kararıyla ve bu Mahkemenin göstereceği süre içinde siyasi parti tarafından bu malların paraya çevrilmesi yoluna gidilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

SIYASİ PARTİLERLE İLGİLİ YASAKLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇLAR VE FAALİYETLERLE İLGİLİ YASAKLAR

Demokratik Devlet Düzeninin Korunması ile İlgili Yasaklar

Madde 78 - Siyasi partiler :

a) Türkiye Devletinin Cumhuriyet olan şeklini; Anayasanın başlangıç kısmında ve 2 nci maddesinde belirtilen esaslarını; Anayasanın 3 üncü maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline, bayrağına, milli marşına ve başkentine dair hükümlerini; egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunun ancak, Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanılabileceği esasını; Türk Milletine ait olan egemenliğin kullanılmasının belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamayacağı veya hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağı hükmünü, seçimler ve halkoylamalarının serbest, eşit, gizli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılması esasını değiştirmek;

Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, dil, ırk, renk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak;

Amacını güdemezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik edemezler.

b) Bölge, ırk, belli kişi, aile, zümre veya cemaat, din, mezhep veya tarikat esaslarına dayanamaz veya adlarını kullanamazlar.

c) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini veya zümre egemenliğini veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamazlar ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

d) Askerlik, güvenlik veya sivil savunma hizmetlerine hazırlayıcı nitelikte eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunamazlar.

e) Genel ahlak ve adaba aykırı, amaçlar güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

f) Anayasanın hiçbir hükmünü, Anayasada yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunma hakkını verir şekilde yorumlayamazlar.

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ DEVLET NİTELİĞİNİN KORUNMASI

Bağımsızlığın Korunması

Madde 79 - Siyasi partiler :

a) Türkiye Cumhuriyetinin, milletlerarası hukuk alanında bağımsızlık ve eşitlik ilkesine dayanan hukuki ve siyasi varlığını ortadan kaldırmak yahut milletlerarası hukuk gereğince münhasıran Türkiye Cumhuriyetinin yetkili olduğu hususlara diğer devletlerin, milletlerarası kuruluşların ve yabancı gerçek ve tüzelkişilerin karışmasını sağlamak amacını güdemezler ve bu amaçlara yönelik faaliyette bulunamazlar.

b) (**Mülga : 12/8/1999 – 4445/25 md.**)

c) (**Değişik : 12/8/1999 – 4445/13 md.**) Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyruğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yardım kabul edemezler, bunlardan emir alamazlar ve bunların Türkiye'nin bağımsızlığı ve ülke bütünlüğü aleyhindeki karar ve faaliyetlerine katılamazlar.

Devletin Tekliği İlkesinin Korunması

Madde 80 - Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı Devletin tekliği ilkesini değiştirmek amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

Azınlık Yaratılmasının Önlenmesi

Madde 81 - Siyasi partiler :

a) Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler.

b) Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler ve bu yolda faaliyette bulunamazlar.

c) Tüzük ve programlarının yazımı ve yayınlanmasında, kongrelerinde, açık veya kapalı salon toplantılarında, mitinglerinde, propagandalarında Türkçe'den başka dil kullanamazlar; Türkçe'den başka dillerde yazılmış pankartlar, levhalar, plaklar, ses ve görüntü bantları, broşür ve beyannameler kullanamaz ve dağıtamazlar; bu eylem ve işlemlerin başkaları tarafından da yapılmasına kayıtsız kalamazlar. Ancak, tüzük ve programlarının kanunla yasaklanmış diller dışındaki yabancı bir dile çevrilmesi mümkündür.

Bölgecilik ve Irkçılık Yasağı

Madde 82 - Siyasi partiler, bölünmez bir bütün olan ülkede, bölgecilik veya ırkçılık amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar.

Eşitlik İlkesinin Korunması

Madde 83 - Siyasi partiler, herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu prensibine aykırı amaç güdemez ve faaliyette bulunamazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARININ VE LAİK DEVLET NİTELİĞİNİN KORUNMASI

Atatürk İlke ve İnkılaplarının Korunması

Madde 84 - Siyasi partiler, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarmak ve Türkiye Cumhuriyetinin laiklik niteliğini korumak amacını güden :

- a) 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu,
- b) 25 Teşrinisani 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanun,
- c) 30 Teşrinisani 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun,
- d) 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikah esas ile aynı Kanunun 110 uncu maddesi,
- e) 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanun,
- f) 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun,
- g) 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lakap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanun,
- h) 3 Kanunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun,

Hükümlerine aykırı amaç güdemezler ve faaliyette bulunamazlar.

Atatürk'e Saygı

Madde 85 - Siyasi partiler, Türk Milletinin Kurtarıcısı, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Atatürk'ün şahsiyet ve faaliyetlerini veya hatırasını kötülemek veya küçük düşürmek amacını güdemez ve buna yol açabilecek davranış ve faaliyetlerde bulunamazlar. Parti adları ile amblemlerinde Atatürk'ün adını veya resmini kullanamazlar.

Laiklik İlkesinin Korunması ve Halifeliğin İstenemeyeceği

Madde 86 - Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyeti'nin laiklik niteliğinin değiştirilmesi ve halifeliğin yeniden kurulması amacını güdemez ve bu amaca yönelik faaliyetlerde bulunamazlar.

Din ve Dince Kutsal Sayılan Şeyleri İstismar Yasağı

Madde 87 - Siyasi partiler, Devletin sosyal veya ekonomik veya siyasi veya hukuki temel düzenini, kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak

amacıyla veya siyasi amaçla veya siyasi menfaat temin ve tesis eylemek maksadıyla dini veya dini hissiyatı veya dince mukaddes tanınan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda yapamaz, istismar edemez veya kötüye kullanamazlar.

Dini Gösteri Yasağı

Madde 88 - Siyasi partiler, herhangi bir şekilde dini tören ve ayın tertiplemez veya parti sıfatıyla bu gibi tören ve ayinlere katılamazlar.

Siyasi partiler, dini bayramlar, ayinleri ve cenaze törenlerini parti gösterilerine ve propagandalarına vesile yapamazlar.

Devlet protokolünce düzenlenen cenaze törenleri ile partisinden bir üyenin ölümü halinde veya parti nezaketinin gereği olarak bir diğer parti üyesinin veya bağımsız kişinin cenaze töreninde partinin temsili veya parti adına çelenk gönderilmesi ile anma törenleri bayramlaşmalar, siyasi propagandaya dönüştürülmemek şartıyla birinci fıkradaki yasağın dışındadır.

Diyanet İşleri Başkanlığının Yerinin Korunması

Madde 89 - Siyasi partiler, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncelerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek özel kanunda gösterilen görevleri yerine getirmek durumunda olan Diyanet İşleri Başkanlığının, genel idare içinde yer almasına ilişkin Anayasanın 136 ncı maddesi hükmüne aykırı amaç güdemezler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇEŞİTLİ YASAKLAR

Tüzük ve Programlar ile Parti Faaliyetlerine İlişkin Sınırlamalar

Madde 90 - Siyasi partilerin tüzük, program ve faaliyetleri Anayasa ve bu Kanun hükümlerine aykırı olamaz.

Siyasi partiler, tüzük ve programları dışında faaliyette bulunamayacakları gibi seçimlerde başka bir partiyi destekleme kararı da alamazlar.

Yan Kuruluşlar Yasağı**Madde 91 - (Mülga :12/8/1999-4445/25 md.)**

Dernek, Sendika, Vakıf, Kooperatif ve Meslek Kuruluşlarıyla Siyasi İlişki ve İşbirliği Yasağı

Madde 92 - (Mülga :12/8/1999-4445/25 md.)**Parti İçi Çalışmaların Demokrasi Esaslarına Uygun Olma Zorunluluğu**

Madde 93 - Siyasi partilerin parti içi çalışmaları, parti yönetimi, denetimi; parti organları için yapılacak seçimler ile parti genel başkanlığınca, genel merkez organlarınca ve parti gruplarınca alınan kararları ve yapılan eylem ve işlemleri parti tüzüğüne, parti üyeleri arasındaki eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

Üniforma Giydirme ve Güvenlik Kuvvetlerinin Görevlerini Üstlendirme Yasağı

Madde 94 - Siyasi partiler, üyeleri ve personeli için üniforma, üniforma niteliğinde kıyafet veya kol bağı ve benzeri alametler ihdas edemez ve bunları kullanıramazlar. Ancak her kademedeki parti kongreleri ile toplantılarında görevlendirilen parti üyeleri ve personel bu görevleri gereği olarak şerit, kurdela ve benzeri işaretler kullanabilirler.

Siyasi partiler herhangi bir kimseye veya topluluğa güvenlik kuvvetlerinin görev veya yetkilerini üstlenmesi görevini veremezler ve parti kongre ve toplantılarında üyelerinin bu şekilde hareketlerine müsaade edemezler.

Kapatılan Siyasi Partiler ve Mensuplarının Durumu (*)

Madde 95- (Değişik : 12/8/1999-4445/14 md.) Kapatılan siyasi parti bir başka ad altında kurulamaz. Bir siyasi partinin kapatılmasına söz veya eylemleriyle neden olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmi Gazete’de gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamazlar, Siyasi partiler bu kişileri hiçbir suretle seçimlerde aday gösteremezler.

(*) Bu madde başlığı, “Temelli kapatılan siyasi partiler mensuplarının durumu” iken, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Kullanılamayacak Parti Adları ve İşaretler

Madde 96 - (Değişik birinci fıkra : 19/6/1992-3821/8 md.) Anayasa Mahkemesince temelli kapatılan veya siyasi parti siciline kayıtlı bulunan siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretleri başka bir siyasi partice kullanılmayacağı gibi, daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait topluma mal olmuş bayrak, amblem ve flamalar da siyasi partilerce kullanılmaz.

Değişik: (19/6/1992-3821/8 md.) Kurulacak siyasi partiler, Anayasa Mahkemesince kapatılan siyasi partilerin devamı olduklarını beyan edemez ve böyle bir iddiada bulunamazlar.

Komünist, anarşist, faşist, teokratik, nasyonal sosyalist, din, dil, ırk, mezhep ve bölge adlarıyla veya aynı anlama gelen adlarla da siyasi partiler kurulamaz veya parti adında bu kelimeler kullanılamaz.

12 Eylül 1980 Harekatına Karşı Beyan ve Tutum Yasağı

Madde 97 - (Mülga : 12/8/1999-4445/25 md.)

BEŞİNCİ KISIM

SİYASİ PARTİLERİN KAPATILMASI

Görevli Mahkeme ve Savcılık

Madde 98 - (Değişik :12/8/1999-4445/15 md.) Siyasi partilerin kapatılması davaları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Anayasa Mahkemesinde açılır. **(Ek Cümle: 2/1/2003-4778/9 md.)** Siyasi partilerin kapatılması davalarında kapatılmaya karar verilebilmesi için beşte üç oy çokluğu şarttır.

Anayasa Mahkemesince verilen kararlar kesindir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, iddianamesine esas teşkil edecek olayların araştırılması ve soruşturulmasında ve davanın açılması ve yürütülmesinde Cumhuriyet savcılarına ve sorgu hakimlerine tanınan bütün yetkilere sahiptir. An-

cak, Anayasanın ve kanunların sadece hakimler tarafından kullanılabilceğini belirttiği yetkiler bunun dışındadır.

(Değişik : 12/8/1999-4445/15md.) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı siyasi partilerden incelenmek üzere gerekli gördüğü belgeleri isteyebilir.

Siyasi partiler, Cumhuriyet Başsavcılığının isteklerine en geç onbeş gün içinde cevap vermek zorundadırlar.

Cumhuriyet Başsavcısı, soruşturmayı Cumhuriyet Başsavcivekili veya yardımcılarını eliyle de yürütebilir.

Cumhuriyet Başsavcısının soruşturma için görevlendirdiği Başsavcı yardımcılarının, Yargıtay üyeliğine seçilmeleri hali hariç, soruşturma sonuçlanıncaya kadar süreli veya süresiz başka bir göreve atanmaları Cumhuriyet Başsavcısının yazılı muvafakatına bağlıdır.

Siyasi Partilerle İlgili Yasakları İnceleme Kurulu

Madde 99 - Siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin isteklerin, Cumhuriyet Başsavcılığınca reddi halinde, yapılan itirazları incelemek üzere Siyasi Partilerle İlgili Yasakları İnceleme Kurulu kurulmuştur.

Bu Kurul, Yargıtay ceza daireleri başkanlarından kurulur. Bunların en kıdemlisi Kurulun Başkanıdır. Daire başkanlarının özürleri halinde dairenin en kıdemli üyesi Kurula katılır. Kurul üye tamsayısı ile toplanır. Karar yeter sayısı, üye tam sayısının salt çoğunluğudur.

Siyasi Partilerle İlgili Yasaklara Aykırılık Halinde Dava Açılması

Madde 100 - (Değişik: 2/1/2003-4778/10 md.) Anayasada yazılı nedenlerle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir siyasi partinin kapatılması davasının açılması ;

- a) Re'sen,
 - b) Bakanlar Kurulu kararı üzerine Adalet Bakanının istemiyle,
 - c) Bir siyasi partinin istemi üzerine,
- olur.

Ancak, bir siyasi partinin Cumhuriyet Başsavcılığından dava açılmasını isteyebilmesi için, bu partinin son milletvekili genel seçimlerine katılmış olması, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması, ilk büyük kongresini yapmış olması, partinin merkez karar ve yönetim kurulunun üye tamsayısının

salt çoğunluğunun oyu ile dava açılmasının istenmesi yolunda karar alınmış bulunması ve istemin parti adına parti genel başkanı tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak yapılmış olması gerekir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Adalet Bakanının veya partinin yazılı isteminde yeterli delil bulunduğu kanısına varırsa davayı açar. Yeterli delil bulunmadığı kanısına varırsa dava açmayacağını istemde bulunan Adalet Bakanına veya siyasi parti genel başkanlığına yazı ile bildirir.

Adalet Bakanının veya siyasi partinin, Cumhuriyet Başsavcılığının bildirimi üzerine, bu bildirimin tebliği tarihinden başlayarak otuz gün içinde Siyasi Partilerle İlgili Yasakları İnceleme Kuruluna yazı ile itirazda bulunma hakkı vardır.

Kurul, itirazı ivedilikle en geç otuz gün içinde inceler, itirazı haklı görmezse dava açılmaz, haklı görürse, Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesine dava açmakla yükümlüdür.

Bu maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yer alan hükümler milletvekili genel seçimiyle, bu seçimin yenilenmesine veya milletvekili ara seçimlerine dair verilen kararın Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten başlayarak oy verme gününün ertesi gününe kadar geçecek süre içinde uygulanamaz.

Madde 101 - (Değişik :12/8/1999-4445/16 md.) Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı;

a) Bir siyasi partinin tüzük ve programının Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olması, sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlaması, suç işlenmesini teşvik etmesi,

b) Bir siyasi partinin, Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespiti,

c) Bir siyasi partinin, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alması,

hallerinde verilir.

(Ek: 26/03/2002-4748/4 md.) Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkranın (a) ve (b) bentlerinde sayılan hallerde temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin almakta olduğu son yıllık Devlet yardımı miktarının yarısından az olmamak kaydıyla, bu yardımdan kısmen veya

tamamen yoksun bırakılmasına, yardımın tamamı ödenmişse aynı miktarın Hazineye iadesine karar verebilir.

Cumhuriyet Başsavcılığının İsteklerine Uyulmaması Halinde Yapılacak İşlem

Madde 102 - (Değişik: 26/03/2002-4748/4 md.) Siyasi partilerin faaliyetlerinin izlenmesi amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının istediği bilgi ve belgeleri bildirilen süre içinde vermeyen siyasi partiye Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ikinci bir yazı tebliğ olunur. Bu yazıda, bildirilen süre içinde cevap verilmediği ve istek yerine getirilmediği takdirde o siyasi partinin devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için dava açılacağı de belirtilir. Bu tebliğde bildirilecek süre içinde yine istek yerine getirilmez veya cevap verilmezse Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı o siyasi partinin kapatılması ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için Anayasa Mahkemesinde re'sen dava açabilir. **(Ek Cümle: 2/1/2003 -4778/11)** Siyasi parti, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının bu istemlerine karşı Anayasa Mahkemesine itiraz edebilir. ^(*)

(Ek :12/8/1999-4445/17 md.) (Değişik: 26/03/2002-4748/4 md.) Parti büyük kongresi, merkez karar ve yönetim kurulu veya bu kurulun iki ayrı kurul olarak oluşturulduğu haller, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup yönetim kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup genel kurulu, parti genel başkanı dışında kalan parti organı, mercii veya kurulu tarafından Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiilin işlenmesi halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, mercii veya kurulun işten el çektilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 68 inci maddenin dördüncü fıkra hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerler ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister.

(Ek : 12/8/1999-4445/17 md.) (Değişik: 26/03/2002-4748/4 md.) Siyasi parti, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde istem yazısında belirtilen hususu yerine getirmediği takdirde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasa Mahkemesinde o siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için dava açar. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca dü-

(*) 1 ve 3 üncü fıkralarda geçen "kapatılması ya da" ibaresi 2/1/2003 tarih ve 4778 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle metinden çıkartılmıştır.

zenlenen iddianamenin tebliğinden itibaren otuz gün içinde ilgili siyasi parti tarafından söz konusu parti organı, mercii veya kurulun işten el çektilmesi ve parti üyesi veya üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmaları halinde, o partinin kapatılması ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için açılan dava düşer. Aksi takdirde Anayasa Mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının ve siyasi parti temsilcilerinin sözlü açıklamalarını, gerekli gördüğü hallerde diğer ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları da dinlemek suretiyle açılmış bulunan davayı karara bağlar. (*)

Bir Siyasi Partinin Yasak Eylemlere Odak Olması Hali

Madde 103 - (Değişik :12/8/1999-4445/18 md.) Bir siyasi partinin Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne aykırı eylemlerin odak halini oluşturulup oluşturmadığı hususu Anayasa Mahkemesince belirlenir.

Bir siyasi parti, birinci fıkra yazılı fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre, merkez karar ve yönetim kurulu veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır. (*)

(Ek : 26/03/2002-4748/4 md.) Bir siyasi parti., bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

Diğer Sebeplerle Başvuru

Madde 104 - (Değişik birinci fıkra : 12/8/1999-4445/19 md.) Bir siyasi partinin bu Kanunun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine, Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulur.

(*) Bu maddenin 2. fıkrası 12/12/2000 tarih ve E: 2000/86, K: 2000/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir.

(Değişik: 2/1/2003-4778/12 md.) Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verir. Bu yazının tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılık giderilmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı o siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için Anayasa Mahkemesine re'sen dava açabilir.

Seçimlere Katılmama Nedeniyle Dava Açılması

Madde 105 - Kuruldukları tarihten itibaren aralıksız iki dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerine, katılmayan siyasi partiye, ikinci genel seçimin yapıldığı tarihten itibaren bir ay içinde Cumhuriyet Başsavcılığınca kapanma kararı alması için yazılı tebligatta bulunur. Bu yazının tebliğinden itibaren üç ay içinde kapanma kararı alınmadığı takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığınca açılacak dava üzerine Anayasa Mahkemesinin kararıyla o siyasi parti kapatılır.

İdari Mercilerin, Savcılarının ve Mahkemelerin Görevi

Madde 106 - Bu kanunun 101, 103, ve 104 üncü maddelerinde belirtilen fiil ve haller hakkında bilgi edinen idari merciler, bu bilgileri mahalli Cumhuriyet savcılığına derhal ve yazılı olarak intikal ettirirler. Mahkemeler de bu gibi fiil ve halleri öğrendikleri zaman durumu derhal mahalli Cumhuriyet savcılığına yazı ile duyururlar. Cumhuriyet savcılıkları, bu bilgileri hemen Adalet Bakanlığına ve belgeleriyle birlikte Cumhuriyet Başsavcılığına yazı ile bildirirler.

Kapatılan Partinin Malları

Madde 107 - Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılan siyasi partinin bütün malları Hazineye geçer.

Kapatma kararını Bakanlar Kurulu uygular.

Kapanma Kararının Kapatmaya İlişkin Hükümün Sonuçlarına

Etkili Olamayacağı

Madde 108 - Bir siyasi partinin kapatılması için dava açıldıktan sonra o partinin yetkili organı tarafından verilen kapanma kararı, Anayasa Mahkemesinde açılmış bulunan kapatma davasının yürütülmesine ve kapatma kararı verilmesi halinde doğacak hukuki sonuçlara hükmedilmesine engel değildir.

ALTINCI KISIM

SİYASİ PARTİLERİN KAPANMASI

Kapanma Kararı

Madde 109 - Bir siyasi partinin kapanmasına ancak büyük kongrece karar verilebilir. Bu karar gizli oyla alınır; karar yeter sayısı, parti tüzüğünde belirtilen toplanma yeter sayısının salt çoğunluğudur.

Siyasi partinin kapanmasına karar verilirse, bu karar derhal kapanan partinin genel başkanlığı tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Cumhuriyet Başsavcılığı ve İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Siyasi partinin tüzelkişiliği, büyük kongrenin kapanma kararını aldığı tarihte sona erer.

Kapanan Siyasi Partilerin Malları

Madde 110 - Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer.

Kapanma kararları, Hükümetin devamlı gözetim ve denetimi altında, büyük kongrenin görevlendireceği bir tasfiye kurulu eliyle uygulanır.

Kapatılması için hakkında soruşturma veya dava açılmış olan bir siyasi parti, kapanma ve buna bağlı olarak parti mallarının devrine daire karar aldığı takdirde, soruşturma veya dava sonuçlanıncaya kadar devir işlemi yapılmaz.

YEDİNCİ KISIM

CEZA HÜKÜMLERİ

Cumhuriyet Başsavcılığına ve Anayasa Mahkemesine Gerekli

Bilgilerin Verilmemesi

Madde 111 - Siyasi Partilerin;

a) Cumhuriyet Başsavcılığınca tutulacak siciller için istenen bilgi ve belgeleri vermeyen veya 102 nci madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası, (*)

b) 74üncü madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası, (*)

c) 75 inci madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası, (**)

(Ek fıkra: 2/1/2003-4778/13 md.)

d) 104 üncü maddeye göre verilen ihtar kararının gereğini yerine getirmeyerek partiyi Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakan sorumlular ile Devlet yardımından faydalanmayan siyasi partilerin sorumluları hakkında üç aydan altı aya kadar hafif hapis cezası,

verilir.

Tekerrür halinde, bu cezalar yarı nispette artırılarak hükmolunur.

Oylamaya Hile Karıştırılması

Madde 112 - Önseçimler ile siyasi parti kongrelerinin seçimleri ve kararları için yapılan oylamalarla, her kademedeki her çeşit parti görevlileri ve yedek-

(*) Bu fıkralarda yeralan "beş bin liradan on bin liraya kadar hafif para cezası" ibareleri, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(**) Bu fıkra yer alan "elbise" ibaresi, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

lerinin seçimi için yapılan oylamalara ve bu oylamaların sayım ve dökümüne hile karıştıranlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Parti Defter ve Kayıtlarının Tutulmaması, Tahrifi, Defterlerin Yok Edilmesi veya Gizlenmesi

Madde 113 - Bu Kanunun 60 ıncı maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanlar, altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok edenler veya gizleyenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Mükerrer Kayıt

Madde 114 - Bu Kanunun 6 ıncı maddesinin 2 nci ve 3 üncü fıkralarına aykırı hareket edenler otuz milyon liradan yetmişbeş milyon liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılırlar. (*)

Aynı kişiyi bilerek mükerreren üye kaydedenler ile başvurusu bulunmayan veya mevcut olmayanları üye gibi gösterip kaydedenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Organlarda Görev Alanların Bildirilmemesi

Madde 115 - (Değişik : 28/3/1986-3270/19 md.) Bu Kanunun 33 üncü maddesinde yazılı bildirim yerine getirmeyen parti sorumluları onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezasına mahkum edilirler. (**)

Aynı hüküm, her kademedeki parti görevlileri ile yedeklerinin seçimi için yapılacak toplantıların gün ve yerlerini, kongre veya toplantıdan yedi gün önce mahallin en büyük mülki amirliğine bildirmeyen parti sorumluları hakkında da uygulanır.

Kanuna Aykırı Bağış, Kredi veya Borç Alınması, Borç Verilmesi

Madde 116 - (Değişik : 12/8/1999-4445/20 md) Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak bağışta bulunan kimse ve bağışı kabul eden parti sorumlusu, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(*) Bu fıkra yer alan "on bin liradan yirmi beş bin liraya" ibaresi 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(**) Bu fıkra yer alan "beş bin liradan on bin liraya kadar" ibaresi, 12/8/1999 tarih ve 4445 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak kredi veya borç veren veya alanlar ile bu krediyi veya borcu olan veya veren parti sorumlusu hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden yardım veya bağış kabul eden parti sorumlusu veya aday veya aday adayı bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kanuna Aykırı Sair Davranışlar

Madde 117 - Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Genel Ceza Hükümleri

Madde 118 - Bu Kanunla, 22 Kasım 1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanununa yapılan atıflar hakkında, söz konusu Kanunda yer alan ve bu Kanun hükümlerine aykırı bulunmayan ceza müeyyideleri, siyasi partiler ve sorumluları hakkında da uygulanır.

Özel Yasaklarla İlgili Cezalar

Madde 119 - (Mülga :21/5/1987-3370/9 md.)

Seçimlerde Alınan Tedbirlere Uymama

Madde 120 - Bu Kanun hükümlerine göre yapılan seçimlerin düzen içerisinde ve sağlıklı biçimde yürütülmesi amacıyla hakimin ve sandık kurulunun aldığı tedbirlere uymayanlara, eylem daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde üç aydan altı aya kadar hafif hapis cezası verilir.

SEKİZİNCİ KISIM

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Diğer Kanunlar Genel Olarak Uygulanacak Hükümleri

Madde 121 - Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.

Bu Kanunun hükümlerine göre soruşturma yapan Cumhuriyet Başsavcısı Cumhuriyet Başsavcivekili ile Cumhuriyet Başsavcı Başyardımcısı veya Cumhuriyet Başsavcı yardımcılarına verilecek yol giderleri, tazminat ve gündelikler hakkında, 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 67 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Uygulanmayacak Kanun Hükümleri

Madde 122 - 22 Kasım 1972 tarihli ve 1630 sayılı Dernekler Kanununun 40 ıncı maddesi ile 24 Temmuz 1953 tarihli ve 6187 sayılı Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanunun 2 ve 3 üncü maddelerinin hükümleri, siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

Devletçe Yardım

Ek Madde 1- (27/6/1984-3032/2 md. ile gelen Ek Madde hükmü olup teselsül için numaralandırılmıştır.) Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınan ve 2339 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesindeki genel barajı aşmış bulunan siyasi partilere her yıl Hazine'den ödenmek üzere o yılki genel bütçe gelirleri "(B) Cetveli" toplanmış beşbinde ikisi oranında ödenek mali yıl için konur. (*)

(Değişik birinci cümle : 12/8/1999-4445/21 md.) Bu ödenek, yukarıdaki fıkra gereğince Devlet yardımı yapılacak siyasi partiler arasında, bu partilerin genel seçim sonrasında Yüksek Seçim Kurulunca ilan edilen toplam geçerli oy sayıları ile orantılı olarak bölüştürülmek suretiyle her yıl ödenir. Bu dönemlerin o yılki genel bütçe kanununun yürürlüğe girmesini takip on gün içinde tamamlanması zorunludur.

(*) Bu fıkradaki "beşbinde biri" ibaresi, 24/3/1992 tarih ve 3789 sayılı Kanunla "beşbinde ikisi" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Üçüncü fıkra Mülga : 12/8/1999-4445/21 md.) Bu yardım sadece parti ihtiyaçları veya parti çalışmalarında kullanılır.

(Ek fıkralar :7/8/1988-3470/1 md.) Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %7'sinden fazlasını alan siyasi partilere de Devlet yardımı yapılır. Bu yardım en az Devlet yardımı alan siyasi partinin ikinci fıkra gereğince almış olduğu yardım ve genel seçimlerde aldığı toplam geçerli oy esas alınarak kazandıkları oyla orantılı olarak yapılır. Ancak bu yardım üçyüzelli milyon liradan az olmaz. Bunun için her yıl Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

Yukarıdaki fıkralarda öngörülen yardım miktarları; bu yardımdan faydalanabilecek siyasi partilere, milletvekili genel seçiminin yapılacağı yıl üç katı, mahalli idareler genel seçim yılı için iki katı olarak ödenir. Her iki seçim aynı yıl içerisinde yapıldığında bu ödemenin miktarı üç katı geçemez. Bu fıkra gereğince yapılacak katlı ödemeler, Yüksek Seçim Kurulunun seçim takvimine dair kararının ilanını izleyen 10 gün içinde yapılır.

(Ek fıkra : 12/8/1999-4445/21md.) Bu Kanunun 76 ncı maddesi hükmü da-iresinde gelirleri Hazineye irad kaydedilen ve taşınmaz malları Hazine adına tapuya tescil edilen siyasi partilere, bu madde gereğince yapılacak Devlet yardımında, Hazineye irad kaydedilen gelirin Hazine adına tapuya tescil edilen taşınmazların toplam değerinin iki katı indirilir.

Ek Madde 2- (21/5/1987-3370/10 md. ile gelen Ek 1 inci Madde hükmü olup numarası teselsül ettirilmiştir.) İlçe belediye başkanı ile ilçeye bağlı diğer belediyelerin başkanları, üyesi olduğu partinin ilçe kongresinin; büyükşehir belediye başkanları dışındaki il belediye başkanları ile merkez ilçe çevresindeki diğer belediyelerin başkanları merkez ilçe kongresinin; büyükşehir belediye başkanları il kongresinin tabii üyesidirler.

Ek Madde 3- (21/5/1987-3370/10 md. ile gelen Ek 1 inci Madde hükmü olup numarası teselsül ettirilmiştir.) Bu Kanunun çeşitli maddelerinde adı geçen merkez karar ve yönetim kurulu deyiminden 13 üncü maddedeki merkez karar, yönetim ve icra organları anlaşılır.

Ek Madde 4- (Ek :31/3/1988-3420/12md.)

(Mülga :12/8/1999-4445/25 md.)

Ek Madde 5- (Ek : 31/10/1990-3673/3 md.) 2972 sayılı Mahalli İdareler ile

Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 29 uncu maddesi gereğince yapılan seçimlerin yenilenmesi hallerinde, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 63,64 ve 65 inci maddelerindeki yasaklar Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun radyo ve televizyon yayınları hakkında uygulanmaz.

Ek Madde 6- (Ek : 12/8/1999-4445/23 md.) Bu Kanunun 66 ve 70 inci maddelerinde yer alan parasal değerler her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılır.

DOKUZUNCU KISIM

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici Madde 1-(Mülga : 21/5/1987-3370/9 md.)

Geçici Madde 2 - Bu Kanunun geçici 1 inci maddesi kapsamında olup da maddede gösterilen süreler içerisinde siyasi parti kuramayacakları belirtilenlerin, herhangi bir siyasi partinin kurucuları arasında bulunmaları halinde, o siyasi parti tüzeklik kazanamaz.

Geçici Madde 3 - Bu Kanunun geçici 1 inci maddesi uyarınca kendilerine özel yasak getirilen kişilerin kimlikleri, statüleri ile hukuki durumları belirtmek suretiyle Kanunun yayımı tarihinden itibaren yedi gün içinde İçişleri Bakanlığınca tespit edilerek Resmi Gazetede yayımlanır.

Resmi Gazetede yayım tarihinden itibaren onbeş gün içinde ilgililerin İçişleri Bakanlığına itiraz hakları vardır. İçişleri Bakanlığı yapılan itirazları onbeş gün içinde inceleyerek karara bağlar.

Özel yasaklamaya tabi olduğu sonradan anlaşılanlar hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır.

Geçici Madde 4 - Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip yapılacak ilk milletvekili genel seçimlerinin sonucunun Yüksek Seçim Kurulu tarafından

ilanına kadar, Milli Güvenlik Konseyi, Siyasi parti kurmak üzere İçişleri Bakanlığına verilen kuruluş bildirisinde adı yazılı bulunan parti kurucuları üzerinde incelemede bulunmak yetkisine sahiptir. Bu inceleme sonucunda bu görevler için uygun görülmeyenler hakkında Milli Güvenlik Konseyi, temelli kapatılan siyasi partilerin her kademedeki yöneticileri ile üyelerine parti faaliyetlerine katılma kısıtlılığı getiren Anayasanın 69 uncu maddesi hükümlerine dayalı olarak üye tamsayısı ile karar alır. Bu suretle hakkında olumsuz karar alınan kurucu yerine, diğer kurucular tarafından yenileri önerilebilir.

Bu inceleme işlemi, kuruluş bildirisinin İçişleri Bakanlığına verilmesi ile birlikte partinin tüzelkişilik kazanması hakkını önlemez ve geciktirmez.

İçişleri Bakanlığı, kendisine verilen kuruluş bildirisi ve eklerinin (program ve tüzük hariç) birer örneğini yirmidört saat içinde Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına ulaştırır.

Milli Güvenlik Konseyi inceleme sonucunu ilgili partiye iletmek üzere İçişleri Bakanlığına ve aynı zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına yirmi gün içinde bildirir.

Tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde Milli Güvenlik Konseyinin kararını yerine getirmeyen siyasi partiler hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca Anayasa Mahkemesinde kapatma davası açılır.

Geçici Madde 5 - Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip kurulacak siyasi partilerin teşkilatlanmaları aşağıdaki esaslara göre yapılır:

a) İlk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar geçecek süre içinde kurulan siyasi partilerin, genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu ve merkez disiplin kurulu üyeleri; partinin tüzelkişilik kazanmasını takip eden yedi gün içinde ilgili siyasi parti tarafından İçişleri Bakanlığı ile Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Bu organlarda meydana gelen değişiklikler de, değişikliğin yapıldığı tarihten itibaren yedi gün içinde aynı makamlara bildirilir.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen süre içinde gerekli bildirimi yapmayan parti sorumluları hakkında bu Kanunun 115 inci maddesi hükümleri uygulanır.

b) Bu Kanuna göre kurulacak siyasi partiler ilçe, il ve büyük kongrelerini ilk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanı oluşumundan sonra ve bu tarihten itibaren iki yıl içinde yaparlar.

c) Bu Kanunun öngördüğü şekilde çeşitli parti kademelerinin kongreleri yapılınca kadar, partilerin geçici il ve ilçe teşkilatına ait zorunlu organları,

kurucular kurulu (genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve bu kurullara katılmayan kurucular) tarafından oluşturulur.

Geçici Madde 6 - (Değişik: 10/6/1983 – 2839/62 md.) Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip, yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri için önseçim yapılmaz.

Milletvekili adayları, seçim çevrelerinin çıkaracakları milletvekili sayısı kadar gösterilir.

Milletvekili adayları, doğrudan kurucular kurulu üyelerinin en az üçte iki çoğunluğu tarafından milletvekili genel seçim tarihinden en az yetmiş gün önce tespit edilir ve Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı ile Adalet Bakanlığına bildirilir. Seçimle ilgili müteakip işlemler seçim mevzuatına göre yürütülür.

Bu Kanunun ve Seçim Kanununun çeşitli hükümlerinde yer alan seçim çevrelerinde iki kez aday gösterilmesine ilişkin hükümler, ilk milletvekili genel seçimlerinde uygulanmayıp, seçim çevrelerinin çıkaracakları milletvekili sayısı şeklinde uygulanır.

Geçici Madde 7 - Bu Kanunun yayımlanmasını müteakip yapılacak ilk milletvekili genel seçim tarihinden yetmiş gün öncesine kadar geçecek süre içinde bir siyasi partinin, bir başka siyasi partinin kapatılmasına ilişkin dava açma isteminde bulunabilmesi için bu Kanunun 100 üncü maddesinde öngörülen,

- a) Milletvekili genel seçimlerine katılmış olmak,
- b) Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunmak,
- c) İlk büyük kongresini yapmış olmak,

şartları aranmaz.

İlk milletvekili genel seçimlerinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar geçecek süre içinde, bu Kanunun dördüncü kısmında yer alan hükümleri ihlal sebebiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir partinin kapatılması için dava açılması konusunda Milli Güvenlik Konseyi de Adalet Bakanı kanalıyla istemde bulunabilir.

100 üncü maddede gösterilen itiraz ve itirazın incelenmesiyle ilgili süreler, bu geçici madde kapsamına giren istemler bakımından onar gün olarak uygulanır.

Geçici Madde 8 - Kurulacak siyasi partilerin tüzelkişilik kazanabilmeleri için bu Kanunun 8 inci maddesine göre, düzenlemekle yükümlü bulundukları kuruluş bildirisi ve buna eklenecek belgeler 16 Mayıs 1983 gününden itibaren İçişleri Bakanlığına verilir.

Bu tarihe kadar olan süre içerisinde siyasi parti kurmak için gerekli olan ve bu Kanunda öngörülen hazırlık çalışmalarında ve temaslarda bulunulabilir.

Geçici Madde 9 - 29 Haziran 1981 tarih ve 2485 numaralı Kurucu Meclis Hakkında Kanunun Danışma Meclisi üyelerinin ilk genel seçimlerde herhangi bir siyasi partinin kontenjan adayı olamayacaklarına ilişkin 31 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 10 - 16 Ekim 1981 tarih ve 2533 sayılı Kanunla feshedilmiş bulunan siyasi partilerin 11 Eylül 1980 tarihindeki il ve ilçe başkanlarından,

a) 11 Eylül 1980 tarihine kadar beş defa arka arkaya seçilmiş bulunanların, bu Kanuna göre kurulacak yeni bir partideki aynı görevlere yeniden seçilebilmeleri için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi gerekir. Bu sürenin başlangıç tarihi olarak 16 Ekim 1981 tarihi kabul edilir.

b) On yıldan az süreyle il veya ilçe başkanlığı yapmış olanlar ise bu Kanun hükümlerine göre kurulacak siyasi partilerde il veya ilçe başkanlığı yapabilirler, ancak 16 Ekim 1981 tarihinden önce yapmış oldukları il veya ilçe başkanlığı süreleri bu Kanun hükümlerine göre yapabilecekleri azami il ve ilçe başkanlığı sürelerinin hesabında göz önünde bulundurulur.

Bu madde hükümlerine uymayan siyasi partiler hakkında bu Kanunun 104 üncü maddesi hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 11- Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri tarihinden önce kurulacak siyasi partilerin çeşitli kademedeki kongreleri yapıncaya kadar geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya altı veya beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.

Geçici Madde 12- Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip kurulacak siyasi partilerin, il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelik görevlerine getirilenlerden, geçici 6 ncı madde hükümlerine göre partilerinin kurucular kurulu tarafından görev yaptıkları yerden milletvekili adayı olarak tespit edilip Yüksek Seçim Kuruluya Adalet Bakanlığına bildirilenlerin, bildirim tarihinde

bulundukları il ve ilçe yönetim kurulu başkanlıkları ile üyelik görevleri sona erer.

Geçici Madde 13- (27/6/1984 – 3032/3 md. ile gelen Geçici 11 inci Madde hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.) 1984 yılı içinde siyasi partilere Devletçe yapılacak yardım bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içerisinde genel bütçe gelirleri "B" Cetveli toplamı dikkate alınmak suretiyle Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesinde yer alan yedek ödenekten karşılanır.

Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yapılacak, ilk genel milletvekili seçimine kadar, 25 Mart 1984 tarihinde yapılmış olan; Mahalli İdareler seçimine katılmış siyasi partilere o yılın bütçesine, siyasi partilere Devlet yardımı için konan ödenegin % 30'u ayrılır ve ayrılan bu ödenek Siyasi Partilerin İl Genel Meclisi seçimlerinde kazandıkları sandalye sayısına göre paylaştırılır.

Ödenegin geri kalan % 70'i ise, TBMM'nde grubu bulunan partilere 6 Kasım 1983 tarihinde yapılmış olan genel seçimlerde aldıkları geçerli oyların, bu partilerin toplam olarak aldıkları geçerli oylara oranına göre bölüştürülerek ödenir.

(Ek fıkralar: 9/4/1987 – 3349/1 md.) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde Grubu bulunan Siyasi Partiler yukarıdaki fıkralarda ifade edilen seçimlere katılmamış olsalar bile Devlet yardımından faydalanırlar. Bu miktar 150 000 000 (yüzelli milyon) TL.sından aşağı olamaz. Bu maksatla gerekli ödenek 27/6/1984 tarih ve 3032 sayılı Kanunla konulan Ek Maddede öngörülen sınırlamaya bağlı olmaksızın Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçesinin yedek ödenek tertibinden karşılanır.

Siyasi Partiler Kanununa 27/6/1984 tarih ve 3032 sayılı Kanunla Eklenen Ek 1 inci maddede yazılı beşbinde bir oranındaki yardım miktarı bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için üç misline çıkartılır. Artırılan miktar bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte Grubu Bulunan Siyasi Partilere milletvekili sayılarına göre taksim edilerek ödenir.

Geçici Madde 14- (28/3/1986 – 3270/20 md. ile gelen Geçici 13 üncü Madde hükmü olup numarası teselsül ettirilmiştir.) Siyasi Partiler Kanununda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini müteakip, siyasi partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar, partilerin merkez karar ve yönetim kurulları bu değişikliklerin gerektirdiği tüzük tadilatını yapmaya yetkilidir.

Geçici Madde 15- (21/5/1987-3370/11 md. ile gelen Geçici 14 üncü Madde hükmü olup numarası teselsül ettirilmiştir.) Bu Kanunda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini müteakip, siyasi partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar, Merkez Karar ve Yönetim Kurulları bu değişikliğin gerektirdiği tüzük tadilatını yapmaya yetkilidir.

Geçici Madde 16- (29/04/2005 tarih ve 5341 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır)

Geçici Madde 17- (Ek:25/12/1993-3945/2 md.) Siyasi partiler tüzüklerinde gerekli değişiklikleri yapıncaya kadar merkez karar organları istifaya ilişkin usul ve esasları tespite yetkilidir.

Geçici Madde 18- (Ek : 12/8/1999-4445/24 md.) Siyasi partilerin merkez karar ve yönetim kurulları, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içerisinde gerekli görülen tüzük değişikliğini yapmaya yetkilidir. Bu değişiklikler izleyen ilk büyük kongrenin onayına sunulur.

ONUNCU KISIM

YÜRÜRLÜK VE YÜRÜTME

Yürürlük

Madde 123 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 124 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

AK PARTİ

**SEÇİMLERİN TEMEL
HÜKÜMLERİ VE
SEÇMEN KÜTÜKLERİ
HAKKINDA KANUN**

Kanun No	: 298
Kabul Tarihi	: 26 Nisan 1961
Resmi Gazete ile Neşir ve İlânı	: 2 Mayıs 1961
Sayı	: 10796
Düster 4. Tertip, Cilt 1, s.2553	

SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN (*)

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKELER

KANUNUN KAPSAMI

MADDE 1 - (Değişik: 3270 - 28.3.1986) Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır.

SEÇİM ESASLARI

MADDE 2 - Seçimler, serbest, eşit, tek dereceli genel oy esaslarına göre yapılır. Seçmen oyunu kendisi kullanır.

Oy gizli verilir.

Oyların sayımı, dökümü ve tutanaklara bağlanmaı açık olarak yapılır.

SEÇİM ÇEVRESİ

MADDE 3 - Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresidir.

SEÇİM BÖLGESİ

MADDE 4 - Seçimlerde, her muhtarlık, bir seçim bölgesidir.

(*) 10 Haziran 1983 tarih ve 2839 sayılı Kanunun 43 ncü maddesi gereğince, 298 sayılı Kanunun maddelerinde bulunan "Cumhuriyet Senatosuna ilişkin hükümler" madde metinlerinden çıkarılmıştır.

SANDIK BÖLGESİ

MADDE 5 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçimlerde, her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

(Değişik 2. fıkra: 3959 - 28.12.1993) Bir sandık bölgesi esas itibarıyla köylerde (200), kasaba ve şehirlerde (150) seçmeni kapsar. Birden çok mahalle veya semt gibi toplu yerleşim birimlerinden oluşan muhtarlıklar, her birinde yukarıdaki seçmen sayılarının varlığı aranmaksızın, mesafe durumu ve ulaşım güçlükleri dikkate alınarak, gereken sayıda sandık bölgesine ayrılabilir.

(...) (Madde 5 in 3. fıkrası, 28 Aralık 1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunun 1. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır) (*)

SEÇMEN

MADDE 6 - (Değişik: 4125 - 27.10.1995) Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.

OY KULLANAMIYACAK OLANLAR

MADDE 7 - Aşağıda yazılı olanlar oy kullanamazlar:

1. Silâh altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tabidir),
2. Askerî öğrenciler.
3. (Ek: 2839 - 10.6.1983) (Değişik: 4125 - 27.10.1995) Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar.

SEÇMEN OLMAYANLAR

MADDE 8 - Aşağıdaki kimseler seçmen olamazlar:

1. Kısıtlı olanlar,
2. Kamu hizmetinden yasaklı olanlar.

(*) 28 Aralık 1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunun Geçici 2. maddesi hükmü gereğince ilk genel yerel seçimlerde uygulanmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇİM KURULLARI

SEÇİM İŞLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ

MADDE 9 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçim işleri, seçim kurullarınca yürütülür.

Valiler, kaymakamlar, belediye başkanları, muhtarlar ve bütün kamu görevlileri her türlü seçim işleri ve seçmen kütükleri yazımında, seçim kurullarının istediği bilgileri ve belgeleri gecikmeden, süresinde ve doğru olarak göndermeye mecburdur.

SEÇİM KURULLARI

MADDE 10 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Ankara'da bir Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu bulunur.

İl merkezlerinde, ayrıca bir merkez ilçe seçim kurulu teşkil olunur.

Son nüfus sayımına göre nüfusu 200.000'i aşan ilçelerde, köy ve mahalle sınırları (seçim bölgeleri) esas alınarak ve mümkün olduğu nispette nüfus sayısında eşitlik gözetilerek; birden fazla ilçe seçim kurulu teşkil edilir.

İl belediyeleri ile ilçe belediyeleri dışında; ilçe dahilindeki (merkez ilçe dahil) diğer belediyeler; bölünme yapılmaksızın, mahalleleri ile birlikte bir bütün olarak ilçe seçim kurullarından birine bağlanır.

YÜKSEK SEÇİM KURULU

MADDE 11 - (Değişik: 3330 - 19.2.1987) Yüksek Seçim Kurulu yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir başkan ve bir başkanvekili seçerler.

Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin görev süresi altı yıldır. Süresi biten üyeler yeniden seçilir.

Yeni üyelerin tamamının seçilmelerine kadar eski üyeler görevlerine devam ederler.

Başkanvekili, başkanlık görevlerinin yapılmasında başkana yardım ve bulunmadığı zaman ona vekillik eder. Başkanvekilinin de engeli halinde, asıl üyelerin en yaşlısı başkanlık görevini yerine getirir.

Her yenileme seçiminden sonra, Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmiş üyeler arasında ad çekme ile ikişer yedek üye ayrılır. Başkan ve başkanvekili ad çekmeye girmezler.

Başkan veya başkanvekilinin bu görevi bırakması halinde, boşalan yer için Yüksek Seçim Kurulunca yeniden seçim yapılır; başkan veya başkanvekilliğinden ayrılan üye, bu göreve yeni seçilen üyenin yerini alır.

(Ek fıkra : 4265 - 5.6.1997) Yüksek Seçim Kurulu Başkanı, Başkanlık görevi süresince kurumundan izinli sayılır. Ancak kurumundaki aylık, ödenek ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer özlük haklarından aynen yararlanmaya devam eder.

(Ek fıkra: 4448 - 26.8.1999) Yüksek Seçim Kurulunun sekreterlik le idari, mali ve diğer yardımcı hizmetlerini yürütmek üzere, kurul bünyesinde "İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı" kurulmuştur.

Daire Başkanı ile şube müdürleri, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının teklifi üzerine, Yüksek Seçim Kurulu kararı ile diğer personel ise Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından atanır. Bu Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının personelin başka kurumlara nakli ile ilgili hükümleri Daire ve personeli hakkında da uygulanır.

ÜYE SEÇİMİ ZAMANI

MADDE 12 - (Değişik: 3330 - 19.2.1987) Yüksek Seçim Kurulunun görev süresi biten üyeleri yerine yenilerinin belirlenmesi için üç yılda bir ocak ayının ikinci yarısında seçim yapılır.

Bu süre içinde üye sayısında azalma olursa eksiklik yukarıdaki madde gereğince tamamlanır. Bu yoldan seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar. Seçim, başkan veya başkanvekilinin kuruldan ayrılmış olması nedeniyle yapılmış ise, yeni üyenin de katılmasıyla başkan veya başkanvekili seçimi yapıldıktan sonra, bu seçimin sonucuna ve 11 inci maddenin son fıkrasında belirtilen esasa göre yeni üyenin yeri belirlenir.

KARAR VERME

MADDE 13 - Yüksek Seçim Kurulu, kararlarını salt çoğunlukla verir; oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı taraf üstün tutulur.

Yüksek Seçim Kurulunun nihai kararları ile, prensip kararları resmî Gazete’de en kısa zamanda yayınlanır.

GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 14 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1. (Değişik: 3420 - 31.3.1988) Seçimlerde, içine oy pusulası konulacak olan zarfların, icabında her seçim için başka renk ve ölçüde olmak ve gerek piyasada, gerek Devlet Mazleme Ofisinde imal edilen veya et-tirilen veya depolarında bulunan zarfların renklerinden ve ölçülerinden farklı ve kâğıdında “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunmak üzere, yeteri kadar özel zarf imal ettirmek ve bu imalatı, kâğıt hamurundan başlayarak zarfın, imaline ve teslim alınmasına kadar olan safhalarını; yapılacak işin hacmi, süresi ve niteliği dikkate alınarak belir-leyeceği kendi üye veya üyelerinin veya imal ve teslim yerinde yetki ve-receği ilçe seçim kurulu başkanının, il seçim kurulu başkanı ya da üyesi hâkim veya hâkimlerinin devamlı gözetim ve denetimi altında yaptırmak ve bu zarfları il seçim kurullarına, her ilin ihtiyacına yetecek sayıda, alındı belgeleri karşılığında göndermek,

2. Özel zarfların imali için gerekli “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Ku-rulu” filigran kalpları ile zarf ölçü kalıplarını yaptırıp gerekli miktarda kâğıt ve zarf imalinden sonra saklamak,

Katlanıp bir kenarı yapıştırıldıktan sonra zarf haline gelebilen “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranını taşıyan birleşik oy pus-u-lalarını, her (400)’ü ve her (400)’lük paketi, aynı numarayı taşımak üzere bastırmak ve her sandık için bir paket, ilçe seçim kurullarına zamanında ulaştırmak,

Oyunu kullanan seçmenin parmağının işaretleneceği özel boyayı ithal veya imal ettirmek, sandık kurullarında zamanında bulundurmak, sakla-mak.

3. Bu Kanunda söz konusu edilen bütün işlemlerin gerektirdiği form, evrak, liste gibi her türlü bağlı kâğıdın tasarım ve baskısını yaptırmak, il ve ilçe seçim kurullarında zamanında ve ihtiyacı kadar ulaşımını sağlamak,
4. (Değişik: 3420 - 31.3.1988) Tüzüklerine göre ilk genel kongresini yap-mış olup, illerin en az yarısında ve en az altı ay evvel il ve ilçe teşkilatını kurmuş bulunan siyasî partilerin adlarını, ilçe seçim kurullarının yeniden kurulması için öngörülen ayların ikinci haftasında tespit ve ilan etmek,

5. İl ve ilçe seçim kurullarının teşekkülünü sağlamak, il seçim kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılacak itirazları, oy verme günündün önce ve itiraz konusunun gerektirdiği süratle, kesin karara bağlamak,
6. Adaylığa ait itirazlar hakkında bu Kanun ve özel kanunları gereğince kesin karar vermek,
7. İl seçim kurullarınca, oy verme günü işlemleri hakkında verilmiş olan kararlara karşı yapılan itirazları derhal inceleyip kesin karara bağlamak,
8. İl seçim kurullarınca düzenlenen tutanaklara karşı yapılan itirazları inceleyip kesin karara bağlamak,
9. Seçimlerden sonra, kendisine süresi içinde yapılan, seçimin sonucuna müessir olacak ve o çevre seçiminin veya seçilenlerden bir veya birkaçının tutanağının iptalini gerektirecek mahiyette itirazları, alt kurullara yapılan itirazların silsilesine ve sürelerine uygunluğunu araştırmaksızın inceleyip kesin karara bağlamak,
10. İl seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak ve seçimin bütün yurttta düzenle yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgeleri zamanında yapmak,
11. **(Değişik: 3420 - 31.3.1988)** Siyasî partilerin milletvekili genel ve ara seçimlerine ve belediye başkanlığı ile belediye meclisi, il genel meclisi üyelikleri genel ve ara seçimlerine katılabilmeleri için illerin en az yarısında, oy verme gününden an az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olmaları veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunması şarttır.

Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir. Bu esaslar dairesinde seçime katılabilecek siyasî partiler tespit ve seçimin başlangıç tarihinden on gün, seçimin yenilenmesi halinde yenileme kararının ilanından sonraki beş gün içinde ilan etmek.
12. Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü kuruluş ve işleyişi ve diğer çalışma konuları ile ilgili ilkeleri belirlemek, yönetmelikleri yayınlamak, programlarını yapmak ve denetlemek.
13. Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

İL SEÇİM KURULU

MADDE 15 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) İl Seçim Kurulu, iki yılda bir Ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan en yüksek dereceli üç yargıçtan kurulur. Bunlardan derecesi en yüksek olanı kurulun başkanıdır. Kurulun yargıçlardan iki de yedek üyesi vardır. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar.

Kurul başkanlığı ile asıl ve yedek üyelikleri için, aynı derecedeki yargıçlar arasından en kıdemlisi ve kıdemde eşitlik halinde en yaşlısı görevlendirilir.

İl seçim kurulu başkanlığı ile, asıl ve yedek üyelikleri ve ilçe seçim kurulu başkanlığını yapacak olan yargıçlardan biri herhangi bir sebeple bu görevi yapamaz ve o yerde bu görevi yapabilecek başka bir yargıç da bulunmazsa, o yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesinin yargı çevresi içinde bulunan ve görevinden ayrılmasında sakınca görülmeyen bir yargıca merciince bu yetki verilir.

Eksiklerin, ağır ceza çevresi içindeki yargıçlardan tamamlanmasına imkan bulunmayan hallerde, bu ağır ceza merkezine en yakın ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi içindeki yargıçlardan biri, yukarıdaki usule göre yetki verilerek gönderilir.

Bu suretle kendisine yetki verilen yargıcın gelip görevine başlamasına kadar, seçim kurulu başkanlığını, kurulun kendi arasından gizli oyla seçeceği bir üye yapar.

GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 16 - İl seçim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. İl seçim çevresi içinde seçimin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek,
2. İlçe seçim kurullarına oy sandıklarını ve bu kanunda yazılı diğer seçim araç ve gereçlerini göndermek,
3. İlçe seçim kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyerek derhal karara bağlamak,
4. İlçe seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak,
5. Aday beyanname veya listelerini almak ve ilan etmek, bunlar hakkında yapılacak itirazları incelemek ve bu beyanname veya listelerden kanuna

göre muteber olmıyanlar hakkında karar vermek, geçici ve kesin aday listelerini yerlerine göndermek ve ilan etmek,

6. İle bağılı ilçe seçim kurullarından gelen tutanakları birleştirerek il seçim çevresi için bir tutanak düzenlemek,
7. Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

SIYASİ PARTİ TEMSİLCİLERİ

MADDE 17 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Son Milletvekili genel ve ara seçimlerinde kendi listesinden yasama meclislerinden birine seçilmiş en az bir üyeye sahip olan veya 14 üncü maddenin dördüncü bendi gereğince Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen siyasî partilerden o il ve ilçede teşkilatı bulunanlar, il ve ilçe seçim kurullarında birer temsilci bulundurulur. Bu temsilciler kurulun bütün çalışmalarına ve görüşmelerine katılırlar, oy kullanamazlar. Ancak, Yüksek Seçim Kurulunca 14 üncü maddenin onbirinci bendi gereğince yapılan ilandan seçime katılamayacağı anlaşılan veya o seçim çevresinde seçime katılmayan partilerin bu kurullarda temsilci bulundurma hakları sona erer.

Görüşülen iş hakkında siyasî partiler temsilcileri görüşlerini bildirirlerse, kurul bunları da dinledikten sonra, kendi arasında işi görüşerek karar verir ve kararı temsilcilere bildirir.

Siyasî parti temsilcilerinin toplantılara katılmamaları, işlerin görüşülmesini durdurmaz.

İLÇE SEÇİM KURULU

MADDE 18 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) İlçe seçim kurulu, iki yılda bir Ocak ayının son haftasında, bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur ve iki yıl süre ile görev yapar. İlçedeki en yüksek dereceli yargıç kurulun başkanıdır. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır. Bir asıl üyenin katılmadığı toplantıya, öncelikle o üyenin yedeği çağırılır.

İlçede aynı derecede birkaç yargıç bulunduğu takdirde en kıdemlisi, kıdemde de eşitlik halinde en yaşlısı seçim kuruluna başkanlık eder.

İl merkezlerinde kurulacak merkez ilçe seçim kurullarına, il seçim kurullarına başkanlık edecek yargıçtan sonra gelen en yüksek dereceli yargıç, kıdem ve yaş sırasına göre başkanlık eder.

(Ek fıkra: 4381 - 31.7.1998) Seçmen sayısı 25.000'i aşan ilçelerde seçim evrakının dağıtım ve toplanması, sandık kurul başkanları ve en az bir üye-

nin eğitimi ile sandık kurullarından sonuçların alınması ve birleştirilerek bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim görevini niyabeten yerine getirmek amacıyla, geçici ilçe seçim kurulları oluşturulabilir. Bu kurullar bir başkanla altı üyeden oluşur. İl ve ilçe seçim kurullarında görev almış yargıçlardan sonra gelen en yüksek dereceli yargıçlar kıdem ve yaş sırasına göre bu kurullara başkanlık eder. Kurulun iki üyesi kurul başkanınca kamu görevlileri arasından belirlenir. Dört üye ise dört yedeği ile birlikte 19 uncu madde esaslarına göre siyasi partilerden alınır. Bu kurulların çalışma usul ve esasları, kurulacağı ilçeler ile sayısı ve görev süresi Yüksek Seçim Kurulu tarafından kararlaştırılır.

İLÇE SEÇİM KURULU ÜYELİKLERİ

MADDE 19 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) 1. İlçe seçim kurulunun dört asıl ve dört yedek üyesi siyasi partilerden alınır. Bu üyeler aşağıda yazılı olduğu gibi belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, bu kurulun yeniden kurulması için yukardaki maddede öngörülen süresinin başında, ilçede teşkilatı bulunan ve son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan dört siyasi partiye birer asıl ve birer yedek üye adını iki gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu işlemle belirlenen veya süresi içinde ad bildiren siyasi parti sayısı dörtten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, o ilçede aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına rağmen dört asıl ve dört yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, 14 üncü maddenin dördüncü bendi gereğince Yüksek Seçim Kurulunun ilan ettiği siyasi partilerden o ilçede teşkilatı bulunanlar tespit edilerek bunlar arasında ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasi partinin, yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler ilçe seçim kurulu üyesi olur.

İlçe seçim kurulunun bu bentte gösterilen üyeliklerinden eksik kalanlar, ikinci bent hükümleri gereğince tamamlanır.

2. Diğer iki asıl ve yedek üyelikle yukarıdaki bentte yazılan işlemler sonucunda eksik kalan asıl ve yedek üyelikler, ilçe merkezinde görev yapan ve toplam memuriyet süresi on yıldan fazla olan, yasama meclisleri veya yerel idare seçimlerinden birine siyasi parti adayı veya aday adayı olarak katılmamış ve evvelce hiç bir siyasi partiye kaydolmamış Devlet memurlarını gösteren, o ilçedeki görev süreleri esas alınarak düzenlenecek listenin ilk sekiz

sırasında yer alanlar arasından ad çekme ile belli edilir. Ad çekme birinci bent hükümleri gereğince tespit edilen asıl üyeler huzurunda ilçe seçim kurulu başkanı tarafından yapılır. Ad çekme sırasında adları önce çıkanlar asıl, sonrakiler sıra ile yedek üye olur. Bu yoldan her asıl üyenin yedeği belirlenir. Ancak, aynı bakanlığa mensup memurlardan birden fazla asıl üye olamazlar; zorunlu durumlar saklıdır.

3. İlçe seçim kurulu başkanı, siyasi partiler arasında yapılan ad çekmenin gün ve saatini, ad çekmeye katılan siyasi partilere tebliğ eder.

Görev süresi içinde asıl üyeliklerde vukubulacak boşalmalar, eksilen asıl üyenin yerine kendi yedeği getirilmek suretiyle doldurulur. Yedek üyeliklerdeki eksilmeler, eksilen üyenin niteliğine göre, seçilmesinde uygulanan hükümler gereğince tamamlanır.

14 üncü maddenin onbirinci bendi gereğince yapılan tespit ve ilandan seçime katılamayacağı anlaşılan veya o seçim çevresinde seçime katılmayan partinin ilçe seçim kurulundaki üyelerinin görevi sona erer. Bu yoldan boşalan üyelikler, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçe seçim kurulunda üyesi bulunmayan partiler hakkında birinci bentte yazılan hükümlerin uygulanmasıyla belirlenir.

İlçe seçim kurulunda boşalan göreve getirilen kimse, yerine geldiği üyenin süresini tamamlar.

GÖREV VE YETKİLERİ

MADDE 20 - İlçe seçim kurullarının, başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. İlçe çevresinde seçimin düzenle yürütülmesini sağlamak için gereken bütün tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek,
2. Sandık kurullarını kurmak,
3. İlçedeki sandık kurullarına, oy sandıklarını ve bu kanunda yazılı diğer seçim araç ve gereçlerini göndermek,
4. Sandık kurullarının teşekküllerine, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceliyerek karara bağlamak,
5. Sandık kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak,
6. İlçe çevresindeki sandık kurullarından gelen tutanakları birleştirerek, ilçe seçim tutanağını düzenlemek ve bu tutanağı seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte il seçim kuruluna derhal teslim etmek,
7. Kanunla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

SANDIK KURULU

MADDE 21 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurulu bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır.

SANDIK KURULU BAŞKANININ SEÇİMİ

MADDE 22 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) İlçe seçim kurul başkanı, ilçe seçim kuruluna siyasi partiler dışından getirilen asıl üyelerle görüşerek sandığın kurulacağı seçim bölgesi içindeki veya dışındaki seçmenler arasından iyi ün sahibi olmakla tanınmış okur-yazar kimselerden, kurula bağlı seçim bölgele-
rindeki sandıklardan her biri için birer kişi olmak üzere bir liste düzenlenir.

Kurulun, siyasi partilerden seçilmiş asıl üyelerinden her biri de, ilçe seçim kurulu başkanınca belirlenecek süre içinde, yukarıdaki fıkra da gösterilen nitelikte birer liste düzenleyerek başkanlığına verir. Belirlenen süre içinde liste vermeyen parti temsilcisi, bu hakkından vazgeçmiş sayılır.

Yukarıdaki fıkralar gereğince düzenlenen listelerde her sandık için adı önerilen başkan adayları arasında ad çekilerek sandık kurulu başkanları belirlenir.

Şu kadar ki, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanuna göre partilere üye olamayacak kimseler ile köy muhtarları, görev yaptıkları köylerde sandık kurulu başkanı olamazlar.

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi halinde, yerine kurul üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder.

SANDIK KURULU ÜYELİKLERİ

MADDE 23 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurulu üyelikleri aşağıdaki şekilde belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, o ilçede seçime katılan ve teşkilatı bulunan

diğer siyasi partiler arasında ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasi partinin yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler, sandık kurulu üyesi olur.

Bundan başka, sandığın bulunduğu köy ve mahalle ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi asıl ve yedek üyelerinden keza ad çekme ile iki kişi seçilir. Bu ad çekme sırasına göre iki asıl, diğer yedek üyedir. Şu kadar ki; bu fıkra gereğince görevlendirilecek sandık kurulu asıl ve yedek üyeliklerine yetecek kadar ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi asıl ve yedek üyesi bulunmayan köy ve mahallerde noksan üyelikler, yukarıdaki fıkralarda yazılan hükümlerin sandık kurullarına üye vermemiş partiler hakkında uygulanmasıyla tamamlanır.

Yukarıdaki fıkralar gereğince belirlenen sandık kurulu asıl üyelerinden görev gelmeyenine yerine, öncelikle, gelmeyen üyenin yedeği alınır.

Sandık kurulu başkanı ve üyelikleri için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda, bu kurulun başkanı tarafından yapılır.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimselerden doldurulur.

SANDIK KURULLARININ KURULMASI VE GÖREV SÜRESİ

MADDE 24 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurulları Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen tarihte kurulur.

Bu kurulların asıl ve yedek üyeleri, her seçim çevresinin yerel özellikleri gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek tarihlerde göreve başlarlar ve sayıma ilişkin evrak ve belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edinceye kadar aralıksız çalışmaya devam ederler.

ADAYLAR VE MÜŞAHİTLERİ

MADDE 25 - Sandık başı işlemlerini takibetmek üzere, siyasi partiler ve bağımsız adaylar, birer müşahit gönderebilirler.

KURULLARDA GÖREV ALAMAYACAK OLANLAR

MADDE 26 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) İdare amirleri, zâbıta âmir ve memurları, Askeri Ceza Kanununun 3 üncü maddesinde yazılı askerî şahıslar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve adaylar, bu Kanunda gösterilen kurullara seçilemezler.

648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre, siyasi partilere üye olamayacak kimseler; bu kurullarda üye, müşahit veya temsilci olarak, siyasi partiler tarafından görevlendirilemezler.

AND İÇME

MADDE 27 - Yüksek Seçim Kurulu, il ve ilçe seçim kurulları başkan, asıl ve yedek üyeleri, görevlerine başlamadan önce, kurul önünde birer birer şöyle and içerler:

(Hiçbir tesir altında kalmaksızın hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma namusun, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and ederim.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEÇİM ÖNCESİ İŞLERİ

BİRİNCİ KESİM

SEÇMEN KÜTÜKLERİ

KURULUŞ VE TANIMLAR

MADDE 28 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979)

A) KURULUŞ

Yüksek Seçim Kuruluna bağlı olarak Ankara'da bir "Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü" ile her ilçede "Seçmen Kütükleri Bürosu" kurulmuştur.

B) TANIMLAR

1. Bu yasaya göre seçmen olan vatandaşları tek olarak tanımlayan ve seçmenin oturduğu yeri belirleyen bilgileri kapsayan bilgisayar ortamına "Seçmen Kütüğü" denilir.
2. Seçmen Kütüğü, Yüksek Seçim Kuruluna bağlı olarak kurulan Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü tarafından, bu Yasaya uygun olarak tasarlanacak, planlanacak, yönetilecek ve yürütülecek çalışmalarla elde edilir.

3. Bir seçmene ait ve seçmeni tanımlamak için kullanılan; adı, soyadı, doğum yılı ve doğum yeri gibi kayıtların her birine "Veri" denilir.
4. Bir seçmeni tek olarak tanımlayan verilerin bütününe "Seçmene Ait Bilgi" denilir.
5. Seçmenin devamlı oturduğu konutun bulunduğu ilçe, muhtarlık, sokak, isimleri ile binanın kapı ve varsa daire numarası "Seçmenin Adresi"dir.
6. Her seçmen; seçmen kütüğü sıra numarası, adı, soyadı, ana ve babasının adı, doğduğu ilçe, doğum yılı ile belirlenir ve tamınlanır.
7. Seçmen kütüğündeki bilgilerin; bu Kanunda yazıldığı şekilde değiştirilmesi, düzeltilmesi ve tamamlanmasına Seçmen Kütüğünün "Güncelleştirilme" si denilir.

SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA AMAÇ VE İLKELERİ

MADDE 29 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü kuruluşunun çalışma amacı; yasalara uygun olarak seçmen vatandaşın eksiksiz belirlenmesini, mükerrer yazımın önlenmesini seçmenin kolay, hızlı, doğru oy vermesini, seçimin çabuk sonuçlanmasını, mükerrer oy kullanılan seçmenlerin tespitini, vatandaşların görev ve sorumluluklarına uygun siyasal haklarını yüksek oranda kullanmalarını sağlayacak bilginin; toplanması, düzenlenmesi, saklanması, işlenmesi, kullanılır hale getirilmesi ve gerekli yerlere ulaştırılmasını ve dağıtımını sağlamaktır.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü; çalışmalarını, proje, program, raporlar ve gelişmiş yönetim tekniklerine uygun olarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen ilkeler içinde yürütür. Genel Müdür, Yüksek Seçim Kurulunca onaylanan programına uygun, aylık ve haftalık raporlarla çalışmalarını Yüksek Seçim Kuruluna sunar.

Genel Müdürlüğün denetleme ilke ve yöntemi, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir ve uygulanır.

Yüksek Seçim Kurulunca; seçmen kütüğünün önemi, düzenleme yöntemleri, seçmenlerin görevleri, bu çalışmanın vatandaşa ve devlet hayatına katkı ve yararları, bu çalışmada uygulanan teknikler ve gerekli bilgiler; bütün ülke ve vatandaşları kapsayan sürekli tanıtma programları ile yaygınlaştırılır.

SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İLE

SEÇMEN KÜTÜK BÜROLARININ KURULUŞU VE YÖNETİMİ

MADDE 30 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, Yüksek Seçim Kurulunca sözleşmeli veya devamlılık esasına göre atanan ve bu kurula bağlı bir genel müdür; merkez ilçe ve diğer ilçelerdeki seçmen kütük büroları da bağlı bulundukları ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, bu Kanunda yazılı esaslar dairesinde yönetilir.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü ile seçmen kütük bürolarının kuruluş şeması, birimleri, birimler arasındaki ilişkiler, görev tanımlamaları, yetki ve sorumlulukları, mensuplarının nitelikleri, göreve alınmaları, yükseltilmeleri, nakilleri, haklarında disiplin kovuşturması yapılması ve sair özlük işlemlerine dair hükümler, bu Kanunun 31 nci maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ilgili hükümleri gözönünde tutularak genel müdürlükçe hazırlanıp, Yüksek Seçim Kurulunca kabul edilip onaylanacak bir genelgeyle düzenlenir.

(Değişik 3. fıkra: 4448 - 26.8.1999) Seçmen Kütüğü Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcısı ve şube müdürleri Yüksek Seçim Kurulu kararı ile, diğer personel ise, yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından atanır. Seçmen kütük büroları personeli, İlçe Seçim Kurulu Başkanının teklifi üzerine veya re'sen Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından atanır. Genel Müdürlük personeli, gerektiğinde yukarıda belirtilen atamaya yetkili merciin teklifi üzerine kamu kurumlarına bu kurumların atamaya yetkili amirlerince 657 sayılı Kanun hükümlerine göre atanabilirler.

(...) (Madde 30 un 4. ve 5. fıkraları, 26.8.1999 tarih ve 4448 sayılı Kanunun 2. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

Seçmen kütük bürolarında görevli (...) (*) memurların sicil amirleri bağlı bulundukları ilçe seçim kurulu başkanıdır. Bunlar hakkında uyarma ve kınama cezalarını doğrudan doğruya uygulamaya ilçe seçim kurulu başkanı yetkilidir.

İlçe seçim kurulu başkanı işlerin müsaadesi nispetinde seçmen kütükleri bürosu memurlarının o yerdeki adalet hizmetlerinde geçici olarak çalıştırılmalarına müsaade edebilir.

(Ek fıkra: 4448 - 26.8.1999) İlçelerin seçim bürolarında birer seçim müdürü bulunur.

(Ek fıkra: 4381 - 31.7.1998) İlçe seçmen kütük büroları ve ilçe seçim kurulları için öncelikle adliye ve hükümet konaklarında yeterli nitelikte yer ayırmakla Cumhuriyet Başsavcıları ile mülki amirler görevlidir.

(*) (...) içerisindeki "şef ve" ibaresi, 26.8.1999 tarih ve 4448 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle kaldırılmıştır.

DEVAMLI VEYA GEÇİCİ PERSONEL VE GÖREVLENDİRME YETKİSİ

MADDE 31 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulu; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre; Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünde; devamlı geçici ve sözleşmeli, diğer seçim işlerinde devamlı ve geçici personel çalıştırabilir.

Genel Müdürlüğün devamlı geçici ve sözleşmeli personeli, evvelce herhangi bir siyasi partiye üye, herhangi bir seçimde siyasi parti listesinden aday olmamış kişiler arasından seçilir.

Seçim işlerinde ve seçmen kütüğü yazım, düzenleme, denetleme ve güncelleştirilmesinde, il ve ilçe kurulu başkanları; Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği ilkeler içinde; mahalle ve köy muhtar ve ihtiyar heyet veya meclisleri üyelerini; Devlet, katma bütçeli idare, özel idare, belediye, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu tüzel kişiliklerindeki (hakimler, cumhuriyet savcıları, vali ve kaymakamlar, nahiye müdürleri, askerî şahıslar, zâbıta âmir ve memurları hariç) bütün memur, işçi ve hizmetlileri görevlendirilebilir. Bunlar dışında da gerekli gördüğü kimseleri çalıştırabilir.

YÜKSEK SEÇİM KURULUNUN KARARLARININ BAĞLAYICILIĞI

MADDE 32 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünün kurulması, güncelleştirilmesi ve bundan elde edilecek liste, çizelge ve diğer malzemenin gerekli yerlere ulaştırılması ve dağıtılması için, Yüksek Seçim Kurulunca alınacak kararlar bütün kamu kuruluşlarını ve görevlerini bağlar.

Yazım ve denetleme işlerinde görevlendireceklerin ödev ve yetkileriyle yazım hazırlıkları, yazım ve denetimin yapılış ve yazım ve denetim formlarının şekilleri ve bunların ne gibi bilgileri taşıyacağı, ne suretle doldurulacağı yazımda, denetlemede ve sürkeli ara çalışmalarda ne cins evrakın kullanılacağı, evrakın teslimi, yazımın denetlenmesi ilke, yöntem ve kuralları Yüksek Seçim Kurulunca belirtilir.

SEÇMEN KÜTÜĞÜ DÜZENLENMESİ

MADDE 33 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğü; her dört yılda bir yeniden düzenlenir, sürekli bilgi toplama ve her iki yılda bir genel denetleme ile güncelleştirilir.

Düzenleme, sürekli güncelleştirme ve genel denetleme kural, yöntem ve teknikleriyle Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünün bilgi işlem; ilke, kural ve yöntemleri Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenecek genelge ile belirlenir.

Yazım ve denetlemede toplanan bilgileri, seçmene ait bilgilerin verilerindeki değişimleri belirleyen ad, soyad, yaş, cinsiyet tashihi, seçme ehliyetini kaybetme, (kısıtlanma, kamu hizmetinden yasaklanma) veya yeniden kazanma gibi yargı kararlarına, vatandaşlıktan ıskat veya yeniden vatandaşlık hakkını kazandığını gösteren bilgiler ile vefat eden bilgilere seçim bölgesi içinde ve dışında vukubulan ikametgah değişikliklerine ait verilere, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği kural ve yöntemine uygun olarak toplanacak diğer belgelere dayanılarak, seçmen kütüğü kurulur ve güncelleştirilir.

KÜTÜĞE YAZILMA ESASLARI

MADDE 34 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmenlik sıfatının tayininde esas, seçmen kütüğüdür.

Seçmen kütüğünde; seçmenin; adı, soyadı, baba adı, ana adı, doğum yılı, doğduğu ilçe adı, oturduğu yer adresi bulunması esastır.

(Değişik 3. fıkra: 4125 - 27.10.1995) Bu Kanunun uygulanmasında herkes, nüfus kütüğünde yazılı bulunan doğduğu ay ve güne göre işleme tabi tutulur. Ancak, o yıl seçim yapılması durumunda seçmen listeleri hazırlanırken on sekiz yaşın doldurulmuş olmasının hesabında seçim günü (o gün dahil) esas alınır.

Seçmene ait bilgi eksik ise; bilgi tamamlanıncaya kadar seçmen, sandık seçmen listesine yazılmaz.

Tamamlama kuralları; Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir ve yayınlanır.

Sandık bölgesinde oturan seçmenlere ait bilgileri kapsayan sandık seçmen hilseleri seçmen kütüğünden çıkarılır.

Sandık seçmen listesinde yazılı olmayan seçmen oy veremez.

Seçmen kütüğüne seçmen bir kez yazılır ve birden fazla oy kullanamaz.

Yazım, görevlilerinin insan oturan yerleri birer birer gezip seçmenleri görmeleri suretiyle yapılır.

Yazım memuru yazım sırasında, yazım yerinde bulunan seçmeni yazar. Seçmenin bildireceği oturduğu yerin adresi yazılır. Seri numaralı yazım formu her seçmene imzalatılır.

YURT DIŞINDA OTURAN VATANDAŞLARIN YAZIMI

MADDE 35 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yazım sırasında Türkiye sınırları dışında oturmakta olanların seçmen kütüğüne yazımı aşağıdaki kurala uygun olarak Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne yapılır.

- a) Yurt dışında altı aydan fazla oturanlar, Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünün belirteceği yerlerden sağlayacakları formu doldururlar.
- b) Bu formu bağlı oldukları yer konsolosunun veya belirleyeceği memurun yanında imzalarlar; form, konsoloslukça mühürlenir.
- c) Formun birinci nüshası Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne konsolosluk tarafından ödenir.
- d) Formun ikinci nüshası konsoloslukça, sıra numarasına göre saklanır.
- e) Formun üçüncü nüshası vatandaşa iade edilir.
- f) Yurt dışında oturan vatandaşların Türkiye'deki son ikametgâhları da forma yazılır. Sandık seçmen listesinde bu bildirim gözönüne alınır.
- g) Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü kendine gelen formlarda yazılı kişiyi seçmen kütüğüne kaydeder.

GENEL YAZIM VE DENETLEME

MADDE 36 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünün dört yılda bir yeniden düzenlenmesi ve iki yılda bir denetlenmesi için gerekli bilgileri toplamak amacıyla, bütün Türkiye'de aynı zamanda Nisan ayının ikinci pazar günü yazım yapılır.

Yüksek Seçim Kurulu, kütüğün düzenlenmesi ve yazım sırasında, bu Kanunda öngörülen gereklere göre genelgelerle belirteceği diğer yöntem, teknik ve kuralları uygular.

Yazım günü, saat 05.00'ten itibaren yazımın bittiği alışılmış araçlarla ilan edilmeye kadar görevlilerden başka kimselerin bulundukları yerden ayrılımları yasaktır.

Ancak yazım ve denetim işleminin her halde aynı gün saat 19.00 a kadar bitirmiş olması gerekir.

Yüksek Seçim Kurulunun bu Kanunun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre ilan edeceği siyasi parti ilçe başkanları, yazım memurunun yanına bir temsilci verebilirler.

Temsilci isimleri, ilçe seçim kurulunun isteği üzerine bildirilen sürede liste halinde teslim edilir. İsimleri bildirilen siyasi parti temsilcileri ilçe seçim kurulu başkanlığından aldıkları belge ile temsilcilik görevini yaparlar. Bu listedeki isimler ve görev yerleri sonradan değiştirmez.

(Ek fıkra: KHK/572 - 30.5.1997) Seçim kütüğü yazımı sırasında, seçmenin oyunu kullanmasını engelleyecek bir özrürlülüğü varsa, forma kaydedilir.

YAZIM ESAS BİLGİ KAYNAKLARI

MADDE 37 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğü yazımı sırasında, formlara yazılacak bilginin tespitinde resmi belgeler esas tutulur.

Yazım sırasında 38 inci maddeye göre düzenlenmiş kroki ve cetvelden yararlanılır.

Seçmenin devamlı oturduğu adresin tespitinde muhtarlıkların, varsa apartman yöneticilerinin kayıtlarından faydalanılır.

MUHTARLIK KROKİSİ VE BİNALAR CETVELİ

MADDE 38 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Şehir ve kasabalarda ilçe seçim kurulu başkanının denetlenmesi altında belediyeler, her muhtarlık için, iki yılda bir "Muhtarlık Krokisi" düzenlemek zorundadırlar.

A) KROKİDE

1. Muhtarlık sınırları ile, bu sınırlar içindeki sokakların adları ve her sokağın baş ve sonundaki binaların numaraları.

2. Muhtarlık, sokaklara ayrılmamış dağınık yapılardan ibaret ise, budağınık yapılar numaraları ile birlikte, okunaklı şekilde gösterilir.

B) Köylerde ve kroki yapılmasına teknik imkân bulunmayan şehir ve kasabalarda kroki yerini tutmak üzere, her muhtarlık için (Binalar Cetveli) düzenlenir.

(Binalar Cetveli) ilçe seçim kurulu başkanının denetimi altında, şehir ve kasabalarda belediyelerce, köylerde muhtarlıklarca yapılır.

C) Muhtarlıkta, numarası olmayan ve içinde insan oturan yerler bulunduğu takdirde, bu yerler numaralanır.

Yukarıda (B) bendinde yazılı (Binalar Cetveli), (C) bendinde numarasız yerlerin numaralanması işlemi, İstatistik Genel Müdürlüğünün (Numaralama Yönetmeliği) esaslarına göre yapılır.

Muhtarlık krokisi ve binalar cetveli, yıl sonu durumunu gösterecek şekilde düzenlenir.

Yukardaki madde gereğince, her muhtarlık için düzenlenen kroki veya binalar cetvelinin onaylı birer örneği, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi partilerin ilçe başkanlıklarına, her iki yılda bir, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği ayda alında belgesi karşılığı verilir.

MUHTARLIK BÖLGESİ ASKI LİSTESİ

MADDE 39 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğündeki yanlışların düzeltilmesi ve eksikliklerin tamamlanması amacıyla;

Seçmen kütüğünde yazılı adreslere göre aynı muhtarlıkta oturan ve seçmen kütüğünde yazılı seçmenlerin; seçmen kütüğü numarası, adı ve soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adresi yazılı olduğu ve seçmen soyadı alfabe sırasına göre sıralanmış listeye "Muhtarlık Bölgesi Askı listesi" denir.

Muhtarlık bölgesi askı listesi her yıl sonundaki kesinleşmiş mevcut bilgilere dayanılarak seçmen kütüğünden elde edilir.

Muhtarlık bölgesi askı listesi; her yıl mart ayında;

1. a) Ait olduğu muhtarlığa iki nüsha,
b) 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilân edilen siyasî partilerin o ilçedeki ilçe başkanlarına bir nüsha,
c) İlçe seçim kurulu işlerinde kullanılmak üzere iki nüsha, ilçe seçim kurulu başkanlıklarına,
 2. İşlemlerde kullanılmak üzere bir nüsha il seçim kurulu başkanlıklarına,
- Gönderilir.

ASKI ZAMANI VE SÜRESİ

MADDE 40 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Muhtarlık Bölgesi askı listesi, her yıl, Nisan ayının ilk pazartesi günü muhtarlıklarda askıya çıkarılır ve iki hafta süre ile askıda kalır.

Muhtarlık bölgesi askı listeleri, ait oldukları mahalle veya köylerde, halkın kolaylıkla görüp okuyabileceği yerlere asılır. Bunların asıldıkları tarih ve yerler, seçim bölgelerinin ayrıldığı sandık bölgelerini gösteren cetvel ile birlikte, mahallî gazetelerle ve ayrıca alışılmış araç ve usullerle ilân edilir.

Listelerin hangi tarihlerde ve nerelerde asıldığı ilânının ne suretle yapıldığı, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından görevlendirilen kimselerce bir tutanakla tespit olunur. Listelerin askıdan indirildiği tarih de ayrı bir tutanakla tespit edilir. Bu tutanaklar, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından ayrı bir dosyada saklanır.

İlçe seçim kurulu başkanı askı listelerinin asıldıkları tarih ve yerleri bir yazı ile mahallin mülki amirine derhal bildirir.

Asılı kaldıkları sürece, muhtarlık bölgesi askı listelerinin korunmasından; idare amirleriyle zâbıta amir ve memurları sorumludur.

İlçe seçim kurulu başkanı, askı devam ettiği sürece muhtarlık bölgesi seçmen sayısını da gözönünde tutarak seçmenlerin adlarını aramalarını ve incelemelerini kolaylaştırmak üzere gerekli tedbirleri alır. Muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden veya bu iş için görevlendirilmiş kimselerden birinin müracaatlar için uygun düşen belli saatlerde askı yerine devamlı olarak hazır bulunmasını sağlar ve durumu askı yerinde ilân eder.

MÜKERRER YAZIM

MADDE 41 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünde; adı ve soyadı, ana ve baba adı, doğum yeri ve doğduğu yılı belirten verileri aynı olan seçmene ait iki bilgi bir tek seçmeni tanımlar.

Bu takdirde Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, seçmen sıra numarası büyük olan bilgiyi seçmen kütüğünde bırakır, diğerini mükerrer

listesine alır.

Mükerrer listesinde bilgi iki yıl saklanır.

Askı listesinde; seçmene ait bilgilerde;

- Adı ve soyadı aynı olup da, baba adı, ana adı, doğum yılı, doğduğu ilçeye ait verilerden biri veya ikisi farklı,
- Adı ve soyadında bir veya iki harf ve (a) fıkrasında yazılı diğer verilerden biri farklı,
- Adı ve soyadı, aynı, diğerinde bir isim fazla, (a)'da yazılı diğer veriler aynı veya biri farklı,
- Adresi farklı, (a)'da yazılı diğer verilerden biri veya ikisi farklı,
- Ayrıca Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği,

Durumlar bulunduğunda; itiraz üzerine veya resen; ilçe seçim kurulu başkanı; bilginin tek veya birden fazla seçmeni tanımlamış olup olmadığına karar verir. Karar işlenlek üzere Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilir.

SANDIK BÖLGESİ ASKI LİSTESİ

MADDE 42 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Bu Kanunun 122 nci maddesine göre seçmen kütüğüne işlenmesi gereken kararların, seçmen kütüğüne işlenmesinden sonra elde edilen kütükten, sandık bölgesi askı listesi çıkarılır.

Sandık bölgesi askı listelerinde, 43 üncü maddede yazılı, sandık seçmen listesindeki bilgiler aynı sıra ile bulunur.

Bu liste il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanları 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilân edilen siyasî partilerin o ilçedeki başkanlarına bu listenin bir suretini teslim eder.

SANDIK SEÇMEN LİSTESİ

MADDE 43 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünde yazılı adreslerine göre aynı sandık bölgesinde oturan, seçmen kütüğünde yazılı seçmenleri, seçmen kütüğü numarası, adı, soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adresinin yazılı olduğu ve soyadı alfabe sırasına göre sıralanmış listeye "Sandık Seçmen Listesi" denilir. Sandık seçmen listesinin her sayfasında ait olduğu, il, ilçe, muhtarlık isimleri ve sandık numarası ile geçerlik süresi belirtilir. Sandık kuruluna verilecek nüshalarda ayrıca sandık başı işlemleri için gerekli sütunlar bulunur.

Sandık seçmen listeleri; oy verme gününden 120 gün önce seçmen kütüğünde kesinleşmiş mevcut bilgilere dayanılarak çıkarılır.

Sandık seçmen listesi oy verme gününden 30 gün önce,

1. a) Her sandık için iki nüsha sandık kurulu başkanına,
b) Birer nüsha seçime katılan siyasî partilerin ilçe başkanlıklarına, oy verme gününden 20 gün önce,
c) Bir nüsha ilgili muhtarlığa, oy verme gününden 20 gün önce,
Teslim edilmek üzere ilgili seçim kurulu başkanlıklarına,
2. İlçe Seçim Kurulu işlemlerinde kullanılmak üzere iki nüsha ilgili ilçe seçim kurulu başkanlarına,
3. İşlemlerde kullanılmak üzere bir nüsha ilgili il seçim kurulu başkanlıklarına,

Gönderilir.

Muhtarlıklardaki sandık seçmen listelerini vatandaşlar her zaman inceleyebilir.

Muhtarlar, oy verme gününden 10 gün önceden oy verme günü saat 17.00'ye kadar; çalışma saatleri içinde seçmenlerin sandık numarası, sandık yeri ve oy verme hakkındaki sualleri cevaplandırmak; seçim kurullarının yayınlarını dağıtmak; seçim kurullarının vatandaşın kolay ve doğru oy vermesi için hazırlayacağı afiş, işaret levha ve benzerlerini asmak ve dağıtmak, bu işlem için seçim kurulu ayrıca personel görevlendirirse, bu personele yardımcı olmak

zorundadırlar.

SEÇMEN BİLGİ KAĞIDI

MADDE 44 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünde kayıtlı her seçmen için, seçmene hangi seçim bölgesinde, kaç numaralı sandıkta oy vereceği, seçmen sıra numarası ve diğer bilgileri bildirmek amacıyla bir seçmen kâğıdı hazırlanır ve seçim çevrelerinin özelliklerine göre Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen esaslar dairesinde gönderilir veya dağıtılır.

Seçmen bilgi kâğıdı hiçbir surette kimlik belirlemede belge olarak kullanılmaz; bu husus kâğıdın üzerine yazılır.

SEÇMEN KÜTÜĞÜ İL VE İLÇE LİSTESİ

MADDE 45 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünde yazılı seçmenlere ait bilgiler; her yıl seçmenlerin oturdukları il ve ilçeye göre ayrılmış listeler halinde, il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına birer nüsha gönderilir.

Bu listelerin son iki yıllık olanı kurul üyelerinin incelemelerine açık tutulur.

Bu listelerin çıkarılma, gönderilme ve saklama kural ve yöntemleri Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü; ülke, il ve ilçe düzeyinde seçmen soyadı alfabe ve seçmen kütüğü sıra numarasına göre düzenlenmiş listelerin; düzenleme, siyasi partilerin inceleme kural ve sürelerini belirler.

ÇALIŞMALARIN GÖRÜŞÜLMESİ

MADDE 46 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünün program, tasarım, alınan sonuçlar, hazırlanan genelgeler ve tüm uygulamalarını tanıtan raporu, 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi partilerin gönderecekleri birer temsilcinin, Yüksek Seçim

Kurulu üyelerinin, Seçmen Kütüğü Genel Müdürü ve gerekli gördüğü üç personelin katılacağı ve Yüksek Seçim Kurulu Başkanı başkanlığında yapılacak toplantıda görüşülür.

Toplantı günü üç ayda bir olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından saptanır. Toplantı, belirlenen gün ve saatte gelenlerle yetinilerek açılır. Bu toplantılarda, katılanların, çalışmalar hakkında bilgi alması amaçlanır, karar alınmaz.

Toplantı, bu maddede yazılı olanlar dışındakilere kapalıdır. Görüşme özeti Yüksek Seçim Kurulunca katılanlarla toplantıdan sonraki bir ay içinde gönderilir.

Toplantının toplanma ve görüşme kuralları, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir ve katılacaklara bildirilir.

SEÇMEN KÜTÜĞÜNÜN SAKLANMASI VE İLGİLİLERE VERİLMESİ

(Madde başlığı, 29.11.2000 tarih ve 4609 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile yukarıdaki şekilde değiştirilmiştir.)

MADDE 47 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulu Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü; her yıl sonuna göre seçmen kütüğünü ve bu kütükten elde edilmiş listenin bir suretini Yüksek Seçim Kurulu Başkanına teslim eder.

Seçmen kütüğünün suretleri Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünde kalır.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanına teslim edilen seçmen kütüğünü saklama ve inceleme kuralları Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir ve yayımlanır.

(Ek fıkra: 4609 - 29.11.2000) Seçmen kütükleri; seçimlere katılma yeterliliğini taşıyan siyasi parti merkezlerince yahut yetkilendirilmiş il veya ilçe başkanlarıncaya, talep edildiğinde; Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen gideri Maliye veznesine yatırılmak ve makbuzu ibraz edilmek kaydı ile, bir seçim döneminde iki defadan fazla olmamak üzere ilçe seçim kurulu başkanınca, bilgisayar ortamında veya liste düzeyinde imza mukabilinde, istek sahibine verilir.

Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğündeki bilgilerden, diğer devlet kuruluşlarının yararlanma yöntem ve kuralları, yasa ile düzenlenir.

SEÇMEN KARTLARININ DAĞITILMASI

MADDE 48 - (...) (Madde 48, 17 Mayıs 1979 günlü ve 2234 sayılı Kanunun 5. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

İKİNCİ KESİM

SEÇİM PROPAGANDASI

PROPAGANDA SERBESTLİĞİ VE SÜRESİ

MADDE 49 - (Değişik: 356 - 25.8.1961) Seçimlerde propaganda, bu kanun hükümleri dairesinde serbesttir.

(Değişik fıkra: 3403 - 10.9.1987) Propaganda, oy verme gününden önceki onuncu günün sabahında başlar ve oy verme gününden önceki günün saat 18:00'inde sona erer.

AÇIK YERLERDE PROPAGANDA

MADDE 50 - Seçim zamanında, genel yollar üzerinde, mâbetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve ilçe seçim kurullarınca gösterileceklerden başka meydanlarda toplu olarak sözlü propaganda yapılması yasaktır.

İlçe seçim kurulları gidiş-gelişi bozmıyacak ve pazarların kurulması engel olmayacak surette toplantıların genel olarak yapıldığı ve varsa elektrik tesisatı olan yerleri seçmek suretiyle hangi meydanlarda toplu olarak sözlü propaganda yapılabileceğini tespit ederler.

Siyasi partilerin toplu olarak sözlü propaganda yapmak için müracaatları üzerine, toplantı, meydan, gün, sıra ve saatlerini ilçe seçim kurulu ad çekme ile belirtir ve ilgililere tebliğ eder. Bağımsız adaylar için de aynı suretle haftada bir gün ayrılır.

Açık yerlerde, güneş battıktan doğuncaya kadar toplu olarak, sözlü propaganda yapılamaz.

KAPALI YERLERDE PROPAGANDA

MADDE 51 - Seçimlere katılan siyasi partiler veya bağımsız adaylar adına kapalı yer toplantısı yapılabilir.

Kapalı yer toplantısı yapmak isteyenler, üç kişilik bir heyet kurar ve en yakın zâbta âmir veya memuruna haber verirler. Köylerde, muhtara veya vekiline haber vermek kâfidir.

Heyetin görevleri, toplantının düzenini sağlamak, kanunlara karşı hareketleri, edep törelerine aykırı veya suç işlemeye kışkırtıcı mahiyet taşıyan söz veya fiilleri, önlemektir.

Heyet, yukarıki fıkraya aykırı bir durum baş gösterdiğinde, bunu önlemeye çalışır, gerekirse zâbitayı çağırır.

Heyet, toplantıda hazır bulunanlardan söz alacak olanların tâyin ve tahdit edebilir.

Bu toplantılarda yapılacak konuşmalar, 56 ncı madde hükmü saklı kalmak üzere, haporlörle yayınlanabilir.

Kapalı yer toplantılarına, toplantıya idare eden heyetin isteği veya yetkili seçim kurullarının kararı dışında, zâbita, âmir ve memurları, muhtar veya ihtiyar meclisleri, hiçbir suretle müdahale edemezler.

Mâbedlerde, okullarda, kışla, karargah, ordugah gibi askerî bina ve tesislerle askerî mahfillerde ve kamu hizmeti görülen diğer yerlerde, kapalı yer toplantısı yapılamaz.

RADYO VE TELEVİZYONLA PROPAGANDA

MADDE 52 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) (Değişik ilk Fıkra: 2839 - 10.6.1983) Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, seçime katılan siyasi partiler, oy verme gününden önceki 7 nci günden itibaren oy verme gününden önceki gün saat 18.00'e kadar radyo ve televizyonda propaganda yapabilirler.

(Değişik 2. fıkra: 3377 - 23.5.1987) Seçime katılan;

- Siyasi partiler ilk gün 10, son gün 10 dakikayı geçmemek üzere, programlarını ve yapacakları işleri anlatan iki konuşma,
- Mecliste grubu bulunan siyasi partilerin herbirine ilaveten 10'ar dakikalık propaganda,
- (Değişik: 4125 - 27.10.1995)** İktidar partisine veya iktidar partilerinden büyük olanına 20 dakikalık, iktidar partilerinden diğerlerine 15'er dakikalık ilave propaganda,
- (...) (Madde 52 nin (d) bendinin, Anayasa Mahkemesinin 22.5.1987 gün ve E.1987/3, K.1987/13 sayılı Kararı ile iptal edilmekle hükmü kalmamıştır.)

Hakkı verilir. Bu propaganda sürelerinin yarısını aşmamak üzere siyasi partiler bu propagandalarını görüntülü olarak da verebilirler. Görüntülü propagandalar TRT dışında hazırlatılır. Görüntülü propagandalarda siyasi partiler yaptıkları ve yapacakları icraatı anlatırlar. Bu propagandalarda suç teşkil edecek

görüntülere yer verilemez. Siyasi partilerin bu propagandaları bir defada iki dakikadan az olamayacağı gibi bir günde toplam süresi on dakikayı geçemez. Siyasi partiler propaganda haklarını TRT'nin birden fazla kanalına dağıtabilirler. Yüksek Seçim Kurulu, TRT imkanlarına göre bu görüntülerin hangi süre içinde TRT'ye teslim edileceğini ve TRT'deki gösterilme zamanlarını tanzim eder. Bu görüntülerde suç teşkil eden bir husus bulunduğu takdirde Yüksek Seçim Kurulu bunların yayımına izin vermez.

Siyasi partiler radyo ve televizyonla ilk konuşmalarında seçim beyannamelerini izah ederler.

Radyo ve televizyon konuşmaları Türkiye'deki bütün radyo ve televizyon postaları ile aynı zamanda yayınlanır.

Radyo ve televizyonda, yayınlanacak propaganda konuşmalarının her gün hangi saatte, hangi parti adına yapılacağı, Türkiye Radyo ve Televizyonlar tarafından haber yayınları sırasında, önceden duyurulur.

(Değişik 6. fıkra: 2839 - 10.6.1983) Radyo ve televizyonda yapılacak propaganda yayınlarının, tam bir tarafsızlık ve eşitlik içinde yapılması, Yüksek Seçim Kurulu ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından sağlanır.

(Değişik 7. fıkra: 3270 - 28.3.1986) Televizyonda seçime katılan siyasi partiler adına (2 nci fıkranın (d) bendi dışında) yukarıdaki fıkralar gereğince yayınlanacak propaganda konuşmalarında Türk Bayrağı ile Yüksek Seçim Kurulunun tespit edeceği yere asılacak olan bu kurulun belirlediği büyüklükteki parti payrağı ve konuşmayı yapan kişi dışında hiçbir görüntüye yer verilmez. Konuşmacılar, ceket giyme ve kravat takmak zorundadırlar; bayanlar tayyör giyerler. (52 nci maddenin 7. fıkrası ilk satırında (...) içine alınan ibare, Anayasa Mahkemesinin 22.5.1987 gün ve E.1987/3, K.1987/13 sayılı kararı ile iptal edilmekle hükmü kalmamıştır.)

(Değişik son fıkra: 3377 - 23.5.1967) (...) (Madde 52 nin 8. fıkrası, 10 Eylül 1987 tarih ve 3403 sayılı Kanunun 2. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

(Ek fıkra: 4125 - 27.10.1995) Özel radyo ve televizyonlarda siyasî partilerin propaganda konuşmaları TRT'de uygulanan usul ve esaslara göre yapılır. Bu yayınlar ulusal nitelikte olanlarda Yüksek Seçim Kurulunca, yerel nitelikte olanlarda İl Seçim Kurullarınca tanzim ve denetlenir. Bu hüküm dışında propagandaya ilişkin yayın yapılamaz. Bu hükme aykırı davrananlar hakkında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 151/2 hükmü uygulanır.

MÜRACAAT

MADDE 53 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçimlere katılan siyasi partilerin genel merkezleri radyo ve televizyonda propaganda yapmak istediklerini oy verme gününden önceki yirmi birinci gün akşamına kadar Yüksek Seçim Kuruluna yazılı olarak bildirirler.

YAYIN ZAMININ TESBİTİ

MADDE 54 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulu, radyo ve televizyonda yayın için başvuran partiler arasında, bunların birer temsilcisiyle Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu temsilcilerinin önünde ad çekerek yayın zaman ve sıralarını tâyin eder. Bu ad çekme, oy verme gününden en az yirmi gün önce yapılır. Radyo ve televizyon yayınlarının başlangıç saati, partilerin sayısı ve en uygun dinleme imkânları gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca kararlaştırılır. Radyo ve Televizyon yayınları en geç saat 22.00 ye kadar devam eder.

RADYO VE TELEVİZYON KONUŞMALARININ TESPİTİ

MADDE 55 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Siyasi partiler adına radyo ve televizyon ile yapılacak konuşmalar, Yüksek Seçim Kurulunun görevlendirileceği bir kurul üyesi huzurunda adına konuşma yapılacak siyasi partinin isteğine uygun olarak yayından önce veya yayın sırasında ses ve görüntü alma cihazı ile tespit edilir. Konuşmanın hangi parti adına ve kimin tarafından yapıldığına dair görevli kurul üyesiyle radyo ve televizyon idaresinde görevli en az iki kişi tarafından tutanak düzenlenir. Konuşmaları tespit eden bant ve sair tespit araçları Yüksek Seçim Kurulu tarafından saklanır.

Konuşmalar bir dava konusu yapıldığı ve istenildiği takdirde merciine verilir.

Suç teşkil eden konuşmaları yapanlar hakkında kanunen belli olan cezalar bir mislinden iki misline kadar artırılarak hükmolunur.

ÖZEL RADYO VE TELEVİZYONLARLA YAYIN

MADDE 55 /A - (Ek: 3959 - 28.12.1993) Seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşları yapacakları yayınlarda 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunun 5, 20, 22, 23 üncü maddeleri ile 31 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tabidir.

Yukardaki fıkra hükümlerine göre özel radyo ve televizyonların yayın ilkelerinin belirlenmesinde Yüksek Seçim Kurulu görevli ve yetkilidir.

Yapılacak yayınların yukarıdaki esaslara uygunluğunun gözetim, denetim ve değerlendirilmesinde ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyon için Yüksek Seçim Kurulu; bunun dışında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulları görevli ve yetkilidir.

İlçe seçim kurullarının verdiği kararlara karşı 24 saat içinde il seçim kurullarına itiraz edilebilir. İl seçim kurulunun kararı kesindir.

Ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonların hangileri olduğunu belirlemeye Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir. Yüksek Seçim Kurulunun buna ilişkin kararı Resmi Gazete’de yayımlanır. (28 Aralık 1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi hükmü gereğince sadece ilk genel yerel seçimlerde uygulanır.)

ÖZEL RADYO VE TELEVİZYONLARLA YAYIN

MADDE 55/A.- (Yeniden Düzenleme: 4928 - 15.7.2003/m.3) Seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşları, yapacakları yayınlarda 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 5, 20, 22 ve 23 üncü maddeleri ile 31 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tabidir.

Yukarıdaki fıkra hükümlerine göre özel radyo ve televizyonların yayın ilkelerinin belirlenmesinde, Yüksek Seçim Kurulu görevli ve yetkilidir.

Yapılacak yayınların yukarıdaki esaslara uygunluğunun gözetim, denetim ve değerlendirilmesinde, ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için Yüksek Seçim Kurulu; bunun dışında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulları görevli ve yetkilidir.

İlçe seçim kurullarının verdiği kararlara karşı, yirmidört saat içinde il seçim kurullarına itiraz edilebilir. İl seçim kurulu kararları kesindir.

Ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonların hangileri olduğunu belirlemeye Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir. Yüksek Seçim Kurulunun buna ilişkin kararı Resmi Gazetede yayımlanır.

HOPARLÖRLE PROPAGANDA

MADDE 56 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Hoparlörle propaganda, halkın huzur ve rahatını bozmamak ve 50 nci maddenin son fıkrası hükümlerine uymak şartıyla serbesttir. Şu kadar ki, başka bir parti veya bağımsız aday adına açık veya kapalı yer toplantısı yapılan saatlerde, bu toplantıların yapıl-

diği yer veya binalardan işitilecek ve bu toplantıları rahatsız edecek biçimde hoparlörle propaganda yapılamaz.

İlçe seçim kurulları kendiliğinden veya siyasi partilerin istekleri üzerine mahallin özelliklerini gözönünde tutarak hoparlörle yapının yerini, zamanını, süresini ve diğer şartlarını tespitte yetkilidir.

Siyasi partiler isterlerse ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği programa göre varsa belediye hoparlörlerinden bedeli karşılığında eşit surette faydalanabilirler.

EL İLANLARI

MADDE 57 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçimlere katılan siyasi partiler, bağımsız adaylar, el ilanı ve her türlü matbua dağıtmakda serbesttir. Ancak, oy verme gününden önceki gününden önceki saat 18.00'den sonra ilan, beyanname, genelge, açık mektup ve her çeşit propaganda mahiyeti taşıyan matbuanın dağıtılması, yapıştırılması, asılması ve satılması yasaktır. Oy pusulası her zaman dağıtılabilir.

PROPAGANDA YAYINLARINA İLİŞKİN YASAKLAR

MADDE 58 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbualar üzerinde, Türk Bayrağı, dini ibareler, bulundurulması yasaktır. Radyo ve televizyonda yapılacak propaganda yayınlarıyla, diğer seçim propagandalarında, Türçeden başka dil ve yazı kullanılması yasaktır.

MUAFİYET

MADDE 59 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Propaganda için kullanılan el ilanı mahiyetindeki matbualar, seçimin başlangıcından propaganda süresinin sonuna kadar her türlü harç ve resimlerden muaftır.

DUVAR İLANI VE AFİŞLE PROPAGANDA YAPMAK YASAĞI

MADDE 60 - (Değişik: 3959 - 28.12.1993) Propaganda için afiş ve duvar ilanları ile her boyda parti flamaları, propaganda bayrakları ve benzerleri şehir, kasaba ve beldelerde İlçe Seçim Kurullarınca gösterilecek yerlere asılır.

Parti genel merkezlerinde, il, ilçe, belde merkez binaları ile kapalı yerlerde ve parti taşıtlarında, adayların özel taşıtlarında, kovoylarda, mitinglerde, miting

alanlarında, kapalı salon toplantılarında, miting ve toplantı günü kullanılan afiş, bayrak, flama ve benzerleri bu hükmün dışındadır.

O sahadaki yerlerin sırası şehir ve kasabalarda İlçe Seçim Kurulunca, o çevrede seçime katılan siyasî partilere, birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre, bağımsız adaylarda ise ad çekme sonucuna göre tespit edilir.

Bağımsız adaylar için yapılacak ad çekme, başvuran adayların veya temsilcilerinin önünde, o verme gününden önceki yirminci gün akşamına kadar yapılır.

Hiçbir siyasî parti veya bağımsız adayca dördüncü fıkrada belirtilen tarihten önce duvar ilânı flama veya bayrak asılamaz.

BAŞKA YERLERE ASMA, KAMUOYU YOKLAMALARI VE HEDİYE DAĞITMA YASAĞI

(Maddenin başlığı, 27 Ekim 1995 tarih ve 4125 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle yukarıdaki şekilde değiştirilmiştir)

MADDE 61 - (3959 - 28.12.1993) Yukarıdaki madde gereğince gösterilen yerlerden başka herhangi bir yerde parti bayrağı, afiş ve propaganda flamaları ile ilân asılması, yapıştırılması veya teşhiri yasaktır.

Bu suretle asılan, yapıştırılan veya teşhir edilen bayrak, afiş ve flamalarla ilanlar, ilçe seçim kurulu kararı ile kaldırılır, kaldırma için yapılan masraflar, bu bayrak ve flamalarla ilânların ait olduğu partiler veya bağımsız adaylarca ödenir. (61. madde 17 Mayıs 1979 tarih ve 2234 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmış, 28 Aralık 1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle yukarıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.)

(Ek fıkra: 4125 - 27.10.1995) Milletvekili genel seçimlerinde, seçimin başlangıç tarihinden itibaren yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasî partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı, partilerin ve adayların kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür ve el ilanları dışında herhangi bir hediye ve eşantıyon dağıtmaları, dağıttırmaları veya bunların üçüncü şahıslar ya da kurum ve kuruluşlar aracılığı ile dağıtılması yasaktır. Başka kanunların bu fıkraya aykırı hükümleri uygulanmaz.

MATBUA DAĞITIMI

MADDE 62 - El ilanı mahiyetindeki matbuaları dağıtacak kimselerin seçme yeterliğini haiz olmaları şarttır.

Devlet, katma bütçeli, idareler, il özel idareleri, belediyelerle bunlara bağlı daire ve müesseseler, iktisadi Devlet teşekkülleri ve bunların kurdukları müesseseler ve ortaklıkları ile diğer kamu tüzel kişiliklerinde memur ve hizmetli olarak çalışanlar ilan dağıtamazlar.

SEÇİM SÜRESİNCE YAPILAMIYACAK İŞLER

MADDE 63 - 62 nci maddede sayılanlarla umumi menfaatlere hadim cemiyetler ve bunlarda görev almış bulunan memur ve hizmetliler seçimlerde de tarafsızlıklarını muhafaza etmek zorundadırlar.

Yukarıda yazılı olanları, 5830 sayılı kanunda yazılı yasak hükümleri saklı kalmak üzere seçim süresince:

- Siyasi partilere veya adaylara her nam ile olursa olsun bağış ve yardımlarda bulunmaları,
- Memur ve hizmetlileriyle her türlü araç ve gereç ve imkânlarını siyasi bir partinin veya adayın emrinde veya her hangi bir siyasi faaliyette çalıştırmaları, kullanmaları veya kullandırmaları yasaktır.

Birinci fıkrada yazılı olanlarla, Bankalar Kanununa tabi teşekküllerin, siyasi bir partinin lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyuna tesir etmek maksadıyla her türlü yayınlarda bulunmaları yasaktır.

Daha önce basılmış ve yayınlanmış ve yukarıki fıkradaki mahiyeti taşıyan her türlü kitap, broşür, afiş ve bunlara benzer yayınlar da aynı hükme tabidir.

TÖRENLERE AİT YASAKLAR

MADDE 64 - (Değişik: 3330 - 19.2.1987) Seçim propagandasının başlangıç tarihlerden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde, 62 nci maddede sayılı bütün daire, teşekkül ve müesseselerle Bankalar Kanuna tabi teşekküllere ait kaynaklardan yapılan iş ve hizmetler dolayısıyla (açılış ve temel atma dahil) törenler tertiplemek, nutuklar söylemek, demeçler vermek ve bunlar hakkında her türlü vasıta ile yayınlarda bulunmak yasaktır. (Bu maddedeki yasaklar, ara seçimlerde seçim çevresiyle sınırlıdır) (64 üncü maddenin (...) içine alınan son cümlesi Anayasa Mahkemesinin 22.5.1987 gün ve E.1987/6, K.1987/14 sayılı kararı ile iptal edilmekle hükmü kalmamıştır).

BAŞBAKAN VE BAKANLARA İLİŞKİN YASAKLAR

MADDE 65 - (Değişik 1. fıkra: 3330 - 19.2.1987) Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde Başbakan ve bakanlarla, milletvekilleri, yurt içinde yapacakları seçim propagandası ile ilgili gezileri makam otomobilleri ve resmi hizmete tahsis edilen vasıtalarla yapamazlar. Bu maksatla yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla törenler yapılamaz ve resmi ziyafet verilemez.

Yukarıda yazılı süre içinde Başbakan ve Bakanlar seçimle ilgili faaliyetlerinde ve konuşmalarında bu kanun hükümleriyle bağlıdırlar.

MEMURLARIN GEZİLERE KATILMA YASAĞI

MADDE 66 - (Değişik: 3330 - 19.2.1987) Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar geçen süre içinde Başbakan, bakanlar, milletvekilleri ve adayların seçim propagandası ile ilgili olarak yapacakları gezilere hiçbir memur katılamaz.

ÜÇÜNCÜ KESİM

ARAÇLAR

ARAÇLARIN SAĞLANMASI

MADDE 67 - Seçim kurulu başkanları, seçim için gerekli bütün araçları ve parayı zamanında ve muntazam bir surette sağlamak ve yerlerine göndermekle yükümlüdürler.

Bu hususlarda kurul başkanlarının emirleri üzerine zabıta âmir ve memurları, belediyeler ve muhtarlıklar gerekli yardımlarda bulunmak zorundadırlar.

OY VERME ARAÇLARI VE TESLİMİ

MADDE 68 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı; il, ilçe seçim kurulları ile sandık kurulları mühürlerini, seçmen işaret boyası ve ıstampasını ve seçim işleri için mahallerinde sağlayamayan gerekli her çeşit kırtesiye ve gereçleri zamanında il ve ilçe seçim kurulları başkanlarına

gönderir ve o seçimde hangi malzemenin sandık kurulu başkanlarına teslim edileceğini belirler.

İl seçim kurulu başkanları, oy verme gününden en az on gün önce ilçe seçim kurulları başkanlıklarına, ilçe seçim kurulu başkanları da oy verme gününden en az kırksekiz saat önce, aşağıda yazılı eşyadan o seçim için gerekli olanlarını sandık kurullarına teslimini sağlarlar.

1. Seçim bölgesinde her sandık için ağzı mühürlü bir kese içine konulmuş numaraları bir mühür (Hangi sandığa, hangi numaralı mühürün verildiği bir tutanağa geçirilir).
2. Her seçim bölgesinde bulunacak kapalı oy verme yerleri sayısı toplamına eşit miktarda çevre adaylarının onaylı listesi ile 76 ncı maddede yazılı levha,
3. İlçe seçim kurulu mühürü ile mühürlenmiş ve oy pusulalarının konulmasına mahsus zarfları havi bir paket,
4. Oy sandıkları,
5. Sandık sayısınca ıstampa ve mürekkebi,
6. Sandık sayısınca örneğine uygun onaylı tutanak defteri,
7. Örneğine uygun basılı sayım cetvelleri.
8. Örneğine uygun basılı tutanak kağıtları,
9. Sandık sayısınca boş torba,
10. Uygun sayıda kopya kalemi,
11. Gerektiği takdirde oy verme yeri inşaatı için malzeme,
12. O Seçim çevresinde, seçimin özelliğine göre yeteri kadar beyaz boş kâğıt ve gerekli başka eşya,
13. Her yaprağı ilçe seçim kurulu tarafından mühürlü ve sonu onaylı, iki nüsha sandık seçmen listesi,
14. Siyasi partiler tarafından kapalı oy verme yerlerine konulmak üzere ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilmiş bulunan oy pusulaları,
15. Her bağımsız adayın, yalnız kendi ad ve soyadını taşıyan, ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilmiş bulunan oy pusulaları,
16. Üstü ilçe seçim kurulunca mühürlü ve numaralı birleşik oy pusulası paketi,
17. Her sandık için "Evet" yazılı mühür,
18. Oyunu kullanan seçmen için özel işaret boyası ve ıstampası.

TUTANAK DEFTERİ

MADDE 69 - Her kurulda bir tutanak defteri bulunur. İl seçim kurulları, kendi tutanak defterlerini; ilçe seçim kurulları da kendi kurullarına ve sandık kurullarına ait tutanak defterlerini, sayfelerini numaralamak ve mühürlemek suretiyle onaylarlar.

Kurulların işlem ve kararları bu defterlere yazılır ve başkan ve üyeler tarafından imza olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SEÇİM GÜNÜ İŞLERİ

BİRİNCİ KESİM

SANDIK BAŞI İŞLERİ

ANDİÇME

MADDE 70 - Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü göreve başlamazdan önce, ilk iş olarak, sandık başında, sandık kurulu ve hazır bulunanlar önünde birer birer şöyle and içerler.

(Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirlenmesi için, görevimi kanuna göre dosdoğru yapacağıma, namusun, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içirim.)

GÖREV VE YETKİLER

MADDE 71 - Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. Sandık alanı içinde seçimin düzenle geçmesi için gereken tedbirleri almak ve oy verme işlerini yürütmek ve denetlemek,
2. Sandık alanında, sandığın konulacağı yeri tâyin etmek ve sokak başlarına bu yeri göze çarpacek surette gösterir işaretleri koymak veya alışılmış araçlar ile duyurmak,

3. Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek itirazları incelemek ve bir karara bağlamak ve kararlarını tutanak defterine geçirerek altını imzalamak,
4. Bu kararlardan itiraza uğrayanları derhal ilçe seçim kuruluna göndermek,
5. Bu kanundaki esaslara göre sandığa atılmış olan oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek ve bunları seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte, derhal ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
6. Kendisine kanunla verilen başkaca görevleri yapmak.

MÜŞAHİTLER

MADDE 72 - Siyasi partilerin müşahitleri ile adayları ve bağımsız adaylarla müşahitleri, sandıkbaşı işlemlerini takip etmek üzere hazır bulunabilirler. Bağımsız aday müşahitleri üçten fazla olursa, sandık kurulu başkanı bunlar arasında ad çeker. Adları ilk çıkan üç müşahit, sandık başında bırakılır. Diğerleri, sandık alanında kalabilirler.

KURULDA ÇOĞUNLUĞUN SAĞLANMASI

MADDE 73 - Sandık başında oy verme başlamazdan önce veya oy verme sırasında sandık kuruluna dâhil siyasi parti üyelerinden biri veya birkaçı görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine siyasi parti yedek üyelerinden biri getirilir. Bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri üçten aşağı düşerse bu cihet tutanağa geçirilir ve eksikler, o sandık alanında seçme yeterliğini haiz ve okur-yazar olanlar arasından, başkanın seçeceği kimselerle doldurulur.

SANDIĞIN KONULACAĞI YER

MADDE 74 - (Değişik: 4381 - 31.7.1998) Sandıkların konulacağı yerleri ve oy verme işinin vaktinde sona ermesi için gerekli tedbirleri ilçe seçim kurullarının denetiminde sandık kurulu tespit eder. Sandıkların konulacağı yerlerin belirlenmesinde seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi gözetilir. Özürlü seçmenlerin oylarını rahatlıkla kullanabilmeleri için gerekli tedbirler alınır. Sandıklar okul (özel okullar ve özel dersaneler dahil) avlusu ve salonların elverişli kısımları gibi genel yerlere, yetmediği takdirde kiralanan kahvehane, lokanta gibi yerlere konur. Kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odaları-

na sandık konulamaz. Üçten fazla sandık konulan binalarda bina sorumlularının görev esasları Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

KAPALI OY VERME YERİ

MADDE 75 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlar.

Seçmen oy pusulasını kapalı oy verme yerinde, kendi eliyle katlayıp, zamlı kenarını yapıştırmak veya zarf kullanılan seçimlerde zarfa koyup kapatmak zorundadır.

OY VERME YERİNİN NİTELİKLERİ

MADDE 76 - Kapalı oy verme yeri; içerisi dışardan gözetlenemiyecek ve oy pusulasını seçmenin inceleyip zarflıyabileceği şekil ve nitelikte olur.

Aday listeleri ve bu kanunun oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümlerinin levha halinde basılmış metni, kapalı oy verme yerinde asılı durur.

Kapalı oy verme yerinde masa veya benzeri bir şey bulundurulur.

SANDIĞIN, BİRLEŞİK OY PUSULALARININ VE ZARFLARIN KURULCA MÜHÜRLENMESİ

MADDE 77 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurulu, başkanı, oy verme işlerine başlamadan önce, sandığın boş olduğunu hazır bulunan sandık kurulu üyeleri ile müşahitler önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühür bozulmadan açılmayacak şekilde sandık mühürü ile mühürlür.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, (Katlanıp zamlı kenarı yapıştırılarak kapatılmak suretiyle zarf haline getirilen birleşik oy pusulaları) bu Kanunda (zarf) deyimini geçen hallerde zarf olarak kabul edilir.

Şu kadar ki, zarflar için öngörülen çift mühür bulunmasına ilişkin hükümler birleşik oy pusulalarına uygulanmaz.

Sandık kurulu, and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işlerini bitirdikten sonra, hazır bulunanlar önünde, birleşik oy pusulalarını sayar, her birinin üzerine, sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde sandık kurulunun mühürü bulunan birleşik oy pusulalarının sayısını tesbit eder. Birleşik oy pusulası kullanılmayan seçimlerde, ilçe seçim kurulu başkanından

teslim alınan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan özel zarflar sayar, her birinin üzerine sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde biri ilçe seçim kurulunun, diğer sandık kurulunun mühürleri bulunan çift mühürlü özel zarfların sayısını tespit eder.

Sandık kurulu, bu madde gereğince yaptığı işlemleri tutanak teftetine geçirip imzalar.

BİRLEŞİK OY PUSULASI

MADDE 78 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Bağımsız adayların birleşik oy pusulasında kullanacakları özel işaretlerin, seçimin başlangıç tarihinden en çok onbeş gün içinde, Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesi gerekir.

Bu süre içinde bildirilmeyen veya Anayasanın temel ilkelerine aykırı olarak bildirilen özel işaretler kullanılmaz.

Özel işaretler birbirine benzerse, önce bildirilen kabul ve diğeri reddolunur. Ret iki gün içinde bağımsız adaya bildirilir. Bunlar üç gün içinde yenisini vermezler veya verdikleri özel işaret yine kendisinden önce verilmiş diğer işarete veya seçime katılan siyasi partilerin özel işaretlerine benzerse, artık o bağımsız aday işaret kullanamaz.

Bir siyasi partinin, 2596 sayılı Kanunun hükümlerine uygun olarak, kendisince kabul edilmiş bulunan özel işaret ve benzerleri, diğer siyasi partiler ve bağımsız adaylar tarafından kullanılamaz.

Siyasi partilerin özel işaretleri hakkında, bağımsız adayların kullanacakları özel işaretler hakkındaki yukardaki hükümler uygulanır.

(...) (Madde 78 in 6. fıkrası, 28 Aralık 1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunun 10. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

İKİNCİ KESİM

YASAKLAR VE SANDIK BAŞI DÜZENİ

İÇKİ VE SİLAH TAŞIMA YASAĞI

MADDE 79 - Oy verme günü her ne suretle olursa olsun, ispirtolu içki satılması, içkili yerlerle umumi mahallerde her çeşit ispirtolu içki satılması, verilmesi, içilmesi yasaktır.

Oy verme günü, bütün umumi eğlence yerleri oy verme süresince kapalı kalır. Eğlence yeri niteliğini haiz lokantalarda yalnız yemek verilir.

Oy verme günü, emniyet ve asayiş korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silâh taşıyamaz.

Bu kanunun uygulanmasında silâhtan maksat Türk Ceza Kanununun 189 uncu maddesine gösterilen aletlerdir.

YAYIN YASAĞI

MADDE 80 - Seçim günü saat 18 e kadar radyolar ve her türlü yayın organları tarafından seçim ve seçim sonuçları ile ilgili haber, tahmin ve yorum yapılması yasaktır.

Saat 18 ve 21 arasında ancak radyolarda Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçim ile ilgili olarak verilecek haber ve tebliğler yayınlanabilir.

Saat 21 den sonra bütün yayınlar serbesttir.

SANDIK ALANI, SANDIK YERİ VE DÜZENİN SAĞLANMASI

MADDE 81 - Bu kanuna göre sandık alanı; sandığın kapalı oy verme yerinin ve sandık kurulunun yerleştiği mahallin yüz metre mesafesi içinde kalan çevredir.

Sandık alanında düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına aittir.

BAŞKANA AİT YETKİLER

MADDE 82 - Sandık alanında, seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya yedek sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlara, yahut da oy verme işinin yolunda gitmesini aksatanlarla, sandık başı işlemlerinin düzenini bozmaya yeltenenleri başkan uyarır. Bu yarmayı dinlemiyenleri sandık alanından dışarı çıkartabilir. Bu kimse sandıkkurulu üyesi ise, ancak kurul kararı ile çıkartılabilir.

Bu işlerde zâbita kuvvetleri, başkanın emrine göre hareket etmek zorundadırlar.

SANDIK ALANINDA SUÇ İŞLENMESİ

MADDE 83 - Sandık alanında bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve sanığı zâbitaya teslim eder.

SANDIK ALANINDA İNZİBAT TEDBİRLERİ

MADDE 84 - Sandık alanında, kurul üyeleriyle bu kanunla kendilerine yetki verilmiş olanlardan ve seçmenlerden başka kimse bulunamaz.

Sandık alanında ancak, sandık kurulu başkanının gerektiğinde çağıracağı zâbita kuvvetleri bulunur. Alınacak inzibati tedbirler, seçmenlerin seçim işlerini takip etmelerini engelliyecek mahiyette olamaz.

Yukarıdaki fıkrada yazılı zâbita kuvvetleri dışında kalan zâbita âmir ve memurlarıyla resmî üniforma giymiş kimseler ve silâh taşıyanlar sandık alanına giremezler.

(Ek fıkra: 3959 - 28.12.1993) Ancak, olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ilân edilen yerlerde ve savaş durumlarında zabıta amir ve memurlarıyla silahlı kuvvetler mensuplarının seçmen sıfatıyla kayıtlı bulundukları sandıkta oy kullanmaları halinde yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

SANDIK ALANI DIŞINDAKİ İNZİBAT TEDBİRLERİ

MADDE 85 - Sandık alanı dışında zâbitaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zâbita âmir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz.

Sandık kurulu başkanı, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketleri önler.

CEZA İNFAZ KURUMLARI VE TUTUKEVLERİNDE KURULAN

SANDIKLARDA UYGULANACAK ESASLAR

MADDE 85/A - (Ek: 4125 - 27.10.1995) Ceza infaz kurumlarında ve tutukevlerinde kurulan sandıklarda uygulanacak esaslar bu Kanunun 81, 82, 83, 84 ve 85 inci maddeleri hükümleriyle bağlı kalınmaksızın Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KESİM

OY VERME

OY VERME YETKİSİ

MADDE 86 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık seçmen listesinde kayıtlı her seçmen oy verme yetkisini haizdir. Bir seçmen, birden fazla oy kullanamaz.

(Değişik 2. fıkra: 3270 - 28.3.1986) Bu Kanunun 94 üncü maddesinin (II) numaralı fıkrasında sayılanların dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden, resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen kütüğünde kayıtlı olsalar bile oy verdirilmez.

KİMLİĞİN TESPİTİ

MADDE 87 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenin kimliği, nüfus hüviyet cüzdanı veya kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş resmî belgelerle belirlenir. Hangi resmî belgelerin kimlik belirlenmesinde kabul edileceği, Yüksek Seçim Kurulunca seçimlerin başlangıcında tespit ve ilân edilir. Şu kadar ki, belediyeler ile köy ve mahalle muhtarlıklarınca tanzim ve tasdik edilen kimlik belgeleri bu maddenin uygulanmasında geçerli değildir.

Nüfusu 2.000'i geçmeyen köylerde birinci fıkraya göre kimlik belgesi istenmesine rağmen bu nitelikte bir belge ibraz edemeyen sandık seçmen listesinde adı yazılı seçmenin kimliği, sandık kurulunca tanınan iki seçmenin tanıklığı ile tespit ettirelebilir. Bu suretle oy veren seçmenin imzası yanına tanıklık yapanların adları ve kimlikleri yazılır ve kendilerine imzalatılır.

OY VERME DÜZENİ

MADDE 88 - Hiçbir seçmene sandık başında müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz ve hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz.

OY VERME SÜRESİ

MADDE 89 - Oy verme günü, saat sekizden on yediye kadar geçecek zaman, oy verme süresidir. Ancak, saat on yediye geldiği halde, sandık başında oylarını vermek üzere bekliyen seçmenler, başkan tarafından sayıldıktan sonra sıra ile oylarını kullanırlar.

(Ek fıkra: 3959 - 28.12.1993) Oy verme süresinin başlayış ve bitiş saatleri, sürenin korunması kaydıyla, mevsim ve bölge özellikleriyle ulaşımın durumlarına göre, bütün yurttan veya gerekli görülen seçim çevrelerinde, seçim gününden en az bir hafta önce ilân edilmek koşuluyla, Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilebilir.

OY VERMEDE SIRA

MADDE 90 - Oy verme günü sandık başına gelecek seçmenler, sandık kurulu önüne başkan tarafından sıra ile birer birer alınırlar. Gebeler, hastalar ve sakatlar bekletilemezler. Yaşlılar önce alınabilirler.

OY VERMEDEN ÖNCEKİ İŞLER

MADDE 91 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurulu önüne alınan kimse, kimlik belgesini başkasına verir ve kimliğini ispat eder.

Başkan, seçmenin adını seçmen listesinde bulur ve masa üzerinde duran birleşik oy pusulasından bir tane vererek, sandık yerinde birden fazla oy verme yeri varsa hangi kapalı oy verme yerine gireceğini söyler ve birleşik oy pusulasını veya seçimin gereğine göre zarfları usulüne göre katlayıp yaptırdıktan sonra çıkmasını anlatır.

Birleşik oy pusulasını veya zarfı alan seçmen doğrudan kapalı oy verme yerine gider ve oyunu kullanmadan başka yere gidemez.

Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulasını alıp oy vermeyen seçmenden birleşik oy pusulası geri alınır.

KAPALI OY VERME YERİNDE KALMA

MADDE 92 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Bir seçmen kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça hiç kimse oraya giremez. Şu kadar ki, oy pusulasını veya zarfı hazırlamak için gerekli normal süreden fazla kapalı oy verme yerinde kalan seçmen, başkan tarafından uyarılır; çıkmamakta devam ederse çıkarılır.

BİRLEŞİK OY PUSULASININ ATILMASI VE İŞARETLEME

MADDE 93 - (Değişik: 234 - 17.5.1979) Kapalı oy verme yerinde birleşik oy pusulasını katlayıp yapıştırdıktan sonra, seçmen burasını terkeder ve birleşik oy pusulasını sandığa bizzat atar.

Körler, felçliler veya bu gibi bedeni sakatlıkları açıkca belli olanlar, bu seçim çevresi seçmeni olan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla maulule refakat edemez.

Kural başkanı oyunu kullanan seçmene, kimlik kartını verirken, seçmen listesindeki adı hizasına imzasını attırdıktan sonra ayrıca sol elinin işaret parmağını çıkmayan özel boya ile boyayarak bastırır. İmza atamayanların parmak izinin alınmasıyla yetinilir. Bu parmağı olmayan seçmenin hangi parmağını bastığını yanına yazar. Hiç parmağı olmayan seçmenin boyun nahiyesini bu boya ile işaretler.

KURUL GÖREVLİLERİ, MİLLETEVEKİLLERİ İLE MİLLETVEKİLİ**ADAYLARI VE YABANCI ÜLKEDEKİ VATANDAŞLARIN OY VERMESİ**

MADDE 94 - (Değişik: 3270 - 28.2.1986) I. İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan sandık kurulu başkanı ve üyelerinin her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini belirleyen ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir, ayrıca, esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Başkan ve üyeler, bu belgeyi sandık kuruluna teslim ederek görevli oldukları sandıkta oy verirler.

Milletvekilleri ile milletvekili adayları seçmen kartını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanabilirler.

Bunların adları ve hüviyetleri o sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak adları hizasına imzaları alınır.

Bu fıkraya göre yapılan işlemler tutanağa geçirilir.

II. a) **(Değişik: 3377 - 23.5.1987)** Seçmen kütüğüne yazılmayan ve yurt dışında altı aydan fazla ikamet eden seçmenler milletvekili genel seçimlerinin yapılacağı günün yetmişbeş gün öncesinden başlamak üzere seçim günü akşamı saat 17.00'ye kadar yurda giriş ve çıkışlarında (c) bendine göre güm-rük kapılarında kurulacak seçim sandıklarında oy kullanabilirler.

Bu seçmenler sadece seçime katılan siyasi partilere oy verebilirler.

b) (Değişik: 3377 - 23.5.1987) Yüksek Seçim Kurulu, seçime iştirak eden siyasi partilerin yer aldığı birleşik oy pusulaları ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını seçimlerin başlangıç tarihinde en geç üç gün önce ilgili ilçe seçim kurullarında bulunacak şekilde gönderir.

Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; sadece seçime katılan siyasi partilerin özel işaretleri, kısaltılmış isimleri ve tam yazı halinde adlarıyla her siyasi parti için ayrılan bölümün altında çapı iki santimetre olan boş bir daire bulunur.

c) (Değişik: 3377 - 23.5.1987) Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek gümrük kapılarında, oy verme gününden önceki yetmişbeşinci gün saat 08.00'den oy verme günü olan pazar günü 17.00'ye kadar oy kullanılabilir. Hangi gümrük kapılarında tatil günleri dahil 24 saat hangilerinde daha az süreyle oy kullanılabileceğini tespitte Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.

d) Gümrük kapılarında yapılacak oy verme işleminde görev alacak seçim kurulu ile sandık kurullarının adedi, üyelerinin ve yedeklerinin sayısı ile hangi görevlilerden teşkil edeceği Yüksek Seçim Kurulu tarafından önceden belirlenir.

Sandık kurulları, oy seferberliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlarlar. ilgili idarî makamlar sandık kurullarına gerekli her türlü kolaylığı gösterirler.

e) Gümrük kapılarında oy verme süresince sözlü ve yazılı seçim propagandası yapılamaz.

f) Gümrük kapılarında seçmen oy vermek için geldiğinde pasaportunu sandık kurulu başkanına tevdi eder.

Sandık Kurulu Başkanı seçmenin pasaportunda adını soyadını, baba adını, yaşını ve pasaport numarasını tespit eder. Seçmen sandık kurulu mührü ile mühürlenmiş olan birleşik oy pusulası ile oy zarfını alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy yerine girer.

Oyunu genel esaslara göre kullanan seçmenin pasaportunun Yüksek Seçim Kurulunca belli edilen yerine oyunu kullanmıştır diye bir ifade yazılır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenerek başkanca imzalanır. Oyunu veren seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılarak oy verme işlemi tamamlanır.

g) Oy verme süresince sandık kurullarının değişikliği sırasında Kanunda gösterilen usulde sandık açılır, çıkan oy zarflarının adedi ile oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Oy zarfları ve tutanağın bir sureti bir torbaya konularak ağzı mühürlenir ve ilgili seçim kuruluna muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanınca teslim edilir.

Genel seçimin yapıldığı gün saat 17.00'den itibaren sandık ve torbalar genel esaslara uygun bir şekilde açılarak sayım ve dökümü yapılır ve sonucu Yüksek Seçim Kuruluna en seri vasıta ile bildirilir.

h) Gümrük kapılarındaki seçim kurullarından gelen sonuçlar Yüksek Seçim Kurulunca birleştirilir. Kullanılan toplam geçerli oy sayısı Türkiye genelinde kullanılan toplam geçerli oy sayısına ilave edilir. Partilerin aldıkları oylarını şekilde diğer seçim kurullarından gelen oylara ilave edilerek her partinin ülke genelinde aldığı geçerli oy miktarı bulunur.

Bu şekilde 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesine esas toplam oylar bulunmuş olur.

Her seçim çevresinde geçerli toplam oyu, gümrük seçim kurullarından gelen toplam oyun diğer seçim kurullarından gelen oylara bölünmesiyle elde edilen oranda artırılır. O seçim çevresinde kullanılan toplam oylarla bu şekilde hesaplanan toplam oy arasındaki fark partilere; gümrük kapıları seçim kurullarından gelen toplam oydaki hisseleri oranında taksim edilir ve elde edilen rakamlar o seçim çevresinde aldıkları geçerli oylara ilave edilir. Böylece 2839 sayılı Milletvekili seçimi Kanununun 34 üncü maddesine esas seçim çevresinde kullanılan geçerli toplam oy miktarı ve partilerin aldıkları toplam geçerli oy miktarı bulunur.

DÖRDÜNCÜ KESİM

OYLARIN SAYIMI VE DÖKÜMÜ

SAYIM TEDBİRLERİ

MADDE 95 - Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde hazır bulunanlar sayım ve dökümü takip ederler.

Kurul faaliyetlerinin selâmet ve düzeni bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafına (İp germek gibi) hazır bulunanların bu işlemleri takip etmelerine engel olabilecek tedbirleri alabilir.

ÖY VERENLER SAYISININ KONTROLÜ

MADDE 96 - (Değişik 1. fıkrası: 3959 - 28.12.1993) Sandık, 89 uncu maddenin son fıkrası uyarınca Yüksek Seçim Kurulu tarafından başka bir süre konulmamış ise saat 17.00'den önce açılmaz. Öy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder. Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Öy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasında imza veya parmak izleri sayılarak öy vermiş olanların toplamı tespit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilan edilir.

KULLANILMAYAN BİRLEŞİK ÖY PUSLALARI VE ZARFLAR

MADDE 97 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Öy zarflarından veya birleşik Öy puslalarından kullanılmayanlar sayılır, oylarını veren seçmen sayısına eklenir ve böylece kurula teslim edilen zarf veya birleşik öy puslaları toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir. Kullanılmayan zarflar veya birleşik öy puslaları bir paket halinde mühürlenir ve üzerine sayısı yazılır.

Bundan sonra, sandıktan çıkacak öy puslalarının konmasına mahsus torbanın boş olduğu tespit edilir. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir.

SANDIĞIN AÇILMASI VE ZARFLARIN SAYIMI

MADDE 98 - Yukarki maddede yazılı işlemten sonra, sandık, öy verilen yerde hazır bulunanların gözü önünde açılır ve çıkan zarflar sayılarak toplamı tutanağa yazılır.

Zarflar öy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır. Bu zarfların sayısı öy veren seçmen sayısından fazla çıktığı takdirde bütün zarflar tek tek elden geçilerek 77 nci maddeye göre çift mühürlü olmıyan ve belli şartlara uygun bulunmıyan veya her hangi bir işaret veya imza veya mührü taşıyarak 103 üncü madde gereğince seçmenin kim olduğunu belirten zarflar ayrılır. Bunların düşülmesi fazlalığın giderilmesine yetmediği takdirde, kurul başkanı, kalan zarflar arasından fazlayı karşılayacak sayıda zarfı gelişi güzel çekerek ayırır. Ayrılan zarfların sayısı tutanağa geçirilir ve bu zarflar açılmadan derhal yakılmak suretiyel yok edilir.

Bundan sonra muteber zarflar sayılarak sandığa konur ve ara verilmeksizin döküme başlanır.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilir.

OYLARIN SAYIMI VE DÖKÜMÜ

MADDE 99 - Oyların sayım ve dökümü, aralıksız devam eder. Yapılacak itirazlar, işi durdurmaz.

ZARFLARIN AÇILMASI

MADDE 100 - Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamazdan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir ve kurul üyeleri arasında şu şekilde iş bölümü yapar:

- Varsa başka başka siyasi partilere bağlı iki üyeyi, döküm cetvellerini işlemek;
- Siyasi partiye bağlı bir üyeyi, zarfları sandıktan çıkarıp başkana vermek;
- Bir üyeyi de, dökümü yapılmış oy puslalarını torbaya koymak;

İşleri ile görevlendirir.

Görevli üye, sandıktan oy zarfını teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açar. İçinden çıkan oy puslasını herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Oy pusulasının 103 üncü ve 104 üncü maddeler gereğince muteber olup olmaması, hesaba katılıp katılmaması hususu, kurulca karara bağlanarak tutanağa geçirilir ve muteber sayılanlarla hesaba katılmasına karar verilenler de cetvele işlenir.

Muteber sayılmıyan veya hesaba katılmıyan oy puslaları ayrıca paket yapılarak saklanır.

Oy puslası okundukça, cetvel kayıtçısı iki üyeden her biri önündeki cetvele gerekli işareti kaydeder.

Böylece, okunan ve sayım cetveline kaydedilen puslaları başkan diğer görevli üyeye verir, o da bunu torbaya atar.

Oy puslalarını kurulun diğer üyeleri ve parti müşahitleri görebilir. Aday ve parti müşahitlerine sayım masası başında yer verilir.

Ancak parti müşahitleri üçten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle sandık başında kalacak üç parti müşahidi tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

OY PUSULALARI İLE AÇILAN ZARFLAR SAYISININ DENETİMİ

MADDE 101 - Oyların sayım ve dökümü bitinci, torbaya, atılmış olan oy pusulalarının, sandıktan çıkan zarf sayısına uygunluğu denetlenir ve durum tutanağa geçirilir.

OY PUSULASINA YAZILACAK İSİM

MADDE 102 - Oy pusulasında adayın ad ve soyadının bulanmazı lazımdır. Şu kadar ki sadece ad veya soyadından adayın kim olduğu tereddütsüz anlaşıl-makta ise, oy muteber olur.

MUTEBER OLMAYAN ZARF VE BİRLEŞİK OY PUSULALARI

MADDE 103 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Aşağıda yazılı oy puslaları mu-teber değildir.

1. Sandık kurulunca verilen tek biçim ve renkteki çift mühürlü bir zarftan başka zarfa konulmuş bulunan oy puslaları,
2. Hangi seçmen tarafından atıldığı belli olacak şekilde imza, mühür veya işaret taşıyan birleşik oy puslaları ile bu durumdaki zarfa konulmuş oy puslaları,
3. Sandık kurulunca verilen kağıdında (Türki Cumhuriyeti Yüksek Seçim Ku-rulu) filigranı bulunan özel surette imal edilmiş kağıttan başka bir kağıda basılı oy puslaları,
4. (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Arkasında sandık kurulu başkanlığının mühü-rü bulunmayan birleşik oy puslaları,
5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlası-na "Evet" mühür basılmış oy puslaları,
6. Hiçbir yerine "Evet" mühürü basılmamış birleşik oy puslalarıyla bir-den fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana sirayet etmiş "Evet" mühürlü oy puslaları,
7. Zarfı içinde el ilânı veya herhangi bir kâğıt bulunan oy puslaları,
8. Birleşik oy puslası kullanılmayan seçimlerde, sandık kurulunca verilen tek biçim ve renkteki çift mühürlü bir zarftan başka zarfa konulmuş bu-lunan oy puslaları,
9. Bu madde dışında kalan ve özel kanunlarda yazılı hükümler gereğince muteber sayılmayan oy puslaları,

Bir zaftan, partilere veya bağımsız adaylara ait birden fazla muhtelif oy puslaları çıktığı takdirde, bu oy puslalarından hiçbirisi muteber olmaz.

HESABA KATILAN VE KATILMAYAN OY PUSLALARI

MADDE 104 - Kullanılmış oylardan hangilerinin hesaba katılıp katılmayacağı her seçimi düzenliyen özel kanunlarındaki hükümlere göre tâyin olunur.

SAYIMIN İLANI VE SONUÇLARIN TUTANAĞA GEÇİRİLMESİ

MADDE 105 - Oyların sayımı ve sayım cetvellerine sonuçların geçirilmesi biter bitmez, sandık kurulu başkanı bu sonuçları, yüksek sesle ilân eder. Bundan sonra:

1. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün,
2. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde hazır bulunanlar önünde açıldığı saat ve dakika; şayet sandık onyediden sonra açılmışsa bunun sebebi,
3. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
4. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
5. Sandıktan çıkan zarf sayısı, 98 inci maddeye göre yakılarak yok edilen ve saklanan zarfların sayısı,
6. Muteber tutulan ve hesaba katılan oy puslalarının sayısı,
7. Oy puslalarından kaç tanesinin hangi sebepten ötürü muteber tutulmamış veya hesaba katılmamış olduğu,
8. İtiraz edilmiş veya ihtilâflı görülmüş fakat muteber sayılarak hesaba katılmış oy pusulalarının sayısı,
9. Her partinin ve adaylarının ve bağımsız adayların almış oldukları oy sayısı toplamı, (Rakam ve yazı ile)
10. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilân edildiği,
11. Oy vermede kanuna aykırılık bulunduğu hususundaki ihbar ve şikayetlerin ve bunlara ait kararların nelerden ibaret bulundukları,

Basılı tutanak kâğıdına geçirilir ve altı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

TUTANAĞIN ASILMASI

MADDE 106 - Partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların adları ve kazandıkları oy sayısı ve oy puslaları sayısı ile, muteber ve hesaba katılan oy puslaları toplamını gösteren sandık kurulu başkan ve üyelerince imzalı bir cetvel, sandık kurulu başkanı tarafından, sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu cetvel bir hafta süre ile olduğu yere asılı kalır.

Bu cetvellerin onaylı birer örneğinin derhal siyasi partilerin ve isterlerse bağımsız adayların müşahitlerine verilmesi gerekir.

SAYIMA İLİŞKİN EVRAK VE BELGELERİN TESLİMİ

MADDE 107 - Hesaba katılan ve muteber sayılan oy puslaları, sandık kurulunca düzenlenen tutunaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı, kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, muteber sayılmayan veya itiraz uğrayan oy puslaları ve hesaba katılmayan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlenmiş ve başkan ve üyeler tarafından imzalanmış bir torbayakonularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı ve ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslim olunur.

Kurulun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler.

İlçe seçim kurulu, bu torbayı getiren üyeler önünde açarak içindekiler hakkında müfredatlı üç nüshadan ibaret bir tutanak düzenler. Bu tutanağın altı, torbayı teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imza edilir. Bu tutanağın bir nüshası, ilçe seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır. Bir nüshası da sandık kurulu başkanına verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEÇİM SONRASI İŞLERİ

BİRİNCİ KESİM

SEÇİM SONUÇLARININ İLÇE SEÇİM

KURULLARINDA BİRLEŞTİRİLMESİ

MADDE 108 - İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında siyasî partiler aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri beşten fazla olursa ad çekilerek adı ilk çıkanlardan beşi bu işlemleri takibetmek üzere kalabilirler. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, tasnif ve birleştirme işlerini yakından takibedebilecekleri bir yer ayrılır. Tasnif ve birleştirme bu suretle açık olarak yapılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen evrakı, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve sandık tutanaklarını birleştirmeye devam eder.

En son sandık tutanağı geldikten sonra, ilçe dahilindeki bütün sandık tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak bunun sonucu bir tutanakla tesbit edilir. Partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların aldıkları oylar da sırasına göre bu tutanağa geçirilir.

Partiler ve adayları ile bağımsız adayların aldıkları oylardan itiraz edilmeksizin muteber olan ve hesaba katılan oy puslalarıyla, itiraz edilmişken muteber sayılan ve hesaba katılan oy puslalarının sayısı toplanarak o ilçe dahilinde muteber oy puslaları toplamı da tutanağa geçirilir.

İlçe seçim kurulunda hazırlanan bu tutanaklardan bir nüshası ilçe seçim kurulu başkanı ve en az iki üye tarafından il seçim kuruluna götürülür.

Müfredatlı olarak her sandık tutanağında partilerin ve adaylarının ve bağımsız adayların aldıkları oy miktarını ve muteber oy puslaları toplamını gösteren bu tutanağın birer sureti onaylı olarak siyasî partilere ve isterlerse bağımsız adaylar müşahitlerine derhal verilir.

Birleştirme sonucunu gösteren tutanağın içindekiler hazır bulunanlara ilân edilir ve bir sureti ilçe seçim kurulu başkanı tarafından ilçe seçim kurulu kapısına asılır, asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kalır.

82 nci, 83 üncü ve 84 üncü maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, ilçe seçim kurulu başkanları da sayım-döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde haizdirler.

İKİNCİ KESİM

İL SEÇİM KURULUNDA BİRLEŞTİRME

İL SEÇİM TUTANAKLARI

MADDE 109 - İl seçim kurulları, seçimle ilgili kanunların tutanak düzenlemeyi kendilerine görev olarak verdiği hallerde, ilçe seçim kurullarından gönderilen seçim tutanaklarını birleştirerek il seçim tutanaklarını düzenler.

Birleştirme sonucunu gösteren tutanağın içindekiler hazır bulunanlara ilân edilir, bir sureti il seçim kurulu başkanı tarafından il seçim kurulu kapısına asılır. Asılan bu tutanak sureti bir hafta süre ile asılı kalır.

82 nci , 83 üncü ve 84 üncü maddeler gereğince sandık kurulu başkanlarının sandık yerinde haiz oldukları yetkileri, il seçim kurulu başkanları da sayım, döküm ve birleştirme işlerinin yapıldığı yerde, haizdirler.

ALTINCI BÖLÜM

İTİRAZLAR VE ŞİKAYETLER

BİRİNCİ KESİM

GENEL HÜKÜMLER

KİMLERİN İTİRAZ EDEBİLECEĞİ

MADDE 110 - (Değişik: 1700 - 24.3.1973) Bu kanunda gösterilen kurulların veya kurul başkanlarının kesin olmayan kararlarına karşı seçme yeterliliğine sahip yurttaşlar, siyasî partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin başkanları veya vekilleri, müşahitler, adaylar ve Cumhuriyet Senatosu üyeleri ile milletvekilleri itiraz edebilirler.

İTİRAZ MERCİLERİ

MADDE 111 - Bu kanunda, kurulların kesin olduğu yazılı bulunmayan kararlara karşı her kurulun bağlı olduğu üst kurul, itiraz merciidir.

Yüksek Seçim Kurulunun re'sen veya itiraz üzerine vereceği kararlar kesin-
dir.

İTİRAZ ŞEKLİ

MADDE 112 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) İtiraz yazı ile veya sözle yapılır. Sözle yapılacak itirazlar gerekçesiyle birlikte tutanağa yazılır. İtiraz edenin adı, soyadı, açık adresi yazılarak imza ettirilir. İmza bilmeyenlere parmak bastırılır.

Kimliğini ispat edemeyenlerin, delil ve gerekçe gösteremeyenlerin itirazları incelenmez, bu sebeple incelenmediği tutanağa yazılır.

Yazılı itirazlarda da yukarıdaki şartlar aranır ve deliller itiraz dilekçesine eklenir. Gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez. Her iki halde de itirazın alındığına ve hangi tarihte yapıldığına dair, itiraz yapana alındı belgesi verilir. İtirazlar seçim kurulu başkanına yapılır. Seçim kurulu başkanı bulunmazsa, yazılı itiraz nöbetçi savcıya alında ile yapılır. Savcı yapılan itirazın kaydını işleyerek hemen seçim kurulu başkanına gönderir.

Siyasi partiler, seçim başlangıcında partiler adına kimlerin itiraz edebileceklerini mühür ve imzalı bir yazı ile seçim kurullarına bildirirler. İtiraz edebileceklerin imza sirküleri parti başkanınca onaylanarak bildirilir. Parti adına itiraz edeceklerden kimlik aranmaz.

İtirazlarda, delillerin hangi resmî makamlarda bulunduğu bildirilmesi delil yerine geçer ve bu delili seçim kurulu temin eder.

Yüksek Seçim Kuruluna yapılacak itirazların yazılı olması lazımdır.

İTİRAZ ÜZERİNE VERİLECEK KARAR

MADDE 113 - Bir kurulun kararını itiraz yolu ile tetkik eden üst kurul itirazı kabul ettiği takdirde, yapılması gereken işlem hakkında da karar verir.

Kurullar kararlarını salt çoğunlukla verirler. Oyların eşitliği halinde, başkanın katıldığı taraf tercih olunur.

Yüksek Seçim Kurulu, seçimin sonunda verilecek tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde, tam sayısı ile toplanır.

Diğer hususlarda kurulun mürettep adedinin çoğunluğu ile toplanabilir. Her iki halde de salt çoğunlukla karar verir.

Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf tercih olunur.

KARARLARIN BİLDİRİLMESİ VE TEBLİĞİ

MADDE 114 - İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar, itiraz eden hazır ise sözle bildirilir.

Sözle bildirmelerde, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçilerek kendisine de imza ettirilir. İsterse kararın bir örneği de verilir.

İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu kasaba veya şehirde, muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde karar, bu yere tebliğ olunur.

Kurulların kesin kararları tebliğ olunmaz. Ancak itiraz eden başvurduğu takdirde kendisine gösterilir ve isterse bir suret de verilir.

RESİM VE HARÇ

MADDE 115 - Şikâyet ve itiraza ilişkin her türlü evrak, resim ve harcdan muaftır.

İKİNCİ KESİM

ŞİKAYET

TARIFI VE MERCIİ

MADDE 116 - Şikâyet, kütüklerin düzenlenmesi ile görevli ilçe seçim kurulu başkanlarıyla, kütüklerin düzenlenmesine memur edilen sair kimselelerin ve il, ilçe seçim kurullarıyla sandık kurullarının veya kurullar başkanlarının bu kanunun verdiği yetkilere dayanarak yaptıkları işlemlere ve aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair muamelelerine veya herhangi bir kimse nin bu kanunun koyduğu yasak hükümlerine aykırı hareketlerine karşı bu işlemlerin, tedbirlerin sair muamelelerin düzeltilmesi, veyahut kanunun koyduğu yasaklara uymayanların, bu hareketlerinin önlenmesi maksadiyle yapılan müracaatlardır. Şikâyet bu kurullara veya başkanlarına veya sair görevlilere sözlü veya yazı ile 110 uncu maddede gösterilenler tarafından yapılır.

ŞİKAYETİN İNCELENMESİ

MADDE 117 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Şikâyet kabul edildiği takdirde, şikâyete konu olan işlem veya tedbirler düzeltilir ve kanuna aykırı hareketler önlenir.

Şikâyet kabul edilmediği takdirde, derhal tutanağa geçirilerek karara bağlanır. Bu kararın bir sureti şikâyetçiye verilir. Bu kararlara karşı kanunda ayrıca bir müddet tayin edilmemiş ise, kırksekiz saat içinde itiraz olunabilir.

İTİRAZ VE ŞİKAYETİN İŞLEMLERİ DURDURAMAMASI

MADDE 118 - İşlemlere, tedbirlere ve kararlara karşı yapılan şikâyet ve itirazlar, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz.

ÜÇÜNCÜ KESİM

KURULLARIN TEŞEKKÜL VE İŞLEMLERİNE KARŞI ŞİKAYET VE İTİRAZ

SANDIK KURULLARINA AİT İTİRAZ VE ŞİKAYET

MADDE 119 - Sandık kurullarının teşkiline dair, ilçe seçim kurulu veya başkanı tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için, bu işlemlerin neticesinden itibaren en geç iki gün içinde şikâyet yoluyla düzeltilmesi istenebilir.

Şikâyetin reddine dair olan kararlara karşı, bildirilmesinden veya tebliğinden itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna itiraz olunur. İl seçim kurulları iki gün içinde kesin karar verirler.

Bu şikâyetin yapılmamış olmaması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel değildir.

Ancak bu itirazın teşekkülünden itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna yapılması şarttır.

İl seçim kurulunun vereceği karar kesindir.

İLÇE SEÇİM KURULLARINA İTİRAZ VE ŞİKAYET

MADDE 120 - İlçe seçim kurulu teşkili işlemlerine karşı, il seçim kurullarına bunların teşekkülünden itibaren en geç iki gün içinde itiraz olunabilir.

İl seçim kurulları itirazları en geç iki gün içinde, kesin olarak karara bağlar.

İL SEÇİM KURULLARINA AİT İTİRAZ VE ŞİKAYET

MADDE 121 - İl seçim kurullarının teşekkülüne karşı kurulun teşkilinden itibaren en geç üç gün içinde, Yüksek Seçim Kuruluna itiraz olunabilir. Yüksek Seçim Kurulu üç gün içinde bir karar verir.

DÖRDÜNCÜ KESİM

SANDIK SEÇMEN LİSTELERİNE İTİRAZ

MUHTARLIK BÖLGESİ ASKI LİSTELERİNE İTİRAZ

MADDE 122 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Muhtarlık bölgesi, askı listelerine, siyasi partilerin 112 nci maddede belirtilen ilçe yetkilileri, o ilçe oturan seçmenlerle ilgili olarak ilçe seçim kurulları başkanlıklarına; genel merkez yetkilileri tüm seçmen kütüğü ile ilgili olarak Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına; seçmen niteliğini haiz vatandaşlar kendileri ile ilgili olarak ilçe seçim kurulu başkanlarına şikâyet ve itirazda bulunabilirler.

Muhtarlık bölgesi askı listesine yapılan itirazlar; itirazın yapıldığı kurul başkanınca kesin karara bağlanır.

Karar sureti; Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilir ve kütüğe işlenir.

SANDIK BÖLGESİ ASKI LİSTELERİNE İTİRAZ

MADDE 123 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık bölgesi askı listesine; 14 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre ilan edilen siyasi parti il ve ilçe başkanları, ilçe seçim kurulu üyeleri, sandık askı listesindeki bilgilerin askı listesine ve itiraz sonucu verilen kararlara sandık ayırımının yasa ve genelegelere uygun olmadığı yolunda, ilçe seçim kuruluna askı süresince itiraz edilebilir.

Bu itiraz, ilçe seçim kurulu tarafından incelenir ve alınan karar itiraz edene ve il seçim kurulu başkanlığına bildirilir.

Bu karara karşı, il seçim kuruluna muteriz itiraz edebilir.

İl seçim kurulunun kesin kararı, itiraz edilmeyen ilçe seçim kurulu başkanının kararları ile birlikte Yüksek Seçim Kurulu Kütüğü Genel Müdürlüğüne gönderilir.

LİSTELERE İTİRAZLARIN YÖNTEMİ

MADDE 124 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Siyasi partilerin genel merkez yetkilileri ile Seçmen Kütüğü Genel Müdürü, 122 ve 123 üncü maddelerle bu maddede yazılı şikayet ve itirazlar üzerine verilen kesin kararların bir kez de Yüksek Seçim Kurulunda tetkik edilip karara bağlanmasını isteyebilirler.

122 ve 123 üncü maddelerle bu maddede yazılı şikayet ve itirazların zaman, süre, inceleme ve sonuçlandırılma kuraları Yüksek Seçim Kurulunca, ilk asıdan en az bir ay önce yayınlanır.

İtiraz üzerine verilecek kararların, seçmen kütüğünde değiştirdiği, çıkardığı veya eklendiği bilgiler ayrı bir "güncelleştirme kütüğünde" saklanır.

ADAYLIĞA İTTİRAZ

MADDE 125 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Özel kanunlarında aykırı bir hüküm bulunmadığı takdirde, adaylıklarını koyanlara özel kanunları gereğince yapılacak ilandan itibaren iki gün içinde 110 uncu maddede gösterilenler tarafından adaylık şart veya vasıflarını haiz olmamaları sebebine dayanılarak itiraz edilebilir.

Şu kadar ki, bir siyasi partinin listesinde yer alan adayların tespiti sırasında o partinin tüzük ve yönetmeliklerinde yazılı hükümlere aykırı davranıldığından bahisle, ilgili siyasi partinin üyesi olmayan kimseler tarafından itiraz edilemez. Bu tür itirazlarda, itiraz edenin aynı siyasi partiye kayıtlı olduğunu kanıtlayan belge eklenmemiş itiraz dilekçeleri işleme konulmaz.

Bu itirazlar, seçimin özelliğine göre kanunen seçimi idare ile görevli seçim kurullarına yapılır ve bu kurulun kararına karşı kesin karar vermek yetkisini haiz üst seçim kuruluna da itiraz olunabilir.

İtirazın yazıyla yapılması ve itiraz dilekçesine itiraza sebep gösterilen belgelerin bağlanması şarttır.

(Ek fıkra: 4125 - 27.10.1995) (Anayasa Mahkemesi'nin 21 Kasım 1995 tarih ve 22470 Mük.Sayıli Resmi Gazete'de 18.11.1995 gün ve E.1995/54 - K.1995/59 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.)

İTİRAZIN İNCELENMESİ SÜRESİ

MADDE 126 - Adaylıklar özel kanunlarında gösterilen süre içinde kesinleşir. Kesin karar vermeye yetkili üst kurullar, adaylıkların kesinleşmesi tarihinden önce itirazları karara bağlarlar.

BEŞİNCİ KESİM

SANDIK KURULLARININ VEYA BAŞKANLARININ ŞİKAYET ÜZERİNE VERECEKLERİ KARARLARA İTİRAZ

MADDE 127 - Sandık kurullarının veya başkanlarının işlemlerine ve her türlü sandıkbaşı işlerine 110 uncu maddeye göre yapılacak şikâyetlerin reddine dair verilecek kararlara karşı ilgililer, derhal, ilçe seçim kurulu başkanına itiraz edebilirler.

İlçe seçim kurulu başkanı, itirazı derhal tetkik ederek kesin karara bağlar.

Başkanın kararı, durumu teshih veya sandık kurulunun şikâyet üzerine verdiği kararı iptal eder mahiyette ise, bu karar derhal sandık kurulu başkanına bildirilir, karara uymak mecburidir.

Şikâyet ve itirazlar en geç seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın düzenlenmesine kadar yapılır.

SANDIK KURULU KARARLARINA VE TUTANAĞA İTİRAZ

MADDE 128 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık kurullarının kararları ve tutanakların düzenlenmesi işleri aleyhine ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık tutanağının düzenlenmesine kadar sözlü veya yazılı, sandık kurullarının vasıtasıyla yapılabileceği gibi oy verme gününden sonraki Salı günü saat 14.00'e kadar doğrudan doğruya ilçe seçim kurullarına yazı ile yapılabilir.

İlçe seçim kurulları itirazın kendisine verildiği tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar itirazları karara bağlarlar. İtirazı yapan hazır ise karar kendisine bildirilir. Yoksa tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden ve yasüresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce birleştirme tutanağı düzenleyemez.

ALTINCI KESİM

İLÇE SEÇİM KURULLARININ VEYA BAŞKANLARININ ŞİKAYET ÜZERİNE VERECEKLERİ KARARLARLA SAİR KARARLARINA VE İLÇE BİRLEŞTİRME TUTANAKLARINA İTİRAZ

MADDE 129 - İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının, kendi işlemleri aleyhine vâkı şikâyet üzerine verdikleri kararlar ile, sair kararları aleyhine,

en geç ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesine kadar; ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesi ve buna ait işlerle neticelerine karşı bu tutanağın düzenlenmesini takip eden gün saat on yediye kadar, doğrudan doğruya veya ilçe seçim kurulları eli ile il seçim kurullarına itiraz edilebilir.

İlçe seçim kurullarının veya başkanlarının işlemlerine, tedbirlerine ve sair muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerin reddine dair verilen kararlara yapılan itirazlar, iki gün içinde kesin karara bağlanır.

İtirazın kabulüne karar verildiği takdirde, bu karar en seri vasıta ile ilçe seçim kurulu başkanına bildirilir.

Sair itirazlar, iki gün içinde karara bağlanır, itiraz eden hazır ise kendisine sözlü bildirilir. Hazır değil ise tebliğ olunur.

YEDİNCİ KESİM

İL SEÇİM KURULU VE BAŞKANLARININ ŞİKAYET ÜZERİNE VERECEKLERİ KARARLARLA, SAİR KARARLARINA VE TUTANAKLARA İTIRAZ VE OLAĞANÜSTÜ İTIRAZ

MADDE 130 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) İl seçim kurullarının kararlarına karşı aşağıdaki şekilde itiraz olunur:

1. İl seçim kurullarıyla başkanlarının kendi işlemleri aleyhine vaki şikâyetlerin reddine dair verecekleri kararlara tebliğ veya tevhiminden itibaren üç gün,
2. Bu kurulların teşekkülüne, kurulun teşkilinden itibaren üç gün,
3. Oy verme günü işlemlerine ait kararlara karşı derhal,
4. Sair kararlar aleyhine bu kararların öğrenildiği tarihten itibaren üç gün içinde ve en geç il birleştirme tutanağı düzenlenmesini takip eden üçüncü gün saat 17.00 ye,
5. Oyların dökümüne, sayımına, oyların seçilenlere göre ayrılmasına; il birleştirme tutanağının düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün saat 17.00 ye,
6. Seçilme yeterliğine; veya kendilerine tutanak verilenlerin, seçilmediğine veya seçimin sonucuna tesir edecek olaylara karşı, seçilenlere verilecek tutanağın düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün saat 17.00 ye,

Kadar 110 uncu maddede yazılı kimseler tarafından doğrudan doğruya veya il seçim kurulları vasıtasıyla Yüksek Seçim Kuruluna itiraz edilebilir.

Şu kadar ki; siyasi partilerin il başkanlarıyla genel merkezleri veya bağımsız aday tarafından tutanağın düzenlenmesinden sonra (7) gün içinde seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar; seçimin sonucu hakkında kesin karar vermek yetkisine sahip olan kurullarca, seçimin neticesine müessir görüldüğü takdirde, alt kademelerce verilen kararların kesin veya kesinleşmiş olması veya kurullara derece derece ve müddeti içinde müracaat edilmemiş olması, bu itirazın incelenmesine ve reddine sebep teşkil etmez.

Bu itirazlar yazılı olarak yapılır. İtiraz dilekçesine, itiraz edenin adının, soyadının ve açık adresinin yazılması, ihbar ve iddia olunan vakıaların mahiyetinin ve gerekçesinin beyanının, delillerinin österilmesi ve belgelerinin bağlanması, bu belgelerin elde edilmesi mümkün değil ise, sebeplerinin ve nereden ne suretle temin olunabileceğinin bildirilmesi lazımdır.

Ancak, adaylığın kesinleşmesinden sonra, adayın Türk olmadığına, yaşının kanunda gösterilenden küçük olduğuna, okur-yazar olmadığı veya seçilme yeterliğini kaybettiren bir mahkumiyeti bulunduğu ilişkin iddialar dışındaki nedenlerle adaylara itiraz olunamaz. Bu hüküm olağanüstü itirazlar için de geçerlidir.

Bu şartları haiz olmayan dilekçeler reddolunur.

SEKİZİNCİ KESİM

YÜKSEK SEÇİM KURULUNUN İŞLEM VE TEDBİRLERİNE KARŞI ŞİKAYET

MADDE 131 - Her türlü seçimin devamı sırasında, Yüksek Seçim Kurulunun itiraz eylediği veya itiraz yolu ile verdiği kararlar dışında kalan işlemleri, tedbirleri ve sair muameleleriyle, bu kanunda başka bir mercie şikâyet veya başvurma yolu gösterilmemiş ve fakat alt kurulların görevleri sınırlarını aşmış olan veya bu mahiyette bulunan, kanuna aykırı hareketlerden dolayı 110 uncu maddede gösterilenler tarafından, yazılı olarak, doğrudan doğruya, Yüksek Seçim Kuruluna şikâyet olunabilir.

Yazılı şikâyetlerin 112 nci maddedeki şartları ihtiva etmesi lâzımdır. Bu şikâyetler üzerine, Yüksek Seçim Kurulunca derhal ve kesin olarak karar verilir.

TETKİK VE TAHKİK USULÜ

MADDE 132 - Yüksek Seçim Kurulu evrak üzerinde, incelemeler yapar. Ayrıca lüzum gördüğü bilcümle tahkik ve her türlü tetkik işlemlerini de yapar.

Gerekli mercilerden her türlü bilgi ve belgeleri ister. Bu mercilerin, en kısa bir zamanda ve en geç yedi gün içinde istenilen bilgi ve belgeyi vermeleri mecburidir.

Kurul başkanı, lüzum ve ihtiyaca göre, bu işlerde çalışmak üzere, Yargıtay ve Danıştay memurlarını da vazifelendirebilir.

İtiraz dilekçesinin bir sureti, tutanağına itiraz edilene tebliğ olunur. Tutanağına itiraz olunan kimse, isterse yazı ile savunabileceği gibi, isteği üzerine, Yüksek Seçim Kurulunun tâyin edeceği günde bizzat veya bir vekil marifetiyle kendini kurul huzurunda savunabilir. Kurul, yapılan itiraz ve ihbarları kendisine verildiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde bir karara bağlar.

Kurulun kararı kesindir. Aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.

Seçimin özelliğine göre seçim sonuçları hakkında kesin karar vermeye yetkili mercie yapılacak itirazlarda da yukarıki 1 inci ve 3 üncü fıkralar hükümleri uygulanır.

Ancak, bu kurul itirazları on beş gün içinde kesin karara bağlar.

Yukarıki fıkralarda yazılı kararlar aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz.

Tutanakların iptali halinde özel kanunlarındaki hükümler uygulanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

SEÇİM SUÇLARI VE CEZALARI

KURULLARA KARŞI SUÇLAR

MADDE 133 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Hileli faaliyetlerle veya herhangi bir şekil ve surette cebir veya şiddet kullanarak veya tehdit ederek, bu Kanunda yazılı kurulların toplanmalarına veya görevlerinin ifasına mani olanlar, onsekiz aydan aşağı olmamak üzere hapis ve beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Yukarıdaki fıkrada yazılı fiiller, silahla işlenirse, verilecek hapis cezası üç yıldan aşağı olamaz. Bu fiiller, içlerinden en az biri silahlı olan üç kişi tarafından ittifak edilerek işlendiği veya aralarında ittifak olmasa bile içlerinden en az ikisi silahlı bulunan üçten fazla kimseler tarafından yapıldığı takdirde beş yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası hükmolunur.

KURULLARIN TEDBİRLERİNE RIYETSİZLİK

MADDE 134 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Her kim seçim işlerinin cereyanı sırasında, seçimin düzenli yürütülmesini sağlamak maksadı ile, bu Kanunda yazılı kurullar veyahut kurul başkanları tarafından alınan karar ve tedbirlere, ihtara rağmen riayet etmezse on günden bir aya kadar hapis ve beşyüz liradan ikibinbeşyüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Herhnagi bir şekilde alınan karar ve tedbirlerin uygulanmasını zorlaştıran ve-
yahut karar ve tedbirlerin neticesiz kalmasına sebebiyet veren kimselere bir
aydan altı aya kadar hapis ve bin liradan beşbin liraya kadar ağır para cezası
verilir.

Yukarda yazılı fiiller, görevli kimseler tarafından işlendiği ve Türk Ceza Ka-
nununa göre daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, birinci fıkrada yazılı
halde üç aydan altı aya, ikinci fıkrada yazılı halde de altı aydan bir seneye
kadar hapis cezası ile cezalandırılır ve bunlara muadil kamu hizmetlerinden
memnuiyet cezası da hükmolunur.

KURUL ÜYELERİNİN KURUL KARARLARINA RIYETSİZLİĞİ

MADDE 135 - Bu kanunda yazılı kurulların çoğunlukla vermiş oldukları her
çeşit kararlara riayet etmeyen kurul üyeleri, üç aydan bir yıla kadar hapis
cezası ile cezalandırılır.

KURUL ÜYELERİNİN GÖREVE GELMEMESİ

MADDE 136 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Kurullara seçildiği halde haklı se-
bep olmaksızın fazifesi başına gelmeyenler beşbin liradan yirmibeşbin liraya
kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Seçim başladıktan sonra kuruldaki görevlerini haklı bir sebep olmaksızın ter-
kedenler, iki aydan altı aya kadar hapis ve beşbin liradan yirmibeşbin liraya
kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

ARAÇ VE GEREÇLERİN VAKTİNDE GÖNDERİLMEMESİ

MADDE 137 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçim kurulları başkan ve üye-
lerinden herhangi biri veya bu Kanunda yazılı işlerden biriyle görevlendiril-
en kimseler sandık seçmen listelerini, aday listelerini, seçime ait kağıt ve
paketleri ve oy puslalarını, oy sandıklarını, oy zarflarını veya maddi ve mali
vasıtalari ve bilcümle seçim araç ve gereçlerini vaktinde yerlerine göndere-

mezler veya gönderilmesine mani olurlar veya teslim etmezler veya teslim almazlarsa bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır ve cezalarına muadil kamu hizmetlerinden yasaklık cezası da hükmolunur.

Bu fiilleri görevlilerden başkaları yaparsa, altı aydan bir yıla kadar hapis ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

GÖREVLİ SAVSAMA VE KÖTÜYE KULLANMA

MADDE 138 - Bu kanunun tatbiki ile görevli veya bu kanuna göre görevlendirilen kimseler görevlerini her hangi bir şekilde savsadıkları veya kötüye kullandıkları takdirde bu kanunda ayrı bir ceza tayin edilmemiş ise, Türk Ceza Kanununun bu suçlara ait cezaları altıda birden üçte bire kadar artırarak hükmolunur.

MEMUR OLANLARIN CEZALARI

MADDE 139 - Müstakillen veya artırmaya tabi tutularak tâyin olunan cezaların ilişkin bulunduğu eylemler dışında kalan suçlarından dolayı, bu kanunla görevlendirilenlere verilecek cezalar, altıda birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

SEÇMEN KÜTÜĞÜ HAZIRLIKLARINA İLİŞKİN SUÇLAR

MADDE 140 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle, binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenleyerek vermeyenler veya kroki ve binalar cetvellerini seçmen kütüğünün düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmayanlar hakkında, fiillerinin mahiyetine ve bu hareketlerinin ortaya koyduğu güçlüklerin derecesine göre, Türk Ceza Kanununun 240 ıncı ve 230 uncu maddelerinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur.

Sayım ve yazım ve denetim işleri sırasında, belli edilen esaslara aykırı harekette bulunanlarla, sorulara cevap vermeyenler veya bilerek gerçeğe aykırı cevap verenler yahut ilk sayım ve yazım gününde, ilan edilecek süreden önce bulundukları yeri terkedenler hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç teşkil etmediği takdirde ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

SEÇMEN KÜTÜĞÜNÜN DÜZENLENMESİ

MADDE 141 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Bu Kanunla görevlendirilmiş oldukları halde, belli süre içinde ve şekillerine uygun olarak seçmen kütüğüne müteallik evrak ve vesikaları gereği gibi düzenlemeyen veya muhafaza etmeyenler veya gereken mercie vermeyenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu husule gelmiş ise üç aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Yukarıda yazılı fiil ve hareketler yüzünden herhangi bir bölgede, seçmen kütüğünün veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkânsız hale gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı halde bir seneden iki seneye kadar, ikinci fıkrada yazılı halde de altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

KÜTÜK DÜZENLENMEKLE GÖREVLİ OLANLARIN SUÇLARI

MADDE 142 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğüne yazılmak hakkı olmıyan bir seçmeni yazan veya yazılmak hakkı olan bir seçmeni yazmayan veya kütüğe yazılmış olup da silinmesi gereken seçmenin adını silmeyen veya silinmemesi gerektiği halde o seçmenin adını silenler bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Eğer bu fiiller kayıtsızlık ve görevde gereken dikkat ve itinanın gösterilmesinden ileri gelmiş ise üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

SEÇMEN YETERLİĞİ OLMAYANLARIN SEÇMEN KÜTÜĞÜNE KAYDI

MADDE 143 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen yeterliği bulunmadığı halde kendisini veya bu yeterliği olmayan bir başkasını her ne suretle olursa olsun seçmen kütüğüne kaydettiren veya bu şekilde kaydedilmiş olanları seçmen kütüğünden silinmesine aynı şekilde mani olan veya seçme yeterliği bulunan birinin aynı fiil ve hareketlerle seçmen kütüğünden silinmesine sebep olan üç aydan bir seneye kadar hapis ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Yukarda yazılı fiiller cebir veya tehdit veya şiddet veya nüfuz veya tesir icrası suretiyle yapıldığı takdirde faile verilecek ceza, bir seneden beş seneye kadar hapistir.

SEÇMEN KÜTÜĞÜNE BİRDEN FAZLA KAYIT

MADDE 144 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçmen kütüğüne kendisini veya bir başka seçmeni bilerek birden fazla kayıt ettirenler veya bu sonucu veren fiilleri bilerek yapanlar üç aydan bir seneye kadar hapis ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Yukardaki fıkrada yazılı suçlar, bu işlerle görevlendirilenler tarafından işlendiği takdirde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

SEÇMEN KÜTÜĞÜNE KAYDOLUNMAMAYA TEŞVİK

MADDE 145 - Seçme yeterliğine sahip olanların seçmen kütüğüne kaydolanmalarını önlemek maksadıyla teşvik ve telkinlerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıda yazılı fiillerden dolayı seçmenler, seçmen kütüğüne kaydolanmadıkları takdirde verilecek hapis cezası altı aydan bir seneye kadardır.

Bu fiil ve hareketler cebir veya tehdit veya şiddet kullanarak vukubulduğu takdirde, yukarıki fıkralara göre verilecek cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Bu fiil ve hareketler, memur ve memur hükmünde olanlar tarafından işlenirse, ayrıca 139 uncu madde hükmü de uygulanır.

SEÇMEN LİSTELERİ ÜZERİNDE İŞLENEN SUÇLAR

MADDE 146 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) 141, 142, 143 ve 144 üncü maddelerde yazılı fiiller seçmen kütüğünün düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri ile Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenmesine karar verilecek diğer listeler üzerinde işlendiği takdirde sözü geçen maddelerde yazılı cezalar verilir.

SEÇMEN LİSTESİNE İLİŞKİN SUÇLAR

MADDE 147 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Asılması gereken seçmen listelerini asmayan veya vaktinden evvel indiren veya her ne suretle olursa olsun seçmenlerin tetkikine imkân vermeyen veya bu listelere karşı yapılan itirazları kabul etmiyen veya mercilerine bildirmeyen görevliler hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis ve bin liradan beşbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gelmiş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar hapis ve beşyüz liradan ikibinbeşyüz liraya kadar ağır para cezasıdır.

SEÇMEN KÜTÜĞÜ, SEÇMEN LİSTELERİ VE DİĞER BELGELER ÜZERİNDE İŞLENEN SUÇLAR

MADDE 148 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya seçmen listesi tanzim eden veya bozan veya çalan veya yok eden kimse, üç yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen kütüğü veya seçmen listelerine ait vesikaları çalan veya bozan veya yok eden veya tahrip eden kimseye de aynı ceza verilir.

Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadıyla seçmenlerin kimliklerini ispata yarayan herhangi bir belge üzerinde yukarıdaki fıkrada yazılı fiilleri işleyenler veya bu belgeleri saklayanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Seçmen, kimliğini ispat ederek oyunu kullandığı takdirde, yukarıdaki fıkrada yazılı ceza yarısına kadar indirilir.

PROPAGANDA TOPLANTILARINA KARŞI SUÇLAR

MADDE 149 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Her kim 51 inci maddede gösterilen heyetin kurulmamış olduğu toplantıda söz alır ve söylerse, üç aydan altı aya kadar hapis ve üç bin liradan onbeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Herhangi bir vasıta ile bir seçim propagandası toplantısına engel olan veya devamına imkân vermeyecek hareket ve tertiplerle onu ihlâl eden kimse altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu fiiller, ikiden fazla kimse tarafından ittifak edilerek herhangi bir şekil ve surette cebir veya şiddet kullanılarak veya tehdide başvurularak işlenirse, faillerin her biri iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Eğer fiil, içlerinden en az biri silahlı olan ikiden fazla kişi tarafında ittifak edilerek veyahut aralarında ittifa olmasa bile içlerinden en az ikisi silahlı bulunan üç veya daha fazla kimse tarafından işlenirse, faillerin her biri beş yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

ÖZEL RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARINA İLİŞKİN SUÇLAR

MADDE 149/A - (Ek: 3959 - 28.12.1993) Bu Kanunun 55/A maddesine ve Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen esaslara aykırı olarak ülke genelinde yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının beş günden onbeş güne kadar durdurulmasına Yüksek Seçim Kurulunca, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının üç günden yedi güne kadar durdurulmasına ilçe seçim kurulunca karar verilir.

Bu kararlar ilgili en yüksek mülki amirlerce derhal yerine getirilir.

Birinci fıkra hükmüne aykırı hareket eden özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sorumluları bir milyar liradan beş milyar liraya kadar, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sorumluları on milyon liradan yüz milyon liraya kadar ağır para cezasıyla ilgili mahkemesince cezalandırılır. Tekerrürü halinde bu cezalar üç misli olarak uygulanır.

Bu fıkraya göre verilecek cezalarda Türk Ceza Kanunun 119 uncu maddesi uygulanmaz. (28 Aralık 1993 tarih ve 3959 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi hükmü gereğince sadece ilk genel yerel seçimlerde uygulanır).

ÖZEL RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARINA İLİŞKİN SUÇLAR

MADDE 149/A.- (Yeniden Düzenleme: 4928 - 15.7.2003 / m.4) Bu Kanunun 55/A maddesine ve Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen esaslara aykırı olarak yayın yapılması halinde, ülke genelinde yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını Yüksek Seçim Kurulu, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını ise yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulu uyarır veya aynı yayın kuşağında açık bir şekilde özür dilemesini ister. Bu talebe uyulmaması veya aykırılığın tekrarı halinde, Yüksek Seçim Kurulu veya yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulunca, ihlale konu programın yayını bir ila oniki kez arasında durdurulur. Aykırılığın tekrarı halinde, ülke genelinde yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının Yüksek Seçim Kurulunca beş günden onbeş güne kadar durdurulmasına, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyonların yayınlarının ise yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulunca üç günden yedi güne kadar dur_ durulmasına karar verilir.

Bu kararlar ilgili en yüksek mülki amirlerce derhal yerine getirilir.

Birinci fıkra hükmüne göre hakkında yayın durdurulması kararı verilen özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sorumluları, onmilyar liradan seksenbeş milyar liraya kadar, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sorumluları, üçyüzellimilyon liradan dörtmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla, yetkili mahkemesince cezalandırılır. Tekerrürü halinde bu cezalar üç misli

olarak uygulanır. Bu fıkraya göre verilecek cezalarda Türk Ceza Kanununun 119 uncu maddesi uygulanmaz.

TOPLANTI HEYETİNE KARŞI SUÇLAR

MADDE 150 - 51 inci maddede yazılı heyeti kurmayan veya haber vermiyen toplantı tertipçileri ve mezkûr maddede yazılı görevleri yapmayan heyet üyeleri on beş günden üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

YASAK PROPAGANDA:

MADDE 151 - (Değişik ilk fıkra: 2839 - 10.6.1983) Oy verme gününden önceki günün saat 18.00'inden sonra ve oy verme gününden umumî veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya ne suretle olursa olsun seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz, yazı veya sair suretlerle propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar üç aydan altı aya kadar hapis ve on-beşbin liradan yetmişbeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

(Değişik son fıkra: 3959 - 25.12.1993) Bu Kanunun, 58, 60 ve 61 inci maddelerinde yazılan yasaklara aykırı hareket edenler hakkında, altı aydan bir yıla kadar hapis ve birmilyon liradan beşmilyon liraya kadar ağır para cezası hükmleridir.

MADDE 152 - (Değişik 1. fıkra: 2839 - 10.6.1983) Her kim kendisine veya başkasına oy veya tercih işareti verilmesi veya verilmemesi için bir veya birkaç seçmene menfaat, sair kıymetler teklif ve vadeder veya verir, yahut resmi, umumi vazifeler veya hususi hizmet ve menfaatler vait veya temin ederse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Verilen, vait veya temin edilen menfaatler seçmenin seyahat, yemek, içki ve nakil masrafları veya hizmetlerinin mukabili olarak gösterilse dahil hüküm aynıdır.

Yukarda yazılı para, menfaat, vait veya hizmetleri kabul eden seçmen dahi aynı ceza ile cezalandırılır.

Bu fiilleri, tehdit veya cebir veya şiddet kullanarak işliyenler hakkında ceza, bir misli artırılarak hükmedilir.

OY KULLANMAYA ENGEL OLMAK

MADDE 153 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Yukardaki maddede yazılı mak-satlar için, o maddede yazılı suretlerle seçmenleri toplayanlar ve bir köy veya bir mahalleden veya bir meskûn mahalden veya sair yerlerden sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ve-rilir.

Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya herhangi bir kimsenin haiz bulunduğu selâhiyetin suiistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz.

ADAYLIK HÜKÜMLERİNE AYKIRI HAREKETLER VE**PROPAGANDA YAPAMAYACAK OLANLAR**

MADDE 154 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Özel kanunların adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan me-murlar ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bu-lunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen herhangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmî elbiseyle propaganda yapan veya bu mahiyette herhangi bir harekette bulunan subaylar, askeri memurlar ve astsubaylar ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla ceza-landırılır.

Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla, askeri şahıslar ve bu Kanunun 62 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin özel kanunlarına göre ilan olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leyh veya aleyhinde propagan-da yapmaları veya herhangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları halinde, başka kanunlarda yazılı ceza hükümleri saklı kalmak kaydıyla ayrıca üç aydan bir yıla kadar hapis ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para ceza-sıyla cezalandırılırlar.

63 üncü maddede yazılı yasaklara uymayanlar altı aydan bir seneye kadar hapis ve beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalan-dırılırlar.

BAŞBAKAN VE BAKANLARIN YASAKLARA UYMAMALARI

MADDE 155 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) 64, 65 ve 66 ncı maddelerde ya-zılı yasaklara uymayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis ve ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

SAİR PROPAGANDA SUÇLARI

MADDE 156 - Bu kanunda ayrıca ceza hükmüne bağlanmıyan ve kanun hükümlerine aykırı olan sair propagandaların failleri hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 526 ncı maddesinin birinci fıkrası uygulanır.

MATBUA VE İLANLARIN TAHRİBİ

MADDE 157 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Seçim propaganda matbualarının, yayınlanmasına veya ilanına mani olanlar veya bunları tahrip edenler üç aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

SANDIK DÜZENİ VE OY VERME İLE İLİŞKİN SUÇLAR

MADDE 158 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Sandık başında bu kanuna göre oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenler beşyüz liradan bin liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

SANDIK BAŞINDA MÜDAHALE VE İHTARA RIYETSİZLİK

MADDE 159 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Oyunu kullandıktan sonra ihtara rağmen sandık başından ayrılmıyan veya herhangi bir müdahale telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse üçaydan bir yıla kadar hapis ve üçbin liradan onbeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

MADDE 160 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) (Değişik ilk Fıkra: 2839 - 10.6.1983) Her kim oy verme sırasında seçme yeterliliği olmadığını bildiği halde oy vermeye teşebbüs eder veya verirse iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

(Değişik 2. fıkra: 2839 - 10.6.1983) Başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren üç yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bir sandıkta oy verdikten sonra başka sandıkta da oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.

OY SANDIĞI ÜZERİNDE SUÇLAR

MADDE 161 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) (Değişik ilk fıkra: 2839 - 10.6.1983) Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tahrip eden veya içindeki veya içinden çıkan oy zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse üç yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin liradan yetmişbeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya hileye işlendiği takdirde hükmedilecek ceza bir misli artırılarak hükmolunur.

SIYASİ PARTİLERLE BAĞIMSIZ ADAYLARIN OY PUSLALARI ÜZERİNDE İŞLENECEK SUÇLAR

MADDE 162 - (Değişik ilk fıkra: 2839 - 10.6.1983) Siyasi partilerin veya bağımsız adayların oy pusulalarını veya seçime müteallik her türlü evrakı zapt veya imha eden veya bozan veya oy verme yerine götürülümelerine veya dağıtılmalarına mani olanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Bu fiiller cebir veya şiddet veya tehdit veya hile ile veya içlerinden biri silâhlı olan birden fazla kimseler tarafından veyahut meskene veya siyasî parti binalarına her ne suretle olursa olsun girerek işlenirse bu maddede yazılı cezalar bir misli eklenerek hükmolunur.

Bu fiiller resmi sıfatı haiz olanlar tarafından işlendiği takdirde yukarıdaki fıkrada yazılı ceza verilir.

KURUL BAŞKAN VE ÜYELERİNİN SEÇİM İŞLERİNİ BOZMASI

MADDE 163 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçim kurulları başkan ve üyelerinden herhangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasına ve oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanına bilerek sebebiyet verirse, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bunlar seçim neticelerini ilan etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılırlar.

OY VERME SONUCUNA TESİR EDECEK HALLER**MADDE 164 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979)**

1. **(Değişik: 2839 - 10.6.1983)** Her kim, sandık başında seçmenlerin imzalarını koydukları sandık seçmen listesine gelmeyenler adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atar veya attırır ise üç yıldan beş yıla kadar hapis ve onbeşbin liradan yetmişbeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.
2. Bu fiil sandık başkan ve üyeleri ile resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde, yukardaki fıkra yazılı ceza yarısı ekelenerek hükmolunur.
3. **(Değişik: 2839 - 10.6.1983)** Her kim, herhangi bir şekilde seçimin tağyir eder veya ettirir veya seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak tanzim veya tahrik eder veya ettirirse, beş yıldan sekiz yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.
4. Yukardaki fıkra yazılı fiil ve hareketler, kurul başkan ve üyeleri ve resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde haklarında verilecek ceza beş yıldan on yıla kadar ağırdır.
5. Her kim oyunu kullandıktan sonra, sandık başında kendisine sürülen özel boyayı silerek veya yok ederek veya herhangi bir şekil ve surette gözle farkedilmez duruma getirerek aynı seçimde ikinci defa oy kullanır veya kullanmaya teşebbüs ederse, altı aydan iki yıla kadar hapis ve iki binbeşyüz liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu fıkra söz edilmiş özel boyayı ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldıktan sonra bu boyayı kasten yok veya imha eden veya oyunu kullanan seçmenin belirlenen uzvuna bu boyayı hiç sürmeyen veya bu özel boyadan başkasını süren sandık kurulu başkan ve üyelerine veya seçmenleri ya da sandık kurulu başkan ve üyelerini bu fıkra yazılı fiilleri işlemeye herhangi bir surette icbar eden kimselere, bu fıkra yazılı ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

Her kim, kurulları, üçüncü fıkra yazılı fiilleri işlemeye, herhangi bir suretle icbar ederse üçüncü fıkra yazılı ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

Eğer bu fiil kurul mensuplarına herhangi bir suretle menfaat temini veya vadedilenler hakkında dördüncü fıkra yazılı ceza üçte birden yarısına kadar eklenerek hükmolunur.

İTİRAZLARI VE ŞİKAYETLERİ KABUL ETMEMEK

MADDE 165 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Bu Kanunla kendilerine şikâyet ve itiraz yetkisi tanınanların bu yoldaki müracaatlarını tutanağa geçirmeye mecbur oldukları ahvalde tutanağa geçirmeyi reddeden kurul başkan ve üyeleri bir aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beşbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

KÖTÜ NİYETLE İTİRAZ

MADDE 166 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Seçim sonunda seçilenlere verilen tutanaklara veya seçilenlerin yeterliğine makbul bir sebep olmaksızın ve kötü niyetle itiraz edenler üç aydan altı aya kadar hapis ve beşbin liradan yirmibin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

KÖTÜ NİYETLE ŞİKAYET

MADDE 167 - Oy vermenin yolunda cereyanını veya seçim kurullarının vazifelerini selâmetle görmelerini yahut sayım neticelerini geciktirmek gibi kötü niyetle şikâyet ve itirazda bulunanlar hakkında yukarıki madde hükmü uygulanır.

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

MADDE 168 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Kurullarca düzenlenen ve oy verme ve seçim neticelerini gösteren tutanakların asılı suretlerini yırtan, bozan, kaldıran kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

RESMİ MAKAMLARIN BİLDİRİLERİNE KARŞI İŞLENEN SUÇLAR

MADDE 169 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Her kim, seçim muamelerine ait olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin, ilân ve asılmasına mani olur veya bunları yırtar veya bozar veya kaldırırsa üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

İÇKİ YASAĞINA AYKIRI HAREKETLER

MADDE 170 - (Değişik: 2839 - 10.6.1983) Oy verme günü, oy verme müddetince, umuma açık yerlerde spirtolu içki verenler, satanlar veya içenler veya herhangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde spirtolu içki satanlar veya alanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

SİLAH TAŞIYANLAR

MADDE 171 - (Değişik: 2234 - 10.5.1979) 79 uncu maddenin koyduğu silah taşıma yasağına aykırı hareket edenler hakkında 6136 sayılı Kanun hükümleri mahfuz kalmak şartıyla ikibinbeşyüz liradan onbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

KOVUŞTURMA USULLERİNE AYKIRI HAREKET

MADDE 172 - Kovuşturma ve soruşturma usullerini gösteren maddedeki şasalara aykırı hareket edenler hakkında altı aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KOVUŞTURMA USUL VE ŞEKİLLERİ

KOVUŞTURMA VE SORUŞTURMA ZAMANI

MADDE 173 - Seçim işleriyle görevlendirilenlerin oy verme günü ile bundan önceki yirmi dört saat içinde işledikleri bu kanunda yazılı seçim suçlarından ötürü bağlı bulundukları kurullarca düzenlenmesi gereken seçim tutanaklarının tanzim edildiğinin ertesi günü kovuşturma ve soruşturma yapılır.

Bu müddet içinde ağır cezayı gerektiren suçlarla infazı muktazi hükümler ve merciinden sadır olmuş tevkif kararları ve 3005 sayılı kanun hükümleri gereğince asliye mahkemelerinin görevine giren ve delillerin kaybolması gibi sebeplerle geçikmesinde mazarat umulan cürümlerden başka hiçbir sebepten dolayı bir seçmen hakkında kovuşturma ve soruşturma yapılamaz ve oy verme günü ile ondan önceki üç gün içerisinde seçmenin hürriyetini ve oy verme imkanını kaldıracak veya tehdid edecek idari ve mali hiçbir tedbir alınamaz.

GENEL HÜKÜMLERİN UYGULANMASI

MADDE 174 - Bu kanunda yazılı suçlardan birini işliyenler veya bu kanunun uygulanmasına taallük edip de genel hükümlere göre cezalandırılmaları gerekenlerin sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumi hükümler dairesinde kovuşturma yapılır.

Valiler hakkındaki kovuşturma ve hazırlık soruşturması Cumhuriyet Başsavcısı, gerekli görüldüğü halde ilk soruşturma Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği, Yargıtay üyesi ve yargılama Yargıtayın yetkili ceza Dairesi tarafından umumi hükümlere göre yapılır.

Hazırlık soruşturmasını Başsavcı kendi yardımcılara da yaptırabilir. Ancak, kamu davasını açmak ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermek Başsavcıya aittir.

Hazırlık soruşturması sırasında Başsavcı tarafından istenilen tevkif, tahliye, zabıt ve aramaya ilk soruşturmaya yetkili Yargıtay üyesi tarafından karar verilir.

Başsavcı tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen karar ile yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında verilecek kararlara karşı vukubulan itiraz, Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği bir daire başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.

İlk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumi hükümlere göre tasdik ile tekemmül etmesi icap edenlerin tasdik mercii görevlendirilmiş olan Yargıtay Daire Başkanıdır.

Yargıtay Daire Başkanı'nın tasdiki ile tekemmül eden kararlara karşı yapılacak itirazlar Yargıtay Birinci Başkanı tarafından tetkik edilerek karara bağlanır.

Kaymakamlar hakkında hazırlık soruşturmasının yapılması ve kamu davası açılması ve son soruşturma açılmasına karar verilmesi o ile en yakın il merkezindeki vazifeli Cumhuriyet Savcısı ve sorgu yargıcı ve yargılamaları o yerdeki görevli mahkemeler tarafından yapılır.

Hakimler Kanunu hükümleri mahfuzdur.

İlgili kimseler ve siyasi partiler Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu gereğince şikâyetname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik ve müdahale edebilirler.

KOVUŞTURMA USULÜ

MADDE 175 - Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı ağır cezayı gerektiren cürümlerden gayrısında 173 üncü maddede yazılı müddetlere riayet edilmekşartiyle bu kanunda yazılı suçlardan dolayı 3005 sayılı kanun hükümleri dairesinde kovuşturma yapılır.

SEÇİM ZAMANINDA CEVAP HAKKI

MADDE 176 - Seçim süresi içinde özel ve tüzel kişilerin haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendileriyle ilgili hakikate aykırı hareketler, düşünceler ve sözler izafesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayından dolayı o özel ve tüzel kişiler 5680 sayılı Kanunun 143 sayılı kanunla değiştirilen 19 uncu maddesine göre cevap vermek veya düzeltme istemek hakkına sahiptir.

Özel ve tüzel kişiler cevap ve düzeltmeyi bulundukları yerin sulh yargıcına da verebilirler. Ücretini öderlerse metin telgrafla da bildirilir.

Ancak oy verme gününden önceki 7 günden sonra sulh yargıcının kararı ile yetinilir.

Yukardaki fıkralara riayet etmeyenler hakkında Basın Kanunu'nun hükümleri uygulanır.

KURULDA GÖREVLİ YARGICIN BAKAMIYACAĞI DAVALAR

MADDE 177 - İl ve İlçe seçim kurulu başkan ve üyeliklerini yapan yargıçlar kendi çevreleri içinde vukua gelecek seçim suçlarına mütaallik dâvalara bakamazlar.

Aynı mahalde bu davaları görececek başka yargıçlar bulunmaması veya mahkemenin teşekkül edememesi halinde mezkûr davalara bu mahalle en yakın yargı çevresinde bulunan aynı derecedeki mahkeme veya vazifeli yargıç tarafından bakılır.

TUTANAKLARIN DELİL KIYMETİ

MADDE 178 - Bu kanunda yazılı suçlardan ağır cezayı gerektirenlerin gayrısında kurullarca tanzim edilen tutanaklar sahtelikleri sabit oluncaya kadar muteberdir.

SEÇİM SUÇU

MADDE 179 - Bu kanuna göre seçim suçundan maksat, seçim işlerinde bu kanun hükümleri uyarınca görevlendirilmiş bulunan kimselerin bu görevleri dolayısıyla işlemiş oldukları fiil ve hareketlerle her kim tarafından işlenirse işlensin bu kanuna aykırı bulunan fiil ve hareketlerdir.

DAVA SÜRESİ

MADDE 180 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) (Değişik ilk fıkra: 2839 - 10.6.1983) Seçim suçlarından doğan kamu davası, seçimin bittiği tarihten itibaren iki yıl içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapılamaz.

Kamu Davasının açılması için veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda izin veya kararın alınması için yapılan müracaat tarihi ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen süre dava süresi hesabına katılmaz. Ancak, bu süre üç ayı geçemez.

DOKUZUNCU BÖLÜM

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

SEÇİM GİDERLERİ

MADDE 181 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulu ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü giderleri ile her türlü seçim işleri giderleri genel bütçeden ödenir. Bunun için gerekli ödenek Adalet Bakanlığı Bütçesi içindeki ayrı bir programda gösterilir.

Bu ödeneğin harcanmasında, birinci derecede ita amiri, Yüksek Seçim Kurulu Bakanıdır. Başkan, yetkilerinin bir kısmını Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne devredebilir. Genel Müdürün de diğer görevlilere devretmesine izin verebilir.

Seçim işleri için mahallerinde yapılması gereken her türlü harcamaların ita amiri il ve ilçe seçim kurulları başkanlarıdır.

ÖDECEK ÜCRETLER

MADDE 182 - (Değişik: 3403 - 10.9.1987) (Değişik 1. fıkra: 4448 - 26.8.1999) Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri ile bu Kanun gereğince görevlendirilecekler ve bu işlerde mesai saatleri içinde ve dışında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere, siyasi parti temsilcilerine ve hariçten alınarak çalıştırılacaklara ödenecek gündelikler, gündelik miktarı 600 (Altyüz) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmek üzere, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. Bu ödemeler herhangi bir vergiye tabi tutulmaz.

Bulundukları yerin haricinde bir mahalle gönderileceklerin yol masrafı Harcırah Kanunu hükümlerine göre verilir.

SATIN ALMA VE AVANS

MADDE 183 - (Değişik: 2234 - 17.5.1979) Bu Kanun gereğince yapılacak işler için lüzumlu satın alma ve kiralama işleri 2490 sayılı Kanuna tabi olmaksızın yapılabilir. İlân zorunlu değildir.

Her çeşit seçim giderleri için il ve ilçe adalet daireleri mutemetlerine il ve ilçe seçim kurulları başkanlarının tasvibi ile ayrıca yüzbin liraya kadar avans verilebilir. Bu had içinde kalmak üzere mehsup edilen miktara kadar yeniden avans verilebilir.

Yüksek Seçim Kurulu, gerekli gördüğü ahvalde avans miktarını artırabilir.

(Ek fıkra: 3377 - 23.5.1987) Bu Kanun gereğince yapılacak işler için lüzumlu her türlü satın alma, hizmet, yapım, kiralama ve taşıma işleri 2886 sayılı Devlet ihale Kanununa tabi olmaksızın yapılabilir. İlân zorunlu değildir.

SEÇİM EŞYASININ MUHAFAZASI

MADDE 184 - İl, ilçe ve sandık kurullarına ait mühürler, seçim işlemlerine taallük eden tutanaklar, matbu defterler veya sair evrak il, ilçe adalet daireleri emanet memurluklarında ve oy sandıklarıyla kapalı oy verme yerlerinin eşya ve malzemesi köylerde muhtarlıklarca ve kasaba ve şehirlerde belediyelerce muhafaza olunur.

MUAFLIK

MADDE 185 - Bu kanunun uygulanmasında, yapılacak müracaatlara ait her türlü evrak ve vesikalar ile kurullarca verilecek kararlar resim ve harçtan muaftır.

SIYASİ PARTİLERİN KAĞIT İHTİYACI

MADDE 186 - Siyasi partiler oy pusulası ve propaganda işleri için ihtiyaç duydukları kâğıdı Devlet fabrikalarından veya Devlet sermayesinin iştiraki olan fabrikalardan temin etmek isterlerse bedeli kendileri tarafından ödenmek şartıyla Yüksek Seçim Kurulu, partilerin bu isteklerini yerine getirir.

Yüksek Seçim Kurulunun bu konuda resmî makamlar ve fabrikalar nezdinde, yapacağı talepler süratle ve her şeye tercihlî olarak yerine getirilir.

YÜKSEK SEÇİM KURULUNCA YAPILACAK İŞLEMLER

EK MADDE 1 - (533 - 13.2.1965) (Değişik: 1700 - 24.3.1973) Yüksek Seçim Kurulu tarafından, Türkiye Radyoları vasıtasıyla, haber yayınları saatinde veya başka uygun saatlerde yayımlanacak bildirilerle; vatandaşın ilgisi uyandırılmak ve kendisine seçmen olmanın görev ve yetkileri hatırlatılmak suretiyle; daimi seçmen kütüklerinin düzenlenmesi, ilk sayım ve yazım işlerinin yapılması, yeniden yapılacak yazım işleri, denetlemeler, sandık seçmen listelerinin düzenlenmesi, askıya çıkarılması ve askıdan indirilmesi, itiraz ve e ilave kayıt işlemlerinin ne şekilde yapılacağı, seçmen kartlarının dağıtılması ve oy verme konusunda yapılacak işlemler, sair lüzum görülen hususlarla birlikte, süreler de belirtilerek duyurulur.

Ayrıca, il ve ilçe seçim kurulları tarafından alışılmış yayın araçları ile, halkın ilgisini uyandıracak aynı nitelikteki bildirilerle keyfiyet ilân olunur.

Yüksek Seçim Kurulunun ve il seçim kurullarının bu konudaki her türlü bildirilerinden Türkiye Radyolarınca ücret alınmaz.

Her seçmenin, kütüklere ve bunlara uygun olarak sandık seçmen listelerine eksiksiz geçmesi seçmen kartlarının dağıtılmasının tam yapılması, ilkesine uygun olarak, Yüksek Seçim Kurulu, her konuda yapılacak işlemleri, yayımlayacağı genelgelerle gösterir. İl ve ilçe seçim kurulu başkanları da, bu ilke ve Yüksek Seçim Kurulunun genelgeleri doğrultusunda, bölgelerdeki görevlilerin eğitimini ve görevlerini yapmalarını sağlarlar.

EK MADDE 2 - (656 - 14.7.1965) Yüksek Seçim Kurulunca kanun hükmünce radyolarla yayınlanması zorunlu olan veya gerekli görülen her türlü konularda ve il seçim kurulları tarafından kanun hükmünce kendi illeri radyolarında yayınlanması zorunlu olan veya gerekli konularda, yapılacak radyo yayınlarından, Türkiye’de yayın yapan radyolardan ücret alınmaz.

EK MADDE 3 - (656 - 14.7.1965) Yüksek Seçim Kurulunca gerekli gösterilecek ilçe ve seçimlerde, seçimlerin başlangıcından ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesine kadar, ilçe seçim kurulu başkanlarının esas hâkimlik görevleri, hâkimin tayin edeceği ölçü ve şekilde tamamen veya kısmen, Yüksek Hâkimler Kurulunca, yetki verilecek başka hâkimlere gördürülür.

EK MADDE 4 - (2234 - 17.5.1979) Yüksek Seçim Kurulu, zorunlu gördüğü takdirde, adaylığa müracaat tarihi, müracaatların incelenmesi, adaylığa

karşı itiraz, itirazların karara bağlanması, adayların geçici ve kesin ilânı gibi seçim işlemleri için bu Kanunda veya başka kanunlardan öngörülen tarihleri ve süreleri değiştirebilir. Yüksek Seçim Kurulu bu kararını gerekçesiyle birlikte derhal ilân eder. Şu kadar ki, süre ve tarihlerde değişiklik yapma yetkisi, siyasi partilerce gösterilecek adaylar hakkında kullanılamaz.

EK MADDE 5 - (3270 - 28.3.1986) Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında kullanılacak olan oy pusulalarının şekli; oy verme, oyların sayım ve dökümü, geçersiz oyların tespiti, sonuçların tutanağa geçirilmesi, ilçe, il ve Yüksek Seçim Kurulunca yapılacak birleştirme işlemleri; halk oyuna sunulan kanunla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisindeki çoğunluk ve azınlık görüşleri ile Cumhurbaşkanının görüşünün ve halk oyu sonuçlarının Türkiye Radyo ve Televizyonları aracılığı ile seçmenlere açıklanması ilkeleri bu Kanunda yer alan benzer hükümler dikkate alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilân edilir.

EK MADDE 6 - (3330 - 19.2.1987) Milli Bayramlar, Kurtuluş günleri, Cumhurbaşkanının karşılanması ve uğurlanması ile yabancı Devlet ve Hükümet Başkanlarının ve bakanların resmen ülkemizi ziyaretleri sebebiyle yapılacak karşılama, ağırlama ve uğurlama, adli yıl ile üniversitelerin, uluslararası toplantı ve fuarların açılış törenlerinde ve tabii afet hallerinde bu Kanunda yer alan yasaklar uygulanmaz.

Seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde 62 nci maddede sayılan bütün daire, teşekkül ve müesseselerle Bankalar Kanununa tabi teşekküllerin kanun veya bir idari tasarruf gereği yapacakları mutad ticari, iktisadi ve pazarlama faaliyetleri, vatandaşın oyuna tesir etmek maksadına müteveccih olmadıkça, 63 ve 64 üncü maddelerde belirtilen yasak hükümleri uygulanmaz.

EK MADDE 7 - (3617 - 15.3.1990) Subay, Astsubaylar hariç olmak üzere; milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde aday ve aday adayları olan Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, adaylığı veya seçimi kaybetmeleri halinde, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden bir ay içinde müracaat etmeleri halinde, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanına takip eden bir ay içinde müracaat etmeleri kaydıyla eski görevlerine veya kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve dönebilirler.

ONUNCU BÖLÜM

GEÇİCİ HÜKÜMLER

GEÇİCİ MADDE 1 - (Yüksek Seçim Kurulu ile İl ve İlçe Seçim Kurullarının üç ve yedi gün içinde kurulmasına dair ve süreli olarak hükmü geçmiştir.)

GEÇİCİ MADDE 2 - (1961 seçimleri giderlerine ilişkin olarak hükmü geçmiştir.)

GEÇİCİ MADDE 3 - Bu kanunun 19 uncu ve 23 üncü maddelerindeki, siyasi partilerin onbeş il çevresinde il ve ilçe teşkilatı kurmuş olmaları hükmü saklı kalmak şartıyla bu teşkilatı altı aydan beri kurmuş ve ilk genel kurul toplantısını yapmış bulunmak kayıtları, bu Kanunun yayınlanmasından sonra yapılacak her türlü seçimlerde bir defaya mahsus olmak üzere aranmaz.

GEÇİCİ MADDE 4 - (Anayasanın halkoyuna sunulmasında bu kanun hükümleri uygulanacağına dair olarak hükmü kalmamıştır.)

GEÇİCİ MADDE 5-10 - (Ek: 347 - 16.8.1961) (1961 yılında yapılan seçimlere ilişkin ve süreli olarak hükmü kalmamıştır.)

GEÇİCİ MADDE 11 - (Ek: 1700 - 24.3.1973) 29 uncu maddede öngörülen, daimi seçmen kütükleri bürolarında görevlendirilecek personel için gerekli kadrolar alınıncaya kadar bu bürolarca yapılacak hizmetlerde çalıştırılmak üzere, ilçe seçim kurulu başkanları, 33 üncü maddede yazılı yetkiyi kullanabilirler. Bu takdirde, görevlerin nasıl yürütüleceği Yüksek Seçim Kurulu tarafından belli edilir.

Daimi seçmen kütükleri bürolarında görevlendirilecek şef ve memurlarla ilgili atamaların herhangi bir nedenle tamamlanamamış bulunduğu ilçelerde de, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanabilir. (*)

(*) (Bu geçici maddelere 17 Mayıs 1979 gün ve 2234 sayılı Kanunun 2 inci maddesiyle (11) ve (12) No.lar verilmiştir)

GEÇİCİ MADDE 12 - (Ek: 2181 - 20.2.1979) 26.04.1961 tarih ve 298 sayılı Kanunun 24.03.1973 tarih ve 1700 sayılı Kanunla değişik: 35 ve müteakip maddelerine göre bütün Türkiye’de 1979 yılının Mart ve Nisan ayları içinde yapılması gereken seçmen kütüklerinin denetimi bir ay ertelenmiştir. Bu denetim işlemi 1979 yılına münhasır olmak üzere sadece Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinin yapılacağı (C) Grubu illeri ile boşalan Cumhuriyet Senatosu üyelikleri ve milletvekillikleri için ara seçimi yapılacak illerde yapılır.

GEÇİCİ MADDE 13 - (Ek: 2234 - 17.5.1979) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görev yapmakta olan Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin görevi 1981 yılı Ocak ayına kadar devam eder. 1980 yılının Aralık ayının ilk haftasında Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından ad çekme ile 3’er üye ayrılır. Ad çekme, Yüksek Seçim Kurulu huzurunda kurul başkanı tarafından yapılır. Başkan ve başkanvekili bu ad çekmeye girmezler.

1981 Ocak ayının ilk haftasında, Yargıtay ve Danıştay Genel Kurullarında, ad çekme sonucunda boşalan 3’er üyelik için seçim yapılır.

Geri kalan üyeliklerin seçimi 1983 Ocak ayında yenilenir.

GEÇİCİ MADDE 14 - (Ek: 2234 - 17.5.1979) Bu Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden bir aylık sürenin son haftasında, 15 inci maddede yazılı usulle il seçim kurulları, 18 ve 19 uncu maddelerde yazılı usulle ilçe seçim kurulları kurulur. Bu kurulların yenilenmesi, bu Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden Ocak ayından bir yıl sonraki Ocak ayının son haftasında yapılır.

GEÇİCİ MADDE 15 - (Ek: 2234 - 17.5.1979) 24.03.1973 tarihli ve 1700 sayılı Kanunla değiştirilen 298 sayılı Kanunun 28 ve müteakip maddelerine göre, kadroları Adalet Bakanlığına bağlı daimi seçmen kütüğü bürolarında çalışan personelden, kadrolarıyla birlikte Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne geçmeleri Genel Müdürlükçe uygun görmeyenler. Adalet Bakanlığınca başka görevlere atanırlar ve kadroları iptal edilir.

GEÇİCİ MADDE 16 - (Ek: 2234 - 17.5.1979) İlk yazım, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra gelen altmışıncı günü takibeden ilk pazar günü yapılır.

Bu yazımda elde edilen bilgiler, ilgili seçim kurullarında liste haline getirilerek bu listeler ilçe seçim kurulu başkanlıklarında saklanır; geçici 17 nci maddenin uygulanmasında bu listelerde yazılı bilgiler esas alınır.

GEÇİCİ MADDE 17 - (Ek: 2234 - 17.5.1979)

1. Bu Kanun hükümleri gereğince Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenecek seçmen kütüğünün ve bu kütüğe uygun olarak yayınlanacak sandık seçmen listelerinin hazırlanıp yayınlanmasında; 14 Ekim 1979 tarihinde Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme, Cumhuriyet Senatosu üyeliği ile Milletvekili ara seçimleri yapılacak illere ve ilk sandık seçmen listelerinin yayınlanmasına kadar geçecek süre içinde mahalli idareler seçimleri yapılacak seçim çevrelerine öncelik verilir.

2. İlk yazım ve birinci bentte belirtilen seçimlerin yapılma tarihlerine göre; bu seçimlerin yapılacağı seçim çevrelerine ait kütük ve sandık seçmen listelerinin zaman darlığı sebebiyle Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünce hazırlanıp yayınlanmasına ve yapılacak bu seçimlere yetiştirilmesine imkan olmadığının Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilmesi halinde: a) 14 Ekim 1979 tarihinde yapılacak Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme, Cumhuriyet Senatosu üyeliği ve milletvekili ara seçimlerinde, ilçe seçmen kütüğü bürolarının geçici 16 ncı maddeye göre yapılan ilk yazımla elde edilen bilgilerden çıkardığı listelere göre hazırlanacak sandık seçmen listeleri kullanılır.

Bu şekilde hazırlanan sandık seçmen listeleri, listelerin hazırlanmasından sonra bu illere bağlı bütün seçim çevrelerinde yapılacak mahalli idareler seçimleri içinde geçerlidir.

b) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten yukarda (a) fıkrasında belirtilen şekilde sandık seçmen listelerinin hazırlanmasına kadar geçecek süre içinde, bütün seçim çevrelerinde yapılacak; belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclisi üyelikleri, köy ve mahalle muhtarlıkları, ihtiyar heyeti ve meclisi üyelikleri seçimlerinde kullanılacak sandık seçmen listelerinin tanzim esaslarıyla, (a) fıkrasında yer alan ve ilk yazımla elde edilen bilgileri kapsayan listelerin düzenlenmesine, askıya çıkarılmasına ve askıdan indirilmesine, sandık seçmen listelerine ayrılmasına ve kesinleşmesine, itirazların süre ve şekillerine dair esasları Yüksek Seçim Kurulu tespit ve ilân eder.

GEÇİCİ MADDE 18 - (Ek: 3330 - 19.2.1987) Bu Kanunun 28 inci maddesinin tanımlanan seçmen kütüğü tam olarak oluşturulup işlerlik kazanıncaya kadar yapılacak seçimlerde ve halk oylamalarında kullanılacak seçmen kü-

tüklerinin düzenlenmesi; kütüğe yazılma, muhtarlık bölgesi askı listelerinin düzenlenmesi, askıya çıkarılması, askı süresi, sandık seçmen listelerinin ayrılması, kesinleşmesi ve kütüğün güncelleştirilmesi esas ve ilkeler ile listelere itiraz yöntemleri ve süreleri, seçimlerin özellikleri gözetilmek suretiyle, Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilân edilir.

GEÇİCİ MADDE 19 - (Ek: 3330 - 19.2.1987) Yüksek Seçim Kuruluna 1985 Ocak ayında seçilenlerin yerine Ocak 1990 tarihinde yenileme seçimi yapılır.

GEÇİCİ MADDE 20 - (Ek : 4265 - 5.6.1997) Yüksek Seçim Kuruluna 1993/ Ocak ayında seçilenlerin yerine Ocak/2000 tarihinde yenileme seçimi yapılır.

GEÇİCİ MADDE 21 - (Ek: 4448 - 26.8.1999) Yüksek Seçim Kuruluna 1993 ve 1996 Ocak ayında Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmiş üyeler ile bu üyelerin yerine seçilenler arasından ad çekme ile üçer kişi belirlenir. Başkan ve başkanvekili ad çekmeye girmezler. Belirlenen bu altı üye için 2001 ocak ayının ikinci yarısında yenileme seçimi yapılır. Diğer beş üye için yenileme seçimleri 2004 Ocak ayında yapılır.

GEÇİCİ MADDE 22. - (Ek: 4885 - 11.6.2003/m.1) Yüksek Seçim Kurulu; 28 inci maddede tanımlanan bilgisayar ortamında seçmen kütüğü oluşturma'nın alt yapısını teşkil eden SEÇSIS Projesi kapsamında, seçmen olan vatandaşları bilgisayar kayıtlarına aktarmasına kadar, 36 ncı maddenin birinci fıkrasından öngörülen genel yazım ve denetleme yapılmaz.

EK GEÇİCİ MADDE 1 - (2812 - 5.4.1983) Anayasaya dayalı olarak hazırlanacak Siyasi Partiler ve Seçim Kanuna göre yapılacak ilk genel seçimlerde; 01.07.1982 tarihli ve 2687 sayılı Kanun gereğince Anayasanın halkoyuna sunulması için hazırlanan seçmen kütükleri, aynı Kanunun ilgilihükümlerine göre güncelleştirilerek kullanılır.

Güncelleştirme işlemi, Anayasa için yapılan halkoylamasına katılmayanların tespit edilmesinden sonra, kütüklerin muhtarlık bölgesi askı listesi halinde askıya çıkarılması, bu listelerde ismi bulunmayanların ve yanlış yazılanların, başvurmalarına imkan sağlanması, yanlışlıkların düzeltilmesi ve eksiklerin giderilmesi suretiyle yapılır.

Askıya çıkarılma tarihi ve askı süresi ile itirazlar, itiraz belgeleri, kütüklerin kesinleşme tarihi, evvelce yazılmamış olanların yeniden ne suretle yazılacağı ve yazılma şartları Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Kütüklerde ismi bulunmayanlardan seçmen kütüklerinin kesinleştiği tarihe kadar 21 yaşını bitirmiş olanlar, başvuruları üzerine seçmen kütüklerine kaydedilirler. Nüfus kütüğünde doğrudan ay ve günü belli olmayanlar o yılın son günü doğmuş gibi işleme tabi tutulurlar.

EK GEÇİCİ MADDE 2 - (2812 - 5.4.1983) 01.07.1982 tarihli ve 2687 sayılı Kanunun 8 inci maddesine göre oy kullanma yeteliğine sahip olup yazım için gelen memurlara kendilerini yazdırmayanlardan; bu Kanun hükümlerine göre kütüklerin askı süresi içinde başvurarak kendilerini kütüğe yazdıranlar hakkında, bu suçtan dolayı takibat yapılmaz, ceza mahkûmiyetleri sonuçlarını da kapsamak üzere ortadan kalkar. Ancak tahsil edilmiş para cezaları iade edilmez.

Bu şekilde kütüğe kendilerini yazdıranlar genel ve ara seçimleri ile mahalli seçimlerde ve halkoylamalarında oy kullanabilirler ve aday olabilirler.

EK GEÇİCİ MADDE 3 - (2812 - 5.4.1983) Anayasanın halkoymasına ilişkin oy verme kütüğünde ve sandık listesinde kaydı ve oy kullanma yeterliği bulunduğu halde hukuki veya fiili herhangi bir mazereti nedeniyle halkoymasına katılmayan ve süresinde mazeretini ileri sürmeyen veya bu yönde başvuruda bulunduğu halde delil yetersizliği veya süre veya sair sebeplerle başvurusu reddedilenlerden, seçmen kütüklerinin askıdan indirildiği tarihten önce kayıtlı oldukları ilçe seçim kurulu başkanlıklarına başvurarak mazeretlerini tevsik edenler hakkında 24.09.1982 tarihli ve 2707 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı yasaklar uygulanmaz.

Başvuruların incelenmesine ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

GEÇİCİ MADDE - (3377 - 23.5.1987) Yüksek Seçim Kurulu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde seçim çevrelerini tesbit eder.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

SON HÜKÜMLER

KALDIRILAN KANUNLAR

MADDE 187 - 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile onu tadil eden 6272, 6438, 7037 ve 7053 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

YÜRÜRLÜK

MADDE 188 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTMEKLE GÖREVLİ MAKAM

MADDE 189 - Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

HERŞEY **TÜRKİYE** İÇİN!

AK PARTİ

Söğütözü Caddesi No: 6
Söğütözü 06510 Çankaya / ANKARA
Tel : 0 312 204 50 00
Faks : 0 312 204 50 00
e-posta : info@akparti.org.tr
www.akparti.org.tr

GENEL MERKEZ